ՅԱՌԱՋԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678–63

Samedi 1er Septembre 1951 Շաբաթ 1 Սեպտեմբեր

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6548 - Նոր շրջան թիւ 1959

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄ ԱՄԷՆ ԳՆՈՎ

Բանգէտներ, մասնագէտներ, ռազմագէտներ եւ զինադադէտներ պարբերաբար կը յիշեցնեն թէ խաղաղութիւնը յայտնապէս ամրապնդուած պիտի ըլլայ 1952ին։

Իրենց հաշիւներուն համաձայն, մինչեւ 1952ի ամառը կամ աշնան Ատլանտեանի զինակիցները այնքան ուժ ամբարած պիտի ըլլան որ, ոչ ոք պիտի համարձակի յարձակում գործել։

Ուրեմն, վերազինում ամէն գնով։ Բոլոր ճակատներուն վրայ։ Ուժերու բազմապատկում տընտեսական, քաղաքական եւ մանաւանդ ռազմական, զինարուեստի բոլոր կատարելագործութիւններով։

Հոգեբանական վերազինումն ալ անտեսուած չէ։

Օրուան վարիչները նոյն առաջադրութեամբ կը ջանան բարձրացնել ժողովուրդներու բարոյական կորովը, չեչտելով իրենց գերազանցութիւնը, — նիւթական թէ ռազմական։

Ցոռեաներն ալ պակաս չեն, որոնք վայրերան կանչեր կ'արձակեն փոխն ի փոխը, պաշտօնական զեկուցումներով կամ լրագրական յայտարարութիւններով։

Շատերը իրարանցում կը պատճառեն, փութացնելու, ատակացնելու համար զինարշաւը։

Ուրիշներ ալ պարզապէս ամբոխավարութիւն կը կատարեն, երկիմի խաղեր փորձելով։

Այդ պատճառով ալ, ամիսը կամ չաբաթը քանի մը անգամ կը լսենք.— «Պատերազմը անխուսափելի է»։ Կամ՝ անխուսափելի պիտի դառնայ, եթէ...

Մեր գործը չէ ատուկել խուսափելին եւ անխուսափելին։ Զօրս-հինգ «Մեծերը» իրենք ալ չեն համարձակիր վճռական հաւաստիքներ տալ։

Եւ, փոխանակ մարզարէութիւններ փորձելու, կը նախընտրեն վերազինուիլ չոգեպինդ, զերազանցելու համար հաւանական թշնամին կամ նախայարձակը։

Ցարաճուն եւ սրընթաց սպառազինութեան այս արշաւին մէջ, օրուան իշխանութեանց հետ են ոչ միայն չափաւոր հոսանքները, այլ եւ ընկերվարական կուսակցութիւնները։

Շատ մը երկիրներու մէջ ընկերվարականները իրենք ըլլալով իշխանութեան գլուխ, տիրաբար ձեռք առած են ազգային պաշտպանութիւնը։ Միշտ նոյն առաջադրութեամբ.— զօրանալ, կրկնապատկել զինեալ ուժերը, որպէս զի հակառակորդը մտքէն չանցընէ յարձակում գործել։

Այսօր Ընկերվարական - աշխատաւորական կուսակցութիւնն է որ կը վարէ Մեծն Բրիտանիոյ ճակատագիրը։

Կուսակցութիւնը դեռ նոր հրատարակեց իր գործունէութեան ուղեգիծը, տարեկան համադումարին առթիւ որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ հոկտեմբերին։

Շատ կարեւոր պարագայ մը աչքի կը զարնէ այդ յայտարարութեան մէջ, — չարունակել վերազինման եռամեայ ծրագրին գործադրութիւնը։

— «Վերազինման ազգային ծրագիրը նուազագոյն միջոցն է, վհատեցնելու համար նախայարձակումը եւ կանխելու երրորդ աշխարհամարտ մը։

Կարելի չէ զայն կրճատելու խօսք ընել, բանի զգալապէս բարւոքած չեն այն պայմանները որոնք անհրաժեշտ դարձուցին զայն»։

Շարունակութեան մէջ, ծրագիրը կը բացատրէ թէ «Քորէայի խաղը պիտի կրկնուի, ցորչափ համայնավար ուժերը լայնօրէն կը զերազանցեն խաղաղասէր ազգերուն ուժերը, բոլոր խոցելի կէտերուն վրայ»։

— «Եթէ այդ խաղը կրկնուի այլուր, նախայարձակումը կրնայ յանգիլ ընդհանուր բախումի մը »։ *Ուրեմն նոր պատերազմ։*

Վերազինումը չարունակելով հանդերձ, ընկերվարականները միշտ պատրաստ են բանակցելու, եթէ հաստատապէս համոզուին թէ դիմացինը խաղաղութիւն կ'ուզէ անկեղծօրէն։

Այսպէս նաեւ Ֆրանսայի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ։

Ոչ մէկ տեղ վստահութիւն կը ներշնչեն Մոսկուայի խաղաղասիրական ցուցադրութիւնները, կոչերն ու միլիոնաւոր ստորագրութիւնները, երբ այնքան չախչախիչ փաստեր ճիշդ հակառակը կ'ապացուցանեն։

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԵՌԱԽՈՌՆ ՈՒ ՄՕՏԱԽՈՐԸ

Ցառաջը ամէն օր իր « Գաղութէ գաղութ » բաժնին մէջ կ'արձանագրէ հեռաւոր անկիւնէ մը եկած ձայն մը· գաղութներ որոնց գոյութիւնը երբեմն նոյն իսկ կ'անդիտանանք։

Ամմանի (Յորդանան) 450 տուն համրող հայ բնակիչներու մասին պիտէինք, բայց այն փոքր գիւղերը 15էն մինչեւ երկու տնուորով, նոյնքան չահեկան չե՞ն· մանաւանդ երբ կը կարդանք որ «իրենց բնական անապատը վերածեր են դրախտի իրենց պարտիզամշակութեամբ»։

Բաներ մը գիտէինք Մուսուլի կամ *Պաղտատի* հայ գաղութի մասին։ Բայց սրտայոյզ չէ՞ կարդալ Նորաշէն աւանին շինութեան պատմութիւնը· աւան մը Պաղտատի արեւելեան կողմը, ուր առաջին անգամ 20-25 ընտանիք հաստատեր են իրենց բոյնը։ Այժմ 170 տուներ կան հոն, աւելի քան 1200 բնակիչներով։

Առաջին մտահոգութիւնը եղած է, իրենց գլուխը ծածկելէ վերջ, դպրոցը։ Վարձու սենեակով մը սկսեր, եւ տարուէ տարի յառաջդիմելով հասեր են սեփական կրթարանի մը շինութեան։

Սուրիոյ եւ *Լիբանանի* գիւղերը իրենց դըպրոցներով չատ ալ հեռու չեն աչքէ։ Բայց գիտե՞նք թէ ինչ ունենք դէպի ծայրագոյն կողմն աշխարհի։ Պատահական անցորդ մը երբեմն կը բերէ բարեւ մը, որ արեւի ճառագայթի մը պէս կը տաքցնէ մեր սիրտը։

Եթէ կապը ըլլայ քիչ մը աւելի ամուր, եթէ իւրաքանչիւրին համրանքը, ազգային եւ ընկերային կեանքը դառնայ սեփականութիւնը մեր ցերուցան բազմութիւններուն, չէ՞ք կարծեր որ նոյն իսկ «բարի օրինակ»ը դառնայ վարակիչ եւ չարժում ստեղծէ նաեւ լճացած գաղութներու մէջ։

Երբ իմացայ թէ հեռաւոր Իրաքի մէջ, Եփրատի եւ Տիգրիսի ափերուն վրայ, սեփական դպրոց են չիներ 170 տուն հայութեան համար, ոչ միայն յուզուեցայ, այլ եւ ամչցայ Ֆրանսահայ գաղութին համար, ուր ամբողջ բազմութիւններ սրճարանէ սրճարան կը թափառին, անկիւն մը եւ քանի մը աթոռ ճարելու համար...

ՍՕՍԻ

ՄԵՐ ԱՑՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Երէկ հաճոյքն ունեցանք մեր խմբագրատան մէջ ընդունելու այցելութիւնը Տօքթ· Ա· Աղայեանի, նախկին անդամ Իրանի Մէճլիսին (երեսփ· ժողով) եւ իրաւագէտ, միջազգային հասկացողութեամբ։

Մեր բարեկամը չահեկան տեղեկութիւններ հաղորդեց Պարսկաստանի քաղաքական եւ տնտեսական կացութեան, ինչպէս եւ հայկ· գաղութի մասին։

Տօքթ· Աղայեան եղած է սերտ գործակիցը հերոս Եփրեմ խանի։ Միակն է որ ողջ մնացած է եւ կը պատրաստուի իր յուշերը գրելու։

Ընկերային Ապահովութեան օրէնքը

Ազգ· Ժողովը Եշ· օր քուէարկեց ընկերային ապահովութեան օրէնքը, որ չարք մը փոփոխութիւններ կը տրամադրէ։ Մթնոլորտն առնք քանի միլիառ ֆրանքի վարկ մը սահմանեց, որպէսզի կարելի ըլլայ չարունակել վճարումները։

Տեղեկաբերին հաշիւներէն կ'երեւայ թէ ազգ· անտուկը 61 միլիառ 537 միլիոն ֆրանք էր 1948 դեկտ· 31ին, իսկ այս տարի յուլիս 31ին՝ միայն 11 միլիառ 649 միլիոն ֆրանք։ Ամէն ամիս հինգ միլիառ ֆրանք կը պակսի, որով տրամադրելի դրամը պիտի չմնայ սեպտեմբերին, եթէ անմիջական միջոցներ ձեռք չառնեն։ Աշխատանքի յանձնաժողովը քննութեան ձեռնարկած է, բայց այդ գործը երկար պիտի տեւէ։ Հետեւաբար կարելի չէ հիմնական բարեռորոգումներ առաջարկել։

Վիճաբանութեանց ընթացքին, համայնավար երեսփոխան մը քննադատեց «կատաղօրէն յետադիմական կառավարութիւնը որ չի կրնար լուծել հիմնական խնդիրներ»։ Իր կարծիքով, դոյացած բացը հետեւանք է աշխատավարձի եւ դիներու անկանոնութեան։ «Կառավարութիւնը կթան կովի տեղ դրած է ընկերային ապահովութիւնը· դրծատէրերը չեն վճարեր իրենց անդամատուրքը»։

Ձայներ.— Իսկ համայնավար թերթե՞րը։ «Իմանիթէ»ն երբեք անդամատուրք վճարած չէ։

Համայնավար երեսփոխանը հերքելով այս մեղադրանքը, յարձակեցաւ աշխատանքի նախկին նախարարին՝ Դ· Մայէրի վրայ, որ պայմանաժամ տուած էր գործատէրերուն։ Այս վերջինն ալ պատասխանեց թէ իրենք պարզապէս հետեւած էր իր նախորդին՝ Պ· Բռուաղայի (համայնավար)։ Եւ բացագանչեց.— «1932ին համայնավար կուսակցութիւնը հակառակ էր Ընկերային Ապահովութեան»։ Ուրիշ երեսփոխան մըն ալ դիտել տուաւ թէ 1930ին համայնավարները կը պատուիրէին բանուորներուն «մէկ սու չվճարել Ընկերային Ապահովութեան» (աղմուկ)։

Վիճաբանութիւններէն վերջ, ժողովը քուէարկեց օրինագծին դանազան յօդուածները։ Առաջինով՝ Ազգ· Ժողովը կը հաստատէ ընտանեկան նպաստներու անդամատուրքին սակագինը՝ 16 %, որ ամբողջովին կ'իյնայ գործատէրին վրայ։ Երկրորդ յօդուածով օրական մէկ ֆրանքէն 50 սանթիմի կը դեղչուի յապաղած վճարումներու տուգանքը, յառաջիկայ նոյեմբերէն սկսեալ։ 5րդ յօդուածով, այն գործատէրերն ու անկախ աշխատաւորները որոնք 1951 նոյեմբեր 30էն առաջ կը վճարեն 1951 նոյ· 1ին գանձելի անդամատուրքը, 2/3 դեղչ պիտի ստանան իրենց յետնեալ պարտքերուն համար եւս։

Թռանգաւի ևերմին եւ արտաքին հոգերը

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ԽՆԴԻՐԸ — ՑԱՌԱՋԻԿԱՑ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԴԻՐՔԸ

Ազգ· Ժողովին Եշ· օրուան նիստին մէջ, արտաքին նախարարը կարգ մը տեղեկութիւններ հաղորդեց միջազգային կացութեան եւ Ֆրանսայի քաղաքականութեան մասին։

Խօսելով Սան Ֆրանչիսկոյի խորհրդաժողովի մասին (4 սեպտ·), ըսաւ թէ օրակարգը չատ պարզ է — ատորագրել Ճափոնի հաշտութեան դաշնագիրը։ Ֆրանսան ալ մասնակցած է անոր խմբագրութեան, գոնէ այնքան որքան Մեծն Բրիտանիան։ Ֆրանսան գոհ է անոր բովանդակութենէն· մանաւանդ որ Հնդկաչինի ընկերակից պետութիւններն ալ պիտի մասնակցին, ինչպէս պահանջած էին։ Առաջին անգամ է որ Ֆրանսական Միութեան (գաղթավայրերու) կապուած բարեկամ կառավարութիւններ կը մասնակցին բազմակողմանի դաշինքի մը։

Ինչ կը վերաբերի Ուշինկթընի ժողովին (5 սեպտ·), «խօսակցութիւններ պիտի ունենանք երկուքով եւ երեքով։ Ասոնք պարբերական հանդիպումներ են որոնց չնորհիւ կը պարզենք մեր տեսակէտները, փոխադարձաբար։ Այս ժողովին մէջ պիտի խօսինք Իտալիոյ մասին, քննելով անոր պարտադրուած անարդար եւ անտանելի կացութիւնը, անոր բացակայութիւնը Ազգաժողովէն, այն սեղմումները եւ խորութիւնները որոնց ենթարկուած է, որոնք չեն համապատասխաներ եզած խոստումներուն։ Այս առթիւ պիտի յիշեցնենք այն չատ աւելի նպաստաւոր պայմանները զոր կը վայելեն ուրիշ նախկին թշնամի երկիրներ։

«Ճեռոյ պիտի խօսինք Գերմանիոյ մասին, երկու տեսակէտով.— Նախ պէտք է վերաքննել դաշնակցային Գերմանիոյ եւ մեր յարաբերութիւնները։ Ճեռոյ որոշել Գերմանիոյ մասնակցութիւնը Եւրոպայի պաշտպանութեան գործին մէջ։ Ֆրանսան չուզեր գերման ազգային բանակ մը, գերման կառավարութեան տրամադրութեան տակ, ուժ տալու համար գերմանական քաղաքականութեան մը։ Անչուչտ պատճառներ ունինք ասոր համար։

«Օթթավայի մէջ (Քանատա), Ատլանտեանի Խորհուրդին առջեւ, պիտի չխօսուի Եւրոպական բանակի մասին· բայց ժողովականները պիտի քննեն Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ մասնակցութեան խնդիրը »։

«ԱՆՅԱՂԹԻՐ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՄԱՐ»

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ վիճաբանութեանց ընթացքին քննադատուեցաւ Փլեւէնի ծրագիրը՝ Եւրոպական բանակի մասին։ Ընկերվարականները եւ զօր· տը Կոլի կուսակիցները դիտել տուին թէ Ֆրանսական բանակը «պիտի անհետանայ» այդ ծրագրով նախատեսուած բանակին մէջ։ Փիւլ Մոք, ազգ· պաշտպանութեան նախկին նախարարը, բացատրեց թէ Ֆրանսական ուժերուն կցումը Եւրոպական բանակի մը՝ պիտի կատարուի աստիճանաբար եւ թէ կարգ մը զօրաբաժիններ միշտ ալ պիտի մնան Ֆրանսայի տրամադրութեան տակ։

Զօր· տը Կոլի բանբերը, Պ· Փալեւսքի, խստօրէն քննադատելով ծրագրեալ Եւրոպական բանա-

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԹՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԹՆՉՈՒԿԸ

Կիսադարեան պայքար մըն է որ կ'արծարծուի այս անգամ, անելի մասնելով օրուան կառավարութիւնը. նոյն իսկ սպառնալով խախտել Հրդ. հարաւային կառավարական մեծամասնութիւնը:

Արդէն սեղանի վրայ է կառավարութեան օրինագիծը, զոր խափանել կ'ուզեն ձախակողմեան կուսակցութիւնները:

Ինդիրը հետեւեալն է. — կառավարութիւնը իրաւունք ունի՞ պետական նպաստ յատկացնելու անհատական-կաթոլիկ դպրոցներուն, երբ դժուարութեան մատնուին: Ըստ Սահմանադրութեան կառավարութիւնը արդէն ձրի կրթութիւն կուտայ 6–13 տարեկան բոլոր մանչերուն եւ աղջիկներուն:

Ինչպէս դիտել կուտայ մասնագէտ մը, Փարիզի մէջ հանրային կարծիքը չատ ալ կարեւորութիւն չընծայեր այս հարցին, բացի քաղաքական կուսակցութիւններէն եւ իրենց մամուլէն: Բայց կացութիւնը տարբեր է գաւառի մէջ, ուր մարած, բայց մեռած չեն 1905ի վէճերը: Այս տեսակէտէն աչքի կը զարնէ մասնաւորապէս Հարաւ. Ֆրանսան:

Աւելի քան երեսուն տարի բուռն պայքարներ մղուեցան խորհրդարանական ժողովրդապետութիւն հաստատելու համար Ֆրանսայի մէջ, հակազդելով Նափոլէոնի իշխանասէր կարգուսարքին եւ 1870ի Ֆրանսական պարտութեան: Ցետոյ պայթեցան 1905ի վէճերը, յանգելու համար Եկեղեցւոյ եւ Պետութեան բաժանման:

Երրորդ հանրապետութեան սկիզբը, աղատականները չարունակ յաղթական հանդիսանալով ընտրութիւններէ մէջ, կ'ուճապարէին դործադրել իրենց յառաջդիմական ծրագիրները, մասնաւորապէս կրթական ճակատին վրայ: Պարտեալ արքայականները եւ պահպանողականները կ'ընդդիմանային յամառօրէն: Կռիւը բացէ ի բայ ուժ կուտար պահպանողականներուն եւ տարիներով համարուեցաւ յետադիմութեան կուսակցութիւնը:

Այս բուռն պայքարը 1905ին յանգեցաւ հաբիւրամեայ Քոնքորտային խզման: Այդ պայմանագրով, որ կնքուած էր 1801ին, Նափոլէոնի եւ Պապին միջեւ, պետութիւնը կը նշանակէր եպիսկոպոսները, վճարելով անոնց եւ ծխական քահանաներու թոշակները: 1905էն վերջ, եկեղեցին սկսաւ կատարել վճարումները:

Պետութեան եւ Եկեղեցւոյ բաժանումով, ուրիշ վէճ մը եւս ծագեցաւ. — որո՞ւ պիտի մնան եկեղեցական ստացուածքները: Շատ մը կղերականներ ամբաստէն փակուեցան իրենց եկեղեցիներուն մէջ, որպէս զի կառավարութեան քննիչները չկարենան ներս մտնել եւ արձանագրել դոյքերը: Շատ մը ծայրայեղներ օգնեցին քննիչներուն, բռնի բանալով կամ խորտակելով եկեղեցիներու դուռները:

Դեռ չատեր կը յիշեն այդ օրերու դէխաւոր դէպքերը. — զոր. Պուլանժէի հակասահմանադրական դաւը, Տրէյֆիւսի խնդիրը եւայլն:

Երբ ծագեցաւ երկրորդ աշխարհամարտը, կը թուէր թէ կռիւը դադրած է բնական մահով: Աւելի քան մէկ սերունդէ ի վեր, Պետութիւնը եւ Եկեղեցին քով քովի ապրած էին յարաբերական խաղաղութեամբ, հետեւելով զգուչաւոր քաղաքականութեան մը. — «ոչ առանձնաչնորհ, ոչ ալ պետական նպաստ»: Պետութիւնը տեսակ մը լռին համաձայնութիւն կը ցուցնէր, թոյլ տալով որ ո եւ է Ֆրանսացի դպրոց բանայ, ելեմուտքը ինք հոգալու պայմանաւ: Եկեղեցին ալ, դլխաւորապար չահագրգռուած ըլլալով իր սեփական դպրոցները բանալու ազատութեամբ, չատ ալ չէր պնդեր, պետական նպաստ ստանալու համար:

Վիչիի կառավարութիւնը խզեց այս լռին համաձայնութիւնը. կրօնական միարանութեանց անդամներուն իրաւունք տուաւ դասախօսելու դպրոցներու մէջ եւ նպաստներ սահմանեց կաթոլիկ դպրոցներուն:

Այս նպաստները անմիջապէս ընդունեցան Ազատագրութեան կառավարութեան կողմէ, 1944ին. եւ խնդիրը այդպէս ալ պիտի վերջանար, երբ, 1945ին, առաջին անգամ ըլլալով Ֆրանսան ունեցաւ կաթոլիկներու բազմանդամ եւ զօրաւոր կուսակցութիւն մը՝ խորհրդարանին մէջ, Ժողովրդական Հանրապետական Շարժում (M. R. P.), առաջնորդութեամբ Պ. Ժոռժ Պիտոյի (նախարար եւ վոխ-վարչապետ):

Քաջալերուելով այս իրողութենէն, Եկեղեցին, որ մեծ դժուարութեանց մատնուած էր իր դպրոցները մատակարարելու համար, հետզհետէ դարձաւ պահանջկոտ եւ դործօն: Նախորդ Ազդ. Ժողովին մէջ փոքրամասնութիւն կը կազմէին անոնք որ կուսակից էին նպաստ յատկացնելու անհատական դպրոցներուն, բայց կացութիւնը մեծապէս փոխուած է այսօրուան խորհրդարանին մէջ: Շնորհիւ Անհատական Ուսուցման Դաշնակցութեան ճիգերուն եւ ուրիշ ձեռնարկներու, 300 երեսփոխաններ յանձն առած են դրամական օգնութիւն ապահովել կաթոլիկ դպրոցներուն: (Այս երեսփոխաններուն մէջ են զոր. տը Կոլլ 120 կուսակիցները): կը թուի թէ 627 երեսփոխաններուն մէջ չօչափելի մեծամասնութիւն մը կը կազմեն նպաստի կուսակիցները: Այնպէս որ, Եկեղեցին կը յուսայատմիջապէս դրական արդիւնքներ ստանալ, հոգ չէ թէ փոքր ըլլայ: Իրեն համար կարեւորը սկզբունքն է — պետութեան ընդունիլ տալ թէ պարտաւորութիւններ ունի կաթոլիկ դպրոցներուն հանդէպ:

Ահա թէ ինչո՛ւ կառավարութեան օրինագծին դէմ ուժգնօրէն կը մաքառին ընկերվարականները, համայնավարները եւ արմատականները, ամուր կառչելով աչխարհականութեան սկզբունքին:

Ընկերվարականները կը սպառնան կրթութեան աղդայնացում պահանջել, եթէ պետութիւնը լքէ չէզոքութեան սկզբունքը, խախտելով «ոչ մենաչնորհ, ոչ ալ նպաստ»ի համաձայնութիւնը: Այդ պարագային դպրոցները պիտի դառնան պետական մենաչնորհ, ինչ որ դուռ պիտի բանայ բուռն պայքարներու: Իսկ եկեղեցին եւ կղերը դիտել կուտան թէ՝ պետութիւնը պարտաւոր է նպաստ յատկացնել բոլոր դպրոցներուն անխտիր, եթէ իսկապէս անկեղծ է իր չէզոքութիւնը: Իրաղեկներու կարծիքով, այս պահանջն ալ երկասլրի սուր մըն է, քանի որ պետութիւնը պիտի պէտք աւտորուի համայնավարական դպրոցներուն ալ նպաստ յատկացնել, եթէ բաւարար թիւով ծնողներ դպրոց մը բանան համայնավարակն չըջանի մը մէջ:

Բանիմաց Ֆրանսացիները կը չանան գործ – նական ելք մը գտնել, համաձայն օրուան պահանջներուն:

Այս առթիւ դիտել կուտան թէ ժողովրդական Շարժումը աչակողմեան կուսակցութիւն մը չէ, այլ ունի ձախակողմեան զօրաւոր թեւ մը Աբհատակցական Միութեանց մէջ: Եկեղեցին ալ ընկերային քաղաքականութիւն մը կը վարէ: Աբեմտեան եւ արեւելեան Ֆրանսայի չատ մը վայրերուն մէջ ծնողները մեծ մասով կ'ուզեն կաթոլիկ դպրոցներ ղրկել իրենց զաւակները. Տեղ-տեղ կաթոլիկ դպրոցները չափազանց խճողուած են, իսկ պետական դպրոցները կէս առ կէս պարապ: Անցեալ տարի 912.763 աչակերտներ կը յաճախէին անհատական նախակրթարանները (մեծ մասով կաթոլիկ): Պետական նախակրթարաններուն աչակերտներուն թիւն էր 4.319.512:

Դեռ ուրիշ պարագաներ ալ կան:

Օրինակ, պետական դպրոցներէն չատերը չափազանց խճողուած են. իսկ եթէ կարգ մը կաթոլիկ դպրոցներ փակուին, դրամական անձկութեան հետեւանքով, կացութիւնը աւելի պիտի ծանրանայ: Հազար պետական երկրորդական վարժարաններու մէջ այս տարի մինչեւ 500.000 աչակերտներ լեցուած էին, մինչդեռ 1939ին անոնց թիւն էր 420.000: Անհատական երկրորդական վարժարանները, մօտ 1500, ունէին 350.000 աչակերտ, որոնց 270.000ը կաթոլիկ վարժարաններու մէջ:

Տեղի անձկութիւնը չատ աւելի պիտի ծանրանայ յառաջիկայ հոկտեմբերին, մանաւանդ որ ծնունդներու յաւելումը 500.000էն բարձրացած է 800.000ի, շնորհիւ ընտանեկան նպաստներու:

Թ. Ա. Թ.

Ի՞նչ է Շուտը

Մարսէյլէն, Պ. Ե. Ա. նամակով կը խնդրէ բացատրել շատ բառին ծագումը, քանի որ չկայ որ եւ է բառարանի մէջ:

Այդ բառը իբր հոմանիշ գործածած էի վաճպիրին, ըստ երկու համանման աւելորդապաչտութեան իմաստին, «Վամպիրականք» տոմսին մէջ (Յառաջ, 26 օգոստոս):

Բոլոր դաւառացիներուն ծանօթ բառ մըն է չուտ-ու զարմանալի է որ Հայկազեան Բառարանը չունի, ոչ ալ Մալխասեանի համայնադիտարանը:

Բոլոր բառարաններն ալ վանպիրը (պ–բ) թարգմանած են չիղջ (չ–չ), չղջիկ, յարալէզ (!) սեկեմուկ (սեկ=կոկ կաչի) ինչպէս նաեւ ճիւպ, ուրուական որոնք աւելի ճիշդ են իրրեւ բացատրութիւն vampire ծագումով զերմաներէն բառին, որ կը նշանակէ պարզապէս ուրուական (լատին. vampirus spectrum): Այսպէս ցնորքը մարմնացնելէ վերջ չղջիկին հետ՝ սոխպուած են բնորոշել:

Վամբիրը ընդացիկ գլուխովը կը տարբերի իր տեսակի թաղանթաւոր կամ մաչկաթեւ ստանտորներէն:

Նմանազդիներ են հետեւեալները.— 2.— Pleropus Edwardsü (ամենազարհուրելին), 3.— Galeopithecus rufus, 4.— Plecotus auritus, 5.— Megaderma frons.

Ասոնք հասարակածային են: Կայ նաեւ մեր դիտցած սովորական Chauve-souris (հոլա-մուկ: Հոլ=մերկ):

Ասոնք ըստ կազմութեան չիղջ կամ չղջիկներ են, որոնք առհասարակ երկու ձագ կը ցկնին — (ձգնին) եւ իրենց թեւերուն վրայ կը մեծցնեն:

Սակայն բոլորն ալ արիւնարբու չեն, այլ միջատակեր են կամ հատիկներով եւ պտուղներով կը սնանին առնէտներու պէս: Սառնարիւն են եւ իրենց ժամանակին մեծ մասը քնանալով կ'անցնեն:

Լատիներէնը անոնք իրարմէ կը զանազանէ, ինչպէս կը կարդանք վերը, ռունդով, չառագոյնով, տերեւականչով, եւ միայն Թիւ 1ը վամպիրիւս կ'անուանէ:

Կարգ մը երկիրներու կենդանաբանական պարտէզներուն մէջ կը բուծանեն Թիւ 4 հասարակ տեսակը, եւ տեսնելու էք թէ ինչպէս ան կը մօտենայ իրեն հրամցուած ճագարին, նախ «համբոյրով» մը եւ զոհը անչարժութեան մատնելէ վերջ, կը սկսի իր արիւնարբուքը:

Այդ, vampire թուրքերէնի թարգմանուած է ճիւն, փերի-եւ խորդլաֆ:

Իսկ խորդլաֆին կ'ըսենք մենք (գաւառաբարբառ) շուտ. նաեւ պապուղայ, պապուճուկ, խրտուիլակ եւ կոռնափշտիֆ:

Ինչպէս կը տեսնուի, եւրոպական հնամենի նախապաչարումը կամ անուտապաչտութիւնը դրած է իր ստեղծած ուրուականին չարմար տիպարը, հաւանաբար նախապէս առանց տեսնելու:

Մեր եւ Թուրքերուն մէջ դոյութիւն ունի նոյն աւելորդապաչտութիւնը, բայց տարբեր մտածային տիպարներով:

Բառերու զդացական հոլովոյթի օրէնքով: Թուրքերունը ձգենք իրենց, այլապէս չատ հեռուները պիտի երթանք հազարումէկ գիչերներու ճամբով, մինչեւ Զենդավեսդա:

Մերինը մանաւանդ հեթանոսական եւ քրիստոնէական յաւելեալ եւ ճոխացեալ խառնուրդ մըն է կրօնական մոլեռանդութեամբ (...մեր տունը աւրող):

Այնպէս հաւատալով թէ առհասարակ թուրք մեռելներն են որ գիչերները դուրս կ'ելլեն (կռնափչիք) ու կ'ըլլան ուրուական, պայ, ճիւաղ, դեւ, սատանայ, իրենց չատ մը փոխանորդներով:

Նոյն իսկ՝ դեղեցիկ, սպիտակ կատուի կերպարանքով ալ չուտ կ'ըլլար:

Մեր քաղաքի թաղերէն մին կը կոչուէր Շուտիկ: Հազարումէկ պատմութիւններ կային: Օրինակ՝ իբրեւ թէ գիչեր ատեն երբ կատու մը ըլնակ՝ իբրեւ թէ գիչեր ատեն երբ կատու մը դիտես ու տուն տանիս, առտուն մարդկային դիակը մը կը վերածուի: Այդ կատու-չուտին անօրինակ դիակը թաղելէ առաջ պէտք է գլուխը կտրել եւ հակառակ կողմը դնել, վրան ալ երբ «փառք ի բարձունս» աղօթենք՝ չուտը այլեւս դուրս չելլէր: Մանաւանդ այս ձմեռը ամէն տեղ տունը ու դուրսը, լեռ ու ձոր չուտներով կը լեցուին, տեսակ տեսակ, ջղջիկի կերպարանքովը մանաւանդ: Մինչդեռ խեղճերը այդ եղանակին կը քնանան մեռելի պէս, անպաչտպան՝ տիզերու եւ լուերու արիւնքամուքին:

Երբ փետրուարը կը լրանայ, տանտիկինը մասնաւորաբար զգեստաւորուած՝ աւելը կ'առնէ ու

— Շուտը դո՛ւրս, մարտը ներս, չուտը դո՛ւրս, մարտը ներս, ըսելով կ'աւլէ, կը մաքրէ ամէն կողմ որպէս զի չարը խափանէ:

Տարի կար որ ամառը չէինք կրնար քնանալ մեր տանիքները: Շուտին սարսափի լուրը խոր-չակի պէս կը մրկէր գիւղ-գիւղ, քաղաքէ-քաղաք, գաւառին մէկ ծայրէն միւսը: Ճիշդ է թէ երբեմն բորենիները կը հանէին մեռելները իրենց դերեզմանէն եւ կը յօշոտէին:

Կամ նոյն իսկ նորածին մանուկներ կը յափշտակէին ցած տանիքներէն. ահա այդ հազուադէպ պատահարները կը վերածուէին չուտաբանութեան: Զարմանալու ոչինչ կայ, երբ հոս՝ մեր յիշողութեան մէջ թարմ է Տիւսէլտորֆի «վամփիր»ին — պարզ ոճրագործի մը պարագան, որուն սարսափէն մարդիկ ամէն կողմ, երկրէ երկիր վամպիրներ կ'երեւակայէին միեւնոյն ժամուն...:

Ուստի նոյն անուտապաչտութենէն ծագում առած է երեւակայական ճիւաղ մը զոր ոմանք վամպիր անուանած են, մենք ալ՝ չուտ:

Մեր տարեց պատմողները կը վստահեցնեն թէ չուտը կերպարանափոխուած կ'ըլլար նաեւ իրրեւ կին եւ անոր մարմինին մսախած մը խրելով կարելի էր հաւատարիմ դերեվի մը վերածել:

Ես կը կարծեմ թէ՝ չուտ բառը ծագած է չուայտէն = չւ(այտ)ոտ, ցոփ, վաւաչոտ «արիւն քամող» այր կամ կին:

Շուտ՝ ունի ուրիչ նշանակութիւններ ալ: Դժուար չէ տեղեկանալ մեր տարեց մերձաւորներէն:

Ե. Վ.

ԿԱՐԴԱՑՁԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑՁԻՔ

«ԾԱՌԱՉ»Ը

ԱՂՕՐԻՔ ԼԻ

գրքէ՝ Գ. ԵՒՆՑՈՒՔԼԵՆ

Ամուսինին անդիմադրելի կոչէն որ եւ ըլլայ, ան կրնար, եւ պատրաստ էր ինչ ընել որ ան չկոչեր:

— Ձի՛ր ասոնք, դեղ ածելիին մէջ չխառնես եւ որ եւ իսկ ատեն մի՛ հանես ինծի: Ո՛չ մէկ ատեն, ըսաւ ան ինքնավստահ ժպտելով: Ես ինծի համար չեմ վախնար, այլ ձեզի համար: Ես ձեզ կը սիրեմ, ձեր ածելիի մէջ ալ ես ձեզ կը սիրեմ: Ես ձեզ կը պաշտպանեմ ամէն վտանգէ, ամէն չարիքէ, ամէն ցաւէ: Ես ձեզ կը սիրեմ, ձեր ածելիին համար ալ:

Ան ոտքի ելաւ եւ ուզեց հեռանալ:

— Ո՛ւր, ո՛ւր, երիտասարդ ձի՛ւ ես: Հոս մնա՛ մինչեւ որ ես ալ հագուիմ: Ես ալ քեզի հետ պիտի գամ: Ես ալ կ՚ուզեմ ձեզի հետ ըլլալ, ինչպէս որ դուք ինծի հետ կ՚ըլլաք: Ես ձեզ կը սիրեմ, ձեր ածելիին համար ալ:

Ան ետ դարձաւ եւ ուզեց համբուրել զինք, բայց ան ետ քաշուեցաւ:

— Ո՛չ, ո՛չ, երիտասարդ ձի՛ւ ես: Հոս մնա՛ մինչեւ որ ես ալ հագուիմ...

Ան ետ դարձաւ եւ հեռացաւ: Ան ալ ետեւէն գնաց: Ան ալ ետեւէն գնաց: Ան ալ ետեւէն գնաց

կը, զայն կոչեց «միջազգային անցագիր Գերմանիոյ վերազինման համար»:

Արտաքին նախարարը բացատրեց թէ եւրոպական բանակի ծրագիրը կը կազմէ հիմքը Ֆրանսայի քաղաքականութեան, ճշդելու համար Գերմանիոյ մասնակցութիւնը՝ Արեւմուտքի պաշտպանութեան մէջ:

Իննադատութիւններ եղան նաեւ «անգլեւ-Ֆրանսական հակամարտութեան մասին՝ Միջերկրականի եւ արաբական աշխարհին մէջ»:

Բոլոր հակաճառութիւններէն վերջ, արտաքին նախարարը անդամ մը եւս չէշտեց թէ Ֆրանսայի հիմնական քաղաքականութիւնն է խաղաղութիւն: Եւ յայտարարեց.

— «Լիովին պիտի գործակցինք Ատլանտեանի ճակատին վրայ: Պատրաստ ենք ստանձնելու ճիգի եւ զոհողութեան մեր բաժինը: Բայց պիտի ըսենք նաեւ թէ սահմաններ կան զոր չենք կրնար անցնիլ»:

Մարոքի խնդիրը Ազգաժողովին մէջ

Պաղտատեն կը հեռագրեն թէ Իրաքի պատուիրակութիւնը Մէկացեալ Ազգերու յատուկ ընդհ. ժողովին պիտի ներկայացնէ Մարոքի պահանջը, — կատարեալ ազատութիւն եւ անկախութիւն:

Մարոքի դվհաւոր կուսակցութեան, «Իսթիքլալ»ի (անկախութիւն) վարիչները Գահիրէ գացած են, անհրաժեշտ վաւերագիրները պատրաստելու համար: Գահիրէի իրաքեան դեսպանը, Նէճիպ Ալրավի, որ վերջերս Պաղտատ այցելեց, բացորոշ հրահանգներ ստացած է իր կառավարութենէն, օգնելու համար այս վաւերագիրներուն պատրաստութեան: Խումբ մը Մարոքցի խորհրդականներ ալ պիտի ընկերանան Իրաքի պատուիրակութեան: Ալել էլ Ֆասի, «Իսթիքլալ»ի դվհաւոր վարիչը, որ 40 տարեկան է, Գահիրէ գացած է, արաբական աշխարհին աջակցութիւնը ապահովելու համար: Մխսին տարած է չարք մը վաւերագիրներ, «հաստատելու համար թէ Ֆրանսա չէ կատարած իր յանձնառութիւնները Մարոքի հանդէպ»:

Այս տարուան սկիզբը, երբ յարաբերութիւնները լարուեցան Ֆրանսայի ներկայացուցիչին եւ Մարոքի Սուլթանին միջեւ, Արաբական Դաշնակցութիւնը յանձնարարեց անդամակից պետութեանց՝ հարցին լուծումը պահանջել Ֆրանսայէն, հակառակ պարագային Ազգաժողովին պիտի տանէին խնդիրը: Ֆրանսա կը մերժէ այս խնդիրը քննել ուրիշ ազգերու հետ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԵԻԻՐԱՆԵԱՆ ՎԻՃԱԿԸ կը մնայ նոյն վիճակին մէջ: Թէհրանի ամերիկեան դեսպանը, որ տեսակցութիւն մը ունեցած էր Տոքթ. Մոսատեղի հետ, յայտարարեց թէ վարչապետը անխախտ կը մնայ իր տեսակէտին վրայ: Փոփոխութիւն մը կարելի է յուսալ, եթէ ընդդիմադիր երեսփոխանները յաջողին մեծամասնութիւն չահիլ: Արդէն քանի ստորագրութիւն հաւաքուած է, եւ եթէ 70ի բարձրանայ — մեծամասնութիւն — խնդրագիր մը պիտի ուղղուի Շահին: — Ազգաժողովին ընկերային եւ տնտեսական յանձնաժողովին լրանան պատուիրակը, Հոսէյն Նաւապ, հարցուց թէ կրնա՞ն օգնել քարիւղի մասնագէտներ ճարելու համար:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ լրագրական ասուլիսի մը առթիւ պարզելով կացութեան պահանջները, «անտեղի խնայողութիւն» կոչեց Եւրոպայի սահմանուած վարկերուն կրճատումը, ճիշդ այն պահուն երբ վերելքը սկսած է: Ըսաւ թէ Մարշըլի սկզբնական ծրագիրը պիտի ընդգրկէր չորս տարուան շրջան մը, 17.000 միլիոն տոլար ծախքով: Եթէ խորհրդարանը քուէարկէր իր պահանջած վարկը, ընդհ. գումարը պիտի բլլար 14.500 միլիոն: (Խորհրդարանը մէկ միլիառ տոլար զեղչեց նախագահին պահանջած գումարը, 8500 միլիոն տոլար): Նախագահը Քորէայի մասին ալ խօսելով, ըսաւ թէ հարիւրին հարիւր համաձայն է զօր. Րիճուէյի եւ թէ ամերիկեան ուժերը աւելի զօրաւոր են այսօր:

ՔՈՐԷԱՑԻՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, զինադադարի բանակցութիւնները չեն վերսկսած տակաւին: Համայնավարները կը չարունակեն նոր մեղադրանքներ ուղղել Դաշնակիցներուն, մերթընդ տաեն յարձակումներ գործելով: Առջի օր տասը հազար հիւս. Քորէացիներ փորձեցին ճեղքել դաշնակիցներու ճակատը, կարեւոր կէտի մը վրայ, բայց ետ մղուեցան մեծ կորուստներով:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ գործակցութեան խորհուրդը որոշեց 25 % աւելցնել արտադրութիւնը, յաջորդիկ հինգ տարիներու ընթացքին, թէ կենցաղի մակարդակը պահելու եւ թէ վերազինման ծախքերը հոգալու համար:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ թերթերը կը գրեն թէ Հայուհի

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ հանիատական անուններու չուղղել հրատարակութեան սահմանուած նիւթերը: Գրել խմբագրին կամ թերթին անունով:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Աւետիս Յովհաննէսեան - Ալանեան (Թէհրանէն) կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15, Rue Jean-Goujon, յետ պատարագի, իր ողբացեալ կնոջ՝

ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ - ԱԼԱԼԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները: Յաւակցութիւնները եկեղեցին:

Իսկ երեկոյեան ժամը 5ին սկսեալ Պ. Գարեգին Յովհաննէսեանի բնակարանը, 83, Rue de Dunkerque (9e):

Դաշտահաւնդէս Ալփորվիլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Ա. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ԵՆԹԱԿոմիտէի:

Կիրակի (2 սեպտեմբեր) Meudonի անտառը, « Պլատօ »ի աղբիւրին մօտ:

Ընտանեկան հաճելի ժամանց: Խմիչքներ՝ տեղին վրայ:

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը:

Օթոբաքսները կը մեկնին առաւօտուն ժամը ճիշտ 8ուկէսին: Հաւաքատեղի՝ Place de la Mairie. Boulevard Carnot եւ Petit-Pont:

Այրի Տիկին Փայլուն Եափուճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սուքիաս Եափուճեան, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Քէչիչեան, Տէր եւ Տիկին Մանուկ Հայրապետեան, Տէր եւ Jean Télimo, ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականները խորին ցաւով կը ծանուցանեն դառնադէտ մահը իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, քեռայրին, հօրեղբօր, աներոջ եւ զարմիկին

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵԱՓՈՒՃԵԱՆԻ
(ՌՈՒՄՏԻԿԻՆՑԻ)

մահը, որ տեղի ունեցաւ օգոստոս 29ին, յետ երկարաեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի շաբաթ, 1 սեպտ. ժամը 11ին, ընակարանը, 31 Rue Pierre Gorby, Clamart, ուրկէ մարմինը ժամը 11.30ին պիտի փոխադրուի Իսի-լէ-Մուլինոյի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար իր ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի երբ այդ նկատել ներկայս:

մը, Տիկին Ճարայեան, 35 տարեկան, երեք զաւակ մէկէն ծնած է (արդէն ունին մէկ մանչ եւ երկու աղջիկ զաւակներ, 16, 10 եւ 8 տարեկան): Նէսթլէ ընկերութիւնը յանձն առած է երկու տարի հոգալ երեք նորածիններուն սնունդը:

ՌՈՒՄԱՆԱՑի ՄԸ, Միչէլ Վոյնէա, 31 տարեկան, առջի օր երեք չիշ զարեջուր նետեց համայնավար կուսակցութեան կեդրոնի չէնքին ապակեփեղկերուն վրայ: Անմիջապէս ձերբակալուելով ոստիկանութեան յանձնուեցաւ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱՀԱՅԱՐԵՐԴի Միութեան Կարտանի մասնաճիւղի անդամա-համակրական ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, հայրենակից Ց. Թորոսեանի բնակարանին մէջ: Խիստ կարեւոր հարցեր. — 1) Զեկուցում եւ հաշուետուութիւն պատգմ. ժողովի. — 2) Վարչական ընտրութիւն, եւն.: Սիրով կը հրաւիրուին նաեւ ոչ-անդամ Խարբերդցիները անխտիր:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՒՒՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Ֆ. Կ. Խ. մասնաճիւղին, Café Morgui հովասուն վայրը, կիրակի, 9 սեպտեմբեր:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ
ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

Փարիզահայ թատերագիր – դերասան ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը վարէ եւ կը բեմադրէ իր հեղինակութիւնը:

ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ

Կատակերգութիւն 3 արար

ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒՄՆԵՐԸ ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՆ՝

ՎԻԷՆ. — **Cercle Catholique,** 2 սեպտ. կիրակի, կ. վ. ժամը 3ին:

ԼԻՈՆ. .. **Théâtre de l'Horloge,** 8 սեպտ. շբթ. գիշեր ժամը 9ին:

ՎԱԼԱՆՍ. — **Salle des Fêtes,** 15 սեպտ., շբթ. գիշեր ժամը 9ին:

ՄՈՒՏՔԻ ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սեւրի Մուրատեան վարժարանի նոր աշակերտներու արձանագրութիւնները բացուած են 1951—1952 տարեշրջանին համար մինչեւ Հոկտեմբեր մէկ: Արձանագրութեան դրասենեակը բաց է շաբաթ եւ կիրակի ամբողջ օրերը:

ՄՕՏԱԿԱՑ ԳԻՒՂԻ ՄԸ ՄԷՋ (Փարիզէն 50 քլմ.)

Հաստատուած հայ ընտանիք մը կ'ուզէ հոկտեմբերէն սկսեալ, ստանձնել փոքր երախաներու խնամքը (երկու տարեկանէն վեր):

Փափաքողները դիմեն Տիկ. ԱԻԱԳԵԱՆի, Château de Mortcerf (S. et M.): Կարելի է հեռաձայնել Փարիզ, SEG. 27-93:

ՇԱՆՕԹ.— Դպրոցական տղոց համար վարժարան յաճախելու մեծ դիւրութիւն:

Chez SASSOUNI

31, RUE D'ALEXANDRIE

Métro St. Denis et Réaumur Tél. Gut. 92-65

Սասունի կուտայ համեղ, ընտիր, մաքուր եւ առատ ճաշ: Այցելեցէք, պիտի համոզուիք եւ յաճախորդ դառնաք ամէնուն պէս:

Հարսանիքի, կնունքի, նշանտուքի համար տրամադրելի մասնաւոր սրահ, ուտելիքով կամ առանց ուտելիքի:

ԱՄԷՆ ՕՐ ՆՈՒԱԳ ԵՒ ԶՈՒԱՐԹ ԺԱՄԱՆԱԿ

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

Manufacture et Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris IIe
Téléph. : CENtral 78-44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris XXe
Téléphone : MEN. 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ
Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ **2-28, 2-40, 3-28** եւ **1-40**

Ժերզէ եւ էնթերլօք՝ բուրդէ կամ բամպակէ
Բամպակ՝ Côtes 2/2.

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ, ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ ՈՒ ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Dimanche 2 Septembre 1951 Կիրակի 2 Սեպտեմբեր

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6549 - Նոր շրջան թիւ 1960

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՂԲՈՒԿՈՇԸ ԴԱՐՄԱՆ ՉԷ

Մամուլը կը չարունակէ ողբեր հիւսել, ի տես մտաւոր ուժերու նուազման։

Տագնապը կը սաստկանայ տարուէ տարի, սկսելով ուսուցչական ասպարէզէն։

Հինները կը սպառին։ Նորեր դժուար կը հասնին։ Նոյն իսկ հայերէնի ուսուցիչը ճրագով կը փնտռուի, բոլոր դաղութներուն մէջ։

Պատճառները դաղտնիք չեն։ Եւ այս անգամ այդ մասին չէ որ պիտի խօսինք։

Եթէ ողբուկոծը դեղ ըլլար, չատոնց դարմանած կ'ըլլայինք այս կամ այն վէրքը։ Ծովերով արցունք ունինք։

Ի՞նչ ընել, ի՞նչպէս գործել, որպէս զի տագնապը սահմանափակուի, փոխանակ անելի մը յանգելու։

Բազմաթիւ ծրագիրներ պարղուեցան այս թերթին մէջ եւ այլուր։

Կան լաւատեսներ եւ յոռետեսներ։ Ինչպէս ամէն ճակատի վրայ։

Առաջիններուն կարծիքով, լուծումը կը դիւրանայ, եթէ կեդրոնական կազմակերպութիւն մը ունենանք։

Ուրիշներ անօգուտ կը նկատեն ամէն փորձ, քանի որ հեռու ենք հայրենիքէն։

Դժբախտութիւնն այն է որ երկուքն ալ սովորական դիտելիքներով, առածներով կ'առաջնորդուին, այս կամ այն եզրակացութեան յանգելու համար։

Երեսուն այսքան տարի վերջն ալ, տակաւին չենք ըմբռներ թէ միեղակ ենք։

Զունինք որ եւ է լուսաւոր հեռանկար՝ մօտաւոր ապագայի մը համար։ Զունինք հոգատարներ կամ նեցուկներ։ Իսկ հեռաւոր սուրբերը վարժուած չեն ուրիշին ցաւերով ղբաղելու։

Հետեւաբար, ստիպուած ենք բազմապատկել մեր ճիգերը, եւ ի հարկին անկարելին փորձել, մեր տունը կարգի դնելու համար։

Մե՛նք պիտի գտնենք մեր գլխուն ճարը, ո՛ւր որ ալ գտնուինք։

Պիտի ենթադրենք թէ ամայի կղզի մը նետուած ենք, դատապարտուած՝ տուն-տեղ ըլլալու։

Ուրեմն, պիտի ստեղծենք համապատասխան կարդուսարք, ստանձնելով ամէն պատասխանատուութիւն։ Շալակէ չալակ փոխադրելով աշխատանքի բեռը։

Այս գիտակցութեան չնորհիւ չէ՞ր որ քանի մը տարուան մէջ ոտքի կանգնեցան արմատախիլ եւ ցիրուցան բազմութիւնները։

Ինքնապաշտպանութեան, ստեղծագործ աշխատանքի կամքը չէ՞ր որ ծագկաստաններու վերածեց արիւնաղանդ անապատները։

Առտուն գիւղ մը կամ արհեստանոց մը կը բացուէր, առանց մանուածապատ ծրագիրներու կամ ակադեմական վիճաբանութեանց։ Գործը կը հաստատուէր, օգնութիւնը ինքնին կուգար։

Ինչո՞ւ այսքան անճրկեր ենք այժմ, երբ չատ աւելի հաստատուն կռուաններ ունինք։ Երբ ունինք անհաչուելի, անսպառ աղբիւրներ՝ նիւթական թէ բարոյական։

Վերջերս կ'առաջարկէինք արտակարգ ճիգ մը փորձել, երկամեայ կամ եռամեայ ծրագիր մը կազմելով։

Ի՞նչ ըսել կ'ուզենք։—

1. Այդպիսի ծրագրով մը մասնաւոր համաձայնութիւններ կնքել եղած կրթական հաստատութեանց հետ, զարկ տալու համար ուսուցիչներու պատրաստութեան։

2. Դասընթացքներ հաստատել երեք-չորս հայաչատ կեդրոններու մէջ, նոյն մտահոգութեամբ եւ աւելի լայն բովանդակութեամբ, — ոչ միայն ուսուցիչներ, այլ եւ մտաւոր ուժեր՝ հանրային գործունէութեան համար։

Ահա կենդանի օրինակ մը ձեր աչքին առջեւ։ — Եկեղեցին։

Կը տեսնէք թէ ի՛նչպէս աշխուժացած են անոր իշխանաւորները, ղպրանոցներ, լսարաններ հաստատելու եւ հոգեւոր հովիւներ պատրաստելու համար։

Ոչ նիւթական դժուարութիւններէն կը վհատին, ոչ ալ ասէ-կոսէներէն կ'ազդուին։ Տարուէ տարի քահանաներ, վարդապետներ կ'արտադրեն, արտածումներ կատարելով մինչեւ Ամերիկա։

Կը մնայ որ լայկ մը ճարեն աշխարհականներուն...

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴՈՂ, ՍԻՐՏԸ ԴՈՂ

Մեր գիւղը հայախօս Քիւրտ մը կար, անունը Էմլիկ Իպօ։ Նշանաւոր ճարպիկ դող, երկու եղջիւրով մինչեւ երրորդ յարկը մագլցող, ի խնդիր կողոպուտի։

Այս Էմլիկը (ականջը կտրուած) ժամ կուգար, ու կապիկի պէս կ'ընդօրինակէր հաւատացեալներուն բոլոր չարժուձեւերը։ Խաչ կը հանէր, հաւատամք կը բռնէր, ծունկի կուգար, կուրծք կը ծեծէր։ Սակայն օր մըն ալ յանկարծ ողջոյնի ատեն կը փախչի խուճապահար, դէպի հեռաւոր քարայրները կամ Մուխ Անտառները։

Անցորդները կը հարցնեն պատճառը։

— Եա՛, ապո՛ւշ կարծեցիք Իպօն, կը պատասխանէ։ Կը կարծէք թէ չե՞մ հասկնար ժամուրին միտքը, երբ իրարու ականջին կը փսփսան։ — «Բռնեցէք Էմլիկ Իպօն, բռնեցէք, ծօ՛ բռնեցէք դողը»։

Հիմա, այս կարգի Էմլիկ Իպօներով լեցուն է հայկական Փարիզը։

Կ'ըսեն-կ'ընեն, կը նեռեն-կը բռնեն, իրենք գիրենք կը մատնեն բանիւ ու գործով, բեմով ու մամուլով, երկրպագելով ձախին, խաչ հանելով աջին, սուտպաս բռնելով մեծին, ծնրադրելով մէսիին։ Ժուռնալ-մազպաթաներով կ'ողողեն հրապարակը եւ այլուր, թերթն ու բեմը, չխնայելով ոչ հակառակորդին ոչ ալ իրենց բարեկամին, անուանարկելով բանսարկութեամբ, զրպարտելով անպատասխանութեամբ, անպատուելով սրիկայութեամբ, կեղծելով խաբեբայութեամբ, հրաժարելով բոլոր սրբութիւններէ։ ապա դառնալով ի խոյս մեծի տեառն իշխանաւորին...։ Մեր ողջոյնը խրատոյ, լռութիւնն իմաստոյ՝ համարելով տկարութիւն, «դաւադրութիւն, մատնութիւն»։

Ա՛յ չայլամներ, դուր կը փորձէք ձեր գլուխը թաքցնել աւազին մէջ։

Մեր Էմլիկը ուրիշ բարեմասնութիւն մըն ալ ունէր, ինչպէս բոլոր Քիւրտերը։

— Կեցէք որ տեսնէք։ Երբ օրը գայ...

Իր այս կափով կը սպառնար բոլորին։ Բայց բան մըն ալ ըրած չունէր։

Փարիզ բնակող մեր այս Քիւրտերն ալ նոյն կափով կը պոռան օրն ի բուն, կը կանչեն, կը դռնչեն դուիհներէն թէ տանիքներէն, չապիկ ու կոկորդ պատռելով։

— «Կեցէք որ տեսնէք, քու անունդ ալ ցրուկ է կարմիր մելանով։ Գրէ ասոր անունն ալ, տաւարիշ կայէն, կամ զիմլեա՛ֆ Ծուղա։ Կեցէք որ տեսնէք...»։

— Ծօ բռնեցէ՛ք Իպօն, բռնեցէք դողը, կը փախչի։

Սեւհոդի Թշուառականներ, ի զո՛ւր կը փորձէք ուրիշին վիզը փաթթել ձեր բթամտութեան եւ տգիտութեան մեղքերը։

Ա· Վ·

ՏԽՐՈՒՆԻ

Խորին ցաւով կ'իմանանք թէ Շ· Նարդունիի զարմուհին՝ Տիկին Բարուհի, դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր ամուսինը, Կարապետ Փափազեան (դերձակ)։

Դժբախտ երիտասարդը, որ Տովիլ գացած էր օդափոխութեան համար, ուրբաթ օր տկարութիւն մը կը զգայ չուկան, եւ ուշաթափ կ'իյնայ։ Անմիջապէս հիւանդանոց կը փոխադրեն, բայց արդէն մեռած էր։

Դեռ 45 տարեկան չկար։ Տարիներու աշխատանքին չնորհիւ յաջողած էր համեստ բոյն մը կազմել։ Կը թողու անչափահաս մանչ մը։

Մեր վշտակցութիւնը Նարդունիին, դժբախտ Բարուհիին եւ բոլոր պարագաներուն։

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻՆ ՆՈՐ ՇԷՆՔԸ

Անթիլիասի կաթողիկոսարանին պաշտօնաթերթը, «Հասկ» կը գրէ թէ յուլիս 23ին սկսան դպրեվանքին նոր շէնքին շինութիւնը՝ թանգարանի, մատենադարանի եւ ընծայարանի բաժիններով, Անթիլիասի Մայրավանքի շրջափակին մէջ, դպրեվանքին նախկին շէնքին դրեթէ արեւմտեան կողմը, նարնջենիներու պարտէզին մէջ։

Այս նոր շէնքը նուէրն է Կիւլպէնկեան հիմնարկութեան, որ տրամադրած է 40 հազար տոլարի պատկառելի գումար մը, իբրեւ նա-

Կարմիր վտանգը Իրանի մէջ

ԾԱՆՐ ԴԻՊՔԵր ԿԸ ՆԱԽԱՏԵՍՈՒԻՆ, ԵԹԷ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՉԻՈՑԱՆԱՑ

Նորէն վրդովիչ տեղեկութիւններ կը հաղորդուին Իրանի ներքին կացութեան մասին, իբրեւ հետեւանք անգլեւիրանեան վէճին։

Նախագահ Թրումընի խորհրդականը, Հերիմըն, Ուաշինկթըն վերադառնալով, պարզեց իր տեսակէտները։ Ա՛յս առթիւ դիտել կուտար թէ համայնավարները կրնան կացութեան տէր դառնալ, եթէ համաձայնութիւն չդոյանայ։ Ա՛հաւասիկ իր խօսքերը՝ արտասանուած՝ լրագրական ասուլիսի մը մէջ։

— Կենսականօրէն անհրաժեշտ է կարգադրութիւն մը, վասն զի Պարսկաստանը չատ նպաստաւոր դետին մըն է համայնավարական թափանցումի համար։ Համայնավարները մասնաւորապէս գործօն են այդ չրջանին մէջ եւ պիտի օգտուին առաջին առիթէն, երկրին տէր դառնալու համար։

Մեւնոյն օրը ծանրակչիռ լուրեր հասած էին Թէհրանէն։ Բուռն ցոյցեր կը պատրաստուին Աղտաանի մէջ, դուրս քչելու համար անգլիական վաճքրաթիւ դաղութը։ Զախակոմեան Թուտեհ կուսակցութեան վարիչներուն ձառերը եւ բանուորներուն ուղղուած կոչեր կը թելադրեն գործադուլ յայտարարել քարիւղարեր չրջանին մէջ, ուր գործերը կանգ առած են արդէն։ Անգլիացի մասնագէտներուն մեկնումէն ի վեր, համայնավարները աւելի աչխուժացած են։ Ուրիչ ծայրայեղ հոսանքներ ալ կը զրգռեն պարսիկ բանուորները։

Ազգայնացման թունդ ախոյեանը, Հոսէյն Մաքի, նորէն բուռն ճառեր խօսեցաւ նաւթահորերու չրջանին մէջ, Անգլիացիներուն դէմ։ Հեռագիրը կ'ըսէ թէ աւելի մեծ վճարում եւ ապրուստի լաւագոյն պայմաններ կը խոստանայ բանուորներուն, անոնց համակրանքը չահելով։ Ցարաբերութիւնները հետզհետէ կը լարուին Պարսիկներուն եւ Անգլիացիներուն միջեւ։ Մասնագէտներու վերջին մասն ալ պիտի հեռանայ, եւ՝ յառաջիկայ չաբթու հաշիւ 350 Անգլիացիներ պիտի մնան Ապատանի մէջ։

Ցռանապի տեսակէտներր որուան հարցին մասին

ՀԱՄԱՁԱՅՆ է ՈՐ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ ԱՆԴԱՄԱԿՑԻՆ ԱՏԼԱՆՏեԱՆի ԴԱՇԻՆՔԻՆ

Ա՛րտաքին նախարարը, Պ· Թոպէտ Շուման, Սան Ֆրանչիսկօ մեկնելէ առաջ անգամ մը եւս պարզեց կառավարութեան տեսակէտները՝ միջազգային հարցերու մասին, լրագրական ասուլիսի մը մէջ։ Ըսաւ թէ Ֆրանսա սկզբունքով համաձայն է որ Յունաստան եւ Թուրքիա մտնեն Ատլանտեան դաչինքին մէջ։ Այս յայտարարութեամբ, առաջին անգամ է որ պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ Ֆրանսան ալ յարած է Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներու տեսակէտին։ Պ· Շուման դիտել տուաւ թէ այս խնդիրը կապ ունի Միջերկրականի, Միջին Արեւելքի եւ Հիւս· Ափրիկէի վերաբերեալ հարցերուն հետ։ Այս մասին առանձին ալ պիտի խօսին Անգլիոյ հետ։

Գալով միւս հրատապ խնդիրներուն, «պատերազմէն վեց տարի վերջը անհրաժեշտ է հաշտութիւն կնքել ձափոնի հետ։ Այս ձեռնարկը աւելի դիւրին է Մ· Նահանգներուն համար, որ գրաւման մխակ իշխանութիւնն է, քան Գերմանիոյ դաչնակիրին համար, քանի որ չորս պետութիւններ պէտք է համաձայնին այդ երկրին մէջ։ Բոլշեւյան պետական բանակցութիւնները միայն պինտուրական են։ Վճռական խօսքը Ազգաժողովին կը պատկանի։ Ուշինկթընի ժողովին մէջ, երեք արտաքին նախարարները նախ պիտի զբաղին արեւմտեան Գերմանիոյ նոր կարգուսարքով, յետոյ եւրոպական բանակով եւ վերջապէս Իտալիոյ հաշտութեան դաչնագրին վերաբերութեամբ։ Գերմանիա իրաւունքներու հաւասարութիւն կը պա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

խատեսուած ամբողջական ծախքը այս նոր չէնքին։ Շինութեան յատակագիծը պատրաստած է Ամերիկեան Համալսարանի ճարտարապետական ամպիոնի դասախօսներէն՝ Պ· Խոսրով Երամեան, իսկ չինութեանց յանձնառուն է երիտասարդ ճարտարապետ՝ Պ· Հայկազն Ուզունեան։

Յուլիս 30ին եղի ունեցած է հիմնարկէքը՝ մատաղի դենումով։

Նոր չէնքին տարածութիւնը քիչ մը աւելի ընդարձակ է քան Դպրեվանքին նախկին չէնքը։ Պիտի ըլլայ եռայարկ՝ թանգարանի, մատենադարանի բաժիններով։ Կը նախատեսուի աւարտել եօթը ամիսէն։

Այս չէնքին մէջ պիտի ամփոփուին հայկական եւ արեւելեան հնութիւններ — ձեռագիրներ, հին դրամներ, զարդեր, զգեստներ, անօթներ, արձանագրութիւններ, հին տպագրութիւններ, եւայլն։

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Մեր երկիրը լեռնաշատ է, աւելի ճիշդ՝ մեր երկիրը լեռ է ու անհարթութիւն, բարձունք ու փոս, զահավէժ ու անդունդ, մթութիւն ու արեւ. հակադիր ու անբացատրելի հանգոյցներու թընճուկ՝ որ դարերէ ի վեր կը լողայ փառքի ու անկումի պատմութեան մը մէջէն, ու ղեռ՝ կը հաւատայ իր ժողովուրդի քաղաքական ազատութեան:

Մեր լեռները՝ Մասիս, փոքր Մասիս, Բիւրակն, Թանտիւրէկ, Ծաղկեոյ, Փալանտէօքէն, Ագ-Պապա, Արագած, Բզովտալ, Ակմանկան, Բեւհանակ, Սուկաւէտ, Սիփան, Նեմրովթ, Գրգուռ, Կարկառ, Ընձաքեար, Վարագ, Սիփիկոր, Կոփ, Լալուառ, Սօղանլու, Ագ-Տաղ, Մայմեխ, Գափուճըղ, Գինով տաղ, Ագ տապա, Արայի լեռ, Արտօս, Առնօս, Մարաթուկ, Սեղանասար, Ծովասար, Անտոք, Արքաչին, Բերլի տաղ, Քէօսէ տաղ եւայլն:

Ա՛լ բաւական է: Ես տեսած եմ մեր լեռներէն չատերը, ես՝ տարսափած եմ մեր լեռներէն, բայց սիրած եմ զանոնք՝ իբրեւ զեղեցկութիւն բարձրութեան ու կեցուածքի, իբրեւ խորհրդանիշ հպարտութեան եւ առնական գործերու, իբրեւ յայտնապէս արմենական ցեղի տոկունութեան ու կարծր կամքի, իբրեւ ազգակ՝ մեր գոյութեան...: Ահա՛նց այս լեռներուն՝ մեր երկիրը գեղեցիկ ու պատկառելի պիտի չըլլար, ու մենք՝ պիտի ենթարկուէինք անհետ կորստեան: Լեռը մարդուն կուտայ քաջութիւն, զայն կը զարձնէ վեհանձն ու արդարակորով, բարի ու խղճամիտ...: Բոլոր հոգեկան ախտերը, բարոյական նենսմունքները, պռոնկութիւնն ու չալաշահութիւնը, ստախօսութիւնները ու դաւադրութիւնները դաշտերէ եւ անոնց քաղաքներէն կուգան իբրեւ զարշահոտ աղբայուր...

Թո՛ղ ըսէ հայութիւնը թէ՝ իր բարոյականի ու նկարագրի մաքրութիւնը չէ ստացած իր լեռներէն, թէ՝ հայրենի տուներու դիմադրական ոգին առնոյմէ չէ, թէ՝ իր մտածումի պայծառութիւնը, իր հոգիի անմեղութիւնը, իր նիստ ու կացի աւանդական բարութիւնը, իր ամուսնական ուխտի ու տուած երդումի կամ խօսքի կարծրութիւնը իր լեռներէն չէ...: Չեմ հաւատար. հայութիւնը ապերախտ չէ եղած երբե՛ք, ան կը սիրէ իր լեռները. զանոնք կը նկատէ ցեղային ներշնչումին աղբիւր:

Մեր պապերը, այսինքն՝ Արմէնները, որոնք իբրեւ անհանդարտ դէտ ու հեղեղ, հոսեցան դարերու մշուշին մէջէն, անցան երկրէ երկիր ու միջավայրէ միջավայր, տեղ մը չկրցան կանգ առնել, հոն հաստատելու համար դիւղ ու քաղաք, հոն ապրելու համար իբրեւ քաղաքակրթական ազգակ, ու վերջապէս՝ ծանրանալ հողի չերտի մը վրայ, անոր վրայ նստիլ իբրեւ որակական հաւաքականութիւն եւ զայն կոչել ՀԱՅՐԵՆԻՔ...:

Եթէ, համաձայն յունական առասպելներու կամ Սորապոնի ըսածին, Հայերը Թրակիացի են եւ գաղթած են Թրակիայէն, ինչո՞ւ Թրակիան չկոչուեցաւ Հայոց ՀԱՅՐԵՆԻՔ, այսինքն՝ Արմենիա կամ Հայաստան: Դարձեալ՝ Հայերը չորս դար ապրեցան Ալիս ու Իրիս գետերու միջեւ տարածուած հողաշերտին վրայ, բայց ինչո՞ւ ան ալ չկոչուեցաւ Հայոց Հայրենիք: Հայերը քալեցին հաւաքականօրէն եւ հանդրուանէ հանդրուան, բայց չունեցան Հայրենիք: Այս երեւոյթը իր պատճառները ունի: Կամ Հայերը տակաւին աստանդական ցեղ էին, անկազմակերպ հօտ ու ջոկ, զուրկ պատմակերտումի ընդունակութենէն, հետեւաբար նաեւ ոչ քաղաքակիրթ, և կամ՝ իրենց անցած երկիրներէն ոչ մէկը զրաւիչ կամ կախարդական երեւցաւ իրենց աչքին, ուրեմն նաեւ օտար՝ իրենց հոգեկան ու մտային ցանկութիւններուն: Ամէն թռչուն կամ կենդանի, թուխս նստելէ կամ ճագ ունենալէ առաջ կը փնտռէ բոյն մը, պատսպարան մը՝ որ նախ գոհացում տայ իր կենդանական ներքին, կազմախօսական ինֆռնտրոյն պահանջին, յետոյ՝ ապահովութեան զգացում, երջանիկ կամ գոհ ապրելու վստահութիւն ներշնչէ:

Ուրեմն, այս բացատրութեան առնչութեամբ, մեզի կը ներկայանան երկու հակադիր հարցեր. 1) Ժողովո՞ւրդն է որ կը ստեղծէ սեփական հայրենիքը, համաձայն իր ներքին ու արտաքին բաղձանքներուն. 2) Թէ ո՞չ՝ հայրենիքն է որ մարմին կուտայ ժողովուրդի մը, անոր մէջ դնելով իր ենը... իր առանձնայատկութիւնը: Թերեւս երկուքն ալ յոխորտալու իրաւունք ունին, երկուքն ալ ներդործող ազդակներ են, իսկ ես՝ չուրանալով հանդերձ աշխարհագրական ազդակին ոյժը եւ անոր կատարած դերը, պիտի ուզեմ քանականաէակին մէջ բան մը աւելի տեսնել եւ ստեղծագործութեան պատիւը անոր տալ, հետեւաբար՝ ես նախապատիւ համարելով բանաւոր մարդը՝ նիւթէն, ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ փնտռելու եւ դտնելու, անոր մէջ՝ իր հոգիին բաղձանքն ու կարօտը հոսեցնելու, իր սրտին երազն ու տեսիլքը անոր մէջ նետարկելու, իր ընկերային, հանրային, կրօնական,

ՏԱՐԷ՛Ք ՄԵԶ ԱԼ

ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶԻՆ

Մեծ եղեռնը հետզհետէ կը հեռանայ անցեալին հետ եւ մաս առ մաս կ'անհետանայ ժամանակին անդունդն ի վար:

— Պիտի կրնա՞յ դիմադրել տարիներու ահեղ ուժին:

— Աստարակո՛յս:

— Ի՞նչպէս արդեօք:

— Սերունդներուն հաւատաւոր եւ յարատեւ աշխատանքով:

Սեւ Ծուէրուն յորդ աղբիւրը կաթիլ կաթիլ կը նուաղի օրերուն հետ:

— Պիտի թողո՞ւնք որ ան ցամքի յաւերժապէս եւ մեզ զրկէ ազատարար իր Ողբերգէն:

— Ամենեւի՛ն:

— Ի՞նչպէս արդեօք:

— Միշտ ճգնելով եւ տքնելով եռանդագին:

×

Թանձր մուխը տարածեր էր խորհրդաւորութիւն իր սարսուռը և աստղերը չատո՛նց քունէ ելեր էին:

Բայց եւ այնպէս, կարաւանը դեռ կը քալէր:

Երկու չարաթ առաջ միայն տարադրուած՝ ան կը քալէր, ահա արդէն, ցնցոտիով եւ կիսամերկ, լուռ ցաւերով ու խոցոտած, անմարդկային կերպարանքով եւ բեկորներ թափթփելով ճամբուն վրայ:

Ռահան հանիս կարաւանին առաջնորդն էր, յառաջապահ ոստիկանին անմիջական հետքին վրայ: Ան խոյս կուտար ետ մնալէ: Որովհետեւ, ով որ կախուէր վերջմամասէն, կը վհատէր եւ այլեւս չէր հետեւեր կարաւանին: Կ'անչարժանար տեղւոյն վրայ, ցուրտ նայուածք մը կ'երկնցնէր զինքը լքող զանգուածին, ապա հանդարտ եւ ինքնամփոփ, զլուխն առած ուսերուն մէջ, կը յանձնուէր Հայու անզութ ճակատագրին: Ու Ցիսուսի համբերութեամբ եւ լռութեամբ, կը սպասէր որ անուշ մահը չատ չուշանար:

— Քալէ՛, տղաս, քիչ մը եւս չե՞ս համբերեր, հիմա չուտով պիտի հասնինք, ըսաւ կրկին հէք մեծ մայրս, եւ ձախ ձեռքին չոր ու ջղուտ մատներուն տակ, աջ դաստակս կորովակի սեղմելէ ետք, դիս արթնցուց:

Որովհետեւ, ես զրեթէ քնանալով կը քալէի:

Գիշեր ատեն, ճամբան բնաւ չի կարճնար եւ չի հատնիր: Ընդհակառակն, ան կ'երկարի եւ կը չատնայ ձեր քայլերուն, վհատութեան եւ խոշտանգիչ յոգնութեան հետ:

Իսկ մեր ճամբան ինչո՞ւ հատնէր: Տարադրեալ կարաւան մը գիշեր ցերեկ պիտի քալէր:

Ըսէ՛ք, խնդրեմ, տաս տարեկան պատանի մը մինչ կրնա՞ր համակերպիլ եւ հանդուրժել այդ անողոք պարտադրութեան: Ուստի, զարձեալ, սովորական դառնութեամբ, ու թերեւս աններելի հեգնութեամբ ալ, ընդդիմացայ խեղճ մամիկիս.

— Ես այլեւս քու խօսքերուդ չեմ հաւատար:

քաղաքական, մտային ու քաղաքակրթական դրոշմը անոր վրայ դնելու փառքը, օր-ցերեկով, փողով ու թմբուկով ՄԱՐԴՈՒԻՆ կուտամ:

Եւ Հայոց սքանչելի ու բազմահրաշ հոսումը՝ զարերու առապարներէն՝ կանգ չառաւ, մինչեւ այն օրը, երբ ան մօտեցաւ աւանդափառ Մասիսին, անոր չուքին տակ եւ անոր չունչին առջեւ վար իջեցուց իր բեռները, հոդով ու քարով չինեց Հայկական Աւերակին Տունը, այսինքն՝ հայ ժողովուրդի քաղաքակրթութեան առաջին եւ մեծագոյն ակը: Արարատեան դաշտին մէջ Մասիսը կը բարձրանար իբրեւ երեւակայութիւն դրդռող աշտարակ եւ անմատչելի բարձրութիւն, իբրեւ պատկառանքի ու մեծութեան խորհուրդ, եւ դեռ՝ յաւիտենականութեան յուշարձան: Հայ ժողովուրդը այս լերան մէջ դտաւ իր վաղուան հրաշքը, եւ անով հիւսեց իր Գիրք Ծննդոցը...:

Աճեցաւ ու բազմացաւ: Մեծցաւ ու տարածուեցաւ, դրաւեց Նաիր-Ուրարտական աշխարհը, իր մէջ ձուլեց, հալեցուց օտար ժողովուրդներու ու ցեղերը, ու զարձաւ Ազգ՝ մտային հզօր թափով, մշակոյթի ախոյենական հպարտութեամբ, պատմակերտումի ընդունակութիւնով: Ան՝ իր հոգեկան բաղձանքին համաձայն ձեւաւորեց հայրենիքը իբրեւ փեթակ ու բջիջ, անոր մէջ լեցուց իր ուղեղին մեղրը, իր երեւակայութեան հիւթը եւ իր երազին խորհրդաշուրը, ամուսնացաւ այդ հողին հետ... նարօտ կապեց իրրեւ աւօրհնակ փեսայ, պաշտեց զայն, դիւցազնացուց զայն եւ երգեց Անոր փառքը...:

Մտիկ ըրէք պատմութիւններու կանչը, դո՛ւք բոլորդ, ո՛վ որ էք, ազգ կամ ժողովուրդ, Տունով պայմանաւոր է Ընտանիքը, իսկ ազգը՝ Հայրենիքով: Ամէնէն առաջ փեթակ-հայրենիքը, յետոյ՝ երկունքի ոգոցը եւ երգը ապրումին...: Ամէնէն սուրբ՝ հայրենիքը, եւ ամէնէն աւելի խորհրդաւորը՝ Հայրենիքը:

Հայրե՛նիք, հայրե՛նիք...:

Լսեցէք պատմութեան կանչը:

ՍՕՍ - ՎԱՆԻ

քանի՛ օր է զիս կը խաբես: Դուն գիտես որ հասնիլ չկայ: Դուն գիտես որ մեր այս ճամբան չի վերջանար: Անկէ առաջ կարաւա՛նը, մենք ամէնքս կը վերջանանք...

— Լռէ՛, լակոտ, եւ արտորա առաջ անցնիլ: Քեզի՛ կ'ըսեմ: Մի՛ տնտնար: Ու չըլլայ որ անգամ մըն ալ այդպէս խօսիս: Կը վերջանա՞նք: Մենք ամէնքս կը վերջանա՞նք: Ո՞վ է ըսեր:

Ու մեծ մայրս զիս զայրոյթով ցցեցնէ ետք, ինձ փոխանցեց ամբողջ ուժը իր զորովին, եղունդները ձախ ձեռքիս մէջ մխրճելով:

— Աղճա՛, մեծ մայր: Արիւն կուլան մերկ ոտքերս: Ըսէ՛, ի՞նչպէս յառաջանամ: Կ'ուզեմ իյնալ եւ քնանալ: Ա՛լ զիս հետդ մի քաշկռտեր: Ես այլեւս չեմ դիմանար...

— Անո՛ւշ տղաս, կը դիմանաս: Դուն պէտք է որ դեռ դիմանաս: Մենք կը թափինք, կ'անհետանանք: Աւելկա չէ՛ մեծ աղէտը: Իսկ դուն անչո՛ւշտ պիտի տոկաս, որովհետեւ Հայոց ազգը քեզմով միայն պիտի կրնայ յարատեւել: Պէտք չէ որ ան ոչնչանայ:

— Սակայն, մե՛ծ մայր, մինչ մոռցա՞ր ոտնակոխան այն բիւրաւոր դիակները, հալած հատած արեւին տակ, ու դեռ վաղն ալ, դժբախտաբար միւս օրն ալ, երկար օրեր եւ չարունակ, մեր այս ճամբան պիտի ըլլայ գերեզմանոց: Ըսէ՛, ինչպէ՞ս պիտի տոկանք:

— Սմո՛թ քեզի: Ուրեմն այդպէս, հիմակուընէ յուսահատ ես այդ տարիքիդ: Ո՛չ զաւակս, կը սխալիս, դուն տակաւին չատ զարուններ պիտի տեսնես եւ մեր ազգը պիտի ապրի: Քալէ՛, տղաս:

Լուսածագ էր, երբոր հասանք Թամզարայի մուտքին առջեւ: Օ՛, վերջապէս, կարաւանը պիտի հանգչէր:

Սակայն, ահա, թէ՛ առջեւէն թէ՛ ետեւէն, սուլիչներուն միաբերան եւ ահարկու հրամանը.

— Կենաք չկա՛յ, հետեւեցէք չիտակ ճամբուն:

Հանիս հազիւ կրցաւ կլլել իր բողոքին, հայհոյանքին եւ անէծքին ազազակը: Բայց եւ այնպէս, ես լսեցի ատամներուն կրճտումը.

— Շա՛ն զաւակներ...

Եւ յուսախաբ, կարաւանը երկարեցաւ հայաւանին հարաւային կողերուն հետ: Կը մագլցէր բլուրն ի վեր, երբ մեծ մայրս զիս կանգնեցուց, չունչ մը քաշեց, եւ նայուածքը՝ ոտքերուն տակ՝ Թամզարային նետելէ ետք, ակնթարթ մը զայն խուզարկեց, յետոյ պարզեց յուշամատը եւ ինձ դարձաւ.

— Տեսա՞ր ժամը, ուր ջոջապադ չիսոմն տարի պատարագեց: Նայէ՛ աջին՝ առաջին տան, կից դպրոցին: Նոր հարս էի, երբ մեծ հայրդ զայն վերջնապէս լքեց դնաց, Սեւ Ծով իջաւ եւ հոն մնաց, ուր իրրեւ թէ լի բուռներով դեղին ոսկի պիտի դիզէր:

Ու մեծ մայրս ոգեկոչեց իր աւանին չէն անցեալը: Ափսո՛ս, սակայն, ունկնդրելու սիրտ չունէի:

Կենդանութեան ոչ մէկ նշոյլ՝ Թամզարայի այդիներէն եւ տուներէն:

Մարգարիտներ չողչողացին հէք հանիս այտերն ի վար:

Այս անգամ ե՛ս ըսի իրեն.

— Քալէ՛, մեծ մայր:

Թուրք կայսրութեան մեծ բանակին հանդիպեցանք արտերուն մէջ: Թնդանօթի ծոյլ սայլերուն ճռնչիւնը սիրտ կը խառնէր:

— Մե՛ծ մայր, ասոնք ուրկէ՞ կուգան:

— Բերդէն, ձագս: Թո՛ւ, թո՛ւ, թո՛ւ, չեն ամչնար: Մեծ տէրութիւն պիտի ըլլայ եւ զացեր է ընդհարելու Հայոց բուռ մը քաչերուն հետ, թնդանօթով ու բիւրաւոր զինուորներով: Ահա, հիմա, աւարտեր են իրենց գործը եւ կը դառնան Սեբաստիա:

Փաչա մըն էր այդ բանակին առաջնորդը, որ անվարան՝ մէկ ցերեկուան հանդիստ տուաւ կարաւանին, զայն լեցուց առատ հացով, եւ գոհունակ՝ ասպանդակեց իր հպարտ ձին:

Կարեկցութիւն նշմարեցի զինուորներուն աչքերուն մէջ, երբ բանակը բաժնուեցաւ կարաւանէն:

Հանիս ծամեց եւ ծամծմեց երկու պատառ միշուկ միայն ու քրթմնջեց.

— Աւազակնե՛ր, որո՞ւն հացը որո՛ւն կուտաք:

Պէտք է ներել հէք մեծ մօրս, որուն սիրտը չատ այրած էր:

Հասանք Շապին Գարահիսար կէս դիշերուան խաւարին մէջ:

Կարաւանը լուռ քաղաքը կիսեց անցաւ, յառաջացաւ մինչեւ պորտը եւ սուլիչին դիլ ձայնին հետ՝ փութով մտաւ հանրապարտէզ ու քնացաւ դեռնատարած:

Կէսօրուան դէմ, երբ աչքերս չփչփեցի, բարի հանիս որ ալ ծունկը դարձեալ գլխուս բարձ ըրած էր եւ մրափով վրաս հսկած՝ դիշերն ի բուն, ծարապատիկ ու կոթճած հաստ բունի մը, ինձ նայեցաւ երջանկաւէտ, եւ զոհ՝ ըսաւ.

— Ո՛հ, որդեակս, մէկ ամաւան քուն քաչեիր:

Կարաւանն ալ արթնցեր էր եւ կը խայտար երանութեամբ, որովհետեւ պիտի հանգչէր երեք

դիչերը, երեք ցերեկ: Ցեռոյ, Աստուած ողորմած էր: Ու երեք օր, քաղցը զինքը պիտի չուտէր, ո-րովհետեւ բնութիւնը մեղրածորան եւ սաթ թուքի ձրի սեղան պատրաստեր էր ամենուրեք:

Կուլա՛ր, սակայն, Անդրանիկին հերոսածին որորանը:

Իսկ հոն, վերը, Հայոց Բերդը սուզ էր մտեր, հիմա թեւատ եւ վշտաբեկ, որ ամեհի մարտկոցն էր դեռ՝ վեց օր առաջ, ազատատենչ արծիւներուն:

Ինչպէս Բերդը, անմխիթար, կ'ողբար ահա իր լանջերուն քաջամարտիկ հերոսները եւ թիկունքի արիասիրտ ժողովուրդը, որոնք այժմ աքսորական ու զինաթափ, վստահաբար կ'ըմբոստանան քրիստոնեայ Աստուծոյ դէմ, եւ բարկութեան ու նզովքի տարափի տակ, զայն կը խայտեն տարադրութեան ճամբուն վրայ:

Իսկ ինք՝ Բերդը, ինչպէ՞ս ապրէր այսուհետեւ առանց Հայու:

Դաժանագէմ քան պահակ կը հսկէին մեր կայանին երկյարկանի եւ միայնակ չէնքին վրայ, ուր քաղաքին դեղեցկադոյն հայ կոյսերը, խլուած իրենց արմատներէն, աղի արցունք կը թափէին: Որովհետեւ, բռնի ուժը զիրենք չուտով պիտի բաշխէր մեծահարուստ Տաճիկներուն:

Այդէն մինչեւ իրիկնամուտ, իւրաքանչիւր վակ պատուհան եւ կը հանէր կարաւանին եռուն հոգին, զոյգ զոյգ կանգնած էակներուն աղերսարկու նայուածքին տակ: Հէք կոյսերը մեր օգնութեան կառչեր էին եւ փրկութիւն կը յուսային:

Վեց օրուան մէջ, անոնք կարծես ծիւրեր էին եւ պառաւցեր: Ուռած աչքեր: Ու տրամութեամբ կարծրացած անուշ դէմքեր, լուրջ եւ մռայլ ակօսներով: Նորափթիթ կոկոնները խամրեր էին դեռ չբացուած ամբողջովին:

Չորրորդ օրը չատ չուտ հասաւ: Արեգնափայլ առաւօտ մըն էր: Սուլիչը դեռ երկա՛ր, երկա՛ր կ'արձագանդէր, երբ մենք արդէն կազմ ու պատրաստ կը սպասէինք մեր մեկնումի հրամանին, որ միշտ կուզար դժխեմ պեռէն:

Կարաւանը իր մակընթաց եւ նախաքայլ չարժման մէջ էր, երբոր յանկարծ կարծես չէնքը ճարճատեցաւ եւ ժայթքեցաւ: Ամէն հայ կոյս, անդոնելով խիստ արգելքը, բացեր էր իր պատուհանը եւ դուրս կախուած՝ արտասուաթոր կը կանչուրտէր.

— Մայրե՛ր, քոյրե՛ր եւ եղբայրներ, տարէք մեզ ալ, տարէք մեզ ալ...

— Մի՛ լքէք մեզ: Մեզ մի թողուք աստնց ձեռքը...

— Մենք ինչպէ՞ս կին ըլլանք Թուրքին...

— Ինչպէ՞ս կաթ տանք Թուրք լակոտին...

— Մենք ի՞նչպէս զայն «տղա՛ս» կոչենք...

— Տարէ՛ք մեզ ալ: Մեզ մի թողուք աստնց ձեռքը...

Ուրեմն, այսպէս, իւրաքանչիւր անճար աղջիկ կ'աղաղակէր յանուն համայն պաշտպանութեան եւ չէր ողբար լոկ իր անճա՛ռ անդոհանքը: Ու բազմերանգ այդ ճիչերը քաոս չէին: Այլ համերաչխ եւ ներդաշնակ համերդ էին:

Պահակները սմքեր էին: Նահանջ մը կը իրենց վայրագ կեցուածքին մէջ: Տկարներուն անակնկալ ցասման խեղդուկ ճայներուն տակ, ատելի՛ էր անոնց վայրի լռութիւնը:

Խեղճ կոյսերը կը դողային: Անչա՛փ ահ կար անոնց թօնուտ աչքերուն մէջ: Ցաւագին էր բաժանումը: Կարծես թէ նո՛ր կ'որբանային: Մինչեդեռ իրար չէինք ճանչնար դեռ անցեալ օր:

Կարաւանը կը թափանցէր անոնց անհուն տառապանքին, իր վաստակած տառապանքին ծանրութեամբը: Սակայն անզօր ու ճարահատ, կ'իջնէր ահա հովիտն ի վար, մոռցած իր իսկ դոյութիւնը, բայց ունկնդիր մեղեդիին.

— Տարէ՛ք մեզ ալ: Մեզ մի՛ թողուք աստնց ձեռքը...

— Աստնց ձեռքը... աստնց ձեռքը... աստնց ձեռքը...

Որքա՜ն յուզիչ, նոյնքան եւս դեղեցիկ էր զատտպարտեալ աղջիկներուն արձակած այդ անկեղծ ճիչը՝ արհամարհոտ, ատելավառ եւ ժանտ: Դիւցազնաչունչ չեչտերով լի՝ մեր տաբուխ: Դիւցազնաչունչ չեչտերով լի՝ մեր պատմութեան խմաստն էր ան:

Կարաւանը իջա՛ւ, դարձա՛ւ ու հեռացաւ: Եւ կուսական նայուածքները անհետացան: Ու մարեցան աղաչանքի եւ բողոքի հուսկ վանկերն ալ:

Հայոց Բերդը լուռ էր վերը:

Որովհետեւ, հէք կոյսերը իսլամական քօղերու տակ, վաղը, ափսո՛ս, Թուրքերու կին պիտի ըլլան: Վատութիւնը խորտակեր էր անոնց բոսոր երազները եւ հարսնութեան չուչանթոյր զգեստները եւ հարսնութեան չուչանթոյր զգեստները, պատները յափշտակեր: Կոտորեր էր փեսաները, պատները յափշտակեր: Կոտորեր էր փեսաները, պատկադիր երէցները ու հրդեհեր՝ ամուսնական մեծ խորհուրդին սուրբ խորանը:

Վարդ կոյսերը պիտի դեղնին եւ մոմի պէս պիտի հալին իսլամական կանանոցին նեխութեան մէջ:

— Օ՛, կենդանի նահատակներ, ո՛վ հայ կոյսեր՝ հերոսական, առաքինի եւ անարատ, ո՞ւր էք հիմա: Դուք հայկական անմխիթարապաչտ ոգւով ան-նած վա՛րդ աղջիկներ, որ տենչացիք աքսորեալի քաղցին, քիրտին եւ խոնջէնքին, փոխան Թուրքին չուայտ կեանքին: Կը լսեմ դեռ հոդեպարար ձեր մեղեդին.

— «Տարէ՛ք մեզ ալ: Մեզ մի՛ թողուք աստնց ձեռքը...

Փոքրիկ տղայ, ես այն տեղն, առանց դիրքի եւ ուսուցչի, դաեր էի «Ցեղին Ձայնը»:

— «Տարէ՛ք մեզ ալ: Մեզ մի՛ թողուք աստնց ձեռքը...

ԱՐՇԱԻԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ

Առանց այցեգիրի...

— Ինդրեմ, հասցէն այդ բժիշկին: Հոդ չէ, սուղ այցեգինով ըլլայ:

— Ինչո՞ւ այդքան իրարանցում: Այլիդ-ճախիդ լեցուն բժիշկներ կան:

Ոռո՛... Ձայն չկայ:

Ոռո՛... «Ալօ՛: Տոքթորը հոս չէ, օդափոխութեան գնաց...»:

Երրորդ մը: Չորրորդը՝ զալ չաքթու վերջը, կամ ամսու կէսին: Միւս ամսուան պոչին թերեւս կուգայ...:

Է՛հ, բժիշկն ալ մարդ է: Օգի, արեւի պէտք ունի: Փիչ մը համբերութիւն: Պարկ մը կորով: Ինչո՞ւ նախապէս նկատի չէք առներ բժիշկին մեկնումը: Գոնէ առեն մը կրնայիք ուշացնել ձեր հիւանդութիւնը...

Աւոր նման շիրինութիւնները, հիւանդին ալ օգտակար են: Հաւատացէք:

Փարիզը պարպուած է գրեթէ: Բոլորն ալ օդախուզութեան զացած են:

Արուարձաններու գնացքները կիսապարապ: Փողոցները լրիվ-մնչիկ: Հապա՛ մեկնողներուն բաժին իյնալիք օդը՞... Օ՛, մենք՝ մնացողներս կը վայելենք հանդարտօրէն եւ ձրի...

Բայց, կան վնասներ ալ, որ օդին երեսէն կը վայելենք: Օրինակ, բժիշկներուն, իրենց հիւանդները եւ այցեվճարը լքելով՝ օդի պէս խեղճ ու կրակ բանին եռեւէն իյնալն է: Լրջութեան դէմ չէ՞ սա...

Պէտք է ճար մը գտնել, օդ հետապնդելու այս մոլութեան դէմ: Գոնէ Հիպոկրատի հետեւորդներու համար:

Մինչ այն՝ կ'առաջարկեմ.— Մարդիկ, ախտաղուլ պէտք է հոչակեն՝ զօրաւոր կամքով մը: Եթէ վարժութիւն ձեռք բերեն՝ հետեւանքը թող բժիշկները մտածեն...

Եթէ այս ախտաղուլը անկարելի կը թուի չատերուն՝ ահա ուրիչ աւելի աստուածահաճոյ միջոց մը:

Կը փնտռէք, կը գտնէք, «չունչը մաքուր» անձ մը, որ հիւանդներուն վրայ Նարեկ կարդալով կարենայ բուժել զանոնք:

Գաւառներուն մէջ, մեծ յարգ ունէին այս աղօթաբոյժները՝ որ նոյն իսկ առողջներն ալ կը բուժեն, կ'ըսուէր...

Է՛հ, մեր տէրպապաները կան, որ զբաղած են, Լոնտոնէն-Պերլին, Ժընեւէն Միլանօ, Ալժէէնն-Պրիւքսէլ նետի պէս սուրալով...

Այդ տեղւանքը, բազմաթիւ Հայեր, կարդի կը սպասեն՝ օրինաւոր կնիկով մը, իբրեւ ընտանիքի պատուական հայրեր«դիրքաւորուելու»:Թաղային դպրոցը աւարտելու մօտ զաւակներ ունին, որ անմիւռոն մնացած են: Կան որ տէրտէրի աղօթքին ու բարեխօսութեանը պէտք ունին անդենականէն լաւ կերպով ընդունուելու համար:

Ուրիչ միջոցներ չէ՞ք դիտեր այս օդավնասարարութեան դէմ:

— Ես, իմ կողմէս, առանց այցեդինի, պուտ'մ ծիծաղ կը տրամադրեմ, հիւանդ կամ հիւանդանալու տրամադիր բարեկամներուս, — թշնամիներ ունենալուս վրայ վստահ չեմ, ապա թէ ոչ, անոնց ալ կը հասնէի:

Այս պուտ մը ծիծաղը եթէ օգտակար չէք գտներ, գոնէ ձրի ըլլալու յատկութիւնը՝ բաւական բուժական կրնայ ըլլալ...

Մինչ այս, մինչ այն, առեն մըն ալ համբերելու մարզանքը չարունակելու է, մինչեւ որ հրատարակուի Նարդունիին «Տունին Բժիշկը» հատորը:

Այն առեն, ամէն րոպէ կ'ունենանք մեր մօտը, մեր անճնական բժիշկը:

Իսկ այն բժիշկները որ օդամթերումի կ'երթան — եւ որպէս զի իրենց հիւանդները չզրկուին խնամքէ — այդ հատորէն մէյ մէկ օրինակ կը ղրկեն իրենց յաճախորդներուն՝ առժամապէս զիրենք փոխանորդելու համար...:

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Ե· ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐ (ՆՈՐԵՐԷՆ)

ՏԱՆՁԵՆԻՆ

Գարնան հովի դէմ ճիւղերը բացած՝
Ահա կանգնել է ծաղկած տանձենին...
Մեղմիկ զեփիւռէ թերթերն սպիտակ՝
Ձեան փաթիլի պէս թափւում են դետնին...

Տե՛ս, թռչունների մի ամբողջ երամ,
Գարնանային խենդ ճախրանքից յետոյ,
Երդով իջնում է տանձենու վրայ,
Ճուռղում այնտեղ մինչեւ երեկոյ:

Բուրմունք է, երդ է ծառն այդ տանձենու,
Նրա վրայ կայ մի յուշատախտակ,
Ծառն այդ տնկել է Կոմիտասը մեր
Վաղարշապատի վանքի պատի տակ...

Այդ նա՛ է նստել մի օր այս թմբին,
Լռիկ երազել, թախծել ու խորհել,
Տանձենու թափուղ ծաղիկների տակ
Երգել «Գարուն ա, ձիւն ա արել...»:

Երբ վերջին անդամ հեռացաւ անդարձ,
Վանքի խոժոռած, դորշ պարիսպներից,
Քնքոյշ տանձենին ծաղիկ էր թափում,
Կարծես սգալով նրա եռեւից:

Մարել է չունչը մեր Կոմիտասի
Բայց դեռ ծաղկում է նրա տանձենին...
Խաղաղութեան մէջ, լոյսի ծովի մէջ
Նուիրական յուշ դարձած տանձենին:

ՆՈՒԱՐԴ ՆԱՐԻՆԵԱՆ

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (4)

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

Գոհունակ նստեցայ նստարանի վրայ եւ սկըսայ հետաքրքրութեամբ դիտել ճնճղուկները, որոնք ծլլում էին ուրախ զուարթ, թռչկոտում ու անհոգ պտտում պարտէզում:

— Ահա սրանք, ո՛չ ցանում են եւ ո՛չ էլ հընձում: Եւ ինչքա՜ն դիւրին է իրենց կեանքը, կարծես թէ՛ իրաւունք ունէին ամէն տեղ կեր փնտռելու, իսկ ես պարտաւոր էի նուաստանալ հնազանդուի առջեւ: Մէկ վայրկեան իմ մէջ արթնացաւ կատաղութիւն, քէն բոլորի եւ ամէն ինչի դէմ. սակայն արեւը զմրուխտի պէս ցոլում էր խոտերի վրայ, իսկ չազանակենին այնքան լայն բացել էր իր թեւերը եւ տարածել ծառուղու վրայ խիտ, զրեթէ մանիլակագոյն իր չուքը, որ ես մոռացայ աչխարհի անարդարութիւնը ու հըմայուեցայ բնութեան զեղեցկութեամբ:

Օգին մէջ տարածուել էր ծաղիկների զգլխիչ բոյրը ու մեղմ հովը անտեսանելի հովհարով չոյում էր այտերս:

Երեկոյեան ժամը 4ն էր. այդ ժամին լոյս էին տեսնում երեկոյեան թերթերը:

Նախօրօք որոչել էի չորս սու յատկացնել «Paris-Soir»ին: Ոաքի ելայ, ուղղուեցայ դէպի Սէն Միչէլի պողոտան եւ գնեցի թերթը: Նստելով նստարանի վրայ, եղունգով գծեցի բոլոր լինճ հետաքրքրող ծանուցումները: Աչխատանք զըսպնելու գլխաւոր դժուարութիւնը կայանում էր այն բանի մէջ, որ ես չունէի ոչ մէկ վկայական նախկին ծառայութեանց, ինչ որ շատ կարեւոր էր Ֆրանսացիների համար:

Ահա՛ մի առեւտրական տուն, Ռիչէ, որ պէտք ունի չորս ծառայողի: Ինչո՞ւ ես չէի կարող լինել նրանցից մէկը: Օրական 16 ֆրանք: Այս վճարումը լինճ կը գոհացնէր: Սկսայ մտածել բախտի, աչխատանքի եւ 16 ֆրանք վճարումի մասին, սակայն աւելի շատ վճարումի քան աչխատանքի մասին: Ընդոստ վեր ելլելով, քայլերս ուղղեցի դէպի Պուլվառ Սեւաստոպոլ, ուր գտնւում էր «Ռիչէ» վաճառատունը: Ճանապարհի երկարութիւնը լինճ չէր վհատեցնում: Քայլում էի արագ, սակայն Շատրէյի հրապարակի վրայ պարտաւորուած եղայ կանգ առնել, հանդստանալ: Գլխի պտոյտ ունեցայ, վերադրելով այն յուզումի:

Ռիչէ վաճառատան սպասաւորահում հերթով երկրորդ էի: Ընդունելութիւնը սկսում էր ժամը 5ին: Հաճոյքով նստայ աթոռի վրայ, կէս ժամ սպասելու ժամանակ ունէի: Այդ լինճ չէր ղլայնացնում, այլ ուրախացնում էր:

Կամաց կամաց սկսան գալ նոր թեկնածուներ՝ լրագիրները ձեռներին: Ձորս կողմը գննելով, ոմանք վարանոտ, միւսները ինքնավստահ մօտենում էին օրիորդ-քարտուղարուհուն, հերթի թիւ ստանալու համար: Օրիորդը չարժուն եւ ծեքծեքուն, ժլատ չէր իր ժպիտների մէջ: Գղանոցը այնքան կարճ էր, կարծես թէ կարած էր երկրագունդիս վրայ մնացած վերջին կտորից: Բաժանելով բոլորին թիւերը, նստաւ սեղանի առջեւ, հանեց պայուսակից իր փոքրիկ հայելին ու առանց ուշադրութիւն դարձնելու մեզ վրայ, սկըսաւ ուսումնասիրել իր երեսը այնպիսի մանրամանութեամբ որ կարծես իրեն տեսնում էր առաջին անգամ:

Թարգմ.՝ Ա. Ի. (Շար.)

հանջէ : Այդ սկզբունքը ընդունուած է եւրոպական բանակի շրջանակին մէջ : Օթոմանեան խորհրդաժողովին մէջ պիտի խօսինք Եւրոպայի կացութեան եւ նախանիւթերու մասին որոնց գիներուն բարձրացումը կը վտանգէ թէ քաղաքային տնտեսութիւնը եւ թէ վերազինումը : Ֆրանսա համաձայն է Խաղաղականի դաշինքի մը :

Պ. Շուման ընդունելով հանդերձ թէ անհրաժեշտ կրնան պատահիլ Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ, քանի որ Ս. Միութիւնը կը մասնակցի, այնքան ալ յոռետես չերեւար :

Մոսկուա եւ Արաբները

Երէկ, շաբաթ, Ապահովութեան Խորհուրդը նորէն քննեց Սուէզի Ջրանցքին խնդիրը : Այս առթիւ բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատէին թէ Ս. Միութիւնը պիտի մերժէ (վեթօ) արեւմտեան երեք պետութեանց այն բանաձեւը որ կը դասալարտէ Եգիպտոսի ընթացքը՝ Իսրայէլ գացող նաւերու հանդէպ : (Ջրանցքէն չեն կրնար անցնիլ այն նաւերը որ Հայֆա կ՚երթան, ապրանք տանելով Իսրայէլի) :

Ս. Միութիւնը տարբեր դիրք բռնած ըլլալով այս հարցին մէջ, ի վնաս Իսրայէլի, մեծ դժուարութիւն պատճառեց Եգիպտացիներուն : Արաբական նախարարը, Սալահէտտին փաշա, «բարեդէպ անակնկալ մը» կոչեց Մոսկուայի այս դիրքը, չեշտելով.— «Կը յուսամ թէ ռուսական միջամտութիւնը անկիւնադարձ մը պիտի կազմէ, ապահովելով իրաւունքը, արդարութիւնը եւ կացութեան ամրապնդումը Միջին Արեւելքի մէջ» :

Իրաւեկներ դիտել կուտան թէ Մոսկուա եգիպտոսի կողմը բռնելով, կ՚ուզէ խորացնել պատակտումը՝ արեւմտեան պետութեանց եւ արաբական երկիրներուն միջեւ, սերտացնել Արաբները եւ զօրացնել իր ազդեցութիւնը : Գահիրէի մեծ օրաթերթը, «Ալ Ահրամ», Ս. Միութեան միջամտութիւնը կը նկատէ «նոր ազդակ մը Միջին Արեւելքի քաղաքական կացութեան մէջ» : Միեւնոյն աւեն կ՚ըսէ թէ այդ միջամտութիւնը «լուսկի մըն է որ կը մօտենայ վառօդի տակառի մը» :

Ուրիշ կարեւոր թերթ մը, «Էվենինկը Նիւզ» (անգլերէն) կը գրէ.

— «Երեք տարիէ ի վեր Ս. Միութիւնը մեկուսի դիրք մը բռնած է Արաբներու եւ Իսրայէլի վերաբերեալ խնդիրներու մէջ : Նոյն իսկ չմասնակցեցաւ Պաղեստինի տարագիրներու օգնութեան գործին : Արդ, ինչո՞ւ յանկարծ փոխեց իր անտարբերութեան դիրքը : Պատճառը այն է որ կ՚օգտուի պատեհութենէն, նեղութեան մատնելու համար արեւմտեան պետութիւնները : Բացորոշ է թէ կրեմլին կ՚ուզէ օգտագործել ներկայ ազնապը, սերտացնելու համար Արաբները» :

ԹՈՒՆԱՒՈՐ ԱԼԻՔԻՐԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Թունաւոր հագի դալարնիքը վերջապէս պարզուեցաւ : Ոստիկանութիւնը 15 ժամ անընդհատ հարցաքննեց Սէն Մարթէն-լա-Ռիվիէռի աղօրեսպանը, Մոռիս Մայէ, որ խոստովանեցաւ թէ չեմարանին մէջ մնացած աւելցուքներ խառնած էր ալիւրին : Ահա իր խօսքերը.— «Քանի մը շաբաթ առաջ, փուռեան մը առաջարկեց որոշ քանակութեամբ լաւ ալիւրի փոխարէն աղալ չատ դէշ տեսակէն եւ խարդախութեամբ ստացուած արմտիք : Հաւանեցայ. 12.80 կեդրինար ստացայ, բոլորն ալ աղացի եւ պարկ մը լեցնելու համար ամբարանոցին աւելցուքներն ալ խառնեցի : Այդ աւելցուքներուն մէջ կային հինցած հաճարի հատիկներ, ցեցեր, կղկղանք, որդնոտած ցորեններ, նոյն իսկ փոշի » :

Այս քառնելի խոստովանութեան վրայ, ձերբակալուեցաւ նաեւ փուռեանը, Թօլէն Պոնէր, որ հաստատելով աղօրեսպանին յայտարարութիւնները, ըսաւ թէ կնոջը հետ խարդախած էր հաշիւները, որպէս զի չհասկցուի թէ ո՛ւրկէ եկած էր անպիտան արմտիքը, եւ թէ աղօրեսպանը միջոցներ ձեռք առած էր դէշ ալիւրը Վիէնի նահանգէն հեռու փոխադրելու համար, որպէս զի իրենց գիւղին վարկը չվնասուի :

Երկու չարագործներն ալ ձերբակալուեցան անմիջապէս : Ուրիշ մեղսակիցներ ալ կը փնտռուին :

Թերթերը կը գրեն թէ Թունաւորուած հեւանդներէն չատերը բռնաչափիկներ հագած են կամ իրենց անկողիններուն դամուած, որպէս զի անճնասպանութիւն չփորձեն : Ոստիկանական քննութիւնը կը հաստատէ թէ չատ մը գիւղացիներ աղօրեսպաններուն ցորեն կը ծախեն գաղտնապէս, պետական տուրքէն խուսափելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարը, պ. Էչիսըն, Սան Ֆրանչիսկօ մեկնեցաւ 48 հոգինոց պատուիրակութեան մը հետ, կնքելու համար ճափոնի հաշտութեան դաշնագիրը : Այս առթիւ ըսաւ.— «Սան Ֆրանչիսկօ, ուր ստեղծուեցաւ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը, համաշխարհային խաղաղութիւնը կառուցանելու համար, փորձաքար մը պիտի դառնայ ազգերու համար, — այնտեղ պիտի հաստատուի թէ որո՛նք իրապէս խաղաղութիւն կ՚ուզեն եւ որոնք չեն ուզեր : Ճափոնի հաշտութեան դաշնագիրը ամէնէն մեծերէն մէկն է, եթէ ոչ ամենամեծը, որ խմբագրուած ըլլայ» : — Ամերիկացի երեսփոխան մը պահանջեց դատել Պ. Էչիսընը, այն ամբաստանութեամբ թէ հովանաւորած է համայնավարները...

Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ արտաքին նախարարը, Պ. Վիշինսկի, վերսկսաւ իր պաշտօնը, երկար եւ ծանր հիւանդութենէ մը վերջ : Կը տառապի սրտի հիւանդութենէ (68 տարեկան է) :

ՔՈՐԷԱՅի դաշնակից ուժերը երկու օրէ ի վեր անընդհատ կը ռմբակոծեն հակառակորդին արեւելեան ճակատը, թնդանօթներով եւ օդանաւերով : Միւս կողմէ, կարմիրները կը չարունակեն նոր ամբաստանութիւններ եւ բողոքներ ուղղել դաշնակիցներուն դէմ : Վերջին մեղադրանքը այն է թէ Ազգաժողովին դիւանորները մինչեւ հինգ քիլոմեթր մօտեցած են դինադադարի վայրին, Քասոնկի, երկու չինացի դինուորներ սպաննելով : Դաշնակից հրամանատարութիւնը վճռապէս կը մերժէ այս մեղադրանքները :

ՍԻՈՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԴՈՒՄԱՐԸ առաջին անգամ ըլլալով տեղի ունեցաւ Երուսաղէմի մէջ : Համագումարը որոշեց քաջալերել Հրեաներու ներգաղթը, առանց որ եւ է սահմանափակման, մասնաւորապէս հայրենակիցներ փոխադրելով բոլշեւիկեան երկիրներէն : Բանաձեւ մը քուէարկուեցաւ, որով պիտի խնդրուի Ս. Միութենէն թոյլ տալ որ Հրեաները ազատօրէն վերադառնան իրենց հայրենիքը :

ՊՈԼՍԻՆ կը հեռագրեն թէ ուրբաթ օր բացուեցաւ միջխորհրդարանական միութեան 40րդ համագումարը : Կը մասնակցին 320 պատգամաւորներ 31 ազգերէ : Ս. Միութիւնը եւ արբանեակ երկիրներն ալ հրաւիրուած են, բայց չեն մասնակցիր :

ԱԼՖՈՐՎԻԼի ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՑԵՏԱՋՈՒՄ Է ՑԱՌԱՋԻԿԱՑ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Աւետիս Ցովհաննէսեան - Ասլանեան (Թէհրանէն) կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15, Rue Jean-Goujon, յետ պատարագի, իր ողբացեալ կնոջ՝

ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ - ԱՍԼԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին յիչատակը յարգողները : Յաւակցութիւնները եկեղեցին :

Իսկ երեկոյեան ժամը 5ին սկսեալ Պ. Գարեգին Ցովհաննէսեանի բնակարանը, 83, Rue de Dunkerque (9e) :

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Հաւատացագիտական եւ Հայագիտական

ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ

Ընդարձակ եւ պատկերազարդ բառարանի

Ա. հատորը (Ա.— Ասորիք)

Դատաստաններ

« ... Ու դատելով գործին լրջութիւնը հրատարակուած սկզբնական պրակներէն, մտքիս մէջ տարակոյս չի ձգեր՝ թէ երբ ամբողջանայ պիտի ըլլայ կոթողային, փառքի մնայուն պսակ մըն ալ աւելցնելով Ձեր ճակտին » :

Նիւ Եորք վէր. Ա. Ա. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

⚔ « ... Անդարեւ չատ հսկայ գործ է, մեծ աշխատութիւն կը պահանջէ, բայց դնահատելի եւ անմոռանալի ծառայութիւն մը պիտի ըլլայ ան մեր եկեղեցական գրականութեան համար, վասն զի չունինք Ս. Գրոց ընդարձակ համայնագիտարան մը, հայագիտական բաժինով մը ճոխացած » :

Ֆրէզնօ Գ. Ա. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Գին 12 տոլար

Ստանալու համար դիմել հեղինակին՝

Mgr. Artavazd Surméyan, 15, Rue Jean Goujon, Paris.

Արտասահմանէն Փարիզ եկող Հայերուն մասնաւորաբար կը յանձնարարուի նկատի ունենալ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Փարիզեան նորաձեւութեանց մեծ վաճառատունը,

17, Boulevard des Capucines, Paris (Քաֆէ տը լա Փէյին ճիւղ դէմը) : Հեռ. **OPE. 80.34**

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԷՍԻՆ.— Ֆ. Կ. Խ. Տէսլիի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ 8 սեպտ. չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, ընկերուհի Տիկ. Աստուրեանի բնակարանը : Կարեւոր օրակարգ : Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տէսլիի Ֆ. Կ. Խ. մասնաճիւղին, Café Morgui հովասուն վայրը, կիրակի, 9 սեպտեմբեր :

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄՆԵՐ
ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

Փարիզահայ թատերագիր – դերասան ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը վարէ եւ կը բեմադրէ իր հեղինակութիւնը :

ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ

Կատակերգութիւն 3 արար

ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄՆԵՐԸ ՏԵՂԻ Կ՚ՈՒՆԵՆԱՆ՝

ԼԻՈՆ· .. **Théâtre de l'Horloge,** 8 սեպտ· շբթ· գիշեր ժամը 9ին :

ՎԱՀԱՆՍ· — **Salle des Fêtes,** 15 սեպտ·, շբթ· գիշեր ժամը 9ին :

ՄՈՒՏՔԻ ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

ՄՕՏԱԿԱՑ ԳԻՒՂԻ ՄԸ ՄԷՋ (Փարիզէն 50 քիլմ·)

Հաստատուած հայ ընտանիք մը կ՚ուզէ հոկտեմբերէն սկսեալ, ստանձնել փոքր երախաներու խնամքը (երկու տարեկանէն վեր) :

Փափաքողները դիմեն Տիկ. ԱԻԱԳԵԱՆի, Château de Mortcerf (S. et M.) : Կարելի է հեռաձայնել Փարիզ, SEG. 27-93 :

ՇԱՆՕԹ.— Դպրոցական տղոց համար վարժարան յաճախելու մեծ դիւրութիւն :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ձարտարագործական կամ ընտանեկան

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈՓԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ամենայն վստահութեամբ կրնամ դիմել Հա – յերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
ՊՕՄՕՆԻ ՄԻԱԿ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՐՃԱՐԱՆԸ

BAR BELLE VUE

276, Chemin de Saint-Julien, 276

Անթերի սպասարկութիւն : Ամէն տեսակ ըմպելիներ եւ զանազան տեսակ պաղպաղակներ :

Այցելեցէք եւ զոհ պիտի մնաք :

Տէր եւ տնօրէն՝ ՌՈՒԲԻՆ ՓՍՓԱԶԵԱՆ

Լիոնէն հասած հանրածանօթ սրճարանապետը :

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)

(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72–60

Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord

Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,

Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)

Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախքի կամ ձեւակերպութեան , ստացողին համար :

ՉԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով որեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գիներով, Ֆրանսայէն Ամերիկա կամ Ամերիկայէն Ֆրանսա եւ Արեւելք : Քանատա :

Վճարումը հոս կամ Ամերիկա, տեղերը կ՚ապահովենք :

ԻՆՁՈ՞Ւ ՀԱՅԷՆ ԶԳՆԷՔ ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԳՆՈՎ,

Դիմել ԺԱՆ Ե· ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

(30 տարուան փորձառութիւն)

AMERICAN LLOYD

48 rue de la République Tél. Co. 4722 Marseille

7, Rue Auber, Paris

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Mardi 4 Septembre 1951 Երեքշաբթի 4 Սեպտեմբեր

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6550-Նոր շրջան թիւ 1961

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Ճափոնի հաշտութեան դաշնագիրը

51 ԵՐԿԻՐՆԵՐ ԿԸ ՄԱՄՆԱԿՑԻՆ ՍԱՆ ՖՐԱՆՉԻՍԿՈՅ - ԿՈՁԻ ԺՈՂՈՎԻՆ.— Մ· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻ՞Р ՄԸ ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ, ՅԱՆՈՒՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ

Այսօր, երեքշաբթի, հանդիսաւորապէս կը բացուի Սան Ֆրանչիսկոյի համագումարը, որ հրաւիրուած է Մ· Նահանգներու կառավարութեան կողմէ, ստորագրելու համար Ճափոնի հաշտութեան դաշնագիրը :

Հիրոշիմայի հիւլէական ռմբակոծութենէն 6 տարի վերջը, Մ· Նահանգները իրենք են որ կ'ուզեն վերահաստատել Ճափոնի վեհապետական իրաւունքները, իրենց թեւարկութեան տակ :

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ օրերու խնդիրը չ դաշնագրին ստորագրութիւնը, քանի որ պատուիրակութեանց մեծ մասը տրամադիր չէ վիճաբանութիւններ յարուցանելու : Անգլիա եւ Ֆրանսա հաւանութիւն յայտնած են արդէն, եւ միւսներուն կը մնայ իրենց տեսակէտները յայտնել, առանց դուռ բանալու ակադեմական վիճաբանութեանց : Ինչ դիրք ալ բռնեն Մ· Միութիւնը եւ իր արբանեակները, չեն կրնար չաքաթներով ձգձգել դաշնագրին ստորագրութիւնը, ամէն բան նախատեսուած ըլլալով : Լաւատեսները կը կարծեն թէ ամէն բան կրնայ վերջնական մինչեւ չաթաթ օր :

Արդ, կարդ մը աղբիւրներու համաձայն, Մ· Միութիւնը պիտի օգտուի այս ժողովէն, խաղաղութեան նոր ծրագիր մը ներկայացնելու համար արեւմտեան պետութեանց : Այդ պատճառով ալ, խորհրդային պատուիրակութեան նախագահը, Պ· Կրոմիքօ, խորհրդաւոր լռութիւն մը կը պահէ :

Իրագեկները կը հաւատան թէ Մոսկուայի ծրագիրը պիտի ընդգրկէ թէ Եւրոպայի եւ թէ Ա· սիոյ վերաբերեալ խնդիրներ : Պ· Կրոմիքօ պիտի բացատրէ թէ կարելի չէ հաշտութիւն կնքել Ճափոնի հետ, առանց լուծելու Եւրոպայի եւ Ծայր· Արեւելքի առկախ հարցերը :

— Ի՞նչ դիրք պիտի բռնեն Մ· Նահանգները, եթէ իսկապէս նոր ծրագիր մը ներկայացուի Մոսկուայի կողմէ :

Կարծողներ կան թէ մէկ անգամէն պիտի մերժեն, որպէսզի ժողովը չձգձգուի : Իսկ ուրիշներ դիտել կուտան թէ կրնան բարեացակամ դիրք մը բռնել, եթէ բանաւոր կէտեր գտնեն Մոսկուայի նոր առաջարկներուն մէջ : Մանաւանդ որ, չատ մը պատուիրակութիւններ կ'ուզեն ամէն միջոց փորձել, մեղմացնելու համար Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ բացուած պայքարը : Ծորհրդային պատուիրակութեան 40 անդամներուն մէջ կը գտնուին մասնագէտներ թէ եւրոպական եւ թէ Ծայր· Արեւելեան խնդիրներու մասին : Պատուիրակութիւնը մասնաւոր չէնք մը վարձած է Սան Ֆրանչիսկոյի մէկ արուարձանին մէջ, աւելի հանդիստ աշխատելու համար :

× Ժողովին դադարումէն քանի մը օր առաջ, չաթաթ օր փոխադարձ օգնութեան դաշինք մը կնքուեցաւ Մ· Նահանգներուն, Աւստրալիոյ եւ Նոր Զելանտայի միջեւ : Այս դաշնագրով, բրիտանական դաղթապետութիւնները երաշխիքներ կը ստանան, որպէսզի Ճափոն դարձեալ սպառնալիք մը չդառնայ, վերակազմելով իր զինուորական ուժը :

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

ԲԱՆՈՒՈՐ ԵՐՈՒԱՆԴԻՆ ԵՐԱԶԸ

Պատմութիւնը կը քաղեմ պոլսական թերթէ մը :

Պատանի մը, Երուանդ, կեսարիոյ գիւղերէն Պոլիս կ'անցնի, ապրուստ ճարելու համար, իբրեւ բանուոր : Միեւնոյն տեղն կը ջանայ հայերէնն սորվիլ :

Բառակոյտ հետեւելէ վերջ·

— « Կը կարդար, սակայն «խ»երը, «հ»երը, «ծ»երը, «ց»երը, «ձ»երը չէր կրնար ճիշդ արտասանել » :

Երազին մէջ անգամ հայկական դպրոց չէր տեսած : Թուրքերէնը տուն - տեղ էր եղած գլխուն մէջ եւ լեզուին վրայ : Ոչ միայն բառերով, այլեւ տառերով,— արտասանութեամբ .

— Եկայ հարսնելու սեզ (հարցնելու ձեզ) · — Ինչ մը կը հիսեմ (կը յիշեմ) :

Երկու տարի պատառ մը հաց ճարելէ վերջ , կ'որոշէ վերադառնալ : Եւ կ'երթայ հրաժեշտ առնել հիւանդ վարժուհիէն, ծաղկեփունջ մը ձեռքը :

Հայերէնի պաշարը չէր բաւեր իր խորին երախտագիտութիւնը յայտնելու համար : Կը խօսի Թուրքերէն, մխեւնոյն տեղն պարզելով իր հոգերը.

— Մէկ եղբայրս Պոլիս եկած է հայկ· դպրոց երթալու համար· բայց ի՞նչ օգուտ : Հօրս գործը ապրուեցաւ : Պզտիկ այգի մը ունէինք, մեր ձեռքէն գնաց : Ծնողս եւ չորս անչափահաս եղբայրներս գրեթէ անօթի են ...

Վարժուհին յոյսեր կը ներշնչէ,— ծնողքդ ալ թող Պոլիս գան, գործ չի պակսիր :

Տղան հաղիւ կը համոզուի :

Ճանկարծ աչքերը կը թրջին, եւ սիրտը կը բացուի ·

— Շատ կ'ուզեմ որ եղբայրներս դպրոց երթան եւ հայերէն սորվին ...

Այս խօսքերը արտասանուած են Թուրքերէն :

Մեղաւո՞ր է կեսարացի երուանդը, որ հայերէնի չուքն անգամ չէր տեսած իր գիւղին մէջ :

Բարեհաճեցէք զանոնք թարգմանել հայերէնի, ֆրանսերէնի, անգլերէնի, գերմաներէնի, արաբերէնի, պարսկերէնի կամ սպաներէնի, որպէսզի ձեր զաւակներն ալ հասկնան :

Ցետոյ տպեցէք այդ խօսքերը հինգ հարիւր հազար օրինակ, եւ ցրուեցէք տունէ տուն, իբրեւ նոր « Հայր Մեր ».

— Կ'ուզեմ որ եղբայրներս հայերէն սորվին :

ՎԱՀԷ

ՔՈՐԻՍՑԻ զինադադարի բանակցութիւնները կատարեալ թիճուկի մը վերածուած են : Հիւս· Քորէայի եւ կարմիր Չինաստանի հրամանատարները ծանուցագիր մը ուղղեցին զօր· Րիճուէյի, պահանջելով բացորոշապէս յայտնել թէ պատրա՞ստ է բանակցութիւնները վերսկսելու : Այս առթիւ կարգ մը պայմաններ ալ կը դնեն : Մինչ այս մինչ այն, կռիւները հետզհետէ կը սաստկանան : Ազգաժողովի չրջանակներուն մէջ միշտ կը յուսան թէ բանակցութիւնները պիտի վերսկսին :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ձեռակոյտը քուէարկեց 1952ի վարկերը՝ արտասահմանի զինուորական եւ տնտեսական օգնութեան համար : Քուէարկուած դումարն է՝ 7.286.250.000 տոլար, այսինքն 1.213.750.000 տոլար պակաս՝ նախագահ Թրումընի պահանջած վարկէն : Երեսփ· ժողովը միայն 250.000 տոլար կրճատած էր : Խնդիրը պիտի վերքննուի խորհրդարանի խառն նիստին մէջ :

ԻՐԱՆի վարչապետը, Տոքթ· Մոսաթեղ ճայնափիւռ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ երբեք պիտի չփոխուին կառավարութեան որոշումները՝ քարիւղի ազգայնացման մասին : «Կառավարութիւնը պատրաստ էր բանակցութիւններ կատարելու բրիտանական կառավարութեան հետ, բայց անկարելի էր ընդունիլ անոր առաջարկած պայմանները : — Հոսկէն Մաքի ալ յայտարարեց թէ չուտով համաձայնութիւններ պիտի կնքուին, քարիւղ ծախելու համար զանազան երկիրներու, որոնք պատրաստ են քարիւղատար նաւեր տալու, փոխարժէքին կէսը քարիւղ ստանալով : Առաջին յաճախորդն է Լեհաստան :

ՅՈՐԴԱՆԱՆի խնամակալը ժրներ գնաց, Սիման փոխադրելու համար իր երէց եղբայրը, էմիր Թալալ, որ բժշկուած ըլլալով ,թագաւոր պիտի հռչակուի :

ՆՈՐ ՃԱԿԱՏԱՐ

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻԹՕ ՏՐԱՄԱԴԻՐ Է ՉԻՆԱԿՑԵԼՈՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԵՏ

Եուկոսլաւիոյ դիկտատորը, մառեշալ Թիթօ տեսակցութեան մը առթիւ յայտնած է Լոնտոնի « Օպզըրվըր»ին թէ պատրաստ է զինուորական համագործակցութիւններ կնքելու Յունաստանի եւ Թուրքիոյ հետ, յանուն պալքանեան երկիրներու ապահովութեան :

Եուկոսլաւիա կը խուսափի Ատլանտեանի դաշինքէն, չղրդռելու համար Մոսկուան : Բայց միշտ ալ հասկցուցած է թէ կրնայ գործակցութիւն հաստատել իր դրացիներուն հետ, պատերազմի պարագային :

Պատասխանելով բրիտանական թերթին հարցումներուն, Թիթօ հաստատած է թէ « պատերազմի վտանգ մը գոյութիւն ունի քնականաբար : Այդ է պատճառը որ ժողովուրդները կը ջանան վերազինուիլ : Ես չեմ կարծեր թէ արեւմտեան պետութեանց վերազինումը կրնայ սաստկացնել պատերազմի վտանգը, ցորչափ այդ վերազինումը կը ճգտի միայն վերահաստատել ուժերու հաւասարակշռութիւնը, այսինքն պահպանել խաղաղութիւնը : Եուկոսլաւիոյ օրինակը յարձանագրութիւններ կը պատճառէ Ռուսիոյ համար, արբանեակ երկիրներուն մէջ, որոնց ժողովուրդները օր աւելի ուժգնօրէն կը զգան կրեմլինի օտարոտի մեթոտներուն ծանրութիւնը : Խաղաղութեան պայմանը այն է որ Ռուսիա չխառնուի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ԱՆՃԱՐ ՉԵՆՔ

Անգամ մը եւս բանաձեւենք մեր մտածումները, իբրեւ անմիջական միջոց՝ ուսուցիչներ, առ հասարակ մտաւոր ուժեր պատրաստելու :

Գործէ սկսիլ այս տարեշրջանէն իսկ, ամփոփ ծրագրով մը· երկամեայ կամ եռամեայ : Աչխատանքը բաժնելով երեք տարբեր շրջաններու վրայ·

1.— Եւրոպա : 2.— Միջին Արեւելք : 3.— Ամերիկա :

Նախաձեռնութիւնը պիտի ստանձնեն իւրաքանչիւր շրջանի ազգային իշխանութիւնները :

Սպասել որ կեդրոնական մարմին մը կազմուի, այս գործը եւ ուրիչ աչխատանքներ վարելու համար՝ կը նշանակէ օրերը իրիկուն ընել յօրանջելով :

Ընդհակառակն, այդպիսի մարմնի մը կազմութիւնը փութացնելու համար իսկ, անհրաժեշտ է նախ թեւերը չարժման մէջ դնել :

Երբ թեւերը գործեն, իրանն ալ կ'աչխուժանայ : Եւ դլուխը ինքնին կը չարժի :

Տարիներ թաւալեցան ակադեմական մարդանքերով կամ չողչողուն ծրագիրներով : Եւ կամ խաչաձեւումներով :

Եթէ այսօր ալ նոյն կամկար չարժուձեւերը պիտի փորձենք, կամ պիտի վարանինք զանազան դժուարութեանց առջեւ , այնատեն խոստովանինք թէ համրուած են մեր օրերը, իբրեւ հայկական համբանք :

Օրինակ, կարելի չէ մեծ արդիւնքներ սպասել Եւրոպայի մէջ, քանի որ ոչ դպրոցական ցանց ունինք, ոչ ալ ազատ եւ լայն սպարէզ՝ ուսուցչութեան, մտաւորականութեան համար :

Բայց, չմոռնանք յարմարութիւնները ալ :

Ամէն տարի ուսանողներ կուգան ու կ'երթան, երկամեայ կամ եռամեայ չրջանները բոլորելով :

Դժուա՞ր է հայագիտութեան դասընթացքի մը կապել զանոնք, ուրիչ տրամադրելի ուժերով : Տեսակ մը ժողովրդական համալսարան, ինչպէս ունէինք երբեմն :

Միջին Արեւելքի մասին խօսած ենք լայնօրէն : Կ'առաջարկենք համաձայնութիւն մը Սուրիոյ եւ Լիբանանի — ի հարկին Եգիպտոսի — բարձրագոյն հաստատութեանց միջեւ, Ուսումն· խորհուրդներու միջոցաւ :

Մեր երկու ճեմարաններէն զատ, եթէ միւս երկրորդական կրթարաններն ալ յանձն առնեն երկամեայ կամ եռամեայ դասընթացքներ հաստատել, յատկապէս ուսուցիչներ եւ մտաւորական - ներ պատրաստելու համար, ճամբուն կէսը կտրած կ'ըլլանք :

Գալով Ամերիկայի, այլեւս ժամանակին է որ լրջօրէն մտածեն հիմնական ձեռնարկի մը մասին :

Բոլոր գաղութներն ալ երախտապարտ են Մ· Նահանգներու առատաձեռն խնամակալութեան , եղբայրական աջակցութեան համար :

Բայց, բոլորն ալ կը սպասեն որ այդ բազմահայ եւ չէն գաղութը «իր գլուխն ալ կապչ» :

Տակաւին քանի՞ տարի աչքը դուրսը պիտի մնայ, մտաւոր ուժեր ճարելու համար, — հանրային, կուսակցական եւն· :

Եթէ տակաւին չատ պիտի ուչանայ ճեմարանի մը հաստատումը — կրնայ տարիներ տեւել — կ'առաջարկենք փորձել առժամեայ միջոց մը :

Անմիջապէս ձեռնարկել ժողովրդական համալսարանի մը հաստատումին, համախմբելով պիտանի եւ տրամադրելի ուժերը :

Այդ համալսարանը — ըսէք՝ լսարան կամ դասընթացք — ծրագիր մը կը յօրինէ երեք տարուան համար : Կ'արձանագրէ ընդունակ թեկնածուներ, պայման դնելով որ նուիրուին հանրային ծառայութեան :

Ձեռնհաս դասախօսներ չեն պակսիր : Նոյնիսկ եթէ ընդհանուր համաձայնութիւն մը չգոյանայ :

Ինչ կը վերաբերի նիւթական միջոցներուն, ամերիկահայ գաղութը ե՞րբ կէս ճամբան մնացած է, երբ իր աջակցութիւնը խնդրած են հանրօգուտ գործի մը համար :

Եթէ ազգ· իշխանութիւնները իրար չեն հասկընար, թող նախաձեռնութիւնն ստանձնէ Քալիֆորնիոյ նորակազմ կրթական Հիմնարկութիւնը , լսարան - դասընթացքի կեդրոն մը հաստատելով Պոսթընի կամ Նիւ Եորքի մէջ :

Շ·

"ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅԵՐԷՆԸ ԼԵԶՈՒ ՉԷ..."

Ինչպէս տեսանք, կենտր. Կոմիտէի կողմից Հայկոմկուսի Ժե. Համագումարին ներկայացուած հարցերի մէջ արեւմտահայերէնը բանաձեւուած է եղել որպէս մի զաւառաբարբառ:

Թէեւ այս մասին տրուած ամբողջ զեկուցումը չունենք մեր տրամադրութեան տակ, սակայն կենտր. Կոմիտէի քարտուղարներից Զ. Գրիգորեանի մի քանի յայտարարութիւնները բաւական են հասկանալու արեւմտահայերէնի դէմ սկսուած հալածանքը եւ բացայայտելու այդ հալածանքի բուն պատճառները:

Հայկոմկուսի պաշտօնաթերթի «Կոմունիստ»ի տուած տեղեկութեանց համաձայն, կենտր. Կոմիտէի քարտուղար Գ. Արուքինովի զեկուցումից յետոյ, Հայոց լեզուի մասին ըստ էութեան արտայայտուել է նոյն կենտր. Կոմիտէի քարտուղարներից Զ. Գրիգորեանը: Մեկնաբանելով իր տեսակէտները, նա եզրակացրել է, որ արեւմտահայերէնը մի զաւառաբարբառ է, եւ որ այն խթարուած է այլ լեզուներից կատարուած փոխառութիւններով, որոնք խաթարում են Հայոց լեզուն եւ խանգարում նրա զարգացումը...

Նոյն իմաստով արտայայտուել է նաեւ Ս. Հայաստանի վարչապետ Սահակ Կարապետեանը եւ յայտարարել, որ «քարբառները (որոնց թւում նաեւ արեւմտահայերէնը՝ որպէս «Պոլսոյ բարբառ») անյուսափելի կերպով կանգնած են մահացման եւ անհետացման եզերքու վրայ»:

Անշուշտ, զեկուցում ներկայացնող համայնավար զեկավարները պիտի չյանդգնէին այսքան անհեթեթ եզրակացութեանց, եթէ չառաջնորդուէին քաղաքական յետին նպատակներով եւ խնդրի ուսումնասիրութիւնը յանձնէին գիտական որ եւ է յանձնախմբի կամ հաստատութեան: Սակայն, կոմկուսն առաջնորդուելով քաղաքական հաշիւներով, չի ցանկացել այդքան կեանքական եւ զուտ մանաւանդ գիտական մի խնդիրը յանձնել համապատասխան անձանց քննութեան:

Անկասկած, եթէ այդ հարցն ուսումնասիրէին Ա.Ճաուեանի ու Ղ.Ալիշանեանի (*) նման գիտուններ եւ ի վիճակի լինէին անկաշկանդ կերպով իրենց հեղինակաւոր կարծիքը յայտնելու, համայնավար զեկավարները պիտի չյանդգնէին արեւմտահայերէնը համարել անյուսափելի կերպով մահուան դատապարտուած մի «գաւառաբարբառ»:

Ինչ ու չատ պատրաստութիւն ունեցող ամէն մարդ գիտէ, որ լեզուները սկիզբ են առել ազգերի ծննդեան հետ եւ նրանց զարգացումն ու վախճանը պայմանաւորուած չէ անհատների ցանկութիւններով կամ քաղաքական կանխակալ մտածումներով:

Գրաբարից յետոյ մեր աշխարհաբար գոյդ լեզուների զարգացումը ժամանակի հրամայական պահանջն էր եւ հասարակական ճիգերի արդիւնք, որպէս ընկերային մի երեւոյթ: Ուստի յանցանք է մէկը (արեւելահայերէնը) համարել լեզու, իսկ միւսը (արեւմտահայերէնը) գաւառաբարբառ:

Բոլոր նրանք, ովքեր ծանօթ են մեր աշխարհաբարի գոյդ ճիւղերի կազմաւորման ու զարգացման պատմութեանը, չեն կարող ժխտել այն իրողութիւնը, որ ճիշտ նոյն հետեւողութեամբ, արեւելահայերէնն եւս իրը հիմք ունեցել է մի գաւառաբարբառ, յանձին Երեւանեան կամ Արարատեան բարբառի: Եւ այս երեւոյթը չի կարող պատճառ դառնալ, որ մեր աշխարհաբարի երկու ճիւղերից որ եւ է մէկը ստորադասուի, որովհետեւ բոլոր լեզուների զարգացումն ընթացել է նոյն հունով:

Աւելի անտեղի յանցանք է խօսել արեւմտահայ աշխարհաբարի խաթարուած լինելու մասին, երբ դիտենք որ օտար ազդեցութիւնից զերծ չէ նաեւ մանաւանդ արեւելահայերէնը եւ յատկապէս խորհրդահայ լեզուն, որ աղճատուած է ռուսական բազմաթիւ տարրերով եւ անհարազատ ոճաբանութեամբ:

Սակայն, ինչպէս քիչ վերը նկատեցինք, արեւմտահայերէնի դէմ սկսուած հալածանքը բխում է քաղաքական պատճառներից, որովհետեւ կոմկուսի զեկավարների կարծիքով, «բոլոր նրանք, ովքեր արեւմտահայերէնը արհեստական կերպով համարում են ինքնուրոյն լեզու (այսինքն՝ մեր աշխարհաբարի գոյդ ճիւղերից մէկը), այդպիսիները հետապնդում են բաղաքական վնասակար նպատակներ... Նրանք ձգտում են ստեղծել երկու Հայաստաններ... եւ հակադրել արեւմտեան Հայերը հայ ժողովրդի ռուսական օրիէնտասիոնին, ռուս մշակոյթին...

Ահա թէ որտե՛ղ է թաղնուած բուն խնդիրը, որի հետեւանքով Երեւանն այսքան այլանդակ մի պայքար է սկսել զրական աննման ժառանգութիւններով եւ ճոխ բառապաշարով հարուստ արեւմտահայերէնի դէմ:

Ո՞վ կարող էր մտածել, որ հայանուն որ եւ է կազմակերպութիւն թոյլ պիտի տար իրեն այդքան թեթեւ սրտով մեր աշխարհաբարի գոյդ ճիւղերից մէկի մահավճիռը կարդալ: Մի լեզու, որով խօսում եւ ստեղծագործում է բովանդակ գաղութահայութիւնը. մի լեզու, որ տարագրութեան դաժան պայմաններում նոյն իսկ, չնորհիւ հայ մտքի մշակների անսահման զոհաբերութեան, մշնում է կենդանի եւ օրէց օր աւելի զեղեցկանում ու ճոխանում, իր հերթին կենդանի պահելով մեր հայրենազուրկ զանգուածներին օտար ափերում:

Արեւմտահայերէնի դէմ սկսուած այս պայքարն աւելի գռեհիկ բնոյթ է ստանում, երբ նկատի ենք ունենում կենտր. Կոմիտէի քարտուղարի եզրակացութիւնը ըստ որի հայ ժողովուրդի «ոսկերիմ թշնամիները՝ Դաշնակները օգտագործում են արեւմտահայերէնը գաւառաբարբառ չհամարելու տեսակէտը՝ «ընդդէմ Ս. Հայաստանի ու իր ծաղկուն մշակոյթի»...

Հայ ժողովուրդը Օսմանեան ու Ցարական դաժան բռնապետութիւնների օրօք նոյն իսկ, չէր տեսել այնպիսի հալածանք, իր մշակութային արժէքների դէմ, որպիսին տեսնում է այսօր հայ իշխանաւորների կողմից:

(Խմբագրական «Ալիֆ»ի)

(*) Պրոֆ. Ղափանցեան յայտնած էր իր կարծիքը, ճակատ կազմելով արեւմտահայերէնի դէմ, ինչպէս գրեր էինք արդէն («Ծառաջ»):

Արիեւտու Միջազգային ճամբարը

1929էն ի վեր հինգերորդ սկաուտական միջազգային ճամբարը տեղի ունեցաւ Աւստրիոյ Զալցպուրկ քաղաքին լեռնային շրջանին մէջ, ինչպէս օրը օրին հաղորդեց Յառաջ: Հայ արիները ալ հրաւիրուած էին մասնակցելու:

Ցուլիսի վերջին կէրակէն հաւաքուած էինք կայարանը: Շատերը առաջին անգամն էր Ֆրանսայէն դուրս կը ճամբորդէին: Մէկ օրուան ճամբորդութիւնը չուտ կ'անցնի եւ յաջորդ առաւօտ կը հասնինք Զալցպուրկ: Կայարան դիմաւորելու եկած էին Աւստրիացի սկաուտ պետեր: Ճամբարին մասնակցող մեր խումբը կը չարունակէ ճամբորդութիւնը ուղղակի Պատ-Իշլ: Մեզի ընկերացող արեւոյշ խմբապետուհիները կ'առաջնորդուին իրենց յատկացուած միջազգային տունը, իսկ մենք՝ ընդհանուր պետին հետ միասին եւ Միութեան միւս չորս պատուիրակներուն հետ կը մեկնինք քաղաքէն դուրս հեռաւոր վանք մը, ուր տեղի պիտի ունենար ճամբարէն առաջ սկաուտական համաշխարհային ժողովը: Արդէն հասած են չատ մը ազգերու պատուիրակները, հին ու նոր բարեկամներ, Հնդիկներ, Ճափոնցիներ, Գերմանացիներ որոնք 1933էն ի վեր առաջին անգամ է որ կը մասնակցին: Պատուիրակութիւնները ղրկած են 36 երկիրները, որոնց կարգին մենք՝ Հայերս, միշտ հպարտ եւ ուրախ:

Համաժողովը կը բացուի յուլիս 31ին, Այրի Տիկին Պէյտըն Փաուըլի կողմէ: Կը նախագահէ Աւստրիոյ սկաուտներու մխրութեան պետը, իսկ ժողովը կը վարէ սկաուտական միջազգային ղրասենեակի մնօրէն գնդ. Ուիլսըն: Ժողովը երեք օր կը տեւէ, եւ օրակարգին բոլոր հարցերն ալ համերաշխութեամբ կը լուծուին: Համաժողովին կարեւոր հարցերն էին Հրեաներու (Իսրայէլ) պետութեան սկաուտական չարժումին ճանաչումը, հին սկաուտներու եւ երէց սկաուտներու նոր կոնոպրի վերջնական կազմութիւնը եւլն.: Կ'որոշուի նաեւ 1953ի երէցներու ճամբարը կազմակերպել Զուիցերիոյ մէջ:

Բանաձեւերու քուէարկութենէն առաջ, ժողովը մխածային ցաւակցութիւն կը յայտնէ հայ Արիներու Միութեան, իր մեծ բարեկամին՝ Marc Sangnierի մահուան առթիւ:

Ժողովին աշխատանքներէն դուրս տեղի կ'ունենան զանազան պաշտօնական ընդունելութիւններ, Աւստրիոյ կառավարութեան, Զալցպուրկի նահանգապետին եւ ուրիշ պաշտօնական անձնաւորութեանց կողմէ: Բոլորն ալ մեծ համակրութեամբ կ'ընդունին հայ ներկայացուցիչները, եւ իրենց հիացումը կը յայտնեն տարագիր կազմակերպութեան մը կենսունակութեան վրայ:

Համաժողովը կը վերջանայ օգոստոս 3ին եւ բոլոր ազգերու պատուիրակները մասնաւոր շոգեկառքով կը մեկնին լեռնային շրջանը, ուր պիտի կատարուէր ճամբարին պաշտօնական բացումը 15.000 սկաուտներ արդէն կազմած են իրենց բանակավայրը, ղրախտային լեռնաղաշտի մը վրայ: Վրանները հաստատուած, կրակներու մուխերը կը բարձրանան ամէն կողմէ: 17 տարեկան տղաք, ամէն գեղէ և ամէն ազգէ, մեղուներու նման կ'աշխատին, կը փորեն, կը չինեն եւ վրանաքաղաք մը կը հաստատեն: Իայց մենք անհամբեր դէպի հայկական բանակավայր կը քալենք: Մեր առաջին յուզումը կը զգանք ճամբարի մուտքին առջեւ. հայկական եռագոյնը արդէն պարզուած է, քառասուն ազգերու դրօշներու կարգին: Հեռուէն զեղեցիկ բանակավայրի մը կեդրոնը կը նշմարենք հայկական բանակավայրը, որուն կեդրոնը բարձրացած է Եռագոյնը: Մեր տղաքը արդէն հաստատած են չատ զեղեցիկ բանակավայր մը, — տաճնեակ մը վրաններ, խոհանոցներ եւ զանազան չինութիւններ: Աչքի կը զարնէ բանակավայրին մուտքի դուռը: Մեզ դրացիներն են Հոլանտացիները, անգլիական խումբը, Լիւքսէնպուրկ եւ Ճափոն:

Կ'արժէ տեսնել մեր տղոց հետաքրքրութիւնը եւ ուրախութիւնը: Պէտք է բարձր պահել ազգային պատիւը եւ լաւ տպաւորութիւն ձգել: Բանակավայրին լեզուն միայն հայերէնն է: «Տղաք հայերէն խօսեցէք» ըսելու պէտք չունինք. իրենց մայրենի լեզուն է որ կը զործածեն միայն: Ամբողջ 15 օր միայն եւ միայն հայերէնը տիրեց մեր բանակավայրին մէջ...

Ճամբարին բացումը տեղի ունեցաւ ընդհանուր տողանցքով մը որ տեւեց երեք ժամ: Ներկայ էին Աւստրիոյ վարչապետը եւ նախարարները, ամերիկեան, անգլիական եւ Ֆրանսական հրամատարները, դեսպաններ եւ հազարաւոր ժողովուրդ: Բանակոմի պետը յայտարարեց բացումը եւ գնդ. Ուիլսընի չուրջը՝ սառնց ազգութեան խորութեան, իրար խառնուած: Մնաք բարովի խօսքերն են որ կը լսենք.

— «Ցանկրհինգ օր միասին ւապրեցաք եղբայրաբար, ստեղծելով համաշխարհային եղբայրութիւն մը. հիմա ժամանակն է որ վերադառնաք ձեր երկիրները, եւ չարունակէք ձեր գործը»:

Կը տանանք յիշատակներ, եւ մնաք բարովի երգէն վերջ, բաժանում: Բանակավայրը կը քանդուին, եւ չնորհակալութեան ու հրաժեշտի խօսքերէն վերջ, հայկական խումբը կը մեկնի ճամբարէն: Վերջին ակնարկ մը մեր բանակավայրին, դրօշները դանդաղօրէն կ'իջնեն վար եւ մենք մնաս բարով կ'ըսենք մեր փոքրիկ «Հայաստան»ին եւ կը վերադառնանք տուն, չարունակելու մեր աշխատանքը, կազդուրուած եւ լաւատես:

ՀԱՅԿ ԱՐԻ

ՍՏՑԱՆՔ

«ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳԱՆԻՄԻՐԻՆ երգացանկի Ա. չարքին հետեւեալ հրատարակութիւնները.—

Ա. շարք, թիւ 2.— ՀԱՅԱՍՏԱՆ. մակեց Վ. Սարկսեան (երկսեռ խումբ դաշնակով):

Ա. շարք, թիւ 3ա. եւ 3բ. Կոմիտաս վարդապետ 1.— Ո՞Վ ՄԵՆԱՍՔԱՆՉ (քառաձայն երկսեռ խումբի համար).— 2. ՏԻՐ, ԿԵՑՈ ԴՈՒ ՉՀԱՑՍ, քառաձայն երկսեռ խումբի համար, դաշնակի ընկերակց. Վ. Սարգսեանի:

Իւրաքանչիւր պրակը (6 էջ) 100 Տրանք. Թղթատարով՝ 125: Դիմել հայ գրավաճառներուն կամ հեղինակին.—W. Sarxian, 339 Ave. du Prado, Marseille.

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԺԴ· ԴԱՐՈՒ ՀԱՑԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

Գիտութիւններու ակադեմիայի պատմութեան Ինստիտուտը լոյս է ընծայած «ԺԴ· դարի հայերէն ձեռագրերի Հիշատակարաններ» խորագրով ստուար ժողովածու մը (756 մեծադիր էջ)։ Ժողովածուն կազմած է Հայկական ՍՍՌ մատենադարանի գիտական աշխատող Լ· Խաչիկեան։

Հայերէն ձեռագիրներու յիշատակարաններու այս ժողովածուին մէջ ժամանակագրական կարգով դասաւորուած են 1301--1400 թուականներու եւ ԺԴ· դարուն գրուած որոշ տարեթիւ չունեցող բոլոր այն ձեռագիրները եւ յիշատակարանները, որոնք մատչելի եղած են կազմողին իրենց բնագիրներով կամ նկարագրուած են ձեռագիրներու անտիպ ու հրատարակուած ցուցակներու եւ առանձին աշխատութիւններու մէջ։

Ժողովածուն կը բովանդակէ ԺԴ· դարու գրեթէ բոլոր հայերէն ձեռագիրներու յիշատակարանները, ըստ որում 513 յիշատակարան քաղուած է պետական Ձեռագրատան (Մատենադարան) ձեռագիրներէն, 332 յիշատակարան՝ անտիպ ու հրատարակուած ձեռագիրներու ցուցակներէն։ Աւտնց մեծ մասը առաջին անգամ ըլլալով կը հրատարակուի։

Մինչնաղարեան հայերէն ձեռագիրներու այս յիշատակարանները այն կարեւոր սկզբնական աղբիւրներն են որոնք պիտի նպաստեն հայ ժողովուրդի պատմութեան չարք մը ճիւղերու ուսումնասիրութեան։ Անոնց մէջ ուշագրաւ նիւթեր կան նաեւ դրացի ժողովուրդներու, Վրացիներու, Աղբրբէջանցիներու եւ հայկական գաղութներու պատմութեան մասին։

Այս յիշատակարանները առաջնակարգ աղբիւրներ են մինչնաղարեան կեանքի բազմազան երեսոյթներու, երկրին քաղաքական եւ մշակութային կեանքի պատմութեան լուսաբանման համար։ Ցիշատակարանները լոյս կը սփռեն հայ ժողովուրդի դառն կացութեան, անոր տնտեսական քայքայման վրայ ԺԴ· դարուն, առատ տեղեկութիւններ կը պարունակեն դպրութեան կեդրոններու եւ դպրոցներու մասին։

ԺԴ· դարու հայերէն ձեռագիրներու յիշատակարանները բազմաթիւ վկայութիւններ կը պարունակեն Լ մասին ժամանակակից նշանաւոր դէմքերու՝ մշակոյթի եւ քաղաքական ասպարէզներու մէջ, ինչպէս եւ համեստ դրիչներու, մանրանկարիչներու եւ կազմարարներու մասին։

Այս ժողովածուն կենսագրական նիւթերու հարուստ շտեմարան մըն է։ Զանազան առիթներով յիշատակարանի մէջ մուտք գտած են ԺԴ· դարու հազարաւոր եւ մինչեւ այսօր անյայտ նշանաւոր եւ աննշան մարդիկ։ Ասոնց մասին եղած տեղեկութիւնները թարմ նորութիւններ են հայագիտութեան համար։

Մեծ արժէք կը ներկայացնեն նաեւ բնագաւառներու եւ տեղանուններու մասին եղած յիշատակութիւնները։ Ժողովածուի վերջին մասին մէջ այբուբենական կարգով տրուած են մօտ 500 տեղանուններ, որոնց մեծ մասը կը յայտնուի միայն այս ժողովածուի հրատարակութեամբ։

Ցիշատակարաններու դրութեան թուականները որոշելու մէջոցին ժողովածուն կազմողը միշտ առաջնորդուած է «Հայոց մեծ տոմար»ի թուականով, որուն առաջին տարին կը համապատասխանէ մեր թուահամարի 552 թուականին։

Ցիշատակարաններու ուղղագրութիւնը Հնոյնութեամբ պահուած է։ (Սով·Հայաստան թիւ 3)։

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՊԱՑԿԱՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄԷՋ

Մասնակի ընտրութեանց առթիւ բացուած պայքարը կատաղութեան հասած է։ Պետական նախարար Լուֆթի Գարաօսմանօղլու, որ ղեմոկրատ կուսակցութեան հիմնադիրներէն է, անցեալ շաբթու բուռն ճառ մը խօսելով, կրակ տեղաց «Հալք»ի վարիչներուն դէմ·

— Հալքի մարդիկը նոյն մարդիկն են, որոնք ապրեցան ու ծերացան դիկտատորութեան պերճանքներու մէջտեղ, ճնշումի, անարդարութեան, վարլըգի մարդիկը, մէկ օրէն միւսը չաքարին գինը կրկնապատկող մենաշնորհներու, անհատական նախաձեռնութիւնը մեռցնող, հողերը գիւղացիին բաժնել չուզող, ծայրայեղ նեղոտական մարդիկն են, որոնք հիմա կը վերյիշեն այդ հին օրերը, ու երբեք չեն կրնար մխիթարուիլ որ իրենց «դրախտը» կորսնցուցած են եւ դեռ կ'օրօրուին այն յոյսով թէ վերստին իշխանութիւնը ձեռք պիտի առնեն, քանի որ տակաւին իրրեւ «չէֆ» ունին այն անձն իսկ, որուն ի վերջոյ չէր կրցած հանդուրժել Ա.Թաթիւրք։

Հալքի մարդոց մտայնութեան մէջ ոչ մէկ փոփոխութիւն։ Իրենց ընդհ· քարտուղութեան դերադոյն ապացոյցը Պիլէճիքի համբաւաւոր թուղթը կամ նամակն է։ Մոռցած են որ դեռ երէկ կը դիմէին լեցուն դաշտերու չարքերը եւ ոչխարի հօտերու պէս Թուրքերը կ'առաջնորդէին դէպի մահ, զանոնք հրացանի բռնելով։

Հալք կուսակցութիւնը կը պնդէ թէ պատմական դեր կատարած եւ յեղաշրջական է ու հիմնուած է Ա.Թաթիւրքի կողմէ· ճշմարտութիւնը սա է· Ա.Թաթիւրքի մահով Հալքի առաքելութիւնն ալ վերջացած եղաւ։ Այս կէտին է որ չեն հաւատար եւ չեն ուզեր հաւատալ Հալքն ու իր ղեկավարները։ Աւելի բաց խօսելով, Իսմէթ Ինէօնիւի եւ իր օղնականներուն դիտնալիք բանն է քաղաքական ասպարէզի մէջ մնալ· սակայն մէկ պայմանաւ, — նոր քաղաքական պայմաններուն յարմարիլ։

Կը ճանչնանք նախկին վարչապետ մը, Կիւնալթայ, որ ամէն վարչաձեւի տակ, յետադիմական տարրերուն ներկայացուցիչը եղաւ եւ մինչեւ վերջը այդպէս մնաց։ Ահա այս մարդն է որ ելեր եւ մեզ կ'ամբաստանէ իբրեւ յետադիմական, ոտքէ եւ բռնակալ· իսկ ինքը յեղաշրջման դրօշակիրն է եղեր։ Մինչդեռ այս անձը յետադիմականին յետադիմականը եւ մոլեռանդներուն Շէյխն է։ Այսպիսի մարդ մը ինքզինքը կը դուէ թէ վերջին ընտրական օրէնքը լինք բերած է եւ ինքը ժողովրդավարական դաղափարներու ներկայացուցիչն է։ Ի՜նչ ծիծաղելի ու տարօրինակ դաղափար։

Գանք Հալքի ընդհ· քարտուղարին։ Օրերէ ի վեր խօսքը կ'ըլլայ Պիլէճիքի Թուուցիկին, ուր ամօթալի բաներ գրուած են։ «Երկրին մէջ անապահովութիւն կայ»ի պէս բաներ։ Օրերով բերան չբացաւ ու յանկարծ յայտնեց թէ ինքն է հեղինակը։

Զենք զարմանար, որովհետեւ այս մարդը դրամով գնուած չարք մը վկայականները իբրեւ սանդուխ գործածելով եղաւ երեսփոխան, նախարար եւ վերջն ալ «Ա.Թաթիւրքի կուսակցութեան» մէջ ընդհ· քարտուղար։

Հալքը կ'ուզէ միայն հայրենակիցները աղէտի տանիլ եւ անապահովութիւն ստեղծել։ Այս եղաւ այն ճամբան, որմէ անցան Հիթլէր, Մուսոլինի եւ անոնց նմանները։ Իրենց ամբողջ նպատակն է խափանարարութիւն ընել եւ վարչաձեւը քանդել։ Հին մտայնութիւն եւ հին դլուխ»։

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

ՏԷՍԻՆ·— Ուրախ ենք հրապարակաւ յայտնելու որ վեց տարիէ ի վեր կանոնաւորապէս կը չարունակուի կապոյտ Խաչի դպրոցը։ Մինչեւ հիմա կ'օգնէ նաեւ անտէր զինուորներու եւ հիւանդներուն։ Այս վերջինները կը բաժնուին երկու մասի· — մնայուն հիւանդներ եւ անոնք որ նիւթական զոհողութեան չեն կարօտիր, բայց բարոյական մխիթարութեան պէտք ունին։

Մասնաճիւղը «Մոմապահութեան չաբաթուան» հանդանակութեան շնորհիւ պատրաստելով երեք քիլոյի մօտ 12 ծրարներ, ղրկեց անօգնական զինուորներու եւ հիւանդանոցներու մէջ պատսպարուած հայրենակիցներու։ Այս առթիւ ստացած ենք յուզիչ նամակներ։ Ահաւասիկ նմոյշ մը·—

«Շնորհակալութեամբ ստացայ ձեր չատ արժէքաւոր ծրարը, սիրելի խաչուհիներ, ամբողջ սրտիս ինծի հետ ուրախացաւ այսօր։ Քաջութիւն եւ յարատեւ աշխատանք կը մաղթեմ ձեր անաչառ դործունէութեան։ Շնորհակալ եմ տէսինահայ դաղութին որ ձեր աշխատանքները արդիւնաւոր կը դարձնէ»։

Ապրին խաչուհիները, որոնք ամէն յոդնութիւն յանձն կ'առնեն, դժբախտները ուրախացնելու համար։ Վերջերս Ամերիկայէն եկած երկու հայրենակիցներ նիւթապէս քաջալերեցին Միութիւնը։

Մասնաճիւղը սկսած է դրամ հաւաքել կապանդի առթիւ դարձեալ ծրարներ ղրկելու համար հիւանդանոցները եւ զինուորներուն։ Կեցցէ' գաղութը որ միշտ կը քաջալերէ Միութեան ձեռնարկները։

ԽԱԶՈՒՀԻ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ կրթական նախարարութիւնը կը հաշուէ թէ մինչեւ 1959 պարտաւոր են տեղ ճարել մէկ միլիոն նոր աշակերտներու։ Արդէն աշխատանքի ձեռնարկուած է այս ուղղութեամբ։1948էն ի վեր պետական նախակրթարաններու դասարանները 147.000էն բարձրացած են 150.000ի։ Գալիք տարի 2500-3000 նոր դասարաններ եւ 1500 ալ բնակարաններ պիտի չինուին, իսկ յառաջիկայ չորս տարիներու ընթացքին 5000ական դասարաններ եւ բնակարաններ։ Միեւնոյն առեն պիտի աւելնայ ուսուցիչներուն թիւը։

«ԾԱՌԱՉ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (5)

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

Ձանկարծ չտապով դադրեցրեց իր անմեղ զբաղումը, բացուեց գովի դուռը, որի վրայ մակագրուած էր «Ծառայողների կառավարիչ»· դբան չէմքին երեւաց մէկ մարդ առանց բաճկոնի։ Նա ինչ որ խորհրդաւոր նշան արեց օրիորդին, օրիորդը կանչեց թիւ 1 այցելուին։ Երբ հերթը հասաւ ինձ, ես անել հարցի առջեւ դրուեցայ — Ո՞ւր Լ մ ես ապրում։ Առանց հասցէի մարդը ո՛չ մէկ դէպքում յոյս չի կարող ունենալ որ իրեն աշխատանք կը տան։ Կռահելով այդ, ես տուի իմ նւ խկին պանդոկի հասցէն։ Արձանագրելով բոլոր տեղեկութիւնները իմ մասին եւ բացատրելով կատարուելիք աշխատանքը, կառավարիչը խոստացաւ դրել ինձ իր որոշումը, երկու օրից։

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ես դուրս եկայ դրասենեակից, հոդեկան զարհուրելի վիճակի մէջ՝ մեռնող յոյսի թէ անասելի տաղտուկի ազդեցութեան տակ։

Այո՛, սա այն տաղտուկն է, երբ յանկարծ սկսում ես ըմբռնել, թէ ամբողջ աշխարհը փոքրացել, դծել է սահմանները քո եսի չուրջ, երբ կտրուել ես մեծադոյն բարիքից, այսինքն 16 ֆրանկից, աշխատավարձից ու հարկադրուած ես կիսաքաղց քո դոյութիւնը քաշկռտել փողոցները չափելով։

Ցերեկը իր վախճանին էր թեքւում· արեւի չեղակի ճառագայթները բոսոր գոյներով ջնարակում էին տների դորշ ճակատները, փայլատակում էին ինքնաշարժերի մետաղեայ մասերի վրայ, բոցավառւում մերթ այստեղ, մերթ այնտեղ, կարծես ցանկանում էին կառչել իւրաքանչիւր մէկ առարկայի, միայն թէ յապաղէին, չմարէին... Օրուայ այն ժամն էր, երբ ցերեկը դեռ չէր վերջացել, մթնշաղն էլ դեռ հեռու էր, այն ժամը երբ ամէն ինչ, չորս դիդ թւում է ուրիշ, երբեք չնմանող մէկ վայրկեան առաջուայ տեսածիդ։

Գայլում էի պնդելով անցորդները եւ դիտում հեռւում կորչող տուների սեւին տուող ընդհանուր դիծը։

— Ո՞ւր եմ ես, Փարիզ, ինչո՞ւ, ի՞նչ եմ կորցրել ես այստեղ։Արդեօ՞ք այդ ես եմ։

Կանդ առայ կանանց դլխարկների մէկ վաճառանոցի ցուցափերկի առջեւ եւ նայեցի հայելիի մէջ։ Ահա կանդնած է դունատ մէկ մարդ, այնքա՞ն ծանօթ ինձ։ Ա՛յդ մարդը ես եմ։ Արժէր արդեօ՞ք համալսարան յաճախել, պատերազմել, մահակցել յեղափոխութեան, ու յետոյ ամառնային մէկ օր ցցուել փարիզեան պողոտայի վրայ մտածուդ «Թէ ո՛ւր պիտի դիշերել»։

Գիշերը անշուշտ պիտի դար, վիճելի չէ այդ· սակայն ուժերս ամէն մէկ անցնող ժամի հետ նուազում էին, իսկ միտքս կարկամում։

Շուտով փողոցների աղմուկը կը պակսի, ճաշարանները կը լեցուին յաճախորդներով, կը լուսաւորուին սրճեմանները· կը գայ երեկոն եւ ամէն ինչ նոր կեանք, նոր դոյն կ'առնէ։

Ցանկարծ մէկը հպաւ ձեռքիս։ Ցետդարձ եղայ։ Ցետքս կանգնած էր պրոֆեսոր Կարլինսկին, վերջերս արտաքսուած Խորհրդային Ռուսաստանից։ Նա ժպտում էր ինձ իր փոքրիկ աչքերով եւ մօրուքը քերելով ասում·

— Ա՛, ա՛յ, կանացի դլխարկներով էք հետաքրքրւում, արդեօ՞ք պատրաստւում էք ո եւ է մէկի համար դնելու։

— Բարեւ ձեզ, պրոֆեսոր, ինչպէ՞ս էք։ Ի՞նչ, դլխարկներ։ Այո՛, նայում եմ, ամբողջ ցուցափեղկը լեցուն է դլխարկներով՝ երկնադոյն, կանաչ, մանիչակադոյն, կարծես կմախքներ լինեն եւ...

— Կմախքնե՞ր, ինչո՞ւ այդպիսի մռայլ համեմատութիւն։ Լ՛հ դուք էլ...

Նա չդիտէ ի՞նչ ասել յետոյ, իսկ ես չատ եմ փափաքում, որ նա ասի·—«Լ՛հ, ինչո՞ւ ենք կանդ առել այստեղ, դնանք սրճարան նստենք»։ Ցամբակնալով օդնել նրան, անցնելու ինձ յուզող հարցին, ասում եմ·

— Դուք ո՞ր կողմն էք դնալու, չարժինք։

— Ես դնալու եմ Մեծ Պողոտաները, սակայն չդիտեմ ի՛նչպէս պիտի դնալ։

— Ես պատրաստւում էի նոյնպէս այդ կողմերը դնալ։ Ի՞նչ հրաշալի երեկոյ է այսօր։ արդեօ՞ք չէք ուղում ոտքով դնալ, չատ հեռու չէ։

Թարգմ·՝ Ա· Ի· (Շար·)

ուրիչ երկիրներու գործերուն, ուղղակի կամ անուղղակի :

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Անգլիա եւ Մ. Նահանգները ուշադրութեամբ կը հետեւին Եուկոսլաւիոյ չըջանային պաշտպանութեան ծրագրին : Թիթոյի յայտարարութեանց մէջ ամէնէն նշանակալից պարագան այն է որ, Եուկոսլաւիոյ դիկտատորը տրամադիր է այդպիսի դաշինք մը կնքելու խաղաղութեան ատեն. մինչդեռ, նախապէս կ'ըսէր թէ արեւմտեան պետութեանց պիտի միանայ, երբ յարձակում կատարուի Ս. Միութեան կամ իր արբանեակներուն կողմէ : Ջինակցութիւն մը Յունաստանի եւ Թուրքիոյ հետ՝ անշուշտ սպառնալիք պիտի համարուի Ս. Միութեան կողմէ, իր արբանեակներուն համար, եւ կրեմլին կրնայ ազդարարութիւններ ուղղել Եուկոսլաւիոյ : Ուրեմն Թիթօ այդ պարագան ալ աչք առած է, երբ աւելի բաց կը խօսի այսօր :

Բանաձեւ մը եգիպտոսի դէմ

Ազահովութեան Խորհուրդը Սեպտ. 2ին զեղոյլի դէմ 8 ձայնով եւ երեք ձեռնպահութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը, որ կը մեղադրէ Եգիպտոսը՝ Սուէզի ջրանցքին փակման համար եւ կը պահանջէ անմիջապէս վերցնել այն սեղմումները որոնք հաստատուած են Իսրայէլ զացող նաւերուն վրայ :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ բանաձեւը քուէարկուեցաւ քանի մը վայրկեանէն : Կը սպասուէր որ խորհրդային պատուիրակը վեթօ դնէ, բայց ան լուռ մնաց, մեծ զարմանք պատճառելով : Բանաձեւը կ'ըսէ թէ Եգիպտոսի կողմէ հաստատուած արգելքները չեն համապատասխաներ դինադադարի պայմանագիրներուն եւ թէ կատարուած խուզարկութիւնները եւ բռնագրաւումները կը վնասեն այն ազգերուն որոնք որեւէ կապ չեն ունեցած Պաղեստինի դէպքերուն հետ :

Բանաձեւին քուէարկութենէն վերջ, Իսրայէլի պատուիրակը չնորհակալութիւն յայտնեց Ա. պահովութեան խորհուրդին :

Խորհրդային պատուիրակին դիրքը ոչ միայն զարմանք, այլեւ մեծ յուսախաբութիւն պատճառեց Եգիպտոսի մէջ, ուր ժողովուրդը լուրի կը սպասէր անհամբեր, ձեռք ձեռք խլելով օրուան թերթերը : Իպրահիմ Ֆարաղ փաշա, դիւղական գործերու նախարարը, յայտարարեց թէ Ապահովութեան Խորհուրդին որոշումը արդարութեան ժխտումն է եւ անդամ մը եւս կ'ապացուցանէ թէ «մեծ պետութիւնները դաւեր կը սարքեն, իրենց հրամանները պարտադրելու համար փոքր ազգերուն : Եգիպտոս դիտէ իր պարտականութիւնը եւ դայն կը կատարէ ի չահ բոլոր արաբական երկիրներուն, որպէսզի դինամթերք չհասցնեն Իսրայէլի » :

Եգիպտոսի նախարարական խորհուրդի նիստէն վերջ, արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ Ապահովութեան Խորհուրդը ուրիչ որոշումներ ունի եւ կրնայ անոնց գործադրութեան ձեռնարկել, փոխանակ Եգիպտոսէն պահանջելու իր անարդար որոշման գործադրութիւնը :

⚔ Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Ապահովութեան Խորհուրդին թուրք պատուիրակը, որ վերջերս այնպէս կը ցուցնէր թէ Եգիպտոսի հետ է, վերջին պահուն միացաւ արեւմտեան պետութեանց, քուէարկելով բանաձեւը :

Կ'ըսուի թէ Եգիպտոս Լա Հէյի Գերագոյն Ատեանին պիտի դիմէ, դիտել տալով թէ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները քուէարկելով բանաձեւը, գործած կ'ըլլան թէ իրրեւ ամբաստանող եւ թէ իրրեւ դատաւոր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏՈՒԹ. ՎՈՐՈՆՈՎ, երիտասարդացման չի ճուկին հեղինակը, մեռաւ Լոզանի մէջ : Կը յուսար ապրիլ մինչեւ 140 տարի : Ռուս էր եւ իր փորձերը սկսաւ 1919ին : Ահագին հարստութիւն դիզած էր եւ կը պարծենար թէ հաղարաւորներ երիտասարդացուցած է, չնորհիւ իր հնարած չիճուկին : Ատեն մը հարիւրէ աւելի կապիկներ կը պահէր, իր փորձերուն համար :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ կատաղութեան դէպք մը պատահած ըլլալով, քաղաքապետութիւնը որոշեց որ չուները քաղաքէն դուրս չհանուին մինչեւ երկու ամիս, բացի որսորդներու եւ հովիւներու չուներէն :

ԵՒՐՈՊԱՑի ԱԾՈՒԽԸ 10 — 12 միլիոն թոն պակաս պիտի դայ 1952ին, ինչպէս հաստատեց ՄԱԿի Տնտեսական Յանձնաժողովը : Մտիպողական կոչ մը ուղղուեցաւ արտածող երկիրներուն, որպէսզի աւելցնեն իրենց արտածումները :

ԱՆԳԼԻՈՑ թագաւորը նորէն հիւանդացած ըլլալով, երկու մասնագէտներ ղրկուեցան :

ՊՈԼՈՑ թերթերը կը գրեն թէ ձերբակալուեցան խումբ մը լրտեսներ որոնք Ս. Միութեան յանձնած էին Տիարպաքըրի օդակայանին յատակագիծը : Բոլորն ալ պիտի դատուին պինուորական ատեանին առջեւ :

ՅԱՌԱՋի տարածման հարար

Առնուվիլլէն ընկեր Արփիար Մարտիրոսեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Պ. Ռուբէնի փափազեանի, Մարսէյլ :

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական ամէն տեսակ գրքեր՝ հայերէն եւ եւրոպական լեզուներով :

Կոմիտաս վարդապետի եւ այլ հայ երաժիշտներու գործերը :

Դիմել Librairie Orientale H. SAMUELIAN, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6) : Tél. Danton 88-65, Chèque Postal Paris 1278-35 :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ ԳՐԶԱՆԿԱՐՆԵՐԸ

Պատ. Ա. Ա. Պետիկեանի 720 էջնոց մէկ հատորը կը կենդանացնէ ամէնուն սիրելի այս պատմական հայ դիւղը եւ պէտք է բարձի դիրքն ըլլայ բոլոր Պարտիզակցիներուն եւ դրասէրնե-րուն :

Գինն է 1500 ֆրանք եւ կը գտնուի միայն Տէր Յակոբեան տպարանը, 17, rue Damesme, Paris (13) :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ Շարժասվարներու

ՊԱՆԴՈԿ — ՊԱՌ — ՃԱՇԱՐԱՆ

TERMINUS DE ST. ANTOINE

STATION ESSENCE et GAZ-OIL (գեղչով)

Մեծ կառատուն, կահաւորուած սենեակով

Գրիգորեան Թուրս

24, Route Nationale, St. Antoine - Marseille

Հեռաձայն Co 95-91

Fourrures GARA

5, Rue Bourdaloue, Paris (9) (Carrefour Châteaudun)

Réparations . Lustrage , Garde Manteaux sur mesure, Transformations

R. M. 152.726 Tél. Tru. 64-81

ԼԱԻԱԴՈՑՆ ՄՈՒՇՏԱԿը կ'ուզէ՞ք ունենալ, աշխատանքով, ապրանքով, ձեւով ու գինով մէջ հատիկ : Գացէք վերոգրեալ հասցէին :

10 % բացառիկ զեղչ ամառուան եղանակին ընթացքին :

Tél. Bot. 59-57

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

ԾԱՆՈՒՈՒԹԻՒՆ

ՏԷՍԻՆ.— Ֆ. Կ. Խ. Տէսինի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ 8 սեպտ. չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, ընկերուհի Տիկ. Ասատուրեանի բնակարանը : Կարեւոր օրակարգ : Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Ֆ. Կ. Խ. մասնաճիւղին, Café Morgui հովասուն վայրը, կիրակի, 9 սեպտեմբեր :

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՊՕՄՕՆԻ ՄԻԱԿ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՐՃԱՐԱՆԸ

BAR BELLE VUE

276, Chemin de Saint-Julien, 276

Անթերի սպասարկութիւն : Ամէն տեսակ քմպելիներ եւ զանազան տեսակ պաղպաղակներ :

Պիտի գտնէք նշանաւոր RAKI - DUZEը

Այցելեցէք եւ գոհ պիտի մնաք :

Տէր եւ տնօրէն՝ ՌՈՒԲԻՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Լիոնէն հասած հանրածանօթ սրճաբանապետը :

Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԷՆ սակաւաթիւ օրինակներ կան Յառաջի խմբագրատունը.— 3 օրինակ միայն Հեթանոս երգեր, գինը 2000 ֆրանք, 6 օրինակ Հացին երգը գինը 500 ֆր. : 4 օրինակ Concubine (Հարճը) գինը 250 ֆր. : 2 օրինակ Արեան ցաղթանակ (ձայնապրուած) գինը 250 ֆր. : Դիմել վարչութեան :

ԴԵՐՁԱԿի ԱՇԱԿԵՐՏ ՄԸ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

14 — 15 տարեկան, մանչ կամ աղջիկ, գործատէրը պայմանագրութիւն պիտի կնքէ եւ յայտարարէ :

Դիմել Mr. Germain, 12 rue Jules Guesde, L'Haye les Roses (S) :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՒ կը յայտարարեմ թէ 1951 Օգոստոս 1էն, Իսիի մէջ, Rue de la Défense ունեցած սրճարանս, Café des Sports, ժերանի յանձնած ըլլալով, ամէն անոնք որ առկախ գործեր ունին ինծի հետ, կրնան դիմել 85 Ave. de la Paix Issy: ՍԱՐԳԻՍ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

ՓԱՐԻԶի ԿԵԴՐՈՆԸ

PARFUMERIE – MAROQUINERIE

Au SAC PARFUMÉ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Վերջին ճարտարութեամբ ճամբորդական առարկաներ, fantaisie գոհարեղէններ, կիներու պայուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր services յատկութիւններ :

ՄԵՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ

ARTICLES DE PARIS

106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

Manufacture et Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

10, Rue du Caire, Paris IIe

Téléph. : CENtral 78-44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

31, 33, Rue de la Duée, Paris XXe

Téléphone : MEN. 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ

Մեբեճայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ **2-28, 2-40, 3-28** եւ **1-40**

Ժերզէ եւ Ֆինթերլօք՝ բուրդէ կամ բամպակէ

Բամպակ՝ Côtes 2/2.

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ, ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ ՈՒ ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.236

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678–63

Mercredi 5 Septembre 1951 Չորեքշաբթի 5 ՍԵՊՏ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6551-Նոր շրջան թիւ 1962

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐԱԲՆԱԿՈՒՄ

Նոր է բառը եւ իմաստ կը փոխէ համաձայն պարագաներուն :

Ընդհանրապէս չարաշուք, երբեմն բարենշան : Առաջին իմաստով՝ կը նշանակէ այլուր փոխադրել հազարաւորներ : Ցամաքէ ամբողջ ցեղեր, ժողովուրդներ կամ դասակարգեր :

Բարենշան կը համարուի, երբ կառավարութիւն մը երկիր վերադարձնելով հազարաւոր տարագիրներ, հոգածութեամբ կը տեղաւորէ այս կամ այն շրջանին մէջ :

Այս պարագային կրնայ նկատուիլ հայրենադարձի լրացուցիչ մասը : Բայց, իմաստը կը մնայ միշտ երկդիմի :

Այսպէս, Երեւան «վերաբնակում» կոչեց, երբ Հայաստանի դուռները կը բանար, 1921—22ին, Թուրք - Թաթար փախստականներուն առջեւ, որ - պէսզի զան տեղաւորուին իրենց նախկին բնակավայրերուն մէջ :

Իրրեւ ընդհանուր երեւոյթ, ինչ որ «վերաբնակում» կը կոչեն Ս· Միութեան եւ արբանեակ երկիրներու մէջ, տարիներէ ի վեր, աքսորի, տարագրութեան քաղաքավարի ձեւն է : «Ինծի՛ մի ըսեր, յիմար ըսէ » :

Հայաստանի համայնավար կուսակցութեան— « Կոմպարտիա» — ԺԵ· համագումարին մէջ, որ տեղի ունեցաւ անցեալ մարտին, ընդհ· քարտուղարը, Գր· Ցարուբիւնեան, պարզելով կուսակցութեան վիճակը, ընդհ· Թիւը կը հաշուէր 61.625, որոնց 56.174ը անդամ, 5451ը թեկնածու :

ԺԴ· համագումարին մէջ — երկու տարի առաջ — կը հաշուէին 53.375 անդամ, 8065 թեկնածու, այսինքն 61.440 հոգի :

Ուրեմն, «կազմակերպութիւնն աճել է 185 մարդով», թէեւ ԺԴ· համագումարէն վերջ, երկու տարուան ընթացքին կուսակցութեան շարքերն ընդունուած են 3536 հոգի :

Ընդհ· քարտուղարը ինքն է որ կը պարզէ այս նուազմանն պատճառը .

— « Պարտիական կազմակերպութեան թուական կազմի ոչ մեծ աճը (աճում) բացատրւում է գլխաւորապէս նրանով, որ 1800 կոմունիստ, վերաբնակների հետ միասին, փոխադրուել են Ադրբեջանեան ՍՍՌ (Ադրբեջան):

Ինչ մը աւելի անդին, անդրադառնալով այս հարցին — փոփոխութիւն «պարտկազմակերպութիւններում » — նոյն Գր· Ցարուբիւնեանը կը յայտարարէ .

— « Այդ փոփոխութիւնների պատճառն այն էր, որ ադրբէջանական բնակչութեան մի մասը փոխադրուել էր Ադրբէջանական ՍՍՌ եւ մի ճանի այլ շրջաններ՝ մշտական բնակութիւն հաստատելու համար եւ այդ կապակցութեամբ նուազել է բնակչութեան թիւը » · (Սով· Գրակ· եւ Արվեստ, **1951** Ապրիլ, էջ 47 եւ 49) :

Ուրեմն, բնակիչներու տեղափոխութիւն կատարուած է Հայաստանէն դէպի Ադրբէջան եւ «մի քանի այլ շրջաններ» :

Այդ «տեղափոխուած» բազմութեանց — «վերաբնակներուն» հետ երկրէն հեռացած են կուսակցականներ ալ : Եւ քանի որ բնակչութեան թիւը նուազած է, կուսակցութեան անդամներն ալ պակսած են :

Բնականաբար պիտի հարցնէք ,—

Ո՞րքան Հայեր տեղափոխուած են Ադրբէջան եւ այլուր : Ե՞րբ : Ի՞նչ պատճառաբանութեամբ : Ո՞ր քաղաքներուն մէջ «վերաբնակուած են» :

Կրնաք ճոխացնել չարքը եւ հարցնել նոյն անձկութեամբ,— Ուրիշ «վերաբնակումներ» ալ կատարուա՞ծ են վերջին տարիներու ընթացքին : Ձի՞շդ է որ 650.000 Հայեր հեռացած կամ այլուր փոխադրուած են, ինչպէս կը պնդեն իրազեկները :

Բոլշեւիկները օրն ի բուն մանրամասն ղեկուցումներ կուտան կովերու, ոչխարներու եւ այծերու յաւելման կամ նուազման մասին : Մանարանի մը իլիկներուն արտադրած թելերն անդամ կը համրեն :

Ի՞նչպէս կ'ըլլար, եթէ քիչ մըն ալ պարբերական «վերաբնակումներու» խնդիրը լուսաբանէին, վիճակագրական տեղեկութիւններով ...

Անշուշտ սովետական հայրենասիրութեան եւ քաղաքակրթութեան չահերուն չի հակասեր այս տարրական հեռաքրքրութիւնը :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

Այս տարի աւելի շատ այցելուներ ունեցանք, — Ամերիկայէն, Լիբանանէն, Սուրիայէն, Եգիպտոսէն, Իրանէն եւ ուրիշ գաղութներէ : Հին ու նոր ընկերներ եւ բարեկամներ : Շատերը ընտանիքով :

Անշուշտ ամէնքն ալ կը հետաքրքրուին հայկական կեանքով, մեր հոգերով : Մանաւանդ անձնութեամբ հարցումներ կ'ուղղեն երիտասարդութեան, նոր սերունդի մասին .

— Հայերէն դիտե՞ն· սորվելու միջոցներ կա՞ն : Հարիւրին քանի՞ կը յուսաք փրկել ... .

Եւ ապա կարօտ մը.— կրնա՞նք տեսնել Հ· Ց· Դ· Թանգարանը : Ո՞ր օրը, ո՞ր ժամուն :

Բոլորն ալ ընկերներ չեն : Եւ սակայն որո՛ւ սրտին չի խօսիր մեր Թանգարանը :

Նոր անակնկալ մը երկիւ, — Ողբացեալ Հրաչի (Հայկ Թիւրեաքեան) զաւակները, Տիկ· Հերմինէ Բիւթնէրեան, աղջիկը եւ քոյրը՝ Օր· Նուարդ :

Ժամերով կը խօսինք անցեալէն եւ ներկայէն : Երկու քոյրերն ալ խանդավառութեամբ կը նկարագրեն Եգիպտոսի կուսակցական - երիտասարդական չարժումը : Տեղեկութիւններ կը հաղորդեն «Ցուսարեր»ի Տան մասին, որուն վարուցը պատկերը տպուած էր թերթի վերջին թիւերէն մէկուն մէջ :

Եւ ապա հարցումներ Թանգարանի մասին :

— Կ'ուզենք այցելել այսօր իսկ : Այս առթիւ յիշատակ մըն ալ պիտի յանձնենք, — Հրաչի յուշատետրը, զոր պահած էինք տարիներէ ի վեր :

Հետաքրքրական մը «Թանգարանապետ»ին, որպէսզի պատրաստուի ընդունելու հիւրերը :

— Ընկեր Գեղասիմ, ուրիշ այցելուներ ալ պիտի ունենաս, ընկ· Մկրտիչեան, Պէյրութէն, Աբեղեանեան Եգիպտոսէն :

Առանձ՝ «Ցուսարեր» հանդիպողներն են : Դեռ չենք հաշուեր անոնք որ ուղղակի կ'այցելեն, փարիզէն, գաւառէն թէ արտասահմանէն :

Անշուշտ ամէն այցելու ի վիճակի չէ թանկագին յիշատակ մը տանելու :

Բայց ամէնքն ալ կրնան հաճելի պարտականութիւն մը կատարել, վերադարձին, թելադրելով իրենց բարեկամներուն .

— Թանգարան ղրկեցէք ինչ որ ունիք իրրեւ պատմական յիշատակ ազատագրական պայքարի, — մասունք մը, ձեռագիր, նկար, մեծ դէմքերու եւ նահատակներու վերաբերեալ նիւթեր են· :

Ճոխացնել Հ· Ց· Դ· Թանգարանը՝ կը նշանակէ կորուստէ փրկել բազմաթիւ թանկագին վկայութիւններ :

ՎԱՀԷ

ՈՂԲԱՅԵԱԼ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԱՓԱՋԵԱՆԻ մարմինը փօճ Լէվէէէն Փարիզ կը հասնի այսօր, չորեքշաբթի : Թաղումը պիտի կատարուի Թիէի (Thiais) գերեզմանատունը :

ԹՈՒՐՔ ՁԻՆՈՒՈՐՆԵՐ ԱՐԱՐԱՏԻ ՎՐԱՑ

Անատոլուի հեռագրական գործակալութեան թղթակիցը կը հեռագրէ Պայազիտէն, Օգոստ· 29 թուականով .—

Առաջին անգամ ըլլալով, թուրք լեռնաղնացներ յաջողեցան բարձրանալ կատարը մեծ Արարատի ուր ցարդ ոչ ոք ոտք կոխած է : Արարատի սառնապատ կատարը ցարդ բազմաթիւ երկրայոյղներ չարժման անցուցած են : 27 Օգոստոս 1949ին Նոյի Տապանը փնտռելու եկած ամերիկացի Մ· Սմիթի արշաւախումբն ալ չէր յաջողած բարձրանալ մեծ կատարը : Մ· Սմիթ, որու ընկերակցած էի այն ատեն, ինծի ըսած էր· «Բազմաթիւ լեռներ բարձրացայ, բայց այսքան պատկառազդուն չի տեսայ » : Այս հոյակապ կատարը առաջին անգամ նուաճելու պատիւը վիճակեցաւ հրոսակային պատերազմի համար մարզուած թրքական արշաւախումբին, որուն մաս կը կազմէին հրամանատար տեղակալ Ճէլալ Կէօքմէնօղլու, բժիշկ Հարիւրապետ Քէմալ Կիւմիւշճիւ, տեղակալ Միւնիր Քըսաքիւրէք, 105 տասնապետ եւ զինուոր :

(Մնացեալը յաջորդով)

Պատերազմը կը վերսկսի՞

850.000 ԿԱՐՄԻՐՆԵՐ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆ ԿԱԶՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ, ՔՈՐԷԱՑԻ ՄԷՋ

Թոքիոյէն կը հեռագրեն թէ Հիւս· Քորէացիները եւ Չինացիները ժամէ ժամ կը սպասեն զինադադարի բանակցութեանց վերջնական խզման, հսկայական զրոհի մը ձեռնարկելու համար : Դաշնակից հրամանատարութիւնը 850.000 կը հաշուէ կարմիր զինուորներուն թիւը, կէսը՝ սահմանապլուխին մօտ : Լաւատեղեակ աղբիւրներու համաձայն, չինացի զօր· Լի Փիաօ, համայնավար - ներուն ամէնէն կրակոտ հրամանատարը եւ վարպետը առաջին յաջողութեանց, պիտի հրամայէ Քորէայի բոլոր կարմիր բանակներուն :

Այս զօրավարը կողմնակից է զանգուածային յարձակումներու : Քանի որ ճակատ վերադարձած է , կը նշանակէ թէ համայնավարները ընդհանուր արշաւանք մը կը պատրաստեն , չախչախիչ յաղթանակ մը չահելու համար :

Մանանդէսներու կարծիքով, համայնավար - ներուն ուժը երբեք այսքան զօրաւոր եղած չէր : Չինուորները աւելի յանդուգն դարձած են, երկար անչարժութենէ մը վերջ :

Մինչ այս մինչ այն, ընդհարումները կը շարունակուին Քորէայի զանազան կէտերուն վրայ : Օդանաւային գործողութիւնն ալ սաստկացած են, երկու կողմէն :

Զօր· Ֆլիթ, ամերիկեան ութերորդ բանակին հրամանատարը, յայտարարեց թէ զինադադարի բանակցութեանց սկզբնաւորութենէն ի վեր — եօթը չաբաթ — կարմիրները կ'աչխատին վերակազմել իրենց ուժերը · բայց ինք կը կարծէ թէ ի վերջոյ պիտի ընդունին պատերազմի ներկայ ճակատը, իբրեւ սահմանադիծ զինադադարի : Ազգաժողովին պաշտօնեաները համաձայն չեն իր լաւատեսութեան եւ ճախողած կը նկատեն զինադադարը : Զօր· Ֆլիթ, իր յայտարարութեան ընթացքին ըսաւ թէ կովկասեան եւ մոնկոլեան կամաւորները կը գտնուին կարմիր զօրամասերուն մէջ :

Ազգաժողովի դիմաւոր բանագնացը, ծովակալ Ճոյ, Թոքիո գնաց ընկերակցութեամբ իր պատուիրակութեան երկու անդամներուն, խորհրդակցելու համար զօր· Րիճուէյի հետ :

× Նախագահ Թրումըն ճայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ երկուշաբթի օր, ազգ· պաշտպանութեան նոր փոխատուութեան առթիւ : Իր կարծիքով, համայնավարները կրնան վերսկսիլ յարձակողականը, «որ եւ է ատեն» : Աւելի յառաջ երթալով , ըսաւ թէ անոնք ի վիճակի են նոր յարձակումներ կատարելու Եւրոպայի, Մէջին Արեւելքի կամ Ասիոյ ուրիշ մասերուն մէջ, ուր որ յարմար դատեն :

— « Քանի մը չաբաթէ ի վեր բանակցութիւններ կը կատարուին Քորէայի մէջ, կարմիր նախայարձակներուն թելադրութեամբ, ի խնդիր զինադադարի մը, որ առաջին քայլը պիտի ըլլար խաղաղ կարգադրութեան մը համար : Վերջերս համայնավարները խզեցին բանակցութիւնները : Չենք պիտեր թէ վերսկսելու միտք ունի՞ն : Մենք պատրաստ ենք պատուաւոր կարգադրութեան մը յանդելու որեւէ ատեն, բայց տեղի պիտի չտանք նախայարձակման առջեւ : Այդ պատճառով ալ, կենսական է որ կառուցանենք մեր պաշտպանութիւնը, եւ չո՛ւտ » :

Սան Ֆրանչիսկոյի ժողովը

Երկ, երեքշաբթի, բացուեցաւ Սան Ֆրանչիսկոյի համագումարը, ուր պիտի ստորագրուի Ճափոնի հաչտութեան դաշնագիրը :

Ժողովին հրաւիրուած են 52 ազգեր, բայց կը մասնակցին 49ը : Հնդկաստան, Պիրմանիա եւ Եուկոսլաւիա մերժած են հրաւէրը : Սուրիա հաւանութիւն յայտնեց վերջին պահուն : Միջազգային կարմիր Խաչի նախագահն ալ կը մասնակցի ժողովին : Հարաւ· Քորէան եւս դիտողներ պիտի ղրկէ :

Ժողովին բացումը կատարեց Քալիֆորնիոյ կառավարիչը : Սան Ֆրանչիսկոյի քաղաքապետն ալ ճառ մը խօսելով, բարի գալուստ մաղթեց պատուիրակներուն : Ցետոյ խօսքը տրուեցաւ նախագահ Թրումընի :

Համագումարը պիտի վերջանայ չաբաթ օր , համաձայն պատրաստուած օրակարգին :

Ինչպէս գրած էինք երէկ, անհամբեր կը սպասուի խորհրդային պատուիրակութեան ելոյթին : Մ· Նահանգները որոշած են թոյլ չտալ որ ժողովը ձգձգելու կամ ճախողեցնելու փորձեր կատարուին· բայց կարելի չէ ճշդիւ նախատեսել ամէն բան : Անգլիոյ մէջ չատ գոհ չեն Մ· Նահանգներու ժխտական դիրքէն, այն ենթադրութեամբ թէ Պ· Կրոմիքօ կրնայ բանաւոր առաջարկներ ներկայացնել, ապահովելու համար խաղաղութիւնը : Բրիտանական եւ ամերիկեան պատուիրակութիւնները խորհրդակցութիւն մը կատարեցին, ճշդելու համար իրենց դիրքը՝ եթէ տագ -

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԵՐ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ազատատենչ ժողովուրդ է Հայը: Բայց զուրկ եղած է ան ազատութենէ: Պայքարած է ազատութեան համար. ամենէն շատ արիւնը թափած է ազատ ու անկախ հայրենիքի համար: Սակայն, զարերով մնացած է անազատ. հպատակ ուեն-թակայ օտար իշխանութեանց:

Կը թուի գաղտնիք մը, առեղծուած մը ըլլալ, թէ ինչպէս պահած է ան իր գոյութիւնը: Աշխարհի ամենէն անբացատրելի երեւոյթներէն մէկն է Հայոց գոյութիւնը՝ ժամանակներու փոթորիկներուն մէջէն կոտորածներուն ու արիւնի հեղեղներուն ընդմէջէն: Պատմութեան ընթացքին շատ քիչ ժողովուրդներ կան, որոնք իրենց քաղաքական ազատութիւնը կորսնցնելէ ետք, պահած են իրենց գոյութիւնը: Քիչեր կան, որոնք ազատատենչ մնացած են, ազատութենէ զրկուելէ ետք. հայրենազուրկ մնացած են հայրենիքը կորսընցնելէ ետք:

Այս քիչերէն, կրնանք ըսել՝ բացառութիւններէն մէկն է Հայը:

Բանակով փոքր է, բայց կենսունակութեամբ մեծերէն: Զօրաւոր բանակները, սակայն ունի բանակները շաբժման մէջ դնող ուժը. կամքն ու կորովը: Բանդուած են մեր բոլոր բերդերը. փշրուած՝ մեր պնդքերը: Բայց կանգուն կը մնայ հոգեկան մեր պատմէչները. ազատութեան հանդէպ մեր սէրը. հայրենիքին համար մղուած պայքարին թաւիր:

Ազգերը մեծ են իրենց հոգեկան արժէքներով, ոչ թէ թիւով կամ հարստութեամբ: Հայը այդ արժէքներով ապրած է: Իր պատմութիւնը ազատութեան համար մղուած պայքարի պատմութիւն մըն է. հոգեկան արժէքներու հաստատում մը:

Ո՞ւր է Ատրպատականը, իր բանակներով. Պարթեւները՝ իրենց զօրութեամբ եւ ռազմական ուժով. Հռոմը՝ իր կազմակերպական հանճարով:

Հայը չէ ունեցած իր ժամանակիցներուն ոչ թիւը, ոչ նիւթական ուժը: Բայց ունեցած է ազատութեան անշահելի կիրքը, պայքարելու ան-նըսպառ կորովը, ստեղծագործութեան աւիւնը:

Մեր պաշտպանութեան միջոցը, մեր սպառազինումը, հետեւաբար, պիտի ըլլայ մեր հոգեկան ուժերուն յաւելումը: Մեր պայքարը՝ բանութեան դէմ, ինչպէս եղած է միշտ. մեր հաւատքը՝ մեր հայրենիքի ազատութեան համար: Մեր ջանքը՝ մեր մշակոյթի զարգացման ճգտումով. մեր ազգային ժառանգութիւններուն պահպանման, անոնց մեր նոր սերունդին փոխանցման համար:

Ինքնուրոյն կեանքով ապրելու կամքը՝ մեր ժողովուրդի նկարագրի դիծերէն է: Այով կը բացատրուի մեր պայքարը Անկախութեան համար, մեր խորունկ զգացումը՝ Ազատութեան համար, այնքան հին ու խորարմատ մեր ժողովուրդին սրտին մէջ:

Մեր պատմութիւնը, լեզուն, դրականութիւնը, մեր եկեղեցին, մէկ խօսքով մեր բովանդակ մշակոյթը ինքնապահպանման հզօր ազդակներ են: Ու նաեւ վկայութիւնները՝ մեր ժողովուրդի խառնուածքին, անընկճելի ձգտումներուն համար: Բոլոր լեզուներուն մէջ՝ հայ լեզուն, իբր անկախ ու ինքնաբաւ լեզու. բոլոր մեծ ու փոքր մշակոյթներուն մէջ՝ Հայոց մշակոյթը, այնքան ինքնատիպ ու դումազեղ. բոլոր եկեղեցիներու հետ՝ Հայոց եկեղեցին, ինքնուրոյն ու ազատ: Ու բոլոր հայրենիքներու կարգին՝ մեր հայրենիքը:

Պիտի պահենք նկարագրի այս դիծը, որ յաւիտենական արժէքն է մեր ժողովուրդին: Աւելի ազգայնամոլութիւն չէ, այլ ինքնավստահութեան հզօր ալիք մը մեր արիւնին մէջ. ազգային մեր դիմագիծը պահելու խորունկ բաղձանք մը: Վճիռ մը:

Այս կերպով միայն անցուցած ենք փոթորիկները եւ այս կերպով միայն կրնանք անցընել աւելի եւս՝ պատմութեան պարտադրած պատուհասները: Քաղաքական ազատութիւնը կըրնայ կորսուիլ, բայց կը մնայ հոգեկան ազատութիւնը. Փիղիքական հայրենիքը կրնայ նուաճուիլ, բայց աննուաճ կը մնայ հոգեկան հայրենիքը: Կրնան փլիլ ինքնապաշտպանութեան փիղիքական, քարաշէն ամրոցները, բայց կը մնան հոգեկան ճարտարապետութիւնները: Այս դիտակցութեամբ եւ այս ուղղութեամբ պիտի ընթանայ մեր աշխատանքը:

Ձեռք կրնար արտաքին ճակատներուն վրայ պայքարիլ: Մեր հակակշիռին տակ չեն արտաքին, համաշխարհային ճակատները. քաղաքական ու ռազմական միջոցները: Բայց ներքին ճակատներուն վրայ այդպէս չէ: Մենք ենք տէրը մեր ներքին արժէքներուն. մեր չարժումներուն. ձեռնարկներուն: Մենք է որ պիտի պահենք հայրենիքի սէրը. կրնանք պահել մեր մշակոյթը, պայքարի ոգին: Մանաւանդ հիմա, երբ խամրեցնող հովեր կը փչեն ամէն կողմէ. անհարազատ վարդապետութիւններ կը սողոսկին մեր ժողովուրդին

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Թրքական խարխափներ Կովկասի դէմ

Ինչպէս կը տեղեկանանք օրը օրին, հետզհետէ հրատապ հանգամանք կը ստանայ Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան խնդիրը:

Արեւմտեան պետութիւնները իրենց ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած են այդ շրջանին վրայ, վասն զի, —

1.— Միջին Արեւելքը այն միակ ցամաքային ճամբան է որմէ կրնան անցնիլ Մ. Միութեան ուժերը, զարնելու համար Ափրիկէն.— 2. Քարիւղի երեք մեծ կեդրոններէն մէկն է. —3. Կը տիրապետէ հաղորդակցութեանց ճամբաներուն, Եւրոպայի եւ Ծայր. Արեւելքի միջեւ:

Եւ վերջապէս, Միջին Արեւելքը կրնայ իբրեւ մեկնակէտ ծառայել յարձակում գործելու համար Մ. Միութեան դէմ, որուն կարգ մը կենսական հաստատութիւնները կը գտնուին իր սահմաններուն վրայ:

Դարձեալ այս պատճառներով է որ յաճախ թիւրիմացութիւններ կը ծագին դաշնակիցներուն միջեւ, ինչպէս բացատրած ենք արդէն: Օրինակ, Ֆրանսա միշտ կը զգուշանայ թէ Անգլիացիները կ'ուզեն զերակշռութիւն պահել այդ շրջանին մէջ, առանց նկատի առնելու Ֆրանսայի հիմնական շահերը: Դեռ չէ կարգադրուած Միջերկրականի հրամանատարութեան խնդիրը:

Հիմա որ սկզբունքով ընդունուած է Ճունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցութիւնը Ատլանտեանի դաշինքին մէջ, նոր խնդիրներ կրնան ծագիլ:

Մտանդէտներ քննելով Ճունաստանի, Թուրքիոյ եւ արաբական երկիրներուն մասնակցութեան արժէքը, դիտել կուտան թէ երեք բանակներն ալ տակաւ են օդանաւային ուժի տեսակէտով: Ամերիկացիները արտակարգ ճիգեր կը թափեն այս միջոցին, լրացնելու համար օդանաւային խարխափներու ցանցը, նոր օդակայաններ շինելով կամ եղածներն ընդարձակելով:

Իրագեկներու կարծիքով, այդ աշխատանքը պիտի լրանայ մինչեւ նոր տարի: Այն ատեն Միջին Արեւելք պիտի ունենայ հետեւեալ խարխափները՝ օդանաւային գործողութեանց համար. — Ճունաստանի մէջ 3, Թուրքիոյ մէջ 14, բրիտանական՝ 5, ամերիկեան՝ 1. դէմառ՝ 23: Այս խարխափներուն վրայ կարելի է աւելցնել եգիպտական, սուրիական, լիբանանեան եւ իրանեան կայանները, պայմանաւ որ այդ երկիրները հաւանին դործակցիլ:

Ռազմագէտներ կը կարծեն թէ առանց այդ երկիրներուն գործակցութեան ալ, վերոյիշեալ 23 օդակայանները բաւական են, թէ Միջին Արեւելքի նաւթահորերը պաշտպանելու եւ թէ ապահովելու համար դաշնակից օդատորմիղներու գործողութիւնները Ռումանիոյ եւ Կովկասի քարիւղի կեդրոններուն դէմ:

Այս պարագային, շատ կարեւոր դեր մը կ'իյնայ Թուրքիոյ, իբրեւ կեդրոնական խարխափ: Ատոր համար է որ Մ. Նահանգները ոչ դրամ կը խնայեն ոչ ալ զինամթերք, օդակայաններ շինելու համար:

Միջազգային մամուլին մէջ հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, այս միջոցին հազարաւոր բանուորներ կը փութացնեն Թուրքիոյ օդակայաններուն կառուցումը: Ամէնէն կարեւորը կը շինուի Ատանայի մէջ, Իսքէնտէրունի եւ Մերսինի նաւահանգիստներուն մօտ, որով պիտի կըրնայ ուղղակի ստանալ Մ. Նահանգներէն զալիք զինամթերքը:

Մօտերս կ'ակնարկուի ուրիշ մեծ օդակայան մը, Տիարպաքրի մէջ, Խ. Հայաստանի դիմացը: Մտանդէտներ կ'ըսեն թէ B36 օդանաւեր կրնան

կեանքէն ներս. երբ մեր հայրենիքէն ներս թէ դուրս՝ չլսուիչ ուժեր կը գործեն:

Պիտի մնանք արթուն ու ամուր՝ մեր դիրքերուն վրայ: Ազատութեան պատնէշներուն ետին, մեր կեանքն ու գոյութիւնը պաշտպանելու համար: Մեր ազգային արժէքներուն կառչած, կատաղօրէն պիտի պաշտպանենք ազատութիւնը, որ զգացում մը չէ միայն մեզի համար, այլ կեն-սական անհրաժեշտութիւն մը: Կեանքի հաւասար զգացում մը: Այդ զգացումով պայքարեցան մեր հայրերը. այդ զգացումին ու պայքարին արդիւնքն է մեր հայրենիքը, եւ այդ պայքարով ու հաւատքով պիտի ըլլայ ան ազատ:

Հայրենիքի ազատութիւնը պիտի զօրանայ, պիտի ծաղկի սակայն մեր ազգային արժէքներու զօրացումով: Հոգեկան ազատութիւնով ապահով է ժողովուրդի մը քաղաքական ազատութիւնը:

Ձմռանանք այս ճշմարտութիւնը:

(Խմբագրական՝ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

Տարօնի հին խմբապետներէն Լորիս Պոլոյեան դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր զաւակը, Մճօ, 27 տարեկան, ծնած Ճունաստան:

Վերջին պատերազմի ընթացքին Գերմանացիները Մճօն, ուրիշ հազարաւորներու հետ, Ճերմանայէն տարած էին Գերմանիա, պարտաւորիչ աշխատանքի համար: Գերմանիոյ մէջ ան կը հանդիպի հայ եւ Ֆրանսացի գերիներու, որոնց վիճակը ծանր էր: Մճօն կը հաւաքէ անոնց ընտանիքներու հասցէները, կը յաջողի զալ Ֆրանսա, կը գտնէ այդ ընտանիքները, եւ տեղեկութիւն կուտայ իրենց գերիներու վիճակի մասին, եւ ապա կը վերադառնայ Գերմանիա:

Մճօ յեղափոխական խառնուածքով արի երիտասարդ, այդ գերիներու տառապանքները տեսնելով կ'ընդվզի, եւ ստոյգ վտանգը աչք առնելով՝ միջոցներ կը ստեղծէ զանոնք զաղտնի ճամապարհներով ու միջոցներով փոխադրել Ֆրանսա:

Ֆրանսայի դիմադրական - յեղափոխական կոմիտէն բարձրօրէն կը գնահատէ Մճօյի աշխատանքները: Դժբախտաբար, գերմանական զաղտնի ոստիկանութիւնը կը կասկածի, եւ Մճօն ձերբակալելով կը տանի Տախաու, դժոխային կայանը, ուր մարդկային կեանքը հազարներով կը հնձուէր ամէն օր:

Ամիսներով երիտասարդ Մճօն կը տառապի այդ կայանին մէջ, մահուան ուրուականը կախուած իր գլխուն վերեւ: Նիւթական եւ բարոյական անտանելի պայմաններու մէջ, ան կը հիւանդանայ, եւ կ'ազատի գերման ընտանիքի մը մխիթարութեամբ եւ երաշխաւորութեամբ:

Իր ծնողքը անձկանօք զինք կը փնտռեն, եւ միայն իրար կը գտնեն Ռոյնկէն քաղաքին մէջ, Դաշնակիցները Գերմանիան գրաւելէ վերջ:

Հայութիւնը կը հաւաքուի Շտուտկարտ: Պոլոյեան ընտանիքը նոյնպէս: Մճօն կը նուիրուի հայ տարագիրներու գործին: Վերստին կը հիւանդանայ, եւ իր զալը Ամերիկա կը յետաձգուի առժամապէս: Ծնողքը կը փոխադրուին Ամերիկա, Սան Ֆրանչիսկօ:

Վերջերս հեռագիր մը կը գուժէր Մճօյի հիւանդանալը: Մայրը, Աստղիկ, օդանաւով կը փութայ Գերմանիա, Միւնխէն, քաղաքը: Հիւանդի վիճակը ծանրացած ըլլալով, մայրը չորս օր միայն կրնայ իր հոգեհատոր զաւկի, Մճօյի հետ խօսիլ, եւ 12 Յուլիսին իր մայրական դողդոջուն ձեռքերով կը փակէ անոր աչքերը:

Տիարուճի

Տիարուճի Ազգային Առաջնորդարանի Տեղապահ Գերապատիւ Տ. Գարեգին Արքեպիսկոպոս Գալուստեան, Առաջնորդական Փոխանորդ Գերապատիւ Տ. Գարեգին Ե

ՆԱՄԱԿ ՄԱՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Հարցումի մը պատասխանը

« Ծառայ»ի Մայիս 19ի իմ յօդուածը առիթ է տուել Ղ. Մելոյեանին դատախազի դեր ստանձնել եւ «Ծառայ»ի Ցունիս 2ի թիւի մէջ, «Ծանր ամբաստանութիւն մը» խորագրով, կոչ է ուղղել, բոլոր այն անձերուն, որոնք մասնակցեր են այդ օրերուն «Ցուլիսեան մեծ նահանջին», Անդրանիկի կամ Դրոյի գունդերուն, կամ մօտէն տեղեակ են անոց ու զարձին, յայտնել հրապարակով կամ անձնական նամակով իրենց դիտողութիւնը :

— Արտայայտուեցէք, կենդանի վկաներ ...

Երկար ժամանակ սպասեցի, տեսնելու համար թէ Ղ. Մելոյեանի աղեխարշ կոչին ով է արձագանգ տալու եւ վկայելու, որ 1915 թ. Ցուլիսեան մեծ նահանջին, ռուսական զօրքերի հետ միասին, Մշոյ դաշտից, Անդրանիկի եւ Դրոյի գնդերի հարկադրական նահանջի մասին իմ գրածս ճիշդ չէ, որպէսզի Ղ. Մելոյեանին իրաւունք տրուէր դատախազի աթոռին վրայ բազմելու եւ ինձ էլ մեղադրական աթոռին դամելու :

Սակայն, իր հայրենասիրական կոչին տակաւին արձագանգ տուող չեղաւ :

Որպէսզի կարելի լինի 1915 թ. Ցուլիսի անակընկալ նահանջի պատճառը հասկանալ, մէջ կը բերեմ «Ծառայ»ի 1936 թ. Ցուլիս 24ի «Ցուլիսեան նահանջը եւ Տարօնի փլուզումը» խորագրով իմ յօդուածից մի քանի հետաքրքրական տեղեկութիւնները :—

Կովկասեան ռազմաճակատի հրամանատարական կազմից Զօր. Մազովսկին, 1933ին Փարիզում լոյս ընծայեց «Կովկասեան ռազմաճակատը համաշխարհային պատերազմին » 500 էջնոց արժէքաւոր գիրքը :

Համաձայն ռուսական, ֆրանսական եւ գերմանական պետական աղբիւրներից Զօր. Մազովսկին քաղած տեղեկութիւնների, 1915 թ. Ցուլիսին, Թրքական բանակը, Աբդիւլ Քէրիմ փաշայի հրամանատարութեամբ, բաղկացած 89 վաշտ (bataillon) հետեւակ, 60 հարիւրեակ ձիաւոր պետուրներից, համապատասխան քանակութեամբ թնդանօթներով եւ մօտ 6000 հիւրտերով, Մշոյ չրջանից եւ Լիճ - Կոփ - Մանազկերտ գծով, ռուսական ռազմաճակատը ճեղքելով, սրընթաց ընթացաւ Ալաշկերտի ուղղութեամբ, լրջօրէն սպառնալով ռուսական զօրքի թիկունքին :

Միեւնոյն օրերին եւ նոյն ռազմաճակատի վրայ, ուր Թուրքերը ունէին ընդամէնը 36 գումարտակ հետեւակ, 120 հարիւրեակ հեծելազօրք, դժբախտաբար ռուսական հրամանատարութիւնը չկարողացաւ հետախուզութեան միջոցով իր ժամանակին, տեղեկութիւններ հաւաքել Թրքական բանակի մի որոշ կէտի վրայ կեդրոնացման մասին, որպէսզի ըստ այնմ դասաւորէր իր զօրամասերը եւ ճիշդ ժամանակին հասցնէր ուժգին հարուածը, խանգարելու համար Թշնամու ծրագիրը :

Անչուշտ Թրքական հրամանատարութիւնը տեղեակ էր Մանազկերտի չրջանում Ռուսների անչէջ քանակութեամբ զօրք ունենալու մասին, որ այդ Թոյլ կէտի դէմ ուղղեցին իրենց ուժգին հարուածը, Մանազկերտից մինչեւ Դատուան եղած ռուսական զօրամասերին նահանջի մատնելով :

Ցուլիսի վերջին էր, որ Կովկասեան դլխաւոր հրամանատարութիւնը, Զօր. Բարաթովի հրամանին տակ կեդրոնացուց 20 գումարտակ հետեւակ, 36 հարիւրեակ ձիաւոր եւ 36 թնդանօթ : Այս բանակով էր որ զօր. Բարաթով Ալաշկերտից — Դուքաղ — Մանազկերտի ուղղութեամբ արագօրէն յառաջանալով, խուճապի մատնեց Թրքական զօրքը, որ տասը հազարից աւելի զերի տալով, նահանջեց Մշոյ ուղղութեամբ : Գերի ընկան նաեւ երեք հարիւր երիտասարդ Թուրք սպաներ, որոնք նոր էին աւարտել սպայից դպրոցը եւ Պոլսից ուղարկուել արեւելեան ռազմաճակատը :

Պարզ է որ Ցուլիսի կէսին, երբ Անդրանիկն ու Դրօն յառաջանալով մտել էին Մշոյ դաշտը, Թուրքերը այդ միեւնոյն օրերին, ինչպէս վերը դրեցի, մի քանի անգամ առաւել զօրք կեդրոնացնելով Մշոյ դաշտում, մի ուժգին զրոհով յաղթեցին ռուսական զօրքերին յետ չպրտել : Որով, Անդրանիկն ու Դրօն, իրենց ունեցած ոչ աւելի 1500 կռուողներով անկարող էին Մշոյ դաշտում աւելի յառաջանալ, մուշ քաղաքի ուղղութեամբ, երբ ռուսական զօրամասերն էին սկսել Թրքական ուժեղ զրոհի տակ նահանջել :

Ղ. Մելոյեան կարդալով Մշոյ դաշտից Անդրանիկի ու Դրօյի գնդերի հարկադրական նահանջի մասին՝ նախ դէպի Բերկրի եւ ապա Իդդիր, գըրում է . —

— « Առաջին անգամն է որ կը կարդամ այս պիսի տողեր »:

Ո՞վ է մեղաւոր, եթէ Ղ. Մելոյեանը Ցուլիսեան նահանջի Թուականից 36 տարիներ վերջը կ'իմանայ, որ հայ կամաւորները, այլ եւ Անդրանիկի եւ Դրոյի ղեկավարութեամբ, Մշոյ դաշտից ստիպուած են եղել յետ քաշուիլ ռուսական բարձր հրամանատարութեան կարդադրութեամբ : Եւ յետոյ բացականչում է :

— « Մարդկային, մանաւանդ յեղափոխականների դատողութեամբ, անկարելի է հաւատալ այսպիսի իրականութեան .—

« Ի՞նչ վիճակի մէջ էր այն օրերուն Մուշի դաշտի ժողովուրդը :

« Բայց որովհետեւ տպուած է սեւով ճերմակի վրայ, անհրաժեշտ է լուսաբանել :

« Ճի՞շդ է յօդուածագրի այդ անհաւատ ամբաստանութիւնը »:

Եւ Ղ. Մելոյեանի դրութիւնը վերջանում է այն սրտառուչ կոչով, որ մէջ բերեցի ներկայ յօդուածիս սկզբում :

Անդրանիկին ու Դրոյին «ահաւոր ամբաստանութեան» տակ դնողը ոչ թէ ես եմ, այլ ինքը Ղ. Մելոյեանն է, որ 1914 թ. երբ պայթեց առաջին մեծ պատերազմը, մեր մի չարք ղեկավար ընկերների հետ միասին մնաց Զուիցերիա : Միթէ իրեն համար եւս պարզ չէ՞ր որ մեր երկիրն էլ վերածուելու էր մի նոր ռազմադաշտի, հիմքից սարսեցնելով մեր ժողովրդի ֆիզիքական դոյութիւնը :

ԲԵՆՕ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ծ Ա Ռ Ա Զ » Ը

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Կուսակցական պայքարին տաստկութիւնը անհնկարադրելի չափերու հասած էր վերջին օրերը : Երէկ հրատարակած էինք դեմոկրատ նախարարի մը բուռն յարձակումը «Հալք»ի վարիչներուն եւ նախկին վարչապետ Կիւնալթայի դէմ : Այս վերջինն ալ իր կարգին կրակ տեղաց դեմոկրատ կուսակցութեան դէմ, 24 ժամ վերջը : Ահաւասիկ ամփոփումը .

— Այդ կուսակցութիւնը ֆաշական կանոններ կը կիրարկէ, Գարաօսմանօղլու եւս անհեթեթ եւ հակասական պռոշտուքներով ինքզինքը կը կրկնէ : Իր խօսքերը երբ լսեցի, անդամ մը եւս հիացայ « Նօթըը Տամ տը Փառի»ի հեղինակին հանճարին : Գարաօսմանօղլու երէկ ընդդիմադիր էր , այսօր իշխանութեան մաս կը կազմէ, բայց չէ հրաժարած ազգային թշնամանքի ոգիէն : Աւատապետի ոգին մեռած չէ իր մէջ : Ամէն անոնք որ կ'ուզեն դիտնալ թէ ինչպիսի դեմոկրատ մը եղած է Գարաօսմանօղլու, թող բարեհաճին անդամ մը Մանիսա երթալ եւ լսել դիւղացիներուն դանդատները : Այնպիսի ողբերգութիւններ լսեցի որ վերյիշեցի Թանզիմաթէ առաջ տեղծուած չրջանը, աւատապետութեան բռնատիրութիւնը : Հարցնենք այդ դեմոկրատ էֆէնտիին .— « Ինչո՞ւ պէտք կը դդայ կառավարութեան ժանտարմաներուն միջոցաւ պահպանել իր ազարակները» : Վճռաբար կ'ըսեմ իրեն. «Ոչ մէկ սպառնալիք կրնայ ահաբեկել կիւնալթայը : Զիս լռեցնելու համար միակ միջոց մը կայ. երկրին մէջ կիրարկել անխարան ժողովրդապետութիւն մը եւ արդարադատ վարչաձեւ մը : Յորչափ այս ճամբուն չենք հետեւիր, մենք ալ կը պոռանք եւ կը բողոքենք, առանց վախնալու սպառնալիքէն կամ ղրպարտութենէն :

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՆԵՐ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ

Համպուրկէն հասած տեղեկութեանց համաձայն, զերման զեր–զնդապետ Կոմպոն Շեթրախվից, որ անցեալ պատերազմին հրամանատար էր հրաժայլային գունդերու եւ արժանացած էր ադամմադակուռ պատուանշանին, համաձայնած է Արաբական Դաշնակցութեան հետ, արաբական բանակի մը մէջ ծառայելու համար :

Առեն մը ի վեր կամաւոր կը հաւաքեն Գերմանիոյ մէջ՝ արաբական բանակներու մէջ ծառայելու համար : Իւրաքանչիւրը 500 մարք նախավճար կը ստանայ : Մանաւանդ Համպուրկի եւ հիւսիսային Գերմանիոյ մէջ բազմաթիւ են արձանագրուողները : Ասոնք պարտաւոր են հինգ տարի ծառայելու արաբական բանակի մը մէջ :

Կ'ըսուի թէ Սէուտի Արաբիոյ բանակին մէջ կը ծառայեն արդէն 6000 Գերմաններ, իսկ Ցորդանանի մէջ կան 4000 Գերմաններ : Եգիպտական եւ սուրիական բանակներուն մէջ ալ իբրեւ մարդիկ կը գործեն բազմաթիւ զերմանացի սպաներ :

Գերմանական նոր սահմանադրութեամբ ամէն ոք ազատ է երթալու երկրէն եւ ծառայելու ուրիչ տեղ :

«ԾԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (6)

Ա Ն Օ Թ Ի Է Ի

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Նաեւ համաձայնում է, թէպէտեւ ոչ չատ սիրով ու մենք քայլում ենք քով քովի :

«Ինդրե՞մ արդեօք իրենից հինդ Ֆրանք պարտք, հաւանաբար չմերժի», մտածում եմ ես : Մենք քայլում ենք եւ ես ոչինչ չեմ ասում : «Ահա հիմա պիտի ասեմ... ահա երբ հասնենք այն կրպակին, անպայման պիտի ասեմ» : Կրպակը վաղուց անցել ենք : Վերջապէս փորձելով մեծ ճիգ եւ զգալով, որ խօսողը ես չեմ, այլ մէկ ուրիշն իմ փոխարէն այնքան օտար, որ ես իսկ չեմ ճանաչում իմ ձայնը, սկսում եմ — պրոֆէսոր, ես ցանկանում էի ձեզ ասել, եթէ այդ ձեզ չի անհանգստացնի ...

— Ինչը՞ :

— Եթէայդ ձեզ չի անհանգստացնի ...

— Բայց երբեք, թերեւս ցանկանում էք փոխել ձեր որոշումը եւ ուզում էք ելեկտրաքարշով չարունակենք մեր ճանապարհը :

— Ճիշդ այդպէս, զոհ լինելով, որ առիթ չունեցայ խօսելու դրամի մասին, չարունակեցի— Ճիշդ այդ, այդ էի ուզում առաջարկել ձեզ :

Կանգ ենք առնում ելեկտրաքարշի մօտակայքում : Մօտենում է ելեկտրաքարշը լեփ - լեցուն :

Զարհուրանքով տեսնում եմ, ինչպէս պրոֆէսորը մտնում է առաջին կարդը : Հետեւում եմ իրեն, մտովի համբելով զրպանիս դրամը :

Անցնում է տոմսավաճառը, ես դիտմամբ երկար փնտռում եմ դրամը դրպանումս, հանում եմ մանրուք, սակայն պրոֆէսորը կանխում է ինձ :

— Ներողամիտ եղէք, ես կը վճարեմ ձեզ համար :

— Օհ, ոչ, ոչ մէկ դէպքում, ասում եմ, այդ իմ գաղափարն էր եւ ես պարտաւոր եմ վճարել ...

— Ոչ, ինչո՞ւ համար, խնդրում եմ ...

— Ոչ, ես պիտի վճարեմ ...

Ես վճարեցի առաջին կարգի երկու տոմսերի գինը եւ ընկայ ներքին տուայտանքի մէջ : Ամբողջ ճանապարհին մենք զրեթէ ոչ մէկ խօսք փոխանակեցինք : Դիմացս նստած էր մէկ պարոն, բարձր, կոշտ օձիքով, երկու ձեռքերը զրած հովանոցին : Ձեռքերը երկար էին եւ նեարդախուզ, փունջ - փունջ ցցուած մազերով : «Տուրքերի հաւաքիչ» մտածեցի, կամ ապահովագրական ընկերութեան պաշտօնեայ, նրա կողքին նստած էր մի զերուկ կին, զրոյցի մէջ էր քովիս կնոջ հետ : Թօսակցութիւնը դառնում էր, այն ժամանակ փարիզը, յուզող սպառնութեան չուրջ : Ամուսինը սպասնել էր իր կնոջ սիրահարին : Գերուկ կինը դատաճանուած ամուսնու կողմն էր, իսկ հարեւանուհիս սիրահարի : Ցիշեցի, որ գնել էի Էրեկտեան Թերթը, ինչպէ՞ս չէի հետաքրքրուած սպառնութեան մասին մանրամասնութիւններով, մինչ դուրսի աշխարհը մեռել էր ինձ համար : Սկսայ կարդալ Թերթս , երբ հասայ նկարագրութեան այն տեղը, երբ ամուսինը տեսել է սիրահարի սենեակում հրաչալի պատրաստուած ընթրիքը, սկսայ խորհիլ եւ յօրինել այդ ընթրիքի ճաշացուցակը : Երեւի եղել է տապակած հաւ, մայօնեզ, բանջարեղէն, պաներ ... բայց ոչ, բանջարեղէն չէր կարող լինել, բայց անպայման եղել են պտուղներ, գինի եւ գինիի առաջնակարգ տեսակներ :

— Մենք արդէն հասանք, լսեցի պրոֆէսորի ձայնը եւ նա ելաւ ոտքի :

— Դուք պիտի լինէ՞ք : Ո՞չ : Յաեսութիւն , յաեսութիւն : Հեռախօսէ նորից կը տեսնուինք ... Շատ զոհ եմ ...

Թարգմ.՝ Ա. Ի. (Շար.)

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Նիսէն կը գրեն մեզի.— Ամերիկայէն նիս է - կած է Տիկին Հելէն Փոնս, ծնեալ Վերմիլեան , (մայրը Արզուեանց — երկայնաբազուկ իչխանական զերդաստանէն, իսկ հայրը պարենաւորման նախարար Հայաստանի հանրապետութեան առեն) : Տիկինը ծանօթ է ամերիկեան թատերական չրջանակներու, իբրեւ կարուհի թատերական հագուստներու, հայթայթած ըլլալով թէ Նիւ Եորքի Մեթրոփոլիտըն Օփերայի, թէ չարժական մեծ տուներուն, մասնաւորապէս Ռ. Մանուլեանի եւ թէ թատերախաղերու համար 400 կտոր աւելի հագուստներ : Մանաւորապէս զբաղուած է իր պատրաստած հանդերձները Տոն Քարլոսի, Քավալիէրա Ռուստիքանայի եւն. : «Eternel Road» մեծ նկարայարման հագարի չափ հագուստները մեր տաղանդաւոր հայրենակցուհին պատրաստած է մեծ ճարտարութեամբ եւ ճաշակով :

Ա. Ե.

նալ մը ծագի: Անգլիացիներուն կարծիքով, պէտք է բաւական ժամանակ տալ, որպէսզի Պ. Կրոմիքօ պարզէ իր տեսակէտները, որպէսզի Մոսկուա պատրաստակամ երեւնայ տրտնջալու եւ իր քաղաքականութիւնները սաստկացնելու: Լոնտոնի մէջ համաձայն են որ Մ. Ատլիի, Նոյնիսկ Եւրոպայի վերաբերեալ խնդիրները ալ քննուին, Ճափոնի հաշտութեան դաշնագրին ստորագրութենէն վերջ, եթէ Ռուսերը բանաւոր ծրագիր մը առաջարկեն:

Կը կարծուի թէ Պ. Կրոմիքօ նոր ծրագիր մը պիտի ներկայացնէ, ի խնդիր «յաւիտենական խաղաղութեան»: Իրազեկներու կարծիքով, Պ. Կրոմիքօ, որ ռուսերէն «որտտով» կը նշանակէ, երկու սուրի մէջ պիտի դնէ արեւմտեան պետութիւնները, պահանջելով պարպել Քորէան, ժողովի հրաւիրել հինգ մեծերը եւն.: Եւ պիտի հաստկըցնէ թէ «փոթորիկ պիտի հնձէն», եթէ չընդունին իր առաջարկած պայմանները, իրենց ուզած խաղաղութիւնը պարտադրելով Ասիոյ ...

Իրաւ խարխուղ կը ծախէ

Իրանի փոխ - վարչապետը, Հոսէյն Ֆաթեմի, յայտարարեց թէ Լեհաստան յանձն առած է 700 հազար թոն հում քարիւղ գնել, Զեխոսլովաքիա՝ 500.000 թոն: (Անցեալ տարի քարիւղի արտադրութիւնն էր 31 միլիոն թոն): Փոխ-վարչապետը աւելցուց թէ կառավարութիւնը վճռական դիրք մը պիտի բռնէ քարիւղը ծախելու համար, եթէ Անգլիացիները անմիջապէս չպատասխանեն, կարգնացիները անմիջապէս չպատասխանեն, կարգադրութեան մը յանգելու համար: Լոնտոնի մէջ անտարբեր կ'երեւան, նկատելով որ տրամադրելի նաւեր չկան, քարիւղը Լեհաստան, Զեխոսլովաքիա կամ ուրիշ երկիրներ փոխադրելու համար:

× Իրանի Թղթատարական նախարարը, Սէֆ Մոշար, խորհրդարանի չէնքին մէջ ապատանեցաւ, սպառնալիք ստացած ըլլալով ընդդիմադիր երեսփոխան մը՝ Ազատէ, որ բռունցք մը իջեցուցած էր իր մէկ աչքին: Վիճաբանութեան մը պահուն, այնքան ծանր խօսքեր փոխանակուեցան որ, նիստը յետաձգուեցաւ: Թղթատարական նախարարը կը դանդաղէր թէ հակառակորդ երեսփոխանը իր վրայ յարձակեցաւ նրբանցքին մէջ եւ ատրճանակով սպառնաց: Ասոր վրայ հարկադրուեցաւ խորհրդարան փոխադրել անկողինը եւ հոն պիտի մնար, մինչեւ որ Պ. Ազատ պատժուէր: Բայց երկուշաբթի օր հաւանեցաւ տուն վերադառնալ, վասն զի հակառակորդը խոստացած է ներողութիւն խնդրել: Թերթերը կը գրեն թէ Պ. Ազատ, որ նախապէս անդամ էր Ազգ. ճակատին, այժմ Տօքթ. Մոսատեղի քաղաքական թշնամին է եւ աւելի ազգայնական ըլլալով, կ'ուզէ անոր տեղը անցնիլ իբրեւ վարչապետ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՐԿ

ՄԻՍԻՆ ԳԻՆԸ առ նուազն 10 առ հարիւր պիտի զեղչուի Սեպտ. 7էն սկսեալ (ուրբաթ): Կառավարութիւնը որոշեց ամէն չաբթու քննել կացութիւնը, անոր համեմատ ճշդելու համար գիները: Այս ուղղութեամբ հրահանգներ տրուած են բոլոր նահանգապետներուն: Բոլոր արտածում - ները պիտի արգիլուին (եղ, կով, խոզ եւն.) եւ ընդհակառակն ներածումներ պիտի կատարուին: Ածուխին, պողպատին եւ հացին նոր գիներն ալ պիտի որոշուին այս չաբթու, երբ համաձայնութիւն գոյանայ նուազադոյն օրավարձի մասին:

Ա.ԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ քուէարկեց ղպրոցական օրինագծին ղլխաւոր յօդուածները: Այդ յօդուածներէն մէկուն տրամադրութեամբ, պետական թոշակ ստացող ուսանողները կրնան անհատական (կաթոլիկ) վարժարան յաճախել, եթէ ուզեն:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ աշխատանքի դաշնակցութեան պանձապետը, Ճորճ Մինի, ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, թելադրեց որ ամբաստանութեան սպառնալիք ուղղուի Ֆ. Միւթեան, եթէ փորձէ նոր նախայարձակումներ կատարել: Իր կարծիքով կրեմլին տեղը կը նստի, եթէ հակնայ որ յարձակում պիտի կրէ անմիջապէս:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ հրահանգեց անդամակից պետութեանց՝ սաստկացնել տնտեսական պաշարումը Իսրայէլի դէմ: Այս հրահանգը հաղորդուեցաւ մասնաւոր զեկոյցով մը, ի պատասխան Ազահովութեան Խորհուրդի այն բանաձեւին որ կը պահանջէր Եգիպտոսէն՝ վերջնել Սուէզի ջրանցքին մէջ հաստատուած սեղմումները: Զեկոյցը Եգիպտոսի դերիչխանութեան դէմ կը նկատէ այդ որոշումը, լիակատար աջակցութիւն խոստանալով: Միեւնոյն ատեն դիտել կու տայ թէ Իսրայէլ չէ գործադրած Ազգաժողովին որոշումները եւ կը չարունակէ իր վերաքննումը, «ինչ որ վտանգ մըն է Միջին Արեւելքի խաղաղութեան համար: Ուստի արաբական պետութիւնները հարկադրուած են ձեռք առնել բոլոր անհրաժեշտ միջոցները, իրենց ապահովութեան համար: Ջենք կրնար թոյլ տալ որ արաբական հողէն հանուած քարիւղը հրէական պետութեան հասնի ուղղակի կամ անուղղակի»:

ՄԻԼԻՈՆԱՒՈՐ ԳԵՐՄԱՆ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐԸ վտանգ մը կը կազմեն միջազգային խաղաղութեան եւ ապահովութեան համար, եթէ անմիջական միջոցներ ձեռք չառնուին: Այս յայտարարութիւնն ըրաւ Պ. Վան Կոտտա, Ազգաժողովին Տարագիրներու կազմակերպութեան նախագահը: Իր հաշիւներուն համաձայն, 7.600.000 Գերմանները արտաքսուած են արեւելեան Գերմանիայէն եւ Լեհաստանի կցուած հողերէն, 1.500.000 փախստականներ՝ խորհրդային ջրջանէն: Արեւմտեան Գերմանիան այժմ ունի 47 միլիոն 500.000 բնակիչ, (պատերազմէն առաջ 39.000.000): Գերմաններէն զատ, կան ուրիչ 150.000 տարագիրներ: Աւստրիոյ մէջ՝ 350.000 գերման եւ քանի հազար ուրիչ տարագիրներ:

ԻՐԱՔ որոշեց եռ կանչել այն դիւնուրները զոր Սուրիա ղրկած էր վերջերս, Դամասկոսի խնդրանքով:

51 ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐ ժողովի նստած են Լոնտոնի մէջ, իրրեւ օրակարգի ղլխաւոր խնդիր ունենալով... ճամբորդութիւն մը դէպի լուսին:

ՊԵՐԼԻՆԻ արեւմտեան ջրջանին երեք հրամանատարները որոշեցին փոխադարձ միջոցներ ձեռք առնել, նկատելով որ արեւելեան ջրջանի (ռուսական) իշխանութիւնները ճամբու տուրք հաստատած են բոլոր կառքերուն վրայ: Ապօրէն կը համարուի այս տուրքը, «որ փորձ մըն է սլամատուիթեան դատապարտելու արեւմտեան Պերլինի 2.500.000 բնակիչները »:

ՄԵԾ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐ պիտի կատարուին Հիւս. Ափրիկէի մէջ, մասնակցութեամբ 40.000 զինուորներու (Ալժերիայէն եւ Թունուզէն), այն ենթադրութեամբ թէ թշնամի բանակ մը ցամաք եջած է Թունուզի արեւելեան ափերուն վրայ:

L. Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

Այրի Տիկ. Բարուհի Փափազեան եւ զաւակը Սուրիկ, ինչպէս եւ Շ. Նարդունի կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր եւ փեսին

ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

(Ծնեալ Կէլիպօլու, **39** տարեկան)

յանկարծական մահը որ տեղի ունեցաւ Քոմմէյլի մէջ (Calvados):

Մարմինը փարիզ կը հասնի այսօր, Շորեք - չաբթի եւ կը թաղուի Թիէի գերեզմանատունը: Աղգականներէն եւ բարեկամներէն կը խնդրուի որ հաւաքուին այսօր, կէսօրէ ետքը ժամը 3ին, դերեզմանատան դլխաւոր դրան առջեւ:

Հաղորդակցութիւն.— Փոռթ տ'Իթալիէն առնել թիւ 185 օթօպիւսը:

Հ. Ց. Դ. հրատարակութիւններ

Հ. Ց. Դ. կեդր. Դիւանի մէջ կա ծախուին հետեւեալ դիրքերը.—

Հ. Ց. Դ. Պատմութիւն Ա. հատոր	800
Բ. հատոր	500
Հայկ. շարժմ. ձախապատմութիւն Ա. եւ Բ. միասին	700
Բողոքը ընդդէմ պատմ. մէջ Ա. հ.	350
Մեր փիլիսոփայական աշխարհայեացքը	250
Ընկերվ. Միջազգ. եւ ձնշուած ժողովուրդները	150
Հայ բազ. մտքի զարգացումը եւ Հ.Ց.Դ.	150
Թալէաթ փաշայի սպանութեան դատավարութիւնը	200
Փետրուարի 18	125

Ձանապարհածախքը առանձին: Հասցէ.— K. Balayan, 16 rue des Basserons, Montmorency (S.etO.):

Կարելի է դիմել նաեւ «Ծառաջի»:

25,000 ՖՐԱՆՔ ՊԱՐԳԵՒ

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը 1952 տարեշրջանի «Գոյամարտ» օրացոյցին համար 25,000 Ֆր.ի պարգեւ մը կը խոստանայ այն արուեստագէտին կամ գծագրիչին որ լաւագոյն նկարը կը պատրաստէ, խորհրդանշելով Ֆրանսահայ Նոր Սերունդը: Նկարները պէտք է մեզի հասնին մինչեւ հոկտ. 1:

Գծագրուած նկարը, գունաւոր կամ ոչ, պիտի զարդարէ 1952 տարեշրջանի ԳՈՑԱՄԱՐՏ օրացոյցին ճակատը:

Հասցէ՝ A. Bédiguian, 7, rue Berlioz, Marseille.

Կը խնդրենք արտասահմանի հայ թերթերէն արտատպել:

Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. ՇՐՋ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԷՍԻՆ.— Ֆ. Կ. Խ. Տէսինի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ 8 սեպտ. չաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, ընկերուհի Տիկ. Ասատուրեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 20.30ին, ընկեր Ճապուրեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Դաշնակցութեան Օրը վաղանդի մէջ Հոկտ. 13ին, Salle des Fêtes-ի մէջ:

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈՐ եւ Մ. ԵՕԹՆԵՂԲԱՅՐԵԱՆ խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Շատ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Ֆ. Կ. Խ. մասնաճիւղին, Café Morgui հովասուն վայրը, կիրակի, 9 սեպտեմբեր:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Այրի Տիկին Շուշան Սիմոնեան (ծնեալ Ամիրեան, Սղերդցի): Կը փութան քրոջը Թագուհիին տղան Յակոբ Աւետիսեանը: Յակոբ, որ կը գտնուէր Պէյրութ 15 տարիէ ի վեր իրմէն նամակ ստացած չէ: Տեղեկացնել Շ. Սիմոնեանի, 107 rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine), France:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՒ կը յայտարարեմ թէ 1951 Օգոստոս 1էն, Իսիի մէջ, Rue de la Défense ունեցած սրճարանս, Café des Sports, ժերմինի յանձնած ըլլալով, ամէն անունք որ առկախ գործեր ունին ինծի հետ, կրնան դիմել 85 Ave. de la Paix Issy: ՍԱՐԳԻՍ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Հայ Շարժավարներու
ՊԱՆԴՈԿ — ՊԱՌ — ՃԱՇԱՐԱՆ
TERMINUS DE ST. ANTOINE
STATION ESSENCE et GAZ-OIL (զեղչով)
Մեծ կառատուն, կահաւորուած սենեակով
Գրիգորեան Քոռոք
24, Route Nationale, St. Antoine - Marseille
Հեռաձայն Co 95-91

Կ'ՈՒԶՈՒԻ
Տան մէջ աշխատող բանուորուհիներ, մեքենագրուհիներու եւ բրդեղէնի համար:
Աշխատանոցին մէջ ալ պէտք ունինք մնայուն կարուհիի մը: Մաքուր եւ խնամով աշխատողներու համար տեւական գործ:
Դիմել Պ. Նատիրեանի, 40, rue des Bois, Paris (19): Métro Télégraphe, St. Gervais կամ Porte des Lilas:

Chez SASSOUNI
31, RUE D'ALEXANDRIE
Métro St. Denis et Réaumur Tél. Gut. 92-65
Սասունի կուտայ համեղ, քնաքիր, մաքուր եւ առատ ճաշ: Այցելեցէք, պիտի համոզուիք եւ յաճախորդ դառնաք ամէնուն պէս:
Հարսանիքի, կնունքի, նշանտուքի համար տրամադրելի մասնաւոր սրահ, ուտելիքով կամ առանց ուտելիքի:
ԱՄԷՆ ՕՐ ՆՈՒԱԳ ԵՒ ՉՈՒԱՐԹ ԺԱՄԱՆԱԿ

Արտասահմանէն փարիզ եկող հայերուն մտածուադրաբար կը յանձնարարուի նկատի ունենալ
Կ. ԳԱՉԱՉԵԱՆ
փարիզեան նորաձեւութեանց մեծ վաճառատունը,
17, Boulevard des Capucines, Paris (Քաֆէ տը լա փէյին ճիշդ դէմը): Հեռ. OPE. 80.34

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.285

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Jeudi 6 Septembre 1951 Հինգշաբթի 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6552-Նոր շրջան թիւ 1963

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԵԼԱԿՈՐՈՑՍ ՀՐՋԻԳՆԵՐԸ

Ո եւ է պարկեշտ մարդ զլուխը ձեռքերուն մէջ պիտի առնէ դէթ հինգ վայրկեան, կարղալով այն զարշահոտ մարտակոչը որ կ'երեւայ երրորդ էջին վրայ :

Ամէնէն թեթեւ բառը գործածեր է խմբագրութիւնը, « չոչորթապատում» կոչելով զայն :

Շոչորթաբանութիւնը յաճախ կը նշանակէ զուարճալիք :

Մինչդեռ, մաղձ եւ թոյն կը հոսին այդ խուժանավարութեան տողերն ու բառերը :

Կը թուի թէ այս գրգռիչ եւ ամարդի մար – զանքները տեղի կ'ունենան համաձայն կանխորոշ ծրագրի մը :

Փողո՞ց կը պակսի լրագրական հրապարակին վրայ, թուխաւոր հունտեր ցանելու համար :

Եթէ թերթ չգտնեն, թուղթիկը ողջ մնայ : Մնացեալը կը լրացնեն բերնէ բերան փոխանցուած փսփսուքները : Իոլորն ալ սահմանուած՝ ե՛ւ միտք ե՛ւ արիւն պղտորելու :

Ահաւասիկ արձագանգ մը հեռաւոր Հալէպէն : Թերթի մը առաջին էջը, վեց սիւնակի վրայ փըռուած խորագիրներով .

— « Արտաւազդ Սրբ· կը հեռացուի Ֆրանսայէն» : Տակն ալ՝ երկտող լուր մը, — «Զայրոյթով ու զզուանքով կ'իմանանք թէ». եւն· (Սուրիա 12 Օգոստոս) :

Ահա ուրիշ մը, այս անգամ Պոլսէն,— աւետելու համար թէ Արտաւազդ արք· «կայ եւ կը մնայ Ֆրանսայի մէջ, հակառակ Դաշնակցականներու մատնութեան» (Նոր Լուր, 25 Օգոստ·) :

Պոլսահայ քուրջը «անհիմն» կը հռչակէ « Ն· Սրբազնութեան Ֆրանսայէն տեղահանման մասին շրջած զրոյցները » :

Բայց, մի եւնոյն առեն կը զառանցէ, թուխակաբար կրկնելով թէ «մատնութիւններ եղած են հայանուն դաւաճաններու կողմէ, իբր համայնավար ներկայացնելով Եւրոպայի Հայոց կաթող· պատուիրակը» :

Դեռ աւելին,— այս « մատնութիւնները» եղած են, որպէսզի «Սրբազանը այդ հանգամանքով սահմանէն դուրս հաւնուի եւ իրենէ կարենան հայ եկեղեցին իրենց ուզածին պէս շահագործել» :

Ինչպէս կը տեսնէք, նոյն աղբիւրէն կը հոսին այս բոլոր զարշահոտութիւնները : Նոյն բովանդակութեամբ եւ նոյն ձգտումներով,—խառնակել ամէն բան, պարտկելու համար խելակորոյս խմբակի մը երկդիմի խաղերը :

Արտաւազդ արք· չատ լաւ գիտէ իր գլխուն պյթած փորձանքին ամբողջ պատմութիւնը : Գիտէ նաեւ իր մեղքերը :

Ուստի, անգամ մը եւս կը յիշեցնենք թէ իր պարտականութիւնն է հրապարակային լուսաբանութիւն մը տալ անմիջապէս :

Այս է միակ ճամբան, թէ իր վարկը փրկելու եւ թէ զաղութին խաղաղութիւնը ապահովելու համար :

Որեւէ խուսափողական չարժուձեւ՝ պարզապէս պիտի ծառայէ կեր ճարելու ամբոխին : Եւ այս՝ այնպիսի ժամանակաշրջանի մը մէջ ուր աչք ու ականջ կտրած են բարեկամն ու թշնամին :

Գալով « հարազատ ձայն »ի փակման, չափազանց մեծ պատիւ պիտի ըլլար զբաղիլ այդ մասին հրատարակուած, բերնէ բերան տարածուած սուտերով, քօութիւններով եւ բոչայական փսփսուքներով :

Երրորդ անգամն է որ կը մարի այդ խռպոտ եւ խարդախ ձայնը, նոյն իշխանութեան ձեռքով : Անգամ մը եւս ապացուցանելով թէ անոր բարձայն փոխասացները ոչ միայն չափէն աւելի չփացած, լրբացած, այլեւ ապուշցած են :

Մատնութի՞ւն, — Այո· Թող Թղթատեն իրենց հաւաքածոները, առաջինէն մինչեւ վերջինը : Ամէն մէկ թիւին մէջ պիտի գտնեն հատընտիր ժուռնալներ՝ թէ իրենց եւ թէ ուրիշներուն համար : Փաստացի վկայութիւններ՝ անյատակ տգիտութեան, բթամտութեան եւ խուժանավարութեան, որոնք ոչ թարգմանութեան կը կարօտին ; ոչ ալ մեկնութեան :

Այս հատընտիր « խաֆիէ »ները տակաւին չտրվեցան թէ յետին աւելածուն ալ կրնար թերթ խմբագրել, եթէ թուղթ եւ ճակատ մրոտելը հրապարակագրութիւն նշանակէր :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԱՐՈՎ ԵԿԱՆ, ՀԱՋԱՐ ԲԱՐՈՎ

Փարիզը, հրապուրիչ իր չատ մը չնորհներով, մեծ թիւով զբօսաշրջիկներ կը քաշէ աշխարհի ամէն կողմէն :

Այս տարուան մի նայիլք դուք, չորս ամիսէ ի վեր տեղացող անձրեւները հրապոյր չեն ձգած պատողներու աչքին : Բայց եւ այնպէս Լոյս - Քաղաքին անունը այդ մեղքն ալ կը սրբէ, կը տանի :

Այդ չրջիկներուն մէջ կարեւոր թիւ մը կը կազմեն մերիններն ալ, եգիպտոսէն Սուրիա - Լիբանանէն, Իրանէն, Պոլսէն ու Ամերիկայէն

Բարով եկան, հազար բարով : Ծանօթ՝ իրենց աւանդական հիւրասիրութեան, մենք ալ կը փորձենք մեր լաւագոյնը, ղիրենք չատ յուսախաբ չընելու համար :

Դժուար է դրի առնել մեր ասուլիսները, զանազան հարցերու մասին : Երկուքը միայն կ'ուզեմ յիշել այսօր :

— Գաղութին ազգային դիմագիծը չենք տեսներ, հանդէսներ, հաւաքոյթները չկա՞ն, ակումբ չունի՞ք : Ի՞նչպէս կարելի է զաղափար կազմել Ֆրանսահայ զաղութին մասին :

Ճարպիկ պատասխանով մը պէտք է չատ սեւ ցոյց չտալ պատկերը :

— Անշուշտ ունինք, բայց եղանակը չէ, դիտո՞ք : Օգոստոս - Սեպտեմբերը դժբախտ ամիսներ են, բոլորը օդափոխութեան զացած են : Ծանուցները , տուները երկու երրորդով զոց են : Եղանակը հոկտեմբերէն վերջ կը սկսի : Ու ի՞նչ հանդէսներ, մէկ կիրակի պարապ չանցնի՞ր :

— Հա՛, այո՛, ձեր արուեստագէտները ամառը հոս գործ չունենալով երեւի «թուրնէ»ի ելած են մեր կողմերը : Քիչ մը ամէն տեսակէն եկան մեզի ...

— Գոհ չէ՞ք, մեր արուեստէն , ձեզի ալ բաժին կը հանենք, ի՞նչ կ'ուզէք, ձեր ըսելու չեչտին չհասնեցայ, կարծես բան մը կայ ձեր լեզուին տակ :

— Չէ, բոլորովին այդպէս չէ : Անշուշտ հաճելի է պարբերաբար ընդունիլ հեռուէն եկած արուեստագէտ հայրենակիցներ : Մանաւանդ երբ կը կարդանք փարիզեան թերթերու չռայլաբանութիւնները : Երբ տեղ հասնին, մեր թերթերն ալ կը բազմապատկեն «ռէքլամ»ները եւ յանկարծ յուսախաբութիւնը զառն կ'ըլլայ :

« Ի սէր Աստուծոյ այդքան երկինքները մի հանէք ձեր ղրկածները : Մենք ալ քիչ մը ճաչակ ունինք ... » :

ՍՕՍԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՐԻԱՑԻՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, կռիւները կատաղօրէն կը չարունակուին արեւելեան չրջանի լեռներուն մէջ : Դաշնակիցները կարեւոր յաղթութիւներ չհամած են : Զօր· Ռիճուէյի կարծիքով, կարմիրները նոր յարձակողական մը կը պատրաստուին : Նոյն աղբիւրին համաձայն, ոչ միայն միջազգային վաչտեր կը զբաղուին Քորէայի մէջ, այլեւ Մ· Մլուխենէն ալ զօրագունդեր զացած են, անդրսիպերիական կառավարմերով : Իւրաքանչիւր կարաւան կը բաղկանար 1500—2000 զինուորներէ :

ՅՕՐԴԱՆԱՆԻ թագաւորին սպանութեան մեղսակիցներէն չորսը մահապատժի ենթարկուեցան Սեպտ· 4ին : Միւս երկու մահապարտները եգիպտոս կը զտնուին :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ դէմ տրուած որոչումը գործադրելու համար, Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը յայտարարեց թէ ի հարկին գործնական միջոցներու պիտի դիմեն, որպէսզի վերջնեն Սուէզի ջրանցքին մէջ հաստատուած սեղմումները : Կը կարծուի թէ բրիտանական մարտանաւեր պիտի ընկերանան Հայֆա զացող նաւերուն : Ուրիշ միջոցներ ալ կը նախատեսուին, գործակցութեամբ Մ· Նահանգներուն եւ Ֆրանսայի :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը պաշտօնապէս Լոնտոն պիտի այցելէ յառաջիկայ Հոկտեմբերին, մնալով հինգ օր :

ՆՈՒԱԶԱԳՈՑՆ ԱՊՐՈՒՍՏԻ համար 23.000 ֆր· առաջարկած էին չորս արհեստակցական միութիւններ : Կառավարութիւնը համաձայն չէ, եւ 18 — 20.000 կ'առաջարկէ :

Թուղթի հոգ

Սան Ֆրանչիսկոյի ժողովին մէջ

ՀԱՇՏԱՐԱՐ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սան Ֆրանչիսկոյի ժողովին բացման առթիւ Պ Թրումըն, յայտարարեց թէ երբ ճափոնի դաշնագիրը ստորագրուի եւ խաղաղութիւնը վերահաստատուի Հորէայի մէջ, այն ատեն կարելի պիտի ըլլայ ելք մը գտնել, կարգադրելու համար Խաղաղականի վերաբերեալ ուրիշ խնդիրները որոնք այժմ կը սպառնան խաղաղութեան : Ահաւասիկ իր ճառին ամփոփումը .

— « Ձեր առջեւ դրուած դաշնագիրը միայն խաղաղութեան խօսքերէ չի բաղկանար, այլ գործնական քայլ մըն է խաղաղութեան համար : Այս խորհրդաժողովը պիտի ցուցնէ թէ ով խաղաղութիւն հաստատել կ'ուզէ եւ ով կը փորձէ խափանել զայն : Ան պիտի ցուցնէ թէ որոնք պատերազմը վերջացնել կ'ուզեն եւ որոնք չարունակել : Կը կարծենք թէ այս դաշնագրին ուժ պիտի տան բոլոր այն ազգերը որոնք պարկեշտօրէն կ'ուզեն մեզմացնել աշխարհի ներկայ լարուած վիճակը : Այս խորհրդաժողովը մեծ քայլ մը կը կազմէ դէպի ընդհանուր խաղաղութիւն Խաղաղականի մէջ : Ուրիշ ընելիքներ ալ ունինք : Այժմէն կարեւորն է վերահաստատել խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը Հորէայի մէջ : Երբ ճափոն վերստանայ իր տեղը ազգերու ընտանիքին մէջ, եւ երբ Հորէան զառնայ ազատ եւ միացեալ, այն ատեն կարելի պիտի ըլլայ միջոց մը գտնել կարդադրելու համար ուրիշ խնդիրներ Խաղաղականի մէջ : Մ· Նահանգները բազմաթիւ առթիներով յայտարարած են թէ կ'ուզեն ուրիշ կառավարութեանց հետ եւ պատեհ ժամուն քննել թէ ինչպէս կարելի է գտնել այդ միջոցը : Բազմաթիւ եղանակներ կան քննելու յաջորդ միջոցները, եթէ իրապէս խաղաղասիրութիւն տիրէ բոլոր չրջանակներուն մէջ » :

Նախագահը յետոյ դովեց ճափոնցիները ըսելով թէ անոնք ամբողջովին համակերպեցան անձնատուրութեան պայմաններուն, իրենց պարտութենէն վերջ : Ճափոնը այսօր բոլորովին տարբեր երկիր մըն է, բաղդատելով վեց տարի առաջուան հետ· բայց տակաւին չի նշանակեր թէ «սպառնալով սրբուած է քարեսիրտը » :

— « Մ· Նահանգները չեն մոռցած Փըրլ Հարպըրը, ոչ ալ Պաթանը եւ ուրիշ բազմաթիւ ազգեր, որոնք ներկայ են այստեղ, համանման յիշատակներ ունին որոնք դիւրաւ չեն մոռցուիր : Նոր Ճափոնը իրեն բարեկամ պիտի չգտնէ մինչեւ աշխարհը : Ան պէտք է չարունակէ աշխատիլ, չահելու համար ուրիշ ժողովուրդներու բարեկամութիւնը եւ վստահութիւնը զալիք տարիներու ընթացքին : Բայց, արդէն դրուած են խաղաղ ապագայի մը հիմերը : Հաշտութեան դաշնագիրը արդիւնք է երկար եւ համբերատար բանակցութեանց՝ բազմաթիւ երկիրներու միջեւ : Կը կարծեմ թէ լաւ դաշնագիր մըն է, ուր նկատի առնուած են բոլոր մասնակցողներուն բաղձանքները եւ չահերը : Բայց մանաւանդ զործադրելի դաշնագիր մըն է : Ան չի պարունակեր նոր պատերազմի մը սերմերը : Հաշտարար դաշնագիր մըն է որ դէպի ապագան կը նայի եւ ոչ թէ դէպի անցեալը : Դաշնագիրը նկատի կ'առնէ ճափոնի ժողովուրդին կատարած խաղաղասիրական յառաջդիմութիւնները 1945էն ի վեր եւ պայմաններ կը նախատեսէ՝ ապագայ յառաջդիմութեանց համար : Բայց կարելի չէ որ եւ է յառաջդիմութիւն, եթէ ճափոնի ժողովուրդը եւ իր զրացիները ապահովութիւն չտանան նոր նախայարձակման մը դէմ : Խաղաղականի չրջանը ծանրացած ազդուած է այն բացորոշ նախայարձակումով որ տեղի ունեցաւ Հորէայի մէջ ինչպէս եւ ուրիշ դիներէ յարձակման մը սպառնալիքով : Մ· Նահանգներուն գլխաւոր հոգերէն մէկն է ճափոնը ապահովել նախայարձակման դէմ եւ հակել որ ճափոնն ալ իր կարդին չվտանգէ ուրիշ ազգերու ապահովութիւնը : Այդ նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտ է որ ճափոնը յարի Ազգաժողովին սկզբունքներուն եւ դրուի այդ կազմակերպութեանդամներու փոխադարձ պաշտպանութեան տակ : Ճափոնի ապահովութիւնը միայն իր դինեալ ուժերէն կախում պիտի չունենայ, այլ ուրիշ երկիրներու հետ կնքուած կարգադրութիւններէ : Ճափոնամերիկեան պաշտպանողական համաձայնութեամբ, ամերիկեան ուժերը առ այժմ պիտի մնան ճափոնի մէջ, իբրեւ նեցուկ միջազգային խաղաղութեան եւ ճափոնի պաշտպանութեան » :

Հեռագիրները դիտել կուտան թէ նախագահին ճառը որեւէ ուղղակի խօսք եւ կամ սպառնալիք չէր պարունակեր Մ· Միութեան բռնելիք դիրքի մասին եւ ամբողջովին չափաւոր էր : Բայց նախագահը դիտել տուաւ թէ «աշխարհը կը զբաղուի նախայարձակման նոր վտանգներու առջեւ : Այս ժողովին մասնակցող ազգերէն չատերը այժմ դաժան կռիւի մը բռնուած են, պաշտպանելու համար Միացեալ Ազգերը միջազգային օրինազան-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԵՐ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐԸ ՄԱՀՎԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մինչև մեզ հասնելը մեր տարեվերջ տոները, ինչպես միշտ, ուրախ տոնախմբություններ էին ամենուրեք։ Ամեն տեղ ուրախ էին մարդիկ, ամեն տեղ ժպտում էին դեմքերը, ամեն տեղ ուրախ էին սրտերը։ Ամեն տեղ ուրախ էին, որովհետև ամեն տեղ գիտեին, որ Նոր տարին ավելի լավ է լինելու, քան հին տարին։ Ամեն տեղ ուրախ էին, որովհետև ամեն տեղ գիտեին, որ Նոր տարին ավելի լավ է լինելու, քան հին տարին։

Սուս - խեղդեու վայելասուկը

ԽՄԲ.— Հետեւեալ շնորհաւորագիրը կ'ար – տատպեմք Պուէնոս Այրէսի Նոր Կեանք շաբաթաթերթէն. — «Օրգան Ռումեն Ժողովրդական Ռեսպուբլիկա– յի հայ ազգաբնակչութեան դեմոկրատական կո - միտե»ի (23 Օգոստ.)։

Ամբողջ կոչը այնքան «խօսուն» է որ, կը կարծեմք թէ ամէնէն առաջ Արտաւազդ արբ.ի կ'իյնայ հրապարակ իջնել եւ պարկեշտօրէն լու – սաբանել գոնէ խրեն վերաբերեալ կէտը։ Մնացեա– լը ըստ կարգի, սպասելով որ մէջտեղ ելլեն կոչին հրահիգ հեղինակները։

Պուէնոս Այրէսի բոլշեւիկ օրկանը հալած իւղի պէս կլլելով այս գարշելի ցնդաբանութիւնը, հարկ դատեր է զայն զարդարել խոշոր խորագիրներով. — «Ֆրանսայի հետադիմական կառավարութեան կամայական եւ ընդվզեցուցիչ որոշումը»։

ՖՐԱՆՍԱԲՆԱԿ ՀԱՅԵՐՈՒՆ

Ֆրանսաբնակ հայ գաղութին հայրենասէր եւ դեմոկրատ կազմակերպութիւններուն եւ անձնա – ւորութիւններուն հանդէպ տեղական իշխանու - թեանց առած վերջին կամայական որոշումները արդար յուզում առաջացուցած են ամբողջ գաղու– թին մէջ։

Ֆրանսայի ներքին գործոց նախարարութիւնը Յուլիս 10ի որոշումով մը գաղթեցուց գաղութիս հայրենասէր եւ դեմոկրատ զանգուածի հարազատ ձայնը հանդիսացող «Ազատ Խօսք» օրաթերթի հը– րատարակութիւնը։

Այդ կամայական որոշումէն անմիջապէս յե – տոյ հարուածը իջաւ Հայ Առաքելական Եկեղեց – ւոյ վրայ։

Արդարեւ, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ էջմի – ածնայ Մայր Աթոռի պատուիրակ Արտաւազդ արք.ի Սիւրմէյեան Ֆրանսայէն արտաքսման թուղթ ստացած է։

Զուգահեռ այս միջոցառումներուն, ներքին գործոց նախարարութեան գրասենեակը մէկիկ մէկիկ կը հրաւիրուին Փարիզի Հայոց Կրօնական Ընկերակցութեան վարչութեան անդամները, ո – րոնցմէ կը պահանջուի հրաժարիլ իրենց պաշտօ - նէն, որպէսզի զանազան խաղերով անոնց տեղը դրուին հայ եկեղեցւոյ միաբանականութեան թըշ – նամի՝ օտարի հայանուն գործակալներ։

Պատահականութիւն մը չէ, որ այս բոլորը տեղի կ'ունենան կարմրնալ Աղաջանեանի Ֆրան – սա այցելութենէն անմիջապէս յետոյ։

«Ազատ Խօսք» օրաթերթը փակեցին, որպէս զի խեղդուի Ֆրանքհայկական բարեկամութեան ախոյեան, Ֆրանսաբնակ հայրենասէր եւ դեմոկ– րատ հայ զանգուածի խաղաղասիրական ձայնը, եւ

Ջուրը վաղքովը հոսանքին
Կամքէն անկախ կ'երթայ ճամբան
Լուծուելու ծոցն ովկիանին,
Թէ իմ կեանքի վերջին թերթն ալ
Կը փչրի հուսկ վախճանին
Անէութեան իր հանդրուան,
Նոր գալիքներ թէ ինձ հարց տան
Հոն մեր կեանքէն, իմ պատասխան —
«Անցյոյնութի՛ւն ունայնութեա՛ն»։

Շամոնիէ, 1949 Օգոստ. Վ. ԳԱՐԱԵԱՆ

որպէսզի լայն արձագանգ չգտնեն Հայ Եկեղեցւոյ դէմ ծրագրուած որոշումի գործադրութեանհետե– ւանքով մեր ժողովուրդին մէջ առաջացած արդար յուզումը։

Այս միջոցառումներուն նպատակն է Ֆրան – սայի թեմը անջատել 4րդ գարէն ի վեր էջմիածնի մէջ հաստատուած Մայր Աթոռէն՝ զայն յանձնե – լու համար պատերազմի հրձիվներու մանկլաւիկ եւ հայ ժողովուրդի միաբանականութեան թշնամի հայանուն դաւադիրներուն։

Այժմէն իսկ կը խօսուի Ամենայն Հայոց կա – թողիկոս Գէորգ Զ.ի կարգած պատուիրակին տե– ղը բերել Քալիֆորնիայէն (Ամերիկա) դաշնակ վարդապետ մը։

Պատերազմի պատրաստութեան հետ կապ – ուած այս ծրագրի գործադրութեան պարագլուխ– ներն են Թուրք յետադիմութեան գործակից դաշ– նակ չէֆերը եւ անոնց Ֆրանսայի դաւադիր խըմ– բակը՝ Ս. Տէր Թումմասեան կոչուած զաղրելի հիթլերականի առաջնորդութեամբ։

Անմիջական գործակատարներու կարեւորա - գոյններն են Մեսրոպ Գուլումճեան եւ Վահրամ Կաքաւեան կոչուած արկածախնդիրները եւ ընկե– րակիցները, որոնք բացէ ի բաց կը խոստովանին իրենց սուրբ արարքներուն վաւերականութիւնը։

Մեր գաղութը պէտք է դիտնայ որ «Ազատ Խօսք»ի դէմ, Արտաւազդ արք. Սիւրմէյեանի դէմ, Փարիզի Հայոց Կրօնական Ընկերութեան վարչա - կան անդամներուն եւ կատարուած օրինաւոր ընտրութեանց վաւերականութեան դէմ, ինչպէս նաեւ դեմոկրատ կազմակերպութեանց անդամնե - րուն դէմ ոտնձգութեան բազմաթիւ տեղեկա – գիրներ զացած են, որոնց պարունակութիւնը կը կրէ մեր գաղութը յաչս տեղական իշխանութեանց կասկածելի ներկայացնելու բնոյթը։

Մեր ժողովուրդի հայանուն դաւաճանները, որ այդպէս հրէշային արարքներով կը ձգտին յա– զուրդ տալ իրենց սուրբ կիրքերուն, իրականին մէջ ոչ միայն կը խռովեն մեր խաղաղասէր եւ ժրաջան գաղութի անդորրութիւնը, այլ նաեւ այդպէսով կը վտանգեն անոր ամէնէն կենսական շահերը։

Կոչ կ'ընենք բոլորիդ, որ աւելի եւս սերտա - ցնէք ձեր եղբայրական կապերը տեղացի ազնիւ ժողովուրդին հետ՝ միասին պահանջելու համար առնուած կամայական որոշմանց յետս կոչումը։

Պատգամաւորութիւններ կազմեցէք եւ դիմե– ցէք ձեր բնակավայրի պաշտօնատուներուն, ընտր– եալներուն (երեսփոխան, քաղաքապետ եւն.), տեղւոյն կաթոլիկ եւ բողոքական եկեղեցւոյ անձ– նաւորութիւններուն, եւ բացատրեցէք այն արդար յուզումը, որ պատած է գաղութիս անհուն մե - ծամասնութիւնը՝ առանց դաղափարի, դաւանան– քի եւ դիրքի խտրութեան։

Դուրս չպրտեցէք հայկական միջավայրէն դաւաճաններն ու խաֆիէները, զրոյս չպիտի վա - րանիք հրապարակով մերկացնելու եւ անարգանքի սիւնին գամելու։

Պահանջեցէք «Ազատ Խօսք»ի հրատարակու - մը արգիլող որոշման յետս կոչումը։

Պահանջեցէք Արտաւազդ արք. Սիւրմէյեանի հանդէպ առնուած արտաքսման որոշման յետս կոչումը։

Պահանջեցէք, որ գաղթեցուին ժողովուրդին

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՎԱԼԱՆՍ.— Խանասորի արշաւանքին 54րդ տարեդարձը տօնուեցաւ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի, Օգոստոս 26ի կիրակի ամ– բողջ օրը Սէն Փէրէի ծառախիտ եւ զովասուն ան– տառին մէջ։

Առտուն կանուխ, կարպադիր յանձնախում - բը դեռ դաշտավայր չհասած հանդիսականները խումբ առ խումբ իրենց տեղերը արդէն գրաւած էին։ Ոհ, քանի անուշ է անտառի մէջ խումբ խումբ երգել «Մենք անկեղծ զինուոր ենք», « կարկուտ տեղայ», « Լուսին չկայ », «Դաշնակցական խումբ», եւն. եւն.։

Ուրախութիւնը երդ, պար, նուագ, ո՛ր մէկը յիշել։ Հետզհետէ ուրիշներ կը հասնին անձնական կառքերով։ Կէսօր է։ Ամէն ընտանիք իր բաբե - կամներով 15—20 անձ, իննըմքի նստած է։ Եմ - պելիները սպառած ըլլալով, հարկ եղաւ նոր պա– շար բերել Վալանսէն։

Ժամը 4.30ին սկսաւ պաշտօնական մասը, ընկեր Ե. Գասեան, օրուան նախագահը, անփոփ կերպով բացատրեց Խանասորի արշաւանքին ի - մաստը եւ հայ փետայիին հայրենասիրութիւնը։ Ցետոյ Ց. Քիւրճեան խօսք առնելով փառաբանեց Դաշնակցութիւնը որ հայ ժողովուրդին զարնել տրվեցուց։ Թելադրեց հայ մայրերուն որ իրենց զաւակները հայրենասիրութեան եւ քաջութեան վարժեցնեն։ Մեր վերնոյ ընկերներէն Մ. Վար– ժապետեան քանի մը խօսքով բացատրեց վիրաւոր հայ փետայիին յօրինած երգը Խանասորի կռիւին մէջ։ Եւ երգեց մեծ յուզումով։ Ընկեր նախագա– հը կիսովին կրճատեց դեղարուեստական բաժինը, պատճառութիւն տալով միայն հիւրերուն։ Սէն Լու– էն (Մարսէյլ), ընկերուհի Մարգրիտ Գաբրիէլ - եան իր անուշ ձայնով երգեց մէկէ աւելի եր - գեր, նոյնպէս Տիկ. Ազատի Էջմտսեան, նոյն վայրկն, ինչպէս նաեւ Տիկ. Մարիամ Լուսինեան Մօնթէլիմառէն իրենց քաղցրաձայն ձայներովմեզ փո– խադրեցին մեր երբեմնի ծննդավայրը։

Վալանսի հայ առեւտրականներու կողմէ ե - ղած զանազան նուէրները վիճակախաղի դրուեցան (75 առարկայ) եւ 1500 տոմսերը (հատը 20 Ֆր.) շուտով սպառեցան։

Շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որ իրենց նը– ւէրներով եւ ներկայութեամբ յարգեցին մեր հայ կարիճներու յիշատակը։ Ն. Թէոպոյեան

Ջանջաթիէ մեծամասնութեան ձայնով եւ օրինա - ւոր կերպով ընտրուած Փարիզի Հայոց Եկեղեց - ւոյ վարչութեան վաւերականութեան դէմ սար - քուած դաւերը։

Անկցին դաւաճանները։

Կեցցէ Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ միաբա– կանութիւնը։

Կեցցէ Սովետական Հայաստան։

Կեցցէ Ֆրանսա։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՌԵԶԻՍՏԱՆՍԻ ՖՐԱՆՍԱՀՊԱՏԱԿ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒ ՆԱԽԱՁԵՌՆԱՐԿ ԿՈՄԻՏԷ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ԾԱՌԱՉ»Ը

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (7)

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Պրոֆէսորը իջաւ եւ ինձ համակեց մի խոր վիշտ։ Ամենայնդէպս կար մէկը որի հետ կարելի էր խօսիլ, ծիծաղիլ... իսկ հիմա, ես նորից մնայի իմ խոհերի հետ, ծանր մղձաւանջը յառա– ջացող դիւերուայ, իմայ մօտակայ կայարանը եւ առաջին հերթին հաշուեյի դրամներս։ Աստուած իմ, ունէի միայն մէկ ֆրանք եւ մանրուք։ Ի՞նչ ստիպեց ինձ վճարել պրոֆեսորի փոխարէն, կարծես թէ ինքը չէր կարող վճարել, լաւ ծաղիկ էր, խօսք չկայ։

Զկուահեց, կամ չուզեց կռահել, թէ ես դրամ չունիմ։ Առաջին, կարգի տոմսը վճարել հար - կադրեց ինձ եւ դեռ աքսորուած է Ռուսաստանից եւ այդպէս էլ պէտք էր իրեն, արժանի է, ես եւս դուրս կը վռնտէի իրեն։

Պողոտաների աղմուկը եւ չարժումը զրաւե - ցին ուշադրութիւնս եւ ես սկսայ մեղմանալ։ Բարկութիւնը ինձ համար չափից աւելի մեծ պեր– ճանք էր, նաեւ ծանր բեռ։

Սակայն ճիշդը ասած ինչո՞ւ համար էի չար– ձակւում պրոֆեսորի վրայ, միթէ՞ ես առաջինը չէի, որ առաջարկում էի վճարել իրեն փոխարէնն։ Ինձ թւաց թէ նա չուարեց, թերեւս չփոթուեց, որ մտածել էր առաջարկել իր օգնութիւնը, տե - սաւ որ սխալած է։ Ցամենայն դէպս վատ էր իր արարքը։

Մենք հեռու ծանօթներ ենք, մտերիմ եւ ան– կեղծ խօսքեր չէինք համարձակել փոխարինել ի - լար հետ, սակայն նա...

Կարող է պատահել, որ ես մի քանի օրից քաղ– ցից մեռնիմ եւ նոյն այդ պրոֆէսորը, յիշելով այ– սօրուայ մեր հանդիպումը ասի իր ծանօթներին — համակրելի երիտասարդ էր, խեղճը մեռաւ այդ չէի սպասում։

Հետաքրքրութեամբ պատկերում էի, ինչպէս իմ բարեկամները եւ ծանօթները պիտի հաւաքեն իմ թաղման դրամը, կը զարդարեն ծաղկեպսակ - ներով իմ մեռելակառքը... Թարմ գերեզմանիս առջեւ կը լինեն ճառեր... Պիտի խօսին, որ զոհ եմ սովետական վարչաձեւի... Երիտասարդ ուժ, չէր կարողացել յարմարիլ օտարութեան պայ - մաններին... Ցետոյ լաւ գործ կատարողի գոհու– նակութեամբ կը ցրուէին, կը նստէին սրճարան - ներում, կ'առնէին ախորժաբեր խմիչքներ ու եր - կար պիտի խորհրդակցէին ինչ առնել։ «Ես պորտօֆէլն չեմ ուզում, Իվանիվանիչ, ինձ համար մար - կասիս, իսկ ինձ մէկ չէլ «Վիլլի», գիտէք ստամոքսս չի մարսում։ Այո...

Անցորդները սեւեռած են իրենց հայեացքները ինձ վրայ, ես անդրադառնում եմ, որ ես այդ բո– լորը խօսել եմ բարձրաձայն ու զանազան չար - ժումներ անելով։ Անցայ միւս ծայրը։

— Այս ինչպէ՞ս եղաւ, ես Իվան Իվանիչ...

— Ոչ, ոչ, հազար անգամ ոչ։ Ես թոյլ չեմ տայ, որ անարգէք ինձ, առիթ չեմ տայ ձեզ խո - սէք իմ բարեմասնութիւնների մասին։ Ես ձեզ այլ եւս չեմ հրաւիրում իմ թաղմանը։ Այդ եղաւ իմ թոյլութեան մէկ վայրկեանին... Ներեցէք... Այդ ես կարող եմ ինձ խղճալ եւ ոչ թէ դուք, լսում էք, ոչ դուք ...

Ես դեռ դուրս կը գամ այս անճուկ վիճակից, դեռ ամէն ինչ կորած չէ։ Ինչպէ՞ս... Մէկ ֆրանք դրպանումս։ Սատանան տանի, այսօր եւ եթ աչ - խատանք կը գտնեմ։ Ես դեռ կը պայքարիմ, ա - տամներով կը փարիմ կեանքին, դեռ ունեմ ուժ իմ մէջ եւ փորձառութիւն, փորձառութիւն... վեր պլուիդ ...

Արագացրի քայլերս զգալով իմ մէջ ինչ որ նոր, անբնական ուժ։ Երեկոյ էր, զովը տարա - ծում էր իր թեւերը ցերեկուայ տօթից տաքացած մայթերի վրայ։ Խանութները դոցուած էին։ Փո– ղոցներում սկսաւ նօսրանալ ժողովուրդը։ Ֆրան - սացիները ապաստանել էին իրենց տները կամ ակմբել սրճարաններում եւ սինեմաներում։

Թարգմ.՝ Ա. Ի. (Շար.)

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ (Իշխալացեան), տաղանդաւոր երգչուհին, յառաջիկայ Սեպտ. 11ին կը մեկնի Մ. Նահանգները, ուր պիտի սարքէ միջազգային երգահանդէսներ, մեծ տեղ տալով հայկական քա– ժինին։

ցութեան դէմ : Մենք թոյլ պիտի չտանք որ ներկայ պայքարը մեզ չեղեցնէ խաղաղութեան ջանքերէն : Մենք կը հաւատանք ազատութեան եւ մի֊ջազգային արդարութեան վրայ հիմնուած խաղաղութեան : Մենք գիտենք որ ազատ եւ անկախ ժողովուրդները աւելի կորով եւ տոկուն ուժ ունին քան այն ժողովուրդները որ կը զրկուին օտար տիրապետութեան տակ» :

× Նախագահը նոյն օրը հետեւեալ յայտարարութիւնը կ'ընէր կուսակցական ժողովի մը մէջ,— « Նոր զէնքեր կը շինուին մեր երկրին մէջ Զեմ խօսիր այն զէնքի մասին որմէ կը վախնանք ամէնէն աւելի : Կը յուսամ թէ երբեք պէտք պիտի չունենանք զանոնք գործածելու » :

× Երէկ անհամբեր կը սպասուէր Պ. Կրոմիքոյի յայտարարութեան կամ նոր ծրագրի մը : Ժողովին օրակարգը եւ կանոնագիրը այնպէս մը դասաւորուած են, որ կարելի չէ երկար ճառեր խօսիլ : Ժողովականները կրնան միայն տեսակէտներ յայտնել :

× Ժողովը տեղի կ'ունենայ ճիշդ Սան Ֆրանչիսկոյի օփերային մէջ, ճիշդ այն սրահը ուր ստորագրուեցաւ Միացեալ Ազգերու սահմանադրութիւնը : Միայն 300 տոմսեր սահմանուած էին հանրութեան : Հարիւրաւորներ պոչ կապած էին տոմսերու բաշխումէն ութ ժամ առաջ :

× Ինը ժամ տարբերութիւն կայ Սան Ֆրանչիսկոյի եւ Փարիզի միջեւ. վեց ժամ՝ Նիւ Եորքի եւ Փարիզի միջեւ : Եթէ ժամը 18.45 է Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ — ժողովին բացման ժամը — առտուան ժամը 3.45 է Փարիզի մէջ : Այնպէս որ, ձախոնի հաշտութեան դաշնագրի ժողովին բացուիմը, 4 Սեպտ. 1951, արեւմտեան եւրոպայի պատմութեան դասագիրքերուն մէջ պիտի արձանագրուի 1951 Սեպտ. 5:

Իրանեան խարխուլ բնճուկը

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը կը խորհի վերաբանալ Ապատանի քարիւղի մեծ պաարանը, օտար մասնագէտներ ճարելով : Մի֊եւնոյն ատեն պիտի համաձայնի Մ. Մոսատեղ, վարչապետը, երկու շաբաթ առաջ, Հոսէյն Ֆաթեմի, բայց միեւնոյն ատեն յայտնեց թէ կառավարութիւնը տակաւին պատրաստ է վերսկսելու բանակցութիւնները Անգլիոյ հետ :

Ծոքմ. Մոսատեղ, վարչապետը, երէկ չատ կարեւոր յայտարարութիւններ պիտի ընէր ծեքակոյին դռնփակ նիստին մէջ, պարզելով կացութիւնը : Այս առթիւ պիտի բացատրէր թէ ինչ ըրած է կառավարութիւնը, բանակցութեանց խզումէն ի վեր եւ պիտի ներկայացնէր Իրանի նոր առաջարկները, լուսաբանելով կարդ մը կէտեր : Իրազեկներ կը կարծեն թէ այդ լուսաբանութիւնները պիտի օգնեն, նոր բանակցութեանց ճամբան հարթելու համար :

Փոխ֊վարչապետը յայտարարեց թէ քանի մը հարիւր մասնագէտներու պէտք ունին, Ապատանի պաարանը բանեցնելու համար : «Եթէ Անգլիացի֊ները յամառին, այդ մասնագէտները պիտի ճարենք հազար թեկնածուներու մէջէն որոնք արդէն դիմում կատարած են մեզի : Այդ մասնագէտները նախ փոքր քանակութեամբ, ապա աստիճանաբար աւելցնելով : Արտադրուած քարիւղը պիտի ծախուի պատրաստ յաճախորդներու : Ձեխոսլովաքիա արդէն պահանջած է 500.000 թոն, անմիջապէս յանձնելի եւ 2.500.000 թոն ալ յետագային : Լեհաստան կը պահանջէ 700.000 թոն :

ՄԱՐՈՔԻ մէջ հաստատուած խարխխները պիտի դործածուին միայն ֆրանսական եւ ամերիկեան օդանաւերու կողմէ :

ԻՏԱԼԻՈՑ վարչապետը, որ միեւնոյն ատեն արտաքին դործերու նախարարն է, երէկ ճամբայ ելաւ դէպի Մ. Նահանգները : Մասնաւորապէս պիտի ջանայ ապահովել հաշտութեան դաշնադրին վերաքննութիւնը, տնտեսական օգնութիւն ստանալ, լուծել Թրիէսթէի խնդիրը եւն. :

707 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ, ինքնաշարժներու տակ մնալով խեղդուելով կամ ուրիշ արկածներու հանդիպելով, Մ. Նահանգներու աշխատանքի շաբաթուան ոճներուն առթիւ :

ՄԻՍԻ ԳԻՆԸ իջեցնելու համար, արձակուրդի դացած բոլոր նահանդապետները ետ կանչուեցան : Մասամաառները անդործադրելի կը դտնեն կառավրութեան որոշումները, ըսելով թէ դուռ պիտի բացուի սեւ չուկայի :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՕՐԻՆՔի քուէարկութեան առթիւ, համայնավարները եւ ընկերվարականները պարսաւանքի քուէ առաջարկեցին վարչապետին դէմ, բայց մերժուեցաւ :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Արշալոյս Մանուկեան (140 rue Haxo, Paris (19), կը յայտարարէ թէ իր ողբացեալ ամուսինին

ԿՂԵՄԷՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանդստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, 9 Սեպտեմբեր, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, (15 rue Jean Goujon) :

Հանդուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր ազգականներ, բարեկամ ու ծանօթները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ այս հոգեհանդստեան պաշտօնին :

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿՐ ՏԵՍՆԷ

ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Հաւատացագիտական եւ Հայագիտական

ՍՈՒԻՐՔ ԳՐՈՑ

Ընդարձակ եւ պատկերազարդ բառարանի
Ա. հատորը (Ա.— Ասորիք)

Դատաստաններ

« ... Ու գտնելով գործին լրջութիւնը հրատարակուած սկզբնական պրակներէն, մտքիս մէջ տարակոյս չի ձգեր՝ թէ երբ ամբողջանայ պիտի ըլլայ կոթողային, փառքի մնայուն պսակ մըն ալ աւելցնելով Ձեր ճակտին » :

Նիւ Եորք վեր. Ա. Ա. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

× « ... Արդարեւ չատ հսկայ գործ է, մեծ աշխատութիւն կը պահանջէ, բայց գնահատելի եւ անմոռանալի ծառայութիւն մը պիտի ըլլայ ան մեր եկեղեցական գրականութեան համար, վասն զի չունինք Ս. Գրոց ընդարձակ համայնապատում մը, հայագիտական բաժինով մը ճոխացած» :

Ֆրէզնօ Գ. Ա. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Գին 12 տոլար

Ստանալու համար դիմել հեղինակին՝
Mgr. Artavazd Surméyan, 15, Rue Jean Goujon, Paris.

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տան մէջ Jauge 7, 8, 10 թիւ մեքենայի վրայ աշխատող փաստնիէ գրիֆօգէօզ գործատուհիներ : Դիմել՝ Maison Hovnanian, 123 rue d'Aboukir, Paris (2) :

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE

Au SAC PARFUMÉ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԴԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Վերջին նորաձեւութեամբ ձեմրոդդական առարկաներ, fantaisie գեղարուեստներ, կիներու պայուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր services ներ այրերու համար :

ՄԵՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ
ԱՆՈՒՇԱԽՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ

ARTICLES DE PARIS

106 Bld. Magenta, Paris (10) Tél.: Nord 05–78

ԲՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԷՍԻՆ.— Ֆ. Կ. Խ. Տէսինի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ 8 սեպտ. շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, ընկերուհի Տիկ. Ասատուրեանի բնակարանը : Կարեւոր օրակարգ : Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 20.30ին, ընկեր Ճապուրեանի բնակարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Դաչնակցութեան Օրը Վաղանսի մէջ Հոկտ. 13ին, Salle des Fêtesի մէջ :

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ եւ Մ. ԵՕԹՆԵՂԲԱՑՐԵԱՆ խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ : Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախորհրդի Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները, այս չաբաթ ժամը 20ին, կիրակոս Գանի բնակարանը, Սէնթ Անթուան :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Տէսինի կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի Տիկին Բարուհիի եւ Շ. Նարդունիի, Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Ֆ. Կ. Խ. մասնաճիւղին, Café Morgui հովասուն վայրը, կիրակի, 9 սեպտեմբեր :

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Այրի Տիկին Շուշան Սիմօնեան (ծնեալ Ամիրեան, Սղերդի) : Կը փընտռէ քրոջը Թագուհիին տղան Յակոբ Աւետիսեանը : Յակոբ, որ կը դտնուէր Պէյրութ 15 տարիէ ի վեր իրմէն նամակ ստացած չէ : Տեղեկացնել Շ. Սիմոնեանի, 107 rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine), France :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Հայ Շարժակարներու

ՊԱՆԴՈԿ — ՊԱՌ — ՃԱՇԱՐԱՆ
TERMINUS DE ST. ANTOINE
STATION ESSENCE et GAZ-OIL (գեղչով)
Մեծ կառատուն, կահաւորուած սենեակով

Գրիգորեան Թուրս

24, Route Nationale, St. Antoine - Marseille
Հեռաձայն Co 95-91

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տան մէջ աշխատող բանուորուհիներ, ժերսէ հագուստներու եւ բրդեղէնի համար :

Աշխատանոցին մէջ ալ պէտք ունինք մնայուն կարուհիի մը : Մաքուր եւ խնամով աշխատողներու համար տեւական գործ :

Դիմել Պ. Նաւիրեանի, 40, rue des Bois, Paris (19) : Métro Télégraphe, St. Gervais կամ Porte des Lilas :

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris IIe
Téléph. : CENtral 78-44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris XXe
Téléphone : MEN. 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ
Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2-28, 2-40, 3-28 եւ 1-40

Ժերզէ եւ էնթերլօք՝ բուրդէ կամ բամպակէ
Բամպակ՝ Côtes 2/2.

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒ ԻՆ, ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ ՈՒ ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ :

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Vendredi 7 Septembre 1951 Ուրբաթ 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6553-Նոր շրջան թիւ 1964

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ ՄԵՐ ԲԱՆԿԱԼԸ

Ինչպէս տեսաք, ծածկանուն դաւադիրներու խմբակը ահազանգ հնչեցուցած է Ֆրանսայի սահմաններէն ալ անդին :

Իր մարտակոչ – թռուցիկները ղրկած է մին - չեւ Պալքաններէը, Ամերիկա եւ Միջին Արեւելք, որպէսզի բոլորն ալ իմանան վերահաս վտանգը, իբրեւ հետեւանք «կամայական» որոշումներու :

Արտաւազդ արք·ի մասին տրուած վճիռին հետ, հրթիռներու կոչը կը յիշէ ուրիշ պարագայ մը.

— Զուգահեռ այս միջոցառումներուն (գրէ՝ *անօրինութեանց*), Ներքին Գործոց Նախարարու – թեան գրասենեակը մէկիկ մէկիկ կը հրաւիրուին Փարիզի Հայոց կրօնական Ընկերակցութեան վարչութեան անդամները, որոնցմէ կը պահանջուի հրաժարիլ իրենց պաշտօնէն, որպէսզի վանազան խաղերով անոնց տեղը դրուին հայ եկեղեցւոյ (գրէ՝ *Հայ· կամ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ*) միասնականութեան գլխաւոր գործակալներ» :

« Պատահականութիւն մը չէ, որ այս բոլորը տեղի կ'ունենան կարդինալ Աղաջանեանի Փարիզ այցելութենէն անմիջապէս յետոյ» (հետո!) :

Ենթադրելով թէ լաւ չէք հասկցած տրուած որոշումներուն իմաստը, անդամ մը եւս ամփոփենք ծածկանուն հրթիռներուն պատճառաբանութիւն – ները .—

1· Ֆրանսայի ներքին գործերու նախարարութիւնը Յունիս 10ի որոշումով փակեր է «դեմոկ – րատ» լրագիր մը, որպէսզի «խեղդուի Ֆրանքօ – հայկական բարեկամութեան ախոյեան, դեմոկ - րատ հայ զանգուածի խաղաղասիրական ձայնը » :

Դեռ աւելին,— «որպէսզի լայն արձագանգ չգտնէ Հայ Եկեղեցւոյ դէմ ծրագրուած որոշումի գործադրութեան հետեւանքով մեր ժողովուրդին մէջ առաջացած (գրէ՝ յառաջ եկած) արդար յու– զումը » :

Ու վերջապէս «հրէշային» ծրագիրը .

— « Այդ միջոցառումներուն նպատակն է Ֆր– անսայի թեմը անջատել 4րդ դարէն ի վեր էջ - միածնի մէջ հաստատուած Մայր Աթոռէն՝ զայն յանձնելու համար պատերազմի հրձիգներու մահ – կալուիկ եւ հայ ժողովուրդի միասնականութեան թշնամի հայանուն դաւադիրներուն » :

Ըմբռնեցիք անշուշտ : Քանի որ երեք «միջո– ցառումներուն» եւ «կամայական» որոշումներուն պատասխանատուն Ֆրանսայի ներքին գործերու, նախարարութիւնն է, ուրեմն ան է որ պիտի կա – տարէ այդ անջատումը, մեր թեմը յանձնելով « հայանուն դաւադիրներուն » :

Այս բոլոր գործողութիւնները սերտ առնչ – ութիւն ունին «պատերազմի պատրաստութեան հետ կապուած ծրագրին գործադրութեան հետ », որուն «պարագլուխներն են Թուրք յետադիմու - թեան գործակից դաշնակ չէֆերը » :

Այսպէս, ուրեմն, Ֆրանսայի ներքին գործե– րու նախարարութիւնը, «դաշնակ չէֆերը» եւ քա– նի մը անհատներ ձեռք ձեռքի տուած են .—

Ղազաղասիրութեան ձայնը խեղդելու .

Արտաւազդ արք·ը Ֆրանսայէն հեռացնելու .

Էջմիածնի հետ կապը խզելու·

Քալիֆորնիայէն «դաշնակ վարդապետ մը» բերելու·

Եւ Ֆրանսայի թեմը պատերազմի հրձիգնե – րուն յանձնելու համար :

Այդ պարագային, անշուշտ Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ բանկան ալ պիտի դառնայ մէկ մաս – նաճիւղը զօր· Այդընհուրդի սպայակոյտին :

Կը խնդա՞ս, սիրելի ընթերցող :

Եւ այս հրաշափառ խայտառակութիւնը՝ յա– նուն «Հայկական Ռեզիստանսի Ֆրանսահպատակ անդամներուն» : Առանց անդրադառնալու որ մի – եւնոյն ատեն կ'արատաւորեն Դիմադրական ճա – կատի հարազատ, վաւերական անդամներուն վար– կը եւ զոհերուն յիշատակը :

Այս բացատրութիւններէն վերջ, առ այժմ ա– ւելորդ կը նկատենք զբաղիլ եկեղեցւոյ վարչու – թեան վերաբերեալ խնդիրներով, քանի որ ձեռն - հաս իշխանութիւնը քննութեան ձեռնարկած է, իրենց իսկ խոստովանութեամբ :

Իրենք չատ լաւ գիտեն ամբողջ անցուդարձը, եւ ի դուր իրենց ժանդոտ ժանիքները կը ցցեն Դաշնակցութեան դէմ : Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՀԱՐԱՋԱՏ ...

Վերջերս Երեւանի մէջ չատ դրուեցաւ ու խօս– ուեցաւ Արեւմտահայ լեզուի անմաքրութեան , օտար բառերու խճողման մասին : Ամբաստանող – ներն էին հայկաբան - լեզուագէտ ու մանաւանդ մանաւոյգ ակադեմիկոսներ կամ բանասէրներ :

Արտաւազդի մամուլը լայն տեղ տուաւ այդ ճառերուն, քննադատեց մխակողմանի եւ քիչ մըն ալ քաղաքական նպատակներով մէջտեղ նետուած այդ հոմ տեսակէտները :

Այս բոլորին մէջ ուշադրութիւնս դրաւեց այն ծանր ամբաստանութիւնը թէ Արեւմտահայ «գա– ւառաբարբառը» խաթարուած է օտար բառերով, փոխ առնուած եւրոպական լեզուներէ : Ու կ'ա – ռաջարկէին մաքրել այդ բառերը.— Դէն չպրտել նրանց մեր լեզուից» եւ փոխարինել Ռուսց լեզուէն առնուած բառերով, պատկերաւո՛ր եւ հարազատ : Մանաւանդ որ անոնք «սոցիալիստական ռէալիզմ եւ տեմպերամենտ» ունին :

Այդ «բարեփոխումով» արդի աշխարհաբարը, — պետականը — այն որ Աբարատեան դաշտի մեր ժողովուրդին մայրենի հարազատ բարբառն է, պիտի դառնայ միակ մաքուր լեզուն համայն հա – յութեան :

Այս արդար պահանջը լաւ մը միտքս պահելէ վերջ, առջի օր ձեռքս անցած « Սովետական Հա– յաստան» ամսագրին 951ի թիւ 4ը կը թղթատէի , առաջին առթիւ դիտելով զեղեցիկ նկարները :

Պատկերներէն մէկուն տակ կարդացի եւ հի– ացումով արտագրեցի «մաքուր ու հարազատ» , օտար բառերէ մաղուած, նախադասութիւն մը.—

Նկարում·— Ցունկցիաների թէորիայի խմ – բիոնի եւ մաթեմատիկայի ու մեխանիկայի սեկ – տորի վարիչ այսինչ :

Այսքանը սորվեցէք, ուրիշ զոհարներ ալ կը հաւաքեմ հետզհետէ : ՍՕՍԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԳԾԻՆ քննութեան առթիւ ծանր տագնապի մը մատնուեաւ դահլիճը : Արմա– տական երեսփոխան մը կ'առաջարկէր մինչեւ Հոկտեմբեր յետաձգել վիճաբանութիւնները, նը – կատի առնելով ներքին եւ արտաքին տագնապնե– րը : Իր բանաձեւը մերժուեցաւ 275ի դէմ 333 ձայ– նով : Նախարարական խորհուրդը նախապէս որո - շած էր թէ դահլիճին 35 անդամները ազատ են ձայն տալու համաձայն իրենց տեսակէտին : Ար – մատականները, թէեւ կը մասնակցին դահլիճին , բայց համաձայն են ընկերվարական եւ համայ – նավար ճակատին, այս հարցին մէջ :

ՔՈՐՆԻԱՑԻ դաշնակից բանակին օդանաւերըեւ մարտանաւերը ուժգին արշաւանք մը կատարե – ցին, ի դերեւ հանելու համար համայնավարներու վերջին ձեռնարկը : Տեղեկութեան մը համաձայն , 15.000 կամաւոր սպանուած, 9000 վիրաւորուած, 1000 ալ դերի ինկած են Օդեսոսի ընթացքին : Օրէ օր կը սպասեն դաշնակից հրամանատարին պատասխանին՝ զինադադարի մասին :

ՆՈՐ ԱԻԼՏՈՒՔ մը կատարուեցաւ, Դ·· դի – շեր, Շան գ'Էլիզէի հրապարակին վրայ, 400 յայտ– նի եւ դաղտնի ոստիկաններու միջոցաւ : Ուէթ ռատիօ – ինքնաշարժներ եւ 30 մեծ կառքեր կը սպասէին կամ եւ պատրաստ : Հարիւրաւոր կաս– կածելիներ ձերբակալուեցան սրճարաններէն եւ պանդոկներէն : Անցեալ շաբթու ալ մաղած էին ուրիշ բանուկ հրապարակ մը :

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ մը ծրագիրը · Անգլիոյ, մէջ ալ դեռին կը չահի հետզհետէ : Թերթերը կը դրեն թէ Անգլիա այժմ համաձայն է զերմանա – կան հզօր բանակի մը մանասկցութեան · բայց յարմար չի դատեր աճապարել եւ կ'ուզէ որ Ամե– րիկան ալ զղուշութեամբ չարժի :

ՄԻՍԸ սակաղնով պիտի ծախուի վաղուընէ սկսեալ (ուրբաթ) : Առաջին տեսակ եղան միսը՝ 760 ֆրանք, Բ· տեսակը 690, հորթի միսը՝ 720 եւ 660, ոչխարը՝ 630 եւ 420, խոզը՝ 470, ձիու մի– սը՝ 485 եւ 435 եւն· :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՆՊԱՍՏՆԵԵԼ պիտի աւելնան, երբ ճչդուի նուազադոյն աշխատավարձը :

ԵԳԻՊՏՈՍ բողոքեց Իսրայէլի կազմակերպած մեծ ռազմափորձերուն դէմ :

Առաջին փոթորիկը Սան Ֆրանչիսկոյի ժողովին մէջ

ԿՐՈՄԻԿՕ ՑԱՑՏԱՐԱՐԵՑ ԹԷ ՊԻՏԻ ՉԱՏՈՐԱԳՐԵՆ ՃԱՓՈՆԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Չորեքշաբթի օր պայթեցաւ առաջին փոթո – րիկը Սան Ֆրանչիսկոյի համագումարին մէջ, երբ Մ· Միւրֆեան դլխաւոր պատուիրակը, Պ· Կրո – միքօ երեք պարտութիւն կրեց յաջորդաբար :

Նախ առաջարկեց կարմիր Չինաստանն ալ հրաւիրել ժողովին : Բացատրեց թէ այս խնդիրը կապ ունի ժողովին կազմութեան հետ եւ պէտք է քննուի ժողովականութեան կանոնադրէն առաջ :

Այս առաջարկին պատասխանեց Մ· Նահանգ– ներու արտաքին նախարարը, Պ· Էչիսըն, անըն – դունելի համարելով Պ· Կրօմիքօյի բանաձեւը : Մ· Միւրֆեան պատուիրակը բողոքեց, պահանջե– լով յարգել պատուիրակութեանց տարբերակն ի – բաւունքները :

Ասոր վրայ բեմ ելաւ Լեհաստանի պատուիրա– կը եւ սկսաւ ռուսերէն ճառ մը խօսիլ : Պ· Էչի – սըն միջամտեց .— Շատոնց անցած է կանոնադրով սահմանուած ժամանակը, Գինդ վայրկեան : Բայց Լեհ պատուիրակը չուզեց բեմէն իջնել, մինչ ու – րիշ մը կը չանար բացատրութիւններ տալ : Պահ մը երկուքը միասին խօսիլ սկսան : Ի վերջոյ Պ· Էչիսընի բանաձեւը քուէարկուեցաւ 3ի դէմ 48 ձայնով եւ մէկ ձեռնպահութեամբ :

Առաջին ընդհարումէն վերջ, Լեհաստանի պատուիրակը պահանջեց մասնաւոր յանձնախում– բի մը քննութեն յանձնել Մ· Նահանգներուն եւ Անգլիոյ կողմէ մշակուած կանոնադրերը : Պ· Կրօ – միքօ ձայնակեցաւ իր պաշտօնակիցին, եւ նոր վիճաբանութիւն մը ծագեցաւ, տեւելով մէկ ժամ : Խորհրդային պատուիրակը, որ բանաձեւ մը պատ– րաստած էր նախապէս, երկար յայտարարու – թեամբ մը դիտել տուաւ թէ անգլեամերիկեան կանոնադիրը վիճելի է, վասնզի չի նախատեսեր դինուորական կամ տնտեսական յանձնախումբեր, քննելու համար ձափոնի դաշնադրին կարդ մը էական կէտերը : Անդամակցութեան համարելով այս պարագան, Պ· Կրօմիքօ բացատրեց թէ անգլեա – մերիկեան կանոնադիրը բաւարար ժամամակ չի տար պատուիրակութեանց, որպէսզի լրիւ յայտնեն իրենց տեսակէտները՝ այս կամ այն էական հար– ցի մասին : Ցետոյ քննադատեց Սան Ֆրանչիսկո – յէն առաջ կատարուած խորհրդակցութիւնները , « որոնց միակ նպատակն էր ձափոնի հաշտու – թեան դաշնագրէն դուրս ձգել կարգ մը ազգեր» : Եւ նորէն պահանջեց ժողովի հրաւիրել Չինաս – տանի ժողովրդական հանրապետութիւնը, դիտել տալով թէ Փարիզի խորհրդաժողովին մէջ (1947), ուր պիտի կնքուէին Պուլկարիոյ, Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ հաշտութեան դաշնագիրները, այդ եր– կիրները առիթ ունեցան յայտնելու իրենց տեսա– կէտները :

Ուրիշ կարգ մը դիտողութիւններէ վերջ, երբ արդէն կէս օր եղած էր, Պ· Էչիսըն առաջարկեց փակել վիճաբանութիւնները : Այս առաջարկը քուէարկուեցաւ 8ի դէմ 25 ձայնով : Մերժուեցաւ նաեւ 3ի դէմ 44 ձայնով մերժուեցաւ բոլշեւիկ – եան ճակատին այն բանաձեւը որ կ'առաջարկէր յանձնախումբի մը յղել կանոնադիրը : Մերժուե– ցաւ նաեւ ռուսական բանաձեւ մը, որ կը պա – հանջէր ջնջել խօսելու իրաւունքին ժամանակը (մէկ ժամ) : Հետագիրը կ'ըսէ թէ Պ· Կրօմիքօ եր – կու ժամուան մէջ խօսք առաւ 8 —10անգամ , մե– ղադրանքներ տեղալով Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգ – ներուն դէմ : Ցաճախ իրեն օգնութեան կը հաս – նէին Լեհաստանի եւ Չեխոսլովաքիոյ պատուի - րակները, անմիջապէս կարգի հրաւիրուելով :

Ի վերջոյ քուէարկուեցաւ անգլեամերիկեան կանոնադիրը, որուն համաձայն ճառերու համար կը սահմանուի մէկ ժամ , կը մերժուի կանչել ար– դէն չհրաւիրուած պետութիւններ, եւ անկարելի կը դառնայ ժողովը վեր ի վայր ընելու որեւէ փորձ :

× Վերջին լուրերու համաձայն, երբ նիստը վերսկսաւ ժամը 22ին, Պ· Կրօմիքօ նորէն խօսք առնելով, մեղադրեց ձափոնի զօրապաշտները թէ պատերազմ կը պատրաստեն եւ պահանջեց արգի– լել այդ երկրին վերազինումը : Բաւ թէ «Մ· Մի– ութիւնը կ'ուզէ այնպիսի հաշտութիւն մը կնքել, որ արդիլէ զինուորական ոեւէ ուժի վերածնումը ձափոնի մէջ» : Ցետոյ նորէն կարգ մը փոփոխու – թիւններ առաջարկեց, բայց կարգի հրաւիրուե - ցաւ : Պ· Կրօմիքօ կատղելով բացագանչեց .

— « Ես չանցայ սահմանուած ժամանակը , բայց կրնամ յայտարարել ձեզի անմիջապէս թէ Չինաստանը հրաւիրուած չըլլալով, Մ· Միու – թիւնը պիտի չստորագրէ ձափոնի հաշտութեան դաշնագիրը :

× Պ· Էչիսըն նախագահ ընտրուեցաւ 42 ձայ– նով : Փոխ – նախագահ ընտրուեցաւ Աւստրալիոյ պատուիրակը, Փըրսի Սփենսըը : Ձաֆրուլլահ Խան, Փաքիստանի ներկայացուցիչը, ստացաւ 7

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԿՈՒՐԱԾ ՄԱՐԴԻԿ ՍՈՍՏՈՒՆ

ՄՄՐ.— Յուսամ նախկին վարչատունը իրան ներքին գործերի մասին հրատարակած իր վերջին հրահանգում ոչ մի կերպ չի մոռացել նաև մեր հանրապետության մասին։ Ինչպես հայտնի է, այդ հրահանգում ասված է, որ Ռուսաստանի հետ հարաբերությունները պետք է լինեն ամենաբարեկամական։ Ինչպես հայտնի է, Ռուսաստանի հետ մեր հարաբերությունները ամենաբարեկամական են

ԱՂՕՐԻՔ ԼԻ

Գրքից Գ. ԲԱՐՁՈՒՄԻԼԵՆԸ

ԵՎԻՄՈՎ ՄԱՍՆ

Նորից Մեսաստոլ սկսաստ վրա Լիս։

Մ.Ա.Ա.Ա

քուէ, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը՝ Պ. Շուման երկու քուէ :

Իրանի նոր վարչապետը

ՊԻՏԻ ԱՐՏԱՔՍԷ ՄՆԱՑԵԱԼ ԱՆԳԼԻԱՑԻՆԵՐԸ, ԵԹԷ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՉՎԵՐՍԿՍԻՆ ՄԻՆՉԵՒ 15 ՕՐ

Իրանի ծերակոյտը չորեքշաբթի օր հաւանութիւն յայտնեց որ 15 օր պայմանաժամ տրուի Անգլիոյ, բանակցութիւնները վերսկսելու համար, այլապէս պիտի վտարուին մնացեալ անգլիացի մասնագէտները եւ ուրիշներ պիտի վարձուին :

Այս վճիռը տրուեցաւ վարչապետին ճառէն վերջը, որ չատ խիստ էր : Վերջնագիրը Թէհրանի բրիտանական դեսպանին պիտի յանձնուի, երբ երեսփ. ժողովն ալ վստահութիւն յայտնէ : (Մե – րակոյտը վստահութիւն յայտնեց 2ի դէմ 26 ձայնով) :

Վարչապետը իր ճառին մէջ չեշտեց թէ բանակցութիւնները պէտք է վերսկսին համաձայն Իրանի հակաուժարկիներուն : Ահաւասիկ վարչապետին պիտի յանձնուի, երբ երեսփ. ժողովն ալ վստահութիւն յայտնէ : (Մեր

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678–63

Samedi 8 Septembre 1951 Շաբաթ 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6554-Նոր շրջան թիւ 1965

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲՈՒՄԱՒԱՆԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ

Թերեւս ոչ մէկ ատեն այնքան լրբմուած, թունաւորուած էր մեր հանրային կեանքը, որքան վերջին աշխարհամարտէն ի վեր :

Ոչ միայն թանձր, անշնչելի մթնոլորտ մը ստեղծուեցաւ, այլեւ մարդիկ դարձան անճանաչելի :

Այջէն – ձախէն իրար զտած բարեմիտներ կամ բախտախնդիրներ նոր բոյս մը կը մշակէին, մի–չուրնեան դրութեամբ :

Գիչերը հունտը կը ցանէին, առտուն ձեր դիմացը կ'ունենայիք բուսաբանական պարտէզ մը՝ այլազան տունկերով եւ թուփերով :

Ծաղիկները իրարմէ կը տարբերէին գոյներով եւ հոտերով :

Բայց, ունէին հասարակաց անուն մը,— «Հայաստանասէր» : Ա՛ռ նուագն ախոյեան հայրենասիրութեան :

Այսպէս, նոյն աւազանին մէջ մկրտուեցան յետին սեւերեան ու ամսեղուկը: Սառանորդին եւ սեւ չուկացին: Դպիրն ու փարիսեցին: Խաչագողն ու կեղծարարը: Հասարակ «խաֆիէ»ն եւ արիւնաթաթախ եղբայրասպանը: Իրական գործակիցն ու դաւադիրը: Պահակատր մատնիչն ու երկդիմի գործակալը :

« Հրաչալի յարութիւն » ամէն տեսակ բացասական տիպարներու, բոլոր զազրութիւններուն մէջ :

Այլեւս կարելի չէր զանազանել կեղծն ու իրականը :

Իսկապէս ըմբոստ, անճնուէր Դիմադրական – նէն աւելի բարձր կը խօսէր ան որ քաղաքէ քաղաք չրջած էր պատերազմի ընթացքին, ոսկի եւ մատնի ժողվելու: Կամ ծրագրեալ «հաչուեյար – գարներ» կատարելու համար :

Եւ հայրենիքի իրաւասու ներկայացուցիչն – րէն աւելի մոլեռանդ, չհայլաքան կանչեր կ'արձակէին զանազան դիմակաւորներ :

Միեւնոյն ատեն կը զարգանար խուժանավարութեան ուրիշ ճիւղ մը :

— Դուք այս ըրիք, այն ըրիք: Դաւաճանեցիք ոչ միայն մեր հայրենիքին, այլեւ Ֆրանսայի :

Մատենադարան մը կրնան կազմել այս իմաստով եղած յայտարարութիւնները, զրաւոր թէ բանաւոր :

Ու ոչ միայն հայերէն, այլ եւ Ֆրանսերէն : Ուրիշ երկիրներու մէջ ալ՝ անգլերէն, գերմաներէն , արաբերէն կամ պարսկերէն :

Այսպէս կամ այնպէս հարստացած խանութպաններ գրիչ ձեռք առին, ըսելու համար թէ երբ Ֆրանսան արիւն – արցունքի մատնուած էր, Դաշնակցութիւնը կը ցնծար ...

Վեց ամիսը պիտի չբաւէր, ժողվելու համար կոտորաւորը սուտերու, զրպարտութեանց, քսու – թեանց, բանսարկութեանց, զրգռիչ եւ արիւնա – ծարաւ յայտարարութեանց զրաւոր փաստերը :

Տակաւին չենք յիշեր զաղտնի հրահանգները: Բերնէ բերան փոխանցուած փսփսուքները: Մինչեւ կառավարական դռներէն կատարուած դի – մումները :

Մէկը միւսէն զրգռիչ, անբարոյական արարքներ: Բոլորն ալ յատկապէս մշակուած, կազմա – կերպուած՝ ի վնաս կամ ի հեճուկս Դաշնակցութեան :

Եւ հիմա որ «ճակատ»ները լուծուած են , նոյն զարչահոտ մարդանքները կը փորձեն, օդնութեան կանչելով Հայ· Եկեղեցին, որուն հետ հեռաւոր կապ անգամ չունին: Շահագործելով է – պիսկոպոսի մը վեզարը եւ ընտրական գործողութեան մը առթիւ կատարուած քննութիւնը : Ա – հազանգ հնչեցնելով ի սիւնս աչխարհի :

Անգամ մը եւս կարգացէք իրենց զրգռիչ դարչապատումը, որ հրատարակուեաւ «Ցառաջ»ի մէջ (6 Սեպտ·):

Նոյն լրտեսական հոգեբանութիւնը՝ 1945էն ի վեր: Նոյն բառերն ու բացատրութիւնները: Նոյն հրէշային ճգտումը՝ մթնոլորտ ստեղծելու եւ «գեաին պատրաստելու» համար:

Ե՞րբ այսքան կատղած էին վաւերական «խաֆիէ«ներ եւ ի բնէ դաւաճաններ :

Բուսաբանական պարտէ՞զ,— ըսէք չամբաւ, ուր իւրաքանչիւր քայլիդ փոս մը կը բացուի: Ուր իրար խառնուած են որոմը, եղիճը եւ ուրիչ թունաւոր բոյսեր :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՈՐՆ Է ԱՍՊԵՏԱԿԱՆԸ

Եթէ չեմ սխալիր, Պ· Թրումընն էր որ մայեց հիւլէական ռումբի գործածութիւնը Հի – րոչիմայի վրայ, 1945 Օգոստոսին, հալիւ բազմած Բողվէլթի նախագահական աթոռը: Եւ ակնթար – թի մը մէջ մաքրուեցան աւելի քան 250.000 մարդկային արարածներ, առանց հաչուելու նիւթական կորուստները :

Այժմ զարձեալ ինքն է որ կը ծանուցանէ նոր եւ աւելի ահաւոր զէնքերու գոյութիւնը, զէնքեր աւելի քանդիչ քան հիւլէականը: Անչուչտ իրեւս աղղարարութիւն, որպէսզի ամէն մարդ տեղը ծանր նստի եւ տասը համրէ, լուցկին բունկցնելէ առաջ:

Որքան փոխուած է աչխարհը, ամէն տեսա – կէտով :

Մենք հաղիւ թէ կը զգանք այդ հիմնական յեղաչրջումները, ապրելով օրը օրին, հետ ի հետ :

Երբեմն կը փորձուիս զէպի ետ երթալ, մին– չեւ Հայկի եւ Բելի օրերը, չարո՞ն չարո՞ն երեւակայելով մեր պապերուն պատերազմելու պատճառները, ձեւերը, զէնքերը, եւայլն:

Աւելի ասպետական չէ՞ր անոնց կռիւը :

Բա՞ն մը ունէին իրարու ըսելիք, վէ՞ճ մը, հողի կամ սահմանի կռի՞ւ,— կ'առնէին նետն ու աղեղը, վահանը եւ կապարճը, կ'ելլէին իրարու դէմ, իրենց սեփական ուժը կը փորձէին, մէկին ու մէկը կը տապալէր եւ յաղթականը կը չահէր ինչ որ վիճելի էր :

Կին ու երախայ դարեր վերջը միայն կը լսէին Հայկի եւ Բելի պատմութիւնը : Արա գեղեցիկ մը, Մեծն Տիգրան մը, նոյնիսկ աւելի վերջ Թադաւորական կամ իչխանական տուներ դէմ դիմաց կը կռուէին իրենց վէճերը հարթելու համար:

Հէքեաթի մը պէս կը պատմուէր Սասունցի Դաւիթի քաջութիւնը:

Քաներորդ դարու քաղաքակրթութիւնը վեր ի վայր չրջեց ամէն բան : Ու ասպետական բառին չայտորդեց, դիտութիւն մը որ ահ ու սարսափ կը պատճառէ մարդկութեան :

Այսօր թիկնաթոռին վրայ հանգիստ նստած մարդ մը կրնայ ձեռքը երկարել, կոճակի մը դպիլ ու ամբողջ երկիր մը փոչիացնել այրերով, կիներով, մանուկներով ու ծերունիներով:

Ես պիտի նախընտրէի ապրիլ Հայկի եւ Բելի թեւին տակ :

ՍՕՍԻ

ՌԱՏԻՕ ԵՐԵՒԱՆ

Տասնըմէկ հայրենադարձ ճարտարապետներ Մոսկուա եւ Լենինկրատ իրենց այցելութենէն վերադարձան Հայաստան: Ճարտարապետ Թէրզի – պաչեան յայտարարեց·— « Տեսանք թէ ինչպէս ռուս մեծ ժողովուրդի ժրաջան աչխատանքով օրէ օր աւելի կը դեղեցկանայ մեր անձայրածիր հայրենիքի մայրաքաղաքը՝ Մոսկուա : Այնտեղ կը կառուցուին 20 յարկով չէնքեր եւ ծնունդ կ'առնեն բոլորովին նոր թաղամասեր »:

× Սովետական Գրողներու Միութեան նախաձեռնութեամբ, Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցաւ հայ գրականութեան նուիրուած երեկոյ: Հանդիսութիւնը կատարուեցաւ Մշակոյթի եւ Հանգիստի «Կորքի» զարաստանին մէջ, ուր ճառ մը խոսեցաւ գրադէտ Գուրգէն Բորեան, իսկ իրենց բանաստեղծութիւններէն կատրներ արտասանեցին Գէորգ Էմին, Հրաչեայ Ջովհաննէսեան, Սիլվա Կապուտիկեան եւ Գուրգէն Բորեան: Ցետոյ տեղի ունեցաւ համերգ մը սովետահայ երգահաններու ստեղծագործութիւններէն :

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻՆ հասած մամուլէ մը կը տեղեկանանք թէ Գարեգին կաթողիկոսի «առողջութիւնը լաւ է»: Ինչպէս կ'երեւայ, վանք վերադարձած է ամառանոցէն :

ԱՀՌԵԼԻ ՀՐԴԵՀ մը ծագեցաւ Պրիսթոլի նաւարաններուն մէջ, իբրեւ հետեւանք քարիւղի չտեմարանի մը պայթումին: 54 միլիոն լիտր քարիւղ վառեցաւ: Երկու հարիւր հրչէջներ եւ 100 դինուորներ ի գուր կը մաքառէին բոցերուն մէջ: Երկինքը կարմրած էր եւ հրդեհը կը տեսնուէր քանի մը հարիւր քիլոմեթր հեռուէն :

Փոխ ազգերը կ'ընդունին Ճափոնի դաչնագիրը

ԿՐՈՄԻՒՕ Ի ՁՈՒԻՐ ԿԸ ՓՈՐՁԷ ԳԵՏԻՆ ՇԱՀԻԼ

Սան Ֆրանչիսկոյի համագումարին եչ· օր – ուան նիստին մէջ, Ա· Միութիւնը չարք մը նոր պարտութիւններ կրեց, հակառակ Պ· Կրոմիքոյի բոլոր ճարտասանական փորձերուն :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, իբրեն դէմ բուռն ճառ մը խոսեցաւ Սէյլանի պատուիրակը , դիտել տալով թէ Ճափոնի համար կը պահանջէ պատուիրնները որոնցմէ զրկուած է Ռուսաստանը: Աբտայայտուելով իբրեւ բաները «Ափոյ ժողովուրդներուն » — 13 պատուիրակութիւններ 52է մէջ — յայտարարեց թէ պիտի ստորագրեն անգլեամերիկեան դաչնագիրը : Միւս 12 ազգե – էն Եգիպտոսի ներկայացուցիչը կարդ մը վերա – կահումներ յայտնեց, դիտել տալով թէ չի կըր – նար հաւանիլ որ ամերիկեան զինուորները մնան Ճափոնի մէջ, երբ իր երկրին մէջ ալ օտար զին – ուորներ կը գտնուին :

Պ· Կրոմիքօ տեսնելով որ ոչ կարմիր Չինաստանը կ'ընդունին ժողովին մէջ եւ ոչ ալ կանոնադիրը կը փոխեն, այս անգամ յարձակեցաւ բուն իսկ դաչնագրին վրայ, հետեւեալ դիտողութիւն – ներով :—

Դաչնագիրը կը վերահաստատէ Ճափոնի զի – նադադութիւնը: Չի նախատեսեր օտար զինուորներու պարպումը: Կը տրամադրէ Ճափոնը միա – նալ յարձակողական զինակցութեան մը՝ ուղղուած Ա· Միութեան դէմ: Չի նախատեսեր Ճափոնի ռամկավարացումը: Ցայտնապէս կը բռնաբարէ Չինաստանի օրինաւոր չահերը: Կը խախտէ Եալթայի, Փոցտամի եւ Գահիրէի համաձայնութիւնները: Ամերիկեան մենաչնորհներու կ'ենթարկէ Ճափոնի տնտեսութիւնը: Զապահովեր Ճափոնի յարձակման զոհերուն օրինաւոր հատուցումները:

Այս ամէն յայտարարեց,— եթէ Ա· Միութիւնը չմերժեց Սան Ֆրանչիսկօ զալ, պատճառը այն է որ անհրաժեչտ էր հրապարակաւ ըսել թէ ամերիկեան դաչնագիրը պիտի չծառայէ զօրացնելու համաչխարհային խաղաղութիւնը: Հետեւաբար, պէտք է կարդ մը փոփոխութիւններ կատարել,— Ճափոն կը ճանչնայ Չինաստանի ժողովրդական հանրապետութեան գերիչխանութիւնը Մանչուրիոյ, Ֆորմոզայի, Սախալինի եւ կարգ մը կղզեխումբերու վրայ: Բոլոր զրաւման բանակները պէտք է հեռանան դաչնագրին ստորագրուելէն 90 օր վերջը: Ճափոն յանձն կ'առնէ չմասնակցիլ որ եւ է զինակցութեան՝ ուղղուած այս կամ այն պետութեան դէմ: Ճափոնի միայն 150 հազար զինուոր պիտի ունենայ, 25.000 նաւազ, եւ 350 սովորական օդանաւ: Ոչ հիւլէական, ոչ ալ մանրէական զէնքեր պիտի չինէ, եւայլն :

Իբրեւ եղրակացութիւն, նորէն պնդեց թէ Մ· Նահանգները զինուորական պետութեան մը կը վերածեն Ճափոնը, նոր արկածախնդրութիւններ պատրաստելով :

× Հետագիրը կ'ըսէ թէ չատ կարճ տեւեցին այդ օրուան ճառերը, թէեւ մէկ ժամ տահմանուած էր: Իրաքի պատուիրակը միայն մէկ նախադասութիւն արտասանեց·— « Ես հրաժանդ չունիմ որ եւ է խորհրդածութիւն կատարելու»: Եւ տեղը նստաւ: Թուրքիոյ ներկայացուցիչը, երքին, դովեց Մ· Նահանգներու նախաձեռնութիւնը եւ յայտնեց թէ Թուրքիա մաղթեց Ճափոնի: Շատ մը պատուիրակութիւններ չեն ուզեր օգտուիլ մէկ ժամուան պատեհութենէն, որպէսզի ժողովրդական վերջանայ: Լատտեհներու կարծիքով, դաչնագիրը պիտի ստորագրուի այսօր իսկ (չաբաթ):

× Հնդկաստանի վարչապետը յայտարարեց թէ իրաւունք ունէին չմասնակցելու Սան Ֆրանչիսկոյի ժողովին, վասնզի «անոր կարգ մը յօդուածները չեն համապատասխաներ Ափոյ չահերուն եւ չեն ամրապնդեր աչխարհի խաղաղութիւնը »:

× Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ· Ռոպէռ Շուման, երկար ճառ մը խոսելով, ըսաւ թէ « մենք խաղաղութիւն կ'ուզենք Ափոյ եւ Եւրոպայի բոլոր ժողովուրդներուն, ինչպէս մեզի համար: Մենք չենք ուզեր տեղի տալ այն զրպարտութեան առջեւ որ պատերազմի հրձիգներ կ'անուանէ մեզ: Ի՞նչ կ'արժէ հաչտութեան դաչնագիրներ ստորագրել, երբ միտքերու մէջ այն հաւատքը կը տիրէ թէ պատերազմը ճակատագրական է, վասնզի մեր կառավարութիւնները այդպէս կ'ուզեն » :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԻՋԵՐԿԱԿԱՆԻ մէջ ռազմախորձեր պիտի կատարէ Անգլիոյ ներքին նաւատորմը, որ կը բաղկանայ 28 մարտանաւերէ: Ռազմախորձերը պիտի տեւեն երեք ամիս :

ՎԻՇԻի ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԷՆ Գընուա – Մեչէն, միեւնոյն ատեն հեղինակ, կեանքս թիւպերտութեան պատապարտուած էր 1946ին: Հանրապետութեան նախագահը քանի տարուան զեղչեց բանտարկութեան պատիժը :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԾՈՎՈՒՆ ՎՐԱՑ, ԾՈՎՈՒՆ ՏԱԿ

Անգլիացի ծովակալ մը, ձէյմս, որ Ատլանտեանի տորմիղին սպայակոյտի պետն էր 1929ին, իսկ Միջերկրականի տորմիղին մէջ նոյն պաշտօնը կը վարէր 1930ին, մասնաւոր յօդուածով մը ուշադրութիւն կը հրաւիրէ Ա. Մխիթեան ծովային ուժերու զօրացման վրայ:

Իր տեսութեանց կարեւորութիւն կ'ընծայուի մանաւանդ անոր հատար որ, ծովակալը միեւնոյն ատեն հեղինակն է չարք մը արժէքաւոր գիրքե – րու :

Ծովակալը նախ դիտել կուտայ թէ չատ բան փոխուած է այն օրէն ի վեր որ սուզանաւերը եւ օդանաւերը կատարելութեան հասան, իբրեւ ազդու զէնքեր :

Առաջ, ծովային ուժի համեմատութիւնը կը չափուէր չինուած կամ չինուելիք զրահաւորնե – րու թիւէն: Այսպէս, բրիտանական տորմիղը միչտ կը գերազանցէր Ֆրանսայի, Սպանիոյ եւ Իտալիոյ միացեալ տորմիղները : Լոնտոն սիրով յանձն կ'առնէր ամէն զոհողութիւն, իր գերակըշռութիւնը պահելու համար, մէկի դէմ երկուքով:

Արդ, առաջին Մեծ Պատերազմին, երբ Գեր – մանիա ուզեց արագ յաղթանակ մը չահիլ, հրամայելով իր սուզանաւերուն զարնել առեւտրական նաւերը, առանց ազդարարութեան, ոչ միայն վերի վայր ջրլեց զարաւոր ռազմավարութիւն մը, այլ եւ սուզանաւը զարձուց հիմնական եւ հատու զէնք մը: Այսպէս խախտեցաւ ծովային ուժի կշիռը:

Այդ օրէն ի վեր, Անգլիա բազմազան միջոց – ներ փորձեց, չլսաելու համար սուզանաւերու զործունէութիւնը, միեւնոյն ատեն նուազեցնելով անոնց պատճառած կորուստները: Այս առաջա – զրութեամբ, չարժման տէր զերուեցան զիմանական – ներ, նաւապետներ եւ նաւատէրեր: 1916ին միայն 25 սուզանաւեր քանդուեցան, 1917 Նոյեմբերին 2800 նաւեր կը զործէին սուզանաւերու դէմ, իսկ 1918 Մայիսին մինչեւ պատերազմին վախճանը 8 — 10 սուզանաւեր կ'ընկղմէին ամէն ամիս :

Երկու զօրաւոր ազգակներ օգնեցին վերահաս – տատելու համար հաւասարակշռութիւնը : Նախ , սուզանաւերու չարձակողական թափը տկարա – ցաւ, երբ սպանուեցան ամէնէն ընտիր հրամա - նատարները: Գերմանացիները մեծ զժուարու – թիւն կը կրէին, նոյն ուժգնութեամբ վարելու համար իրենց սուզանաւերը: Երկրորդ, Անգլիա տիրապետելով Հիւսիսային ծովուն, ահագին ա – ւերներ կը զործէր ականներու միջոցաւ :

Բրիտանական ծովապետութիւնը այժմ սոր - ված էր սուզանաւերը պարտութեան մատնելու զաղանիքը, բայց չկրնար զանի տարիներու ըն – թացքին տրամադրուած զումարները բաւական չէին, նոր նաւեր կազմակերպելու համար սուզա – նաւերուն դէմ :

Վերջին պատերազմին անգամ մը եւս հաս – տատուեցաւ սուզանաւերուն մեծ արժէքը: Մին - չեւ 1943ի զարունը գերմանական սուզանաւերը անխնայ կը զարնէին Դաշնակիցներու նաւերը : Անկէ վերջն էր որ Անգլիա նոր միջոցներ զտաւ , վտանգը պակսեցնելու համար: Մինչեւ այն ատեն 500.000 թոն կը հաշուէին միայն անգլիական նա – ւերու կորուստը :

Ամբողջ կայսրութեան մէջ չինուեցան 220 Թորփիլահալածներ, 300 փոքր մարտանաւեր, 244 ազդանաւեր եւ 1280 եղերապահ նաւեր· բայց օ – գնաւն էր որ ի վերջոյ չրջեց բախտին անիւը ի նպաստ Դաշնակիցներուն: Երբ հեռաձիգ օդանա – ւերը չարժման մէջ զրուեցան յարմար դիրքերով, բրիտանական կորուստները նուազեցան արագօ - րէն: 1943ի զարնան ոչ մէկ նաւ ընկղմեցաւ ան – սահման տարածութեան մը վրայ:

Այսօր Դաշնակիցներուն ահարկու հակառա – կորդը, Ա. Մխիթիանը բացարձակապէս զաղանի կը պահէ իր նաւային ուժը եւ չինուիլինները: Իրազեկներ 350 — 370 կը հաշուեն իր սուզանա – ւերուն թիւը, բոլորն ալ կազմ եւ պատրաստ զոր – ծօն ծառայութեան համար: Անոնց 60ը նախկին զերմանական սուզանաւեր են, 100ը աւելի փոքր:

Նոյն աղբիւրին համաձայն դեռ 120 սուզա - նաւեր կը չինուին ռուսական նաւարաններուն մէջ որոնց արտադրութեան կարողութիւնը կրկնա – պատկուած է, բաղդատելով տասը տարի առաջ – ուան հետ: Տակաւին բանդէտներ կան որոնք վըս – տահօրէն կը պնդեն թէ Մոսկուա վիթխարի ծրա – գիր մը կազմած է, հազարի բարձրացնելու հա - մար իր սուզանաւերուն թիւը· ձեռնարկ մը որ կրնայ տարիներ տեւել :

Այդ ահագին ծրագիրը իրականանայ թէ ոչ , Ա. Մխիթիանը այսօր ի վիճակի է բազմաթիւ սուզանաւեր զրկելու արեւմտեան պետութեանց առեւտուրի ճամբաներուն վրայ, պատերազմի մը պայթումէն առաջ կամ պայթած ատեն: Այս պա – րագան լուրջ հոգեր կը պատճառէ մասնագէտնե – րու, որոնք մեծ տարբերութիւն մը կը տեսնեն Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ հետ մղուած պատերազմի մը միջեւ :

Նախորդ երկու աշխարհամարտներուն ատեն Գերմանները զործի ձեռնարկեցին փոքրաթիւ սու – զանաւերով: Ու թէեւ 1914 — 18ին Անգլիա չատ անհպատ դիրքի մը մէջ կը զտնուէր, վասն զի նախատեսած չէր սանձարձակ արչաւ մը ծովե – րու տակէն· բայց ժամանակ ունեցաւ նոր կազ – մակերպութեան մը ձեռնարկելու եւ նաւախումբե – րու երթեւեկները ապահովելու: Այսօր չնչելու ժամանակ պիտի չունենայ, եթէ Ա. Մխիթիանը պատերազմ յայտարարէ· հետեւաբար Ատլան – տեանի վինակիցները հարկադրած են արտակարգ միջոցներ ձեռք առնելու :

Ծովակալը կը բացատրէ նաեւ Ռուսիոյ տկար կողմերը: Օրինակ, աշխարհագրական հեռաւորու – թիւնը մեծ անպատեհութիւն մը կը ներկայացնէ, Ատլանտեանի մէջ գործելու համար: Ոչ միայն իր սուզանաւերը պիտի ստիպուին երկար ճամբաներ կտրել եւ վերադառնալ, այլեւ Սեւ եւ Պալթիկ ծո – վերու սուզանաւերը հարկադրուած են անցնիլ եր – կար նեղուցներէ որոնց ափերը պաշտպանուած են իրենց հակառակորդներուն կողմէ: Եթէ նոյնիսկ ռուսական զօրամասեր դրաւեն այդ ափերը , սուզանաւերը գարձեալ վտանգուած են օդանա – ւերու միջոցաւ ձգուելիք ականներէ :

Միւս կողմէ, Ռուսերը ծովային ազդ չընդ – լով, չի կարծուիր որ Գերմաններէն կամ Անգլիա – ցիներէն աւելի վարպետ ըլլան:

Ծովակալին կարծիքով , Ատլանտեանի զինա – կիցներէն Մեծն Բրիտանիա ունի 12 մեծ օդանա – ւակիր, 100 Թորփիլահալած, 168 փոքր մարտա - նաւեր, 60 ականակիր նաւեր եւն.: Մ. Նահանգ – ները՝ 103 օդանաւակիր, 595 Թորփիլահալած, 170 պահականաւ եւ բազմաթիւ սուզանաւեր : Դեռ կը չինուին 112 մարտանաւեր, առանց հաշ – ուելու զրահաւորները եւ յածանաւերը: Ա. Մի - ութիւնը կը չինէ երեք նոր զրահաւորներ, քսան յածանաւեր, 120 Թորփիլահալածներ եւն.:

Թ. Ա. Թ.

Հայերը Պրազիլիոյ մէջ

ՆՄԲ.— Վերջերս հաճոյքն ունեցանք մեր խմբագրատան մէջ ընդունելու ընկեր Միհրան Պոյաճեանը, անդամ գաղութի Ազգ· վարչութեան : Այս առթիւ շահեկան տեղեկութիւններ հաղորդեց մեր ընկերը, որ այցելած է նաեւ Միջին Արեւելք·

1912էն սկսեալ, սահմանափակ հայ գաղութ մը ապրած է Պրազիլիոյ մէջ: Հոծ թիւով գաղ – թականութիւն մը հոն խուժած է, սակայն, 1920ի դաղթերէն վերջ: Այսօր, Պրազիլիոյ հայութեան թիւն է 7000 — 7200, որուն բացարձակ մեծա – մասնութիւնը, 4500 — 4600 հաստատուած է Սան Փաւլոյի մէջ :

Կեանքի բոլոր ասպարէզներուն վրայ, հայ գաղթականութիւնը, տարիներու ընթացքին, զը – բաւած է նախանձելի դիրք մը· զարձած է գործի տէր, ազատ ասպարէզի, մասնագիտութեան թէ արհեստներու մէջ: Այսօր, Պրազիլիոյ զրեթէ բո – լոր զլխաւոր քաղաքներուն, բայց մասնաւորաբար Սան Փաւլոյի մէջ, հայ գործարանատէրեր եւ ա – զատ ասպարէզի տէր դէմքեր կան: Ցիշեմ քանի մը անուններ.— Բզդզալա Ձորձ Թահանը, հոզա – տէր եւ զրաճուլիչ, Վահրամ Քէօթէնէճեանը , կերպասեղէնի գործարանատէր, եւ ներկայացու – ցիչ Նաչ եւ Ֆիատ ինքնաշարժերու, զերձանի մա – նարաններու, եւայլն: Գասպար եւ Մարկոս Գաս – պարեան եղբայրներ, — կերպասեղէնի գործարա – նատէր, Բոնտի Գասպարեան, Արմենիօ եւ Ճա - րութիւն Գասպարեան, Մանուէլ Ռալաքեան, Նա – զարեան, Ճանիֆճեան, եւայլն, եւայլն, որոնք կը գործեն Սան Փաւլոյի մէջ: Իսկ Ռիոյի մէջ կան Լեւ Գասպարեան, բժիշկներ Պօղոսեան, Ասչա – տուրեան, եւայլն: Գաւառներու մէջ եւս, Հայերը բաւական են :

Պրազիլիոյ հայութիւնը, մեծ զոհողութիւննե – րու գնով, կը ջանայ բարւոքել կրթական իր կեանքը տարուէ տարի: Եթէ ուսուցիչ եւ մաս – նորական տարրերու պակաս ունի , յուսահատա – կան կացութեան մէջ չէ սակայն: Սկսած է եղրա – կացնել, թէ կորստեան դատապարտուած գաղութ մըն է: Ընդհակառակն, չնորհիւ ազգային մարմին – ներու ճիգերուն, Սան Փաւլոյի մէջ կը պահէ Դուրեան ազգային վարժարանը, որ 205 աշակերտ ունի այս տարի: Տնօրէնն է Պ. Յակոբ Զիլեան : Այս վարժարանին մէջ կը պաշտօնավարէ նաեւ Օր. Մարի Փամպուքեան: Զորս տեղացի ուսու – ցիչներ կան: Տարուէ տարի, աշակերտներու թիւը կ'աւելնայ, ինչ որ կը մղէ մեզ լաւատես ըլլալու մեր ճիգերու արդիւնքին չուրջ :

1947ին կառուցուեցաւ Ս. Գէորգ փառաւոր տաճարը, չնորհիւ ընդհանրապէս զաղութին եւ մասնաւորաբար բարերարներ Պ. Ձորձ Բզդզալա – յի, Տիկին Զէքիէ Բզդզալայի եւ զաւակներուն,— Ձորձ, Նաճիլ եւ Սէլիմ Բզդզալաներու : Սան Փաւլոյէն 25 քիլոմեթր հեռու, Փրեզիտենթ Ալէքի – նոյի մէջ եւս, ունինք մատուռ մը,— Ս. Յովհան – նէս: Այս գիւղաքաղաքին մէջ կան 100 հայ ընտա – նիքներ: Եկեղեցիի բարերարն է Պ. Վահրամ Քէօ – թէնէճեան :

Սան Փաւլոյի մէջ կը զործէ եօթը հոգիէ բաղկացեալ Ազգ· վարչութիւն մը:

Նոյնպէս ներդաշնակ եւ բարերար զործու – նէութիւն մը ցոյց կուտան ազգային այլ կազմա – կերպութիւններ, ինչպէս Հայ Օգնութեան Միու – թիւնը, Արմենիա Երիտասարդաց Միութիւնը, Ա – նահիտ խումբը, եւ ուրիշ մարմիններ, որոնց ձգտումն է հայ դաստիարակութիւն տալ նոր սե – րունդին, եւ վառ պահել անոր ոգին: Արմենիա Երիտասարդաց ունի 480 անդամ — անդամուհի – ներ, իր մասնաւոր երգչախումբով, ընդհանուր վեկավարութեամբ Պ. Վահազն Մինասեանի: Ար – մենիա երգչախումբը, եօթը տարիէ ի վեր, ամէն կիրակի, կանոնաւորաբար, ժամը 7—7.30 կ'երգէ պետական ռատիոկայանին, հայ տոհմիկ երգեր :

Հայ Օգնութեան Միութիւնը ունի 500 — 600 անդամներ եւ փարած է իր զործին, ազգային վառ ոգիով եւ հանրային զիտակցութեամբ: Կա – րելի է ըսել , թէ ՀՕՄը չկրնա է մեր հանրային կեանքին: Կը նպատակն ազգային բոլոր ձեռնարկ – ներուն, — կրթական պուղջապահական թէ հան – րային :

Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը զեկավար միտքն ու բազուկն է Պրազիլահայութեան, որ չնորհիւ ազ – գային իշխանութիւններու օրինապահ զործու - նէութեան, կը վայելէ համակրանքը պետութեան: Դաշնակցութիւնը իմաստութեամբ կը վարէ մեր ընդհանուր կեանքը, միաժամանակ վառ պահելով հայրենիքի սէրը ու անոր ազատագրական հաւատքը: Առհասարակ կը տիրէ այն թիւր համոզումը, թէ Պրազիլահայ երիտասարդու – թիւնը ստոյգ կորուստի կամ ձուլումի ճամբան բռնած է: Քիչ չափազանցուած է այս յոռետեսու – թիւնը :

Ազգային բոլոր նուիրական թուականները , տխուր թէ ուրախ կը տօնակատարուին Սան Փաւլո – յի մէջ: Դասախօսութիւն, բանախօսութիւն, զա – նազան հանդէսներ եւ ձեռնարկներ, անպակաս են: Մեր նոր սերունդը չաճախ առիթը կ'ունենայ լսելու իր անցեալին եւ իր հերոսական պատմու – թեան չուրջ :

Լսած պէտք է ըլլաք, թէ Պրազիլիոյ երեսփո – խանական վերջին ընտրութեանց մէջ, երիտասարդ իրաւագէտ մը, որդին Պ. Վահրամ Քէօթէնէճեա – նի, ընտրուեցաւ երեսփոխան, Սան Փաւլոյի նա – հանգէն: Պ. Ուպիրաճարա Քէօթէնէճեան 26 տա – րու է ներկայիս, եւ կը վայելէ համաժողովրդա – կան համակրանք , չնորհիւ իր առողջ ըմբռնում – ներուն եւ հանրանուէր ծառայութեանց:

Քէօթէնէճեան ընտանիքի բարիքներէն մէկը եղաւ, Գերմանիայէն տարագիր մեծ թիւով հայ – բեռնակիցներուն, անվերապահ հիւրընկալութիւնն ու օժանդակութիւնը: Պ. Վ. Քէօթէնէճեան, իր ազդրակը տրամադրեց եկեղեցիներուն· իսկ ՀՕՄը չզլացաւ կարելի ամէն օժանդակութիւն :

Ո՞ր օրուան կը սպասենք

Վ. ԹՈՒՆԱՍ (Բուպա) 27 Օգոստոս.— Մի – ջազգային չփոթը վատթարագոյն աստիճանին հասեր է այլեւս: Դէպքերը սրընթաց կը թաւա – լին: Ապացոյց՝ Քորէայի բանակցութիւններու ձգ – ձումը եւ նոր ընդհարումներ: Դէպքերէն յուսա – զրումը եւ նոր ընդհարումներ: Դէպքերէն յուսա – հատ ազգերը հեւ ի հեւ անցած են զործի, ուշ չմնալու համար, ի նախատեսութիւն նոր փոթո – րիկներու: Մենք միայն դեռ կը քնանանք, կար – ծես թէ այս աչխարհէն չըլլալինք եւ փոթորիկէ վախնալու պատճառներ չունենայինք ...

Օրուան հոգը լինել՝ չլինելու հարցը, անօ – րինակ ու ահեղ: Միլիոններ պիտի չարուրին դէմ դիմաց սպառազէն ու մոլեգին, երկու տարբեր ի – տէալներով: Երկիր, գիւղ, քաղաք կամ անտառ կրնան քանդուիլ օդէն, ծովէն ու ցամաքէն տեղա – ցած ռումբերով: Շատերուն համար հրաչքի հա – ւասար բան պիտի ըլլայ վերապրիլ եւ տեսնել հրդեհին վախճանը: Մենք ալ վտանգէն դուրս չենք :

Ինչո՞ւ չենք արթնար: Ո՞ր օրուանկը սպա – սենք ընտրելու կեդր· զեկավար մարմին մը որ հետեւի անցուդարձին, ի հարկին միջոցներ ձեռք առնելու համար, որպէսզի ոչ միայն ոտքի տակ չերթանք, այլեւ դատ չահինք: Ակադեմական վի – ճաբանութեանց ժամանակ չէ: Զօրացնենք ինքնա – պաշտպանութեան ճակատը: Արտասահմանի մէջ լպրծուն է մեր ոտքի տակ եղած հողը, եթէ խոհե – մութեամբ չզործենք: Ապերախտ բան է զիրկը նստիլ եւ մօրուք փետել: Իրենց մօտ ապաստաններ ենք, իրենց հացն ու ջուրը կը բաժնենք, պէտք է անվարան ըլլանք նաեւ իրենց հետ: Լեռը չէ որ մեզի պէտք է հպատակի, այլ մենք լերանը : ...

Ս. Գ. ՆԻԿՕԼԵԱՆ

Գաղութէ գաղութ

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ՀԱՑ ՕԳՆ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ պատմաւորական ժողովը դումարուած է Օգոստ. 9ին: Ժողովը բացած է, Ատրպատականի Հայոց առաջն. տեղապահ Կարապետ Ա. քհնյ. Մանուկեան, ջերմ դրուատիքներով: Տեղեկագրէն կ'իմանանք թէ այս տարի իրենց գործունէութիւնը զգեստաւորաբար կեզրոնացած է հայերէնի պահպանման, մասնաւորը ուշադրութիւն դարձնելով դպրոցի, հայեցի դաստիարակութեան վրայ: Եւ կամուտի գլխաւոր բաժինը յատկացուած է թէ քաղաքի եւ թէ գաւառական դպրոցներուն, հայ թայթելով դասագիրքեր եւ գրենական պիտոյքներ: Մխիթեան խնամքին յանձնուած է Ազգ. Բարեան դպրոցը որ բոլորեց իր վերաբացման հնգամեակը, եռապատկելով աշակերտներուն թիւը (150): Այս տարի վերաբացուած է «Տէր Զաքարեան» մանկապարտէզը 60 աշակերտով: Այս դպրոցներուն դասաւանդութեան հիմը կազմած է հայեցի կրթութիւնը, իսկ պարտկերէնի ուսուցումը կը համապատասխանէ պետական ծրագրին: Բացի կրթական գործէն, նիւթական օժանդակութիւն ընծայած են չքաւորներուն, դեղերով եւ բժշկական խնամքով: Հ. Օ. Մ.ի Ամերիկայի կեդրոնը եւ իրանահայ հայրենակց. Միութիւնը բերած են իրենց օժանդակութիւնը: Ողբացեալ Տօքթ. Պօղոս Գալուստեանի այրին ի յիշատակ իր ամուսնոյն նուիրած է 300 հազար րիալ: Հ. Օգն. Միութեան Ատրպատականի Շրջ. վարչութեան նիւթական գործառնութիւնը եղած է 246 հազար րիալ:

ԾԵՐԱՆՈՑ մը բանալու աշխատանքները յառաջ կը տարուին Ֆրէզնոյի մէջ (Քալիֆորնիա): Ծերանոցը պիտի չինուի 40 արտաւար ընդարձակ դեռնի մը վրայ, հանդուցեալ Գրիգոր Առաքելեանի տրամադրած 50 հազար տոլարի եւ Հայ. Ամերիկեան Բաղաքացիներու Ակումբին կողմէ հանգանակուած նոյնքան դումարի մը (100 հազար տոլար) միացեալ հիմնադրամով: Գրիգոր Առաքելեան Ուսանողական հիմնարկութիւնը այժմ ունի 200 բժշկական ուսանողներ ամբողջ Միացեալ Նահանգներու մէջ:

ԱՍԼ – ԿՕՍԻՆԵՐ ԿԱՐՄԻՐ ԱՇԽԱՐՀԻՆ

Լեհական փոքր գիւղի մը կուսակցութեան քարտուղարը կը մեռնի: Թաղումը որոշուած է կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Գերեզմանափորը տուն կը վերադառնայ ժամը 8ին: Կինը սրտնեղած կը հարցնէ.

— Ո՞ւր էիր դարձեալ, անպատճառ գինետուն գացիր եւ խմեցիր:

— Երբեք, կը պատասխանէ մարդուկը: Ժամը 3.30ին թաղումը գրեթէ վերջացած էր, բայց երբ դագաղը փոսը կ'իջեցնէինք, ժողովուրդը այնքան խանգավառութեամբ կը ծափահարէր որ, ստիպուեցանք նոյն գործողութիւնը տասն անգամ վերսկսիլ:

⚔ Հունգարիոյ մայրաքաղաքին՝ Պուտափէշտի մէջ քաղաքացի մը կը ներկայանայ իշխանութեան եւ անցագիր մը կ'ուզէ երկրէն անմիջապէս դուրս ելլելու համար: Պաշտօնեան կը հարցնէ «ինչու»ն:

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

«ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻԻԸ »

ՏԷՍԻՆ, 2 Սեպտ.— Դերասան Հայկասարի «Սամուէլ»էն վերջ, չաբաթ երեկոյ (1 Սեպտ.) Հ. Ց. Դ. Տան սրահը գարձեալ լեցուն էր հոծ բազմութեամբ:

Այս անգամ կը ներկայացուէր Պ. Գրիգոր Վահանի «Բախտին Անիւը» կատակերգութիւնը, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. կոմիտէին:

Բեմադիրն էր նոյն ինքն հեղինակը:

Պիտի ուզէի թատերգութիւնը ներկայացնել ընթերցողներուն, սակայն նախապէս աւելի ճիշդ ընհաս գրիչներ կատարած ըլլալով այդ պարտականութիւնը, զանց կ'առնեմ այստեղ: Կը բաւեմ թէ հեղինակը կրցած է տալ արդիական ընտանիքի մը կենդանի մկկ ողբերգութիւնը՝ կատակերգութեան մը պրիսմակէն անցընելով զայն:

Ներկայացումին կը մասնակցէին Տէսինի լաւագոյն ուժերը եւ հեղինակը: Երկար փորձերէ վերջ անունք մեզ ներկայացան հաճելի ու զուարթ երեկոյթի մը վայելքը ընծայելով մեզ:

Դերերու բաշխումը կատարուած էր բաւական յաջող: Պ. Գ. Վահանէն, որ ստանձնած էր Սեդրակ էֆէնտի Աբրահամեանի դերը, մեզի տըւաւ պոլսական տիպարով, անանկութեան դուռը ափ առած միամիտ ու խաբուած ամուսնի մը քաշքշուք կեանքը՝ եւ ապա անակնկալ ժառանգութեամբ մը դարձեալ հարստացող Սեդրակ էֆէնտի մը, առատաձեռն ու մարդկային զգացումներով տոգորուած: Պ. Նուպար Պօտուրեան, Ցովսէփի դիմակին տակ կատարեալ դործի մարդ մըն էր, սադրանքներ յղացող եւ իր տիրոջ միամտութիւնը չահագործող նիւթապաշտ մը: Խաղին առանցքը կը կազմէին Տիկին Աշխ. Պօյաճեան եւ Օր. Մարի Մուրատեան իրենց կարեւոր դերերով: Առաջինը Տիկին Աղաւնիի դերով կը մարմնացնէր չուայտ կեանքի վարժ կնոջ մը տառապանքը սը – նանկութեան առջեւ եւ տարփանքներու անճնա – տուր սիրուհի մը:

Երկրորդը՝ միամիտ սպասուհի մըն էր ան – կեղծ զգացումներով կապուած իր տիրոջ ումասնակից անոր բոլոր տառապանքներուն: Օր. Մարի Գալուստեան Մարկրիտի կարճ դերով ցոյց տըւաւ իր բեմ. յատկութիւնները, արտայայտելով Ցովսէփի մեքենայութեանց զոհ մեղսակցի մը անպարկեշտ ընթացքը: Պ. Սահակ Պասմաճեան յաջողապէս մարմնաւորեց Բարեգործականի պաշտօնեայի տիպարը իր բոլոր յատկանշական գծերով: Եւ վերջապէս Պ. Բագրատ Խոստիկեան եւ Պ. Բարունակ Պառաւեան լաւագոյն կերպով կատարեցին իրենց դերերը, ամբողջութիւն մը կազմելով միասնաբար:

Ամբողջ խումբը արժանացաւ ջերմ ծափերու:

Մարդը կը բացատրէ թէ բոլշեւիկեան իշխանութիւնը արգիլած է երկու փիղէ աւելի ունենալ ննջասենեակներու մէջ:

— Խենդ ես, ապահովաբար մէկ հատ իսկ չունիս քու ննջասենեակիդ մէջ:

— Այո, անշուշտ չունիմ, բայց ոսոխականութիւնը անպատճառ խոստովանիլ պիտի տայ թէ ունիմ:

Մարդը կը բացատրէ թէ բոլշեւիկեան իշխանութիւնը արգիլած է երկու փիղէ աւելի ունենալ ննջասենեակներու մէջ:

— Խենդ ես, ապահովաբար մէկ հատ իսկ չունիս քու ննջասենեակիդ մէջ:

— Այո, անշուշտ չունիմ, բայց ոսոխականութիւնը անպատճառ խոստովանիլ պիտի տայ թէ ունիմ:

եւ ժողովուրդը բաժնուեցաւ զոհունակ ու զուարթաղին:

Նոյն թատերգութիւնը պիտի ներկայացուի նաեւ Վիէն, Լիոն, Վալանս եւ Փոն տը Շէրիւ:

ԹԱՏԵՐԱՍԷՐ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. «Խատիսեան» եւ «Գիւլխանդանեան» խումբերու պարահանդէսը տեղի ունեցաւ չաբաթ իրիկուն (1 Սեպտ.) էմփիթաժի մէջ: Սրահը լեցուած էր բազմութեամբ: Եկած էին նաեւ հիւրեր, Թուլոնէն եւ Ամերիկայէն: Մխիթարական է երեւոյթը ներկայութիւնը: Իւրաքանչիւրը իր համեստ մասնակցութիւնը բերաւ: Ընկեր Պ. Շտոյեան հանդէսը բացաւ եւ խառն խումբերը երգեցին «Մշակ բանուոր»ը:

Կարգով երգեցին ընկերուհիներ Մանուկեան, Աբգումանեան եւ Ղարիպեան, իսկ ընկերուհի Սաղրեան եւ ընկեր Հ. Նազարբէթեան արտասանեցին: Դժբախտաբար հայկական պարը անկատար ու անյաջող անցաւ:

Պ. Պարոյր Կարապետեան իր «քէմանչէ»ով նուագեց եւ երգեց քանի մը կտորներ Աչուղ Ջիհանիէ եւ ուրիշ հեղինակներէ: Ընկեր Թէճիրեան «Փանթէկի»ով մը կուշտ ու կուռ խնդացուց հանդիսականները: Ընկեր Հ. Տաճնապետեան, իր զբաղումներուն պատճառով չէր կրցած գալ: Ընկեր Մ. Պօյաճեան երկու խօսքով անգամ մը եւս չեչտեց Նոր Սերունդի կենսունակութիւնը եւ թելադրեց բազմապատկել իր ճիգերը, պայքարելու համար այլասերման դէմ: Գեղարուեստական մասը փակուեցաւ զուարճալի զաւեշտով «48 Օրհանոց գլխու փորձանքը»ի: Բոլոր խաղացողները յաջող էին:

Կէս գիշերէն մինչեւ առաւօտ երիտասարդութիւնը պարեց առաջնորդութեամբ Պուլվառ Օտտոյի նուագախումբի:

Մ. Պ.

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան Կրընոպլի օդափոխութեան կայանի տեսչուհին հետեւեալ նամակը ստացած է, ուրկէ երախտագիտական արտայայտութեանց հետ.—

Սիրելի Տիկին,— Հիմա որ Փարիզ վերադարձած եմ, չատ կը ցաւիմ որ հեռու եմ այդ լեռնէրէն: Արդարեւ հոս մեր ընչաց ծառը օդը չատ հեռու է այդ բարձունքներու ջինջ մաքրութենէն:

Սիրելի Տիկին, չատ չնորհակալ ենք որ ձեր բոլոր կարելին չղլացաք արձակուրդի ամիսը լաւագոյն կերպով անցընել տալու համար մեզի: Ներողամիտ եղէք եթէ քոյրս եւ ես դժուարու – թիւններ տուինք ձեզի:

Կը ցաւինք որ այլեւս այդ մեծ ընտանիքին մաս չենք կազմեր, ուր մենք մեզի մեր տան մէջ կը զգայինք:

Մեր ծնողքին հաճոյք պատճառելու համար քոյրս եւ ես որոշեցինք հայերէն խօսիլ իրենց հետ, նոյնիսկ հայկական դպրոց մը երթալ. թէեւ դժուար պիտի ըլլայ, բայց պարտականութիւնը ամէն բանէ վեր է: Բոլոր սրտովս կ'ըմփամբեմ որ Մարսէյլցիները Փարիզցիներէն աւելի քիչ յոռետեսներ ըլլան:

Կատարեալ առողջութիւն կ'ըմաղթեմ ձեզի եւ կը խնդրեմ որ այցելէք մեր տունը ձեր վերադարձին, կը կրկնեմ մեր չնորհակալութիւնները եւ յարգանքները:

Եսմին Եօթնեղբայրեան

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (9)

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ինչքա՞ն համակրելի են նրանց դունչերը, իսկ այս մէկը, Տէր Աստուած, այնքան զարմանալի է: Ինչքան յիշեցնում է զիմնիազիայի իմ նախկինտեսուչին, ես մինչեւ իսկ չոյեցի նրա ծեր գլուխը: Փողոցները կորցրին իրենց նախկի տեսքը, ամէն ինչ ձեւափոխուեց չուկայի, ապրանքների դէ – զերի:

Անբեւեակայելի ժխոր էր չորս կողմը, հա – զար ու մէկ տեսակ հոտերով համեմուած:

Գետնախնձորը, նարինջը, բանանը, կաղամբը եւ լոլիկը, ճուկը, ելակը, որսուած կենդանիները, միսը ու ծաղիկները, բոլորը այդ տեղ էին, տարբեր հոտերով: Բոլոր հոտերից աւելի տարածուն էին ճուկի եւ կաղամբի հոտերը: Թէպէտ տեսակ տեսակ ծաղիկներ կային, սակայն նրանց հոտը կորչում էր ճուկի, մսի եւ կաղամբի հոտերի մէջ:

Դժուարաւ անցնում եմ սայլակների եւ դիզուած անուռկների, ձիերի եւ բեռնատար կառքերի միջով: Գնում եմ հիացած դէպի հոտը ծաղիկներին: Մէկէն անդրադարձայ, որ գնում եմ ծաղիկ գնելու:

Մօտիս եղած դրամը կը բաւէր միայն մէկ վարդ գնելու, զգաստացայ, խնդացի: Ահա, թէ ի՞նչ է նշանակում մտաւորական: Նրա համար ո՞ր յետոյ պատմեմ թէ ինչպէս անօթի, վերջին լումաս տուի ծաղիկի: Աւելի լաւ չի՞ լինի եթէ գնեմ հաց ուտելու համար: Լաւ եփուած հացի հոտ է գալիս: ահ ինչպէս է բուրում, կարծես վարդի հոտ է:

Գնեցի մէկ կտոր հաց, տակաւին մօտս մնաց մեթրոյի տոմսի դրամ, նստայ աղբիւրի եզրին եւ սկսայ ուտել հացս: Բաժանեցի հացի կեղեւը մի – ջուկից եւ բռնած իւրաքանչիւրը մէկ ձեռքիս, եւ – րեւակայեցի որ ուտում եմ հացը ինչ որ մէկ ուրիշ բանի հետ: Նա մերթ պանիր էր, մերթ հաւի նուրբ միս: Ընթրելով այսպէս, զգացի ուժերիս վերականգնումը, անյապաղ ձեռնարկեցի գործի:

Ահա այդ հուժկու տղամարդը, որ կանգնած է սայլի վրայ եւ նետում է գետնախնձորի պարկերը, երեւի պէտք ունի օգնական ձեռքի, նա դեռ ոչ մէկը չի վարձել, ես կը խնամեմ նրա ձիերը եւ կ'օգնեմ պարկերը պահեստ տանելու:

Հուժկու մարդը չմերժեց ինձ եւ անմիջապէս սակարկեց գինը:

— Համաձայն եմ, ինչ էլ որ տաք, պատասխանեցի: Ուրախութիւնը համակեց ինձ:

— Շատ լաւ, ունի՞ք սակայն բանուորական հագուստ: Բանուորական հագուստ չունէի, հանեցի բաճկոնս եւ սկսայ գործի:

Քրտինքի մէջ կորած հաղիւ պարպեցի երեք պարկ ու զգալով որ տկարութիւնից կարող եմ նուաղել (չորս թներով անօթի էի), նստայ հանգստանալու:

— Էհ, դուն այնտեղ, եթէ չես կարողանում աշխատել, ինչո՞ւ ես մէջտեղ ընկել, առանց քեզ էլ, աւելի արագ կարող եմ կարգադրել գործս, պէտք չունիմ քեզ ահա դրամդ, հեռացիր այս – տեղից:

Նա մեկնեց ինձ մանրուք մէկուկէս ֆրանք ու այլեւս ուշադրութիւն չդարձնելով վրաս, շարունակեց պարպել պարկերը:

Մօտեցայ մի կնոջ, որ դժուարութեամբ հը – րում էր սայլակը լեցուն սեխերով, վարունգներ – րով, առաջարկեցի իմ ծառայութիւնները: Ան – վստահօրէն նայեց վրաս ու մերժեց: Նոյն անյաջողութեամբ վերջացաւ, արդէն լուսաբացին, իմ նոր փորձը — աւելի արդը եւ լեցնել մասնաւոր անուռկների մէջ: Աչխատող ձեռքերը շատ էին, բոլորը հմուտ, եւ գործին վարպետ: Այսուհան – դերձ մի անգամ յաջողեցայ օգնել մէկ կնոջ հաւաքելու սայլակից թափած լոլիկները եւ իբրեւ վարձատրութիւն ստացայ երեք լոլիկ, չորրորդը ես դաղտուկ խոթեցի գրպանս: Նրանք ինձ պէտք կը դային:

Ցոգնած եւ քրտնած, թուլութիւնից երերալով մտայ մեթրո եւ գնացի Բուլոյնի անտառը:

Ցունիսի պարզ երկինք էր, թարմ, լիճերից փչող հովը կենդանութիւն տուեց ինձ: Մտայ անտառի խորքը, ընտրեցի ինձ համար, յարմար մէկ տեղ, բաճկոնս փռեցի հողին վրայ, պառկեցայ, գլուխս ծածկեցի թերթով ու անմիջապէս քնացայ:

Թարգմ.՝ Ա. Ի. (Ծար.)

Անգլիա չուզեր բանակցիլ

ԻՐԱՆԻ ՆԵՐԿԱՑ ՎԱՐԻՉՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Բրիտանական կառավարութիւնը յայտարարեց թէ՝ իբրեւ հետեւանք Տոքթ. Մոսատեղի վերջնագիրը - ճառին՝ քարիւղի վերաբերեալ բա - նակցութիւնները ոչ թէ ընդհատուած, այլեւ խզուած կը նկատէ :

Այս որոշումը տրուած էր նախարարական խորհրդակցութենէ մը վերջ, որուն կը մասնակ - ցէին վարչապետը, արտաքին նախարարը, Պ. Սթոքս՝ որ վերջերս Թէհրան զացած էր եւն. : Արտաքին նախարարութեան բանբերը յայտարա - բեց այս առթիւ.

— Իրանի վարչապետին վերջին ճառը վճռա - պէս կ'ապացուցանէ թէ ապարդիւն է որեւէ նոր բանակցութիւն ներկայ կառավարութեան հետ : Գալով այն սպառնալիքին թէ ետ պիտի առնուին անգլիական ընկերութեան պաշտօնեաներուն բը - նակութեան արտօնագրերները, եթէ Իրանի կառա - վարութիւնը որեւէ փորձ կատարէ վտարելու զա - նոնք, անգամ մը եւս խախտած պիտի ըլլայ Լա Հէյլ առեանին վճիռը» :

Աւելորդ է ըսել թէ բրիտանական կառավա - րութեան այս որոշումը աւելի կը ծանրացնէ կա - ցութիւնը : Իրանի վարչապետը առջի օր նիստի հրաւիրած էր Մէճլիսը (երեսփ. ժողով), վստա - հութեան քուէ պահանջելու համար, ինչպէս սոացած էր ծերակոյտէն : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ 67 երեսփոխաններէն 48ը միայն ներկայ էին : Երկու ժամ սպասելէ վերջ, նիստը կիրակի օրուան յա - տաձգուեցաւ, որպէսզի մեծամասնութիւն դոյա - նայ : Շատ մը երեսփոխաններու բացակայութիւ - նը զարմանք պատճառեց, բաղդատելով ծերակոյ - տի դիրքին հետ : Կ'ենթադրուի թէ անոնք չեն ու - զեր ազգայնական վարչապետին դէմ քուէարկել, բայց միւս կողմէ զոհ չեն բանակցութեանց խը - զումէն :

Մինչեւ կիրակի վարչապետը ամէն միջոց պիտի փորձէ, բացակայ երեսփոխանները ժողովի բերելու համար : Եչ. առուտ փակուեցան Թէհրա - նի խանութները եւ չուկաները, իբրեւ համակ - րանքի ցոյց վարչապետին համար : Կանանչ Հա - դած ոստիկանները դիրք բռնած էին խորհրդարա - նին առջեւ, իսկ զինեալ զինուորներ՝ հրապարա - կին վրայ : Միայն հազար հոգի հաւաքուած էին խորհրդարանին առջեւ, եւ բարեկարգութիւնը չխանգարուեցաւ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ծախքերը մեր կարողութենէն վեր են, յայտարարեց Պ. Ռընէ Մայէր, Ֆրանսա - յի ազգ. անտեսութեան նախարարը, Նիւ Եորք հասած առեն : Անդրադառնալով Հնդկաչինի պա - տերազմին, ըսաւ թէ 30.000 զինուորներ սպան - նուած են եւ թէ 850 միլիոն տոլար պիտի ծախ - սուի ներկայ տարեշրջանին. դումար մը որ երկու անգամ աւելի է Մ. Նահանգներէն ղալիք օգնու - թենէն :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԹՆՃՈՒԿԸ աւելի ծանրացած կը թուէր երէկ, իբրեւ հետեւանք արմատականներու բռնած դիրքին : Եթէ միջին ճամբայ մը չգտնուի, դահլիճի տաղնապ ալ կրնայ ծագիլ : Նախարարա - կան խորհուրդը արտակարգ նիստ դումարեց առ - ջի օր, ելք մը գտնելու համար : Դպրոցական օրի - նագիծը, որ այժմ կը քննուի Ազգ. ժողովին մէջ, քօղարկեալ նպաստներ կը տրամադրէ անհատա - կան (կաթոլիկ) դպրոցներուն ալ : Այս հարցին առթիւ դէմ դիմաց ելած են արմատական եւ ժո - ղովրդական կուսակցութիւնները : Երկուքն ալ կը մասնակցին դահլիճին, բայց արմատականները չեն ուզեր զոհել աշխարհականութեան սկզբունքը :

ՄԻՍԻՆ ԳԻՆԸ ԱԺԱՆՑՆԵԼՈՒ առաջին փորձը, կատարուեցաւ երէկ, ուրբաթ : Մեծաքանակ դի - ները իջած էին 12—14 առ հարիւր, բայց մասա - ճառները դժգոհ են : Ոստիկանութեան վերատե - սուչը լաւատես կ'երեւայ : (Փարիզի մէջ կան 4500 մսավաճառի խանութներ) : — Կաթնավաճառները կը պահանջեն 36 առ հարիւր աւելցնել կաթին գինը :— Նուազագոյն աշխատավարձի դումարը պիտի ճշդուի այսօր, չաբաթ : (Թերեւս ամսական 19.500 — 19.700 ֆրանք, սէնտիքաները կը պա - հանջեն 23.600) : Ելեկտրականութեան, ածուխի եւ կազի գիներն ալ պիտի ճշդուին այսօր :

WORMS ԴՐԱՄԱՏԱՆ դէմ կատարուած յար - ձակումը տասը միլիոն ֆրանք վնաս պատճառած է : Ահագին իրարանցում կը տիրէ թաղին մէջ : Բարեբախտաբար մարդկային կորուստ չկայ, հա - կառակ պայթումին ուժգնութեան : Ինչպէս ըրած էինք, այս դէպքէն 24 ժամ առաջ ալ ռումբեր նետուած էին ուրիշ դրամատան մը վրայ որ հա - մայնավարական կը համարուի : Ոստիկանութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առաւ, դաւադիրները դատելու համար : Մէկ ամսուան մէջ ութերորդ անգամ է որ ռումբեր կը նետուին անծանօթներու կողմէ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Արշալոյս Մանուկեան (140 rue Haxo, Paris (19), կը յայտարարէ թէ իր ողբաց - եալ ամուսինին

ԿՂԵՄԷՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանդստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրա - կի, 9 Սեպտեմբեր, Փարիզի Ս. Ծովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, (15 rue Jean Goujon) :

Հանգուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր ազ - գական, բարեկամ ու ծանօթները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ այս հոգեհանդստեան պաշտօնին :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաճեռնութեամբ Տէսինի Ֆ. Կ. Խ. մաս - նաճիւղին, Café Morgui հովասուն վայրը, կիրակի, 9 սեպտեմբեր :

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ

Պուլվար Օտտոյի (Մարսէյլ) Կ. Խաչի, թա - ղականութեան եւ Նոր Սերունդի միացեալ վար - ժարանը կը վերաբացուի Հոկտ. 1ին : Աբեմնա - դրութեան համար նախօրօք դիմել՝ Օր. Աստղիկ Հայրապետեանի :

Կը պաշտօնավարէ Պ. Ազգիճ Մարտիրոսեան :

ԴԵՐՁԱԿԻ ԱՇԱԿԵՐՏ ՄԸ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

14 — 15 տարեկան, մանչ կամ աղջիկ, դոր - ծատէրը պայմանագրութիւն պիտի կնքէ եւ յայ - սարարէ :

Դիմել Mr. Germain, 12 rue Jules Guesde, L'Haye les Roses (S) :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Tricots TERZIAN հաստատութիւնը կը փըն - տռէ թրիքոյի Entrepreneurներ, «J 10 grande serie»ի վրայ բանելիք գործերու համար :

Դիմել Ets. Terzian, 3 rue Poissonnière, Paris (2), հեռաձայն Cen. 93-75 :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տան մէջ Jauge 7, 8, 10 թիւ մեքենայի վրայ աշխատող փայտնիէ քրիքօքէզ գործաւո - րուհիներ : Դիմել՝ Maison Hovnanian, 123 rue d'A - boukir, Paris (2) :

ՊԱՄԻԱ

Արտադրողէն ուղղակի սպառողին
650 Ֆրանքի փոխարէն 2ուկէս քիլօ առաջնա - կարգ, ընտիր ու թարմ «պամիա» կը ղրկուի :
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ :
Փոխարժէքը ղրկել Mr. K. YAZIDJIAN,
Le Blevédere, Aspremont (A. M.) :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԷՍԻՆ.— Ֆ. Կ. Խ. Տէսինի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ 8 սեպտ. չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, ընկերուհի Տիկ. Աստուրեանի բնա - կարանը : Կարեւոր օրակարգ : Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Դաշնակցութեան Օրը Վա - լանսի մէջ Հոկտ. 13ին, Salle des Fêtesի մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախմբերդի Սէնթ Ան - թուանի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները, այս չաբաթ ժամը 20ին, Կիրակոս - եանի բնակարանը, Սէնթ Անթուան :

ՊՈՄՕՆԻ ԱՂՕԹԱԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, ամէն չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ, ժամը 3.30ին աղօթքներ կը կատարուին եւ մասնաւոր քարոզ կը տրուի հիւանդներու համար :

Կը հրաւիրուին բոլոր հայ կիները մասնակ - ցիլ այս ժողովներուն :

Union Spirituelle des Dames, Eglise Arménienne Allée des Puits, Beaumon, Marseille :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տան մէջ աշխատող բանուորուհիներ, ծերսէ հագուստներու եւ բրդեղէնի համար :

Աշխատանոցին մէջ ալ պէտք ունինք մնայուն կարուհիի մը : Մաքուր եւ խնամով աշխատողնե - րու համար տեւական գործ :

Դիմել Պ. Նահրեանի, 40, rue des Bois, Paris (19) : Métro Télégraphe, St. Gervais կամ Porte des Lilas :

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է մեր վաճառատունը
Ուր պիտի գտնէք
ԱՅԲԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՀԱԳՈՒՍՏԻ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ ԵՒ ԱՍՏԱՌ
ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ
Նմոյշներ կը ղրկուին գաւառ, խնդրանքի վրայ
ՑԱՌԱՋԻ ընթերցողներուն 5 % զեղչ

Ets. GELBERT et Cie.

19, Rue des Francs - Bourgeois, Paris (4)
Հեռաձայն Cen. 39-07

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris IIe
Téléph. : CENtral 78-44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris XXe
Téléphone : MEN. 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ
Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ **2-28, 2-40, 3-28** եւ **1-40**

Թերզէ եւ էնթերլօք՝ բուրդէ կամ բամպակէ
Բամպակ՝ Côtes 2/2.

Եղանակին առաջ եւ մեծ ազնակ գնողներուն, քաց ասիկ գիներ ու վաճառումի դիւրութիւններ

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678–63

Dimanche 9 Septembre 1951 Կիրակի 9 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6555-Նոր շրջան թիւ 1966

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԴԱՐ ԳԱՒՌՈՒԹԵԱՄԲ

Երիտասարդ բանաստեղծ մը իր առաջին վէ–պը հրատարակեց վերջերս, հայաշատ գաղութի մը մէջ :

Այս առթիւ օրինակ մը ղրկելով խմբագրու–թեան, դիտել կուտայ խորին գաւռնութեամբ :

— « Անտարբերութիւնն ու լուռթիւնը ջլատիչ ազդեցութիւն կը գործեն մեր գրողներուն վրայ , որոնք ևիւթական վարձատրութենէ զրկուած՝ շատ բնական կերպով բարոյական մխիթարութիւն մը կը փնտռեն : Եւ ասիկա պիտի ըլլայ հասկըց–ուած ըլլալու գոհունակութիւնը » :

Անշուշտ իր պարտականութիւնը պիտի կա–տարէ Ցառաջը, որ «ժամանակ մը ղեկավարի դեր ստանձնած էր մեր նոր գրականութեան զարգաց–ման ճամբուն վրայ» :

Հետաքրքրութիւնը, բարոյական քաջալերան–քը երբեք ալ չեն պակսած այս թերթին մէջ, նոր հրատարակութենց առթիւ :

Դժբախտաբար այնպիսի օրերու հասած ենք որ, գրադատներն ալ ճրագով կը փնտռուին :

Իւրաքանչիւր թերթ համրանքով աշխատա–կիցներ ունի : Ամէն աշխատակից իր տրամադրելի ժամանակն է որ պիտի յատկացնէ, մեծ մասով «աղդասիբարար» :

Ցետոյ, ամէն աշխատակից իր նախասիրու–թիւնը, ինչպէս եւ հոդիզոնը ունի :

Ան որ բանաստեղծութիւն կը գրէ, կը խու–սափի գրախօսութենէ : Իսկ արձակագիրները կան, որոնք հազիւ գիրք մը թղթատելու տրամադրու–թիւն ունին :

Մնաց որ, գրադատութիւնը, նոյն իսկ պարզ գրախօսութիւնը, ոչ միայն ժամանակ, այլ եւ ո–րոշ հմտութիւն կը պահանջէ :

Եթէ ամէն յօդուածագիր, գրագէտ կամ բա–նաստեղծ ուղէր կամ փորձէր գրախօսական գրել, ամէնէն առաջ հեղինակները իրենք պիտի ըլլա–նէին : Գոնէ ձեռնհասութեան խնդիր պիտի չյարուցանէին :

Տակաւին չատ հեռու ենք այն օրէն, երբ հայ թերթը պիտի ունենար իր մասնաւոր գրադատը , ինչպէս ունին օտար թերթերը :

Եւ միայն գրական քննադատը չէ որ կը պակ–սի, այլեւ դեղարուեստականը, —երաժշտութիւն, թատրոն, նկարչութիւն եւն . :

Չի բաւեր քիչ մը ճաշակ եւ հասկացողութիւն ունենալ եւ կարծիքներ յայտնել : Կամ տպաւո–րութիւններ գրի առնել՝ համաձայն այս կամ այն տրամադրութեան :

Ամփոփուելով գրախօսութեան վրայ, խոս–տովանինք մեր մեղքերը :

Երբ չունինք մասնաւոր գրադատ, ստիպուած ենք զանազան ձեւեր փորձել, գոնէ տարրական պարտականութիւն մը կատարելու համար :

« Տառացանք »ը ամէնէն դիւրին միջոցն է եւ ամէնէն խեղճը :

Գիրքը կուգայ : Խմբագիրը աչք մը կը նետէ : Կ'արձանագրէ անուն, հեղինակ, նիւթ, գին եւ հասցէ : Եւ կը սպասէ որ մէկը բարեհաճի յանձն առնել գրախօսականը :

Անշուշտ ինքն ալ կը կարդայ : Բայց ունի՞ ժա–մանակ եւ յարմարութիւն : Կը բաւե՞ միայն գո–վանդակութիւնը յայտնել, սովորական խօսքերով : Առանց պլպտումներ, վերլուծումներ կատարելու :

Ցաճախ ազդեր ալ կը հրատարակուին, գոնէ գրաէջներու մասնաւոր ուշադրութիւնը հրաւի–րելու համար նոր հրատարակութեան մը վրայ :

Հազուադէպ է որ համապատասխան արդիւն–քը ստանաք :

Ինչ - չատ բախտաւոր են ծանօթ, ժողովրդա–կան հեղինակները : Բայց նոր գիները քիթ–բերան ծռել կուտան, հիմնուած ըլլալով տոլարի, սթեր–լինի կամ ոսկիի վրայ (Միջին Արեւելք) :

Իսկ նոր հեղինակներու, մանաւանդ երիտա–սարդներու գործերը ծանօթացնելու համար, ստիպուած ես լեզու թափել :

Երիտասարդները իրենք հազիւ կը բարեհա–ճին հետաքրքրուիլ նոր տաղանդներով, որոնք թանկագին վկայութիւններ են վաղուան համար :

Առ հասարակ նախապաշարում կը տիրէ բա–նաստեղծութեան հանդէպ, որքան ալ ընտիր գո–հարներ պարունակէ նոր գիրք մը, թէ իրրեւ յղա–ցում եւ թէ իրրեւ լեզու : Իսկ արձակը ճաշակելու համար, կը սպասեն չունդալից «ռէքլամ»ներու :

Դեռ ո՛րքան տխուր երեւոյթներ : Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ա՜Հ, ՍԱ ԴԱՇՆԱԳԻՐՆԵՐԸ ...

Պատերազմը վերջացաւ 1945ին : Ուրեմն եօթ–ներորդ տարին է որ կը վայելենք «այսպէս կո–ւոած » խաղաղութիւնը :

Կարգ մը դաշնագիրներ կնքուեցան — Իտա–լիա, Ռումանիա, Հունգարիա, Պուլկարիա եւ Եուկոսլաւիա, բայց ի՜նչ օգուտ, երբ «Մեծերը» իրար չեն հասկնար ,իսկ արբանեակները իրա–ւունք եղանակով կը դործադրեն կնքուած դաշ–նագիրները :

Եւ ահաւասիկ վերջինը, հաշտութիւն Ճափո–նի հետ :

Մեր ինչո՞ւն պէտք, պիտի մտածէք : Ոչ մէկ դաշնագիր ստորագրելու պիտի չհանչեն մեզ : Ե–թէ սխալին ու կանչեն, ինչպէս եղաւ Սեւրի դաշ–նագրին համար, չատ չանցած Լոզան մը կը սար–քեն, որպէսզի «թիւրիմացութիւն»ը սրբագրուի :

Մեզի համար, կիսով հայմաքլոս, կիսով արբանեակ·— այս բառերը սորվեցանք երկրորդ Աչխարհամարտէն վերջ — ինչ ալ սարքեն, ինչ ալ ստորագրեն՝ հեռուոր կապ ունի :

Մէկ բան կրնայ մեզ տակնուվրայ ընել · — սա պատերազմ կոչուած ահարկու, անիծեալ վը–տանգը, եթէ յիմար մը գտնուի եւ առաջ մը լուց–կին բռնկցնէ :

Աւոր համար ալ կարծեմ անօգուտ է որեւէ դաշնագրի ստորագրութիւնը :

Նախորդէն վերջն ալ տարիներով չափեցին – ձեւեցին, տասնեակ մը դաշնագիրներ ստորագրե–ցին, Եւրոպայի բոլոր գեղեցիկ քաղաքները պատ–ճնելով ամէն ազդէ դիւանագէտներու չքախտամ - բերը :

Կարծեցինք թէ աչխարհի խաղաղութիւնը ա–պահովուած է գոնէ մէկ սերունդի համար :

Ի՜նչ միամտութիւն :

Այժմ ալ աւելի քան չիսուն պատերազմ – թիւններ քրտինք կը թափեն Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ, եւ իրար հրմչտկելով կը դրաւեն բեմը, եր–կու բառ աւելի ըսելու համար : Թուղթի այս ան–տառելի սովին թոնոներով թուղթ եւ տակառնե - րով մեզան կը սպառեն :

Եւ ակամայ կը սկսիմ մտիս վրայ հարթել , — Վերսայլի դաչնագիրը, Նէօյիի դաչնագիրը, Սէն Ժէռմէնի եւ Թրիանոնի դաչնագիրը, Սեւրի, յետոյ Լոզանի դաչնագիրը, Պոխան - Քելլոգի դաչնագիրը (յաւիտենական խաղաղութիւն) ,— ըսէք, մի ամչնաք, միւսներն ալ դուք համրեցէք ...

ՍՕՍԻ

ԴԵՍՊԱՆ ՃԷՐՐՐՏԻ ՄԱՀԸ

Սեպտ· 7ին մեռաւ Ճէյմս Ճէրրըտ, Պերլինի ամերիկեան դեսպանը՝ 1914ի պատերազմէն ա–ռաջ : 84 տարեկան էր եւ ահագին դեր կատարած է իր պաշտօնավարութեան ընթացքին, բուռն պայքար մղելով Վիլհէլմ կայսեր քաղաքականու–թեան եւ Հայլինկ Սարսափներուն դէմ : (Իր դիրքը հայերէնի թարգմանուած է Պոլսոյ մէջ , Միւս կորովի դեսպանին՝ Մորկընթոյի գրքին հետ) : Պատերազմէն վերջ, ամէն միջոց փորձեց որպէսզի Մ· Նահանգները ընդունին Հայաստանի հոդատարութիւնը :

Դեռ կը խօսինք իր մասին :

Վ· ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիային նա–խագահը Վիքթոր Համբարձումեան, Փարիզ կը գտնուի քանի մը օրէ ի վեր, աստեղագիտական ժողովի մը առթիւ : Տեղական թերթ մը, Combat, ծանուցանելով այս լուրը երկու անգամ nուս կը կոչէ հայ գիտնականը, թէեւ միւնոյն ատեն կը հաստատէ թէ Պ· Համբարձումեան նախագահն է Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիային եւ տնօ–րէնը Բիւրականի աստեղադիտարանին ...

Երիտասարդ գիտնականին կ'ընկերանան եր–կու ռուս ակադեմականներ : Ուրբաթ օր France - URSS ընկերակցութիւնը ընդունելութիւն մը սար–քած էր ի պատիւ հիւրերուն : Այս առթիւ հայ գիտնականը, որ հետազօտութիւններ կը կատարէ երկու տարիէ ի վեր ,բացատրեց թէ աստղերու նոր խմբաւորումներ (ասոսիացիա) կը լուծուին եւ կը վերակազմուին 5 — 10 միլիոն տարիի ամբողջ մը :

Ճափոնի դաշնագիրը պիտի ստորագրուէր երէկ

ՄԱՀԱՓՈ՞ՐԶ ԿՐՕՄԻՒՈՑԻ ԴԷՄ

Մշակուած օրակարգին համաձայն, երէկ , չաբաթ, 49 երկիրներ ստորագրած պիտի ըլլային Ճափոնի հաչտութեան դաչնագիրը : (Ընդհ· թիւը 52 է) :

Ուրբաթ առտու 14 պատուիրակութիւններ պաչտօնապէս հաղորդած էին թէ պիտի ստորա–գրեն : Միեւնոյն ատեն ամերիկացի բարձրաստի–ճան պաչտօնատար մը կը յայտնէր թէ հաւաստիք–ներ ստացած են 49 ազդերէ :

Գալով Խ· Միութեան եւ արբանեակ երկիր – ներուն, անոնց պատուիրակութիւնները սկիզբէն ի վեր ժխտական դիրք բռնած ըլլալով, կը կար – ծուէր թէ պիտի ձգեն երթան ստորագրութիւննե–րէն առաջ կամ վերջը :

Լեհական պատուիրակին հետեւեալ յայտա – րարութիւնն ալ կը հաստատէր այդ պարագան .

— « Այն երկիրները որ չեն գտնուիր Մ· Նա – հանգներու դիկտատուրային տակ, պիտի չտա – րաձրեն հաչտութեան դաչնագիրը» : (Խ· Միու – թիւն, Լեհաստան եւ Չեխոսլովաքիա) :

× *Ուրբաթ օրուան նիստին մէջ խօսեցան 19 պատուիրակներ :*

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը ազդարա – րեց կարմիր Չինաստանի թէ «չի կրնար բռնի մտնել Միացեալ Ազգերուն եւ այս ժողովին մէջ» :

Փիլիպպեան կղզիներու ներկայացուցիչը բարկութեամբ յայտարարեց թէ պիտի ստորագրէ , իրեն վերապահելով հատուցում պահանջել Ճա – պոնէն : Արաբական երկիրները յայտարարեցին թէ պիտի ստորագրեն վերապահութեամբ, հա – մաձայն չըլլալով որ օտար զինուորներ մնան Ճա–պոնի մէջ : Խօսք առնող 19 պատուիրակներէն մի–այն Տիկին Կ· Սեքանինովա (Չեխոսլովաքիա) ընդդիմացաւ դաչնագրին, դրաւոր Ճառ մը կար–դալով, սովորական բովանդակութեամբ : Ցը – րանսայի արտաքին նախարարը, Պ· Ռոպէռ Շու–ման, անդամ մը եւս չէշտեց թէ անհրաժեչտ է վերջ դնել պատերազմական վիճակին, լուծել բազմաթիւ կնճռոտ խնդիրներ, ապահովել խա – ղաղութիւնը եւն . :

× *Նոյն օրը լուր տարածուեցաւ թէ դաւ մը սարքուած է, Կրոմիքօն սպաննելու համար : Հրա–տարակուած տեղեկութեանց համաձայն, բեռնա–կառք մը պիտի տապալէր խորհրդային պատուի–րակին ինքնաչարժը, սպիտակ Ռուսերու դէմ–դով : Այս լուրը հաղորդած էր ոստիկանական պաչտօնեայ մը : Հաւատք չընծայելով հանդերձ , ամերիկեան ոստիկանութիւնը արտակարգ միջոց–ներ ձեռք առաւ, խորհրդային պատուիրակութիւ–նը դէպի ժողովատեղի առաջնորդելու համար : Ոստիկաններ կը հետեւէին կառքին եւեւէն եւ առջեւէն, ինչպէս եւ երկու ինքնաչարժներ :*

Սպիտակ Ռուսերու ներկայացուցիչներէն Պ· Ս· Փաւլով, դործօն անդամ հակաբոլչեւիկ ընկե–րակցութեան մը եւ խմբագիր, վճռապէս հերքեց այն լուրը, յայտարարելով ·

— « Մենք հաւատարիմ քաղաքացիներ ենք : Պ· Կրոմիքօ պարզ խամաճիկ մըն է : Եթէ զայն ոչնչացնեն, խորհրդային կարդուսարքը չի տկա – բանար : Կրնան ուրիչ հազար հոգի դնել անոր տեղը : Ինդիրը կը տարբերի, եթէ Սթալինի մա – սին ըլլայ : Ես կը կարծեմ թէ համաչխարհական դրդռութիւն մըն է եղածը, որպէսզի պահանջեն դադրեցնել որեւէ հակաբոլչեւիկ դործունէու – թիւն : Աչխարհի խաղաղութիւնը վերահաստատե–լու միակ միջոցն է ազդային յեղափոխութիւն մը յարուցանել Ռուսիոյ մէջ : Ժամանակը հասած է» :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդաք Դ· էջ)

ԱՐՄԱՇԻ ՎԱՆՔԸ ՄՇԿՈՒԹԻ ՎԵՐԱԾՈՒԱԾ

Անթիլիասի դպրեվանքին վերատեսուչը, Դե–րենիկ եպիսկ· որ վերջերս Պոլիս եւ Անատոլու այ–ցելած էր, հանդիպած է նաեւ Արմաչ : Գիւղին պատմական վանքն ու եկեղեցին բոլորովին քան – դուած են եւ մղկիթ մը չինուած է անոնց տեղ : Մէկ հատ Հայ չէ գտած Արմաչի մէջ :

Ցետոյ գացած է Անգարա, ուր կը գտնուին 600 Հայեր : Ոչ եկեղեցի ունին, ոչ քահանայ, ոչ դպրոց : Բոլորն ալ թրքախօս են : Կեսարիոյ Հայե–րը—մօտ 4000 հոգի — առաջին անդամ էր որ ե–պիսկոպոս կը տեսնէին 35 տարիէ իվեր : Կեսա – րիոյ երեք եկեղեցիներէն մէկը վերածուած է մը–թերանոցի, մէկը քանդուած, երրորդը կը մնայ Հայոց ձեռքը : Ունին քահանայ մը եւ առաջնոր – դարան, բայց դպրոց չունին եւ բոլորն ալ թրքա - խօս են :

Քաղուած տեղեկութեանց համաձայն, Պոլսէն դուրս գաւառի մէջ կան 50.000 Հայեր, որոնք ոչ եկեղեցի ունին, ոչ դպրոց, հետեւաբար կորսն–ցուցած են իրենց մայրենի լեզուն : Պոլսոյ պատ–րիարքը կը խորհի գաւառները այցելել այս աչ–նան :

ՀԱՄԱՐՅՈՒՆ ՂԱՀՈՒՅԻՆ ՄԵՔ

Ի. ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՄՄՄ.— Այս նորարարին կփափաքեի Երևանի «Մանիպուլ Գիտությունների Ակադեմիայի» ամենամոտ նիստերից մեկին ներկայացնել իմ նոր գյուտը, որ ես կոչում եմ «Ինքնաշարժ ֆոնդ»։ Ես ունեմ 1931 ձուլվող բրիգադ։ Ցանկացած ժամանակ, ինչպես ասում են Ռուսաստանում, ես կարող եմ ինձ համար ստանալ «Ֆորդ» բրիգադի (կոմունիստների) ամբողջ կազմը։ Ընդհանուր արժեքը՝ մոտ 1 միլիոն ռուբլի։ Ես ունեմ նաև ինքնաշարժ, որ ինձ ծառայում է որպես «Ֆորդ» բրիգադի ղեկավարի մեքենա։ Ես ինքս ինձ համար ստեղծել եմ ինքնաշարժ ֆոնդ։ Ես ունեմ նաև ինքնաշարժ ֆոնդ։ Ես ունեմ նաև ինքնաշարժ ֆոնդ։ Ես ունեմ նաև

Գրասկզբան...

Երբ ամէն առտու կ'ըսկըսիմ կրկին,
Ապրումին հաղօտ խաղերը ահվերջ,
Կը ժըպտի ան ինծ մօր մը պէս անգին,
Մաղթը սըրտագին իր աչքերուն մէջ,
Էութեանս յեց՝ ուժն իր թիկունքին,
Կայք մ'Է փողփողէջ ...:

Ու յոյզերէն վերջ օրուան վերջացող,
Երբ ափերուս մէջ գլուխըս բանտած,
Կ'առանձնանամ լուռ խոհերէն ողող,
Ան գիս կ'օրօրէ օրերուս ահեղարձ
Ցուշերովն աղու, վրրան շող ու ցօղ ...:
Հոգիս երկնաբարձ ...:

Կամ ամէն անգամ, սիրտըս իր կուրծքին՝
Էութիւնս անկար փնտռէ ելք մը թաց,
Ու ուզէ մոռնալ խռովքն իր ներքին,
Աչքերուս դիմաց կը բանայ յանկարծ
Դուռերը գաղտնի անճառ դիւթանքին ...
Ցաւերժէն արձարձ ...:

Ցաւի ու վիշտի իմ՞նչ պահեր պըղտոր՝
Երբ ոչ ոքի ես կրնայի յայտնել,
Ցանկացեցի անոր խորհուրդին անդորր,
Ու բաւիղներուն հոգիիս անել,
Ան ցանեց յոյսին աստղերն անսովոր ...
Երկինքի վայել ...:

Եւ ի՞նչ խինդ խաղաղ, երբ մըտածումին
Հոնգմերը բեղուն՝ գիրքերուն մէջէն,
Իր կուրծքին վըրայ շուրջը կ'օրօրուին ...
Կամ գիրքերն՝ ակեր՝ իրենց կարկաչէն,
Կ'ապրթնեայ դարձեալ սըրտիս երգը հին ...
Տեսչերուս մունչէն ...:

Այսպէս ան եղած ընկերն օրերուս,
Այսօր ալ ետևէն ցայուածքին մէջ հուր,
Կարծես կ'ըսէ ինծ վախչիլ կեանքէն դուրս,
Ու կոտտանքներուն անոր սայրասուր
Խոյանքը մոռնալ՝ եղած խորասոյզ,
Անհունին մէջ լուռ ...:

Լոյսէ բաշերով ձիերու լըծուած,
Ոսկի կառքին պէս աստուածի մը հին,
Կ'ըսպասէ հիմա ան ինծ գըրկաբաց,
Պատրաստ թեւելու՝ հեռու աշխարհին
Ծիրերէն մըռայլ՝ սահմանները անոյշ ...
Ձամբէն այգայիս ...:

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Թիւնը կը սրուի, կ'ընդարձակուի, ղեցումներն ու ճաշակները կը նրբանան, նոյն համեմատու – թեամբ ալ լեզուն լնգղնիք կը ճոխացնէ: Միեւ - նոյն կերպով, որչափ աւելն որ ազգի մը քաղաքակրթութիւնը անկման կը մխի, լեզուն ալ անոր հետ յեղաշրջական ընթացք մը կ'առնէ, օրէ օր կ'աղքատանայ, կ'անչքանայ, կը ոտկանայ, միշտ մնալով հաւատարիմ հայելին դինքը խօսող ժո – ղովուրդին քաղաքակրթութեան :

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

*ԽՄԲ.— 1915ի ճահճատակներէն: Հեղինակ աշ-
խարհաբարի բերականութեան եւ ուրիշ գիրքերու:*

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

ԿՏՐՈՒԿ ՄԻՋՈՑ ...

— Տղայ, տուր նայիմ սա դպրոցի տետրակդ, քանի մը թուղթ պոկեմ:

— Բաբա, մէկ, երկու, երեք feuille թուղթ կայ մէջը, միւսները գրուած են :

— Տօ տղայ, մէկ երեսը պարապ թերթ չկա՞յ:

— Չկայ, բաբա, մէկ երեսին վրայ դասս գըրած եմ :

— Աղուէսի պոչ, տուր այս երեք մաքուր թերթերը: Եթէ չբաւէ, միւս երեսներն ալ կը լե – ցընենք: Հոգ չէ, խմբագիրը քիչ մը պատէ կ'անցնի, հիմա ո՛վ դուրս պիտի երթայ թուղթ ճարելու :

Հա, լաւ է թուղթդ, գիծեր ունի եղեր: Գի – ծերուն մէջերն ալ կ'օգտագործենք: Եթէ չեղաւ, եղերքներն ալ գործի կուգան: Տղաս, տուր նայիմ սա գրիչդ :

— Բաբա, կարմիր է: Ալիսը երկու հատ ու – նէր, մէկը լնծի տուաւ: Անոր բաբան կարմիր մե-լանով գրիչ կը գործածէ եղեր: Սեւ մելանը ար – դիւնաւած է եղեր իրեն :

— Վա՛յ լնկերաւոր սատանայ, մինչեւ մելանը ... Մանչուկս, տուր նայիմ սա կարմիր գրիչդ : — Քիչ եաքը — տղաս, գրիչը չի գրեր, մելանը հատաւ:

— Բաբա սեւ մատիտ ունիմ, տա՞մ :

— Տուր տեսնեմ: Վայ, ծայրը կոտրած է, բալիկս:

— Տուր քայէ ընեմ :

— Ա՛ս ինչ փտած ապրանք է, նորէն կոտրեցաւ: Տաշէ տեսնեմ մէկ մըն ալ: Աղուոր տաշէ: Տուր լնծի :

Կնիկ, սանկ ծակուծուկ տեղ մը մատիտ-գըրիչի պէս բան մը չունի՞ս: Հին օրերէն մնացած բաներ մը...

Սա թղթակցութիւնը վերջացնեմ: Ուշացաւ : Ժողովուրդը, թերթին մենծը կը սպասեն: Մի – նուչին մայրը քանի անգամ տեսաւ դիս , « ե՞րբ պիտի դրես սա ճապուկիս հանդէսին մէջ գրուցա-ծը» կ'ըսէ կ'երթայ... Ուֆ, ինչ դժուարին բան է եղեր ազգին գործով զբաղիլը :

Էհ, իրապէս դժուարին է խմբագիր ըլլալն ալ... Չեմ կրնար անտարբեր անցնիլ այս նեղացուցիչ վիճակին վրայէն: Եւ կ'առաջարկեմ, խմովանն.— Խմբագրութիւնը, իր թղթակիցներուն կը դր-կէ որոշ քանակութեամբ, մէկ երեսը սեւ, միւսը ճերմակ ձեռագրի թուղթ:

Այս կերպով երկու երեսը օգտագործելու վը-տանդը կ'անհետի :

— Հապա, եթէ կարմիր մելանով գրեն ճեր – մակ կողմին վրա՞յ . .

— Այդ ճերմակ կողմն ալ, փոխանակ ճերմա-կի, կարմիրի կը վերածէք, սեւ մելանը իր գործը կը տեսնէ :

— Հապա եթէ, կարմիրի վրայ ուրիչ բաց գոյ-նով մը գրեն՝ որ անընթեռնելի ըլլայ :

— Էհ, թղթակցութիւն բսուած արհեստը կը ջնջէք: Մնացածը թող մտածեն բեմի վրայ խօսող երդողները ... Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՍԿՕՓՕՆՔ ...

Այդ առաւօտ. — Գլխիկոր ու կաթօտ, երբ իջայ պարտէզ.— Վարդիս թուփը հեզ.— Ընկերոջ մը պէս կը հարցնէր ինձ.— Ինչո՞ւ տխուր ես. — Չէ՞ որ գարուն է.— Պէտք է բողբոջես.— Ին – ծի պէս ...:

Գարունը քեզ համար.— Ծաղկանց անհամար. Բուրմունքն է բերեր.— Թախիծը հոգիիդ աւեր. — Հովերուն ցրուելու.— Եւ իբրեւ այցելու.— Չիս է ուղարկեր.— Քեզ զարնան ընկեր.— Քո թախծութեան.— Երկնային դարման.— Ես ունիմ միայն.— Վաղ արեւածագին.— Երբ սոխակներ սկսին.— Իրենց երգը զարունին.— Կակոններ ու-նիմ ծիծաղկոտ.— Բացուելու քո սրտին կա – րօտ ... :

Լուռ մտիկ կ'ընեմ ես.— Պաղ արձանի պէս.— Երգը սիրտիդ.— Իմ վարդիս անդին.— Իր հրճուանքը զարնան.— Բաժնել կ'ուզէ ան,— Ըն-կերոջ մը պէս.— Կարօտակէզ.— Համբուրելով դիս.— Կ'ըսէ նորէն.— Զուարթօրէն.— Ինչու տխուր ես.— Սթափէ.— Բացուէ.— Ինծի պէս . . :

1923 ՄԵԼԻՔ

ՍՏԱՑՈՒՆՔ

ՎԻՃԱԿԱԳԻՐ ԽՆՈՒՍ (ՀԱՐՔ) ԳԱՒԱՌԻ ԵՒ ԹՈՆՏՐԱԿԵՑՈՑ Աղավնիին եւ քաղաքականութեան կապը ի նկուս: Գրեց՝ Եղիշէ Ց. Մելիքեան: Տպ. 1943: Գինն 100 ֆրանք Հասցէ.— Y. Melikian, 7100 Charles Street, Philadelphia, 35, Pa. U. S. A.:

ԾԱՂԻԿՆԵՐ ԻՐԱՆԻ ՊԱՐՏԻԶԷՆ

ՍԱԱԴԻԻ ԱՍԱՑՈՒԱԾՆԵՐԻՑ

× Ես ձգտում եմ չըլսպայել աչխարհը եւ թողնել նրա վրայ հոգւոյս դրոշմը :

× Եթէ խեղճ կառուն թեւեր ունենար, ճնճ-ղուկի հունարը երկրից կը վերնար:

Իսկ եթէ եղան պոչերը էլը ունենար, աչխար-հի վրայ մի մարդ չէր մնար :

× Ձեռքը առնծի դէմ եւ բռունցքը սրի՝ խելօք մարդու դործը չէ :

× Հարուստը նա է որ պարկեչտ է եւ ոչ թէ մեծատանէը :

× Պետութեան եւ կրօնի թշնամիները երկուս են.— Թագաւորը առանց հեղութեան եւ կրօնաւո-րը առանց դիտութեան :

× Օ, դու հայցողդ հացը կենսական, նստիր եւ օգտուիր նրանից:

Ով դու մարդ, եթէ քեզ փնտռում է մահը, մի փախչիր, մեւնոյն է, նրանից չես կարող խու-սափել :

× Կեանքը անցնում է անվերջ հոգերով, «ինչ-պէս սնանիլ , ինչպէս հագնուիլ»:

Գոհացիր, տխմար փոր, հացով, ամօթ է մէջքը մեծի մօտ ծըռել :

Թարգմ. Ա. ԳՐԱՍԵԼՆԻԿԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑՔԻ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑՔԻ
« Ճ Ա Ռ Ա Զ » Ը

«ՃԱՌԱԶ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

Քունը կ'աղդուրեց ինձ, եթէ քունից յետոյ ուրախանալի ոչինչ ունեցայ, սակայն կեանքը այն-քան էլ տխուր չթուաց ինձ: Թռչունները ճառա - դում էին ծառերի վրայ, իսկ արեւը սողոսկելով սաղարթների միջից ջերմացնում էր, գիշերուայ ընթացքին պաղած մարմինս:

Զդում էի մասնաւոր թեթեւութիւն մը, նաեւ ազատութիւն, յատկապէս ազատութիւն:

Ահա, հանդիստ պառկած եմ անտառում մե-նակ եւ թքում եմ ամէն ինչի վրայ: Առջեւս ամ – բողջ ցերեկ մը կայ. թերեւս նա ինձ բերելու է մեծ յաջողութիւն , կոթնելով արմուկներիս , սկսում եմ այնպիսի անհոգութեամբ դիտել չորս կողմս, կարծես նոր եմ արթնացել քնից ննջասենեակումս ու փնտռում եմ կորսուած մուճակներս :

Ինչ որ կարմիր բան փայլեց աչքիս, ահ այդ իմ երեկոյեան լոլիկներն են, ընկած կանաչ խոտե-րի վրայ, փայլատակում են արեւի ճառագայթ – ների տակ: Օհ, ես ունիմ առաւօտեան նախաճաշ: Շատ եմ սիրում սուրճը խմել անկողնում, այսօր թող լոլիկները լինեն իմ սուրճը մատուցած ան – կողնուս մէջ:

Ցածեցած, դնում եմ դէպի լիճը, քալելով ցո-ղաթուրմ խոտերի վրայ: Լիճը խաղաղ էր, ծառե-րի արտացոլումներից կանաչ, մամուռ էր բու – րում:

Ցետոյ կար մէկ ուրիշ բան, որ մանկութիւնս էր յիշեցնում ու անցած լաւ օրերը: Կարծես գա-նում էի կախարդական մէկ պուրակում ու հը - մայքից քարացել էի: Ջրերի վրայ սահելով ինձ մօտենում էին կարապները եւ ճօճուելով ջրերի վրայ ցուցադրում էին իրենց կամարաձեւ պարա-նոցները:

Քիչ հեռու, պոչերը վեր ցցած: կարծես վա-խենում էին թրջելուց, համախմբուած էին չա - տախօս բադերը : Դանդաղօրէն քայլում եմ լճա-կի եզրով, կարապները ու բադերը հեղնում են ինձ, ըստ երեւոյթին սպասում են, որ իրենց կե-րակրեմ, խեղճ կենդանիներ , փետրաթափ եմ , աւաղ: Երկար հետեւեցան ինձ եւ երբ համոզուե-ցան որ անկուտ եմ, հիասթափուած կանդ առին եւ իրենց ղիլ կոկինչներով խլացրին օդը: Այդ աղ-մուկի մէջ յատակօրէն նշմարեցի եւ հայհոյանք , նաեւ արդահատանք իմ հասցէին :

— Ներեցէք, ասացի, իմ սիրելիներս, որ յու-սահատութեան մատնեցի ձեզ, ներեցէք :

Նրանք չդնահատեցին քաղաքավարութիւնս եւ արհամարհանքով հեռացան :

Քիչ հեռու լուացուեցայ պաղ ջրով, թար – մացայ, եռանդս աւելացաւ ու միտքս սկսաւ դառ-նալ գործնական խնդիրների չուրջ: Կը բաւէ ի – մաստասիրութիւնը, կատարեցի առաւօտեան ըրօ-սանքս, իսկ այժմ չատ լինելու է քաղաք դործի :

Համբերի դրամներս, որոշեցի թերթ չառնել, իսկ գործի վերաբերեալ ծանուցումները կարդալ կարդ մը վայրերու մէջ կախուած թերթերից : Մեթրօ առի եւ իջայ քաղաք :

Մինչեւ կէսօր թափառեցայ, Temple թաղա – մասի նեղ եւ խիտ փողոցներում, մասնաւորապէս այն փողոցները ուր կեդրոնացած են պայուսակ – ների եւ դունաւոր կաշիների գործարանները : Ինչ հետաքրքրում էր այդ, քանի որ ծանօթ էի փայտի եւ կաշուի վրայ կրակով աշխատելու գործին: Գործ կար, սակայն իմ չար բախտից , գործ փնտռողները աւելի շատ էին ու ամէն տեղ միայն մերժողական պատասխան էի ստանում , կամ անխուսափելի խոստումը — « եկէք յաջորդ չաբաթ»: Երբ ձեղ ասում են — «եկէք յաջորդ չաբաթ», ենթադրում են թէ դուք սովից չէք մեռ-նելու մինչեւ այդ, հետեւապէս գործ ստանում էին բոլոր նրանք, որոնց ջիղերը եւ ստամոքսները տո-կուն էին... ինձ համար հարցը մէկ չաբթուայ չէր, այլ անմիջական, այօրուայ :

Վերջին սուերս ծախսել էի ճամբորդութեան վրայ, հացի պատառ անդամ դնելու կարողու – թիւն չունէի, իսկ ուտելու անասահման ցանկութիւն ունէի եւ ինչ ցանկութիւն :

Միս, իւղոտ միս ոսկրով :

Գլուխս դառնում էր, արեւը ջղայնացնում էր ինձ, կոկորդս չորացել էր: Վրէժ, վրէժ ունէի բոլորի դէմ , գլխաւորապէս ծանօթներիս դէմ, կարծես նրանք լինէին մեղաւորը եւ պատճառը իմ քաղցի :

Թարգմ.՝ Ա. Ի. (Շար.)

16 ծաւարակշիռ խնդիրներ

Երեք Մեծերը — Մ. Նահանգներ, Ֆրանսա եւ Անգլիա — բացառիկ ժողով մը պիտի գումարեն Սեպտ. 10ին (վաղը) Ուաշինկթընի մէջ, քննելու համար 16 տասպողական խնդիրները, որոնք բոլորն ալ կապ ունին Ցապոնիոյ հետ, ուղղակի կամ անուղղակի :

Ժողովը պիտի տեւէ չորս օր: Օրակարգին վերջապէս կը գտնուին արեւմտեան Գերմանիոյ, Սպանիոյ, Իտալիոյ, կարմիր Չինաստանի վերաբերեալ խնդիրները: Ահա գլխաւորները :—

1.— Երեք Դաշնակիցներուն դիրքը Ցապոնիոյ թէան եւ արբանեակներուն հանդէպ եւ ձեռք բերուած արդիւնքները: 2.— Ատլանտեանի եւ Միջերկրականի հրամանատարութեանց խնդիրը : 3. Եւրոպական բանակ եւ Գերմանիոյ մասնակցութիւնը: 4.— Իտալիոյ պահանջը՝ սպառազինութեանց սահմանափակումները ջնջելու համար : (Երեք դաշնակիցներն ալ համաձայն են): 5.— Ֆրանքեւանգլեւամերիկեան հաշտութեան դաշնագիրը մը Գերմանիոյ հետ: 6.— Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը: 7.— Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ առարկութիւնները այն ձեռնարկին դէմ զոր կատարեն Մ. Նահանգները, Սպանիոյ հետ դիւանակցութիւն մը կնքելու , ինչպէս եւ նաւային եւ օդանաւային խարխափներ ապահովելու համար: 8. — Տնտեսական եւ քաղաքական միջոցներ՝ պաշտպանելու համար արեւմտեան պետութեանց հպատակները Երկաթեայ Վարագոյրէն անդին: 9.— Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ ընդունելութիւնը Ատլանտեանի դաշինքին մէջ: 10.— Ապագայ ռազմագիտութիւնը, եթէ պատերազմը չարունակուի Քորէայի մէջ: 11.— Կարմիր Չինաստանի ճանաչման խնդիրը: 12.— Հնդկաչինի պատերազմը (Ֆրանսա նոր օգնութիւն կը սպասէ) : 13.— Եգիպտոսի անգլ. զօրքը պարպելու խնդիրը: 14.— Անգլեւիրանեան քարիւղի վէճը: 15.— Մարոքի խնդիրը: 16.— Քաշմիրի խնդիրը (Հնդկաստան եւ Փաքիստան) :

Մարոքի հարցին առթիւ, բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Ֆրանսա պիտի խնդրէ որ Մ. Նահանգները միջամտութիւններ չփորձեն, քաջալերելով ազգայնականները որոնք բացարձակ անկախութիւն կը պահանջեն:

× Մ. Նահանգներու դանձային նախարարը կարգով լսեց Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Իտալիոյ եմմասկան նախարարութեանց ներկայացուցիչները: Ֆրանսա նոր վարկեր եւ զէնքեր կ'ուզէ :Իտալիա՝ հում նիւթեր, մանաւանդ որ դեռ երկու միլիոն անգործներ ունի եւն. :

ՆՈՐ ՅՈՑՑԵՐ ԹՒՀՐԱՆԻ ՄԷՋ

Թիհրանէն կը հեռագրեն թէ ուրբաթ գիշեր հրապարակային ժողով մը տեղի ունեցաւ, անգլեւիրանեան վէճին առթիւ: Ճառախօսները մահռուան սպառնալիքներ ուղղեցին այն երեսփոխաններուն եւ ծերակուտականներուն որոնք դիրք բռնած են վարչապետին դէմ: Հինգ հազար ցուցարարներ իրենց հաւանութիւնը յայտնեցին Տոքթ. Մոսատեղի, որ երկու չաբաթ ժամանակ առած է, որպէսզի Անգլիացիները վերսկսին բանակցութիւնները, այլապէս պիտի վտարուին մըներկայ 350 մանադէմանները: Մուսթաֆա Ռեչան, կը նայի, կը նախատեին որդին, թելադրեց որ վարչապետը անասուն մնայ, երբ որուած պայմանաժամը լրանայ :

Հոսէյն Մաքի, քարիւղի ազգայնացման թունդ ախոյեանը, յայտարարեց.— « Անգլիացիները կ'ուզեն տապալել Տոքթ. Մոսատեղը, բայց պիտի չյաջողին: Ուրիշ պաշտօնատար մը, որ իրեն կ'ընկերանար դէպի Ապատան, աւելցուց .— « Կիրակի կը տեսնէք: Ամէն բան ձեռք պիտի առնենք, մէջն ըլլալով Ապատանը » :

Վարչապետը բոլորովին վստահ է թէ վստահութեան քուէ պիտի ստանայ կիրակի օր (այսօր), երեսփ. ժողովին մէջ :

× Իրագեկներ կը հաւատան թէ Անգլիա բանակցութիւնները խզուած յայտարարեց, Մ. Նահանգներուն հետ խորհրդակցելէ վերջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Դ.Ա.Հ.Լ.Ի.Ձ.Ը Ա.Ր.Տ.Ա.Կ.Ա.Ր.Գ ճիպեր կը փորձէ, մինչեւ ճամբայ մը գտնելու եւ դպրոցական օրինաձեւը քուէարկել տալու համար: Երէկ բանավէճը աւելի սաստկացած էր արմատականներուն եւ ժողովրդականներուն միջեւ: Հինգշաբթի օր սկըզբունքով քուէարկուեցաւ օրինագծին այն յօդուածը որ եռամսեայ 1000 ֆրանք կը սահմանէ իւրաքանչիւր աշակերտի, երկրորդական վարժարանի համար, պետական ըլլայ թէ անհատական (կաթոլիկ): Ա.ր.մ. նախարարները կը փորձեն յարմարիլ, բայց կուսակցութիւնը կը պնդէ աշխարհականացման սկզբունքին վրայ: Եթէ պատահարաբար խորանայ, գահլիճը պիտի տապալի, նոր անելի մը առջեւ դնելով երկիրը :

Գ.Ա.Ղ.Տ.Ն.Ի Զ.Ի.Ն.Ք.Ե.Ր.Ո.Ւ.Ի Չինութեան համար հինգ միլիառ տոլարի յատկացածական դումար մը քուէարկեց Մ. Նահանգներու ծերակոյտին վար-

ՅԱՌԱՋԻ տարածման համար

Տէր եւ Տիկին Տէր Աւետիսեան եւ Տէր եւ Տիկին Պօղոս Գորգիկեան 500ական ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ի տարածման համար, փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ ԿԱՐՊԻՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ :

× Նոյն տխուր առթիւ «Յառաջ»ի խմբագրութիւնը հազար ֆրանք՝ Ալնճարի Յառաջ վարժանին:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՏԱՐԱԲԱՅՏ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԱՓԱԶԵԱՆի (Շ. Նարդունիի քեռայրը) մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի՝ Փարիզէն Պ. Յարութիւն Մինասեան 5000 ֆրանք կը նուիրէ «ՀԱՅՑ – ԲՈՑԺ»ի ֆոնտին: Մարսէյլէն Տօքթ. Ց. Սիվրիհիսարլեան՝ 1000 ֆրանք, Լա Թուր տ'Իկէն Տէր եւ Տիկին Ց. Հայրապետեանի :

ՎԵՐԱԲԱՅՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ

Պուլվար Օսմոյի (Մարսէյլ) Կ. Խաչէ, թաղականութեան եւ Նոր Սերունդի միացեալ վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտ. 1ին: Արձանագրութեան համար նախօրօք դիմել՝ Օր. Աստղիկ Հայրապետեանի :

Կը պաշտօնավարէ Պ. Ազգիկ Մարտիրոսեան :

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Սիրանոյշ Ատիլպերթ Մեքիկեան (Ծնեալ Ազատեան), որ եղած է կիլբոսի որբանոցը , անկէ անցած է Միտիլլի (Ցունաստան) եւ այժմ Մարսէյլ ըլլալ կը կարծուի : Տեղեկացնել եղբօրը՝ Սաեփան Ազատեանի Rafael Maria Corobano 2, Villa de Cuba Edo. Hragua, Venezuela (S. Am.) :

Այրի Տիկին Եղսա Պաղտասարեան (Մարսէյլ) , Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Զօլաքեան (Լիոն) , Այրի Տիկին Պայծառ Տիրանեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Կարապետ Պաղտասարեան եւ զաւակները (Լիոն), եղբայրը Պօղոս Պաղտասարեան (Ամերիկա), ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականները եւ պարագաները խորին ցաւով կը յայտնեն զառնաղէտ մահը՝ յետ կարճատեւ հիւանդութեան ,

Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆի

(Խարբերդի Հիւսէյնիկ գիւղէն, ծնած 1885ին) որ տեղի ունեցաւ 2 Սեպտեմբերին Conception հիւանդանոցին մէջ (Մարսէյլ) :

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը կատարուեցաւ Սեպտ. 5ին, եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Սէն Լուի գերեզմանատունը:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Tricots TERZIAN *հաստատութիւնը կը փընտռէ Թրիքոյի* Entrepreneur*ներ, «J 10 grande serie»ի վրայ բանելիք գործերու համար :*

Դիմել Ets. Terzian, 3 rue Poissonnière, Paris (2), *հեռաձայն* Cen. 93-75:

Chez SASSOUNI

31, RUE D'ALEXANDRIE

Métro St. Denis et Réaumur Tél. Gut. 92-65

Սասունի կուտայ համեղ, ընտիր, մաքուր եւ առատ ճաշ: Այցելեցէք, պիտի համոզուիք եւ յաճախորդ դառնաք ամէնուն պէս :

Հարսանիքի, կնունքի, նշանտուքի համար տրամադրելի մասնաւոր սրահ, ուտելիքով կամ առանց ուտելիքի :

ԱՄԷՆ ՕՐ ՆՈՒԱԳ ԵՒ ԶՈՒԱՐԹ ԺԱՄԱՆՑ

կերու յանձնախումբը:

ՇՈՒՐԺԱՆԿԱՐի ասպետէն Մարիա Մոնթէզ , 31 տարեկան, մեռաւ իր բաղնիքին մէջ, ուրբաթ օր: Երկու քոյրերը ճաշը պատրաստած էին եւ իրեն կը սպասէին: Տեսնելով որ կ'ուշանայ, մեծ քոյրը բաղնիք մտաւ եւ տեսաւ որ լոգարանին մէջ փռուած է, միայն ճակատը ջուրէն դուրս: Անմիջապէս գլուխը վեր հանելով, փորձեց արուեստական շնչառութիւն տալ: Երկու բժիշկներ ալ հասան,— եւ երեք ժամ աշխատեցան, բայց անօգուտ: Կը կարծուի թէ սիրտը ազդուած էր չափազանց տաք ջուրէն եւ ազերէն (նիհարնալու դեղեր...) : Երիտասարդ արուեստագիտուհին ծրնած էր Սան Տոմինկօ: Ապրացած է չատ մը կարեւոր դերեր — Անտեսանելի կինը, Անապատին ասպետակները, Արաբական գիշերներ, Ալի պապա եւ 40 գողերը եւն. : Ամուսնացած էր եւ աղջիկ մը ունի :

ԳՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ.— Մարսէյլ, Գ. Ծ. Հաշիւը ճիշդ է Թիւրխմացութիւնը Թիւերէն էր: Արմատները վերադարձուցէք :

Փարիզ, Մ. Ցովս.— Պիտի հրատարակուի :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի Տիկին Բարուհիի եւ ընկեր Շ. Նարդունիի , Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ :

Արտասահմանէն Փարիզ եկող Հայերուն մասնաւորաբար կը յանձնարարուի նկատի ունենալ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Փարիզեան նորաձեւութեանց մեծ վաճառատունը,
17, Boulevard des Capucines, Paris (*Քաֆէ տը լա Փէյին հիւղ դէմը*) : Հեռ. **OPE. 80.34**

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տան մէջ Jauge 7, 8, 10 *թիւ մեքենայի վրայ աշխատող փաստնիէ բրիֆօքէօզ գործաւորուհիներ: Դիմել՝* Maison Hovnanian, 123 rue d'Aboukir, Paris (2):

ՋԱՄԲՈՐԴՈՒԻԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով որեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գիներով, Ֆրանսայէն Ամերիկա կամ Ամերիկայէն Ֆրանսա եւ Արեւելք: Քանատա :

Վճարումը հոս կամ Ամերիկա, տեղերը կ'ապահովենք :

ԻՆՁՈՐ ՀԱՅԷՆ ԶԳՆԷՔ ՄԻԵՒՆՈՑՆ ԳՆՈՎ,
Դիմել ԺԱՆ Ե. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի
(30 տարուան փորձառութիւն)

AMERICAN LLOYD

48 rue de la République Tél. Co. 4722 Marseille
7, Rue Auber, Paris

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ձարտարագործական կամ ընտանեկան
ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
Ամենայն վստահութեամբ կրնաք դիմել Հայերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72-60
Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord
Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,
Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)
Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախքի կամ ձեւակերպութեան , ստացողին համար :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Mardi 11 Septembre 1951 երեքշաբթի 11 ՍԵՊՏ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6556-Նոր շրջան թիւ 1967

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԱՐԱՏԸ Ե՞ՐԲ ԳԼՈՒԽ ԾՌԱԾ Է

Կարդացիք անշուշտ,— երեք թուրք սպաներ եւ 105 զինուորներ Արարատի կատարը բարձրացեր են Օգոստ· 20ին, վեց ամսուան պատրաստութենէ մը վերջ :

Անատոլուի հեռագրական գործակալութեան թղթակիցը աւետելով այս լուրը, կ'ըսէր թէ թուրք լեռնագնացները «յաջողեցան բարձրանալ Արարատի մեծ կատարը, ուր ցարդ ոչ ոք ոտք կոխած է »:

— « Այս հոյակապ կատարը առաջին անգամ նուաճելու պատիւը վիճակեցաւ հրոսակային պատերազմի համար մարզուած բրիգական արշաւախումբին »:

Իր նկարագրութեան համաձայն արշաւախումբը կրցեր է բարձրանալ մինչեւ 4800 մեթր: Իսկ մեծ կատարը մագլցելու համար ճամբայ ելեր են հրամանատարը, վեց տասնապետ եւ երկու զինուոր:

Մշուշապատ է նկարագրութեան մնացեալ մասը·

— « Սկսաւ իջ դիտակներով հետեւիլ իրենց: Երկաթեայ բոպերով կը յառաջանային : Ժամերը կ'անցնէին· օդային անակնկալ փոփոխութիւնները այլազան դժուարութիւններ կը յարուցանէին :

Վերջապէս սկսան մագլցիլ իրարու կապուած: Մերթ ամպ մը կը պատէր կատարը եւ կը ձգնէր : Վերջապէս ժամը 6.30ին տրուած ազդանշան մը հաղորդեց թէ բրիգական արշաւախումբը նշանա – կէտը հասած է»:

Թղթակիցը չըսեր թէ որն էր այդ նշանակէտը:

Աչխարհագրութեան դիրքերը 5156 մեթր կը ցուցնեն Արարատի գագաթը:

Ա՞յդ է թուրք լեռնագնացներուն հասած կատարը, թէ նշանակէտ մը «ուր ցարդ ոչ ոք ոտք կոխած է»:

Թղթակիցը ուրի՛շ բան մը կ'ըսէ, ոտքը գետնէն կտրելով ·

« ... եւ ազդանշանը հաղորդեց թէ հսկայ լեռը գլուխ ծռած է Մէհմէտճիքի վճռականութեան առջեւ »:

« Հոդ կեցի՛ր » — կ'ըսէ պատմութիւնը :

Ի՛նչ լեռներ բարձրացած եւ յետոյ գլխիվայր թաւալած է Մէհմէտճիքը, դարերու ընթացքին : Վիէննայի դուռներէն մինչեւ Պալքաններն ու Կովկաս: Որիմի ափերէն մինչեւ Լիբանան եւ արաբական աշխարհը :

Գալով Արարատի, անոր կողերն ու կիրճերն անգամ գերեզման դարձած են բազմազան աչխարհականութեանց :

Եթէ ան գլուխ ծռած ըլլար դարաւոր փոթորիկներուն եւ արշաւանքներուն, չատոնց Հայաստանն ալ պատմութեան անցած պիտի ըլլար , սահմանէն ասդին թէ անդին :

Ոչինչ կ'ապացուցանեն առժամեայ յաղթանակները, որոնց գաղտնիքը չատ լաւ գիտեն Թուրքերը իրենք :

Արարատի ծեր գմբէթից — Դար է եկել , վայրկեանի պէս — Ու խնճել :

Աննուն թռուով կայծակների — Սուրն է բեկուել ադամանդին — Ու անցել :

... Հերթը մի պահ բոնն է հիմա — Դու էլ ճայիր սեգ ճակատին — Ու անցի՛ր :

Եթէ ճիշդ է որ աչխարհագրութիւնը կը վարէ ժողովուրդներու ճակատագիրը, ոչ Արարատը գլուխ կը ծռէ, ոչ ալ Եփրատն ու Տիգրիսը կը փոխեն իրենց ընթացքը :

Հայաստան աչխարհին լիճերն անգամ դարերու պատգամը կ'արտայայտեն, իրենց խորութեամբ եւ պայծառութեամբ: Իսկ լեռները լրացուցիչ մասերն են ամէհի Արարատին :

Կարելի է արշաւախումբեր կազմել եւ Արարատ բարձրացնել· բայց կարելի չէ խոնարհեցնել զայն,— յաւիտենապէս բռնութեան տակ պահել անոր չուքին տակ ծագկած ժողովուրդը :

Արարատի մշուշն անգամ դարերու խորհուրդն է որ կը ծածկէ, իր սառնապատ բարձունքէն հեզնելով ամէն տեսակ աչխարհակալներու յաւակնութիւնները :

Հայաստանեայց աչխարհին այդ ամէհի Հսկան ոչ թէ գլուխ կը ծռէ, այլ գլուխ ծռել կուտայ բոլոր անոնց որ կը յամառին ուրանալ ազգերու ա – պատութեան եւ ինքնորոշման իրաւունքը:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻՆՉԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆԸ ՅԱՄՔԻ

Հետեւելով Քորէայի պատերազմին ելեւէջներուն, յիշեցի ուրիշ պատմութիւն մը, նոյնքան եւ աւելի քստմնելի, անշուշտ կապուած մեր ժողո – վուրդի ճակատագրին հետ :

Ամէն օր, «յամենայն ժամ», կ'առաջարկուի բանակցիլ այդ արիւնռուչտ պատերազմը վերջացնելու համար: Ցանկարծ յոյս մը, լոյս մը կը ծագի այդ թափառական ժողովուրդին սրտին մէջ: Բեռները նորէն կը կապուին, լեռներ , ձորեր անցնելու, տուն վերադառնալու յոյսով:

Եւ սակայն, բանակցութիւնները կը ձախողին, թնդանօթը կ'որոտայ, «թուչուն բերդերը» կրակ կը փսխեն ու դարձեալ կիին, մանուկ, ծերունի բեռ կը շալկեն դպղթելու , փախչելու համար :

Ու այնպէս յաջորդաբար , ամիսներէ ի վեր : Տասնեակ անգամներ, կը խօսին, կը բանակցին կէս - համաձայնութիւններ կը գոյանան ու յանկարծ խզումը : Կռիւը կը վերսկսի կատաղի թափով մը: Փոխադարձ ջարդ եւ աւերում: Եւ այս՝ մօտ մէկուկէս տարիէ ի վեր:

Արդեօք պատերազմը պիտի վերջանայ ա՞յն աստեն, երբ այլեւս քաղաքները բոլորովին ամայանան եւ ամբողջ ժողովուրդի մը արիւնը ցամքի ···

—Բայց այս խնդիրը ի՞նչ կապ ունի մեր ժողովուրդի ճակատագրին հետ :

Կապը այն է որ մինչ Քորէայի մէջ արիւն կը թափին հիմնական խնդիրը մը լուծելու եւ ժողո – վուրդի մը անկախութիւնը վերահաստատելու համար, Թուրքիոյ մէջ մեր արիւնը ցամքեցուցին, նոյն հիմնական սկզբունքները թաղելու համար :

ՍՕՍԻ

Ցրաւնապի ներքին հոգերը

Նախարարական խորհուրդը չարք մը միլիոցներ ձեռք առաւ չաբաթ օր, քննելով դիներու բարձ – րացման խնդիրները:

Նուազագոյն աչխատավարձը որոչուեցաւ ամսական 20.000 ֆրանք, ժամավարձը 87էն բարձ – րացնելով 100 ֆրանքի (չաբաթը 45 ժամ) : Նաեւ ամսական 800 ֆրանք՝ իբրեւ ճամբու ծախք: (Արհեստակցական Միութիւնները կը պահանջէին 23.600 ֆրանք) :

Միեւնոյն ատեն որոչեց նոր միլիոցներ ձեռք առնել, իջեցնելու համար մսի, կաթաղի, ձուկի, հիւսուածեղէնի եւ կօշիկներու դիները: Բայց արոտնեց 10 առ հարիւր աւելցնել առանին գործա – ծութեան սահմանուած ածուխը (20 առ հարիւր՝ ճարտարագործութեան մէջ) : Ելեկտրականու – թեան համար յաւելում կը նախատեսուի 10 առ հարիւր: Հացին քիլօն 50 ֆրանք է երկուշաբթի օրէն սկսեալ :

Հակառակ սէնսիքաներու դժգոհութեան , դահլիճը չի կարծեր որ տկարանայ իր դիրքը՝ աչխատավարձի խնդիրներուն առթիւ: Աւելի ծանրակչիռ կը համարուի դպրոցական օրինագի – ծը, որուն դէմ ուղղուած կէտերը քուէարկուած են արդէն: Մանաւանդ որ, բուռն պայքար մը բացուած է արդէն, նահանգային խորհուրդներու ընտրու – թեանց առթիւ :

Վարչապետը երէկ ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ օրուան հոգերուն առթիւ :

× Դահլիճին անդամները չաբաթ օր որոչե – ցին չմասնակցիլ դպրոցական օրինագծին վիճա – բանութեանց, բայց միեւնոյն ատեն վճռեցին պահանջել որ եռ առնուի օրինագծին չորրորդ յոդ – ուածը, որուն տրամադրութեամբ տեղական իշխանութեանց արտօնութիւն կը տրուի կանխաւճարներ տրամադրել իրենց ենթակայ կրօնական դպրոցներուն :

Ազգ· ժողովին վիճբանութիւնները չարունակուեցան դիշերանց, եւ առաւոտն ժամը 2.40ին 282ի դէմ 311 ձայնով որոչուեցաւ անջատել 4րդ յօդ – ուածը, որ քիչ մնաց նախարարական տագնապ մը պիտի յարուցանէր :

Վարչապետը նորէն թախանձագին կոչեր ուղղեց, նկատի առնելով միջազգային կացութիւնը:

ՇՔԱՆՇԱՆ ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆԻ

Պէյրութի «Մասիս» չաբաթաթերթէն կ'իմա – նանք թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը պատուոյ Լէգէոնի Մեծ Խաչը չնորհած է կարդինալ Աղա – ջանեանի, որ Իտալիա կը գտնուի երկու չաբաթ է վեր :

Ճափոնի դաչնագիրը ստորագրուեցաւ 49 ազգերու կողմէ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, չաբաթ օր, 8 Սեպտեմբեր, ստորագրուեցաւ Ճափոնի հաչտութեան դաչնագիրը, 49 ազգերու կողմէ: Ստորագրեցին միայն Ս· Միութիւնը, Լեհաստան եւ Չեխոսլովաքիա :

Դաչնագրին ստորագրութենէն չորս - հինգ ժամ վերջը, Մ Նահանգներու արտաքին նախարարը՝ Էչիսըն, եւ Ճափոնի վարչապետը՝ Եջի – տա առանձին վայր մը քաչուելով, ստորագրեցին ապահովութեան դաչինք մը, որուն համաձայն ա – մերիկեան ցամաքային, ծովային եւ օդանաւային ուժերը պիտի մնան Ճափոնի մէջ եւ չուրջը, ցոր – չափ յարմար դատեն երկու կողմերը :

Ստորագրող պետութեանց դլուխն անցած է – ին Մ· Նահանգները եւ Մեծն Բրիտանիա: Ստորագրութիւնը տեղի ունեցաւ Փըրլ Հարպըրի ճափոնական յարձակումէն ինը տարի եւ ինը ամիս վերջը: Ապացուցանելու համար թէ Ճափոնն ալ անցած է ապատ ազգերու չարքը, ճափոնական դրօչը պարզուեցաւ Սան Ֆրանչիսկոյի օփերային մէջ, միւս ազգերու դրօչներուն հետ, մէկէն ըլլալով խորհրդային, լեհականը եւ չեխականը :

Ստորագրութիւնը տեւեց մէկ ժամ 15 վայրկեան: Ժողովը տեւած էր հինգ օր: Ուրբաթ օր , բուռն վիճաբանութենէ մը վերջ, 3ի դէմ 46 ձայնով մերժուեցան Պ· կրոմիքոյի առաջարկած փոփոխութիւնները (13 տարբեր կէտեր) :

Ժողովին չէին մասնակցեր Հնդկաստան, Պիրմանիա եւ Եուկոսլաւիա, իսկ համայնավար Չի – նաստանը հրաւիրուած չէր· վասն զի տակաւին չէ ճշդուած թէ չինական ո՞ր կառավարութիւնը կը ներկայացնէ 475 միլիոն ժողովուրդը :

Դաչնագիրը դործադրելի է երբ վաւերացուի Մ· Նահանգներուն եւ հետեւեալ տասը ազգերու մեծամասնութեան կողմէ ,— Աւստրալիա, Քանատա, Սէյլան, Ֆրանսա, Ինդոնեզիա, Հոլանտա , Նոր Զելանտա, Փաքիստան, Փիլիպպեան կղզիներ եւ Մեծն Բրիտանիա :

Ստորագրութեան հանդիսաւոր արարողութենէն վերջ , Պ· Էչիսըն, որ կը նախագահէր ժողովին, խօսքը ուղղելով Ճափոնի վարչապետին , ըսաւ .

— « Ձեր առջեւ կը բացուի հաւասարութեան եւ պատուոյ լայն պողոտան: Մնացեալ խոչընդոտները միայն դուք կրնաք բառնալ :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ աւելի քան 60 միլիոն Ամերիկացիներ կը հետեւէին արարողութեան , հեռատեսիլով· (télévision) : Պ ·Էչիսըն իր ճառին մէջ բացատրեց թէ այս դաչնագիրը « հաչտարար դործ մըն է, միակը՝ պատմութեան մէջ, հիմ – նուած մեծ ուսուցիչներու բարոյական սկզբունքներուն վրայ» :

ԿՐՈՄԻՔՈ ԿԱԶՄԱՐՄԻ

Դաչնագրին ստորագրութենէն մէկ ժամ ա – ռաջ, Ս· Միութեան դլխաւոր պատուիրակը մամուլի ասուլիս մը սարքելով, հանդիսաւոր ազդարարութիւն մը ուղղեց .

— « Այս դաչնագիրը պիտի չարդիլէ Ճափոնի զօրապաչտութեան վերածնութիւնը: Պիտի չապահովէ Ճափոնի դերիչխանութիւնը եւ պիտի չըս – տեղծէ խաղաղութեան եւ ապահովութեան պայ – մաններ՝ Ծայր· Արեւելքի մէջ: Ճափոնը պիտի վերածուի ամերիկեան զինուորական խարիսխի մը, քանի որ դաչնագրին նպատակն է ամերիկեան զինուորներ տեղաւորել հոն: 1945ին Ճափոն ու – նէր վեց միլիոն զինուոր, 1.700.000 նաւագ եւ 500 մարտանաւ: Քանի մը տարիէն Ճափոն կրնայ մէջտեղ հանել նոյնքան կարեւոր ուժեր — դաչնագիրը որեւէ սահմանափակում չի նախատեսեր վերազինման համար — եւ նորէն սպառնալ իր դրացիներուն: Ահկէ զատ, այս դաչնագիրը կը ստորագրուի կոպիտ անարդարութեամբ մը· քանի որ Ճափոնի հետ հաչտութիւն կը կնքեն բազմաթիւ փոքր պետութիւններ, բայց դուրս կը ձգուի Չինաստանը: Դաչնագիրը մը որ չէ ստորագրած ոչ Ս· Միութեան, ոչ ալ Ճափոնի կողմէ, չի կրնար որ եւ է արժէք ունենալ Ծայր· Արեւելքի մէջ: Ս· Միութիւնը թերացած պիտի ըլլար իր պար – տականութեան մէջ, եթէ ընդունէր Ամերիկացիներուն եւ Անգլիացիներուն յօրինած դաչնագիրը, որ իր ներկայ ձեւով կը պարունակէ նոր պատե – րազմի մը սերմը: Կ'աղաչարեմ զայն պարտադրողներուն թէ պիտի կրեն անոր պատասխանատուութիւնը՝ աչխարհի առջեւ. »:

Մոսկուայի կառավարական պաշտօնաթերթը,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ համայնավար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Ռուտոլֆ Սլանսկի , որ Մոսկուայի ամէնէն անճնուէր ծառաներէն կը համարուէր, պաչտօնանկ եղաւ: Հանրապետութեան նախագահը ծանուցանելով այս լուրը, յայտնեց թէ ինք պիտի վարէ ընդհ· քարտուղարութիւնը :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐԸ ԵՎ ՆՐԱՆՑ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ

Ներկայացնում ենք Հայկական հողերի պահպանության հարցի վերաբերյալ պատմական հուշարձանների մասին Հայկական ՍՍՀ Գիտությունների ակադեմիայի թղթակից անդամ Ա. Ա. Թահտաջյանի հոդվածի առաջին մասը։

Հայկական հողերի պահպանության հարցը ունի մեծ պատմություն։ Այդ հարցը ծագել է դեռևս հնագույն ժամանակներում, երբ մարդիկ սկսել են հողը մշակել։ Հողի պահպանության հարցը ծագել է այն ժամանակ, երբ մարդիկ սկսել են հողը մշակել։

Հողի պահպանության հարցը ծագել է այն ժամանակ

Երեւանը իր շրջականերով

Ռումանիոյ առաջնորդը, վազգէն Ա. վ., որ էջմիածնի մէջ եպիսկոպոսանալէ վերջ վերադարձած է իր թեմը, հետեւեալ կերպով կը նկարագրէ Երեւանը, **320.000** հաշուելով անոր բնակչութիւնը (Նոր Կեանք, 2 Սեպտ.).—

Ս. Հայաստանի առաջին քաղաքը, անհատական չափերով աճած է վերջին երկու – երեք տարիներու ընթացքին: Անտարակոյս, 1949 եւ 1950 տարիները ոսկի տառերով պիտի արձանագրուին Երեւանի վերաշինութեան պատմութեան մէջ :

Գլխաւոր փողոցներն են, հիւսիսէն դէպի հարաւ Ստալինեան փրոսփեկտը, Աբովեանը, Նալպանդեանը, իսկ արեւմուտքէն արեւելք՝ Միկոյեանը, Լենինեանը եւ Օրժոնիկիձէի, նաեւ Բալամեանը, Ամիրեանը, Տէրեանը եւ ուրիշներ :

Արեւմուտքէն, հիւսիսէն ու հարաւէն, երեւանը շրջապատող բարձունքները, որոնք 1945ին ամբողջութեամբ, իսկ 1948ին մեծ մասամբ լերկ էին, այժմ ծածկուած են զեղատեսիլ ծառաստաններով կամ պարտէզներով :

Երեւանը իր այս անտառապատուած բարձունքներով, քաղաքի մէջ սարքուած ու մշակուած բազմաթիւ այգիներով, պուրակներով ու փողոցները եզերող ծառերով, դարձած է կանաչներու մէջ լայնօրէն շնչող քաղաք մը :

Երեւանը շրջապատող բարձունքներուն վրայ տարածուած են հայրենադարձներու նորաչէն աւանները: Իւրաքանչիւր տուն թաղուած է փունջ փունջ կանաչներու մէջ :

Երեւանի հիւսիս – արեւմուտքէն, Քանաքեռի բարձունքէն դէպի հիւսիս - արեւելք կը տարածուին Նոր Զէյթունը, Կիրգան, Նորքը, Այգեստանը, Սարիթաղը, իսկ արեւելեան կողմը, Արարատեան դաշտի վրայ՝ Նոր Բիւրեղանի եւ Նոր Արէշը :

Դէպի հարաւ – արեւելք՝ Քանաքեռ Գ. Մասկոչուած մեծ թաղամասը, դէպի արեւմուտք՝ Աբարկիրը եւ Նոր Մալաթիան, իսկ Զանգուի միւս ափին դէպի հարաւ՝ Բերիան ու Նոր Կիլիկիան :

բացսիրտ խօսակցութեան մը ընթացքին, Սպասպետը յայտներ է թէ ինքը՝ ռուս դիւղացին – ուն հանդէպ պայքարը կը նկատէր «լուրջ եւ ամեհի ձեռնարկ մը, աւելի քան նացի Գերմանիոյ դէմ ռուսական պատերազմի ճիգը»:

Վերջին ամէնէն եղերական եւ ամէնէն համոզիչ փաստը կուգայ Քորէայէն: Հիւսիսային Քորէան գլխաւորաբար երկրագործական երկիր մըն է: Այդ չրջանի ժողովուրդին թիւը 1945ին կը հասնէր ինը միլիոնի, որուն մօտ չորս միլիոնը փախաւ իբրեւ տարագիր դէպի հարաւ մինչեւ 1949ի վերջը: Դաշնակից զօրքի կարգ մը նահանջներուն հետեւանքով, ժողովուրդին հարիւրին 80 — 90ը փախաւ դէպի հարաւ: Այս տաթիւ «Թայմ»ի թղթակիցը կը գրէր թէ չատ մը պատգամներու տակ հարիւր առ հարիւր դիւղացի ժողովուրդը կը փախչէր դէպի հարաւ: Այս փախստականները մեծ հողատէրեր չեն, այլ պարզ, սովորական դիւղացիներ, որոնք հինգ տարի տքած են համայնավար իշխանութեան տակ :

Թ. Ա. Թ.

Ասոնք բոլորը իրօք աւաններ կամ քաղաքէն բաժնուած թաղամասեր չեն, այլ Երեւանի թեւերն են որ կ'երկարին, կը տարածուին դէպի բլուրները եւ դէպի Արարատեան դաշտը: Քաղաքի բոլոր ծայրամասերը կեդրոնին հետ կապուած են կանոնաւոր հաղորդակցութեան միջոցներով, — հանրակառք, թրոլլեյպուս կամ օթօպուս :

Բիշուած թաղամասերէն մի քանին, ինչպէս Նոր Զէյթունը, Նոր Արէշը, Նոր Կիլիկիան, Քանաքեռ Գ. Մասը՝ ամբողջովին նորակառոյց են, այսինքն 1949ին եւ 1950ին կառուցուած, հայրենադարձներու կողմէ, պետութեան տրամադրուած հողամասերու վրայ, պետական վարկով :

Ուժեղ տպաւորութիւն կը թողու այցելուին վրայ՝ Երեւանի հիւսիսային կողմէն Նոր Զէյթունի կողքին բարձրացող Մեծ Առաջնորդի Մոնումենտ Քանդակը, որ Քանաքեռի բարձունքէն կը հսկէ եւ կը պահպանէ հայ ժողովուրդի այս վերածնած ու ծաղկած կենաց ծառը :

Քալելով այցելեցի Նոր Արէշը, Նոր Կիլիկիան եւ Քանաքեռ Գ. Մասը: Ամէն մէկը փոքրիկ քաղաք մըն է իւրայատուկ դիմագծով եւ մթնոլորտով: Նոր Արէշը, օրինակ, ուր չատ ռումանահայ հայրենադարձներ կ'ապրին, 45 փողոցներ ունի, ամէն մէկը չուրջ մէկ քիլոմեթր երկարութեամբ : Հարիւրաւոր միյարկանի կամ երկյարկանի բնակելի չէնքեր, բոլորը դունաւոր տուֆ քարէ կառուցուած :

Այս բոլոր չէնքերը հայրենադարձ հայ ժողովուրդի «սարքած տուներն են»:

Ամէն տուն իր կողքին ունի 2—300 քառ. մեթրը տարածութիւն հողամաս, ուր մեր հայրենակիցները կը մշակեն ամէն տեսակ բանջարեղէններ եւ պտղատու ծառեր: Պարտէզները չուր կը ստանան պետութեան կողմէ կազմակերպուած ոռոգման յատուկ ղրութեամբ :

Ամէն տուն առատ եւ չատ աժան ելեկտրական լոյսի մէջ կը չողայ: Ամէն տուն, բացի փողոցի մեծ լոյսերէն, պարտաւոր է լոյսի ամբուլ մը պահել իր դիմացը մուտքին վերեւ՝ դէպի փողոց ու ամբողջ դիչերը մինչեւ լոյս վառ պահել: Երբ դիչերը այս փողոցներէն կ'անցնիս, բոլոր այս վառ լոյսերը, եւ զուարթ ու մտերիմ եռուզեռը, այս քաղաք թաղամասին կուտան առնական կերպարանք մը եւ մասնաւոր դեղեցկութիւն մը:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Սեպտեմբերին Պոլսոյ մէջ բացուեցաւ միջ – խորհրդարանական համագումարը, մասնակցութեամբ 320 պատգամաւորներու որոնք կը ներկայացնեն 31 երկիրներ :

Պոլսոյ թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Թուրքիոյ ազգ. ժողովին նախագահը Րէֆիք Գօրալթան ճառով մը բացաւ ժողովը, ողջունեց պատուիրակները եւ ըսաւ.

— Ազգերու եւ երկիրներու ազատութեան ձգտող ամէն գործունէութիւն լայն արձագանգ կը գտնէ Թուրք հանրային կարծիքին մէջ: Սրտանց ձեզի հետ ենք, քանի որ կը ծառայէք արդարութեան եւ մարդկային իրաւունքներու գաղափարին : Այս միթարանութիւնը պզատոնական բան մը չէ, այլ յանձնառութիւն եւ զոհողութիւն է, ի խնդիր համաչխարհային խաղաղութեան :

Ցետոյ խօսեցաւ անգլ. պատուիրակութեան նախագահը, Լորտ Սթէնսկէյթ, որ ծանրացաւ Թուրքիոյ աչխարհագրական կարեւորութեան վրայ եւ խոնարհեցաւ Աթաթիւրքի յիչատակին առջեւ:

Թուրք պատուիրակութեան նախագահ Ճիհատ Պապան բեմ բարձրանալով, Թուրք խորհրդարանական չրջանակներու զգացած ուրախութիւնը եւ հպարտութիւնը յայտնեց: Ճիհատ Պապան խոր հրդեհղով նախագահ ընտրուեցաւ: Ցետոյ կարդացուեցաւ ընդհ. քարտուղարութեան տեղեկագիրը :

Նախ խօսք առաւ իտալական պատուիրակը եւ ըսաւ թէ իր երկիրը պէտք ունի նախապատերազմեան չրջանի գաղթավայրերու, որոնց չնորհիւ միայն պիտի կրնայ վերածագիլ :

Պելժ պատուիրակը գովեց Քորէայի Թուրք դունդին քաջագործութիւնը, ըսելով եթէ Թուրքիա մտնէ Ատլանտեանի Ուխտին մէջ, Եւրոպայի երկիրները աւելի սերտ զործակցութիւն մը պիտի ունենան :

Իսրայէլի պատուիրակները պահանջեցին որ Գերմանները չմասնակցին խորհրդաժողովին, ըսելով հետեւ անոնք երկրորդ աչխարհամարտին մեծ վնասներ հասցուցին ուրիչ ազգերու եւ մասնաւորապէս իրենց, Հրեաներուն: Իսրայէլացիք չեն մոռցած այդ բռնութիւնները եւ Գերմաններն ալ չեն հրաժարած իրենց մտայնութենէն :

Գերման պատուիրակը պատասխանեց թէ 11 տարիէ ի վեր չեն մասնակցած այսպիսի ժողովի մը, եւ իրենց փափաքն է աւելի սերտ զործակցութիւն մը ունենալ ազգերուն հետ :

Ֆրանսացի պատուիրակները ուժ տուին իսրայէլացիներուն :

Ցետ միջօրէի նիստին, խօսք առին եգիպտացի պատուիրակները եւ պահանջեցին որ Անգլիացի – ները հեռանան իրենց երկրէն եւ հրաժարին աչխարհակալութենէն :

Անգլիացի պատուիրակները պատասխանեցին թէ արդէն իսկ անկախութիւն տուած են քաղաքականապէս հասուն ազգերու: Իբրեւ օրինակ յիշեցին Հնդկաստանն ու Փաքիստանը :

Պարսիկ պատուիրակն ալ կրկնեց թէ Անգլիացիները աչք ունին ուրիչներու իրաւունքներուն վրայ եւ այսօր ալ չահագործել կ'ուզեն իրենց քարիւղը: Թուրք պատուիրակ Օսման Գափանի յիչեցուց թէ Թուրքիա կ'ուզէ Ատլանտեանի Ուխտին մէջ մտնել, ինչ որ պիտի զօրացնէ միջազգային համերաչխութիւնը եւ պիտի իրագործէ ՄԱԿի խոչտը :

Իտալացի պատուիրակները իրենց դաղթավայրերը պահանջելէ վերջ, հեռացան սրահէն :

ԹՐՔԱԿԱՆ հպատակութենէ վտարուեցաւ ծանօթ լրագրող Արսլան Հումպարաճի, որ մասնագիտացած էր Փրակայի համայնավարական համագումարին եւ ուրիչ երեք Թուրքեր որոնք Պուլկարիա փախած էին: — Անծանօթներ մտնելով Ճէյհանի (Ատանա) դեմոկրատ կուսակցութեան կեդրոնը, բղկտած են Ճէյլալ Պայարի լուսանկարը (նախկին պետութեան նախագահ): Այն զօրախումբը որ Արարատ բարձրացած էր, Թրքական դրօչ մը պարզած է լերան վրայ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (11)

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

ԳՐԵՑ՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

Մթթ՛ ես ընկերները, բարեկամները չունէի, մթթ՛ չէր կարելի գնալ ճաչի Պետրովներուն կամ Իվանովներուն մօտ եւ մթթ՛ առաջները ես չէի զբնում նրանց մօտ եւ նրանք ինձ չէլ՛ն հիւրասիրում ինձ :

Զէ՛ որ հաճոյքով ընդունում էին եւ հիւրընկալում: Տէր Աստուած, բայց ինչ ամօթ, ինձ թւում էր, թէ բոլորը պատառները կը համրեն եւ ինչ տառապանքով կը կլլեմ պատառները : Թե – րեւս այդ ինձ թւում է միայն, ոչ ոք ուշադրութիւն իսկ չի դարձներ վրաս, բայց ոչ, ոչ, էլ ոչ ոքի մօտ չեմ գնայ :

Ցանկարծ միտքս պայծառացաւ:

Ի՞նչպէս առաջ չէի անդրադարձել, ինչո՞ւ չդիմել «Զեմզոր»: Երեք ամիս առաջ ինձ տուել էին երեք ճաչի ձրի տոմս: Բայց... տոմսերի կառավարիչը իմ անձնական բարեկամն էր, ամաչում էի երկրորդ անգամ դիմել: Այդ կը նմանէր ողորմութեան :

Օհ, թող, թող կարծէ, ինչ որ ուզում է, անմիջապէս կը գնամ «Զեմզոր», — քաղցը ամօթից զօրաւոր է :

Սրճարանի ժամացոյցը ցոյց էր տալիս 12ից 25 վայրկեան պակաս, եթէ քայլերս արագացնէի, թերեւս ժամանակին հասնէի «Զեմզոր»:

Սկսայ արագ քայլել: Անկիւնի սրճարանի ժամը 12ն էր, իսկ այն ժամադործի մօտ 12ից քառորդ պակաս: Տարօրինակ է, բոլոր ժամացոյցներն էլ տարբեր ժամեր են ցոյց տալիս: Փութով անցայ միւս մայթը վճռեցի ժամացոյց, որ ցոյց տայ 11ուկէսը, այսինքն ժամանակ «Զեմզոր» հասնելու: Ժամացոյցները զործ չունէին ինձ հետ, նրանք չարունակում էին իրենց կեանքը ի – րենց եւ իրենց տէրերի համար: Նրանք կամ յետ էին մնում, կամ ճամպարում:

Ուժերս սկսել էին դաւաճանել ինձ: Կանդ էի առնում, չունէի քաչում, անցորդներից ժամը հարցնում ու կրկին քայլում ինչքան ուժ ունէի: Շտապում էի:

Հրապարակի ժամացոյցը 12ն էր, պիտէի որ այդ ժամացոյցը զառնում է ելեկտրականու – թեամբ, ուրեմն ճիշդ է: «Զեմզոր» ժամանակին հասնելու յոյսը նուազում էր: Ճաչը զոլորշիա – նում, հեռանում էր ինձանից, ինչպէս Բուլոյնի Անտառի կարապները:

Օհ, սիրելի, անուշ ճաչ :

Ցուսահատ, մտքիս մէջ սկսայ թուել լաւ ծանօթներիս անունները, ուզեցի զտնել զրաւիչ դէմք նրանց մէջ, դէմք որոնք կարող էին համակրութիւն առթել մէջս իրենց հանդէպ: Ահա այս ինչը, լաւ ընկեր էր, մի քանի անգամ օգնել է ինձ անճոռնի վիճակիս, նրան պարտք եմ 150 ֆրանք, սակայն... Օ, նա հարուստ զեղի ունի, ամառնան երեք հազար է տրամադրում իրեն, ուրեմն այն – քան էլ մեծ զոհաբերութիւն չի արել ինձ համար: Ցիչեցի, Պոլսից Մարսէյլ նաւի վրայ, ինչպէս կերակրել եմ իրեն իմ վերջին դրօչներով :

Պէտք է գնալ նրա մօտ եւ ասել — Սաչա, հրնարաւորութիւն տուր մէկ ամիս, երկու չաբաթ կամ մէկ չաբաթ ապրելու, փոխ դրամ տուր, գործով ապացուցուր բարեկամութիւնդ եւ ոչ խօսքով :

Ինչքան դիւրին կը թուէր. բայց ոչ... նա արդէն երեք անգամ յիսունական ֆրանքներով պարտք է տուել եւ երբեք չի ցանկացել յետ առնել, քանի որ ես իրեն կերակրել եմ նաւի վրայ:

Իսկ այն միւսը, գործը չայլող գնաց, փարիզ հասնելուց յետոյ գործ գտաւ դրամատան մէջ, անփոփոխ մնաց իր պաշտօնին, կարողացաւ մին – չեւ իսկ արտասահմանից բերել տալ իր կինը, սակայն երբ հանդիպում էի, դանդաղաւում էր գործերից եւ աչքերիս մէջ մարած նայուածքներ դէ – ցելով, վախ էր յայտնում, մի գուցէ պարտք դրամ ուզեմ իրենից :

Ինչքան երկար մտածում էի ծանօթներիս մասին, այնքան հոգեկան հաչմանդամներ էին դառնում նրանք իմ աչքին, կարծես ամբողջ տարագրութիւնը յատկապէս սրիկաների մէջ համախմբում էր եւ միայն ես էի այդ բոլորի մէջ ազնիւ մարդը:

Քաղցը սակայն աւելի էր զդալ տալիս իրեն, մեծ ցաւ էի զգում որ չեմ կարողանում դիմել թիւ մէկ բարեկամին եւ յատակօրէն ասել իրեն — Սիրելի Սաչա, ես անօթի եմ, ճաչ տուր :

Թարգմ.՝ Ա. Ի. (Շար.)

«Իզմիտեան», «պատերազմի պատրաստութեան դաշնագիրը» կը կոչէ ստորագրուած վաւերագիրը: Իսկ Փարիզի «Իւմանիթէ»ն կ'ըսէ թէ դաշնագրին տրամադրութեամբ, Ամերիկացիները 120.000 — 200.000 զինուոր, հազար օդանաւ եւ 500? սուզանաւ պիտի պահեն Ճափոնի մէջ:

Իրանեան թիճուկը

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ, ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԱՏԵՆ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԻԱՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԴԻՄԵ – ԼՈՎ.— ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԸ ՆՈՐԷՆ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ ՁՈՒՆԵՑԱՒ

Մինչ այս մինչ այն, պարսիկները փորձեր կը կատարեն, նաւթահորերը բանեցնելու համար, գոնէ 50 առ հարիւր համեմատութեամբ:

Իրանի երեսփ. ժողովը նիստի հրաւիրուած էր կիրակի օր, վստահութեան քուէ տալու համար վարչապետին, բայց նորէն մեծամասնու – թիւն չդոյացաւ: կը բացակայէին 26 երեսփոխան – ներ: Նիստը յետաձգուեցաւ հինգշաբթի օրուան: Անգլիոյ ուղղուած վերջնագիրը պիտի ղրկուի այսօր – վաղը, առանց սպասելու երեսփ. ժողո – վին վաւերացման:

Անցեալ հինգշաբթի օր վարչապետը մէկու – կէս ժամ սպասեց, որպէսզի մեծամասնութիւն դոյանայ: Այս անդամ ներկայ էին միայն 70 և – բեփոխանները, մինչ որ կը նշանակէ հինգ ձայն պակաս օրինական մեծամասնութենէն: Ժողովը կարդաց 12 ընդդիմադիր երեսփոխաններու նա – մակները, որոնցմով կը յայտնէին թէ պիտի չմասնակցին, ցորչափ կառավարութիւնը եւ իր կուսակիցները սպառնալիքներ կ'ուղղեն:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Իրանի վերջնագիրը պի – տի ղրկուի կամ արդէն ղրկուած է նախագահ Թրումընի խորհրդականին՝ Պ. Հէրիմընի, Ուա – շինկթընի իրանեան դեսպանին մէջոցաւ, յանդրելով որ բրիտանական կառավարութեան յանձնէ:

Կիրակի օրուան նիստին մէջ, վարչապետը յու – զումնալից ճառ մը խօսեցաւ, ազդարարելով.

— « Վաղուընէ սկսեալ կառավարութիւնը դործի պիտի ձեռնարկէ: Մենք պատրաստ ենք մեռնելու. մենք ոչ մէկ բանէ, ոչ մէկ մարդէ կը վախնանք: Ոչ ոք կրնայ ահաբեկել այս կառավա – րութիւնը՝ կեղծ ամբաստանութիւններով: Իրի – տանական գործակալները կան խորհրդարանին մէջ կառավարութեան, մինչեւ անդամ կայ. պալա – տին մէջ: Մենք անփոփոխ կը պահենք մեր վերջ – նագիրը: Վճռած եմ ոչինչ փոխել մեր քաղաք – կան ուղեդծէն» :

Այս առթիւ նորէն յարձակելով բրիտանական դաշնակցութեան վրայ, ըսաւ թէ Անգլիա եր – բէք չէ ուզած որ Իրանը անկախ ըլլայ, վասնզի՝ մեծ պետութիւնները կ'ուզեն չահագործել տկար ազգերը, ինչպէս կ'ապացուցանեն Ֆր. եւ Ֆթ. գործերուն կնքուած դաշնագիրները: կ'ազդարա – րեմ Անգլիացիներուն թէ Բրիտանիայէն աւելի մեծ պետութիւն մը կայ որ դարանամուտ կը սպասէ»:

Լոնտոնի թերթերը կը զրեն թէ դահլիճը, նոյնիսկ խորհրդարանը բացառիկ նիստի պիտի հրաւիրուին, եթէ Իրան ջնջէ Ապատանի մէջ մնա – ցած 350 Անգլիացիներուն բնակութեան արտօնա – գիրները: Այն առեն Անգլիա կարգ մը միջոցներ ձեռք պիտի առնէ,— տնտեսական ճնշում, զինեալ միջամտութիւն, եթէ Անգլիացիները վտարուին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կ'ի – մանանք թէ Սեպտ. 1ին յանկարծամահ եղած է Պ. Յարութիւն Պիւքէր (Պիւքիւճեան), իրաւագէտ եւ անդամ Ազգ. կեդր. վարչութեան: Վախճանը նոր բոլորած էր:

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐՈՒ ժողովը բացուեցաւ երէկ, երկուշաբթի, Ուոշինկթընի մէջ: Օրակարգի խըն – դիրները ծանօթ են արդէն:— Գլխաւորը դերմա – նականն է, որու մասին տարբեր տեսակէտներ ունի մամուլը պատերազմէն ետքի Ֆրանսա: Մինչեւ Արեւելքի խնդիրներն ալ կարեւոր տեղ մը կը բռնեն օրա – կարգին մէջ:

Ա. Մ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ պատերազմական փոխ – նա – խարարը, մեկնելով Սոքոլովսկի, բաւն ճառ մը խօսեցաւ Սոֆիայի մէջ, Պուլկարիոյ «ազատա – գրութեան» տարեդարձին առթիւ: Արեւմտեան պետութեանց հետ, խոտորէն ձայնակից նաեւ «Ցու – գոս Թիճօն», նախատեսելով անոր մօտալուտ ան – կումը: Ըսաւ թէ «յարձակողական ուժեր կան Անգլիոյ, Մ. Նահանգներուն եւ Ֆրանսայի մէջ որոնք պատերազմ կ'ուզեն, հակայական չահեր ապահովելու եւ ուրիշ երկիրներ կողոպտելու հա – մար » եւն.:

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐ ՄԸ, Գէորգ Գալուճեան ? 46 տարեկան, կիրակի առաւօտ մեռած գտնուեցաւ իր սենեակին մէջ (11 rue Bisson): Հեղձամահ եղած էր կարծէն: Իր բարեկամներէն Ասատուր Սէմէր – ճեան, 47 տարեկան, որ դիչերը իր սենեակը պատ – կած էր, հիւանդանոց փոխադրուեցաւ ծանր վի – ճակի մէջ:

ՔՈՐԻՍՏԻ դիւանագործի բանակցութեանց համար նոր վայր մը առաջարկած էր գոր. Րի – ճուէյ: կարմիրները մերժեցին: կռիւները կը չա – րունակուին:

ՎԵՐԱԲԱՅՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ

Պուլվար Օտտոյի (Մարսէյլ) կ. խաչի, թա – ղականութեան եւ Նոր Սերունդի միացեալ վար – ժարանը կը վերաբացուի Հոկտ. 1ին: Արձանա – գրութեան համար նախօրօք դիմել՝ Օր. Աստղիկ Հայրապետեանի:

Կը պաշտօնավարէ Պ. Ազգիկ Մարտիրոսեան:

ՎԵՐԱԲԱՅՈՒՄ ՊՕՄՈՆԻ Կ. Խ.Ի ԴՊՐՈՑԻ

Արձանագրութեան համար, կը խնդրուի ծը – նողքներէն դիմել եկեղեցւոյ յարակից սրահը, ամէն հինգշաբթի 2—4, սկսելով Սեպտ. 13էն:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տարաբախտ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահ – ուան առթիւ, Տիկին Բարուհիին եւ Շ. Նարդու – նիին ցաւակցութիւն կը յայտնեն եւ փոխան ծաղ – կեպսակի՝ ՀԱՑ - ԲՈՑՃԻ ֆոնտին կը նուիրեն Տէր եւ Տիկին Ոսկերիչեան (Փարիզ) 2000 ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Տէյիրմէնճեան (Փարիզ) 2000 ֆր.:

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական ամէն տեսակ գրքեր՝ հայերէն եւ եւրոպական լեզունե – րով:

Կոմիտաս վարդապետի եւ այլ հայ երաժիշտ – ներու գործերը:

Դիմել Librairie Orientale H. SAMUELIAN, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6): Tél. Danton 88-65, Chèque Postal Paris 1278-35:

Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆի ԳՈՐԾԵՐԷՆ սակաւաթիւ օ – րինակներ կան Ցառաջի խմբագրատունը.— 3 օրի – նակ միայն Հեքաթնու Երգեր, գինը 2000 ֆրանք, 6 օրինակ Հացին Երգը գինը 500 ֆր.: 4 օրինակ Concubine (Հարեմը) գինը 250 ֆր.: 2 օրինակ Ար – եան Ցաղթանակ (ձայնագրուած) գինը 250 ֆր.:

Դիմել վարչութեան:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է մեր վաճառատունը
Ուր պիտի գտնէք
ԱՑՐԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՀԱԳՈՒՍՏԻ ԿԵՐՊԱՄՆԵՐ ԵՒ ԱՍՏԱՌ
ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ
Նմոյշներ կը ղրկուին գաւառ, խնդրանքի վրայ
ԾԱՌԱՋի ընթերցողներուն 5 % զեղչ

Ets. GELBERT et Cie.

19, Rue des Francs - Bourgeois, Paris (4)
Հեռաձայն Cen. 39-07

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

Պ. ՔԱՇԱՆ.— Հ.Ց.Դ. Արծիւ ենթա – կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, 17 rue Ampère, Cachan:

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, «Համօ Ո – հանջանեան» սրահին մէջ: Շատ կարեւոր օրա – կարգ: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ունին Ժիրայր Փալամուտեան, Ահարոն Տատուրեան:

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Սիրանոյշ Ատիլպերթ Մեքիկեան (Ծնեալ Աղասեան), որ եղած է կիպրո – սի որբանոցը, անկէ անցած է Միտիլլի (Ցունաս – տան) եւ այժմ Մարսէյլ ըլլալ կը կարծուի: Տե – ղեկացնել եղբօրը՝ Ստեփան Աղասեանի Rafael – Maria Corobano 2, Villa de Cuba Edo. Hragua, Vene – zuela (S. Am.):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Եղսա Պաղտա – սարեան եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շը – նորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց, ո – րոնք անձամբ կամ նամակով եւ ծաղկեպսակով մասնակցեցան Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆի յուղարկաւորութեան:

ՄՕՏԱԿԱՑ ԳԻՒՂԻ ՄԸ ՄԻՋ (Փարիզէն 50 քիլ.)

Հաստատուած հայ ընտանիք մը կ'ուզէ հոկ – տեմբերէն սկսեալ, ստանձնել փոքր երախաներու խնամքը (երկու տարեկանէն վեր):

Փափաքողները դիմեն ՏԻԿ. ԱԻԱԳԵԱՆի, Château de Mortcerf (S. et M.): կարելի է հեռաձայ – նել Փարիզ, SEG. 27-93:

ԾԱՆՕԹ.— Դպրոցական տղոց համար վար – ժարան յաճախելու մեծ դիւրութիւն:

Fourrures GARA

5, Rue Bourdaloue, Paris (9) (Carrefour Châteaudun)

Réparations . Lustrage , Garde
Manteaux sur mesure, Transformations
R. M. 152.726 Tél. Tru. 64-81

ԼԱԻԱՑՈՑՆ ՄՈՒՇՏԱԿԸ կ'ուզէ՞ք ուժեղ, աշխատասիրով, ապրանքով, ձեւով ու գինով մէկ հատիկ: Գացէք վերոգրեալ հասցէին:

10 % բացառիկ զեղչ ամառուան եղանակին ընթացքին:

Tél. Bot. 59-57

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris IIe
Téléph. : CENtral 78-44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris XXe
Téléphone : MEN. 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ
Մեբեճայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ **2-28, 2-40, 3-28** եւ **1-40**

Ժերզէ եւ էնթերլօք՝ բուրդէ կամ բամպակէ
Բամպակ՝ Côtes 2/2.

Եղանակին առաջ եւ մեծամասնակ գնողներուն, քացառիկ գիներ ու վաճառուսի դիւրութիւններ

ՅԱՌԱՋԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Mecredi 12 Septembre 1951 Չորեքշաբթի 12 ՍԵՊՏ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6557-Նոր շրջան թիւ 1968

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱԽՏՈՒՈՇ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Այսօր, չորեքշաբթի, կը բացուի երեք Մի–ծերու ժողովը՝ Ուշինկթընի մէջ, քննելու հա–մար 15 — 20 կնճռոտ խնդիրներ :

Վերջնական որոշումներ տալէ առաջ, Մ· Նա–հանդներու, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարները պիտի ջանան քակել զանազան թե–ճուկներ եւ համաձայնութեան դեռեն մը դանել :

Օրակարգին վրայ կան խնդիրներ որոնք միայն իրենց յատուկ են : Ուրիշներ ալ կապուած են Ատլանտեանի դաշինքին հետ, որուն գինակիցնե–րը նոյնպէս ժողով պիտի գումարեն մօտերս :

Ուշինկթընի ժողովին օրակարգի գլխաւոր խնդիրներէն մէկն է գերմանականը :

Կը թուի թէ Մ· Նահանգները կ'ուզեն այս հարցին մէջ ալ պարտադրել իրենց տեսակէտը : Ի հարկին հաշուութիւն կնքել արեւմտեան Գեր–մանիոյ հետ, քանի որ կարելի չէ համաձայնիլ Խ· Մ–ութեան հետ :

Ճափոնի հաշուութեան դաշնագրին կնքումը կը զօրացնէ այս տեսակէտը :

Վերջին պատերազմէն ի վեր, առաջին անգամ է որ այսպիսի դաշնագիր մը կը կնքուի մասնակ–ցութեամբ մեծ ու փոքր պետութեանց չափազանց մեծամասնութեան : Եւ առաջին անգամ է որ այս–քան կարճ կը տեւէ միջազգային համագումար մը, ընդամէնը հինգ օր :

Դաշնագիրը ստորագրելու համար հրաւիր–ուած էին 52 պետութիւններ : Ստորագրեցին մի–այն երեք դինակիցները,— Խ· Մ–ութիւնը, Լեհաս–տան եւ Չեխոսլովաքիա :

Անշուշտ ամէնքն ալ կէտ առ կէտ համաձայն չէին եւ արձանագրեցին իրենց վերապահումները : (Ամերիկեան դինուորներու մնալը, հատուցումնե–րու ջնջումը եւն·) :

Ստորագրողներուն մէջ ազգեր կան որոնք այժմէն մտահոգութիւն կը յայտնեն տնտեսական տեսակէտով : Զարքաշ եւ աքնաչան ժողովուրդ , Ճափոն արդէն կը պատրաստուի վերագրաւել բազմաթիւ չուկաներ, իր այլազան եւ աժան արտադրութիւններով :

Մասնագէտներ կը կարծեն թէ քաղաքական տեսակէտով ալ պիտի դառնայ զօրաւոր ազգ մը, իբրեւ գինակիցը Մ· Նահանգներուն :

Այս վերջիններս չատ լաւ կ'ըմբռնեն թէ կա–րելի չէ 84 միլիոն ժողովուրդ պահել կրճատեալ , տահմանափակ տարածութեան մը վրայ : Եւ ան–չուշտ ուրիշ գիջումներ պիտի կատարեն յատակ–կային, առանց վչտացնելու Ճափոնի ամբիցեան զգացինները,— Փիլիպպեան կղզիներ, Աստրա–լիա, Նոր Զելանտա :

Ճափոնական դաշնագիրը նախաքայլ մը կը հա–մարուի, նոյն ձեւով կարգադրելու համար արեւ–մտեան Գերմանիոյ եւ Աստրիոյ հաշուութեան դաշնագիրները : Այսինքն՝ դուրս ձգելով Խ· Մ–ութիւնը եւ իր արբանեակները :

Երեք Արեւմտեան պետութիւնները բոլորո–վին համամիտ չեն այս երկու հարցերուն, ինչպէս ուրիշ բազմաթիւ խնդիրներու մէջ :

Այսպէս, Անգլիա յաճախ չափաւորութեան կը հրաւիրէ Մ· Նահանգները : Ֆրանսա չատ մը վերապահումներ ունի մասնաւորապէս գերմանա–կան հարցին մէջ :

Եւ սակայն, երեքն ալ հետզհետէ կը համոզ–ուին թէ անօգուտ են ձգձգումները, քանի որ Խ· Մ–ութիւնը երբեք տրամադրութիւն չի ցուցներ փոխելու իր ուղեգիծը :

Մոսկուայի նոր բանաձեւը — Հինգ Մեծերու Ժողով — նոր ռազմախաղ մը կը համարուի, ժա–մանակ չահելու եւ արեւմտեան պետութեանց վե–րաինդումը կասեցնելու, գոնէ զգալապէս թուլ–ցնելու համար :

Ուշինկթընի խորհրդակցութեանց գլխաւոր նիւթերէն մէկն ալ իտալական գաղնագրին վերա–քննութիւնն է :

Հոմ կը պահանջէ ջնջել սպառազինութեանց տահմանափակումները եւ ուրիշ կաշկանդումներ, որպէսզի կարենայ լրիւ կատարել իր դերը, իբրեւ գործօն անդամ Ատլանտեանի դաշինքին :

Նոյնքան ծանր հոգեր՝ արեւելեան ճակատին վրայ — Միջերկրական, Միջին Արեւելք եւն· :

Քանի մը խօսք ալ այդ մասին : Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԱՄՆԱԲԱՆԵԱՑ

Ուկրայնացի փախստական մը կը պատմէ .

— Վերջին մաքրագործումներէն ի վեր, երբ կարգի հրաւիրուեցան ականաւոր գրագէտներ , բերնէ բերան կը փոխան հետեւեալ պատուէր–ները, ի պէտս զարգացելոց .—

1.— Որ եւ է բան չմտածես :

2.— Եթէ մտածես՝ մի խօսիր :

3.— Եթէ խօսիս՝ ըսածդ մի գրեր :

4.— Եթէ գրես՝ մի՛ հրատարակեր :

5.— Եթէ հրատարակես՝ մի՛ ստորագրեր :

6.— Իսկ եթէ ստորագրելու դժբախտութիւնն ունենաս՝ զայմաղալ հանէ, ըսելով թէ ստորա–գրութիւնդ կեղծեր են :

Ինչպէս կ'երեւայ, փախստականը տակաւին վարժուած չըլլալով կատարեալ ազատութեան , հազիւ քանի մը պատուէրներ յիշեր է : Ան ալ փոխուելով :

Այլապէս, կրնար տասնապատկել պատուէր–ները, առանց երկրի կամ ժողովուրդի խորու–թեան :

Քանի մը օրինակներ ալ ես յիշեմ, օգտուե–լով հայկական «ռէալիզմ»էն .—

Որ եւ է զաղափար յայտնած առեն, միշտ նկատի ունեցիր թէ առտու մը զայն եւս առնելու պիտի ստիպուիս, երբ քննադատութեան մուրճը իջնէ գլխուդ :

Երէկ՝ ա՛ր Մաո, այսօր՝ անկի՛ Մաո :

Որ եւ է գրախօսականի առթիւ, ամէն բանէ առաջ պըպտէ, գտիր այն տողերը, խօսքերը, նոյն իսկ բառերը, որոնք «նացիոնալիստական» գաղա–նի միտումներ կը յայտնեն :

Ն· Զարեան, ո՞ւր է Բակունցը ... :

Ջմռռնաս գործածել «Հայ ժողովրդի ոխերիմ թշնամի Դաշնակները», եթէ նոյն իսկ հարցը վե–րաբերի Քորէայի պատերազմին, Ճափոնի հաշ–տութեան դաշնագրին կամ Սուէզի ջրանցքին փակման :

Առ նուազն «հանճարեղ» մը տեղաւորէ, երբ Առաջնորդը որեւէ տեսութիւն հրատարակէ չե–րամաբուծութեան, բամպակի մշակութեան, ա–նասնապահութեան կամ յատկիկայ ձմրան կա–նոպի նորաձեւութեանց մասին : ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒՈՇԻՆԿԹՐՆԻ ԺՈՂՈՎԷՆ առաջ, որ կը բացուի այսօր, երկար տեսակցութիւն մը ունե–ցան Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներուն արտաքին նա–խարարները, մասնաւորապէս քննելով Միջին Ա–րեւելքի վերաբերեալ խնդիրները : Պ· Մորիսըն միշտ չափաւորութիւն կը թելադրէ Ամերիկացի–ներուն :

ՀԻԻՍ· ՔՈՐԷԱՅԻ հրամանատարութիւնը կը չարունակէ ամբաստանութիւններ ուղղել Դաշնա–կիցներուն դէմ : Այս անգամ ալ կը դանդատի թէ ամերիկեան օդանաւեր բռնաբարած են Չինաս–տանի հողային դերիշխանութիւնը : Մինչ այս մինչ այն, կռիւները կը չարունակուին :

ՆՈՒԿՈՒԱԼԱՒԻՈՑ դիկտատորը, Թիթօ, նոր կոչ մը ուղղեց Իտալիոյ, առաջարկելով ձեռք ձեռքի տալ բարեկամաբար, այակցելու համար խաղաղութեան դատին : Միեւնոյն առեն կ'ազդա–րարէ թէ պիտի դիմադրեն զինու զօրութեամբ , եթէ Իտալիա փորձէ գրաւել Թրիէսթէն, Ֆիու–մէն կամ Տալմացիան :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ մէջ ալ զանգուածային մաք–բազործութիւններ կը սպասուին, զոհացում տալու համար Խ· Մ–ութեան չարաճուն պահանջներուն :

ԱՐԱԲԵԻՀԷԱԿԱՆ բանակցութիւնները կը սկսին այսօր, չորեքշաբթի, Փարիզի մէջ, վերջ–նական հաշուութիւն կնքելու համար : Օրակարգի ամէնէն բարդ խնդիրներէն մէկն է արաբ տարա–գիրներու տեղաւորման հարցը, որու մասին յօդ–ուած մը պիտի կարդաք վաղը :

ՊՈՒԽՐԻՆԻ մէջ դատի քաչուեցան տասը հո–գի, մեծ մասով հոմոսէկական կղերականներ, այն ամբաստանութեամբ թէ դաւադրած են պետու–թեան դէմ : Ընդհ· դատախազը մահապատիժ պա–հանջեց :

ԾՈՒՆԱՄՏԱՆԻ երեսփ· ընտրութեանց առաջին արդիւնքէն կ'երեւայ թէ մեծամասնութիւն չահած է մառեչալ Փափաղոս, որ կ'ուզէ տիրաբար վարել երկիրը :

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՅՈՐԴՈՐԸ . — ԱՐՀԵՍՏԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ .— ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԻՆ ՔՈՒԼԱՐԿՈՒՄԸ

Վարչապետը ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ երկուշաբթի գիշեր, ապրուստի սղութեան , աշ–խատավարձի յաւելման եւ ուրիչ ծանրակչիռ հա–ղերու մասին : Բացատրեց թէ երբ իշխանութիւնը կը տանձնէր, խոստացած էր անյապաղ քննել վերջին ամիսներու տնտեսական ելեւէջները, կարդ մը արտադրութեանց դինէն ու աշխատավարձի խնդիրները :

— « Օգոստ· 22ին ցորենի նոր դին որոշուե–ցաւ 3600 ֆրանք : Կարգ մը կուսակցութիւններ մեղադրեցին որ աւելի բարձր դին մը չենք նչանա–կած : Ամբոխավարութիւն էր այդ : Գալով բան–ուորներու աշխատավարձին, ըսած էի թէ երբ որ կարելի ըլլայ ճշդիւտ դաղափար մը կազմել դի–ներու ընդհանուր մակարդակի մասին, պիտի վե–րաքննուի նուազագոյն թոշակի խնդիրը, որպէսզի աշխատաւորները կարենան վերագտնել գնելու այն կարողութիւնը զոր ունէին անցեալ Մարտ 15ին : Այդ յանձնառութիւնը կատարելու համար էր որ չաբաթ օր ժամական 100 ֆրանք նչանակ–ուեցաւ նուազագոյն աշխատավարձը Փարիզի մէջ : Գաւառն ալ նկատի առնուած է, այնպէս որ, Ֆրանսայի մէջ ոչ մէկ տեղ ճարտարարուեստական նուազագոյն աշխատավարձը ժամական 86.50էն պակաս պիտի ըլլայ :

Ինչ կը վերաբերի կարգ մը պիտոյքներու գի–ներուն, ներկայ ժամանակաշրջանի տնտեսական մեծ իրողութիւններէն մէկն է սա պարագան , — Անգլիան ածուխի արտադրիչ մը չէ այլեւս : Ռու–րը տակաւին չէ վերահաստատած իր արտադրու–թիւնը, բաւարար մակարդակի մը հասցնելով : Հետեւաբար ստիպուած ենք պակաս հանքածու–իւր ճարել չատ հեռուէն, Լեհաստանէն եւ Մ· Նա–հանդներէն : Լեհաստան իր գինները կը հիմնէ ա–մերիկեան ածուխի գիներուն վրայ, յանձնելի մեր նաւահանգիստները, կրկնապատկելով գիները : Ահա թէ ինչու հարկադրուած ենք աւելցնել ածու–խի միջին գինը : Բայց ուզեցինք որ այդ բեռը կա–րելի եղածին չափ թեթեւ ճնշէ ընտանեկան յար–կերու վրայ եւ «պուէյ»ներու գիներուն յաւելումը տահմանափակուեցաւ 5 առ հարիւրով :

Ածուխի գինին եւ աշխատավարձի յաւելու–մը բնականաբար կ'անդրադառնան փոխադրա–բար : Որեւէ քաղաքական ճարտասանութիւն կամ կախարդական գաւազան չի կրնար կասեցնել պատճառներու եւ հետեւանքներու այս չղթա–ւորումը էլեկտրականութեան կամ պղպատին վրայ : Կարելի եղածին չափ պիտի տահմանափա–կենք այդ անդրադարձումները » :

Վարչապետը յետոյ պարզելով ձեռք առ–նուած միջոցները՝ միսի եւ ուրիշ պիտոյքներու գիները իջեցնելու համար, եղրակացուց թէ ան–հրաժեշտ է 5 առ հարիւր աւելցնել արտադրու–թիւնը, ինչպէս որոշած էին 16 պետութիւններ :

✕ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը ժողովէ հե–րաւիրած է միւս Արհեստակցական Միութիւննե–րը, միացեալ ճակատ կազմելու եւ յաւելում պա–հանջելու համար : Թերթերը կը գրեն թէ բոլորն ալ դժգոհ են կառավարութեան կարգադրութիւն–ներէն, բայց երեք չափաւոր սէնտիքաները չեն ուզեր ընդ առաջ երթալ Աշխատանքի Դաշնակցու–թեան բոլոր ձեռնարկներուն :

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ կառավարու–թեան դիրքը հետզհետէ պիտի դժուարանայ , ե–թէ գիներու յաւելումը չարունակուի :

Հայկին գինը պաշտօնապէս 50 ֆրանքի բարձ–րացաւ Գչ· օր, քաղաքապետութեան զեկոյցը մէկ օր ուշ հրատարակուած ըլլալով : Երկաթու–ղիներու գիներն ալ պիտի աւելնան 5—6 առ հա–րիւր՝ ճամբորդներու, աւելի մեծ չափով՝ ապ–րանքներու համար :

✕ Դպրոցական օրինագիծը, որ կը սպառնար տապալել կառավարութիւնը, քուէարկուեցաւ եր–կուշաբթիէն երեքշաբթի լուսնալու գիշերը, 251ի դէմ 322 ձայնով : Օրինագիծը անմիջապէս յղը–ուեցաւ Հանրապետութեան Խորհուրդին, որ գայն քննելէ վերջ պիտի վերադարձնէ Ազգ· ժողովին, երկրորդ ընթերցումով քուէարկելու համար :

Օրինագծին քուէարկութեամբ կազմալուծ–ուած է նախկին մեծամասնութիւնը եւ յաճախ միացեալ ճակատ մը կազմեն ընկերվարականնե–րը, Համայնավարները եւ զօր· տը Կոլի կուսակից–ները : Արմատական նախարարները աչխարհակա–նութեան կուսակից ըլլալով հանդերձ, որոշեցին չհրաժարիլ դահլիճէն, որպէսզի ծանր տագնապ մը չծագի ճիշդ այն պահուն երբ իրարու կը յա–ջորդեն միջազգային ժողովները :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԽԻՍՏ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐՈՒ ձեռնար–կուած է Չեխոսլովաքիոյ մէջ, իբրեւ հետեւանք Մոսկուայէն արձակուած նոր ազդանչանի մը : Խ· Միութիւնը կը պահանջէ բազմապատկել մեռա–ղործական արտադրութիւնները :

ՄԵՐ ՀՈԳԵՐԸ

ԿԵԴՐՈՆ ՄԸ ՈՒՆԵՆԱԼՈՒ Է

Գաղութներուն մէջ ցրուած հայութիւնը, որ ազգին 1/3ը կը կազմէ Սովետական Միջանակէն դուրս, անհրաժեշտօրէն կեդրոնական վարչու – թիւն մը պիտի ունենար, եթէ ծրագրուած ժողո – վուրդներու հրաւիրումը անցեալ տասնամեակ – ներուն : Այսօր նոյնքան անհրաժեշտ է այդ կեդ – րոնը եւ գաղթահայութիւնը պէտք է որ իր կեդ – րոնն ունենայ, նկատի առնելով այն կենսական խնդիրները որ կրնան լուծուիլ այդպիսի կեդրոնի մը շնորհիւ :

Ուրիշ առթիւ բացատրած ենք թէ՝ « ծուռ գանակէն ուղիղ դիծ դուրս չի դար» : Ճիշդ այդ կէտէն մեկնելով սփիւռքի հայութիւնը պիտի յա – ջողի վերջապէս ՈՒՂԻՂ ՈՒՂԵԳԻԾ մը մշակել իր սեփական գոյութեան համար : Ուղղութեան հար – ցը քանի մը տասնամեակներէ ի վեր կը քննուի գաղթաշխարհի մտաւոր եւ քաղաքական կեանքին մէջ : Սովետակա՞ն թէ հակասովետ մթնոլորտ պիտի ունենայ հայ ազգային կեանքը : Այս հար – ցին տրուած ճշդրիտ պատասխանէն կախում ունի նաեւ առաջադրուած խնդիրներու լուծումը :

Մենք առանց վարանելու, ահա երեսուն տա – րիներէ ի վեր կը յայտարարենք թէ հակաբոլշե – ւիկ ճակատին վրայ ենք, թէ բոլշեւիզմը իր յայ – տնի եւ թաքուն կերպարանքով ազգակործան չար – ժում մըն է, թէ Սովետական փոթորիկը համաշ – խարհային անչափելի վտանգ մըն է եւ հետեւա – բար մեր ժողովուրդի բարոյական եւ ֆիզիքական գոյութեան կը սպառնայ : Այս համոզումներով , բնականաբար, չենք կրցած եւ երբեք պիտի չկր – նանք գործակցիլ բոլշեւիկներուն եւ սովետասէր հոսանքներուն հետ : Այս ուղղութեան պատճառա – բանութիւնները ու պարզաբանումները լայնօրէն տրուած են մեր մամուլի էջերով : Ինչ որ կ'ուզենք ըսել, վերջնական եզրակացութիւնն է, որմէ յե – տոյ՝ գործնական քայլը իր ճամբան կը գտնէ :

Այսօր, աշխարհը երկու որոշ ճակատի բաժ – նուած է, բոլշեւիկեան եւ հակաբոլշեւիկեան : Ա – մէն ազգ, եւ ամէն ժողովուրդ (երկու մասի բաժ – նուած, կամ հաւասարաբար) իր դիրքերը ճշդած է այս կամ այն ճակտի կողմին : Սփիւռքի հայու – թիւնը ազատ ազգերու շրջանակին մէջն է եւ փի – զիապէս իւրմէ մաս կը կազմէ հակասովետ ճա – կատին : Տնտեսական, ազգային, մշակութային եւ մարդկային ամէն տրամաբանութեամբ աշխարհի մէջ ցրուած հայութիւնը գտնուելով Ամերիկայի, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, արաբական աշխարհի եւ Պարսկաստանի մէջ, պիտի ըլլայ նոյն երկիրներ – ուն հետ, որպէսզի իր գոյութիւնը պահէ եւ պի – տի ըլլայ հակաբոլշեւիկ, ինչպէս որ է ազատ ազ – գերու մի՛ացեալ ճակատը :

Քաղաքական այս բացորոշ եւ պարտադիր ե – րեւոյթներէն զատ, կայ էականը : Հայ ժողովուր – դը բոլշեւիկ չէ եւ չի կրնար ըլլալ : Բոլշեւիկեան Ռուսաստանի ծանր կրունկին տակ կրնայ ճզմուիլ եւ լռել : Բայց ազատ պայմաններու մէջ, այս ժո – ղովուրդը ազատ կարգերու, ազգային ազատա – գրութեան ախոյեանն է եւ այդպէս ալ կը մնայ իր նկարագրով : Վարձկան մարդիկ, արկածախնդ – ներ, չնչին փոքրամասնութիւն մը ազգը չեն կր – նար ներկայացնել : Որով, հայ ժողովուրդը ազ – գային հիմնական տեսակէտներով ինքնին հակա – սովետ է : Այս հիմնական եւ յստակ ուղեգծէն որ եւ է չեղում՝ հայ ժողովուրդի հանդէպ դիտակից կամ անդիտակից թշնամանք մըն է :

Ահա, այս է ուղղութիւնը հայ ժողովուրդին : Երեսուն տարի, մանաւանդ վերջին քսան տարին գաղթաշխարհը փոթորիկներ չատ տեսաւ : Բոլշե – ւիկեան գործակալները աշխատեցան պատակել գաղութները, ներքին քաղաքական կռիւներ սար – քեցին, եկեղեցին երկուքի բաժնեցին, Դաշնակ – ցութեան հակառակ հոսանքներուն միացան՝ մէկ կողմէ Դաշնակցութեան դէմ կռուելու, միւս կող – մէ՝ իրենց « բարեկամ » կուսակցութիւնները ներք – նապէս քայքայելու : Սակայն այս միացեալ ճա – կատը չկրցաւ սփիւռքի հայութիւնը բոլշեւիկա – ցնել, եւ չկրցաւ հայութիւնը կապել Սովետական կառքին : Հակառակ բազմապիսի մոլորանքներուն, խռովարար տարրը մնաց փոքրամասնութիւն մը եւ հայ կեանքը վերակազմուեցաւ ազգային նկա – րագրով եւ ազգային մարմիններու բացարձակ մեծամասնութիւնը զերծ մնաց բոլշեւիկեան սադ – րանքներէն, ազատելով հայ ժողովուրդը բոլշե – ւիկեան հիւղերորդ սիւն կանգուելու ամբաստանու – թիւններէն :

Արդ, այսքան փորձութիւններէն վերջ , հայ ժողովուրդի ղեկավարները նոր փորձաքարի մը ղարնելու պէտք չկայ : Քաղաքական եւ ազգային ուղղութիւնը արտասահմանի մէջ ճշդուած է : Անոնք որ բոլշեւիզմ պիտի խաղան միամտաբար կամ նիւթական դիտումներով եւ անոնք որ ա – նանց բոլշեւիկ անունին, «յառաջդիմասէր» կամ «միացեալ ճակատ» պիտի հոլովին (իսկապէս բոլշեւիզմին անունդ տալով), գործ չունին մեր

Ծառի մասին

Այս բառին համար հարեւանցի ծանօթութիւն մը գրելէ վերջ («Յառաջ» շաբաթ 1 Սեպտ.) դի – մեցի կարելի պատասխաններու, զարմանքէ ու բնա – կան հետաքրքրութենէ մղուած :

Ինչպէս գրած էի Հայկազեան առձեռն բա – ռարանին մէջ չկայ, բայց Հայկազեան եւ Մալ – խասեան մեծ բառարանները ունին այդ բառը, Յաւելուածին մէջ կայ եւ տարբեր ուղղագրու – թեամբ, ինչպէս այլուր, գրուած՝ չուռտ, չվոռ, չըուռտ, չըվոռտ, չըւռտ , չուռատ եւն. ձեւերով :

Բառակազմութեան այս փոփոխակին հետ՝ կան նաեւ նկարագրի այլազանութիւններ մեր ժո – ղովուրդի անոտիապաշտութիւնը բացատրող :

Այսպէս իբր թէ՝ «չըւռտները — բարձր եւ բարակ ոդիներ են, սպիտակ չապիկ հագած : Կը ծնին ու կը բազմանան : Աստուծոյ հակառակ չեն, չար ալ չեն ուրեմն այսպիսով կը տարբերին սա – տանաներէն :

Չմեռը կը բնակին մարդոց բնակարաններուն մէջ, իսկ գարնան դաշտերուն մէջ : Անոնց են , տիկերուն եւ սափորներուն մէջ քար կը լեցնեն : ախոռին պատերուն կը զարնեն : (Ազգ. Հանդէս, Ժէ էջ 107) :

Ես ալ կը յիշեմ կարգ մը տարբեր վերա – դրումներ :

Այսպէս այդ չուռիկները (չարաճճի) շատ սի – րահար էին զամբիկներուն եւ գիշեր ատեն անոնց բաշի կամ պոչի ճարերը կը հիւսէին, նուրբ ու դժուար գործ մըն է, կենդանիները կը չարչարէին, քրտինքի փրփուրի մէջ ձգելով եւ կ'աներեւութանային երբ բարի լուսուն՝ ժամուն կոչնակի ձայնը կը լսուէր :

Մարդոց ձեռքերը հինայ կը դնէին : Գիշեր ատեն հայելի նայիլ, մազ սանտրել չուռտը խըն – դացնել էր :

Արդէն չուռտ կին երը միշտ դիսախուխ կ'ըլլան եւ շատ կը սիրեն ուրիշին մազերը հիւսել :

Տան մէջ առարկաներու տեղափոխութիւն – ներն ու անկարգութիւնները անոնց գործն էր :

Բարեբախտաբար օգնութեան կը հասնէր , ինչպէս կը գրեն՝ նաեւ, «Շուռտահանը — փե – տրուար ամսուն վերջին օրը, մշակները լաչի ծա – ռին ճիւղերով, փայտերով կը ծեծեն իրենց տան, դռներուն պատերը, «չուռտն ի դուրս , Մարտն ի ներս» կանչելով :

(Հին Հաւատք, Ալիշան , էջ 184) : Կամ, Մարտ 1ի երեկոյին, ամանով լեցուն ջուր կը դնեն տանը սեմին, իսկ ուրիշներ իրենց ձեռքին մէջ պարկ մը, կամ գանազան հանդերձեղէններ՝ կը զարնեն պատերուն, «չուռտը դուրս, Մարտը ներս» կոչելով :

(Ազգ. ժողովածու, Էմինեան Ա. էջ 191) :

Արդէն մեր կողմն ալ հաւատացողները կը վստահեցնէին թէ չուռտները ջուրէն կը վախնան եւ երբ առուէն նոյնիսկ անցնիս՝ կը դադրին քեզ հալածելէ : Շուռտի մասին բազմաթիւ հէքեաթներ ու պատմուածքներ կան որոնք անցած են հայ բա – նահիւսութեան :

Շաւարշ Նարդունին զայն օգտագործած է «Սիրահարութիւն հրեշտակներու հետ» հէքեա – թին մէջ (Հայկաշէն, Ա. գիրք էջ 22, Շաւարշ Միսաքեան) ինչպէս ոսկի ճարմանդի մը վրայ երփներանգ քարեր կ'ագուցուին, նկարագրելով չուռտներուն գանազան չարաճճի խաղերը եւ ա – նոնց դէմ պաշտպանուելու եղանակները :

Ընդհանրապէս մեր ժողովուրդը դիւրին մի – ջոցներ ունի իր դժուարաւ ստեղծած ուրուական – ները չարքերը հալածելու համար :

Բաւական է որ երեսդ խաչակնքես, կամ սուրբի մը անունը տաս չուռտը կ'անհետանայ :

Նշխարքը ուտելիքներու մէջ դնելը միայն ա – պահով չէր, այլեւ ճեղնելու եւ բազմանալու համար չէր, չուռտները փախցնելու կը ծառայէր :

Տէրընտասի մոլեռին փչծեղները եւս նոյն դերերը ունէին մինչեւ բունկալին մօտ :

Ամէն ինչ բանէ մը կը ծնի, եւ չուռտը կատա – րելապէս մղձաւանջի արդիւնք է, եւ զարմանալի չէ որ Մարտէն կը պարտուի, երբ ամէն ոք բնու – թեան հետ կը վերածնի :

Պահ մը վերյիշենք ձմեռը եւ մեր նահապե – տական կենցաղը բնաղաւառին փակ ու կիսախա – ւար տուներու մէջ :

Գիշեր է :

Ձիւնասպիտակ լոյսի խաղեր՝ պատուհաննե – րէն ներս որոնք կիսաթափանց ձեթոտ թուղթե – րով պատուած են :

Անդին՝ քուրանէրէն, թոնրատուներէն կայծկլտող բոցաճաճանչներ : Զոր ու կանաչ կոճ – ղերու բողոքախառն երաժշտութիւնը, ճրագակա – ղերու բողոքախառն երաժշտութիւնը, ճրագակա – լին վրայ՝ պատրոյգի մարմրուն ու յարաչարժ լուսակուցի այլակերպուած ստուերները :

Դուրսբաճիւնամրրիկ, բնութեան հեկեկանքը , վհմամակներու ոռնոցը : Աւելցուցէք մարդոց ակա – մայ անչարժութեան՝ միօրինակ եւ դժուարամարս աննդառութիւն, որմէ լեարդի եւ երեւակայու – թեան բորբոքում. արեան թանձրութիւն եւ ինք – նակամ սարսափի հաճոյք : Օդի պակաս եւ ան – հասանելի ցնդաբանութեանց թուէջք : Եւ ահա չուռտը ինքնին կը ծնի, անհրաժեշտ է որ ծնի իբր աճեցնող սարսուռ գարնան գարթօնքին հետ դրկնդխառն : Անվերջ են չուռտամման զրոյցները : Տանք բառին ստուգաբանական կարծիքները : Ըստ Աճառեանի՝ չուռտ — փետրուար ամիս. պարսկե – րէն՝ չուպաթ = փետրուար : Առնուած է սորա – կան լեզուէն եւ ցոյց կուտայ սորաբաբելական տոմարին 11րդ ամիսը : Համեմատել նաեւ սոո – բական նմանաձայն տարբեր բառի մը հետ որ կը նշանակէ «գիշերահաւասար» որ Փետրուարի հա – քը կը սկսի :

Իսկ Մալխասեան կը գրէ :—

Շվոռտ — պարսկ. չուպաթ կամ չիֆութ = տեսակ մը ճիւաղ :

Շվոռտամիս = փետրուար , այս ամսուն կ'ար – ձակուէին գետերը ըստ նախապաշարման , որոնք վնաս կը պատճառեն մարդոց :

Ալիշան կը հարցնէ թէ չուռտ բառը արդեօք կուգայ շուռազ բառէ՞ն որ կը նշանակէր չահա – պետ, դաշտային ոգիներ որոնք կ'երեւէին «հեծ – եալք իբրեւ զմարդիկ», ինչպէս ըսած է Եղնիկ : Կամ կը մօտեցնէ չուտիկին՝ չուտ (peste) : Բնաւ զարմանալի չէ որ այս խորհրդաւոր ճիւաղը, իր նման կարգ մը անխորհուրդ մարդոց պէս այսքան այլազան մակդիրներ ունի :

Կայ նաեւ շիֆոտ , շիֆութ հոմանիշ գոլ, նոյնիսկ չֆուտ եւայլն : Ու ոմանք գտա – ռին մէջ կ'ըսէին չվէտ եւ կը հասկնային Տեառնըզառաջ :

Շուռտ ծածկանունը կը գործածէր նշանաւոր մատենիչ Հմայեակ Արամեանց եւ արժանաւոր կերպով, ճիւաղները ամչցնելու առորնութեամբ :

Շուռտի մասին կան չատ կարեւոր վկայու – թիւններ եւս բայց զանց կ'առնեմ :

Ա. Վ.

Ց. Գ.— Տարբեր չդչազգի մը Նոր Գալեոտ – նիայէն բերուած է Օռլեանի պարտէզը, պտղակեր տեսակէն, եւ կը կոչուի **Ormatus Gray** փր. **Rous - sette:**

մարմին մը չունեցաւ, պատճառը այն միամտու – թիւնն էր որ կ'ուզէր հայ բոլոր անհատները ու – նենալ մէկ մականի տակ :

Եթէ այդ միամտութեամբ չարժէր ամէնէն ուժեղ պետութիւնը եւ չդործադրէր պետական ի – րաւունքը պաշտպանող ուժը, կրնանք վստահ ըլ – լալ որ մէկ քանի ամիսէն կը մատնուէր կատար – եալ անիշխանութեան : Մենք ղուրկ ենք պետական այդ ուժէն, ու կ'ուզենք խօսքով բան հասկցնել մարդոց, որոնք միայն ոստիկանի եւ զինուորի բռնի ուժին կ'ենթարկուին : Եւ որովհետեւ չու – նինք ոստիկանական ուժ՝ կարգի բերելու անկարգ փոքրամասնութիւնը, պիտի դիտնանք հրաժարիլ այդ փոքրամասնութենէն եւ այդ տարրերէն ան – կախ վարենք մեր ազգային կեանքը :

Հայ ժողովուրդն ունի իր Սահմանադրութիւ – նը որ ահա հարիւր տարիէ ի վեր կը դործադրուի մեր կեանքին մէջ եւ մեզ տուած է արդէն փոր – ձուած ազգային ինքնավարութիւն մը : Այսօր բա – ցի մէկ քանի երկրորդական վայրերէ, մենք ու – նինք ազգային մարմիններ, ստեղծուած համա – պատասխան մեր Սահմանադրութեան : Այդ մար – միններէն ոմանք կրնան նախաձեռնութիւնը ըս – տանձնել եւ խորհրդակցիլ Ազգային կեդրոնական Վարչութիւն մը ստեղծելու մասին, առանց ուշ դարձնելու աչքն ու ձախէն ըլլալիք բողոքներուն :

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

Թրխապատում

Միջխորհրդարանական համաժողովին դու – մարման առթիւ, Թուրքիոյ հանրապետութեան նախագահը փայլուն ընդունելութիւն մը սարքած էր Սեպտ. 1ին, Տոլմա Պաղչէի պալատին մէջ : Այս առթիւ մեծ պատիւներեղածենպատգամաւոր-ներուն, որոնք ըրջեցան պատմական պալատին բոլոր յարկաբաժինները :

× Համագումարի երկրորդ նիստին մէջ, Թուրքիոյ արտաքին նախարարը, Ֆուատ Քէօփ-րիւլիւ, պարզեց իր երկրին արտաքին քաղաքա-կանութիւնը, մասնաւորապէս չեչտելով .

— Մեր արտաքին քաղաքականութեան յե – նակները կը կազմեն ազգերու իրաւական հաւա – սարութիւնը, հասարակաց ապահովութիւնը եւ դրացիներու հետ բարւոք յարաբերութիւնը : Հը – պարտ ենք անոյ որ այս սկզբունքը իրականացու-ցած ենք· բարեկամական յարաբերութիւններ ու-նինք մեր հրեւաններուն հետ: Նոյնքան բարեկա–մական է մեր կապը աշխարհի ազատ ազգերուն հետ: Մեզի համար էական պայման է հաւասար – կաց ապահովութեան խնդիրը, եւ այս պատճա – ռով է որ անկեղծօրէն միացած ենք ՄԱԿի կազմա-կերպութեան :Թուրքիա դործօն դեր մը ստանձնած է այս ուղղութեամբ եւ որոշած է միաբանիլ խա-ղաղութեան սիրոյն: Իսկ տեսականօրէն չենք դործակցիր ՄԱԿի հետ, այլ դործնապէս ապա – ցոյցը կուտանք մեր հաւատքին, եւ առաջին ան - դամ մենք պատասխանեցինք ՄԱԿի հրաւէրին , Քորէա զինուոր ղրկելով : Թուրքիա կը մասնակ–ցի նաեւ այն բոլոր խնդիրներուն, որոնք սպսէս կամ նպսէս կը չահադրդռեն ՄԱԿը եւ կարդադ – րութեան կը կարօտին: Կը մասնակցինք ՄԱԿի բոլոր չինարար դործերուն, բայց կարեւոր խըն – դիրներ առկախ կը մնան տակաւին: Անհրաժեշտ է բառնալ չատ մը տարակարծութիւններ , ան – վըստահութիւններ որ խոր արմատ ձգած են անց-եալին մէջ: Եւրոպական խորհուրդը լաւագոյն դետին մըն է այս ուղղութեամբ :

Առանձին նշանակութիւն մը ունի Ատլանտեա-նի Ուխտը, որ կռուաններէն մէկն է Եւրոպայի պաշտպանողականին: Որպէսզի կարենանք պաշտ-պանել մեր ազգային դոյութիւնը, պարտաւոր ենք զօրաւոր ըլլալ մեր երկրին մէջ, եւ դուրսը, Եւ – րոպայի մէջ,պէտք է տեսնենք միջազգայինչափա-նիշով պաշտպանողական կազմակերպութիւն մը : Ատլանտեանի Ուխտը մեզի համար զօրաւոր չենակ մըն է եւ իր ուժը պէտք է տարածուի Արեւելեան Միջերկրականի ալ վրայ : Թուրքիա պէտք է մաս կազմէ Ատլանտեանի Ուխտին, եւ այս պարագան ամրողջովին կը պատշաճի իր արտաքին քաղաքա-կանութեան հիմնական սկզբունքներուն :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ նախկին ռազմիկները դաշնակ – ցութիւն մը կազմեցին, համախմբելով ցամաքա - յին, ծովային եւ օդանաւային զինուորները: Կազ-մակերպութիւնը, որ կը կոչուի « Գերման Զին – ուորներու Միութիւն», միլիոնաւոր անդամներ կը հաչուէ : Իր առաջին դործն եղաւ դիրք ճշդել — նպաստաւոր — արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպա-նութեան համար :

ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԷն

ՊԷՅՐՈՒԹ, 5 Սեպտ. (Ցառաջ).— Ուրախու-թեամբ կ'իմանանք , թէ Դամասկոսի Պապ Թու - մա թաղամասի Միացեալ Վարժարանը սեփական չէնքով մը օժտելու համար, ձեռնարկուած է հանդանակութեան մը, բացառիկ ոգեւորու – թեամբ :

× Վերաչինութեան Միջազգային Դրամատան տնօրէններու ժողովը Սեպտ. 10ին պիտի բացուի Նիւ Եորքի մէջ: Լիբանանի կողմէ այս ժողովին պիտի մասնակցի յայտնի ելմտադէտ Պ. Ժոզէֆ Ուդուրլեան, որ հրահանգներ ստացած է լիբա – նանեան կառավարութենէն 15 միլիոն տոլարի փոխառութիւն մը խնդրել նոյն դրամատունէն:

× Պիքֆայայի (Պէյրութ) Ծաղիկներու տօ – նին առթիւ, Սեպտեմբեր 1ին՝ չաբաթ կէսօրէ եօք ժամը 3ին, սկսաւ հեծելանիւի մրցում մը՝ Պիքֆայա — Պէյթ —Մէրի — Մրուճ — Պիքֆա – յա դծին վրայ: Հ Մ. Ը. Մ.ական Ժան Նալչայ-եան, որ կուրապիի դործոդութեան ենթարկուելէ ի վեր առաջին անդամն է որ կը մասնակցի մըր-ցումի մը, կրկին առաջնութիւնը չհեդաւ :

× Պիքֆայայի (Լիբանան) Ծաղկաոնին առ-թիւ, Սեպտեմբեր 2ին տեղի ունեցած փինկ-փոնկի մրցաչարքը չհեդաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարդիկներէն Ցարութիւն Գուլումճեան, որ վերջին մրցումին պարտութեան մատնեց Շնորքեանը 2—0:

Ցաղթականը ունի արդիւնաբեր խաղարկու – թիւն մը: Եթէ աւելի լրջօրէն հետեւի այս մար - զախաղին, անկասկած որ առաջնակարդ տեղ մը պիտի դրաւէ Լիբանանի լաւագոյն «ռաքէթ»ներու կողքին :

Նոյն մրցաչարքին մասնակցեցաւ նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկներէն Վիդէն Մխիթարեանը, որ պարտութեան մատնեց Գորլանը 2—0:

ԱՍԼ – ԿՕՍԻՆԵՐ ԿԱՐՄԻՐ ԱՇԽԱՐՀԻՆ

× Սովետ երկրագործական քննի չմը մեծ դո-հունակութեամբ կը յայտարարուի պաշ – տօնական առիթով մը թէ երկրին երկրագործական արտադրութիւնը այնքան է զարդացած որ, տա – րին հինդ անդամ հունձք կ'ունենան այժմ :

Ունկնդիրները մեծ զարմանքով կը հարցը – նեն.— Ի՞նչպէս կարելի եղած է հասնիլ այդ ար - դիւնքին :

Քննիչը հպարտօրէն կը պատասխանէ .

— Հունձք կը քաղենք առաջինը Լեհաստանէն, երկրորդը Հունգարիայէն, երրորդ մը Չեխոսլո-վաքիայէն, չորրորդը Ռումանիայէն եւ հինդե - րորդն ալ Ռուսիայէն: Կարծեմ սխալ չեմ հաշ – ուած. հինդ անդամ չեղա՞ւ :

× Երեք հոդի իրարու կը ծանօթանան արդե–լափակման կայանի մը մէջ: Առաջինը կը հարցնէ .

— Ինչո՞ւ հոս եկած ես :

— Որովհետեւ ժամանակին ըսած եմ թէ Ռա–տէք հակայեղափոխական մըն է: Բայց դուն ի՞ն-չու եկած ես :

— Ես ալ ըսած եմ թէ Ռատէք հակայեղա – փոխական մը չէ: Իսկ երբ երրորդին նոյն հար - ցումը կ'ընեն, բանտարկեալը կը պատասխանէ .

— Որովհետեւ Քարլ Ռատէքն եմ :

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ԿՈՉ ՖՐԱՆՍԱԲՆԱԿ ԽԱՐԲԵՐԴՅԻՆԵՐՈՒՆ

Միութեանս դերագոյն ժողովը իրաւասու է քննելու եւ քննադատելու անցեալի տրուած որո–շումներու դործադրութեան եղանակը, նիւթական եւ բարոյական դեկուցումներով :

Ուրախութեամբ կը յայտնենք թէ մեր մաս – նաճիւղերը ամէն տարի յաջողութեամբ դուրս կուգան իրենց տարած աշխատանքներուն մէջ , հակառակ անտեսական անձկութեան :

Հայրենակիցներ , ամէն տարի կ'ուզել – նան կարօտ հայրենակիցները, որոնք կը սպասեն անմիջական եւ տեւական օգնութեան, ներկայա-ցնելով օգնութեան նամակներ թէ մեր մաս - նաճիւղերուն եւ թէ պատգամաւորական ժողովին:

Ահա թէ ուր է Համախարբերդցիականի ցա – ւը, որ կորով կը ներշնչէ իր չուրջ բոլորուած հայրենակիցներու, պարտադրելով անխոնջ, ան – տրտունջ եւ յարատեւ աշխատանք՝ ամոքելու հա-մար մեր սիրելի հայրենակիցներու ցաւերը :

Ժողովի աշխատանքներու ընթացքին մենք տեսանք հայրենակից պատգամաւորներուն պատ–բաստակամութիւնը՝ նոր պարտականութիւններ ստանձնելու, իրենց իսկ տուած որոշումներով:

Հայրենակիցներ, անչուշտ Միութեան պարա-քըն է զոհաբերութիւնը, նոյնքան եւս պարտակա-նութիւն է հետեւիլ դիտող հայրենակիցներու հա-մար: Չի բաւեր միայն ուրախանալ:

Գործնական աշխատանք կը սպասէ կարօտ հայրենակիցը: Այս է մեր բոլոր Խարբերդցիներուս ներկայի նուիրական պարտականութիւնը : Մօտէն հետեւեցէք եւ ցաւ ի սիրտ պիտի դտնէք մեր կա – րօտեալներու յարաճուն յաւելումը :

Կատարէ պարտականութիւնդ :

Ֆրանսայի չրջանի մէկ տարուան օգնութեան դումարը մօտ երկու հարիւր յիսուն հազար Ֆը – րանք է :

Ժողովի վերջաւորութեան Կարտանի մասնա–ճիւղի կողմէ ի պատիւ պատգամաւորներու սեղան մը սարքուած էր, որուն կը մասնակցէին մօտ հա–րիւր հայրենակիցներ:

Ճաշի ընթացքին ոչ անդամ հայրենակիցներ յուզուելով Միութեան կատարած աշխատանքէն եւ ստեղծուած հայրենասիրական չերմ մթնոլոր-տէն, ոչ միայն քաջալերական խօսքեր ըսին, այլեւ իրենց դործնական աջակցութիւնը չզլացան: Այս առթիւ ի նպաստ Կարտանի մասնաճիւղին տըր – ուած նուէրներէն դոյացաւ մօտ եօթանասուն հա-զար Ֆրանք :

Կեդր. Վարչութիւն

Ց. Գ — Նորընտիր Կեդր. վարչութիւնս իր սրտագին չնորհակալութիւնները կը յայտնէ Կար–տանի մասնաճիւղի եւ կարդադիր յանձնախումբի վարչութեանց, իրենց դնահատելի աշխատանք – ներուն համար որոնք անմոռանալի յիշատակ մը ձգեցին ներկաներու սրտին մէջ :

Կեդր. վարչութեան հասցէն.— Dermardirossian Simon 16 rue Barbaroux, Մարսէյլ : Գանձապահի հասցէն,— Kh. Khoumarian, 6 rue de la Fare, Մար–սէյլ :

« ՅԱՌԱՋ »ի ԹԵՐԹՕՆԸ (12)

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

Երեւակայեցի բարի եւ խնամուած դէմքը Սա–չայի , ինչքան պիտի ուրախանայ իմ այցին, ա–մուր կը սեղմէ ձեռքս, կը հիւրասիրէ ու առանց ձեւականութիւնների կ'առաջարկէ ինձ պատյար դնալ մօտովդ: Աւելորդ, բացարձակ աւելորդ է իմ բարկութիւնը իր հանդէպ: Նա սիրելի, չատ լաւ տղայ է եւ ընկեր: Անպայման պէտք է դնալ նրա մօտ: Քայլերս ուղղեցի դէպի Շատըլէ :

Նա ապրում էր պանսիոնում եւ այս ժամին տունը պիտի լինէր ու ես կարծես հրաւիրեալ, հանդիսատ սրտով դնում էի իրեն: Նախօրօք երե – ւակայում էի, թէ նա ինչպէս յօնքերը պիտի հա-ւաքի՝ տեսնելով իմ չածխլուած երեսը, կը սոխպէ ածխլուիլ իր մօտ :

Ինչպէս, ինչպէս ես մինչեւ հիմա չէի մտածել դիմել իրեն: Անհեթեթութիւն, կատարեալ ան – հեթեթութիւն կը լինի կարծել, որ նա անտարբեր կը ճաչէմ: Ահա, այս առումներով պիտի ծամեմ նում դնահատել իմ բարեկամները :

Օհ, Աստուած իմ, եւս 10 — 15 վայրկեան եւ կը ճաչեմ: Ահա, այս առումներով պիտի ծամեմ միսը, այս ձեռքերով պիտի կտրեմ, ճարճատող հացիկները :

Ինչքան երկար, երկար ժամանակ է, որ տաք բան չեմ կերել: Վերջին անդամ, սրանից տաս օր առաջ, չորեքչաբթի, լաւ եմ յիշում այդ օրը , ճաչել եմ Մոնպառնասի պողոտայի վրայ, Թորժի ճաչարանում, Ռոտոնդի դիմաց: Ճաչը ապուր էր, բիֆտէկ սիսեռով եւ մրդանդչ: Այժմ, ապու – բից եկող դոլորշին, ինչպէս ուրուական հալա – ծում է ինձ: Ցստակօրէն տեսնում եմ մի քիչ ադի տաք հեղուկ նրբօրէն եփած կաղամբով, մինչ իսկ լեզուիս վրայ զդում եմ համը ու բնաղդօրէն կըլ–լում թուքս: Դանակների եւ պատառաքաղների աղմուկը կատարեալ մէկ երաժշտութիւն է թւում: Ահ, երբ կտրում ես միսի պատառները եւ թաթ – խում հիւթի մէջ... Օհ, միս, միս ...

Ահա եւ Սաչայի բնակարանը: Սպասուհին, որ բացում է դուռը, ի պատասխան իմ դանդին, թւում է մէկ հրեշտակ: Հրեշտակը ուրախ դէմքով յայտնեց, որ Սաչան երեք օրով դնացել է Ցօն – տէնբլօ:

Երեք օրից: Ես դժուարանում եմ սպասել ե – րեք ժամ, իսկ նա երեք օր... Արեւի ճառագայթ–ներով ողողուած մերձակայ չէնքերը օրօրուեցին աչքերիս առջեւ նրանց հետ միասին, օրօրուեց սպասուհին, հրեշտակը: Չէի կարողանում հեռա–նալ եւ ակնապիշ նայում էի համակրելի սպասու-հուն :

Ինչ ողորկ ուսեր, ուղիղ ոտքեր, մաքուր դէղնոց, միայն հիանալ կարելի էր: Նպաստելով նա խաղում էր դէղնոցի հետ, խորամանկօրէն յօնքերի տակից նայում ինձ ու ժպտում: Նրա խո-չոր աչքերը զարմանք էին արտայայտում :

Էհ, օրիորդ ցտեսութիւն, յարդանքներս Պա–րոն Սաչային:

Քայլում եմ անվարատակ , ցանկալով մեռցը–նել ժամանակս ու Ջեմգոր դնալ ժամը 2ին: Գը - լուխս խչչում է, սիրտս խփում արագ ու խառ – նում, կարծես խմած լինէի: Մեծ ընդհատում - ներով չարունակում եմ քայլել:

(Օհ փողոցի նստարանները, դուք ստեղծուած էք անճարների, անտունիների համար) :

Վերջապէս հասայ Պրոնի փողոցը, «Ջեմգոր»: Ժամը երկուք եւ մէկ քառո դրէ :Գլխաւոր մուտքի առջեւ եմ, դանդահարում եմ, ոչ ոք չբացեց դու–ռը: Զանդահարում եմ, նորից եւ նորից, վերջա-պէս երեւաց դռնապանը: Նա չափեց ինձ վերի վար եւ հարցրեց.

— Ով եւ ինչ եմ ուղում :

Ինչ տարօրինակ հարց: Էհ, ի հարկէ պէտք է մէկը տեսնեմ ...

— Ես եկայ... սակայն դռնապանը ընդհա – տեց ինձ.

— Միթէ՞ չդիտէք, որ այսօր չաբաթ է եւ ըն-դունելութիւն չկայ: Եկէք երկուշաբթի:

Եւ դուռը դոցեց ուժով :

Մնացի կանդնած ամայի փողոցում, դիտելով ասֆալտէ ճանապարհը, ողորկ որ փայլում էր արեւի տակ: Քայլերի աննպատակ:

Այստեղ եւ այնտեղ, չքեղ տների առջեւ կանդնած էին ինքնաչարժները: Կառավարները երթուդարձ էին անում կառքերի մօտ եւ քով քո–վի դալով խօսակցում: Ահա եւ ոսկեզօծ նիշակ - ները Պարկ Մոնսուրիի ցանկապատի :

Թարգմ.՝ Ա. Ի. (Շար.)

Քարիւղի վհձր ծաւնրացաւ

ԱՆԳԼԻԱ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՉԵՌՔ ԿՆԱՒՆԷ ԻՐԱՆԻ ԴԷՄ

Վերջին տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ հետզհետէ կը ծանրանայ անդլեւիրանեան վէճը, սուր տագնապի մը յանգելով։ Բրիտանական կառավարութիւնը բանակցութիւնները խզուածհռչակելէ վերջ, Բ։ օր որոշեց ետ առնել այն զրամականեւ տնտեսական դիւրութիւնները զոր կ'ընծայէր Իրանի։ Միեւնոյն օրը վարչապետը ժողովի հրաւիրեց ազգ։ պաշտպանութեան յանձնախումբը, անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնելու համար, եթէ կացութիւնը աւելի ծանրանայ։ Արդէն իսկ մարտանաւեր կը համախմբուին Պարսկական ծոցին մէջ։

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ պարսիկները փոքրաթիւ մասնագէտներ ճարած են, զբաղելու եւ բանեցնելու համար Ապատանի գտարանը։ Այս պարագան առաջին քայլը կը համարուի այն վերջնագրին, որուն համաձայն պիտի ընդունին 350 անդլիացի մասնագէտներու քնակութեան արտոնագրերը։

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ կառավարութիւնը որոշած է նաեւ Արդիլել կարգ մը անհրաժեշտ նիւթերու արտածումը դէպի Պարսկաստան (շաքար, երկաթ եւ պղպատ, մետաղներ, երկաթուղիներու յատուկ իրեր եւն.)։ Կարճ խօսքով, Անգլիա կ'ուզէ տնտեսական տագնապ մը ստեղծել Իրանի մէջ։ Թէհրանի կառավարութիւնը 14 միլիոն սթերլինի պահեստ մը ունի Լոնտոնի մէջ։ Անհատներու քով եղած դրամարներն ալ հաշուելով, արդելքի տակ առնուած կ'ըլլայ 25 միլիոն սթերլինի գրամար մը։

× Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ ընդդիմադիր երեսփոխանները ամբաստանագիր մը ուղղեցին վարչապետին դէմ, պնդատելով թէ խանգարեց Անգլոյ եւ Մ. Նահանգներուն հետ եղած յարաբերութիւնները։ Մեղայն 14 երեսփոխաններ ստորագրած են այս ամբաստանագիրը, բայց կը նշանակէ թէ չեն վախնար սպանութեան սպառնալիքներէն։ Բողոքողները կ'ըսեն թէ կառավարութիւնը չկրցաւ ստանալ այն հարստութիւնները զոր կը խոստանար քարիւղի ազգայնացումով։ «Առաջ մենք հակառակ էինք Անգլւիրանեան ընկերութեան։ այժմ դէմ դիմաց երած ենք Մ. Նահանգներուն եւ Մեծն Բրիտանիոյ»։ Բողոքողները «անդլիասէր» կը կոչուին, ինչ որ համաղօր է դաւաճանի։

Վերջին հեռագրի մը համաձայն, Տոքթ. Մոսադեղ կրնայ ծայրայեղութեան մղուիլ, հրաժարելով կամ դուռ բանալով պետական հարուածի մը։

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական ամէն տեսակ գրքեր՝ հայերէն եւ եւրոպական լեզուներով։

Կոմիտաս վարդապետի եւ այլ հայ երաժիշտներու դործերը։

Դիմել Librairie Orientale H. SAMUELIAN, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6)։ Tél. Danton 88-65, Chèque Postal Paris 1278-35։

ՄՕՏԱԿԱԾ ԳԻՒՂԻ ՄԸ ՄԷՋ (Փարիզէն 50 քմ.)

Հաստատուած հայ ընտանիք մը կ'ուզէ հոկտեմբերէն սկսեալ, ստանձնել փոքր երախաներու խնամքը (երկու տարեկանէն վեր)։

Փափաքողները դիմեն ՏԻԿ. ԱԻԱԳԵԱՆԻ, Château de Mortcerf (S. et M.)։ Կարելի է հեռաձայնել Mortcert 41։

ՇԱՆՕԹ.— Դպրոցը ճիշդ տան դէմն է։

25,000 ՖՐԱՆՔ ՊԱՐԳԵՒ

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը 1952 տարեշրջանի «Գոյամարտ» օրացոյցին համար 25,000 ֆր.ի պարգեւ մը կը խոստանայ այն արուեստագէտին կամ գծագրիչին որ լաւագոյն նկարը կը պատրաստէ, խորհրդանշելով Ֆրանսահայ Նոր Սերունդը։ Նկարները պէտք է մեզի հասնին մինչեւ հոկտ. 1։

Գծագրուած նկարը, գունաւոր կամ ոչ, պիտի զարդարէ 1952 տարեշրջանի ԳՈՑԱՄԱՐՏ օրացոյցին ճակատը։

Հասցէ՝ A. Bédiguian, 7, rue Berlioz, Marseille.

Կը խնդրենք արտասահմանի հայ թերթերէն արտատպել։

Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. ՇՐՋ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնա – ճիւղի պարահանդէսը 16 Սեպտեմբերի կիրակին, ժամը 3 — 21, Studio Colibri, 19a, rue Caumartin։

Իսկ տարեկան մեծ պարահանդէսը Հոկտեմբեր 7ին, Cercle Militaireի մէջ։

ՎԵՐԱԲԱՁՈՒՄ ՊՕՄՈՆԻ Կ. Խ.Ի ԴՊՐՈՑԻ

Արձանագրութեան համար, կը խնդրուի ծնողքներէն դիմել եկեղեցւոյ յարակից սրահը, ամէն հինգշաբթի 2—4, սկսելով Սեպտ. 13էն։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Կապոյտ Խաչի Իթալիի մասնաճիւղը հազար ֆրանք կը նուիրէ Այնճարի «Ցառաջ» վարժարանին, փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԱՓԱՋԵԱՆի մահուան առթիւ։

Այրի Տիկին Արշալոյս Զիլինկիրեան եւ զաւակները եւ բոլոր պարագաները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր եւ աղգականին

Պ. ԽԱՉԻԿ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցած է Անթիլիաս մէջ։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս հինգշաբթի ժամը 2ը քառորդ անցած, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon։

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Պետիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Պետիկեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Մկրտիչեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Եղրաքսէ Պետիկեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Պետիկեան (Սէն Շամոն), Տէր եւ Տիկին Ս. Պետիկեան, Տէր եւ Տիկին Պ. Պետիկեան (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Ղարիպեան (Սէն Շամոն), Տէր եւ Տիկին Մեսրոպ Տէմիրճեան (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Պաղտճեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Սուրէն Պառաւեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Եաղճեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Նիզամեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Օննիկ Պօտուրեան եւ զաւակները (Վառնա), Տէր եւ Տիկ. Վ. Սիմոնեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկ. Յովհաննէս Սիմոնեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ. Երուանդ Շեխիկեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Մկրտիչեան եւ զաւակները, Ց. Սարգիսեան եւ Ս. Սարգիսեան եւ բոլոր պարագաները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծ հօր, հօրեղբօր եւ աղգականին՝

ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Սեպտ. 10ին, իր բնակարանին մէջ։

Թաղումը պիտի կատարուի այս հինգշաբթի ժամը 15.30ին։

Հանգուցեալ ժամը 3ին իր բնակարանը, 6 Villa Maupas, Epinay s/S. ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը։

Հաղորդակց. միջոց.— Երկաթուղի կառ. տիւ Նօռէն ժամը 2.25ին։ Autobus 154 Porte de Clignancourtէն։

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Հաւատացագիտական եւ Հայագիտական

ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ

Ընդարձակ եւ պատկերազարդ բառարանի Ա. հատորը (Ա.— Ասորիք)

Դատաստաններ

« ... Ու դատելով գործին լրջութիւնը հրատարակուած սկզբնական պրակներէն, մտքիս մէջ տարակոյս չի ձգեր՝ թէ երբ ամբողջանայ պիտի ըլլայ կոթողային, փառքի մնայուն պսակ մըն այ աւելցնելով Ձեր ճակատին»։

Նիւ Եորք վեր. Ա. Ա. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

× « ... Արդարեւ շատ հսկայ գործ է, մեծ աշխատութիւն կը պահանջէ, բայց գնահատելի եւ անմոռանալի ծառայութիւն մը պիտի ըլլայ ան մեր եկեղեցական գրականութեան համար, վասն զի չունինք Ս. Գրոց ընդարձակ համայնապատում մը, հայագիտական բաժինով մը ճոխացած»։

Ֆրէզնօ Գ. Ա. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Գին 12 տոլար

Ստանալու համար դիմել հեղինակին՝

Mgr. Artavazd Surméyan, 15, Rue Jean Goujon, Paris.

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։

Պ. ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթա – կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, 17 rue Ampère, Cachan։

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամ 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայանալ անպատճառ։

ՎԻԼՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, «Համօ Ohանջանեան» ակումբին մէջ։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Բացակաները նկատի կ'առնուին։

ԼԻՈՆ.— Համախմբ. Մխիթեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 8ին, 71 rue Pօնէլի սրճարանին ժողովասրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Զեկուցում պատգ. ժողովի եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ.— Ռ. Տրակինեան.— Զեր ուղած հասցէն.— Brückenstrasse 7, Postfach 420, Heidelberg (17 A)։ Վճարամսեան ալ ստացանք։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Մանուկեան իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք ներկայ ըլլալով իր ողբացեալ ամուսնոյն քառասունքի հոգեհանդիստին՝ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Սիրանոյշ Աթլպերթ Մելքիկեան (ծնեալ Ազասեան), որ եղած է Կիպրոսի որբանոցը, անկէ անցած է Մխիթլի (Գունաատան) եւ այժմ Մարսէյլ ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել եղբօրը՝ Սուփան Ազասեանի Rafael – Maria Corobano 2, Villa de Cuba Edo. Hragua, Venezuela (S. Am.)։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Արուսեակ Զիրիչկեր – ճեան (ծնեալ Շիրինեան), Երզնկացի, Ամերիկայէն՝ կը փնտռէ իր երկու աղջիկները՝ Գայիանէ եւ Արփիկ։ Տեղեկացնել Տիկին Սինանեանի, 31 rue de Nice։ Alfortville (S.)

ԳՈՐԾԱԻՈՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ուզեմ արհեստաւոր մը (այր կամ կին), փիֆիլը տը դիժի համար։ Ապահով գործ։ Ի հարկին բնակութեան դիւրութիւն նմիասին աշխատելու համար։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիկին ՍԻՆԱՆԵԱՆի, 31 rue de Nice, Alfortville (S.), օթթոպիւս 103։

Արտասահմանէն Փարիզ եկող Հայերուն մանաւանդ արաբ կը յանձնարարուի նկատի ունենալ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Փարիզեան նորագիւտ թեանց մեծ վաճառատունը, 17, Boulevard des Capucines, Paris (Քաֆէ տը լա Փէյին ճիշդ դէմը)։ Հեռ. OPE. 80.34

Chez SASSOUNI

31, RUE D'ALEXANDRIE

Métro St. Denis et Réaumur Tél. Gut. 92-65

Սասունի կուտայ համեղ, ընտիր, մաքուր եւ առատ ճաշ։ Այցելեցէք, պիտի համոզուիք եւ յաճախորդ դառնաք ամէնուն պէս։

Հարսանիքի, կնունքի, նշանտուքի համար տրամադրելի մասնաւոր սրահ, ուտելիքով կամ առանց ուտելիքի։

ԱՄԷՆ ՕՐ ՆՈՒԱԳ ԵՒ ԶՈՒԱՐԹ ԺԱՄԱՆԱԿ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678–63

Jeudi 13 Septembre 1951 Հինգշաբթի 13 ՍԵՊՏ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6558-Նոր շրջան թիւ 1969

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՆՃՈՒԿՆԵՐ

Երեք օր ղլուխ ղլխի խօսակցելէ վերջ, երեք Մեծերը ժողովի նստան երէկ Ուոշինկթընի մէջ: Օրակարգի վրայ՝ դէզ մը թնճուկներ :

Եւրոպական կնճիռին ամէնէն բարդը, դերմանականը, մտահոգութիւն կը պատճառէ մանաւանդ որ տարբեր տեսակէտներ ունին Փարիզը եւ Ուոշինկթընը :

Առաջինը համաձայն չէ արմատապէս փոխելու արեւմտեան Գերմանիոյ ներկայ կարգուսարքը, եւ կը պահանջէ նախ լուծել եւրոպական բանակի խնդիրը:

Իսկ Մ Նահանգները կ'ուզեն, կը ջանան դինակից մը աւելի ճարել, իբրեւ լրացուցիչ մասը Ատլանտեանի դաշինքին :

Արդ, արեւմտեան Գերմանիան կը դժկամակի նոր յանձնառութեանց տակ մտնել, քանի դրաւեալ կը մնայ: Կը պահանջէ վերահաստատել իր դերիշխանութիւնը, որպէսզի կարենայ խօսիլ եւ գործել հաւասարէ հաւասար :

Մ. Նահանգները բանաւոր կը գտնեն այս պահանջը: Մեծն Բրիտանիան ալ՝ մասամբ: Իսկ Ֆրանսա վտանգաւոր կը գտնէ աճապարանքը , յիշելով եւ յիշեցնելով անցեալ դէպքերը ,— 1870 1914, 1939—40:

Եւ յետոյ խնդիրը այնքան ալ պարզ չէ :

Ի՞նչպէս կարելի է վերահաստատել Գերմանիոյ ամբողջական գերիշխանութիւնը, երբ երկիրը երկու մասի բաժնուած է, եւ անորոշ, վիճելի կը մնան արեւելեան սահմանները :

Ամերիկացիներուն համար երկար ժամանակի կը կարօտի եւրոպական բանակի կազմակերպումը:

Իրենց տեսակէտով՝ հիմնականը եւ տեխնականը արեւմտեան ճակատին զօրացումն է : Պաշտպանողական ցանցեր , խարխխներ ստեղծել ի սիրտս աշխարհի :

Այդ է պատճառը որ կը բանակցի նաեւ Սպանիոյ հետ, ռազմական խարխխներ ապահովելով եւ մեծագումար վարկեր տրամադրելով:

Այս հարցին մէջ ալ բացասական դիրք բռնած է ոչ միայն Ֆրանսան, այլեւ Անգլիան: Զաթերը կը մնան միշտ անհաշտ, քանի կ'իշխէ Ֆրանքօն :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, բաւական ալ - լեղի խօսքեր փոխանակուած են Պ. Պ. Ռոպէռ Շումանի եւ Էչիսընի միջեւ, այս հարցին եւ յարակից խնդիրներու առթիւ :

Հիմա որ ժողովի նստած են պաշտօնապէս , անշուշտ ելք մը պիտի գտնեն :

Ծանրակշիռ պատկեր մը կը ներկայացնեն , նաեւ, Միջին Արեւելքի վերաբերեալ խնդիրները:

Ինչպէս կը կարդաք օրը օրին , չափազանց դիւրազգած են դարձեր արաբ եւ առ հասարակ իսլամ ժողովուրդները :

Ամէնէն հզօր իշխանութիւնն ալ չի կրնար անտեսել այս պարագան :

Վկայ՝ Իրանը եւ Եգիպտոսը, որոնք բացառապէս վճռական դիրք մը բռնեցին մէկ օրէն միւսը, իրենց վաղեմի բարեկամին եւ դինակիցին՝ Անգլիոյ դէմ :

Միայն քարիւղի խնդիրը չէ որ կ'ըմբոստացնէ Իրանը: Շատ աւելի ծանրակշիռ պատճառներ կան, ներքին թէ արտաքին: Եւ սխալ է կարծել թէ կացութիւնը կը փոխուի, եթէ վարիչները փոխուին:

Եգիպտոս չատ բան կը պարտի Մեծն Բրիտանիոյ· բայց ահաւասիկ դարձեր է անհամբեր : Կը պահանջէ դինակցութեան դաշինքը խզել պայմանաժամէն առաջ, եւ պարպել Սուէզի ջրանցքը:

Այստեղ ալ մեծ դեր կը կատարեն ոչ միայն քաղաքական տեսակէտները, այլեւ հոգեբանական պատճառներ :

Զգազդիւռ վիճակ մը կը ներկայացնէ ամբողջ Միջին Արեւելքը, երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր: Ամէնէն յետամնաց ազգն ալ կ'աղաղակէ, կը ճնշէ սատկօրէն: Ցաճախ անելի մտանելով օրէնսդիր վարիչները :

Մնացեալը կը լրացնեն Մեծերը, իրենց ազդեցութեան պայքարներով, քաղաքական եւ տնտեսական հաշիւներով :

Այս թնճուկն ալ ամէն բանէ առաջ կը պահանջէ փոխադարձ բարեացակամութիւն եւ հեռատեսութիւն, զօրացնելու համար խաղաղութեան ճակատը :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԾՈՒՌՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Ռումանիոյ առաջնորդը, նորապսակ վազգէն եպիսկոպոս, նկարագրելով էջմիածնի կացութիւնը, կը պատմէ .—

Ս. Պատարագ մատուցանեցի թէ էջմիածնայ մայր տաճարին մէջ, եւն.: («Նոր Կեանք», 9 Սեպտեմբեր):

Զեղա՛ւ, Սրբազան, չեղա՛ւ:

Նախապէս վարժապետ, յետոյ վարդապետ , այժմ ալ եպիսկոպոս, եւ — մատուցանեցի ...

Թերեւս էջմիածնի մէջ ալ այդպէս կը դրեն , կամ կ'ըսեն՝ մատուցեցի: Սակայն ձեր պարագան էր յիշեցնել թէ մատուցանել բային անցեալ կատարեալը կ'ըլլայ մատուցի (եզակի Ա. դէմք), իսկ երրորդ դէմքը՝ մատոյց, ոչ թէ մատուցեց, մատուցանեց:

Նոյն այլանդակութիւնը՝ պոլսոյ «Ժամանակ»ին մէջ — կատուցանեցին (4 Սեպտ·):

Տարիներով թերթ խմբագրել եւ չգիտնալ « կատուցին»ը: Ինչպէս համամման բայերու խոնարհումը ...

× Սովորութիւն դարձած է դրել — ամէն պարագայի կամ ամէն պարագային :

Գրէ՝ «ամէն պարագայի մէջ»: Գրաբարն ալ՝ յամենայն դէպս· ոչ թէ ամենայն: «Ց» տառը կը նշանակէ մէջ:

× Ո՞վ հնարեց սա վայրենի վարքագիծը, իբրեւ հոմանիշ ligne de conduite*:*

Ունինք պատեհական բառը,— ուղեգիծ: Գոնէ դուք միտք պահեցէք, երիտասարդ եւ դրագէտ խմբագիրներ :

× Հայերէն չէ «մէկ ժամ տեւած ճառէ մը , երկու օր տեւած ժողովէ մը վերջ»:

Այս կարգի թրքաբանութեանց չտեմարանը Պոլսոյ «Ժամանակ»ն է եւ թող անոր մենաշնորհը մնայ, ուրիշ բրածոներու հետ :

Մեր աշխարհաբարով կ'ըսենք մէկ ժամուան , երկու օրուան: Կամ՝ «ճառէ մը վերջ որ տեւեց մէկ ժամ, ժողովէ մը վերջ որ տեւեց երկու օր»:

Կամաց կամաց արտասահման կը փոխադրուի այլանդակ ռուսաբանութիւն մը· — Մոլոթովի անուան համալսարանը, Սունդուկեանի անուան թատրոնը, Շահումեանի անուան զրադարանը , Կոմիտասի անուան քառեակը եւն.:

Գրէ — Մոլոթովեան համալսարան, Սուն – դուկեան թատրոն, Շահումեան գրադարան եւն.: Ինչպէս կ'ըսենք Ահարոնեան ակումբ, Մամիկոնեան կամ Խոսեան վարժարան եւն.:

Եթէ չատ բծախնդիր ես խմբագրին համար , կրնաս չակերտի մէջ առնել :

ՎԱՀԷ

ԵԳԻՊՏՈՍի Հայոց առաջնորդը, Մամբրէ արք· Սիրունեան Պոլիս հասած է Սեպտեմբեր 5ին: Պիտի մնայ մէկ ամիս, իբրեւ հիւրը Գարեգին պատրիարքին որուն աշակերտն եղած է Ատմաշի դպրեվանքին մէջ :

ՊՈԼՍՈՑ Խոսեան վարժարանը «լիսէ»ի արտոնութիւն ստացած է կրթական նախարարութենէն :

ՏԻՐՈՒՆի.— Մեր խորին ցաւակցութիւնները ընկերներ Պետրոս Պետիկեանի , Յակիկ Մկրտիչեանի եւ տիկնոջ, որոնք դժբախտութիւնն ունեցած են կորսնցնելու իրենց հայրը եւ աներհայրը: Նոյնպէս ցաւակցութիւն բոլոր պարագաներուն :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ օդանաւակիրները հիւլէական ռումբեր ալ պիտի փոխադրեն, ինչպէս յայտարարեց Ատլանտեանի ամերիկեան տորմիղին հրամանատարը, ծովակալ Մըք Քորմիք : Անգլիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ չի կարծեր որ Մ Միութիւնը պատերազմ կը նախատեսէ: «Վճռած ենք այնքան զօրաւոր ըլլալ որ կարենանք խօսիլ Ռուսիոյ կամ ուրիշ մէկուն հետ, որպէսզի ծանր նստին իրենց տեղը »:

3.420.000 ՇԷՆՔԵՐ քանդուած կամ վնասուած են Անգլիոյ մէջ, պատերազմի ընթացքին: 3.160 - 000ը բնակարաններ են եւ 40 %ը Լոնտոնի շրջանին մէջ կը գտնուին: Կառավարութիւնը մէկ միլիառ սթերլին հատուցում վճարած է 1941էն ի վեր: Շաբաթական վճարումներու դումարն է 1.250.000 սթերլին :

Մոսկուա կը մեղադրէ Ֆրանսան

Մ· Միութեան արտաքին նախարարը, Պ· Վիշինսկի, Սեպտեմբեր 11ին ծանուցագիր մը յանձնեց Մոսկուայի Ֆրանսական դեսպանատան դործակատարին, Գերմանիոյ մասին :

Ծանուցագիրը որ կը բաղկանայ 11 էջերէ, կրկնելով 1950 Դեկտ· 15ին եւ 1951 Յունուար 20ին յայտնած դանդատները, կ'ամբաստանէ Ֆրանսական կառավարութիւնը թէ չի յարգեր 1944 Դեկտեմբերի դաշինքի ոգին: Եւ վանդալաւոր կը գտնէ արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինումը , « որուն ուժ կուտան Շումանի ծրագիրը եւ եւրոպական բանակի մը Ֆրանսական ծրագիրը »:

Ծանուցագիրը կը յայտարարէ թէ Մ· Միութիւնը չի կրնար անտեսել Ֆրանսայի ներկայ քաղաքականութեան հետեւանքները, քաղաքակա – նութիւն մը «որ կը ձգտի վերհաստատել գերմանական զօրապաշտութիւնը եւ դինակցութիւն մը ստեղծել արեւմտեան Գերմանիոյ յարձակողական ուժերուն հետ: Մոր հրդեհային կառավարութիւնը անհրաժեշտ կը գտնէ անդամ մը եւս ազդարարել Ֆրանսական կառավարութեան թէ պատասխա – նատու է ստեղծուած կացութեան եւ անկէ բխած հետեւանքներուն »:

Փարիզի քաղաքական շրջանակներուն մէջ դիտել կուտան թէ անակնկալ մը չէր այս ծանուցագիրը· Ճիշդ այն պահուն երբ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներուն արտաքին նախարարները ժողով կը գումարեն Ուոշինկթընի մէջ, քննելու համար արեւմտեան Գերմանիոյ զբաւման կարգուսարքին բարեփոխումը եւ անոր զինուորական մասնակցութեան խնդիրը :

Նոյն շրջանակներուն կարծիքով, ծանուցագիրը ռազմախազ մըն է, վախ ազդելու համար եւ արեւմտեան ճակատը պատակտելու համար :

Ուոշինկթընի ժողովը

Երէկ, չորեքշաբթի, բացուեցաւ արեւմտեան երեք պետութեանց արտաքին նախարարներուն խորհրդաժողովը, Ուոշինկթընի մէջ: Ինչպէս բացատրած ենք արդէն, ժողովէն առաջ խորհրդակցութիւններ կատարած են երեք նախարարները, միջին ճամբայ մը գտնելու համար : Օրակարգին մէջ արձանագրուած են այն բոլոր խնդիրները որոնք անմիջական լուծում կը պահանջեն:

Այդ խնդիրները այնքան ծանրակշիռ հանգամանք ունին որ, չեն կրնար լուծուիլ պարզ խօսակցութիւններով: Թերեւս եղրակացութեան մը յանդին Գերմանիոյ վերազինման մասին, եւ առժամեայ պայմանագիրներ կնքուին, արեւմտեան Գերմանիոյ զբաւման կարգուսարքը բարեփոխելու համար: Այդ պարագային, պիտի ընդունին մարզպանութիւնները եւ դաշնակից պետութեանց վեթօն: Գրաւման բանակները կրնան մնալ, յանուն Եւրոպայի պաշտպանութեան: Դաշնակիցները իրենց կը վերապահեն միջամտելու իրաւունքը, եթէ ներքին տագնապ մը ծագի, եւ համայնավարական կամ ֆաշական վտանգ մը սպառնայ Գերմանիոյ: Ճափոնի եւ Մ· Նահանգներու միջեւ կնքուած դաշնագրին ալ կրնայ օրինակ ծառայել, տեսակ մը զինակցութիւն հաստատելու համար արեւմտեան Գերմանիոյ հետ :

Ֆրանսա միշտ կը պնդէ իր տեսակէտին վրայ, — նախ եւրոպական բանակ, յետոյ վերահաստատում Գերմանիոյ դերիշխանութեան :

× Երեքշաբթի օր չատ կարեւոր խօսակցութիւն մը ունեցան Պ· Պ Էչիսընն եւ Ռոպէռ Շուման, Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Հնդկաչինի եւ Մարոքի մասին: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Պ· Շուման խնդրած է աւելցնել ամերիկեան օդնութիւնը Հնդկաչինի մէջ, եւ կատարեալ համաձայնութեամբ դործել՝ Մարոքի մէջ: Գալով Իտալիոյ, Ֆրանսա համաձայն է հաշտութեան դաշնագրին վերաքննութեան, մանաւանդ հիմա որ հաշտութիւն կնքուեցաւ Ճափոնի հետ: Պ· Շուման կարծիքով, երեք Մեծերը պէտք է համոզեն Իտալիան եւ Եուկոսլաւիան որ համաձայնին Թրիէսթէ մասին:

Անգլիոյ արտաքին նախարարն ալ երկար խօսակցութիւններ ունեցաւ Պ· Էչիսընի հետ, Քոբէյլի պատերազմին, Գերմանիոյ վերազինման, Միջին եւ Մայր· Արեւելքի վերաբերեալ խնդիրներու մասին :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՔՈՐԷԱՅԻ դաշինակից հրամանատարութիւնը հաստատեց թէ իր օդանաւերէն մէկը Սեպտ· 10ին սխալմամբ ռմբակոծեր է զինադադարի վայրը, Քասոնկ: Հրամանատարութիւնը անհիմն հռչակեցաւ միւս բոլոր ամբաստանութիւնները, կ'ըսէ թէ կարգապահական միջոցներ ձեռք առնուած են յանցապարտ օդաչուին դէմ :— Համայնավար հրամանատարութիւնը պաշտօնապէս մերժեց զօրբիձուէյի առաջարկը՝ զինադադարի վայրը փոխելու մասին :— Կռիւները կը շարունակուին զանազան վայրերու մէջ :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱՐԱԲ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Միջազգային մամուլը պարբերաբար կը յու–զէ արաբ տարագիրներու խնդիրը, որ ծանր մտահոգութիւն կը պատճառէ մեծ պետութեանց, սերտ կապ ունենալով Միջին Արեւելքի ապահովու–թեան եւ բարօրութեան հետ :

Ծանօթ է այս տարագիրներուն պատմու–թիւնը :

Զուղելով հրէական իշխանութեա նտակ մնալ, հարիւր հազարաւոր Արաբներ փախան Պաղեստի–նէն : Հրեաները կ'ըսեն թէ իրենք երբեք չվտարե–ցին Արաբները· այլ ընդհակառակն յորդորե - ցին որ իրենց տեղերը մնան : Եւ անոնք որ մնա – ցին, իրենց ներկայացուցիչներն ունին Իսրա–յէլի խորհրդարանին մէջ :

Միւս կողմէ, դիտել կուտան որ եթէ հեռա - ցողները վերադառնան եւ իրենց նախկին գործե–րուն մէջ տեղաւորուին, այն ատեն հարկ պի – տի ըլլայ Իսրայէլացիները դուրս հանել, վասն զի ոչ միայն երկիրը սահմանափակ տարածութիւն ունի, այլ եւ ներդաղթը կը չարունակուի յարա – ճուն թափով :

Ուրեմն, արաբ տարագիրները դատապար – տուած են մնալու հարեւան երկիրներու մէջ, մինչեւ որ կարելի ըլլայ եւք մը գտնել : Այս տա – րագիրներուն թիւը կը հաշուեն 830.000 (Արաբ - ները՝ աւելի քան մէկ միլիոն) : Ջախջախիչ մե – ծամասնութեամբ անպատսպար թշուառներ են, եւ կ'սպրին վրաններու տակ, զանազան կայան – ներու մէջ : Պարենաւորումն ալ Ազգաժողովը կը հոգայ, աւելի ճիշդ՝ Մ. Նահանգներու կառավա–րութիւնը : Կացութիւնը հետզհետէ կը ծանրանայ, իրրեւ հեւեանք համատարած անորոշութեան :

Ամէնէն մեծ բարդութիւնը ինկած է Ծորդա–նան, իր մօտաւորութեան պատճառով,— 363.000 հոգի : Արդ, Ծորդանան ամէնէն աղքատն է բոլոր արաբական երկիրներուն մէջ : Այս թշուառները հոն ապաստանած են առանց դրամի, գործիքի կամ ուտեստի : Ի՞նչ կրնար ընել Ծորդանանի կա–ռավարութիւնը, երբ իր եւիմուաքը կախում ունի Մեծն Բրիտանիոյ ալակցութենէն :

Միւս արաբական երկիրներուն մէջ ալ աւելի փայլուն չէ իրենց վիճակը : Աննկարագրելի է , մանաւանդ, կիներուն եւ մանուկներուն թշուա – ռութիւնը : Եւ այս տառապանքը՝ երեք տարիէ ի վեր : Ազգաժողովին մասնաւոր յանձնախումբը ու–սումնասիրեց եւ հաղուստ կը բաժնէ պարբերաբար, միշտ սպասելով որ գործնական եւ տեւական միջոցներ ձեռք առնուին :

Ծանձնախումբը առանձնապէս քննելով մա – նուկներու խնդիրը, կամաւորներ հաւաքեց տա – րագիրներուն մէջէն, որպէսզի զբաղին անոնց կրթութեամբ :

Ինչպէս դիտել կուտայ երազեկ մը, ծրագիրը շատ լաւ էր թուղթի վրայ· բայց գործնականին մէջ ամբողջութեան դատապարտուեցաւ : Կամաւոր–ներուն մեծ մասը յանձն առած էր ամէն զոհողու–թիւն· բայց ապրուստի հոգը չկատեց ամէնքն ալ : Ամսաթոշակ սահմանած էին 3000 ֆրանք , եւ խեղճերը հարկադրուեցան ուրիշ գործ փնտռել (ինչպէս մեր ուսուցիչները···) :

Ուրիշ պատճառներ ալ դժուարացուցին ծրա–գրին գործադրութիւնը· այնպէս որ հարիւր մա–նուկներէն հազիւ տասը կրցան տարրական կըր – թութիւն մը առնել : Մնացեալները իրենց բախ – տին ձգուելով, հասակ նետեցին անտիրութեան եւ թշուառութեան մէջ, ինչպէս Ռուսաստանի ա – նասնատան մանուկները :

Զափահասներուն վիճակն ալ նոյնքան ցաւա–լի է : Հարիւր հազարաւոր տարագիրներուն մէջ իրար խառնուած են գիւղացիները, հովիւները , խանութպանները, ուսումնականները, — ամէնքն ալ անտանելի կացութեան մը մատնուած :

Անշուշտ այս վիճակը ծանր մտահոգութիւն կը պատճառէ, ընկերային տեսակէտով : Մանա – ւանդ որ, Պաղեստինի Արաբները մեծ մասով դիւ–րագրգիռ են, նոյն իսկ սովորական վիճակի մէջ :

Ամերիկացի մը, Ճօն Պլէնֆորտ, վերջերս Ազ–գաժողովէն պաշտօն ստացաւ յատկապէս զբաղե–լու այս թշուառներով : Իր առաջին գործն եղաւ նոր վարկեր ստանալ : Ուստի ստիպողական կոչ մը ուղղեց նախագահ Թրումընի, որ 25 միլիոնէն 50 միլիոնի բարձրացուց սահմանուած վարկը :

Ազգաժողովին պատուիրակը որոշեց այս գու–մարին միայն կէսը յատկացնել անմիջական պէտ–քերու, — ուտելիք եւ հագնելիք : Մնացեալ կէսը պիտի յատկացուի ընկերային ձեռնարկներու : Այսպէս , 180.000էն մինչեւ 1.200.000 ֆրանք պիտի տրամադրուի այն ընտանիքին որ յանձն կ'առնէ հոզաբաժին մը մշակել, ապրուստ ճարելու հա – մար, կամ իր արհեստը վերսկսիլ , եթէ արհես - տաւոր է :

Մտածել եւ գրել ըստ հրամանի

ԽՄԲ.— Կիրակի օր հրատարակեր էինք Մոս–կուայի կուսակցական պաշտօնաթերթին՝ Փրավ–ադայի ճննադատականը՝ Հայաստանի գրական – գեղարուեստական գործունէութեան մասին :

Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ Երեւանի Գրող–ների Միութիւնը անմիջապէս նիստ գումարեց , տրուած դասէն օգտուելու եւ ըստ այնմ գործելու համար :

« Սովետական Հայաստան » օրաթերթի ցու–լիս 5ի թիւէն կ'արտատպենք այդ նիստին ատե - նագրութիւնը, իրենց շաբադրութեամբ .—

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԼԵՆՈՒՄ

Տեղի ունեցաւ Հայաստանի Սովետական Գր – րողների Միութեան պլենումը : Պլենումը քննու - թեան առաւ սովետահայ գրականութեան յետա – գայ զարգացման միջոցառումների հարցը :

Պլենումը նչեց, որ Համ կ (բ.) պ. կենտկոմի իդեոլոգիական հարցերի վերաբերեալ պատմական որոշումներից յետոյ սովետահայ գրականու – թիւնը ձեռք է բերել զգալի յաջողութիւններ :

Տեղի է ունեցել արմատական չրջադարձ թե–մատիկայի քնաղատառում : Եթէ Համ կ (բ.) պ. կենտկոմի պատմական որոշումներից առաջ մեր գրողները միակողմանիօրէն տարուում էին պատ – մական հեռաւոր անցեալով, ապա 1946 թուակա–նից յետոյ լոյս տեսած ստեղծագործութիւնների գլխաւոր թեման սովետական կեանքն է : Գրեթէ բոլոր ստեղծագործութիւնները նուիրուած են տո–ցիալիստական արդիւնաբերութեանը, գիւղատն – տեսութեանը, Հայրենական պատերազմին, ՍՍՌՄ ժողովուրդների եղբայրութեանը, ռուս ժողո – վուրդի առաջատար դերին, անգլ-ամերիկեան իմ – պերիալիզմի ոտնձգութիւնների մերկացմանը Մերձաւոր Արեւելքում եւն. :

Սովետահայ գրականութեան յաջողութիւն – ներն, առանձնապէս զգալի են պոեզիայի, ման - կական գրականութեան եւ դրամատուրգիայի աս–պարէզում : Դրա հետ միասին սովետահայ գրա – կանութեան մէջ կան լուրջ թերութիւններ, որոն–ցից գլխաւորը գեղարուեստական արժէքի ետ մնալն է : Մի շարք երկերի լեզուն քիչ արտա – յայտչական է, նրա մակարդակը ցածր է հայ ժո–ղովրդի ժամանակակից լեզուական կուլտուրայի մակարդակից :

Պլենում հանդէս եկած գրողներ Գ. Սարեանը, Հր. Քոչարը, Ն. Զարեանը, Համ. Սիրասը, Ա. Յովսէփեանը, Գ. Էմինը, Գ. Սեւունցը արդարա–ցի քննադատութեան ենթարկելով Հայաստանի Ս. Գրողներ Մ.ութեան ստեղծագործական սեկ – ցիաների աշխատանքը, առաջարկեցին ստեղծել իս–կական ստեղծագործութեան մթնոլորտ, որը նը–պաստի դաղափարապէս յաղեցուած, բարձր գե–ղարուեստական վէպերի, վիպակների, պատ – մուածքների, պօէմների, բանաստեղծութիւննե - րի, տրամատիկական ստեղծագործութիւնների լոյս ընծայմանը : Ելոյթ ունեցողները առանձին ուշադրութիւն նուիրեցին պրոֆեսիոնալ վարպե – տութեան բարձրացման հարցերին, որոնք անխըն–լիօրէն կապուած են գրողների կողմից սովետա - կան մարդկանց կեանքի բազմակողմանի եւ խոր ճանաչման հետ, այն մարդկանց որոնք գործու – նէութեան բոլոր ասպարէզներում ցուցաբերում են սոցիալիստական նոր մարդու հիանալի գծերը :

Քննարկուած հարցի առթիւ պլենումն ընդու–նեց ծաւալուն որոշում :

Սովետական գրականութեան գլխաւոր խըն – դիրը, ասուած է որոշման մէջ, պլենումը համա–րում է իդիոլոգիական հարցերի վերաբերեալ Համ կ (բ.) պ կենտկոմի որոշումների յետագայ անշեղ կենսագործումը, սովետահայ գրականու – թեան վերաբերեալ ՀԿ (բ.) պ. 15րդ համագու – մարի որոշումների իրագործումը, սովետահայ գրողների բոլոր ուժերի մոբիլիզացիան սովետա–կան իրականութիւնը արտացոլող գաղափարական եւ գեղարուեստական բարձրարժէք երկեր ստեղ – ծելու համար :

Պլենումը պահանջեց վճռականօրէն բարելա – ւել միութեան վարչութեան եւ քարտուղարու - թեան գործունէութիւնը, վարչութեան նիստե – րում սիստեմատիկօրէն քննարկել սովետահայ գրականութեան հրատապ խնդիրները, բարձրա – ցնել վարչութեան եւ նրա անդամների դերը գրա–կան ստեղծագործութիւնների, առանձնապէս ար–ձակի որակի բարձրացման գործում : Արմատա – պէս բարելաւել ստեղծագործական սեկցիաների աշխատանքը, դրանք դարձնելով իսկական ստեղ–ծագործական լաբորատորեաններ գրողներին օգնե–լու համար : Սեկցիաներում կազմակերպել նոր ստեղծագործութիւնների քննարկումը մինչեւ նը–րանց լոյս տեսնելը :

Ընդունուած որոշման մէջ առանձին ուշադ – րութիւն է նուիրուած սովետահայ գեղարուեստա–կան գրականութեան լեզուական կուլտուրայի բարձրացման, այն խնդիրների անշեղ կատարման հարցերին, որոնք բխում են լեզուաբանութեան վերաբերեալ ընկեր Ի. Վ. Ստալինի հանճարեղ , ուղեցոյց ծառայող աշխատութիւններից : Առաջի–կայում ստեղծագործական սեկցիաներում քննար–կուելու են երկերի լեզուի որակի հարցերը :

Գրողների գեղարուեստական վարպետութիւ–նը բարձրացնելու նպատակով պլենումը միութեան քարտուղարութեան յանձնարարեց սիստեմատի – կօրէն կազմակերպել զեկուցումներ եւ դասախո - սութիւններ գրականութեան, յատկապէս սովե – տական գեղարուեստական գրականութեան, կարե–ւորագոյն հարցերի չուրջը : Կազմակերպել ինչ - պէս ժամանակակից ռուսական գրողներ, այնպէս էլ Հայուս, արեւմտաեւրոպական գրականու – թեան կլասիկների երկերի խոր ուսումնասիրու – թիւն ու քննարկումը, ուշադիր վերլուծման են–թարկելով ականաւոր գրողների գեղարուեստա – կան ոճը, նրանց լեզուական կուլտուրան, երկերի կոմպոզեցիոն կառուցումը :

Պլենումը դրեց երիտասարդ գրողների հետ տարուող աշխատանքը ուժեղացնելու անհրաժեշ–տութեան հարցը, նրանց ստեղծագործական օգ – նութիւն ցոյց տալու, նրանց երկերի գեղարուես–տական մակարդակը բարձրացնելու համար ստեղ–ծուում է մշտապէս գործող սեմինար, որի պա – րապմունքների ղեկավարման գործում ներգրաւ - ուելու են խոշոր, փորձուած գրողներ : Միու – թեան վարչութեան անդամներին կցուում են երի–տասարդ գրողներ, վերջիններիս անհրաժեշտ ստեղծագործական օգնութիւն ցոյց տալու համար :

Հայաստանի Սովետական Գրողների Միու – թեան գլխաւոր խնդիրներից մէկը համարելով գը–րական քննադատութեան ետ մնալու վերացումը , պլենումը բոլոր քննադատներին պարտաւորեցրեց լուրջ ուշադրութիւն նուիրել սոցիալիստական ռեալիզմի պրոբլեմների, սովետական գրականու–թեան տեսութեան կարեւորագոյն խնդիրների , հայ արձակի ետ մնալու պատճառներու խոր վեր–լուծմանը : Պլենումը դրա հետ մէկտեղ գրական մամուլից պահանջեց էլ աւելի ծաւալել բոլշեւիկ–եան սկզբունքային քննադատութիւնը, լայնօրէն լուսաբանել սովետահայ գրականութեան արմա – տական խնդիրները :

« Գրական Թերթ »ի եւ « Սովետական Գրա – կանութիւն եւ Արուեստ » ժուռնալի խմբագրու – թիւններին առաջարկուեց արմատապէս փոխել ի–րենց աշխատանքի ոճը, բարձրացնել քննադատա–կան յօդուածների ու ռեցենզիաների պրոֆեսիո–նալ մակարդակը, դառնալով գրական նոր կազ -

---

Տեղական Թերթի մը թղթակիցը, որ մասնա–ւորապէս ուսումնասիրած է այս խնդիրը, դիտել կուտայ թէ համայնավարները անմիջապէս գործի ձեռնարկեցին, խանգարելու համար այս ծրագի – րը : Չէ՞ որ ամէն տեղ ալ, տարագիրներու թըշ - ուառութիւնը կը չահագործեն կուսակցական – քաղաքական նկատումներով :

Ուրեմն, անոնք տարագիրներուն մէջ մտնե – լով, կը պատուիրեն որ չխարուին Մ. Նահանգ - ներու ծրագիրներէն :

Ինչպէս կը բացատրէ թղթակիցը, կոմինֆոր–մին գործակալները ամէն տեղ կը փափաքեն թէ Մ. Նահանգները արաբական երկիրներու մէջ տեղա–ւորելով տարագիրները, կ'ուզեն աժան բանուոր–ներու վերածել զանոնք եւ զարկ տալ իրենց գի–ւղատնտեսութեանց :

Մի բեւեռն ատեն, անոնք համաձայն չեն որ այս տարագիրները տեղաւորուին Պաղեստինի իս–րայէլեան բաժնին մէջ, այլ կը պահանջեն վերադառ–նալ Պաղեստինի արաբական մասը : Արդ, Պա – ղեստինի այդ մասը Ծորդանանի կցուած ըլլալով, հասկնալի է թէ ինչ ծրագիրներ կը հետապնդէ Կոմինֆորմը :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Կոմինֆորմին հրահանգները Ծորդանանի կառա – վարութեան ձեռքն անցած են : Հրահանգներէն մին կը թելադրէ «ամէն գնով խափանել արաբական երկիրներուն եւ Իսրայէլի վերջնական հաշտու – թիւնը :

Իրագեկներ կը հաւատան թէ Պլէնֆորտի ծը–րագիրը կը գործադրուի, հակառակ այս խաղե - րուն : Արաբական երկիրները չեն մերժեր հող տրամադրել տարագիրներուն : Ընդհակառակն, Ա–րաբական Դաշնակցութեան վերջին համագումա – րին մէջ, Եգիպտոս պատրաստակամութիւն յայտնեց տեղաւորելու 120.000 տարագիրներ , կազայի շրջանին մէջ : Իրաք՝ 200.000 հոգի, Ծոր–դանան՝ բոլոր անոնք որ իր սահմաններուն մէջ կը գտնուին : Դժբախտաբար տրամադրուած բո – լոր հողերը անջրդի անապատներ են եւ կը կարօ–տին ջրաբաշխական բազմածախս ձեռնարկներու :

Թ. Ա. Թ.

Թրախպատում

ԱՐԱՐԱՏ ԲԱՐՁՐԱԳՈՂ լեռնաշղթաներէն մէկը ենթասպայ մը, Միւհիր Գըսաքիւրէք, յայտարարեր է Թուրք թերթերուն.

— Զարմանքով տեսայ որ այդ վայրի, տես – քով տարօրինակ եւ սակայն խիստ վհհափառ լե – րան վրայ թէ կը մսխի եւ թէ կը քրանխի: Շատ կը ցաւիմ որ լերան վրայի բնակիչներուն չկրցայ հանդիպիլ, հակառակ անոնց ոտքի հետքերուն: Դրօշակը պարզած առենս աչքերս լեցուեցան :

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՊԱՑԿԱՐԸ.— Թուրք թեր – թերը զանազան պատմութիւններ կը հրատարա – կեն երեսփ. ընտրութեանց պայքարին առթիւ : Քանի մը նմոյշներ .—

Գըրչէհիրի մէջ ժողովներ դումարեցին երեք տարբեր կուսակցութիւնները : Մասնաւորապէս « Միլլէթ»ի ճառախօսները կրակ տեղացին: Օս – ման Պէօլիւքպաշի ըսաւ իր ճառին մէջ .

— Ձեզի բարեւ կը բերեմ անդիի աշխարհէն , ինձի համար կ'ըսէին թէ մեռած եմ: Հալք կու – սակցութիւնը կը նմանի դաւաճան մօր մը որ իր զաւակներուն կաթ չի տար, իր իսկ փորած հորին մէջ ինկաւ ան: Ազգը այս փորձանքէն փրկուելու համար քուէ տուաւ Դեմոկրատներուն, այսինքն դառնուկի մորթ հագած գայլերուն : Ներման օ – րէնքը երաւ եւ չատ մը հին չարիքներ ղերծ մնա – ցին դատավարութենէ :

Դեմոկրատ ճառախօսը, Սամէտ Ազաօղլու , ըսաւ .

— Թուրք ազգն է որ իրագործեց սա փառաւոր յեղաշրջումը, եւ չախչախիչ առաւելութեամբ իր վստահութիւնը յայտնեց Դեմոկրատ կուսակցու – թեան: Կ'տառարկեն թէ մեր սեղաններուն առկեւ բազմեր ենք, երկրին ցաւերով չենք զբաղիր: Ով որ բողոք մը ունի որեւէ պաշտօնատարի դէմ , թող յայտնէ անմիջապէս, կառավարութիւնը միշտ տրամադիր է հանրութեան հետ չփման մէջ մտնելու :

Մեր կարեւորագոյն դատերէն մին ալ անկրօ – նութիւնն էր: Մեր երկիրը եկող ցոփուհիներուն վիզը անգամ խաչեր կը գտնուին, մինչ մեր կրօն – քին վերաբերեալ ամէն ինչ չատ տեսան (անկեղծ, ձայներ): Անկրօն ազգ մը չի կրնար ապրիլ: Ամէն ազգ կրօնք մը ունի: Ուսանող մը հիմա կրօնական դաս կը ստանայ (Պռաւօ, ձայներ):

Պիւէճիքի մէջ Հալքեան խօսնակներ կը պատ – րաստուէին կրօնքը քաղաքականութեան գործիք ընելու, վերջին պահուն հրաժարեցան իրենց այս նպատակէն: Դեմոկրատները յարձակեցան դարձ – եալ Գասըմ Կիւէչքի վրայ եւ ըսին.— Կրնանք ա – պացուցանել թէ այս մարդը առանց ապտէթի ճամազ կ'առնէ որ, իսլամական կանոններուն դէմ է :

× Տէնիզլիի մէջեւս սաստկացած էր ընտրա – [illegible] ըերի դաստիարակման իսկական գործնոց :

× Պլեւնումը քննարկեց կազմակերպական հարցեր :

Հայաստանի Սովետական Գրողների Միու – թեան պատասխանատու քարտուղար ընտրուեց ընկեր Գ. Բորեան, քարտուղարներ ընտրուեցին ընկ. ընկ Ս .Սողոմոնեան, Ստ. Զօրեան, Գ. Տէր Գրիգորեան , Հ. Մկրտիչեան :

կան քարոզութիւնը : Անձանօթ եւ հսկայ մարդ մը ահագին քար մը բռնած , յարձակած է այն կառքին վրայ ուր երեսփոխանական թեկնածու – ներ կային :

× Պալըքէսիրի մէջ , Սամսունի երեսփոխան Ֆէյիմ Թիւզէլ նախկին վարչապետ Կիւնալթայի վրայ կրակ ժայթքեց եւ ըսաւ. «Մենք բարոյա – պէս այս մարդոց լեզուն պիտի կարենք: Ազգ. Ժողովի փոխ նախագահ Սըտքը Եըրճալը ալ Հալք կուսակցութիւնը նմանցուց մեռելի մը որ իր մեղքերուն համար թողութիւն կը խնդրէ :

Ի՞ՆՉ ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՑ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Այս վերնագրին տակ՝ Հայտէլպէրկի «Ռայն-Նէքար - Ցայթունկ» թերթին մէջ փրոֆ. Հանս Ցոն էքարթ երկար դրութիւն մը հրատարակած է ուր հանդամանօրէն կ'անդրադառնայ կարսի եւ Թրքական Հայաստանի մասին Ա. Միութեան ըրած առաջարկներուն, (այդ հողերը կցել Ա. Հայաս – տանին) :

Փրոֆէսորը կը յիշէ Ա. Միութեան կողմէ 1922ին Թուրքիոյ ձգուած հողմասեները, հայկա – կան ազատագրական ձգտումները եւ երազը, ա – մերիկեան հոգատարութեան խնդրանքը՝ որ մեր – ժուեցաւ Մ. Նահանգներու այն առենի «մեկու – սայման» քաղաքականութեան պատճառով: Կը պատմէ թէ Ռուսիա չորս անգամ Հայաստան մը խոստացաւ եւ չդրծադրեց (1828, 1855, 1877 եւ 1920) ինչպէս որ Անգլիան ալ հակառակեցաւ Հա – յաստանի ամբողջացման :

Ցօդուածագիրը հետաքրքրական բաղդատու – թիւն մը կ'ընէ Սթալինի եւ Լորիս Մելիքովի մի – ջեւ, որ 1881ին կարճ ժամանակ դիկտատոր կոչ – ուեցաւ ցարին կողմէ եւ խաղաղութիւն բերաւ երկրին, իբրեւ «սրտի դիկտատոր» :

Ի վերջոյ կուգայ այն եզրակացութեան թէ Ա. Միութիւնը կը ձգտի նոյն ձեւով ամբողջացնել Հայաստանը ինչպէս ըրաւ Ուքրայինայի կղումով կամ Լեհաստանի ամբողջացումով: Կ'ընդունի թէ հայ ժողովուրդը իրաւունք ունի միացման եւ ամբողջացման, բայց վիճելի կը դտնէ ներկայ Հայաստանի անկախութիւնը :

Գրութեան կղուած է քարտէս մը, իբրեւ Հա – յաստան նշանակելով պատմական Հայաստանը ամբողջապէս, կեդրոնը՝ երեք սահմաններու (Թուրքիա, Պարսկաստան, Ա. Միութիւն):

Տ. Ֆ.

ՔԱԼՄՈՒՔՆԵՐԸ ԱԼԱՄՔԱ. ԿԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԻՆ

Համաշխարհային Բ. պատերազմին, երբ գեր – ման բանակները գրաւեցին Հիւսիսային Կովկասը, Քալմուքները գործակցեցան անոնց: Յետոյ, նա – հանջի ընթացքին զանգուածօրէն միացան գերման բանակին եւ հասան Գերմանիա: Պատերազմէն ետք մերժեցին վերադառնալ իրենց հայրերու եր – կիրը, ուր եկած էին ձիւնկիլ խանի ժամանակ : Իրրեւ D. P. մնացին Միւնիխի շրջակայ գաղթա – կայաններուն մէջ :

Տարագիրներու միջազգային հաստատութիւն – ները ի զուր փորձեցին զանոնք տեղաւորել զանա – զան երկիրներու մէջ. որովհետեւ 800 Քալմուք – ները կը մերժէին իրարմէ բաժնուիլ եւ կ'ուզէին միասին բնակիլ որեւէ տեղ :

Մինչեւ հիմա չէր գտնուած երկիր մը որ ըն – դունէր զանոնք իր հողերուն վրայ, ցեղային տար – բերութիւնը (մոնկոլեան) եւ օտար զանգուածնե – րու մէջ չլուծուելու խոր ձգտումը արդելք կը հանդիսանային :

Միացեալ Նահանգները իբրեւ միակ լուծում առաջարկեցին Ալասքա հաստատուիլ: Հիմա ա – նոնք պիտի փոխադրուին էսքիմոներու երկիրը ուր պիտի աշխատին իբրեւ ձկնորսներ, անտառահատ – ներ եւ հողագործներ :

ՏԽՐՈՒՆԻ

Օգոստոս 25ին Աղեքսանդրիոյ Ֆրանսական հիւանդանոցին մէջ մեռած է Բարսեղ Օհանեան, եպիսկոպոս հայ գաղութի հին սերունդի արժանաւոր գաւակներէն: Հանգուցեալը մօտ 25 տարիէ ի վեր գադնացած եւ քաշուած էր ազգային գործերէն : Ոչ իսկ ազգական մը ունէր որ խնամէր զինքը խոր ծերութեան մէջ :

× Դարձեալ Աղեքսանդրիոյ մէջ մեռած է , Սեպտեմբեր 4ին, ուրիշ հանրային դէմք մը, Փոլ Սորկուճեան: Ուսումը ստացած էր Վենետիկի Մխիթարեան վարժարանին մէջ: Իր մտաւորակա – նի կարողութեան կը միացնէր առեւտրականի ձիրքերը: Մխախտի մասնագէտ էր, Մելքոնեան հաստատութեան վարիչներէն եւ Ա.Թինա գործա – րանին հիմնադիրը: Ունեցած է ազգային բեղուն գործունէութիւն: Գուրգուրանքով պահած էր Ա. Խաչիսեանի ի պատիւ Գահիրէի մէջ տրուած հաց – կերոյթին ճաշացուցակը զոր նուիրեց Հ. Ց. Դ. Փարիզի Թանգարանին :

Ամողջութիւնը քայքայուած էր 1942էն ի վեր, տան մէջ փակելով զինքը: Մեծապէս կը խանգա – վառուէր «Ցուսաբեր»ի Տան չինութեամբ :

× Հեռաւոր Հավանայի մէջ (Քուպա) մեռած է Պ. Ա. Կարապետեան, որ 29 տարի առաջ հոն հաստատուած էր, ունենալով սեփական գործ , տուն եւ կալուած: Միշտ կ'աջակցէր հանրօգուտ ձեռնարկներու: Թղթակից մը կը գրէ թէ Հայոց խանութները փակուեցան այդ օրը, ի նշան սուգի:

ՀԱՑԵՐԷՆԷ ԳԵՐՄԱՆԱՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ ՄԸ

Մեր աշխատակիցը, Տօքթ. Տիրայր Ֆրան – ճեան հայերէնէ գերմաներէն բառարան մը պատ – րաստած էր տասնեակ մը տարիներ առաջ: Կ'ի – մանանք թէ տպագրութիւնը աւարտելու վրայ է: Արդէն տպուած են 25 պրակներ եւ կը յուսացուի մինչեւ տարեվերջ հրապարակ հանել ամբողջ գոր – ծը: Բառարանը կը պարունակէ ոչ միայն գրական այլեւ բարմաթիւ նորակերտ եւ գիտական բառեր, ինչպէս եւ զատաբարբառներէ ընտրուած բա – ռեր, ասացուածքներ եւ հայկական իւրայատուկ դարձուածքներ: Գիրքը պիտի բաղկանայ մօտ 550 մեծադիր երկսիւնակ էջերէ :

Որքան դիտենք, ցարդ գոյութիւն չունէր հա – յերէնէ գերմաներէն բառարան մը, ուրեմն այս հրատարակութիւնը առաջինն է իր տեսակին մէջ:

Հրատարակութեան ծանր աշխատանքը ըս – տանձնած է Միւնիխի Օլդընպուրկ հրատարակչա – կանը: Փափաքողները կրնան դիմել անոր ուղղա – կի կամ հեղինակին միջոցաւ: Հրատարակչակա – նին հասցէն է. Verlag R. Oldenbourg, München 1 (Germany) :

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՕՒԼԵԱՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

Անցայ փողոցը եւ մտայ հանրային պարտէզը: Ասպատակ ծառուղիների վրայ ճերմակ ղվնար – կով սպասուհիները կը վարէին մանուկների կառ – քերը: Մանուկներ ուրախ զուարթ խաղում են ա – ւաղների հետ:

Ինչքան ճաշակով են հագցնում Ֆրանսացի – ները իրենց երեխաներին: Ինչքան չնորհալի են աղջիկները եւ ինչքան վայելուչ մանչերը: Ամէն ինչ լաւ է այստեղ, սկսած հսկիչից մինչեւ քա – րայրները ու արձանները: Ամէն ինչից բուրում է ճաշակ եւ վայելչութիւն: Աւել որ այդ բոլորը կերտուած է նաեւ ինձ համար: Կարող եմ ճեմել կերտուած է ծառուղիներով այնքան ինչքան հոգիս ցանկանում է, ծծել ծաղիկների բոյրը եւ հանգչել նստարան – ների վրայ: Մէկ վայրկեան ինձ թուաց, որ այդ պարտէզը ինձ է պատկանում, որ ես տէր տիրա – կանն եմ այստեղ, ճիշդ է որ այդ տէրը մի քիչ անօթի է այս վայրկեանիս, մի քիչ, չատ քիչ ...

Վեցամսեայ մի մանչուկ պտոյտ է կատարում հեծանիւով: Ձախ ձեռքին բռնած ունի պակսի – մատ, իսկ աջով վարում է ղեկը, ճարպիկօրէն նրան հալածում է մէկ ուրիշը, ահա նրանք հա – ւասարուեցին, վար իջան հեծեալանիւներից եւ ըս – կսան խօսակցութիւն ինչ որ բանի մասին: Պակ – սիմատը խանդարում էր պատանուն, նրա չար – ժումները ազատ չէին: Նա դրեց պակսիմատը նս – տարանի ափը ու սեղմելով բռունցքները, իր խո – սակցին ցոյց էր տալիս տասը թիւը :

Իմ ուշադրութիւնը գրաւում էին ոչ թէ թի – ւը, մանչուկները կամ հեծանիւները, այլ պակ – սիմատը: Աչքերս սեւեռել եմ պակսիմատի վրայ եւ ամբողջ հոգով ցանկանում եմ, որ մանչուկը մոռանայ պակսիմատը: Մտքիս թելը դեռ չպարս – տած, երկու մարդիկները ճարպիկօրէն նստան հեծեալանիւները, սլացան իրար ետեւից: Նրանք արդէն չատ հեռու են: Ակնթարթում մօտենում եմ նստարանին ու յափշտակում պակսիմատը: Մէկ ծայրը չկայ, յստակ նշմարում եմ մանչուկի փոք – րիկ ատամների հետքերը: Պակսիմատը նուրբ է , թեթեւ, առանց չտապելու, երկարացնելու հա – մար հաճոյքս, ուտում եմ մնացուկը: Կարծես այդ բոլորը երազ լինէր: Թուում է ինձ, թէ ես չեմ կերել պակսիմատը, չրթներիս վրայ մը – նացել է իր անուշ համը միայն, նման առաջին համբոյրից մնացած համի: Պակսիմատը եթերային էր եւ այնպէս անուշ որ ես երբեք կերած չէի : Ինձ թուաց, որ ես անօթի չեմ, այլ ատամներս են ուզում մի հս յօշոտել, ծնօտս եւ լեզուս են պա – հանջատէր :

Երկու վայելուչ տիկիններ, կարմիր փոքրիկ հովանոցներով անցան քովէս եւ բաժնեցան նստա – րանի միւս ծայրը: Երբ հովանոցները բաց էին, նրանց դէմքերը վարդագոյն էին, հիմա չուքի տակ ներկուեցան կանանչ գոյնով, շրթերը բո – սոր: Հեչտալի բոյր զգացի, նրանց օծանելիքների բոյր գլխի պտոյտ պատճառեցին ինձ :Ճաշակելիքս հասել էր այնպիսի նրբութեան, որ զգում էի մաս – նակի հոտը քաւիստ հագուստի, ձեռնոցների ու անմոռանալի բոյրը ժանեկապատ թաշկինակի, ո – րով հովհարի պէս թափահարում էր տիկիններից մէկը: Անձանօթ այս կիների շրջանում ես ինձ չատ լաւ էի զգում:

Ցեցած նստարանին, լսում եմ երաժշտու – թիւնը նրանց ծոյլ շաղակրանքի: Մէկ վայրկեան նրանք լռեցին, զգացի, որ ինձ են ուսումնասի – րում: Մէկը նրանցից դառնալով անդլերէն ասաց.

— Նայեցէք, սիրելիս, ինչքան գունատ է:

— Այդ ծառերի կանաչութիւնից է : Դուք եւս կանաչ էք, սիրելիս :

Ոչ մէկ մհան չարժեցաւ դէմքիս վրայ : Ես չարունակում էի մնալ նստարանի վրայ, ամբողջ հոգիով ցանկանում էի, որ նրանք չարունակեն խօսիլ իմ մասին, կարօտ էի զգում որեւէ մէկի կարեկցութեան:

Օհ, ասէք եւս մէկ քանի խօսք, գնայելի տի – կիններ, խօսէք ինձ հետ, հայէք ձեր նուրբ մատ – ներով ճակատիս տեսէք, տեսէք ինչքան յոգնած եմ :

Աչքերս փակած, սկսայ երեւակայել, ինչպէս նրանք խոնարհեցին գլուխները, կռահելով անմե – ղապէս, թէ անօթի եմ, առաջարկեցին հետեւիլ իրենց, նստեցրին իրենց կառքը եւ տարան տուն :

Թարգմ.՝ Ա. Ի. (Շար.)

Անգլո-իրանեան վէճը

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Թէհրան – նի ամերիկեան դեսպանը կ'աշխատի համոզել Ի – րանի վարչապետը որ զգուշանայ ծայրայեղու – թիւններէ։ Երէկ ղրկուած պիտի ըլլար այն վերջ – նագիրը որ 15 օր պայմանաժամ կուտայ Անգլիոյ, բանակցութիւնները վերսկսելու համար։ Կ'ըսուի թէ Շահն ալ վարչապետէն պահանջած է յետա – ձգել վերջնագրին յանձնումը, մինչեւ որ ինք Թէհրան վերադառնայ եւ կարդայ։

Իրանի փոխ - վարչապետը, Ֆաթեմի, յայ – տարարեց թէ բանակցութիւնները կը կատարուին արեւմտեան եւ արեւելեան երկիրներու հետ, հա – կազդելու համար Անգլիոյ ձեռք առած անտեսա – կան միջոցներուն։ Թէհրանի մէջ կը յուսան չե – զոյ ստանալ Ամերիկայէ խոստացած 25 միլիոն տոլարի դրամագլուխը, որով կարելի պիտի ըլլայ հո – գալ անմիջական ծախքերը, պետական պաշտօն – եաներուն թոշակները եւն.։

Անգլիոյ տնտեսական ճնշումին հետեւանքով 20 % բարձրացաւ տոլարը, 54 րիալէն 65ի հաս – նելով, ինչ որ տեսնուած չէր երեք տարիէ ի վեր։ (Օրինական պէնը 33 րիալ է)։ Սթերլինն ալ 155ի բարձրացաւ (անցեալ շաբթու 135 էր)։

Հեռագրի մը համաձայն, Իրանի վարչապետը այս անգամ ալ կը սպասէ Պ. Հէրիմընի միջնոր – դութեան. բայց Թրումընի խորհրդականը չատ լաւատես չէ, նկատի առնելով Անգլիոյ վճռական դիրքը։

Թէհրանի բրիտանական դեսպանը Շահին այ – ցելից Գշ. օր, պարզելու համար իր երկրին տեսա – կէտը։ Անգլիա կը մերժէ բանակցիլ սպառնալիքի կամ վերջնագրի տակ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐԸ պիտի չաւել – նան, համաձայն պաշտօնական յայտարարութեան մը։ Կառավարութիւնը մերժած է երկաթուղինե – րու վարչութեան առաջարկը եւ ուրիշ միջոցներ պիտի խորհի, բացը դոցելու համար։ Փարիզի եր – թեւեկի գիներն ալ նոր յաւելում պիտի չկրեն, համաձայն նոյն աղբիւրին։

ԱՆԳԼԻՈՑ թագաւորին առողջական վիճակը լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ։ Ճորճ Զ. Լոնտոն վերադարձաւ բժիշկներու խորհուրդով, խնամուելու համար։ Մէկդի դրուած է գաղթա – վայրերը այցելելու ծրագիրը։

ԶԵՒԱԿԱՆ կառախումբ մը ժամը 100 քիլո – մեթր արագութեամբ սուրալով արեւմտեան Գեր – մանիա մտաւ։ Մեքենավարը յայտարարեց թէ ինք եւ ուրիշ 20 ճամբորդներ ապատան կը փնտը – ռեն, անտանելի դանդովով իրենց երկրին կարդու – սարքը, իսկ ժիւս 77 ուղեւորները կ'ուզեն վերա – դառնալ։ Առաջին անգամ է որ այսպիսի դէպք մը կը պատահի։

ԱՐԱԲՆԵՐՈՒ ԵՒ ԻՍՐԱՑԷԼԻ հաշտութեան բանակցութիւնները, որոնք տեղի պիտի ունենա – յին Գշ. առտու, Փարիզի մէջ, յետաձգուեցան ա – նորոշ ժամանակով։ Պարագաները նպաստաւոր չեն համարուիր առ այժմ։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի երեսփ. ընտրութեանց մէջ մտադիր փախստոս չհաշած է 115 աթոռ՝ 250ի վրայ, զօր. Փլաստիրաս՝ 70, Վենիզելոս՝ 52։ Ու – րեմն ոչ մէկը չախչախիչ մեծամասնութիւն կը վայելէ, ինչ որ կատարեալ անելի մը պիտի մատ – նէ երկիրը։ Շատեր նոր ընտրութիւն կը պա – հանջեն։

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ պայմանագրին անմիջա – կան վաւերացումը պահանջեց Հրէական համա – դումարին գործադիր մարմինը, մասնաւոր բա – ռաձեւ մը քուէարկելով։ Առաջին առթիւ վաւե – րացում կը պահանջեն Մ. Նահանգներէն, Անգ – լիայէն, Մ. Միութենէն եւ Զինաստանէն, դիտել տալով թէ «աշխարհի ներկայ լարուած կացու – թեան մէջ, երբ հաւանական են ապագայ ընդհա – րումներ, ժողովուրդներու եւ խմբաւորումներու բնակչութիւններ կրնան կատարուիլ»։ (Ֆրանսա վաւերացուցած է պայմանագիրը)։

Պ. ԶԸՐՋԻԼ, որ Փարիզ հասած էր Բշ. օր, առջի օր ուղեց ներկայ ըլլալ Ազգ. ժողովին վի – ճաբանութեանց, բայց ժողովասրահը պարապ էր։ Նիստը վերջացած էր ժամը 4.40ին. ինք հասաւ ժամը 5ին, եւ զոհացաւ խօսակցելով Պ. Էռիոյի հետ։

ՓԱՐԻԶԻ ՄՍՍՎԱՃԱՌՆԵՐԸ Գշ. օր ժողով դումարելով, որոշեցին պահանջել կառավարու – թենէն որ վերահաստատէ վաճառման ազատու – թիւնը, փոխանակ պարտաւորիչ գիներ որոշելու։ Եթէ զոհացում չտանան, խանութները պիտի փակեն յառաջիկայ շաբթու։ Մասնաւոր պատ – ուիրակութիւն մը ժամադրութիւն խնդրած է ձեռնհաս իշխանութենէն, շաբաթ օրէն առաջ։ Թերթերը կը գրեն թէ 6000 մասնաճառներ կը մասնակցէին ժողովին, ուր յուղումնալից տեսա – բաններ պարզուեցան։ Ժողովականները կ'պատ – պակէին — « Ազատութիւն, ազատութիւն, այլա – պէս խանութները կը փակենք »։

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՆԱ – ճիւղի պարահանդէսը 16 Սեպտեմբերի կիրակին, ժամը 3 — 21, Studio Colibri, 19a, rue Caumartin։

Իսկ տարեկան մեծ պարահանդէսը Հոկտեմ – բեր 7ին, Cercle Militaireի մէջ։

ԳԻՆԵԶՕՆ

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Քրիստափոր ենթակոմի – տէն գինեձոն մը կազմակերպած է ընկեր Յարու – թիւն Եաղճեանի Ամերիկա մեկնումի առթիւ, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Ահարոնեան Ակում – բին մէջ։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՊՕՄՈՆԻ Կ. Ի. ԴՊՐՈՑԻ

Արձանագրութեան համար, կը խնդրուի ծը – նողքներէն դիմել եկեղեցւոյ յարակից սրահը, ամէն հինգշաբթի 2—4, սկսելով Սեպտ. 13էն։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ։ — Հ. Ց. Դ. Սէն Շամոնի վարուժան ենթակոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Բարուհիի եւ ընկեր Շ. Նար – դունիի՝ Պ. ԿԱՐՊԻՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առ – թիւ։

ՔԱՖԷ ԱՐԹԻՒՐ

Քաշուած, քարակ ու մաճուր
Ընտի՞ր, համա՞վ... աճուն տո՛ւր,
Առանց վախի ա՛ռ, կուլ տուր,
Վաճառաքիշը՝ մեր ԱՐԹԻՒՐ
Ո՛վ հաստատէ խառնուրդ կայ,
Ցիսուն հազար ճուէր կայ,
Հարիւր պարապ տոպրակին
Շիշ մը օղի ճուէր կայ։
Հասցէն ահա՛, առ պահէ
Շուտով գրէ՛, թող ղրկէ՛
ԱՐԹԻՒՐԸ սուրճին *մարգն է*
Սուրճն ալ ԱՐԹԻՒՐին փառճն է։

Հասցէ։— **Boyadjian**, 12 Place de la Pierre, Valance (Drôme)։

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ

PARFUMERIE – MAROQUINERIE

Au SAC PARFUMÉ

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա – ռարկաներ, fantaisie գոհարեղէններ, կիներու պա – յուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր ser – vicesներ այլեւայլ նպատակ։

ՄԵԾ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ

ԱՆՈՒՇԱՀՈՑՈՒԹԵԱՆ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ

ARTICLES DE PARIS

106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։

Պ. ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթա – կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, 17 rue Ampère, Cachan։

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժո – ղովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկա – յութիւն։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան են – թակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ըն – կերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամ 9ին, սովո – րական հաւաքատեղին։ Ներկայանալ անդամա – տեորով։

ՎԻԼՆ.— Հ. Ց. Դ. Կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, «Համօ Օ – հանջանեան» ակումբին մէջ։ Շատ կարեւոր օրա – կարգ։ Բացակաները նկատի կ'առնուին։

ՊԼՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժո – ղովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին, սովո – րական հաւաքատեղին։

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— «Անտօք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, սովո – րական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ակնունի ենթակոմի – տէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, սո – վորական հաւաքատեղին։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

Ֆ. Կ. ԽՍԱՅի Պ. Քաշանի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ, ժամը 3ին, ընկերուհի Հէ – քիմեանի բնակարանը, 144 Ave. Ar. Briand։

ԼԻՈՆ.— Համախարբ. Մխիթեան մասնա – ճիւղին ընդհ. ժողովը այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8ին, 71 rue Pasteur սրճարանին ժողովասրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Զեկուցում պատգամ. ժողովի եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Արուսեակ Զերիչկիը – ճեան (Ծննեալ Շերինեան), երդնկացի, Ամերիկա – յէն՝ կը փնտռէ իր երկու աղջիկները՝ Գայիանէ եւ Արփիկ։ Տեղեկացնել Տիկին Սինանեանի, 31 rue de Nice։ Alfortville (S.)

ԴՈՐԾԱԻՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ուզեմ արհեստաւոր մը (այր կամ կին), փիֆիւր տը դիժի համար։ Ապահով գործ։ Ի հար – կին բնակութեան դիւրութիւն միասին աշխատելու համար։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիկին ՍԻՆԱՆԵԱՆի, 31 rue de Nice, Alfortville (S.), օ – թօպիւս 103։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պատանի մը դերձակի քով աշխատելու հա – մար, նախընտրելի է որ քիչ մը վարժ ըլլայ։ Դիմել Պ. Աբէլեանի, 31 rue de Lac, Chaville։

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

10, Rue du Caire, Paris IIe

Téléph. : CENtral 78-44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

31, 33, Rue de la Duée, Paris XXe

Téléphone : MEN. 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ

Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ **2-28, 2-40, 3-28** եւ **1-40**

Ժերզէ եւ էնթերլօք՝ բուրդէ կամ բամպակէ

Բամպակ՝ Côtes 2/2.

Եղանակին առաջ՝ եւ մեծ մանաւանդ գնողներուն, քացառիկ գիներ ու վճարման դիւրութիւններ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Vendredi 14 Septembre 1951 Ուրբաթ 14 ՍԵՊՏԵՄԲ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6559-Նոր շրջան թիւ 1970

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՆՔ ՄԵՐ ՁԵՌՔՈՎ

Վերամուտ է քանի մը չաբաթէն :

Արդէն կ'երեւան ազդեր՝ դպրոցներու վերաբացման մասին : Արձակուրդներէն վերջ, հանրային կեանքն ալ կ'աշխուժանայ հետզհետէ :

Հաւատա՞նք թէ եռանդն ու աշխատանքը պիտի կրկնապատկուին յառաջիկայ տարեշրջանին, լրացնելու համար բազմազան պահանջներ :

Պիտի սթափի՞նք, վերջապէս, նկատի առնելով այդ պահանջներուն ամէնէն հիմնականն ու տիպղականը, — նոր սերունդի փրկութիւն :

Այդ նոր սերունդը, երիտասարդութիւնը լնք պիտի թօթափէ՞ իր մեղկութիւնը եւ ծուլութիւնը : Ոչ թէ մեր սեւ աչքերուն, այլ իր իսկ բարիքին համար :

Աւելի մանրացնելով, անոնք որ ազգասիրու-թիւն կը հոլովեն օրն ի բուն, պիտի ըմբռնե՞ն թէ փրկութիւնը տունէն կը սկսի : Նախ իրենց զաւակները փրկել, որպէսզի համրանքը չպակսի :

Ամբողջ ծրագիր մը կը խտանայ այս հարցումներուն մէջ :

Դժբախտաբար ծրագիրները չեն որ կը պակսին, այլ կամքն ու աշխատանքը :

Երեսուն տարիէ ի վեր ծրագիրներ կը մշակուին, եւ հազիւ երեսուն օրուան ճամբայ կտրած ենք, հաւաքաբար :

Երեւակայութեան թռիչքներ՝ որքան որ կ'ուզէք : Սնապարծութեան եւ ինքնահաւանութեան մարզանքներ՝ ամէն ճակատի վրայ : Սնամէջ ելոյթներ՝ այս կամ այն ուղղութեամբ :

Իսկ երբ կարգը կուգայ իրական գործունէութեան, երբ ձլուխներ եւ ձեռքեր կը փնտռէք խօսքերը գործի վերածելու համար,— ամայութիւն : Առ նուազն անփառունակ մեկուսացում :

Տեսակ մը կանայի հարսնիք : Ամէնքն ալ « զբաղած են » :

Եւ կամ — դուք առաջ անցէք, մենք ալ ձեր ետեւէն կը հասնինք :

Մատաղը կը հատնի, եւ տակաւին աղ պիտի հասցնեն ...

Սերունդը կը հալի, սրընթաց ելեւէջներով, եւ դեռ ծրագիրներու, միջոցներու մասին կը վիճին բանգէտները :

Հայերէնը օտար լեզու դարձեր է իրենց տունին մէջ : Իրրեւ հայերէն հրատարակութիւն՝ տարիներ առաջ գնուած վէպ մը, աղօթագիրք մը կամ երաժշտան մը պիտի գտնէք :

Եւ սակայն, բոլորն ալ Հայաստանի մասին կը խօսին — սովետակա՞ն, մի՞ացեա՛լ, եւայլն : Մէկը միւսին ասպարէզ կը կարդայ, լեզու թափելու համար ապազայի մասին :

Առանց ըմբռնելու որ ներկան է ապագային աւետաբերը կամ գուժկանը :

Երէկ Պաղտատէն սրտցաւ հայրենակից մը կ'ափսոսար .

— Աքսորական էինք, հայերէն սորվեցանք ա-նապատին մէջ : Այսօր օտարին լեզուն է որ կը ծաղկի մեր զաւակներուն բերնին մէջ, մեր աչքերուն առջեւ : Դպրոցն մինչեւ տուն : Արդեօք անո՞ր համար որ հալածանքը դադրեցաւ ...

Պարզապէս անոր համար որ սանձարձակ ազատութիւն կը վայելենք : Ազատութիւն՝ ծուլանալու եւ յօրանջելու : Ազատութիւն՝ անցեալը մոռնալու կամ հին փառքերով թմրելու : Ազատութիւն՝ սեփական ճրագին իւղը խնայելու եւ օտարին ելեկտրական լոյսերով չշանալու :

Կը թուի թէ մրցումի եղած են տարբեր ու եբիտասարդը, չարաչար գործածելու համար այս ազատութիւնը :

Ձէն զգար թէ ամէնէն առաջ իրենց մուխն է որ պիտի մարի, եթէ դարձ մը չփորձեն :

Թչնամին կէս ճամբան մնաց, իր դիւային ծրագրին գործադրութեան մէջ :

Մնացեալը մե՞նք պիտի լրացնենք : Մենք մեր ձեռքերո՞վ ...

Մենք այսպէս չէինք երէկ :

Ամէնէն անտանելի պայմաններն անդամ ոչ թէ կը տկարացնէին, այլ կը պրկէին մեր չիզերը : Կամք եւ եռանդ կը ներշնչէին :

Այն առեն կատարեալ գոյամարտ էր ինքնապաշտպանութեան կռիւը : Արիւնազանգ պայքար, ողջ մնալու համար :

Այսօր՝ պարզապէս աշխատանք : Հաւատք եւ յարատեւութիւն :

Շ·

Ազգ. կազմակերպութիւնը Թուրքիոյ մէջ

Պոլսոյ վերջին թղթակցութիւնը կը բաղկանայ հետեւեալ տեղեկութիւններէն (*Մարմարա*, 7 Սեպ– տեմբեր) .—

Գոհունակութեամբ կը տեղեկանանք թէ վոքրամասնութեանց հանրապատկան կալուածներուն արձանագրութեան խնդիրը բարւոք լուծում մը գտած է : Հակառակ 1/62 թիւ վարչական օրէնքին 44րդ յօդուածին բացորոշ որամադրութեան, մասնաւոր հրահանգով մը երկար տարիէ ի վեր պատկան պաշտօնատուները դադրած էին ոեւէ գործողութիւն կատարելէ Փոքրամասնութեանց հանրապատկան կալուածներու արձանագրութեան (թեսճիլ) մասին :

Այս հրահանգէն պատճառաւ Փոքրամասնութեանց կալուածները մատակարարող մարմիններուն ձեռքն ու ոտքը կապուած էր եւ տեղ տեղ մասնաւորներու անուան արձանագրուած կարգ մը կալուածներ նոյնիսկ վտանգի ենթարկուած էին կամ լայն դուռ բացուած էր ոտնձգութիւններու առջեւ :

Առայժմ անունը վերապահելով, ի վիճակի ենք այս առթիւ յայտնելու թէ այս վնասակար հրահանգին պատճառաւ, մեր եկեղեցիներէն մէ-կուն մէկ կալուածը վերջերս ծախուած է կնոջ մը կողմէ, որուն ծնողքին անուան առենօք արձանագրուած էր կալուածը :

Արդ, բաւական առենէ ի վեր Փոքրամասնութեանց ներկայացուցիչներ պարբերական դիմումներ կը կատարէին, այս հրահանգը չնչել տալու եւ 44րդ յօդուածին գործադրութիւնը վերահաստատելու համար :

Բարեբնամ Դեմոկրատ կառավարութիւնը իբրեւացի գտնելով զանգատները եւ ընդ առաջ երթալով կատարուած դիմումներուն, վերցուցած է առժամեայ արգելքը :Ուրախ ենք յայտնելու թէ այսուհետեւ Փոքրամասնութեանց հանրապատկան կալուածներուն վերաբերեալ խնդիրները օրինական ճամբով հետապնդելու իրաւունքը վերահաստատուած է :

Այս ձեւով մեր Թաղային Մատակարար Մարմինները ի վիճակի պիտի ըլլան հանրային կալուածները արձանագրելու :

⚔ Պոլսոյ «Ժամանակ»ն ալ (5 Սեպտ·) կը դրէ թէ Հայերու, Յոյներու եւ Հրեաներու համայնքային ! (համայնական) վարչական խորհուրդները եւ անոնց ենթակայ մարմինները պիտի ճանչցուին կառավարութեան կողմէ, իրրեւ քաղաքական անձնաւորութիւն (չահսիյէթի հիւքմիյէ) :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, այս որոշումը արդէն իսկ հաղորդուած է Իսթանպուլի կուսակալութեան, պաշտօնապէս ծանուցանելու համար իւրաքանչիւր համայնքի :

⚔ Գարեգին պատրիարք եւ Եգիպտոսի առաջնորդը՝ Մամբրէ արք· Արմաշ գացած են Սեպտ· 8ի առաւօտեան կանուխ, ընկերակցութեամբ ազգ· վարչութեան կարգ մը անդամներուն (*Ժամանակ*) :

ԷՒ ՖՐԱՆՍԻ մէկ օգանաւը, որ կը բանի Փէրփինեանի եւ Օրանի միջեւ, անհետացած է Միջերկրականի վրայ : Օգանաւին մէջ կը գտնուէին 35 ուղեւորներ, երեքը մանուկներ :

ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԸ երէկ սկսաւ քննել կառավարութեան տնտեսական քաղաքականութիւնը : Նախարարական խորհուրդը որոշեց նորէն բանակցիլ սէնտիքաներուն հետ, աշխատավարձի եւ շարժուն սակացոյցի մասին :

ՎԱՐՇԱՒԱՑԻ անթեղի խօսնակներէն մէկը, Սթեֆան Մարթաքա, որ մասնաւորապէս կը ձաղկէր Ամերիկան, սպաննուեցաւ անծանօթներու կողմէ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ հանրապետութեան Բ· տարեդարձին առթիւ, կորսուեալ նահանգներու զրօչները պարզուեցան Սեպտ· 12ին, խորհրդարանին վրայ (Տանցիկ, արեւելեան Փրուսիա, Շլեզվիկ եւն·) : Վարչապետը թելադրեց Արեւելեան Գերմանիոյ Գերմաններուն ամուր կեցուածք պահել, վստահ թէ Գերմանիան միացեալ պիտի դառնայ նորէն :

ՌՈՒԻՍ ԴԱՍԱՒՕՍ ՄԸ, Պորիս Զերուքէն, դատի քաշուած էր Պելժիոյ մէջ, իբրեւ անկարգութիւն : Հարցաքննութեան առեն երկու տարբանակ հանելով պայուսակէն, կրակ տեղայ անխնայ, սպաննեց ուսեալի հետապօտութեանց կաճառին տնօրէնը, վիրաւորեց երկու պաշտօնակիցները, յետոյ անձնասպան եղաւ :

Միջին Արեւելքով հետաքրքրական

ԱՁԺՄ ԿԸ ԲՆՆԵՆ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Երեք Մեծերու առաջին ժողովը սկսաւ Միջին Արեւելքով : Երեքն ալ որոշած են զգալի պահել խորհրդակցութիւնները : Հետեւաբար դժուար է վաւերական տեղեկութիւններ հաղորդել անոնց դարձի մասին :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Պ· Պ· Էչիսըն, Մորիսըն եւ Շուման մանրամասն – նօրէն քննեցին Իրանի, Եգիպտոսի եւ Ֆրանսական Մարոքի խնդիրները, որոնք սուր հանգամանք ստացած են : Երեքն ալ կ'ընդունին թէ անհրաժեշտ է տնտեսական եւ զինուորական նոր օգնութիւններ տրամադրել այդ պետութեանց եւ Միջին Արեւելքի միւս երկիրներուն, որպէսզի Ն· Միութիւնը չշահագործէ անոնց ազգայնական տենչերը :

Այս առթիւ քննուեցաւ նաեւ Բունաստանի եւ Թուրքիոյ առաջարկը՝ Ատլանտեանի զինակցութեան մէջ մտնելու : Վերջնական որոշումը պիտի տրուի Օթաւայի ժողովին մէջ (Քանատա) :

Կէս օրէն վերջ երեք նախարարները զբաղեցան Արեւմտեան Եւրոպայի վերաբերեալ խնդիրներով,— զեմտանական հարց, եւրոպական բանակ եւն· : Այս առթիւ նկատի առին իրենց մարզպանները տեսակէտները՝ հաշտութեան առժամեայ պայմանագիր մը կնքելու եւ արեւմտեան Գերմանիոյ ամրագնական մասնակցութիւնը ապահովելու համար : Ֆրանսացիները կը պնդեն իրենց տեսակէտին վրայ,— արտօնել Գերմանիոյ վերազինումը՝ եւրոպական բանակին մէջ մտնելու պայմանով, ոչ թէ առանձին զօրաբաժիններ եւ սպայակոյտ ստեղծելու իրաւունքով :

Այս մասին առանձին խօսակցութիւններ ունեցած էին Պ· Պ· Շուման եւ Էչիսըն, առանց վերջնական եզրակացութեան մը յանգելու : Մանաւանդ որ, արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնն ալ չի հաւանիր զինուոր տրամադրել առանց իրաւունքներու հաւասարութեան եւ կարգ մը երաշխիքներու :

Մոսկուայի բողոքները Թրանսիայի դէմ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Ն· Միութեան արտաքին նախարարը նոր ծանուցագիր մը յանձնած է Մոսկուայի Ֆրանսական դեսպանատան, բողոքելով Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան դէմ :

Ահաւասիկ ծանուցագրին հիմնական կէտերը·

1.— Փլեւէնի ծրագիրը եւրոպական բանակի մասին՝ «ծրագիր մըն է որ կ'առաջնորդէ զեմտանական կանոնաւոր բանակի մը հաստատման, հիթլէրական զօրավարներու հրամանատարութեան տակ : Ոչ ոքի համար գաղտնիք է թէ Թրանսական կառավարութեան կողմէ ներկայացուած այդ ծրագրին եռեւը կեցած է ամերիկեան կառավարութիւնը որ կը ջանայ բազմապատկել զինեալ ուժերը, ի խնդիր իր յարձակողական նպատակներուն Եւրոպայի մէջ» :

Այս առթիւ ծանուցագիրը կը յիշէ Փարիզի մէջ կատարուած բանակցութիւնները, որոնց հիման վրայ իբրեւ թէ որոշուած է 250.000 հոգինոց զեմտան բանակ մը կազմել :

2.— Շումանի ծրագիրը կը ձգտի վերահաստատել արեւմտեան Գերմանիոյ ռազմական ճարտարարուեստը, իբրեւ լրացուցիչ մասը Փլեւէնի ծրագրին, որ ճամբայ կը բանայ զեմտան զօրաբազմութեան համար : «Այդ ծրագրին պատրաստութեան առթիւ, յայտարարուեցաւ թէ ան կըրնայ հարթել զինուորական գործակցութեան ճամբան չհակակից երկիրներուն միջեւ : Այդ յայտարարութիւնը ուրիշ բան չի նշանակեր եթէ ոչ խաբեպատիր մը թէ ածուխի եւ պողպատի ճարտարագործութեանց մփոփման ծրագիրը զինուբանական նպատակներ կը հետապնդէ : Ծրագիրը կը մերժէ Գերմանիոյ խաղաղ տնտեսութեան պէտքերը եւ կ'ամենչնէ ռազմական արտադրութիւնը, Ռուրի ծանր ճարտարագործութիւնը ենթարկելով այն յարձակողական պետութեանց որոնք զբաղած են նոր պատերազմ մը սարքելու Եւրոպայի մէջ » :

3.— Ծանուցագիրը վերլուծելով այն քաղաքական հանգամանքները որոնք երկրորդ աշխարհամարտին յանգեցան, կը քննադատէ անգլեւ-ֆրանսական վարիչ շրջանակներուն քաղաքականութիւնը : Կ'ըսէ թէ այն առեն անոնք «խորտակեցին խաղաղասէր պետութեանց ճակատը եւ դիւրացուցին Հիթլէրի գործը՝ երկրորդ աշխարհամարտը պայթեցնելու համար » :

Ծանուցագիրը դիտել տալէ վերջ թէ «այսօր ալ Ֆրանսական կառավարութիւնը, ինչպէս եւ ամերիկեան եւ անգլիական կառավարութիւնները նոյն հին ճամբուն վերադարձած են», կ'ըսէ թէ վերյիշեալ կառավարութեանց քաղաքականութիւնը «թորփիլահարեց 1935ի Ֆրանքեւոսվեւտական դաշնագիրը որ հիմը կը համարուէր խաղա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՆԻԿՈԼ ԱՂԲԱԼԵԱՆ

(ՄԱՀՈՒԱՆ Դ. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Զորս տարի անցաւ այն չարաբաստիկ օրէն, երբ Պէյրութի հայութիւնը՝ ուսամբարձ, իր վերջին հանգստարանը կ'առաջնորդէր հայ հան-ճարի ազնուագոյն զաւակներէն մէկը՝ Ն. Աղբալեանը, որ աւելի քան չիւուն տարի, երբեւ դրչի եւ գաղափարի սպասաւոր՝ իր կարողութիւնները ի սպաս դրած էր իր ժողովուրդին:

Հայութեան խոնարհ խաւի զաւակ՝ այդ վէճակը իր մխ ու արիւնով խորապէս ապրած՝ Ն. Աղբալեան իր կեանքին մինչեւ վերջին վայրկեանը գործեց ու տառապեցաւ այդ խոնարհ խաւին համար:

Աւելի քան չիւուն տարի, անընդհատ, փոթորկալից կեանք մը եղաւ իրենը, երկրէ երկիր թափառեցաւ յանուն մտաւոր լոյսի, շրջեցաւ հայ դիւղերն ու քաղաքները մտաւոր եւ գաղափարական քարոզչութեան համար, չիւուն տարի զոհաբերեց սերունդներու դաստիարակութեան եւ հայ մշակոյթի պեղումին:

Ապրեցաւ կամովին մտաւորականի անճոռնի կեանքը, ապրեցաւ յեղափոխական պայքարի ամբողջ թափը. ենթարկուեցաւ մեր երկիրը ալեկոծող վերիվայրումներուն եւ մասնակից եղաւ յաղթանակի չանթահարիչ հարուածներուն. եղաւ Անկախ Հայաստանի քաղաքացի. բարձրացաւ աղքատիկ խրճիթէն մինչեւ խորհրդարան եւ յետոյ՝ դարձեալ վերիվայրումներով լեցուն կեանքի մը յորձանքներուն մէջ:

Իր կեանքին վերջին տասնըւթը տարիները անցուց Լիբանանի մէջ, ուր գինքը չճանչցող Հայ մը չկար: Դպրոցական ամբիոններէն, հանրային բեմերէն, մամուլի էջերէն նոյն իսկ ամառնային գիւղական թափառումներու ընթացքին, տասնը-ւթ տարի անընդհատ խօսեցաւ, քարոզեց: Ներ-կայացուց իր բազմահարիւր աշակերտներուն եւ բազմահազար ունկնդիր հասարակութեան հայ արժէքները. զեղուն առատութեամբ, անսովոր հրապոյրով, եզական տաղանդով բաշխեց գինքը լսողներուն այն ամէնը ինչ որ իր ալեկոծ կեանքի ընթացքին, ներզօր ճիգով, անբաւ աքնութեամբ ամբարած էր Հայոց անցեալէն եւ ներկայէն իր-րեւ գիտութիւն, իրբեւ գրականութիւն, պատմութիւն ու արուեստ՝ իրբեւ Հայոց մշակոյթ:

Եւ բոլոր անոնք, որոնք իր ունկնդիրները եղան եւ մօտէն ճանչցան գինքը՝ եղան ոգքան պատկառող մը իր տաղանդին, նոյնքան հիացող մը՝ պարզութեան մէջ եզական իր առօրեայ կեանքին:

Դաշնակցական եւ այդ պատճառով ժողովուրդի մարդ էր Ն. Աղբալեան բառին ամենալայն առումով, որու անձնական ու մտաւոր արժանիքները սակայն միայն իր կուսակցութեան յատուկ չեղան. անոր այդ արժանիքները՝ դուրս գալով իր պատկանած կուսակցութեան սահմաններէն դարձած էին համահայկական, նուաճելով համակալաւարին, հնչակեանին ու համազգաւարին, լուսաւորչականին, բողոքականին ու կաթոլիկին սիրտերը՝ անոնց յարկերէն ներս միեւնոյն յարգանքի մթնոլորտը ստեղծելու համար իր անձին ու գործին չուրջ: Աւոր ապացոյցն էր իր դագաղին հետեւող ծովածաւալ բազմութեան մէջ բոլոր կուսակցութիւններուն եւ դաւանութիւններուն պատկանող սգակիրներուն ներկայութիւնը:

Ն. Աղբալեան անձնուրաց այն քիչերէն մէկն էր, որ հետամուտ չեղաւ ոչ անձնական փառքի եւ ոչ անհատական բարեկեցութեան: Ան այն «անձինք նուիրեալք»ներէն էր, որ դիտցաւ անձնական երջանկութեան մէջ որոնել անձնական երջանկութիւնը: «Նախ քաղաքացի եւ ապա պոհէմ», ինչպէս կը դաւանէր ինք. եւ այդ պատգամը տարածի գործադրելով, պատանութեան թարմ տարիքէն մինչեւ յոգնասպառ ծերութիւնը՝ կը զատուէր հայ մտաւորականութեան այն դասէն, որ իր պատեանին մէջ ամփոփուած, հանրային ցաւին անտարբեր, մեկուսի կեանքով կ'ապրէր:

Գաղափարական ամբողջ դպրոց մըն էր Ն. Աղբալեան եւ բարոյական ամբողջ վարդապետութիւն մը: Առաքեալ մը, որու մտքին մէջ հայ հանճարը իր ազնուագոյն ճառագայթումը եւ հոգիին մէջ՝ հայ հաւատքը իր արժանաւոր կրողը գտած էր:

Թէեւ նոր ժամանակներու ծնունդ, սակայն իր գաղափարներով հին ու ազատ Հայու տիպարն էր ան՝ ապրումի խորութեամբ, զգացումի վեհութեամբ եւ ազատ ապրելու գիտակցութեամբ: Հին ու ազատ Հայու արիւնը՝ սերունդներու ջրով դրած էր իր ազնուական դրոշմը իր անձին վրայ, քնարական կշռոյթը՝ անոր խօսքին՝ բազմութիւններ կախարդելու ընդունակ: Անսովոր խորութիւնն ու պէսպիսութիւնը իր մտածումին՝ խմաստասիրական չունչով թաթխուն՝ ըրած էր գինքը հայ մտաւորականութեան ամէնէն ներհուն է խորդդաց դէմքերէն մէկը:

Քիչեր ապրած են Հայոց անցեալը այնքան խոր՝ ոգքան Ն. Աղբալեան: Հայոց անցեալը, իր ամբողջ չքեղութեամբ, անսպառ աղբիւր մըն էր իրեն համար սրբազան ապրումներու, խոհական մտածումներու, խորագնին պրպտումներու: Անցեալի այդ լոյսն էր, որ կը լուսաւորէր ներկայ մութ ժամանակներու երկնակամարը եւ կ'ամրապնդէր նոր Հայու գոյութեան կռուանները:

Այնուհետեւ, ոգքան համեստ ու պարզունակ, նոյնքան վեհ ու ազնուական, ոգքան խոնարհ ու ներողամիտ, նոյնքան ըմբոստ եւ խարանող էր Ն. Աղբալեան: Թամիկին հետ՝ ռամիկ ու անոր չափ պարզակենցաղ, անոր հոգերուն կարեկից ու իրաւունքներուն ջատագով, գիտուններուն մէջ գիտնական էր եւ անոնց չափ յանդուգն՝ իմացական բարձր ոլորտները խիղախելու:

Իր անձին մէջ կողք — կողքի կ'ապրէին դրչի վաստակաւորն ու հանրային գործիչը, յաճախ մէկը միւսին յենարան ու բեմ դառնալով: Մտաժողովուրդը: Ապագան մերն է»: Եւ ձեռքը ուղղելով դէպի ծովափ, պղտղիից այդիներով պարուրուած, ընդարձակ Թրքական թաղը՝ դոչեց զայրացած.

— « Զորս հազար բնակիչ եւ 40 աշակերտ Գուրան սորվելու համար: Ութ հարիւր Հայ եւ այս գմայլելի պատկերը: Ինչ ողբմալի համեմատութիւն: Այցելեցէք Էրզրումի, Մուշի, Պիթլիսի եւ Վանի գրեթէ բոլոր իսլամ դպրոցները, եւ տես-նայ մէկը որ արդիական կրթութիւն տար: Այս վայրենիները կրթելու համար ծրագիր մը պիտի ներկայացնեմ կրթական նախարարութեան »:

Հապա ի՞նչ պիտի ըսէր քննիչը, եթէ իմանար որ, 3000 իսլամ բնակիչ եւ միայն 40 աշակերտ ունեցող Ոստանի մօտակայ հայկական Քարադաշտ գիւղը, 15 — 20 ընտանիքէ բաղկացած, կը պահէր ուսուցիչ մը: Կամ Ոստանի կից Արտօն լեռան տորոտը թառած Զարահան Ս. Նշան վանքի ուսումնասէր վանահայրը վանքի մէկ սենեակը դպրոցի վերածած էր, վանքի քովերը բոյն դրած 7—8 ընտանիքներու մանուկներուն գրել կարդալ սորվեցնելու համար:

Կրթական քննիչ Անտոն էֆէնտիի այցելութենէն վերջ՝ յիշատակութեան արժանի երկու բան տեսանք միայն: Առաջինը՝ վարժապետանոցի մը (Տար իւլ Մուալլիմին) բացումն էր քաղաքի մէջ, մօտ 80 ուսանողներով, որոնց մէջ կարեւոր թիւ մը կը կազմէին Հայերը:

Երկրորդը՝ թուրք աղջիկներուն գրել կարդալ սորվեցնելու համար բացուած դասընթացքն էր, որ գլուխ հանուեցաւ չնորհիւ Ամերիկացի միսիոնարուհիներու մշակած բարեկամական յարաբերութեանց՝ կուսակալ Պէքիր Սամի պէյի ազատամիտ ընտանիքի հետ, եւ անուղղակի աջակցութեամբ նոյն միսիոնարուհիներու: Այս դասընթացքին դէմ, որու աշակերտներու թիւը չէր անցներ 20 — 25ը, մեծ աղմուկ հանեցին Վանի խաւարամիտ թուրքերը, որոնք աղջկանց դաստիարակութիւնը «կեավուրի գործ» կը համարէին:

Ահա ամէնը՝ ինչ որ ունէին պետութեան ապահոված մեր նախկին դրացիները՝ իրբեւ կրթական վառարան:

Հետեւա՞նքը.— Անյատակ տգիտութիւն եւ թանձր խաւար: Թուրքերու հարիւրին 95ը եւ Քիւրտերու հարիւրին 99ը անգրագէտ: Պատանիները՝ ստահակ, թափառական, գողնալու եւ անբարոյական արարքներու հետամուտ: Ոչ ուսանելու, ոչ ալ արհեստ մը սորվելու փափաք: (Վասպուրականի մէջ դժուար էր գտնել մէկ հատիկ իսլամ արհեստաւոր):

Երիտասարդները՝ լպիրշ, ցոփակեաց, անձնատուր յոռետոյն մոլութեանց, Հայուն դառն քրտինքի վաստակը յափշտակելու դիւրին եւ հաճելի արհեստն ընտրած իրբեւ ասպարէզ: Եւ ամբողջ մը մոլեռանդ, աւազակաբարոյ, արիւնածարաւ, ամէն տարիքէ, խռնուած սրճարաններու, ախոռներու մէջ, կամ վրանները տակ՝ պատմելու համար «դրուագներ» անզէն եւ անմեղ Հայերու վրայ իրենց կատարած «քաջագործութիւններէն», եւ փորձառութեան դասեր տալու իրարու: Պէկեր, աղաներ, արիւնարբու, ոճրագործ: Գլուխ գլխի՝ «տիվանխանաներու» մէջ, ոճրային նորանոր ծրագիրներ մշակելու համար: Պաշտօնեաները՝ կիսագրագէտ, մեղկ, կաշառակեր, կեղեքիչ:

Վաչխառուներ՝ անխիղճ, տգրուկի նման արիւն ծծող:

Քիչ մը պարկեշտներն ալ, որոնց թիւը մեծ չէր, — մսավաճառ, խաչնարած, բանջարաբոյծ, ձիապան, իշապան, աղբ կրող եւայլն:

Այս տեսակ միջավայրի մը մէջ էր որ կը տապկուէինք:

Ցաջորդով՝ ակնարկ մըն ալ հայկական կեանքին վրայ:

Ղ. ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

Որո՞ւ հետեւար պիտի հիմնեին հետպատերազմը

Երբեմնի չէնչող, այժմ ամայացած եւ աւերակ դարձած մեր անմոռանալի հայրենիքին վաղուրականի մէջ համալսարան մը հիմնելու լուրը՝ ծիծաղը շարժեց Հայերուս:

Համալսարան կը բացուի հոն՝ ուր կան պատրաստուած ուսանողներ: Միամտութիւն պիտի ըլլար կարծել թէ Աբեւելեան նահանգներու մէջ այս կարգի ուսանողութիւն կրնայ գտնուիլ, ա-մենափոքր թիւով իսկ:

Թեթեւ ակնարկ մը մեր օրերուն Վասպուրականի մէջ ապրող թուրք եւ քիւրտ բնակչութեան մտաւոր ու բարոյական վիճակին վրայ՝ մեծապէս պիտի նպաստէր ապացուցանելու այս իրողութիւնը:

Թէեւ ակնարկ մը մեր օրերուն Վասպուրականի մէջ ապրող թուրք եւ քիւրտ բնակչութեան մտաւոր ու բարոյական վիճակին վրայ՝ մեծապէս պիտի նպաստէր ապացուցանելու այս իրողութիւնը:

Թուրքեր, թիւով մօտ 18.000, որոնք համախումբ կ'ապրէին երեք կեդրոններու մէջ, — քաղաք՝ Արտամետ եւ Արճէշ —, իրբեւ միակ կրթական վառարան տեղ տեղ ունէին պարզ «մէքթէպ»ներ (դպրոց): Այս կրթարանը խուց մըն էր, կամ դասարան մը, իրենց աղօթատեղիներուն կից, ուր ծալապատիկ նստած քանի մը տասնեակ պատանիներ, մօլլայի մը ճպռտին տակ, կը սորվէին Գուրանը կարդալ, մինչեւ գետին ծռելով անդադար եւ չակուելով, ու խլացնող պոռչտուքով լեցնելով չրջապատը: Քիչ մըն ալ հաշիւ ընել, — պարզ հանուիմ, գումար եւ բազմապատկում — թիւն — : «Բարձր» կարդերուն մէջ՝ Օսմանեան « փաթիշահներու » պատմութիւն: Միւս տարածքները «սատանայի ուսմունք» կը համարուէին:

Քաղաքը ունէր 5 — 6 «մէքթէպ»: Այդեստանէն Խաչ - Փողոցի պողոտայով քաղաքամէջ իջնող հայրենակիցներ չեն մոռցած անչուշտ Հայկավանքի չրջակայ «մէքթէպը», որու առջեւէն անցած ատեն կը խցկէին ականջները:

Զորս հազար բնակիչ ունեցող Արտամետ ա-ւանը ունէր մէկ «մէքթէպ», ձմեռը 60, իսկ դարունը եւ աշունը՝ 25 — 30 աշակերտով:

Մէկ « մէքթէպ » ալ հաշուելով աւելի սակաւաթիւ բնակիչ ունեցող Արճէշ աւանի մէջ, Թուրքերը կ'ունենային առ առաւելն 7 — 8 դպրոց, 500 — 600 աշակերտով: Քիւրտերը չատ աւելի մեծ թիւ մը կը կազմէին, ցրուած Վասպուրականի ամբողջ տարածութեան վրայ, հայկական գիւղերէն հեռու՝ համախումբ, կամ անոնց քովերը՝ առանձին գիւղեր կազմած. տեղ տեղ ալ Հայերու հետ խառն՝ միեւնոյն գիւղին մէջ:

Քիւրտ եւ դպրո՞ց: Հաւատալո՞ւ բան է: Լաւ ճանչցած գաւառներուս մէջ,— Հայոց Զոր, Գաւաշ, Մոկս, Կարճկան, Կարկառ —, տեսայ «մէքթէպ» մը, բացուած վերջին տարիներ, Ռչտունեաց գաւառի կեդրոնը մօտ 3000 քիւրտ բնակիչ ունեցող, մեր պատմական Ոստանի մէջ: Աշակերտներու թիւը 40ը չէր անցներ: Թերեւս մէկ մէկ հատ ալ կրնար դոյութիւն ունենալ Պաշգալէի եւ Շատախի մէջ:

1909ին, Օսմ. Սահմանադրութենէն մէկ տարի վերջ, իսլամ դպրոցներու վիճակը քննելու համար, Պոլսէն Վան ղրկուած պաշտօնեայ մը, Հայազգի, Անտոն էֆէնտի, Արտամետ ալ հանդիպեցաւ: Հրաւիրեցինք հայկական թաղը, եւ առաջ-նորդեցինք մեր բարձրադիր, արդիական դպրոցը, չինուած 1898ին, փոխարինելու համար 1896ի դէպքերու ատեն հրկիզուած դպրոցը: Հարիւր եւ-րեսուն երկսեռ աշակերտներ դրասեղաններու առջեւ: Երեք ուսուցիչ — ուսուցչուհի: Քովն ալ համեստ գրադարան — ընթերցարան մը 300 հատոր ընտիր գրքերով: Սեղանին վրայ՝ Ազատամարտ, Դրօշակ, Ազդակ, Աշխատաւոր, Հառիգան, Բիւզանդիոն, Մանզումէի էֆքեար եւայլն: Եւ ընթերցասէր խումբ մը գիւղացիներու լռիկ մընջիկ ընթերցանութեամբ զբաղած:

Հիանալով այս տեսարանի վրայ՝ հայազգի քննիչը բացագանչեց.— « Ապրիք դուք, ապրի մեր ազգովուրդը: Ապագան մերն է»: Եւ ձեռքը ուղղելով դէպի ծովափ, պղտղիից այդիներով պարուրուած, ընդարձակ Թրքական թաղը՝ դոչեց զայրացած.

— « Զորս հազար բնակիչ եւ 40 աշակերտ Գուրան սորվելու համար: Ութ հարիւր Հայ եւ այս գմայլելի պատկերը: Ինչ ողբմալի համեմատութիւն: Այցելեցէք Էրզրումի, Մուշի, Պիթլիսի եւ Վանի գրեթէ բոլոր իսլամ դպրոցները, եւ տես-նայ մէկը որ արդիական կրթութիւն տար: Այս վայրենիները կրթելու համար ծրագիր մը պիտի ներկայացնեմ կրթական նախարարութեան »:

Հապա ի՞նչ պիտի ըսէր քննիչը, եթէ իմանար որ, 3000 իսլամ բնակիչ եւ միայն 40 աշակերտ ունեցող Ոստանի մօտակայ հայկական Քարադաշտ գիւղը, 15 — 20 ընտանիքէ բաղկացած, կը պահէր ուսուցիչ մը: Կամ Ոստանի կից Արտօն լեռան տորոտը թառած Զարահան Ս. Նշան վանքի ուսումնասէր վանահայրը վանքի մէկ սենեակը դպրոցի վերածած էր, վանքի քովերը բոյն դրած 7—8 ընտանիքներու մանուկներուն գրել կարդալ սորվեցնելու համար:

Կրթական քննիչ Անտոն էֆէնտիի այցելութենէն վերջ՝ յիշատակութեան արժանի երկու բան տեսանք միայն: Առաջինը՝ վարժապետանոցի մը (Տար իւլ Մուալլիմին) բացումն էր քաղաքի մը (Տար իւլ Մուալլիմին) բացումն էր քաղաքի մէջ, մօտ 80 ուսանողներով, որոնց մէջ կարեւոր թիւ մը կը կազմէին Հայերը:

Երկրորդը՝ թուրք աղջիկներուն գրել կարդալ սորվեցնելու համար բացուած դասընթացքն էր, որ գլուխ հանուեցաւ չնորհիւ Ամերիկացի միսիոնարուհիներու մշակած բարեկամական յարաբերութեանց՝ կուսակալ Պէքիր Սամի պէյի ազատամիտ ընտանիքի հետ, եւ անուղղակի աջակցութեամբ նոյն միսիոնարուհիներու: Այս դասընթացքին դէմ, որու աշակերտներու թիւը չէր անցներ 20 — 25ը, մեծ աղմուկ հանեցին Վանի խաւարամիտ թուրքերը, որոնք աղջկանց դաստիարակութիւնը «կեավուրի գործ» կը համարէին:

Ահա ամէնը՝ ինչ որ ունէին պետութեան ապահոված մեր նախկին դրացիները՝ իրբեւ կրթական վառարան:

Հետեւա՞նքը.— Անյատակ տգիտութիւն եւ թանձր խաւար: Թուրքերու հարիւրին 95ը եւ Քիւրտերու հարիւրին 99ը անգրագէտ: Պատանիները՝ ստահակ, թափառական, գողնալու եւ անբարոյական արարքներու հետամուտ: Ոչ ուսանելու, ոչ ալ արհեստ մը սորվելու փափաք: (Վասպուրականի մէջ դժուար էր գտնել մէկ հատիկ իսլամ արհեստաւոր):

Երիտասարդները՝ լպիրշ, ցոփակեաց, անձնատուր յոռետոյն մոլութեանց, Հայուն դառն քրտինքի վաստակը յափշտակելու դիւրին եւ հաճելի արհեստն ընտրած իրբեւ ասպարէզ: Եւ ամբողջ մը մոլեռանդ, աւազակաբարոյ, արիւնածարաւ, ամէն տարիքէ, խռնուած սրճարաններու, ախոռներու մէջ, կամ վրաններու տակ՝ պատմելու համար «դրուագներ» անզէն եւ անմեղ Հայերու վրայ իրենց կատարած «քաջագործութիւններէն», եւ փորձառութեան դասեր տալու իրարու: Պէկեր, աղաներ, արիւնարբու, ոճրագործ: Գլուխ գլխի՝ «տիվանխանաներու» մէջ, ոճրային նորանոր ծրագիրներ մշակելու համար: Պաշտօնեաները՝ կիսագրագէտ, մեղկ, կաշառակեր, կեղեքիչ:

Վաչխառուներ՝ անխիղճ, տգրուկի նման արիւն ծծող:

Քիչ մը պարկեշտներն ալ, որոնց թիւը մեծ չէր, — մսավաճառ, խաչնարած, բանջարաբոյծ, ձիապան, իշապան, աղբ կրող եւայլն:

Այս տեսակ միջավայրի մը մէջ էր որ կը տապկուէինք:

Ցաջորդով՝ ակնարկ մըն ալ հայկական կեանքին վրայ:

Ղ. ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑՔ
« Ճ Ա Ռ Ա Զ »Ը

Դպրոցական օրեցիք

Ինչպէս հաղորդած էինք, Ազգ. ժողովը Սեպտեմբեր 11ին քուէարկեց դպրոցական օրինագի – ծը, որ կը սպառնար աապալել Փլեւէնի դահլիճը:

Այս օրէնքով նոր շրջան մը կը բացուի Ֆրանսայի ժամանակակից պատմութեան մէջ: Ցիսուն տարուան պայքարէ մը վերջ, պետական նպաստներէն պիտի օգտուին նաեւ անհատական - կղեր - րական դպրոցները :

Ահաւասիկ օրինագծին դլխաւոր տրամադրութիւնները ,—

Մասնաւոր հաշիւ մը բացուած է դանձայինպաշտօնատան մէջ, իւրաքանչիւր ընտանիքի պետին տրամադրութեան տակ դնելու համար — եթէ առաջին աստիճանի (տարրական) ուսում ստացող զաւակներ ունի — հազար ֆրանք, իւրաքանչիւր զաւկի եւ ամէն եռամսեայի համար :

Այն տղոց համար որոնք առաջին աստիճանի հանրային դպրոց մը կը յաճախեն, այդ յատկացումը ուղղակի կը յանձնուի նահանդային ընդհ. ժողովի դպրոցական անտուկին :

Այդ անտուկներուն դումարները պիտի գոր – ծածուին դպրոցական չէնքերու պահպանման եւ բարեկարգութեան :

Նահանդային ընդհ. ժողովը կընայ ընտանիքի պետերուն կողմէ նշանակուած կրթական գործերուն փոխանցել տրամադրուած դումարներուն մէկ մասը, 10 առ հարիւրը չանցնելու պայմանաւ :

Այն տղոց համար որ անհատական դպրոց մը կը յաճախեն, տրամադրուած դումարը ուղղակի կը վճարուի հաստատութեան աշակերտներու ծնողներու ընկերակցութեան :

1951 — 1952 դպրոցական տարեշրջանի առաջին եռամսեայի յատկացումները պիտի վճար – ուին 1951 Հոկտ. 15էն առաջ :

Առաջին յօդուածով նախատեսուած մասնա – ւոր վարկը ճարելու համար, 1951 Հոկտեմբեր 1էն սկսեալ 0.30 առ հարիւր յաւելուածական տուրք մը կը հաստատուի արտադրութեան տուրքին վրայ: Զայն բարձրացնելով 15.10 առ հարիւրի: Այդ յաւելուածական սակը պիտի դանձուի միեւնոյն կանոններով եւ ենթակայ է նոյն անօրինութեանց :

Մինչեւ 1951 Դեկտ. 31 եւ սպասելով յօդ. 2ով նախատեսուած որոշումներու գործադրութեան , պատրաստ դումար մը կը տրամադրուի երեք ամսուան համար :

Նոր ծրագրին գործադրութեան ծախքը պիտի ըլլայ աւելի քան 14 միլիառ ֆրանք: Ընկերվարականները, համայնավարները եւ մասամբ արմատականները վճռապէս մերժեցին օրինագիծը:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ԳՈՎԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Թոքաթցի հայրենակից մը վերջերս կը ծանուցանէ թէ «Թրքական եղանակները մեր միջավայրին վատթելու մտադրութեամբ , հրապարակ հանած ենք նոր չարք մը երգապնակներու» :

Երեւութապէս առեւտրական համարուած այս ձեռնարկը արժանի է լուրջ ուշադրութեան :

Պ. Ալթազ եւ որդին խոշոր դրամագլուխ մը տրամադրած են, հայերէն երգապնակներու պատրաստութեան համար, մինչ մեծահարուստները կը խուսափին այդ կարգի զոհողութիւններէ :

Ալթազ ինքը երգահան մը չէ, ոչ ալ «գրոց – բրոց» մը, եւ սակայն կրցած է գնահատել հայ լեզուն, երգը: Հակառակ բոլոր դժուարութեանց , հայր եւ որդի յաջողած են գտնել ընդունակ երդիչներ եւ երգչուհիներ, տարածելու համար մայրենի երգերը:

Երգապնակներէն զատ ունին արտասանող պըզնակներ, պարերգներ, որոնք կրնան օգտագործուիլ նաեւ ընկերական, հարսանիքներու եւ բազմամարդ հանդէսներու մէջ:

Կ'անցնինք Մարսէյլի արուարձաններու փողոցներէն եւ հաճոյքով կը լսէք «Մխրանի ծառը», «Կռունկ»ը, «Տըլէ եաման» եւ ուրիշ հատընտիր ազգային, դեղջկական երգեր: Միեւնոյն ատեն կը լսուին Սիամանթօն եւ Վարուժանը, զուարթ պարերգներ՝ դեկավարութեամբ երիտասարդ ջութակահար Ս. Զէօրէկէեանի :

Այս ձեռնարկով, դիւրութիւն կը տրուի նաեւ հայկ. երգերու տարածման, տունին մէջ յաճախ լսուած երգը, անոր կը սորվի, զոր կ'ընէ օտա – րախօս մանուկը, նոյնիսկ անզրաղէտ պառաւը :

Շատ մը երաժշտագէտներ իրենց հեղինակած կամ ընտրած , հատնած եղանակները երգապնակի վերածած են եւ իրաւամբ գնահատուած: Ալ – քաղի ձեռնարկը, որքան ալ համեստ, կուգայ ուրիշ բաց մը լրացնելու եւ արժանի է քաջալերանքի, մանաւանդ որ մեր բարեկամը մտադիր է ուրիշ ազգօգուտ ձեռնարկ մըն ալ կատարելու :

Ա. ՄԱՐԱԼ

«ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՁԱՅՆ»ին մէջ կը ծանուցանէ Օր. Սրբուհի Էսկիֆեան որ դիտէ տասը լեզուներ եւ կը հասկնայ ուրիշ տասը լեզուներ ալ, ինչպէս կը գրէ «Մարմարա»: Օրիորդը Բ. Աշխարհամարտին ծառայած է իբրեւ ծովային դինուոր: Իր պարապ ժամերուն կը զբաղի երաժշտութեամբ, նկարչութեամբ եւ ասեղնագործութեամբ: Մայրը ամերիկացի է, հայրը Հայ: Օր. Էսկիֆեան երբ ռատիօ – կայանի դրամեքենային առջեւ նստի, կրնայ որեւէ լեզուով հասած լուր մը ձայնասփիւռի մէջէն առնել եւ արտագրել վայրկենապէս եւ հասած լուրն ալ իսկոյն անգլերէնով ձայնասփռել եւ տարածել աշխարհին: Այս գործը արտասովոր արագութիւն կը պահանջէ, մտիկ ընել, արտագրել, եւ տարածել: «Ամերիկայի Ձայն»ը կը բանի 48 լեզուներով եւ Օր. Էսկիֆեան գնահատուած խօսնակներէն մէկն է: Կը գրէ նաեւ յօդուածներ ամերիկեան թերթերու մէջ, ծանօթացնելով հայկ. կեանքը : Վերջերս եկած է, իր ազգականներուն այցելելու համար :

Լուրեր հայրենիքէն

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ԿՐՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ հաւաքած է Ա. Մելքոպով: Ժողովածուի մէջ հաւաքուած են 8 տարբեր երգեր: Նուիրն է քիւրտ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թրքական եւ իրանեան բռնակալներու լուծի դէմ, եւ կը վերաբերին անցեալ երկու հարիւրամեակի անցուդարձին :

ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԹՈՒԹԻՒՆԸ տարածուած է Զանգեզուրի , Ղափանի, Կամշատունի, Արարատեան դաշտի շրջաններուն մէջ: Վերջերս Երեւանի մետաքսի գործարանը ստացած է մեծ քանակութեամբ բոժոժներ, երկրին չերմասէր կոլխոզներէն :

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՑԻ երկրաբանական կաճառի կոմպլեքսային (խառն?· արշաւախումբը՝ բաղկացած երկրաբաններէ, հողաչափներէ եւ այլ մասնագէտներէ մեկնած է Կուրքի – չեւեան հիդրոհանգոյցի ջրամբարի չինարարութեան վայրը, ուսումնասիրելու համար Վոլկայի ալ ափի իջուածքի երեւոյթները, անոնց դէմ պայքարելու եւ չինանիւթ ճարելու միջոցները եւն:

ՅԱՌԱՋԱԴԷՄ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԷՆ 165 հոգի մեկնած են Ծաղկաձոր, Ախթալայի , Սեւանի հանգստեան տուները: Կազմակերպուած են ուսանողներու մարզական արշաւներ դէպի Սեւ Ծովու ափերը: Ճաղաքը մնացող ուսանողները հաւաքագէս զացած են տեսնելու ներկայացումներ, օփերաներ, համերգներ, չարժանկարներ: Հանդիպումներ ունեցած են անուանի արուեստագէտներու, գիտնականներու արտադրութեան եւ դիւղատնտեսութեան առաջաւորներու հետ :

ՍԹԱԼԻՆԻ բրոնզեայ արձանը չինուած է Կիրովականի Վահագն դիւղին մէջ: Պատուանդանը պատրաստուած է կրանիթէ: Իսկ քանդակի չուրջ պատրաստուած է ծաղկանոց :

ԾԱՂԿԱՀԱՆԻ էլեկտրակայանի աշխատանքները մեծ թափով յառաջ կը տարուին:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆԻՍՏ դումարուած է Իջեւանի մէջ, Նեւրոպաթոլոգներու (ջլախտաբոյժ) եւ հոգեբոյժներու: Այս առթիւ չահեկան զեկուցումներ լսուած են մարդկային կազմի նեարդային համակարգութեան, բարձրադոյն ջղային գործունէութեան, հոդեբուժութեան գործնական խնդիրներու եւ ուրիշ նիւթերու չուրջ :

251 ՀԱՋԱՐ ՏՈՒՓ վարդի անուշ պատրաստել կ'աշխատին հոկտեմբերեան կոլխոզի պահածոյի գործարանի բանուորները: Ներկայիս պահածոյ պատրաստողները կ'աշխատին ծիրանի բերքի մը – չակութեան վրայ :

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԿԱՐԻՉ Ստեփան Ագաջան – եանի նկարներու ցուցահանդէս կազմակերպուած է Մոսկուայի Հայկ. ՍՍՌ Կուլտուրայի տան մէջ: Մէկ չաբթուան ընթացքին այցելած են աւելի քան հինգ հազար հոգի :

ՄՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅԻ ԵՒ ԼՈՑՍԻ ՀԱՄԱՐ (վէպ աքսորէն փրկուած տղոց կեանքէն): Գրեց՝ Մ. Իչխան: Գին 300 լիբ. դահեկան: Հասցէ.— M. Djendéredjian, B. P. 587 Beyrouth (Liban) :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹԸՆԸ (14)

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵՄՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

Շքեղօրէն կահաւորուած իրենց բնակարանում ուշքի բերին ինձ, կերցրին, խմցրին եւ առաջարկեցին մնալ իրենց մօտ ...

Ես զգածուած էի, չէի կարողանում զսպել արցունքներս: Նրանք մխիթարեցին ինձ — լաց մի լինիք, մենք եւս տեսել ենք վիշտ :

Տիկիններից մէկը իր անուշաբոյր ժանեակէ թաշկինակով սրբեց արցունքներս :

Բացի աչքերս, ոչ ոք կար նստարանի վրայ , տիկինները հեռացել էին: Աչքերս լեցուած էին արցունքներով, զգում եմ ինչպէս նրանք հոսում են այտերս ի վար, իջնում մինչեւ կզակս: Լաց եմ լինում եւ ամօթ չեմ զգում արցունքից: Ինձ այնքան լաւ էի զգում, կարծես մի քիչ առաջ երազումս տեսածը պատահել է իրականութեան մէջ : Վեր եկայ եւ սկսայ քայլել: Թեթեւութիւն եմ զգում, դրեթէ երջանկութիւն ամբողջ մարմնովս: Ոտքերս հազիւ քսւում են հողին ու ինձ թւում է որ եթէ մի քիչ ուժ դործ դնեմ, կարող եմ թռչել ծառուղիների, ծառերի վրայով :

Ինչ որ անհասկանալի ուժ մղում է ինձ առաջ: Անցայ մայթը, առանց ետ նայելու , եւ էկ տրաքարչերը եւ ինքնաշարժները կանդ են առնում, ճանապարհ են տալիս ինձ: Վտանգ չկայ ինձ համար: Պողոտան, կարմիր ծովի պէս տեղի տուեց իմ առաջ, ես արդէն միւս ափում — մայթի վրայ եմ, ինձ թւում է թէ ես կարող եմ, իրրեւ անմարմին ոգի, անցնել նոյնիսկ տների պատերի միջով ...

Դլխիս վերեւ տարածուած է տաք երկնակամարը, կապոյտ թաւշեայ գոյնով, իսկ ամպի մէկ չերտ նման ձեռն կիտուածքի ակնախտիղ փայլում է արեւի տակ: Ինձ թուաց թէ վաղուց, շատ վաղուց, այնտեղ՝ Ռուսաստանում հանդիպել եմ ճիշդ յար ու նման մէկ ամպի, այսպէս ոսկեզօծ երիզով: Հանեցի գլխարկս եւ բարեւի կեցայ ինչպէս մէկ հին ծանօթի, իսկ ամպը կարծես զայրացած իմ ընտանի ընթացքից դողաց յանկարծ , ժժզունեց, լջաւ , նորից բարձրացաւ ու յետոյ արագ ընթացքով անհետացաւ: Վայրկեաններ վերջ, օդը զովացաւ, սկսեց փչել ինչ որ տեղից հով, կապոյտ երկինքը ծածկուեցաւ ամպերով, ընկան անձրեւի առաջին կաթիլները, յետոյ յոր – դահոս կաթիլները սիսեռի մեծութեամբ ողողեցին մի քանի րոպէ, դիտնականներու արտադրութեան եւ դիւղատնտեսութեան առաջաւորներու հետ :

ՍԹԱԼԻՆԻ բրոնզեայ արձանը չինուած է Կիրովականի Վահագն դիւղին մէջ: Պատուանդանը պատրաստուած է կրանիթէ: Իսկ քանդակի չուրջ պատրաստուած է ծաղկանոց :

ԾԱՂԿԱՀԱՆԻ էլեկտրակայանի աշխատանքները մեծ թափով յառաջ կը տարուին:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆԻՍՏ դումարուած է Իջեւանի մէջ, Նեւրոպաթոլոգներու (ջլախտաբոյժ) եւ հոգեբոյժներու: Այս առթիւ չահեկան զեկուցումներ լսուած են մարդկային կազմի նեարդային համակարգութեան, բարձրադոյն ջղային գործունէութեան, հոդեբուժութեան գործնական խնդիրներու եւ ուրիշ նիւթերու չուրջ :

251 ՀԱՋԱՐ ՏՈՒՓ վարդի անուշ պատրաստել կ'աշխատին հոկտեմբերեան կոլխոզի պահածոյի գործարանի բանուորները: Ներկայիս պահածոյ պատրաստողները կ'աշխատին ծիրանի բերքի մը – չակութեան վրայ :

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԿԱՐԻՉ Ստեփան Ագաջան – եանի նկարներու ցուցահանդէս կազմակերպուած է Մոսկուայի Հայկ. ՍՍՌ Կուլտուրայի տան մէջ: Մէկ չաբթուան ընթացքին այցելած են աւելի քան հինգ հազար հոգի :

ՄՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅԻ ԵՒ ԼՈՑՍԻ ՀԱՄԱՐ (վէպ աքսորէն փրկուած տղոց կեանքէն): Գրեց՝ Մ. Իչխան: Գին 300 լիբ. դահեկան: Հասցէ.— M. Djendéredjian, B. P. 587 Beyrouth (Liban) :

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵՄՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

Շքեղօրէն կահաւորուած իրենց բնակարատն

ղութեան պահպանման՝ Եւրոպայի մէջ»: Յետոյ կը յայտարարէ թէ «խորհրդային կառավարութիւնը չի կրնար նկատի չառնել Ֆրանսական կառավարութեան ներկայ քաղաքականութիւնը որ կը ձգտի վերահաստատել զերմանական զօրապաշտութիւնը եւ վինակցութիւն մը հաստատել արեւմտեան Գերմանիայի մը յարձակողական ուժերուն հետ »:

Իրրեւ եզրակացութիւն, ծանուցագիրը «անհրաժեշտ կը համարի անդամ մը եւս Ֆրանսական կառավարութեան յիշեցնել ստեղծուած կացութեան պատասխանատուութիւնը եւ հետեւանքները »:

⚔ *Տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ ծանուցագիրը մասնաւոր տպաւորութիւն մը չզործեց քաղաքական շրջանակներու մէջ: Չի կար ծուիր որ Մոսկուա աւելի յառաջ երթայ, խզելով Ֆրանք-եւխորհրդային դաշնագիրը: Ֆրանսա եւ միւս դաշնակիցները երբեք տրամադիր չեն փոխելու իրենց ներկայ քաղաքականութիւնը:*

ՁՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ ԳՈՀ ԶԻ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԴԱՇԻՆՔԻՆ

Ձօր. տը Կոլ առջի օր քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ Փարիզի անգլեամերիկեան մամուլի ընկերակցութեան ակումբին մէջ, պարզելով իր տեսակէտները՝ Ատլանտեանի դաշինքին, Եւրոպայի պաշտպանութեան, Միջերկրականի հրամանատարութեան, եւ ուրիշ կարեւոր խնդիրներու մասին:

Կ'ամփոփենք էական մասերը :—

Ատլանտեանի դաշինքը չի կրնար Ֆրանսան պաշտպանել արշաւանքի մը դէմ: Ի՞նչպէս կարելի է լրջօրէն ըմբռնել եւրոպական բանակ մը, երբ այդ Եւրոպան դոյութիւն չունի: Որպէսզի Ֆրանսան իրապէս պաշտպանուի Ատլանտեանի դաշինքով, պէտք է անմիջապէս տրամադրելի ունենալ գինեալ ուժեր ոչ միայն դիմադրելու, այլեւ յարձակելու համար: Ռազմական ծրագիրները պէտք է պատրաստուին Ֆրանսայի մասնակցութեամբ եւ հաւանութեամբ: Հակառակ ամէն բանի, Գերմանիան պէտք է ուժեղ աջակցութիւն մը տրամադրէ Արեւմուտքի ապահովութեան, իրրեւ ա-նոր լրացուցիչ մասը: Ասոր համար անհրաժեշտ է որ Ֆրանսա եւ Գերմանիա ուղղակի համաձայնին, մէկդի դնելով բոլոր խոչընդոտները եւ անցեալի զանգատները: Պէտք է Ֆրանսայի հրամանատարի մը յանձնել Հիւսիսային ծովու եւ Միջերկրականի զործողութեանց կենսական ղեկավարութիւնը: Նոյնպէս միայն մեզմէ կախում պէտք է ունենայ Հիւս. Ատլանտեան, մեր ծովային եւ օդանաւային հաղորդակցութեանց պաշտպանութիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, զօր. Մարշըլ, հրաժարեցաւ եւ իրեն յաջորդեց օդականը, Բաղըրթ Լովըթ, 56 տարեկան: Զօրավարը, որ 71 տարեկան է, յայտարարեց թէ «կը հրաժարի բոլորովին անձնական պատճառներով. մանաւանդ որ արդէն երկու անգամ անցած է իր որոշած պայմանաժամը»: Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ ցաւ պատճառեց այս հրաժարումը: Մարշըլ հեղինակն է համանուն ծրագրին: Վարած է նաեւ արտաքին գործերու նախարարութիւնը: Յաջորդը իր մտերիմ բարեկամն է, արհեստով սեղանաւոր :

ԻՐԱՆԻ ՎԵՐՋՆԱԳԻՐԸ ղրկուեցաւ Ուոշինկթընի պարսկական դեսպանին, որպէսզի յանձնէ Պ. Հէրիմմընի: Այս վերջինն ալ իր կարգին բրիտանական կառավարութեան պիտի ղրկէ զայն: Շահը, որ նախընթաց օր երկար տեսակցութիւն մը ունեցած էր Թէհրանի բրիտանական դեսպանին հետ, Դշ. օր ճառ մը խօսեցաւ, կրօնական ոճի մը առթիւ, նախարարներու եւ երեսփոխաններու առջեւ.— « Որհրդարանին կ'իյնայ փրկել երկիրը: Կացութիւնը ծանր է եւ ամէն իրանցի պարտականութիւնն է նուիրուիլ ազգային փրկութեան»: Վարչապետը միշտ հիւանդ ըլլալով չնորհաւորութեան չէր գացած :— Անգլ. թերթերը կը գրեն թէ Տոքթ. Մոսաատեղի հակառակորդները հետզհետէ կը զօրանան, առաջնորդութեամբ Սէյիտ Զիաէտտին Թապաթպայի, որ իր կարգին ճակատ մը կազմած է, «Ազգային կամք»: Ընդդիմադիրները չարունակ սպառնալիքներ կը լսեն հետաձգելով. բայց իրենց թիւը 40ի բարձրացած է արդէն :

ՓՈՐԻԱՑԻ վինադադարի խնդիրը միշտ կը ձգձգուի: Վերջին լուրերը աւելի անյոյս են: կարմիրները միշտ կը մերժեն փոխել վինադադարի վայրը: Կռիւները կը չարունակուին :

ԱՐԱԲՆԵՐՈՒ ԵՒ ԻՍՐԱՑԼԻ հաշտութեան ժողովը բացուեցաւ վերջին պահուն (երէկ), փակուիլի մէջ: Երկու տարբեր նիստեր պիտի դումարուին, վասնզի Արաբները չեն ուզեր նստիլ Հրեաներուն հետ: կը մասնակցին Եգիպտոս, Լիբանան, Սուրիա եւ Յորդանան :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ վինուորական պաշտօնաթերթը, « կարմիր Աստղ », կը հրաւիրէ բանակին քաղաքական լեզաօրները՝ «բոցավառ առելութեան ոգին ներչնչել վինուորներուն՝ ընդդէմ ամերիկացի

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղի պարանցիկ ցերեկոյթը 16 Սեպտեմբերի կիրակին, ժամը 3 — 21, Studio Colibri, 19a, rue Caumartin:

Իսկ տարեկան մեծ պարահանդէսը Հոկտեմբեր 7ին, Cercle Militaireի մէջ:

ԳԻՆԵԶՕՆ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Քրիստափոր ենթակոմիտէն տէն գինեձօն մը կազմակերպած է ընկ. Յարութիւն Եաղճեանի Ամերիկա մեկնումի առթիւ, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Ահարոնեան Ակումբին մէջ: կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ.— Ռոման, Ս. Պ.— Ձեր ուզած հասցէն՝ 59 rue Lafayette, Vienne:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՊՕՄՈՆԻ Կ. Ի. Դ-ՊՐՈՑԻ

Արձանագրութեան համար, կը խնդրուի ծը նողքներէն դիմել եկեղեցւոյ յարակից սրահը, ամէն հինգշաբթի 2—4, սկսելով Սեպտ. 13էն :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դպրոցը կը վերաբացուի Սեպտ. 19ին: Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան Հ. Յ. Դ. «Արամ Մանուկեան» ակումբին մէջ, չորեքշաբթի երեկոները :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ընկեր Ներսէս Տակաուեան փոխան ծաղկեպսակի 1000 Ֆր. կը նուիրէ Վեթ. Ֆոնտին Պ. ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՀԱՅԵՒՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ « ԱՐԱԲԱՑԻ » ՓԱՌԱՏՕՆԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանս. Բանակի Նախկ. կամ. եւ Ռազմիկներու Բարեկ. Միութեան :

Հոկտեմբեր 21ին :

Եկեղեցական յիշատակի արարողութիւն Փրա-տոյի եկեղեցւոյն մէջ:

Հացկերոյթ ի պատիւ Ֆրանսացի քաղաքային եւ զին. մեծ անձնաւորութիւններու «Շաֆօ տէ Ֆլէօռ»ի մէջ:

Յայտագիր՝ ամբողջ Մարսէլահայ զաղութին համար:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ԽԱՉՎԵՐԱՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի 16 Սեպտ. Խաչվերացի ոտնին առթիւ, հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի :

Պիտի պատարագէ եւ պիտի քարոզէ Արտաշաղ արք. Սիրմաէեան: Սկիզբն ժամերգութեան ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին :

Խաչվերացի երեկոյեան թափօր ժամը 4.30ին :

Ճիշտակ մեռելոց 17 Սեպտ. Բշ. Սկզբ. ժամերգ. ժամը 8.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

ՆՐԲԱՁԱՁԱԿՆԵՐՈՒՆ

Մի մտածէք ո՛ւր ճաշելու մասին,
գացէք ուղղակի ...

ԼԻԼԱՑԻՆ

24 rue St. Lazare, métro Trinité կամ **N. D. de Lorette**
Tél. Tri. 31.62

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական ամէն տեսակ գրքեր՝ հայերէն եւ եւրոպական լեզուներով :

Կոմիտաս վարդապետի եւ այլ հայ երաժիշտներու գործերը :

Դիմել Librairie Orientale H. SAMUELIAN, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6): Tél. Danton 88-65, Chèque Postal Paris 1278-35:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN. 17. Rue Damesme. Paris (13e).

հրաւիրներուն »:

1.700.000 ԵՒՐՈՊԱՑԻՆԵՐ այլուր պիտի փոխադրուին հինգ տարուան ընթացքին (Աւստրալիա, Հարաւ. Ամերիկա եւն.), իրրեւ բանուորական ձեռքեր : Ծախքը 10.819.460 տոլար :

ՄԱՐՈՒԻ ազգայնականները հեռադիր մը ուղղեցին Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարին, խնդրելով որ Ֆրանսայի հետ համաձայնութիւնները չվնաքեն ի վնաս իրենց երկրին անկախութեան:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Պ. ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, 17 rue Ampère, Cachan :

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը յետաձգուած է դալ չաբթու, Յունիսեան սրահը: կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամ 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայանալ անդամատեղով :

ՎԻԼՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, «Համօ Օհանջանեան» ակումբին մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ՊԻԼՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— «Անտօք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին: կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ալինուի ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Պ. Քաչանի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ, ժամը 3ին, ընկերուհի Հէքիմեանի բնակարանը, 144 Ave. Ar. Briand:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Արուսեակ Զիրիչկիր — ճեան (ծննդ. Շիրինեան), Երզնկացի, Ամերիկահայէն՝ կը փնտռէ իր երկու աղջիկները՝ Գայիանէ եւ Արփիկ: Տեղեկացնել Տիկին Սինանեանի, 31 rue de Nice: Alfortville (S.)

ԳՈՐԾԱԻՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ուզեմ արհեստաւոր մը (այր կամ կին), փիբիւր տը դիժի համար: Ապահով գործ: Ի հարկին բնակութեան դիւրութիւն մխսին աշխատելու համար :

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիկին ՍԻՆԱՆԵԱՆի, 31 rue de Nice, Alfortville (S.), օթոթուալիւս 103 :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պատանի մը դերձակի քով աշխատելու համար, նախընտրելի է որ քիչ մը վարժ ըլլայ :

Դիմել Պ. Աբէլեանի, 31 rue de Lac, Chaville:

ԳՈՐԾԱԻՈՐՈՒՀԻ ՄԸ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Զոյս հոգինոց ընտանիքի մը համար 30 — 40 տարեկան գործաւորուհի մը կ'ուզուի, պայմանաւ որ միասին մնայ իրրեւ ընտանիքի մէկ անդամը: Մանրամասնութեան համար դիմել Nichan Taboyan 10 rue des Balais, Valence (Drôme):

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով որեւէ քեկերութեամբ եւ միեւնոյն գիներով, Ֆրանսայէն Ամերիկա կամ Ամերիկայէն Ֆրանսա եւ Արեւելք: Ֆռանատա :

Վճարումը հոս կամ Ամերիկա, տեղերը կ'ապահովենք :

ԻՆՁՈՐԻ ՀԱՑԷՆ ԶԳՆԷՔ ՄԻԵԻՆՈՑՆ ԳՆՈՎ.

Դիմել ԺԱՆ Ե. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի
(30 տարուան փորձառութիւն)

AMERICAN LLOYD

48 rue de la République **Tél. Co. 4722** **Marseille**
7, Rue Auber, Paris

Արտասահմանեն փարիզ եկող Հայերուն մասնաւորապար կը յանձնարարուի նկատի ունենալ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

փարիզեան նորագեւութեանց մեծ վաճառատունը,
17, Boulevard des Capucines, Paris (*Քաֆէ տը լա Փէյին ճիշդ դէմը*): **Հեռ. OPE. 80.34**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Samedi 15 Septembre 1951 Շաբաթ 15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6560-Նոր շրջան թիւ 1971

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Անէծր պիտի մնաք

Այս ազգասպանութիւնը ուղղուած է երիտասարդութեան: Եւ պիտի կրկնուի պարբերաբար:

Այո, տղաք, ի վերջոյ անոնք պիտի մնաք, եթէ լուրջ փորձ մը չկատարէք օգտուելու ներկայ պատեհութիւններէն: Եթէ տարիները անցընէք առանց նոր բան մը սորվելու:

Երէցը պիտի հարցնէ նորին, նորը՝ նորահասին.

— Ի՞նչ սորվեցար վերջին հինգ - վեց տարիներու ընթացքին: Կ'օգտուի՞ս հայերէնի դասերէն: Կը հետեւի՞ս քեզի համար սարքուած դասախոսութեանց:

Եւ մէկը միւսին պիտի յիշեցնէ, խոր մտատոգութեամբ.

— Անցեալ տարի աւելի բազմաթիւ էինք: Հետզհետէ կը պակսին: Ինչո՞ւ:

Այո, ամէն բան կը սորվին, այս ազատ ափերուն վրայ: Իսկ երբ կարդը կուգայ մայրենի լեզուին, պատմութեան, աշխարհագրութեան եւ դրականութեան, վատօրէն խոյս կուտան: Հազար աղբիւրէ ջուր կը բերեն, «ալրոցէն փախչելու համար»: Առանց կարմրելու: Առանց նախատեսելու հետեւանքները:

Քանի մը տարի ալ, եւ իրենց զլխուն մոխիր պիտի ցանեն 25—30 տարեկանները, ինչպէս ըրին իրենց նախորդները:

Դիւրին է միշտ յանցաւորներ փնտռել, մեղքը ուրիշին վրայ նետել:

Երէցներուն այս կամ այն վրիպումը չի կըրնար արդարացնել համառարած դասալքութիւնը:

Թանկագին պատեհութիւններ կորսուեցան, պատերազմէն առաջ, երբ աւելի բազմաթիւ էին տրամադրելի ուժերը:

Այնատեն ալ համբանքով պատանիներ կը հետեւէին դասընթացքներուն: Այնատեն ալ չատերը խոյս կուտային:

Հ· Ց· Դ· Պատանեկան Միութիւններ, զանազան «Երիտասարդաց»ներ յաջողեցան ժառանգորդներ ձգել:

Պատերազմէն վերջ, նոր ճեռնարկներ կատարուեցան, աւելի լայն զեռնի մը վրայ:

Դաշնակցութիւնը հիմնեց իր Նոր Սերունդը, արդիական ծրագիրը - կանոնագրով մը: Ուրիշներ կազմակերպուեցան տարբեր ուղղութեամբ:

Դուռները բաց էին — եւ բաց են — ամէնուն առջեւ:

Արդի՞ւնքը: Հինգ - վեց տարին դպրոցական տարեշրջան մը կը կազմէ: Հնդամեայ դպրոց մը 10—20 շրջանաւարտ կուտայ ամէն տարի:

Քանի՞ հոգի լրացուցին շրջանը, այդ հինգ տարիներու ընթացքին:

Մենք վկայականներ բաժնելու միտք չունինք, երբ այս հարցումը կ'ուղղենք:

Պարզապէս կ'ուզէինք իմանալ թէ երիտ· Միութեանց անդամները ի վիճակի՞ են տարրական քննութիւն մը տալու, իրենց հայկական պաշարով:

Անշուշտ չատերը հայերէն կը խօսին: Բայց կարդալ — գրել ալ գիտե՞ն:

Անոնք որ քիչ մը գիտէին, բան մը աւելցու - ցի՞ն հինգ - վեց տարիներու ընթացքին: Ուզե - ցի՞ն աւելցնել, թէ եղածն ալ չատ տեսան ...

Տակաւին քանի՞ տարի պիտի սպասեն որ ե - րէցները խնամակալի դեր կատարեն, իրենց թեւերէն բռնեն եւ դասարան առաջնորդեն:

Ամէնուն աչքն ու միտքը միշտ բաց են, չուտ կ'արթննան, չնորհիւ միջավայրին առաւելու - թեանց եւ համառարած ազատութեան:

Այդ նոյն աչքերն ու միտքերը ինչո՞ւ պղտոր կը տեսնեն ամէն բան եւ կ'անձրկին, երբ կը մտատեղեան հայկական ափերուն:

Ձե՞ն դիտեր որ իրենց բոլոր դիտելիքները պիտի փոշիանան, իրենք ալ եւրոպացի եւ ամերիկացի փարիաներ պիտի դառնան, եթէ անընդհատ մը բացուի հարազատ ժողովուրդին եւ իրենց միջեւ:

Ձեւական մարզանքները բաւական չեն, վառ պահելու համար ազգային ոգին:

Ինչպէս ամէն տեղ, ոգին ալ անունդ կը պահանջէ, զարգանալու, զօրանալու, դիմանալու համար: Կը պահանջէ մշտանորոգ պաշար՝ բուն իսկ աղբիւրէն:

Առտու մը անտէր մնալու դատապարտուած էք, տղաք: Եւ չարաչար պիտի զղջաք, բայց ուշ պիտի ըլլայ:

Կամք եւ աշխատանք, ամէն բանէ առաջ: Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԱՌԱՐԱՆ ԶՈՒՆԷԻՆ, ԵՒ ՍԱԿԱՁՆ...

Հանգուցեալ Աբրահամ Ալվազեան, չտեմա – բան պիտանի եւ անպիտան գիտելեաց, կը գրէ «Շար Հայ Կենսագրութեանց» գրքին մէջ (Ա· պրակ, Կ· Պոլիս, 1893).

— « Ողբացեալ Տոքթ· Բարունակ պէյ առանդաբար կը պատմէր եւ կը գրէր թէ՝ Ազգին ողորմելի տգիտութեան ժամանակները Բաղիքի չգտնուելով, Գումգափուի եկեղեցւոյն փղոցին վրայ կիւնը «պէօրէկնի»ի մը խանութին վրայ սեղեակ մը կար, ուր ժամանակին գիտուն պատուելիները իրենց գիտցած բառերը թղթէ կտորներու վրայ գրելով՝ հայբուբէնից կաթգաւ պատին վրայ կը կախեն եղեր, եւ բառի մը նշանակութիւնն հասկըցնալ ուզողները՝ Իւսկիւտարէն, Խասգիւղէն, Օրթագիւղէն եւ ուրիշ հեռաւոր թաղերէ Պոլիս յիշեալ «պէօրէֆնի»ին խանութը կ'երթան եւ պատեհ կախուած թղթերուն մէջ կը փնտռեն եղեր»:

Ուշադրութի՛ւն,— այս բանները տեղի կ'ունենան եղեր «ազգին ողորմելի տգիտութեան ժամանակները»:

Իսկ ի՞նչ կը տեսնէք այսօր, չողչողուն հա – մաշխարհային սա լուսապայծառ օրերուն:

Այսօր ունինք ոչ միայն բառարաններ ամէն լեզուէ, այլ եւ դպրոց, ճեմարան, ընթերցարան, լսարան, ակումբ: Նոյնիսկ համալսարան եւ Ա – կադեմիա:

Ունինք թերթեր բազմազան եւ դիրքեր լեռ – նակուտակ:

Եւ սակայն, հարիւրին քանի՞ն թեթեւ ճիգ մը կը փորձեն, բան մը, բա՛ռ մը աւելի սորվելու համար:

Երիտասարդներէն քանին բառարան մը կը թղթատեն, եւ տարէցներէն քանի՞ն կը բարեհա – ճեն սրբագրել իրենց սխալները:

Մե՞նք ալ առօրեական բառեր եւ դիտելիքներ թարգմանելով եւ թուղթի կտորներու վրայ ընդօրինակելով, կախենք սրճարաններու, ճաշարան – ներու, «փաթիսըրի»ներու պատերէն, որպէսզի մեր պարոններն ու օրիորդները բարեհաճին աչք մը նետել եւ սորվիլ:

Կամ նոյն բովանդակութեամբ թուղթիկնե՞ր ցրուենք «չքեղ եւ աննախընթաց» պարահանդէս – ներու, երեկոյթներու, խնջոյքներու, «սիւրփ - րիզ - փարթի»ներու մէջ:

« Ասացէք, եղբարք, Հայեր, ի՞նչ անենք »:

Պատուելիները զերեզմաններէն հանե՞նք, օգ – նութեան կանչելու համար ..

ՎԱՀԷ

Արժաչ գացին եկաւ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Պոլսոյ պատրիարքը եւ Եգիպտոսի Հայոց առաջնորդը՝ Մամբրէ արք· Արմաշ գացած են Սեպտ· 8ի առտուն: Պոլսոյ վերջին թղթակիցը կը հաղորդէ հետեւեալ տեղեկութիւնները այս այցելութեան մասին (Մարմարա, 9 Սեպտ.).—

Երկու սրբազանները նախ քաղաքավարական այց մը տուին Իզմիթի կուսակալին, որ խիստ սիրալիր ու փափկավար ընդունելութիւն մը ըրաւ մեր երկու բարձրաստիճան եկեղեցականներուն եւ սուրճով ու էչֆով պատուասիրեց զանոնք:

Կուսակալը յետոյ փափաք յայտնեց լուսա – նկարուիլ սրբազաններուն հետ, թանկագին յիշատակ մը ունենալու նպատակով: Հաճոյքով փափաքը կատարուեցաւ եւ բոլորը մէկ լուսանկար – ուեցան: Յետոյ չէնքին մինչեւ արտաքին դուռը ընկերացաւ իր հիւրերուն և ջերմ խօսքերով ողջերթ մաղթեց: Սրբազան հայրերը սրտագին շնորհա – կալութիւն յայտնեցին կուսակալին եւ մեկնեցան Արմաշ:

Տեղւոյն կեանքէ միւտիւրին լուր առնելով որ Հայոց պատրիարքը այցի եկած է, փութով հասաւ իր հետեւորդներով ու խոր յարգանքով բարիգա – լուստ մաղթեց հիւրերուն: Ամէն կողմէ դիւղա – ցիք, որոնք Բումբլիճէն եկած դաղթականներ են առ հասարակ — գունդգունդ վազելին եւ յար – գալիր կեցուածքով մը շրջապատեցին եկուորնե - րը: Իսկ դիւղին էշրաֆը, ինչպէս կ'ըսեն, այսինքն մեծերը մէկիկ մէկիկ մօտեցան եւ համբուրեցին Սրբազաններու ձեռքերը:

Պատրիարք հայրը եւ Տ· Մամբրէ Սրբազան, առաջնորդութեամբ դիւղին կառավարիչին եւ ա – ղաներուն շրջեցան Արմաշի դպրեվանքին վայրը

Երէ Մեծերը կը համաձայնին գերմանական հարցի մասին

ԱՆՋԱՏ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՀԵՏ.— ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿ, ՀԱՒԱՍԱՐ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՎ

Ուշիւնկթընէն կը հեռագրեն երէկ· օրուան թերակնով.— Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ Նահանգներու արտաքին նախարարները գրեթէ կատարեալ համաձայնութեան մը յանգեցան, հաշտութեան առաջմաեայ պայմանագիր մը կնքելու համար արեւմտեան Գերմանիոյ հետ: Որոշեցին միացեալ եւ – րոպական բանակ մը կազմել որուն մէջ պիտի ծառայեն 10.000 գերման զինուորներ: Լրացուցին նաեւ առաջմաեայ կարգադրութիւն մը որով արեւմտեան Գերմանիան գրեթէ հաւասար դեռնի վրայ կը դրուի բոլոր արեւմտեան պետութեանց հետ:

Արեւմտեան պետութեանց երեք մարզպանները, որոնք կը մասնակցին ժողովին, Գերմանիա պիտի վերադառնան յառաջիկայ չաբթու եւ պիտի փորձեն արագօրէն վաւերացնել տալ կնքուած համաձայնութիւնը:

Այդ վաւերացումով, համաձայնութիւնը ան – կատ հաշտութեան դաշնագրի մը հանգամանքը պիտի ունենայ: Գրաւման զօրքը պիտի քաշուի, եւ կամ պիտի վերածուի պաշտպանութեան զօրամասերու զօր· Այդընհատուցի հրամանին տակ: Գերմանական ճարտարագործութեանց վրայ հաստատուած սահմանափակումներէն չատերը պիտի ջնջուին, մանաւանդ պողպատի եւ նաւաչինութեան ճիւղերուն մէջ· բայց կարգ մը սեղմումներ պիտի մնան (օդանաւերու չինութիւն եւն·):

Գերման դեսպաններ պիտի ղրկուին արտա – սահման, յարաբերութիւններ հաստատելու համար հաւասարութեան հիման վրայ: Գերմանիա պիտի հրաւիրուի Ատլանտեանի դաշինքին եւ ուրիշ միջազգային ժողովներու:

Երեք նախարարները գերմանական հարցին քննութիւնը սկսան դիշերը, մասնաւոր նիստի մը մէջ եւ չարունակեցին ամբողջ օրը, առանց մեծ դժուարութեանց հանդիպելու: Գլխաւոր դիջումը Ֆրանսան կատարեց· բայց Անգլիա եւ Մ· Նահանգներն ալ ճամբան հարթած էին, ընդունելով Ֆրանսայի ծրագիրը՝ եւրոպական բանակի մասին:

Ֆրանս·, գերմանական եւ իտալ· զօրամասեր պիտի կազմեն եւրոպ· բանակին գլխաւոր տարբերը: Անգլ· եւ ամերիկ· զինուորներ պիտի չմասնակցին: Պելժիա եւ Լիւքսէնպուրգ ալ զօրամասեր պիտի տրամադրեն: Գոյացած համաձայնու – թեամբ, գերման զօրամասերուն մարզանքը պիտի սկսի եւրոպական բանակին կազմութենէն առաջ, Ամերիկացիներու վերակացութեամբ:

Համաձայնութենէն դուրս ձգուած է Պերլինի շրջանը, որ պիտի մնայ Դաշնակիցներու գրաման եւ հսկողութեան տակ:

Ուրիշ խնդիրներ ալ քննելէ վերջ, երեք Մե – ծերը Օթաւա պիտի երթան վաղը (երկ), մասնակցելու համար Ատլանտեանի Խորհուրդին:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ և ԹՈՒՐՔԻԱ ՊԻՏԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒԻ՞Ն

Ատլանտեանի խորհուրդի օրակարգին վրայ կը գտնուի Յունաստանի եւ Թուրքիոյ մասնակցութեան խնդիրը:

Մեծերը սկզբունքով համաձայն են ընդունե – լութեան, բայց ամէն բան իրենց կամքէն կախում չունի: Օրինակ, Նորվեկիա կը մերժէ այդ երկու պետութեանց անդամակցութիւնը, դիտել տալով թէ զինակցութիւնը պիտի տկարանայ, եթէ Ատլանտեանի շրջանէն դուրս պետութիւններ ալ ընդունուին: Նմանապէս ալ հակառակ է թէ վե – րյիշեալ երկու երկիրներուն եւ թէ Սպանիոյ մասնակցութեան:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդայ Գ· էջ)

ու նախկին չէնքերը եւ հին ուսանողական օրերը ոգեկոչեցին:

Պատրիարք Սրբազանը Արմաշ կը հանէր իր սարկաւագութեան 52րդ տարեդարձին օրը: Այս առթիւ աղօթք մը ըրաւ, յետոյ կրկին շրջեցան:

Տարիքոտ ծերուհի հօճա մը ,որ կ'ընկերանար խումբին, բացատրութիւններ տուաւ հին չէնքերու եւ հին վանքին զանազան բաժիններուն մասին:

Այս առթիւ մատնանշեցին նաեւ տապանաքար մը որ անաղարտ ու մաքուր մնացած է մինչեւ հիմա, վրայի տապանագիրներով միասին: «Նե – կոմիդիոյ առաջնորդ Պօղոս Թահմազեան»: (Վախճանած 1825ին): Գիւղացիները ջուր բերելով մաքրեցին տապանաքարը:

Պատրիարք սրբազանին փափաքով, գիւղացիք յիշեալ տապանաքարը փոխադրեցին աւելի յար – մար վայր մը ու հոն երկու սրբազանները կեցած լուսանկարուեցան: Սրբազանը կը խորհի տապանաքարը Պոլիս փոխադրել տալ:

Իրիկուան դէմ ճամբայ ելան սրբազանները եւ ժամը 19.30ին արդէն վերադարձած էին, հաճելի եւ յիշատակելի խոյտէ մը վերջ:

ԵՐԵՒԱՆի մէջ մեռած է Պ· Երուանդ Շահազիզ, մանկավարժ եւ բանասէր, որ վերջին տարիներու ընթացքին իր յուշերը կը գրէր « էջ – միածին» հանդէսին մէջ: Ծնած էր 1856ին:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ԵՒ ՍՓԻՒՌՔԸ

... Սփիւռքի հայութիւնը, ցրուած աշխարհի չորս հովերուն, գոհ չը եւ ուրախ, որ հայրենիք մը ունէր· ազատ ու անկախ հայրենիք մը: Այսօր, այնքան վիշտերէ, զոհողութիւններէ ետք, ան – չուշտ, զարթեալ ուրախ է: Ուրախ է, որ հայրենիք մը ունի, բնակչութեամբ հայ, լեզուով ու մշակոյթով հայ եւ պատմութեամբ ու ապագայ կարելիութիւններով հայ: Անխառն չէ սակայն այս ուրախութիւնը, որովհետեւ դիտէ թէ իր հայրենիքը ոչ միայն ցուրկ է ազատութենէ, այլեւ ցուրկ է ազատութեան մասին խօսելու, երազելու եւ խորհելու նուազագոյն կարելիութենէն: Որովհետեւ, դիտենք թէ մեր կեանքին ու պատմութեան անհարազատ իշխանութիւն մը, օտար ու բռնակալ, նստած մեր երկրի կուրծքին, « Հայոց պատմութիւն » կը գրէ, արիւնոտ գրիչով: Որովհետեւ, հայկ· մշակոյթը, անթառամ ծաղիկը Հայու հոգիին, կը տրորուի բրտօրէն, կը խեղաթիւրուի տիրող ընկերային ու քաղաքական վարդապետութեան չունչին տակ: Կը խզուի հայ մշակոյթի հինաւուրց ու ազգաշունչ աւանդութիւնը եւ նոր, մեղի համար խորթ մշակոյթ մը երեան կը բերուի, Մարքսեան տեսութեան դրոշմը վրան: Մեր պատմաբանները նիւթապաշտական , պատրաստ ու պարտադրուած բանաձեւերու տակ կը պրպտեն: Մեր գրողները՝ օրուան իշխանաւորներու հրահանգներուն համաձայն կը ստեղծագործեն. մեր բանաստեղծները կ'երգեն կոլխոզն ու ռատիոկայանը, գառնալով հասարակ գործաւորներ երկրի անտեսական «վերելք»ին մէկ անիւը հսկայական մեքենայի մը: Ուրեմն, ցուրկ հոգեկան տարերքէ եւ ղրկուած՝ ազատ ստեղծագործութենէ եւ անոր տուած հրճուանքէն:

Հայկ· Դո՞տը, Հայոց իրաւունքո՞ւը· — մոռցուած բառեր ասոնք, որոնց համար այնքան արիւն թափուած է սակայն :

Բայց, միայն ասիկա չէ դժբախտութիւնը : Սփիւռքի հայութիւնը, իր կարօտին ու հայրենասիրութեանը մէջ, միայն այս ցաւագին իրողութիւնը չէ, որ կը հաստատէ իր երկրին եւ իր հայրենի ժողովուրդին մօտ: Կը տեսնէ ամէն օր, որ իր հայրենիքը, յանձին իր ղեկավարներուն, հետզհետէ կը հեռանայ իրմէ, իր մտքովն ու մշակոյթով, իր քաղաքական նպատակներով, իր ազգային կեանքովն ու կենցաղովը :

Զարմանալի, աննախընթաց կացութիւն մը ստեղծուած է հայ հայրենիքին ու արտասահմանի հայութեան միջեւ: Կասկած չկայ, որ

Հայկական ջաքար մը Վենետիկի մէջ

ՎԵՆԵՏԻԿ.— Կենդանի ուխտատեղի մը դարձած է Ս. Ղազարը, ուր, մանաւանդ, ամառը կու գան բազմաթիւ Հայեր աշխարհի բոլոր կողմերէն Ռուպայէն, Պոլսէն, Ճավայէն, Ամերիկաներէն եւ աւելի մօտ՝ Ֆրանսայէն:

Աւելի սիրելի կը դառնայ այդ խաղաղ անկիւնը, երբ ազգային հանդիսութիւններ տեղի կ'ունենան:

Շաբաթ, 8 Սեպտեմբեր, Ս. Ղազարի մատուռին մէջ ձեռնադրուեցան երկու կղերականներ, մէկը Ատոմ Ապէպայէն, Հ. Ճովսէփ վրդ., միւսը Պուտուիչէն՝ Հ. Ղուկաս վրդ.: Ձեռնադրութիւնը կատարեց Քէսիճեան գերապայծառ: Այս առթիւ սեղան մը սարքուած էր ուր խօսք առին գերապայծառը, աբբահայրը, Հ. Սահակ Վ. Տէր Մովսէսեան: Շնորհաւորական հեռագիրները կարդաց Հ. Եղիա Վ. Փէչիկեան:

Կիրակի առաւօտ նոյն հաստարակութիւնը ներկայ եղաւ նորընծաներէն Հ. Ճովսէփ վրդ. Պեհեսնիլեան առաջին պատարագին: Երկուշաբթի առտու պատարագեց Հ. Ղուկաս վրդ. Ֆոկոլեան:

Կիրակի կէսօրէ վերջ վարժարանին գեղեցիկ հիւրանոցին մէջ տեղի ունեցաւ յոբելենական պատշաճ հանդէս մը Մխիթարեան հիմնարկութեան 250ամեակին եւ Վարդանանց դիւցազնամարտին 1500ամեակին առթիւ: Աշակերտներու խումբը բացումը կատարեց «Բամ փորոտան»ով: Ճեմոյ խօսք առաւ Աբբահայրը, գերապայծառ Ուլուհոճեան, որ յիշեցէ վերջ թէ ինչպէս 1701ին Մխիթար խումբ մը աշակերտներով ծրագրեց Մխիթարեան մը հաստատումը, չէշտեց անոր գրաւած կարեւոր տեղը հայ լրականութեան մէջ: Շնորհիւ Մխիթարի հայ մշակոյթի վերածնունդ եղաւ, եւ այս փոքրիկ կղզին դարձաւ լոյսի տաճար մը: Մխիթար դոհունակութիւնն ունեցաւ իր մահէն առաջ տեսնելու թէ գիտակից աշակերտներ պատրաստ էին չարունակելու իր գործը: Ծառայելով լեզուին՝ Մխիթարեանը գրաբարը տարաւ իր Ե. դարու գեղեցկութեան: Ծառայելով պատմութեան՝ Մխիթարեանը չնորհիւ Զամչեանի մէջտեղ բերաւ հիմնական գիրք մը, որ այսօր դնահատուած է բոլորէն: «Այսօր Մխիթարի նոյն հոգին է որ կը տիրէ Ս. Ղազարի մէջ,— Ծառայել ազգին բարոյական եւ գիտական ճամբով, մինչեւ որ հայ ժողովուրդը կարենայ ապրիլ խաղաղ եւ ազատ իր հայրենիքին մէջ»:

Հայր Սահակ վրդ. նկարագրելով Աւարայրի դիւցազնամարտը, չէշտեց անոր դերը Հայոց պատմութեան մէջ: «Լուսեղէն սիւն մըն է Վարդանանցը, որ հակառակ դարեր անցնելուն կը ներկայանայ մեզի նոյն թարմութեամբ: Վարդա-նանց դիւցազնամարտով հայ ժողովուրդը ցոյց տուաւ թէ կարելի է մարմինը սպաննել, բայց երբեք հոգին: Այսօր Աւարայրի պատերազմը խորհրդանիշն է հայ ժողովուրդի կամքին եւ կորովին: Վարդանանցը մեզի կը ներչնչէ սէր, միութիւն եւ վերադարձ դէպի քրիստոնէութիւն»:

Հ. Մեսրոպ վրդ. Ճանաչեան, «Բազմավէպ»ի խմբագիրը, իր կարգին խօսք առնելով յիշեց թէ 1701 Սեպտեմբեր 8ին երբ Մխիթար կը պարզ Մատանեան իրրեւ մարզարան, Նիւ Եորքի կուսակալութեան կողմէ ղրկուած է խումբ մը հնադէտներու հետ դէպի Աֆղանիստան, Աֆղան եւ Փաքիստանցի ժողովուրդներու մարդաբանական ուսումնասիրութեան համար: Ծնած է Ամերիկա 1925ին: Գիտէ հայերէն, մանաւանդ գրաբար: Վերադարձին հանդիպած է Պոլիս, եւ այցելելէ վերջ Աֆղանք, Եգիպտոս, Սուրիա, Վենետիկի Մխիթարեաններուն, Փարիզ, մեկնած է Ամերիկա:

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Նշան կ. Շամիկեան մեռած է Ուշինկըրի մէջ: Նուիրուած մէկ անդամն էր Դաշնակցութեան: Ծնած էր Բալու: Երկար առեւն եղած է հոգաբարձութեան անդամ: Ջերմեռանդ եկեղեցասէր մըն էր:

Գաղութէ գաղութ

ԵՐԱՀԵՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄԻ մը առթիւ, որ կազմակերպուած էր Միլուոքիի մէջ (Մ. Նահանգներ) եւ որուն հրաւիրուած էին երկրին բաժչտական 82 խումբեր, Հ. Ե Դ. Րէյսինի «Արմէն Գարօ» Ուխտն ալ ղրկած է իր «Տրըմ Պըկըլ» խումբը որուն կը մասնակցին 49 երկսեռ անդամներ: Գեղեցիկ համազգեստով, վարժ քալուածքով ամերիկեան ղրոչի եւ հայկական եռագոյնի առաջնորդութեամբ՝ տողանցք կատարած է Երիտ. Դաշնակցական այս խումբը 75 հազար հանդիսականներու առաջ:

ՍԷՄ ՀԷՐԻՍԸՆ (Ցարութիւնեան) Բ. աշխարհամարտի հերոսներէն ներկայացուած է Սան Ֆրանչիսկոյի ձայնասփիւռի վրայ յայտնի դերասաններու կողմէ, մասնակցութեամբ 15 կտորէ բաղկացած նուագախումբի: Սէմ Հէրիսըն պատերազմին կորսնցուցած է ձախ թեւը ուսէն, այ ձեռքի երեք մատները եւ այ ծունկը: Ենթարկուած է աւելի քան 30 վիրաբուժական գործողութեանց: Հակառակ այս բոլորին Սէմ ցուցաբերած է անպատմելի ոգի: Նախագահն է Հէրիսըն եւ Պոնինի առեւտրական հաստատութեան, ինչպէս եւ քի-միական Քորփըրէյշընին: 1950ի «Տարուան Հերոսը» ներկայացուած է Ամերիկեան Հաշմանդամներու համագումարին կողմէ: «Րէյտ Պուք Մէկկլըն» պարբերաթերթը իր հոկտեմբերի թիւով պիտի ներկայացնէ այս հերոսը: Իր ծնողքը բնիկ Խարբերդցի է:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ գիտնական Գէորգ Մատանճեան իրրեւ մարզարան, Նիւ Եորքի կուսակալութեան կողմէ ղրկուած է խումբ մը հնադէտներու հետ դէպի Աֆղանիստան, Աֆղան եւ Փաքիստանցի ժողովուրդներու մարդաբանական ուսումնասիրութեան համար: Ծնած է Ամերիկա 1925ին: Գիտէ հայերէն, մանաւանդ գրաբար: Վերադարձին հանդիպած է Պոլիս, եւ այցելելէ վերջ Աֆղանք, Եգիպտոս, Սուրիա, Վենետիկի Մխիթարեաններուն, Փարիզ, մեկնած է Ամերիկա:

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Նշան կ. Շամիկեան մեռած է Ուշինկըրի մէջ: Նուիրուած մէկ անդամն էր Դաշնակցութեան: Ծնած էր Բալու: Երկար առեւն եղած է հոգաբարձութեան անդամ: Ջերմեռանդ եկեղեցասէր մըն էր:

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

«ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ»

ԼԻՈՆ.— Շաբաթ, 8 Սեպտեմբեր, Horlogeի մեծ թատերասրահին մէջ Պ. Գրիգոր Վահան ներկայացաւ իր հեղինակած զաւեշտով, «Բախտին Անիւը»: Երեք արարնոց այս գրուածքը նորութիւն մըն էր մեզի համար:

Հեղինակը իր այս գործով ուզած է ապացուցանել թէ երգիծանքը «զավզեկութիւն» չէ: Կարգ մը թերութիւններ պատճառ մը չեն որ գործը չգնահատուի:

«Բախտին Անիւ»ը գժուար գործ մըն է մասնաւորապէս սկսնակներուն համար: Տրամի մը մէջ, երբ ենթական եղերերգութիւն մը կ'ապրի, կամ կ'ուզէ պատկերացնել, որքան ալ տակաւ խաղարկութիւն ունենայ, դարձեալ կրնայ ազդել դիտողներու վրայ: Մինչդեռ «կը սիրեմ, կը սիրես»ը, կամ էրիկ ձգել եւ շօֆէօռի հետ փախչիլը գժուարութեան կը մատնեն անվարժ խաղացողը, որ կամ նախադատութիւնները կը կլլէ, քրտինք թափելով եւ կամ իր արտասանելիք բառերը կ'ըլլան կարճ եւ անիմաստ:

Ոեւէ մէկը վիրաւորելու միտք չունինք: Այս բոլորը կ'ըսենք սրտցաւօրէն, որպէսզի ուրիշ առիթներով աւելի լաւը կատարուի: Ամէն բանի մէջ առաջին գծին վրայ կը գտնուիք, ինչո՞ւ թատրոնը միշտ նոյն տեղը պիտի մնայ: Սիրող ուժեր կան որ 20—25 տարիէ ի վեր կը ծափահարուին, բայց միշտ սիրող մնացին, առանց քայլ մը յառաջ երթալու:

Խաղը ընդհանուր առումով գոհացուցիչ էր: Տիկին Աչխէն Պօյաճեան՝ (Տիկին Ազատ): Օր. Մարի Մուրատեան (սպասուհի Մարիամ): Օր. Մարի Գալուստեան (Մատմազէլ Մարկրիթ): Պարոններէն Նուպար Պօտուրեան՝ (քարտուղար Ճովսէփ), Սահակ Պամպաճեան (Բարեգործակա-նի պաշտօնեայ), Մկրտիչ Մարտիրոսեան (չօֆէօռ Կարպիս), Բարունակ Պառաւեան (կազի պաշտօնեայ) իրենց կարելին փորձեցին: Հեղինակ դերասանը ստանձնած էր գլխաւոր դերը — Սեդրակ էֆ. Աբրահամեան եւ կատարեց յաջողութեամբ: Իր կնոջ դերի, անոր չափազանցուած պահանջներուն հլու կամակատար, անանկ, ապուշ, կարծես «աչքի բաներուն» բոլորովին

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

Մինչեւ իսկ որոշեցի զոհը — Ահա նրանք՝ երկու պատանիները, պատկառելի մէկ կնոջ հետ վախվխելով կարում են պողոտան: Իմ ենթադրութեամբ նրանք պիտի ընկնեն ահա այս եկող դրութեամբ նրանք պիտի ընկնեն ահա այս եկող բեռնատար կառքի տակ: Նրանք ժամանակ չեն ունենայ.. Վախից ընդարմացած կառավարը պիտի արգելակները սեղմէ, կանգ առնելու համար, ահա ճիշդ այդ ժամանակ ես կը նետուիմ առաջ, կառքի տակից կ'ազատեմ երկու մանչուկները, կը հրեմ նրանց մէկ կողմ եւ ինքս հազիւ կը կարողանամ մորթս փրկել կամ ոչ, իմ ոտքերը կը մնան կառքի տակ, ես կը վիրաւորուիմ, ոչ ծանր, թեթեւ սկրտուքներով: Ազատուած տղաների մայրը կը գրկէ ինձ, արցունքների մէջ կը հարցնէ ինձ.

— Ի՞նչ էք ուզում իրրեւ վարձատրութիւն:

Ինքը հարուստ է եւ պատրաստ է ապահովելու ինձ որոշ դումարով: Ես կը պատասխանեմ.

— Տիկին, ես ոչ մէկ բանի պէտք չունիմ, ես կատարեցի իմ պարտականութիւնը:

Ճաշել ... չուտով անդրադարձայ, որ բոլոր այդ մտածումները արդիւնք են իմ հիւանդ երեւակայութեան, ի դին մէկ ճաշի: Ուտելը ինձ համար դարձել էր այնքան ցանկալի, այնքան անմատչելի, որ ինձ թուում էր թէ այդ կարելի էր կատարել հերոսական մէկ արարք մի այն: Յաւ պատճառեց ինձ այդ, սակայն յորդ էին մէջս ազնիւ զգացումները:

Ժամնա դ'Արկի արձանի անկիւնում մի խումբ մարդիկ լրագիր էին կարդում: Մօտեցայ եւ ականջալուր եղայ իրենց խօսակցութեան, երեկոյեան թերթերը զգայացունց լուր էին հաղորդում — կենդանաբանական պարտէզից փախել էր մէկ ընձառիւծ ու ապաստանել Բուլոնի Անտառը: Երբ լսեցի այդ, ինձ թուաց թէ կանխորոշ մէկ ծրագիրը է, որպէսզի չկարենամ դիչերել անտառում: Սկիզբը մինչեւ իսկ չհաւատացի. զաղտագողի նայելով թերթին, տեսայ ընձառիւծը խաղաղ պառկած:

Թերթը յայտնում էր թէ կենդանին կոչւում է «Զիզի» եւ ձեռք են առնուած բոլոր միջոցները գայն ողջ ողջ բռնելու:

Ահա քեզ փորձանք: Իմ իմնչ գործն է թէ ընձառիւծը կոչւում է «Զիզի», ինձ համար կարեւորը այն է, որ ես պիտի կարողանամ դիչերել անտառում: Տխուր այս դէպքը չուտով դարձաւ առիթ զուարճանալու: Հրաչալի է: Այս գիչեր իսկ կը գնամ Բուլոնի անտառը, ընձառիւծը ինչ ոչինչ կ'անի: Սիրտս լեցուած է այնպիսի սիրով դէպի չրջապատս, այնպիսի ուժ եմ զգում մէջս, որ նա իմ մէկ հայեացքից անմիջապէս կը քարանայ, կանգ կ'առնի, գլուխը կը խոնարհեցնի, թաթերը կը մեկնի առաջ ի նչան խոնարհութեան եւ այդ պէս ընդարմացած կը մնայ, ինչպէս եգիպտական Սֆինքսը: Իսկ ես կը մօտենամ ու կ'ասեմ Ֆրանչիսկոս Ասիզացի պէս — քարի երեկոյ, իմ եղբայր ընձառիւծ:

Ինձ թուաց, որ այդ կարող է անպայման կատարուել եւ բոլոր անյայտողութիւնները որ ինձ հալածում էին նախապատրաստական փորձութիւններ էին, ամենադլխաւորը՝ հրաչքը, որի համար արժէր ապրել: Հրաչքի, հրաչքի էր տենչում հոգիս: Ճակատագիրը մեզ՝ ընձառիւծը եւ ինձ, միացնում է Բուլոնի անտառում: Ճիշդ է մարդիկ դողում են նրա կեանքի համար, իմ մասին ոչ ոք չէր անհանգստանում: Ընձառիւծը կարող էր տեսնել եւ հասկանալ իմ վիճակը: Նա կը տեսնի, որ նիհարել եմ, անօթի եմ եւ ով գիտէ, կարող է պատահել լճակի մօտ բռնէ մէկ բադ եւ երախի մէջ բռնած բերի եւ խոնարհաբար դնի իմ ոտքերի տակ: Այն ժամանակ ես կը չոյեմ նրա դունաւոր կողերը, կը նայիմ նրա աչքերի մէջ ու կը տեսնեմ, որ նա եւս, այդ ուժեղ կենդանին նոյնպէս մենակութիւն է ապրում:

Այսպէս մտածելով քայլում եմ Բօէսի փողոցով: Երեկոյ է արդէն, խանութները լուսաւառուած են: Լուսացնցուղը առաւօրէն ցանում է իր լոյսը Փարիզի վրայ: Ճամբան չարունակելով մօտենում եմ Բուլոնի Անտառին: Հանդիպում եմ որսորդների եւ ոստիկանների խումբերի, քայլում եմ զգոյշ, խոյս տալիս նրանց տեսողութիւնից, թաղնուում եմ ծառերի ետեւ, դնում եմ քունեի փողոցներով:

Թարգմ.՝ Ա. Ի. (Շար.)

անտեղեակ էֆէնտին մեծ հետաքրքրութիւն չարժեց ամբողջ խաղի ընթացքին :

Այս ձեռնարկը եղանակի բացումը եղաւ մեր դպրութիւն համար : Կը յուսանք թէ յառաջիկայ ալ այսպիսի ձեռնարկներ պիտի կրկնուին վառ պահելու համար հայկ. թատրոնի սէրը այս ցեղ ու ցան բազմութեանց մէջ : Պապլէ

Մեծ ռազմախորհուրդ Գերմանիոյ մէջ

Ատլանտեանի զինակիցներէն եօթը երկիրնե – րու զինուորները համախմբուած են հիւսիսային Գերմանիոյ մէջ, ռազմախորհուրդներ կատարելու հա– մար : Ամենամեծ ռազմական ցոյցն է այս, պատե– րազմէն ի վեր :

Երկիր, ուրբաթ, կազմ եւ պատրաստ կը սպա– սէին հինգ անգլ. , ամերիկեան , պելժիական , ֆրանս. , դանիական եւ հոլանտական զօրաբա – ժիններ : Ռազմախորհրդները պիտի սկսին այս առ – տու (չաբաթ), արշաւանք մը կատեցնելու եւ նա– խայարձակը եւ մղելու առաջադրութեամբ : Այս առթիւ պիտի քննուի թէ ինչպէս կարելի է գործել այն ղրացիներուն հետ որոնք տարբեր լեզուներ կը խօսին :

Ամենամեծ ուժը պիտի կազմեն Անգլիացինե– րը : Հազարաւոր զերման օժանդակներ պիտի վա– րեն բեռնակառքերը եւ ուրիշ գործողութիւնները պիտի կատարեն : Մեծ դեր մը վերապահուած է օդանաւերուն, զլխաւորութեամբ անգլիական օ – դաառրմիդին : Մասնակցող զինուորներուն թիւը կը հաշուեն 150.000 : Ռազմախորհրդերուն վայր ընտրուած է Գերմանիոյ բրիտ. շրջանը , որ արշաւանքի դաշտական ճամբան է :

× Ռուսերն ալ ռազմախորհրդեր սարքած են արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, աւելի մեծ ուժերով, — մօտ 250.000 : Գործողութիւնները անձամբ պի– տի վարէ Պերլինի սովետական շրջանին հրամա – նատարը, զօր. Զուիքով : Ռազմախորհրդերուն պիտի մասնակցին չորս մեքենազէն զօրաբաժիններ : Կ'ըս– ուի թէ զերման ոստիկանները պիտի չմասնակցին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆի ՎԵՐՋՆԱԳԻՐԸ Լոնտոն հասած պիտի ըլլար երէկ, Պ. Հէրիմընի մէջոցաւ : Առանց այդ վերջնագրին սպասելու, անգլ. կառավարութիւնը հրամայեց առեւտրական նաւերուն Իրաք փոխա – դրել իրենց բեռները, փոխանակ Իրանի : Տնտեսա– կան ճնշումի առաջին փորձն է այս : Ուրեմն Իրան այլեւս չգոյ, պղպատ եւ ուրիշ ապրանքներ պիտի չտանայ Անգլիացին : — Թէհրանէն կը հե– ռագրեն թէ Շահը համաձայն է վերջնագրին : Ի – բանեան զօրավար մը, Ռիահի, սկսած է դրաւել Ա– պատանի նաւթահորերուն զլխաւոր դիրքերը, ա– ռանց սպասելու 15 օրուան պայմանաժամին լրա– նալուն : — Աֆղանիստան պայմանագիր մը կնքեց Իրանի հետ, 30.000 թոն քարիւղ ստանալու հա – մար (3.400.000 տոլար) :

ՔՈՐԷԱՅԻ դաշնակից հրամանատարութիւնը յարձակողականի ձեռնարկեց լայն ճակատի մը վրայ : Ամենամեծ յարձակողականն է այս՝ զինա– դադարի բանակցութիւններէն ի վեր : Զինադա – դարի յոյսերը բոլորովին կորսուած չեն դեռ :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի դահլիճին հրաժարումը պա – հանջեց մառեչալ Փափաղոս, որ մեծագոյն թիւը՝ 115 աթոռ չահած էր երեսփ. ընտրութեանց մէջ : Մառեչալը կը պահանջէ իրեն յանձնել նոր դահլի– ճին կազմութիւնը, կամ նոր ընտրութիւններ կա– տարել :

ԱՐԱԲՆԵՐՈՒ ԵՒ ԻՍՐԱՑԷԼի հաշտարար ժո – ղովին բացման առթիւ, երկու կողմերուն յորդոր մը ուղղեց ամերիկեան ներկայացուցիչը, Էլի Փա– մըը : Ժողովները տեղի կ'ունենան զատ–զատ, Օ– թէլ Քրիյոնի մէջ : Հաշտարար յանձնախումբը կը յուսայ մերձենոյն սեղանին առջեւ համախմբել եր– կու կողմերուն պատուիրակները : (Յանձնախում– բին մէջ անդամներն են Թուրքիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները) :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ դաշնակից մարզ– պանները արգիլեցին չեխական օդանաւերու թը – ռիչքը այդ երկրին վրայ :

Պ. ԹՐՈՒՄԸՆ յայտարարեց թէ Պ. Էչիսըն արտաքին նախարար պիտի մնայ, ցորչափ ինք նախագահ է :

ԿԵՐՊԱՍի ԳԻՆԵՐԸ իջեցնելու համար, վար – չապետը թելադրեց զեղչել բուրդի եւ բամպակի գիները :— Մասավաճառները յանձն կ'առնեն 590— 650 ֆրանքի ծախել պիֆթէքը, պայմանաւ որ ա– պատ ձգուի միւս մխերուն վաճառումը :

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ վեց «զիմադրական – ներ», այն ամբաստանութեամբ թէ 1945 Օգոստ. 15ին քինախնդրութեամբ սպաննած են նախկին նախարար մը, Ալկէռ Շիչէռի, անտառը տանելով եւ տրճաճակը պարպելով Ծովերակին : Այս առթիւ ահաւոր յայտնութիւններ կ'ընէ իրական Դի – մադրական մը :

ՁԱՓՈՆ իրաւունք ստացաւ ուղղակի բանակ– ցելու Թոքիոյի օտար դեսպաններուն հետ , բաց ի Խ. Միութենէն որ չէ ստորագրած հաշտութեան դաշնագիրը :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի ՓԱՐԻԶի մասնա – ճիւղի պարասցիկ ցերեկոյթը 16 Սեպտեմբերի կիրակին, ժամը 3 — 21 , Studio Colibri, 19a, rue Caumartin :

Իսկ տարեկան մեծ պարահանդէսը Հոկտեմ– բեր 7ին, Cercle Militaireի մէջ :

ԳԻՆԵԶՕՆ

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Քրիստափոր ենթակոմի – տէն զինեծօն մը կազմակերպած է ընկ. Յարու– թիւն եաղճեանի Ամերիկա մեկնումի առթիւ, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Ահարոնեան Ակում– բին մէջ : Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները :

ՎԵՐԱԲԱՁՈՒՄ ԴՊՐՈՑի

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դպրոցը կը վերաբացուի Սեպտ. 19ին : Դասաւանդութիւն– ները տեղի կ'ունենան Հ. Ց. Դ. «Արամ Մանուկ – եան» ակումբին մէջ, չորեքշաբթի երեկոները :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿի

Տարաբախտ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ, Տիկին Բարուհիին եւ Շ. Նարդունիին ցաւակցութիւն կը յայտնեն եւ փոխան ծաղկեպը– սակի՝ ՀԱՑ–ԲՈՑԱի ֆոնտին կը նուիրեն Պ. Խոս– րով Վչտունի 1000 ֆրանք, Պ. Հրանտ Տրէզեան 1000 ֆրանք :

ԽԱՉՎԵՐԱՑԸ ՓԱՐԻԶի ՄԷՋ

Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի 16 Սեպտ. Խաչվե– րացի տօնին առթիւ, հանդիսաւոր պատարագ պի– տի մատուցուի :

Պիտի պատարագէ եւ պիտի քարոզէ Արտա – շազդ արք. Սիրիմեան : Սկիզբն ժամերգու – թեան ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին :

Խաչվերացի երեկոյեան թափօր ժամը 4.30ին :

Երիշատակ մեռելոց 17 Սեպտ. Բ. Սկզբ. ժա – մերգ. ժամը 8.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին :

Աղօթաժողով Պօտոմի մէջ

Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, ամէն չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ, ժամը 2.30ին աղօթաժողով, քարոզ եւ հիւանդներու հա– մար մասնաւոր աղօթք :

Կը հրաւիրուին բոլոր փափաքողները մաս – նակցելու այս աղօթքներուն :

Union Spirituelle des Dames, Eglise Arménienne Allée des Puits, Beaumont, Marseille :

ԳՈՐԾԱԻՈՐՈՒհի ՄԸ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Զոյս հոգիներ ընտանիքի մը համար 30 — 40 տարեկան գործաւորուհի մը կ'ուզուի, պայմանաւ որ մխասին մնայ իբրեւ ընտանիքի մէկ անդամը : Մանրամասնութեան համար դիմել Nichan Taboyan 10 rue des Balais, Valence (Drôme) :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Պ. ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթա – կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, 17 rue Ampère, Cachan :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժո – ղովը յետաձգուած է դալ չաբթու , Արիմեան սրահը : կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկա– յութիւն :

ՊԻՒՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժո– ղովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին, սովո – րական հաւաքատեղին :

ՍԻՆԹ ԼՈՒԻՆ.— «Անուշ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, սովո– րական հաւաքատեղին : կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Ակնունի ենթակոմի– տէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, սո– վորական հաւաքատեղին : Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

Ֆ. Կ. ԽԱԶի Պ. Քաչանի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ, ժամը 3ին, ընկերուհի Հէ– քիմեանի բնակարանը, 144 Ave. Ar. Briand :

Այրի Տիկին Անժել Լ. Մոզեան, Տէր եւ Տիկ. Խաչիր Մոզեան, Տէր եւ Տիկին Թագ Աբրահամ – եան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մէօհրիւզէ Մոզ– եան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Սէօլէօզեան եւ զա – ւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Դանիէլեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Մալէզեան եւ զաւակը (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Էքմէքճեան եւ զաւակը (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Տէչինեան (Պո – լիս), ինչպէս նաեւ Սիմճեան, Մալխասեան, Պե– տելեան, Սէօլէօզեան, Զինոզեան, Զոլտըրեան Աբրահամեան, Իսկէնտէրեան եւ Շամլեան ընտա– նիքները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն, իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւկին, եղբօր, քեռայրին եւ ազգականին՝

Պ. ԼԵՒՈՆ ՄՈԶԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ իր բնակարանին մէջ, 19 rue de Cléry, Paris (2), 55 տարեկան հասակին :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այ – սօր, չաբաթ ժամը 3ին, Փարիզի Հայոց եկեղե – ցին, 15 rue Jean Goujon, եւ մարմինը պիտի ամ – փոփուի St. Ouenի Cimetière Parisien, իր ընտանե– կան դամբարանին մէջ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Գատանի մը դերձակի քով աշխատելու հա – մար, նախընտրելի է որ քիչ մը վարժ ըլլայ : Դիմել Պ. Աբէլեանի, 31 rue de Lac, Chaville :

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris IIe
Téléph. : CENtral 78-44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris XXe
Téléphone : MEN. 05 - 44

ԱՑՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէնեներ
Մեբենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2-28, 2-40, 3-28 եւ 1-40

Ժերզէ եւ էնթերլօք՝ բուրդէ կամ բամպակէ
Բամպակ՝ Côtes 2/2.

Եղանակին առաջ եւ ամենամատչելի գիներու,
բացառիկ գիներ ու վճարման դիւրութիւններ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 16 Septembre 1951 Կիրակի 16 ՍԵՊՏԵՄԲ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6561-Նոր շրջան թիւ 1972

Խմբագիրը՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄՈՒՐՃԸ ԿԸ ԲԱՆԻ

Միշտ պատահաբար կը ճարուին Ֆ· Հայաս – տանի հրատարակութիւնները, — թերթ, դիրք, պարբերական: Եւ չատ ուշ :

Բախտաւոր էք եթէ ամսագիրը մը ձեր ձեռքն անցնի մէկ - երկու ամիսէն: (Տարին կը լրանայ եւ « Էջմիածին » ամսագրին Յունուար - Մարտ միացեալ թիւն է որ գլխիկոր կը սպասէ դալիք - ներուն) :

Ամէնէն անմատչելին՝ օրաթերթն է, « Սով· Հայաստան »:

Տարիներ առաջ կը փոխանակուէր: Կամ կը ծախուէր կրպակներու մէջ: Ի հարկին կրնայիք բաժանորդ դրուիլ :

Երկար տեսնէ ի վեր, կողմնակի միջոցներով միայն կրնաք հինդ - տասը թիւ գտնել: Այն ալ քանի մը ամսուան հնութեամբ :

Պատճառնե՞րը : Ապահովաբար Երեւան լինքն ալ չի գիտեր :

Կրնաք որեւէ լեզուով թերթ, դիրք, պարբե– րական բերել տալ ուղղակի ապսպրելով մինչեւ Ծայր· Արեւելք եւ կուաթէմալա· բայց ոչ ձեր հայրենիքէն :

Ինչպէս որ կրնաք պատյտի երթալ մինչեւ Հրոյ երկիրը կամ Հիւսիսային Բեւեռ, բայց ոչ Հայաստան :

Ձեռքի տակ եղած հրատարակութիւնները կը հաստատեն թէ մուրճը անդադար կը բանի մշա – կոյթի ճակատին վրայ, կարգի հրաւիրելու հա – մար անոնք որ կը չեղին «ուղիղ գծէն»: Կամ ան– հրաժեշտ եռանդը ցոյց չեն տար, պատկերացնե – լու համար «սովետական ռէալիզմը», համաձայն Մարքս-Լենին-Սթալինեան վարդապետութեան :

Վերջերս կարգ մը արտատպումներ կատարե– ցինք « Սով· Գրականութիւն եւ Արվեստ» ամսա– գրէն :

Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը , « Փրավտա »ն այս անգամ ալ չաչեցուցած էր մտրակը, եւ Գրողներու Միութիւնը բացառիկ ժո– ղով մը գումարեց, մատնանշուած թերութիւննե– րը սրբագրելու համար :(Տես Յառաջ, 13 Սեպտ.):

Թերթը Թուխմակաբար կրկնելով կեդրոնէն մատնանշուած վրիպումները, դիտել կուտար·

— « Յետպատերազմեան սովետահայ գրակա– նութեան յաջողութիւնները մեզ ոչ մի կերպ չեն կարող հանգստացնել, մանաւանդ այն պատճա – ռով, որ դրանց հետ միասին սովետահայ գրակա– նութեան մէջ գոյութիւն ունին լուրջ թերութիւն– ներ »:

Որո՞նք են այդ լուրջ թերութիւնները· —

1. « Ամենալուրջը այն, որ դեռ շարունակում է ետ մնալ արձակը :

2· Վերջին հինգ տարիներու ընթացքին «լոյս են տեսած մեծ թիւով գործեր», բայց «դրանց զգալի մասը չի բաւարարում մեր ընթերցողների օրաւուր աճող պահանջները: (Կը յիշէ օրինակներ զոր արտատպած ենք հարդէն) :

3· Մեր արձակագիրների մեծ մասի երկերի ընդհանուր թերութիւնը ամէնից առաջ դրանց գեղարուեստական ցածր (ցած) մակարդակն է :

4· Երկերի մեծ մասն անաւարտութեան կնիք է կրում :

Խմբագրականը իւրացնելով կեդր· Կոմիտէի քարտուղարին քննադատութիւնները, իր կարգին «ցածր» կը դնէ արձակագիրներու «գաղափա – րական եւ պրոֆէսիոնալ մակարդակը »:

Անոնք « տարիներ շարունակ » չեն աշխատած « սիստեմատիկօրէն » :

— « Մեր արձակագիրների մի զգալի մասը ստեղծագործօրէն մնում է նոյն մակարդակի վը– րայ· չի աճում, ետ է մնում ժամանակակից ռուս առաջատար գրողներից »:

Ինչպէս կը տեսնէք, միշտ Ռուսն է բաղդա – տութեան եզրը, ստեղծագործութենէն մինչեւ լե– զուն :

Եզրակացութիւն· — Գրողներու Միութեան հիմնական խնդիրը պիտի ըլլայ· —

« Անշեղ պայքար բուրժուական ճացիոնալիզ– մի ռեցիդիվների, ապոլիտիզմի , փոքրմալեզմի , կոզմոպոլիտիզմի, սովետական ժողովրդին խորթ իդէոլոգիայի ամէն տեսակ դրսեւորումների դէմ, գրողների բոլոր ուժերի մոբիլիզացիա ստալին – եան»···

Բարեհաճեցէք թարգմանել եւ սերտել : Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԱՊԱՆԱՔԱՐ ՄԸ ՄԻԱՑՆ···

Ի՞նչ կը յուսային գտնել Պոլսոյ պատրիարքն ու Եդիպտոսի առաջնորդը, Արմաչ հանդիպելով, Սեպտ· 9ին :

Երբեմնի փառաւոր մենաստանին աւերակնե՞– րը: Կանգուն պա՞տ մը զպրանոցէն եւ եկեղեցիէն: Հիւրանոցներուն փլատակնե՞րը: Դարպասներն ու պարտէզնե՞րը :

Գիտի մը հատոր դի՞րք, ճոխ մատենադարա– նէն, նպարավաճառի մը խանութը փոխադրուած: Ցիրուցան ձեռագիրնե՞ր կամ Զարխափան Ս· Աստուածածնի պատկե՞րը: Եկեղեցական սպա՞ս :

Հարցումներուն պատասխանը փնտռեցէք այն նկարագրութեան մէջ զոր արտատպեր էինք երէկ:

— Առտուն կանուխ զացին, իրիկուան դէմ ճամբայ ելան եւ արդէն Պոլիս վերադարձեր էին ժամը 19.30ին :

Երբ Արմաչը Արմաչ էր, դրեթէ օր մը կը տե– ւէր միայն ժամանումը: Զորս ժամ երկաթուղի Պոլսէն մինչեւ Նիկոմիդիա, մնացեալը կառքով :

Ճիշդ է որ երկու այցելուները ինքնաշարժով զացեր եկեր են: Բայց կրնային դոնէ մէկ օր մը – նալ, եթէ որեւէ «զարմանելի», փոխադրելի բան դտած ըլլային :

Ապահովաբար դիմացի բլրակներուն պտղա – տու ծառերը, թթենիներն ալ չորցած էին: Եւ ա– ւելի անդին, ջաղացքն ալ չառնոց լուած էր :

— « Տարիքոտ ծերուն հօտ մը, որ կ'ընկե– րանար խումբին, բացատրութիւններ տուաւ հին շէնքերու եւ հին փաճիին զանազան բաժիններուն մասին » :

Ուրեմն թուրք հօճան բացատրեր է Հայոց ա– լեհատ պատրիարքին եւ անոր աշակերտին — եր – կուքն ալ դպրեվանքի տաներ — թէ ժամանակին այնտեղ վանք մը կար, քովը՝ եկեղեցի մը, անոր քովն ալ դպրոց մը, դպրոցին քով ··

Այս առթիւ մատնանշեր են 1825ին վախճանած առաջնորդի մը տապանաքարը :

— Գիւղացիները դոյլերով ջուր բերին եւ մաբրեցին տապանաքարը, որ անեղծարտ մնացած էր տապանագրով :

Եւ «աւելի յարմար վայր մը» փոխադրեր են տապանաքարը, պատրիարքին փափաքով :

Իսկ ալեւոր պատրիարքը ուրիշ բան չգտնե – լով, կը խորհի եղեր Պոլիս փոխադրել այս տա – պանաքարը :

Մեծ բախտ է որ երկու այցելուները չեն փոր– ձուեր Ատափազար եւ Պարտիզակ ալ հանդիպիլ :

Թերեւս տապանաքար մըն ալ չգտնէին եր – բեմնի այդ հայաշատ եւ չէն բոյնե՞ր ուն մէջ:

Եւ դեռ քանի՛ հազար քարուքանդ Արմաչներ՝ ամբողջ Թուրքիոյ տարածութեան վրայ: Թրա – կիայէն մինչեւ արեւելեան սահմանագլուխը, Սեւ Ծովու ափերէն մինչեւ Կիլիկիա : ՎԱՀԷ

Ընկեր Լեւոն Շանթի

ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 11 Սեպտ· (Յառաջ).— Ընկեր Լ· Շանթի առողջական վիճակը օրէ օր զգալի բարե– լաւում կը ցուցնէ: Թէեւ դանդաղօրէն, բայց մեր մեծ ընկերը սկսած է ինքզինքը գտնել: Քանի մը օրէ ի վեր արդէն անկողնի մէջ կը հետաքրքրուի ձեմարանով եւ իր հրատարակութիւններով: Օ – րական մէկ երկու անգամ անկողնէն դուրս կ'ելլէ եւ քանի մը քայլ կը յառաջանայ սենեակին մէջ , կը նստի բազկաթոռին վրայ ու կը վերադառնայ անկողին: Բժիշկները կ'ըսեն թէ բաւական երկար ժամանակի կը կարօտի ամբողջական ապաքի – նումը :

Այսօր ճիշդ երկու ամիս եղաւ գործողութեան թուականէն ի վեր եւ վէրքը գոցուելու վրայ է: Ախորժակը լաւ է եւ տրամադրութիւնը բարձր: Շատ լաւատես է իր առողջութեան մասին եւ կը ջանայ համոզել այցելուները թէ մինչեւ դպրոցա– կան վերամուտ բոլորովին ապաքինած պիտի ըլ – լայ:

Ֆ· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ մէկ միլիոն ֆրն արմտիք պիտի ծախէ Անգլիոյ, նոր պայմանագրով մը:

Երեք Մեծերու որոշումները օրուան հարցերու մասին

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻՈՑ ՀԱՄԱՐ

Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարները ուրբաթ օր վերջացու – ցին իրենց խորհրդակցութիւնները, պաշտօնական զեկոյց մը եւ լրացուցիչ յայտարարութիւն մը հրատարակելով

Երեքն ալ հրապարակաւ կը հաստատեն թէ հաշտութեան պայմանագիր մը պիտի կնքեն ան – յապաղ, արեւմտեան Գերմանիոյ հետ, այդ եր – կիրը դնելով հաւասար ձեւի վրայ արեւմտեան եւ– րոպայիմնացեալ մասին հետ եւ դիւրացնելովվեր– ման գինուորներու մասնակցութիւնը եւրոպական միացեալ բանակի մը մէջ :

Միեւնոյն ատեն կ'ըսեն թէ «նոր եւ վճռական ձիդ » մը պիտի փորձեն, որպէսզի Ֆ· Միութիւնը համաձայնի հաշտութեան դաշնագիր մը կնքել Աւստրիոյ հետ: Եւ վերջապէս «համակրանքով» կ'արձանագրեն Իտալիոյ խնդրանքը՝ ջնջելու իր հաշտութեան դաշնագրին սեղմումները, որպէսզի կարելի ըլլայ աւելի հզօր բանակ մը կազմել :

Իրրեւ եզրակացութիւն հնդօրեայ խորհրդակ – ցութենէնց , երեք Մեծերը կը հաւաստեն թէ քըն– նելով ընդհանուր խնդիրները եւ բոլշեւիկեան նա– խայարձակման սպառնալիքները, «վստահութեան ամուր գետինները դտան ազատ աշխարհի յարա – ճուն զօրութեան եւ միութեան մասին »: Միեւ – նոյն տեն կը հաստատեն թէ «հիմնական միութիւն կը տիրէ երեք պետութեանց քաղաքականութեան մէջ, չատ մը սուր հարցերու մասին»:

Թէ պաշտօնական զեկոյցը եւ թէ յայտարա – րութիւնը որեւէ ակնարկ չեն պարունակեր օրա – կարգի մէկ խնդիրներու, մասնաւորապէս Միջին Արեւելքի, Ծայր· Արեւելքի, Սպանիոյ եւ տնտե – սական կացութեան մասին: Իրագեկներ դիտել կուտան թէ Ծ·Արեւելքի հարցը կապուն դինադու– լի բանակցութեանց յաջողութեան կամ ձախող – ման հետ: Միջին Արեւելքի բրիտանական հրա – մանատարութեան խնդիրը յետաձգուած է, նկա– տելով որ Ֆրանսա կ'ուզէ աւելի կարեւոր դեր մը կատարել Միջերկրականի մէջ :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԳԵՐԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒՄԸ

Ժողովին յաջող ելքը մեծ դժունակութիւն պատճառեց քաղաքական շրջանակներու մէջ՝ մա– նաւանդ անոր համար որ երեք դաշնակիցները հա– մաձայնած են Գերմանիոյ մասին: Պաշտօնական զեկոյցը եւ յայտարարութիւնը կանուխէն հա – ղորդուած էին արեւմտեան Գերմանիոյ վարչա – պետին: Դաշնակից մարզպանները վերադառնա – լով, բանակցութիւններ պիտի կատարեն այս շարքու իսկ :

Երեք Մեծերը հրապարակաւ կը յայտնեն թէ ի– րենց նպատակն է «ժողովրդավար Գերմանիա մը ընդունիլ եւրոպական հասարակութեան մէջ, հա– ւասարութեան հիման վրայ· հասարակութիւն մը որ ինքնին պիտի կազմէ մէկ մասը Ատլանտեան յարաճուն միութեան մը : Բնականաբար, Գեր– մանիոյ մասնակցութիւնը ապահովելու համար , պէտք է դրաման ներկայ կարգադրքին տեղ հաստատել նոր յարաբերութիւն մը երեք պետու – թեանց եւ գերման դաշնակցային հանրապետու – թեան միջեւ :

Երեքն ալ կ'ընդունին թէ Շուանի ծրագիրը (ածուխ - պողպատ) եւ Փլեւէնի ծրագիրը հիմնա– կան քայլեր են, եւրոպայի միութեան եւ պաշտ– պանութեան, ինչպէս եւ խաղաղութեան համար : Գերմանիոյ մասին կնքուած համաձայնութիւննե– րը եւ անոր դինեալ մասնակցութեան որոշումը պիտի գործադրուին միեւնոյն ատեն: Նկատելով որ կարելի չէ հաշտութեան վերջնական դաշնագիր մը կնքել Գերմանիոյ հետ, քանի որ երկիրը եր – կոքի բաժնուած է ,Դաշնակիցները մասնաւոր ի– րաւունքներ պիտի պահեն (զինուոր, Պերլին եւն·): Գրաման կարգադրքը ջնջուելէ վերջ , դաշնակից զինուորները պիտի մնան զօր· Այլեն – հասուրքի հրամանին տակ: Գերմանիա պիտի չկր– նայ առանձին հաշտութիւն կնքել ուրիշ ոեւէ պե– տութեան հետ: Արեւելեան եւրոպայի հետ իր յա– րաբերութիւնները ենթակայ են երեք Մեծերու հակակշռին: Բացի կարգ մը սեղմումներէ, արեւ– մտեան Գերմանիան պիտի դառնայ դերիչխան պե– տութիւն մը, տիրաբար վարելով իր ներքին եւ ար– տաքին քաղաքականութիւնը : Մարզպաններու տեղ դեսպաններ պիտի նշանակուին :

Զեկոյցը յատկապէս կը չեշտէ թէ երեք Մե – ծերուն նպատակն է «զօրացնել եւրոպայի ապա – հովութիւնը եւ բարօրութիւնը, առանց որեւէ կեր– պով խախտելու Հիւս· Ատլանտեանի դաշինքին զուտ պաշտպանողական հանդամանքը» :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԺՈՂՈՎԸ

Ուշինկթընի ժողովէն անմիջապէս վերջը, Ատլանտեանի 12 գինակիցները Օթթավա (Քանա – տա) փութացին, գաղտնի խորհրդակցութիւններ կատարելու համար: Ժողովը պիտի բացուէր և –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՎԵՊԵՐԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԸ

ԵՐԵՍՏԱՍՆԱՄՅԱ ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Վերջերս Վեպերաստանի պետական պատմական թատրոնի բեմադրիչ Ռ. Ալեքսանյանի գլխավորությամբ Վեպերաստանի պատմական թատրոնի դերասանական խումբը Ղարաբաղի մի շարք շրջաններում հանդես եկավ Ֆ. Շիլլերի «Ավազակներ» դրամայով։ Ներկայացումները տեղի ունեցան Ստեփանակերտում, Շուշիում, Գանձասարում, Ասկերանում, Մարտակերտում, Մարտունիում, Հադրութում, Քարվաճառում, Կարմրաշենում, Ջրականում, Ղազանչեցոցում, Ագդամում, Ֆիզուլիում, Ջեբրայիլում, Կուբաթլուում, Զանգելանում, Գորիսում, Կապանում, Սիսիանում, Մեղրիում։

Ներկայացումները տեղի են ունեցել ինչպես թատրոնի շենքում, այնպես էլ բաց երկնքի տակ՝ հրապարակներում, մշակույթի տներում, դպրոցների բակերում։ Ընդհանուր առմամբ խաղացվել է 27 ներկայացում, որոնք դիտել է ավելի քան 30 հազար հանդիսատես։

Ղարաբաղի տարբեր շրջաններում հանդես գալով՝ թատրոնի դերասանական խումբը ծանոթացել է տեղի պատմությանը, ավանդույթներին, ժողովրդի կենցաղին, ինչը հնարավորություն է տվել ավելի խորությամբ ներկայացնել Շիլլերի ստեղծագործությունը։

Ղարաբաղի հանդիսատեսը ջերմորեն ընդունել է թատրոնի դերասանական խմբին։ Ներկայացումներից հետո տեղի են ունեցել հանդիպումներ հանդիսատեսի հետ, որոնց ընթացքում հնչել են բազմաթիվ հարցեր ինչպես ներկայացման, այնպես էլ թատրոնի ստեղծագործական ծրագրերի մասին

ԱՆՁԻՆ ԼԻ

Գրեց Գ. ԲԱԶԱՆՑԱՆԸ

ԲԱԺԻՆ ՄԱՍ

Շատ օրս էր Ընտրեցի մի գիշ իրաց մը ես ալ ընկերներուս հետ, որ Հոգ... Նախագահութեան ներկայացուցիչ մը ես ալ, որ ամէն ինչ պատրաստ գտնեմ։

Հոգ չունէի ընտրողներուն հետ խօսելու։ Ես ալ գիտէի, որ ընտրողներուն մեծ մասը ինչ որ ուզէ ընել, ընելու է։ Ուրեմն ինչո՞ւ ես ալ չընեմ։

... Կարծես ինչ որ ըսի ընտրողներուն հետ, ինչ որ ես ալ ըսի, ինչ որ ընտրողներուն մեծ մասը ուզեց ընել, ես ալ ուզեցի ընել։

ՀԱՅՐՈՎ ՄԱՍ

— Ինչո՞ւ ես ալ ուզեցի ընել։ Ինչո՞ւ ես ալ ուզեցի ընել։ Ինչո՞ւ ես ալ ուզեցի ընել։

ըմկ, չարաթ, մասնակցութեամբ 29 նախարարներու: Այս առթիւ պիտի քննուին երկու հիմնական խնդիրներ, վերազինում եւ տնտեսութիւն: Պիտի քննուի նաեւ Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ մասնակցութեան խնդիրը: Եթէ երկուքն ալ ընդունուին, 14ի պիտի բարձրանայ Ատլանտեանի զինակիցներուն թիւը: (Ներկայ անդամներն են.— Ֆրանսա, Անգլիա, Մ. Նահանգներ, Քանատա, Պելժիա, Տանըմարքա, Իտալիա, Հոլանտա, Նորվեկիա, Փորթուկալ, Լիւքսէնպուրկ, Իսլանտա):

Իբր 200 թղթակիցներ պիտի հետեւին ժողովին, մէջն ըլլալով Մոսկուայի գործակալութեան թղթակիցը:

Անգլեւիրանեան վէճը

Անգլիոյ վարչապետը ճառ մը խօսելով, յայտնեց թէ իրենք ապահոված են իրենց քարիւղը, եւ թէ Իրան պիտի տուժէ տնտեսապէս, եթէ բարեկամական գործակցութիւն մը չհաստատէ Մեծն Բրիտանիոյ հետ: Այս առթիւ բացումը կատարեց Եւրոպայի ամէնէն մեծ զտարանին, Սաուտհեմփ- թընէն 25 քիլոմեթր հեռու: Զտարանը արժած է 37.500.000 սթերլին եւ պիտի արտադրէ տարեկան 6.000.000 թոն քարիւղ: Ուրիշ վեց զտարաններ, որոնք պիտի աւարտին 1953ին, տարեկան 20.000-000 թոն քարիւղ պիտի հայթայթեն Անգլիոյ:

Պ. Էթլի ըսաւ թէ պայմանագիրները կնքած են ամերիկ. ընկերութեանց հետ, փոխարինելու համար այն 32 միլիոն թոն քարիւղը զոր կը ճարէին Իրանէն: «Եթէ Իրանցիները աւելի ուշանան, իրենց քարիւղը չահաստան պիտի չգտնէ: Քարիւղը չափազանց դիւրաշտ հեղուկ մըն է, եւ քարիւղի վերաբերեալ խնդիրները երբեմն մեծ հրդեհներ յառաջ բերած են: Կարելի է ըսել թէ Իրանի քարիւղի խնդիրն ալ հրատապ խնդիր մըն է ..»:

× Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ վարչապետին վերջնագիրը հետեւեալ կէտերը կը պարունակէ. — 1. Իրան պատրաստ է Անգլիոյ ծախելու իր ուղածին չափ քարիւղ, նոյնիսկ աւելի, բայց համաշխարհային գիներով, առանց զեղչի: Իրան կ'ընդունի որ Մեծն Բրիտանիա չվճարէ իր գնած քարիւղին կէսը, իբրեւ հատուցում Անգլեւիրանեան ընկերութեան:— 2. Իրան միջազգային մարմին մը պիտի ստեղծէ քարիւղի փոխադրութեան եւ վաճառման համար եւայլն:

× Անգլեւիրանեան ընկերութիւնը ազդ մը հրատարակեց միջազգային մամուլին մէջ, յայտնելով թէ պատասխանատու պիտի մնան անոնք որ կը գնեն Իրանի քարիւղը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա.ԶԳ. ԺՈՂՈՎԻ մէջ վիճաբանութիւնները կը չարունակուին աշխատավարձի, չարժուն սակայոյթի եւ ապրուստի սղութեան մասին: Վարչապետը յայտնեց թէ իրենց նպատակն է ատիճանաբար ջնջել աշխատավարձի տարբերութիւնները՝ (փարիզի եւ գաւառի միջեւ):— կառավարութիւնը որոշեց չարունակել չարաթական հսկողութիւնը մխի գիներուն վրայ:— Մասնագէտ մը դիտել կուտայ թէ աշխատավարձը 146 անգամ աւելցած է 1913էն ի վեր ազգ. եկամուտը՝ 300 անգամ, իսկ պետութեան ծախքը՝ 520 անգամ, որով ժողովուրդը կը տգայ տուրքերու բեռին տակ:

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈՒԻ ներկայացուցիչը, Պ. Փալեւսքի, բուռն ճառ մը խօսեցաւ Ազգ. Ժողովին մէջ, Ատլանտեանի զինակցութեան մասին. քննադատելով Ուաշինկթընի մէջ տրուած որոշումները որոնք Այզընհաուըրի հրամանին տակ կը դնեն Ֆրանսական բանակը: Վարչապետը ժխտեց մեղադրանքները:

ԹՈՒՆՈՒՆԻ ազգայնական վարիչը, Պուրկիբա, Նիւ Եորք հասնելով, յայտարարեց թէ «քաղաքացիական պատերազմ եւ կատաղի կռիւները պիտի ծագին, եթէ Ֆրանսա չփոխէ իր քաղաքականութիւնը»: Տեսակցութեան մը առթիւ ըսաւ թէ իր նպատակն է միջազգային կարծիքին առջեւ պարզել Թունուզի իրական վիճակը, պիտի տեսակցի Մ. Նահանգներու վարիչներուն հետ:

ՉԳԵՍՏԵՂԻՆի գինները պիտի չաւելնան մին-չեւ ամառ, համաձայն գործատէրերու որոշման: Իրենց միութիւնը հրաւիրած է անդամները՝ պահել ներկայ գինները, հակառակ աշխատավարձի յաւելման:

« ՄԵՆՔ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐ ՉԵՆՔ », կ'ըսէ Ֆրանսայի փոքր եւ մէջէն առեւտրականներու դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը, մամուլին ուղղուած նամակով մը, Մարշըլի ծրագրին նոր պայմաններուն առթիւ: Հաղիւ Փարիզ հասած էր Մարշըլի ծրագրին նոր վարիչը, երբ կարգ մը թերթեր հրատարակեցին այս նամակը, որ կ'ըսէ.—կարծէք թէ մենք մուրացկիներու երկիր մըն ենք, թէ ձեղի կապուած ենք քանի մը նպաստառուով որոնք ձեզ իրաւունք կուտան իրենց ուզածը խօսելու»: Առաջին անգամ է որ այսպիսի բողոք մը կը լսուի ոչ-համայնավար միութենէ մը:

ԼՈՒՏՄԻԼԱ. ՓԻՈՒՑԻ, հայազգի դերասանուհին, որ հիւանդ էր քանի մը օրէ ի վեր, մեռաւ երէկ, շրջապատուած իր վեց զաւակներով (եօթ-ներորդը բացակայ): Մնած էր Թիֆլիս 1895ին, իր ամուսնին՝ Ժոռժի հետ փարիզ փոխադրուած՝ 1919ին:

Շ. Գաւառահիսարի հետդասարտը

Շապին Գարահիսարի հերոսամարտի 36ամեայ – կը կը տօնուի Հոկտեմբեր 14ին, կիրակի, ժամը 15ին, Cercle Militaireի մէջ, նախաձեռնութեամբ «Սեբաստիոյ Մուրատեան Ուսումնասիրաց»ի եւ Շ. Գարահիսարի «Ռազմիկ» Միութեան:

Գեղարուեստական բաժնի մանրամասնութիւնները յայտնուած կը խնդրուի նկատի ունենալ:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղի պարանոցիկ ցերեկոյթը 16 Սեպտեմբերի կիրակին, ժամը 3 — 21, Studio Colibri, 19a, rue Caumartin:

Իսկ տարեկան մեծ պարահանդէսը Հոկտեմբեր 7ին, Cercle Militaireի մէջ:

ՎԵՐԱԲԱՁՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի զպրոցը կը վերաբացուի Սեպտ. 19ին: Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան Հ. Ց. Դ. «Արամ Մանուկեան» ակումբին մէջ, չորեքշաբթի երեկոները:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Վալանսէն Դերենիկ Մանիսաճեան եւ զաւակները (Կարնեցի) իրենց սիրելի մօրաքրոջ՝

Այրի Տիկին ՍԱՓԵՆԻԿ ՊԱԼԱՄԵԱՆի

կսկծալի մահուան առթիւ՝ փոխան ծաղկեպսակի 1000 ֆր. կը նուիրեն Այնճարի «Ցառաջ» վարժարանին: 500 ֆր. «Ցառաջ»ի տարածման համար:

Տէր եւ Տիկ. Հրանտ - Սամուէլ ցաւակցութիւն կը յայտնեն Տիկ. Բարուհիի եւ Շ. Նարդունեանի՝ Պ. ԿԱՐՊԻՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ եւ 3000 ֆրանք կը նուիրեն «Հայ - Բոյժ»ի տարածման Ֆոնտին:

× Պ. Զարեհ Մուրաթեան եւս ողբացեալ ԿԱՐՊԻՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ ցաւակցութիւն յայտնելով Այրի Տիկ. Բարուհիի եւ Շ. Նարդունիի, 3000 ֆրանք կը տրամադրէ « Հայ - Բոյժ»ի Ֆոնտին:

ԽԱՉՎԵՐԱՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի 16 Սեպտ. Խաչվերացի տօնին առթիւ, հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի:

Պիտի պատարագէ եւ պիտի քարոզէ Արտաշէզ արք. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆ: Սկիզբն ժամերգութեան ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին:

Խաչվերացի երեկոյեան թափօր ժամը 4.30ին: Ճիշատակ մեռելոց 17 Սեպտ. Բ. Սկզբ. ժամերգ. ժամը 8.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

ՑԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Պետիկեան եւ Մկրտիչեան ընտանիքներուն իրենց հօր եւ աներոջ՝ Պ. ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի, դառնաղէտ մահուան առթիւ:

ՑԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ.— Առնուվիլի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհիները Արաքսի Մկրտիչեանի, Աբրինէ Պառաւեանի եւ բոլոր պարագաներուն իրենց հօր եւ քեռայրին՝ Պ. ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՑԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. — « Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց»ը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ իր պատուոյ անդամներէն՝ Սարգիս եւ Պետրոս Պետիկեաններու, ինչպէս եւ Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Մկրտիչեանին իրենց հօր՝ ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՎԵՐԱԲԱՁՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ

Սեվրի Մուրատեան վարժարանի 1951—1952ի դիրոցական տարեշրջանի մուտքի օրն է ՍԵՊՏ. 30ի ԿԻՐԱԿԻՆ:

ՆՐԲԱԶԱՁԱԿՆԵՐՈՒՆ

Մի մտածէք ո՛ւր ճաշելու մասին,
գացէք ուղղակի ...

ԼԻԼԱՑԻՆ

24 rue St. Lazare, métro Trinité կամ N. D. de Lorette
Tél. Tri. 31.62

ՕՐ. ԱՐՄԱՆՈՒՀԻ ՍԷՐՔԻՍԿԻԼԵԱՆ
ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Ամուսնացած Մարսէյլ, 9 Սեպտ. 1951

Մեր խնդակցութիւնները:

× Ընկեր Հրանդ Բալուեան իր ամուսնութեան առթիւ կը նուիրէ.— 1000 ֆր. «Ցառաջ»ի տարածման, 1000 ֆր. «Հայ - Բոյժ»ին, 1000 Կապոյտ Մաչին, 1000 ֆր. Վէթ. Ֆոնտին, 1000 ֆր. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան եւ 1000 ֆր. ալ «Այնճար»ի «Ցառաջ» վարժարանին:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԻԼՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Եդիպատացի» կոմիտէի խումբերու ներկայացուցչական ժողովը՝ այս չաբթի ժամը 20.30ին, Café Regent: Կը խնդրուի անպայման ներկայ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔԻՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Հաւատալուագիտական եւ Հայագիտական

ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ

Ընդարձակ եւ պատկերազարդ բառարանի
Ա. հատորը (Ա.— Ասորիք)

Դատաստանաներ

« ... Ու գործով գործին լրջութիւնը հրատարակուած սկզբնական պրակներէն, մոքիս մէջ տարակոյս չի ձգեր՝ թէ երբ ամբողջանայ պիտի ըլլայ կոթողային, փառքի մնայուն պսակ մըն ալ աւելցնելով Ձեր ճակտին»:

Նիւ Եորք Վեր. Ա. Ա. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

× « ... Արդարեւ շատ հսկայ գործ է, մեծ աշխատութիւն կը պահանջէ, բայց գնահատելի եւ անմոռանալի ծառայութիւն մը պիտի ըլլայ ան մեր եկեղեցական գրականութեան համար, վասն զի չունինք Ս. Գրոց ընդարձակ համայնապիտան մը, հայագիտական բաժինով մը ճոխացած»:

Ֆրէզնօ Գ. Ա. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Գին 12 տոլար

Ստանալու համար դիմել հեղինակին՝
Mgr. Artavazd Surméyan, 15, Rue Jean Goujon, Paris.

ԳՈՐԾԱՒՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ուզեմ արհեստաւոր մը (այր կամ կին), փիֆիւր տը դիժի համար: Աշխատով գործ: Ի հարկին բնակութեան դիւրութիւն միասին աշխատելու համար:

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիկին ՍԻՆԱՆԵԱՆի, 31 rue de Nice, Alfortville (S.), • – թօպիւս 103:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ DONATին ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ճարտարագործական կամ ընտանեկան
ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
Ամենայն վստահութեամբ կրնաք դիմել Հայերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

20, Rue de la Banque, PARIS (2)

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72–60
Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord
Ամէն օր, բացի կիրակիէ, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,
Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)
Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախքի կամ ձեւակերպութեան, ստացողին համար:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678–63

Mardi 18 Septembre 1951 Երեքշաբթի 18 ՍԵՊՏ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6562-Նոր շրջան թիւ 1973

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳՐԵԼ ԸՍՏ ՊԱՏՈՒԷՐԻ

Կիրակի օրուան խմբագրականին մէջ, տող մը վրիպած ըլլալով, կը փութանք ուղղել :

Սովետահայ գրականութեան մասին եղած քննադատութիւնները քաղեր էինք «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի Յուլիս 15ի խմբագրա – կանէն :

Ըսել կ'ուզէինք թէ Երեւանի պաշտօնաթերթը թութակաբար կ'ընդօրինակէր Մոսկուայի «Փրաւ-տան», որ խիստ քննադատական մը հրատարակած էր Մայիս 13ին, նոյն հարցին առթիւ :

Մոսկուայէն արձակուած սաստը բաւական եղաւ, որպէսզի Հայաստանի Գրողներու Միութիւնը բացառիկ ժողով մը գումարէ, մասնաւորուած թերութիւնները սրբագրելու համար :

Ինչպէս ուրիշ պարագաներու մէջ, այս ան – գամ ալ ժողովը ոչ միայն իւրացուց կեդր· Կոմիտէին բանաձեւը, այլեւ որոշեց արմատական փո-փոխութիւններ կատարել Միութեան կազմին մէջ :

Եղած քննադատութիւնները եւ արուած որո – շումները իրար կը լրացնեն տող առ տող :Բառերով եւ տառերով :

« Փրաւտա »ն կը սաստէ : կեդր· Կոմիտէն անմիջապէս կը բանաձեւէ արուած դասը : Գրող-ներու Միութիւնը գլուխ կը ծռէ երկիւղածու - թեամբ : Իսկ « Սով· Հայաստան»ը պարբերաբար կը յիշեցնէ չեղումները, ինչպէս եւ իւրաքանչիւ-րին պարտականութիւնները :

Նոյն ծրագրեալ, մեքենական գործողութիւն-ները՝ բոլոր ժողովուրդներուն համար : Մեծ ըլ – լան թէ փոքր :

Ուկրայնայի կամ Ուզպէկիստանի դրական – դեղարուեստական չարժումին մէջ մասնաւորած թերութիւն մը կը դառնայ ազգանշան, նոր սաս-տեր ուղղելու : Դասեր տալու հիւսիսէն հարաւ եւ արեւմուտքէն արեւելք :

Բառեր, ոճեր կան որոնք միեւնոյն ձեւով կը գրուին բոլոր լեզուներուն մէջ, հետեւողութեամբ ռուսերէնի : Անհրաժեշտ չէ գիտնալ բայերը :

Օրինակ, Գրողներու Միութեան որոշումնե – րէն մէկը :—

Միութիւնը բոլոր ճիգերուն պարտա – տորացրեց լուրջ ուշադրութիւն նուիրել սոցիալիս-տական ռէալիզմի պրոբլեմների, սովետական գը-րականութեան տեսութեան կարեւորագոյն խընդ-դիրների, հայ արձակի ետ մնալու պատճառներու խոր վերլուծմանը» : Սով· Հայաստան, 5 Յուլ·) :

Մնացեալը կրնաք չարել տակէ տակ — ճիշդ այն բառերով որ երեւցան կիրակի օր, խմբագրա-կանին տակ : Մէկը միւսէն այլանդակ « իզմ »եր , ռուս· արտասանութեամբ : Դոց եղած բառեր ո – րոնց իմաստը գրողները իրենք ալ չեն հասկնար, ընդհանրապէս :

Ահա թէ ինչո՛ւ չարունակ «տեղափոխութիւն – ներ» կը կատարուին գրական ճակատին վրայ :

Ամէն տեղ ալ սովորական երեւոյթ է փոխել օրաթերթերու եւ պարբերականներու խմբագիր – ները, որեւէ պատրուակով : Կամ սեւցնել ծանօթ գրողներ, յանուն «ինքնաքննադատութեան, որ երկայրի սուր մը դարձած է կեդր· Կոմիտէնե – րուն համար :

Ո՞վ պիտի համարձակէր գլուխ վերցնել, երբ սաստերը կամ խրատները կը տրուին յանուն « Հանճարեղ «ին :

Տէր եւ տիրական՝ ժողովուրդներու ճակատա-գրին, Սթալին միեւնոյն ատեն «հոգիներու ճար-տարապետն է», ինչպէս հանդուցեալ Ժդանովն ալ « ճարտարապետ » գրականութեան եւ դեղար-ուեստի, 1946ի հաւաստաքննութենէն ի վեր :

Ինչո՞ւ զարմանալ որ արձակը «ետ է մնացեր» Երեւանի մէջ, կամ տակաւ է քննադատական ճիւ - ղը, երբ մուրճը անդադար կը բանի ամէնուն գըլ-խուն վերեւ, յաճախ յանդելով մանդաղի մղձա - ւանջին : Երբ խստուտիկ անդամներէ բաղկացած կեդր· Կոմիտէները են որ տուն կուտան դրական-դեղարուեստական չարժումին, թխածոյ, թարգ - մանածոյ բանաձեւերով :

Մոսկուայի սաստերուն մէջ աչքի կը զարնէ ու-րիշ դիտողութիւն մը,— իդէալականացում անց-եալի :

Ըսել կ'ուզեն թէ գրողները կը չափազանցեն, պաշտամունքի կը վերածեն անցեալ դէպքեր եւ դէմքեր, զանազան ազգային փառքեր :

Քանի մը խօսք ալ այդ մասին : Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՁՈՐՆԱՆ ԱՁՆ ՁԵՌՔԵՐԸ ...

Վստահ եմ որ Գարեգին պատրիարք չկրցաւ արցունքը զսպել, երբ Արմաշ կը մտնէր եղիպտոսի Հայոց առաջնորդին հետ :

Երկուքն ալ անմոռանալի յիշատակներով կապուած դպրեվանքին հետ, անշուշտ իրենց աչ-քերը փակեցին պահ մը, չտեսնելու համար եր – բեմնի չքեղ տաճարի կուչին տնկուած մինարէն :

Թերեւս երեւակայութեամբ յիշեցին այն պա-հը, երբ եղիչէ արք· Դուրեան վեհափառ կանգ – նած խորանին առջեւ, երկու կողմը չարուած վարդապետներու եւ սարկաւագներու հետ Նարե–կացիին « ի խորոց սրտից»ը կը քաղէր բամբ ու դաշն, յուզելով ու վերացնելով ուխտաւորներու բազմութիւն մը :

Աշխարհաց էր կիրակի օր, տօնը Արմաշի վան-քին : Մօտակայ գաւառներէն, Պոլսէն եւ շրջակա–ներէն հազարաւոր ուխտաւորներ կը թափէին այդ չէն գիւղը, որուն տաճարին դմբեթը ժամերով հեռու դտնուող կարաւաններուն սիրտին հըր – ճուանքն էր, եւ հոգիներու փրկութեան եւ յոյսի լոյսը :

Գիւղը կը հագնէր իր նոր զգեստները: Տօն էր բոլորին համար : Տէղացին ու եկուորը իրար խառ-նուած, հրմշտկելով կը մտնէին ու կ'ելլէին տա – ճարէն ներս, իրենց առջեւէն հրելով մատաղու ոչխարներ : «Զարխափան»ին նկարն ալ կը մաս - նակցէր այդ անսովոր յուզումին ու «քրտինք» կը թափէր մարդու հասակով տնկուած մոմերու չղե-րուն դէմ , եւ «Տուր, ով Զարխափան, տուր բժըշ-կութիւնս» աղաղակները իր նայուածքն ալ կը փո-խէին կարծես ու կը դարձնէին գայն կարեկից ու թախծոտ :

Ի սիփւռս աշխարհի տարաղնուած տարագիր բազմութիւնները երբեք չեն կրնար մոռնալ , իրենց հին հին վանքերը, իրենց ուխտատեղիները, տօները, երբ նոյնիսկ մանուկ, իրենց մեծ մայ – րիկին կառչած, մանրիկ քայլերով կը բարձրա - նային դէպի Մշոյ Սուլթան Ս· Կարապետը : կամ կ'երթային մոմ վառել մեր դարաւոր միւս վան - քերու, ուխտատեղիներուն, տաճարներուն, Զար-խափաններուն առջեւ :

Այսօր չկան այդ բոլորը: Դիւրին է ըսե՛լ... Բայց անդրադառնալ այդ պարապին, որուն ար - ձագանդը սկսած է հնչել մեր հոգիներէն ներս ալ, ակամայ մրմունջ մը կը բերէ շրթներուդ , աղօթ-քի մը պէս·

— Ձորնա՛ն այն ձեռքերը որ քանդեցին...

ՍՕՍԻ

ԱՐԵՒԵԼԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ մաս-նակցելու համար Պոլիս հասած են Պ· Պ· Աբրահամ Սաֆրաստեան՝ Լոնտոնէն, Պ ·Նորայր Վրոյր՝ Անվէրսէն : Համագումարը բացուեցաւ Սեպտ.15ին :

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԷՆ Պ· Մոռիս Փէյ, նախկին եվրոպական նախարարը, մեռաւ առջի օր, արիւնամիզութեան հետեւանքով : Հիւանդանոց փոխադրուած էր մէկ ամիս առաջ: Բժիշկները յա-ճախ զգուշացած էին, բացարձակ հանգիստ պատ-ուիրելով, բայց կարեւորութիւն չէր տուած : Մի-եւնոյն ատեն կը տառապէր շնչարգելութենէ, եւ 1949ին նուաղեցաւ Ազգ· ժողովին մէջ, եւրոպա-յոյգի վիճաբանութեան ատեն: 56 տարեկան էր :

Մէկ ՄԻԼԻՈՆ պետական պաշտօնեաներ կը սպառնան գործադուլ յայտարարել Իտալիոյ մէջ, չորեքշաբթի օր: Կառավարութիւնը խիստ միջոց-ներ ձեռք առաւ:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷն կը հեռագրեն թէ կիրակի օր հազարաւոր դիւղացիներ Հալէպ թափեցան Սու – րիոյ բոլոր մասերէն, ցոյց մը կատարելու համար հողատէրերուն դէմ, առաջնորդութեամբ արաբ ընկերվարական կուսակցութեան: Ցոյցը պիտի տեւէ երեք օր: կուսակցութեան վարիչը, էքրէմ Հաւրանի, յայտարարեց թէ անհրաժեշտ է բարե-փոխել հողային օրէնքը՝ բարելաւելու համար գիւղացիներուն վիճակը :

56 ԻՍԼԱՄ ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ արեւէն զարնուե-լով մեռան Արաֆէթ լերան վրայ, Մէքքէ գացած առեն :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ լեռներուն մէջ հրոսայիններ խում-բեր կը վերակազմուին, համաձայն պալքանեան յանձնախումբի տեղեկագրին, որ կը թելադրէ խիստ միջոցներ ձեռք առնել :

Ասլանեանեան Խորհուրդին ժողովը

ԵՒՐՈՊԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԻ· — ՉՕՐ· ԱՁԶԸՆՀԱ - ՈՒԼԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՓՈՒԹԱՅՆԵԼ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒ - ՄԸ, ՄԱՏՆԱՆՇԵԼՈՎ ՖՐԱՆՍԱՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐ

Ասլանեանեան Խորհուրդին 12 անդամները — 12 ազգեր — չաբաթ օր սկսան իրենց խորհրդակ-ցութիւնները Օթաւայի մէջ (Քանատա), քննելու համար կարգ մը հրատապ խնդիրներ :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , ժողովը տեղի կ'ունենայ « համաչխարհային անձ-կութեան ժամանակաշրջանի մը մէջ» : Առաջին օ-րէն իսկ, Խորհուրդը զաղտնի նիստ մը գումարե-լով, սկսաւ քննել իւրաքանչիւր երկրի ուժն ու տկարութիւնը, բաղդատել Ասլանեանեան ճակատին զօրութիւնը՝ Խ· Միութեան եւ արբանեակներու զինուորական ուժին հետ :

Այդ առթիւ ժողովականները լսեցին զօր· Այ-զընհաուըրի զեկուցումը, որ հիմնուելով բրիտա-նական , ֆրանսական եւ ամերիկեան սպայա – կոյտերու տեղեկագրին վրայ , անհրաժեշտ կը գտնէր փութացնել արեւմտեան Եւրոպայի վերա – զինումը, զինուորներ հաւաքել արագօրէն եւ պա-հեստի ուժեր կազմակերպել իւրաքանչիւր երկրի մէջ՝ կարելի արագութեամբ : Միեւնոյն ատեն կը չեշտէր թէ իւրաքանչիւր երկիր պարտաւոր է օր առաջ կատարել իր յանձնառութիւնները :

Ի դիմաց զօրավարին ներկայ էր իր սպայա – կոյտին պետը՝ զօր· Կրունթըր, որ լրիւ տեղեկու-թիւններ հաղորդեց իւրաքանչիւր երկրի պատ – բաստութեանց մասին : Անշուշտ չատ մը բաներ գաղտնի կը պահուին, բայց բոլոր աղբիւրներն ալ կը հաստատեն թէ կարգ մը երկիրներ չատ ետ մը – նացած են :

Գաղտնի տեղեկագրին համաձայն, թոյլ են օ-դանաւային կառուցումները, մասնաւորապէս Ֆը–րանսայի մէջ: Ցետոյ, կարգ մը երկիրներ — Ֆրանսան ալ միասին — անհրաժեշտ արագու – թեամբ չեն չարժիր, զինուոր հաւաքելու համար :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ զօրավարին պէս կը խոր-հի նաեւ Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ· Էչիսըն, որ չեշտեց թէ անհրաժեշտ է «արա – գութեան նոր փորձ մը» կատարել, վերազինումը լրացնելու համար :

Ժողովը զբաղեցաւ նաեւ ելմտական եւ տնտե-սական խնդիրներով : կարգ մը պատուիրակու – թիւններ բացէ ի բաց ըսին թէ վերազինում կա – տարած ատեն սակրատած են նկատի առնել տնտե-սական հետեւանքները, հետեւաբար հաշուով կը դրծեն :

⚔ Ասլանեանի Խորհուրդին 7րդ նիստն է այս, որ բացուեցաւ Քանատայի վարչապետին ճա-ռով: կը նախագահէր Պելժիոյ արտ· նախարա – րը, Վան Զելանտ , որ բացատրեց « վերահաս վը-տանգը» եւ ըսաւ թէ «կը մօտենայ այն տագնա - պալի պահը ուր ճակատագրի նժարը պիտի հակի դէպի խաղաղութիւն կամ պատերազմ»: Քաղաքե - րական գտնելով հանդերձ Արեւմուտքի պաշտպա-նութեան աշխատանքները, Պ· Զելանտ խոստովա-նեցաւ թէ տակաւին չատհետու են իրենց նշանակէ-ած — վերահաստատել զինեալ ուժերու հաւասա-րակշռութիւնը, հետեւաբար ապահովել խաղա – ղութիւնը :

Կը կարծուի թէ ժողովը պիտի վերջանայ հինգշաբթի օր: Օրակարգի փափուկ խնդիրներէն մէկն է Յունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցու – թեան հարցը: Ֆրանսա, Անգլիա եւ Մ· Նահանգ-ները սկզբունքով համաձայն են, բայց փոքր պե-տութիւնները կ'ընդդիմանան, գլխաւորութեամբ Հոլանտայի, Նորվեկիոյ եւ Տանըմարքայի : Այս հարցին հետ կապ ունի Միջին Արեւելքի խնդիրը· քանի որ երեք Մեծերը կը խորհին Թուրքիան կա-մուրջ մը դարձնել այդ չրջանին պաշտպանութեան եւ հրամանատարութեան համար :

Ալգիւրիաեան թճուկը

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ նախագահ Թրու-մընի խորհրդականը՝ Պ· Հէրիմըն մերժած է Լոն-տոն ղրկել Իրանի վարչապետին վերջնագիրը : Այս առթիւ նամակ մը ուղղած է Տոքթ· Մոսատե-ղի, Թէհրանի ամերիկեան դեսպանին միջոցաւ: Պարունակութիւնը գաղտնի կը պահուի, բայց ի-րաղեկները կը հաւաստեն թէ չափաւորութեան խը-րատներ տուած է :

Իրանի դահլիճը չորս ժամ անընդհատ ժողով դումարեց չաբաթ օր, քննելով կացութիւնը , ինչպէս եւ զանազան երկիրներու հետ կնքուելիք պայմանագիրները: Այս առթիւ փոխ – վարչապե-տը՝ Ֆաթեմի յայտարարեց թէ դաւ մը սարքուած է, կառավարութիւնը տապալելու համար: կիրա-կի օր արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած էին Թէհրանի մէջ:Ընդդիմադիրներեսփոխան մը անմի-ջապէս հերքեց այս լուրը, դիտել տալով թէ կ'ու-զեն հետապնդումներ կատարել դահլիճին հակա - ռակորդներուն դէմ: Նոյն օրը ձերբակալուած էր Մուհամմէտ Մոհաճիր, այն ամբաստանութեամբ թէ սպառնագիր մը ուղղած է վարչապետին,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՀՈԳԵՐԸ ԵՒ ՄԵՐ ՄԱՄՈՒԼԸ

ՍՈՐՎԵԼՈՒ ՀԱՃՈՑՔԸ

« Ծառաբեր » հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ.

— Մեր երջ ընկերներէն մէկը, որ կը սիրէ պատկերալից ձեւով արտայայտել իր մտածում – ները եւ որուն համար կարդալը կիրք մը դարձած է, առիթով մը կ'ըսէր մեզի ·

— « Երբ օր մը մահուան հրեշտակը գայ հոգիս առնելու եւ միայն կէս ժամ մնացեալ ունենամ այս աշխարհին մէջ, ես այդ կէս ժամուան քան վայրկեանը կը յատկացնէի կարդալու, որ – պէսզի բան մը աւելի սորվիմ եւ բան մը աւելի առնիմ հետս » :

— « Մնացած տասը վայրկեանը ի՞նչ կ'ը – նէիք», հարցուցինք մեր ընկերոջ :

— « Կը մտածէի կարդացածներուս մասին» :

Ի՞նչ պիտի ընէին ուրիշներ, երբ Աստուծոյ հրեշտակը օր մը իրենց դուռն ալ զարկէր : Պիտի մտածէի՞ն երբեք իրենց կեանքին վերջին քանի վայրկեանը յատկացնել կարդալու, այսի – քըն բան մը աւելի սորվելու եւ բան մը աւելի առնելու իրենց հետ :

Կը թուի մեզի, թէ շատեր, շատ շատեր պիտի չմտածէին իսկ կարդալու , երբ «վոզ»ին ձայնը հնչէր իրենց ականջին տակ : Պիտի ուզէին թերեւս իրենց հետ առնել եթէ ոչ ամբողջը, գոնէ մաս մը իրենց հարստութենէն :

Սակայն հարստութիւնը մենք աշխարհէն կ'առնենք եւ կրկին աշխարհին պիտի ձգենք : Ինչ որ պիտի կրնանք տանիլ մեզի հետ, մեր դիտու – թիւնն է, մեր սորված ու մեր դիտացածը: «Մեզի հետ տանիլ», այս կը նշանակէ մեզմէ վերջ ձգել բան մը, որ մեզ յիշեցնէ միշտ, մեզմէ անդին ներ – կայանալու եւ մեզի պատկանելով հանդերձ ամէ – նուն պատկանի :

Այս հարստութիւնն է, որ անկասելի է · պայն մեզմէ չի կրնար խլել մինչեւ իսկ մահը :

Ջերնըիշեւսկիյ, իր մէկ ուսումնասիրութեան մէջ խօսելով ռուս մեծահամբաւ քննադատ Բե – լինսկիի մասին, կը գրէր · «Մինչեւ իր մահը այդ մարդը գնացել է դէպի առաջ» :

Անիկա մօտաւորապէս կը յիշեցնէ մեր ընկե – րոջ պատկերալից բացատրութիւնը · «Երբ հրեշ – տակը գայ ··· » :

Այո՛ կանոնը·— միշտ դէպի առաջ երթալ մինչեւ մահ, մինչեւ հրեշտակին անակնկալ կամ ակնկալուած այցը:

Երբ գայ Աստուծոյ հրեշտակը, մեր հոգին առնել տանելու համար, մեզ պէտք է գտնէ ոչ թէ մեր երկրային փառքին մէջ, այլ գիրքերու աշ – խարհին մէջ, անոնց հետ , որոնք մինչեւ իրենց մահը «գնացել են դէպի առաջ» եւ անմահութեան հասեր :

Գիրքերու աշխարհը — լաւագոյն աշխարհն է : Այդ աշխարհին մէջ կ'ապրին եւ պիտի ապրին ընդ միշտ Հոմերոսը, Վիրգիլիոսը, Տանդէն, Շէյքս – փիրը, Տոստոյեւսկին, մերիններէն Խորենացին , Նարեկացին, Րուչակը եւ բազում ուրիշներ :

Այս մարդոց «աշխարհ»էն վեր կայ միայն Աստուծոյ թագաւորութիւնը : Անհասանելին ու անմատչելին :

Այս « աշխարհ»ին մէջ ապրիլ, գրեթէ կը նշանակէ հոգիով ազնուանալ, մտքով բարձրանալ եւ մերձենալ Աստուծոյ թագաւորութեան սահ – մաններուն :

Մեր ջանքը պէտք է ըլլայ այսպիսի «աշխարհ» մը ստեղծել մենք մեզի եւ մեր զաւակներուն հա – մար :

Մենք անոնցմէ չենք, որոնք գրքի տարածու – մը կը նկատեն կամ առեւտրական ձեռնարկ եւ կամ գիտութեան գործ : Գիրքը պէտք է վնտռել եւ ոչ թէ ապասել, որ մատուցուի մեզի խնդրանքով , աղաչանքով, ողորմութիւն ուզելու ձեւով :

Ասոր համար մենք կը դնենք երկու պայմաններ

Ա.) Կարդալու սէրը զարգացնել դպրոցին մէջ :

Բ) Ազգին մէջ ստեղծել գիտնարահաճ ճաշակ :

Գրքի տարածման հոգը դուրս է այս երկու պայ – մաններէն · կազմակերպութեան հարց մըն է ան եւ աւելի շատ առեւտրական բնոյթ ունի, քան բարո – յական :

··· Երբ կարդալու սէրը կարենանք արթնցնել եւ ապա վերածել կիրքի, այն ատեն ինքնին կը ստեղծուի պահանջի եւ մատուցումի հաւասարա – կշռութիւնը : Հիմա կը պակսի մեզի այս հաւասա – րակշռութիւնը· մատուցումը կայ, պահանջը չկայ : Դժբախտութիւնը հոն է, որ օրէ օր մատու – ցումը կ'աւելնայ, մինչ կը նուազի պահանջը :

Գիրքեր շատ ունինք, դասական, նոր եւ նո – րագոյն չրջաններէն : Մերիններուն վրայ աւելցնել պէտք է նաեւ օտար հեղինակներու գործերը, ո – րոնք տասնեակ հազարաւոր օրինակներով լոյս կը տեսնեն ամէն օր աշխարհի բոլոր անկիւններուն մէջ, — անգլերէն, ֆրանսերէն, ռուսերէն, գեր – մաներէն, իտալերէն (թուելով միայն մեզի ան – միջապէս մատչելի լեզուները:

Հեղինակի իրաւունքը

Շատ չընաւ երբ մտքի վաստակը, անոր սե – փականութեան իրաւունքը դեռ չէր պաշտպան – ուած : Ամէն մարդ կրնար տէր դառնալ մարդկա – յին հանճարի ստեղծագործութեան, ընդօրինակե – լով, փոխելով , իր ուզածին պէս, այսինքն փճա – ցնել եւ զրկել գրագէտ մը, նկարիչ մը եւ երա – ժիշտ մը իր բարոյական եւ նիւթական իրաւունք – ներէն :

Ճիշդ է որ Յունաստանի եւ Հռոմի մէջ ձե – ռագրի մը գողութիւնը կը պատժուէր, բայց այդ պատիժը նիւթական արժէքին համար էր միայն , այսինքն Պապիրոսի գինին, գրելու ձեռքի աշխա – տանքի եւ թ պարունակութեան համ· : Հետեւա – բար, ձեռագրի մը կամ նկարի մը վաճառումը հե – ղինակ մը իր իրաւունքէն բոլորովին կը զրկէր, իր անունն անգամ կրնար փոխարինուիլ գնողին ա – նունով : Երդիծաբան բանաստեղծ Մարսիալի մէկ հատուածը կը հաստատէ այդ բանը: Ան կը հրա – տարակէր իր գործերը, ընդօրինակել կուտար եւ ինքն իսկ կը ծախէր պատճէնները, խմանալով որ մի ոմն Ֆիդանտինուս կ'արտասանէր իր ոտանա – ւորները, ինքզինք անոնց հեղինակը յայտարա – րելով :

Հին աեեններէն հեղինակները իրենց թատեր – գութիւնները կուտային իշխաններուն, քաղաքա – պետներուն կամ պատրիկներուն որոնք կը ներկա – յացնէին զանոնք ժողովատարութեան մը միջո – ցին : Շատ յաճախ կը ծախէին ուղղակի դերասան – ներուն, ողբալի գիներով :

Եւ սակայն առ ի չգոյէ գրական եւ դեղար – ուեստական սեփականութեան զաղափարին , կար բան մը որ կը պաշտպանէր ոչ թէ ստեղծագործողը, այլստեղծագործութիւնը,—այն է, հաւաքականու – թեան կողմէ գրաւումը, եւ ատոր չնորհիւ է ան – տարակոյս որ մեզի եկած են Իլիականի,Աստուա – ծային Կատակերգութեան : Տօնիչտոտի և Եղիսա – բեթեան թատրոնին նման գլուխ գործոցներ :

Գրական տարեգիրքերուն մէջ հետեւեալ յու – դիչ դրուագը կը պատմուի : Օգոստոս կայսրը Վիրգիլիոսէն խնդրած էր դիւցազնական բանաս – տեղծութիւն մը գրել Հռոմի ծագման մասին: Վիրգիլիոս տասնըմէկ տարիէն գրեց Ենէականը եւ գլուխ մասերը կարդաց կայսեր : Մահուան մեր – ձեցնալը նախզգալով եւ գժգոհ իր բանաստեղծու – թենէն, կտակագրով մը պատուիրեց այրել ձեռա – գիրը : Իր մահէն վերջ, ժառանգորդները կը պատ – րաստուէին կատարել կամքը: Սակայն Օգոստոս կայսրը արգիլեց եւ պատուիրեց երկու հեղինակ – ներու որ վերաքննեն Ենէականը, ջնջեն ինչ որ ի – րենց թերի կ'երեւար, եւ ոչ մէկ բան աւելցնեն : Արդ, Հռոմայեցիներու մօտ, կտակ մը նուիրա – կան էր, եւ ամէն բանէ մէջ Օգոստոս կայսրը օ – րէնքներու բարեխիղճ կատարող մըն էր: Ահա ինքն էր որ կը հրամայէր հռոմէացի քաղաքացիի մը խախտել կտակին տրամադրութիւնները : Եթէ Վիրգիլիոս իրրեւ սեփականատէր ձեռագրին կըր – նար իր ուզածը ընել, Օգոստոս կը մտածէր թէ ինք զերագոյն իրաւունք մը ունէր իրրեւ ամբողջ հռոմէացի ժողովուրդին ներկայացուցիչը, որ ան – ձամբ ստացած էր բանաստեղծութիւնը ունկնդրե – լով : Ըստ իրեն հաւաքականութիւնը այսպէս ստանձնած էր Ենէականի վրայ իրաւունք մը որով եւ անոր տէրն էր : Ուրեմն կ'արգիլէր գործին բնա – ջնջումը,արգիլելով միակ ձեռագրին բնաջնջումը:

Ամբողջ Միջին Դարուն այս դրութիւնը կը չարունակուէր առանց որեւէ փոխարինութեան հե – ղինակին համար որ երբեք նախանձելի վիճակ չունէր : Բանաստեղծները յանդեր կը չինէին յան – դի սիրոյն, ինչպէս որ աշուղները գաւառներէն մեզի կ'երգային : Իրենց վաստակը փառքն էր միայն եւ իրենք ձեռքն էին տէրերուն որ կը վարձատրէին զանոնք աւելի իրենց արտասանու – թեան քան թէ չարահիւսութեան համար :

Երբեմն սակայն գործ մը մասնաւորաբար յանձնարարուած կ'ըլլար դասակարգի մը կողմէ եւ կը վճարուէր հնչուն դրամով :Այսպէս է որփա – րիզի որմադիրներու եւ ատաղձագործներու Եղ – բիզի որմադիրներու եւ ատաղձագործներու եղ – բայրութիւնը, թատերախաղ մը ապսպրեց ակա – դեմական Կէնկուառի, Ս· Լուտովիկոսի կեանքէն : Եւ Կէնկուառ քիչ մը դրամ չահեցաւ, ոչ թէ իր – րեւ ողբերգակ եւ բանաստեղծ, այլ իրրեւ տիտ – դոսաւոր կազմակերպիչ պաշտօնական ներկայա – յումներու, որոնք կը բեմադրուէին ականաւոր հիւրերու մայրաքաղաք եկած ատեն :

Տպագրութեան գիւտի չնորհիւ էր որ ժե· դա – րուն « հեղինակի իրաւունք», եւ առաձնաչնորհ պահանջուեցաւ: Արդարեւ, տպագրիչները կը վախնային մրցակցութենէ, ուեւ մէկը կրնար օգ – տուիլ գրքի մը հրատարակութեան երկար աշխա – տանքէն եւ կրնար քիչ ծախքով ընդօրինակել :

Հետեւաբար խնդրեցին եւ ստացան բացար – ձակ առանձնաչնորհ թէ տպագրութեան եւ թէ վաճառումի: Ֆրանսայի մէջ այս առաջին մենա – չնորհը 1500 թուականին էր որ տրուեցաւ Կիյեոմ Լօսթասիի «դրամագլուխ եւ կազմարար»: Երա – ժշտական գործերու առաջին մենաչնորհի թուա – կանն է 1551 եւ Հէնրիկոս Բ· տուաւ իր Վինահար Կիյեոմ Մորլէին: Իսկ մինչեւ 1661ին միայն տր – ուեցաւ մենաչնորհը փորագրութեան :

Այն թուականէն որ դերասանի գործն ալ ինչ – պէս որեւէ ուրիշ գործ, արհեստ նկատուեցաւ , դերասանները կը զոհանային ներկայացնելով եւ կը գիմէին՝ «արհեստով» հեղինակներու, իրենց խաղացանկը լեցնելու համար: Թատերական կտոր մը չատ դէչ սպառում ունէր, եւ ժԸ· դարուն, Փը – րանսայի մէջ սովորական գինը տասը սկուտ (écu) էր: Սկիզբը միանուագ կը վճարէին, աւելի վերջ, հեղինակը դերասանին ընկերը կը դառնար, թէեւ ոչ չահը ոչ ալ բարոյական իրաւունքը գործին վը – րայ, չէր պաշտպանուած որեւէ օրէնքով: Սովո – րութիւնը կը տրամադրէր որ ներկայացնէին թա – տերախաղերը անմիջապէս որ երեւար գրատան մէջ: « Տպուած թատերգութիւն մը, կորսուած թատերգութիւն» մըն էր: Այս էր կանոնը հին վարչաձեւին տակ :

Օրէնսդրական առաջին հրամանը որ հեղինա – կին կուտար իրաւունք մը, գործին արտադրու – թենէն վերջ — ոչ թէ այլեւս մենաչնորհ — 1710ի անգլիական օրէնքն էր, Աննա թագուհիի չրջանին:

մաներէն, իտալերէն (թուելով միայն մեզի ան – միջապէս մատչելի լեզուները:

Հայ գրչի ճակատագիրը

« Ազդակ » խմբագրականի մը մէջ ներքեւ կ'արձարձէ գրչի տագնապը· (1 Սեպտ·).—

···Հայ գրքին ճակատագիրը ծանօթ է բոլո – րին: Անոր ստեղծագործութենէն մինչեւ լոյս ընծայումը ծանր զոհողութիւններու արդիւնք է: Ո՞վ չի գիտեր թէ հայ հեղինակը ինչպիսի դժուարին պայմաններու տակ կ'աշխատի եւ յետոյ նիւթա – կան ինչ մեծ դժուարութեանց կը բախի՝ իր մտ – քին վաստակը հանրութեան սեփականութիւնը դարձնելու համար :

Հայ գրքերը, արձակ թէ բանաստեղծութիւն, հինգ հարիւրէն հազար օրինակի սահմաններուն մէջ կը հրատարակուին: Արդ, նկատի ունենալով թուղթի ներկայ բարձր գիները, այս թիւերով հաշիւ կարելի է հրատարակութեան ծախսը գո – ցել, եթէ անշուշտ բոլոր օրինակները ալ սպառին:

Մեր գրողներուն վաստասիրութիւնն է արդէն իրենց լոյս ընծայած գրքին «ծախսը հանել» : Ե – թէ այդքանը յաջողեցաւ՝ անոնց դէմքը ուրախու – թեամբ կը ճառագայթէ: Ծախսը ելած, թուղթին եւ տպարանին պարտքերը վճարուած՝ փառք Աս – տուծոյ :

Մինչդեռ, չուկայի օրէնքը կ'ըսէ որ իր ծախ – սը միայն հանող ապրանքը ամբողջութեամբ վը – նաս է: Աչխատանքը, յոգնութիւնը, ժամանակի կորուստը եթէ չվարձատրուին չահաբաժինով մը, առեւտրականը վնասող ապրանքներու բաժ – նին մէջ կ'արձանագրէ իր ձեռնարկը եւ այլեւս նոյն ապրանքէն բերել չի տար :

Մեր գրողները չատ են սակայն : Ծախսը հանել չահ կը նկատեն եւ կը չարունակեն իրենց գրական արկածախնդրութիւնը :

Հապա ծանրօրէն վնասուողներն ու անանկա – ցողնե՞րը··· Անոնք ալ չեն յուսահատիր եւ չա – բաչար աշխատանքով ձեռք բերած իրենց վտիտ դումարները դարձեալ կը կապեն տպագրեալ թուղթի ապերախտ առեւտուրին :

Այս տարօրինակութիւնները մեզի թոյլ կու տան ըսելու թէ գրքի վաճառումը չիմնար չուկա – յի օրէնքին տակ :

Գրականութեան սպասարկելը կոչում մըն է, չահերու սովորական ըմբռնումէն վեր, սրբազան կիրք, որուն թափը կարելի չէ կաշկանդել :

« Թող գրեն բայց թող չհրատարակեն՝ պիտի ըսեն խելացիները :

Այդ պարագային, պիտի ամայանար մեր գը – րական անդաստանը եւ պիտի ցամքէին ստեղծա – գործական ակունքները :

Մշակոյթը ընկերային երեւոյթ մըն է: Մշակ – ներու ճիգին պէտք է միանայ հասարակութեան սէրն ու գնահատանքը, որպէսզի գրականութիւն , արուեստ եւ մշակոյթ կոչուած արժէքները ծաղ – կին :

Այս պատճառով, տոմսարներու մէջ արձանա – գրուած օրէնքներէն դուրս դոյութիւն ունին բա – րոյական անգիր օրէնքներ, որոնք մեր ժողովուր – դը կը հարկադրեն զոհողութեան պզտիկ բաժինով մը մասնակցելու գրական ու մշակութային շար – ժումներու յարատեւութեան: Այլապէս կը դադ – րինք ազգ կոչուելէ եւ կը դառնանք նիւթով անա – նող եւ նիւթին երկրպագու դաղափարազուրկ մարդոց հօտ :

Հայերէն գիրք մը գնելը ոչ միայն նպաստ մըն է հայ հեղինակի մղած անճնուէր պայքարին, այլ նաեւ հաղորդութիւն հայ ոգիին եւ չունչին հետ»:

ԱՂՕՐԻՔ ԼԻ

ԳՐԵՑ՝ Գ. ԵՒԱՆԳԻԼԵԱՆ

ԲԺՇԿԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Ընթերցողն առաջուց գիտէ ինչ պատասխան պիտի տայ Ալեքսան Կեռան։ Կարճ պատասխան մը, որ ոչ մեկնութիւն կ՚ունենայ եւ ոչ ալ ներողութիւն։

Գիտէ նաեւ թէ ինչ պիտի ըսէ Ալեքսան Կեռան, երբ ան կ՚ըսէ թէ ինքը ոչ մեղաւոր է եւ ոչ ալ յանցաւոր։ Ան պիտի ըսէ թէ ինքը ոչ մեղաւոր է, որովհետեւ ինքը ոչ մեղաւոր է։ Ան պիտի ըսէ թէ ինքը ոչ յանցաւոր է, որովհետեւ ինքը ոչ յանցաւոր է։

Ան պիտի ըսէ թէ ինքը ոչ մեղաւոր է, որովհետեւ ինքը ոչ մեղաւոր է, որովհետեւ ինքը ոչ մեղաւոր է, որովհետեւ

100.000 ֆրանկ (3080 տոլար) պահանջելով :

× Ընդդիմադիրները կը շարունակեն քացա – կայիլ երեսի· ժողովէն : Տասնմէկ օրուան մէջ երբոր ոեղամ ըլլալով կարելի չեղաւ մեծամասնութիւն կազմել, վատահութեան քուէ տալու համար վարչապետին :

× Տոքթ· Մոսատեղ ձայնափփիւռ ճառ մը խօսելով, ազդարարեց թէ «մեծ եւ հզօր ազգեր, հետու ըլլան թէ մօտ, պէտք է հասկնան որ իրանեան ժողովուրդը այլեւս պիտի չհանդուրժէ օրեւէ հոզատար կամ դաղթային կարդուսարքի : Իրանեան ժողովուրդը իրական տէրն է իր ուժին եւ ոչ մէկը կրնայ հակառակիլ իր կամքին : Կառավարութիւնը պիտի չքաչուի ցորչափ կը վայելէ ժողովուրդին վստահութիւնը եւ ցորչափ չէ կար – դադրուած քարիւղի խնդիրը» : Այս առթիւ ազդարարութիւն մըն ալ ընդդիմադիրներուն ուղղեց :

Գերմանական խնդիրը

Ուռչինկթընի մէջ դոյացած համաձայնութեան մասին ճշդումներ կատարելով, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ· Ռոպէռ Շուման յայտարարեց .— «Ոչ միայն եւրոպ· բանակին վերաբերեալ համաձայնութիւնը պիտի գործադրուի խորհրդարանին վաւերացումէն վերջը միայն, այլ եւ պիտի չստորագրուի, առանց խորհրդարանին քննութեան : Հաշտութեան պայմանագիր ալ պի – տի չկնքուի Գերմանիոյ հետ, ցորչափ չէ ստորագրուած եւ վաւերացուած եւրոպական բանակին վերաբերեալ համաձայնութիւնը : Մէկ հոգի անդամ պիտի չզինուորագրուի Գերմանիոյ մէջ, ցորչափ չէ կազմուած եւրոպական բանակը» :

Պ· Շուման աւելցուց թէ այս յայտարարութիւնը կ'ընէ յանուն Երեք Մեծերուն : Եւրոպական բանակի մասին վերջնական որոշում պիտի տրուի Հոմի մէջ, Հոկտեմբերին : Իսկ Նոյեմբերին նոր ժողով մը պիտի գումարուի Փարիզի մէջ, Ֆրանսայի խորհրդարանին վաւերացումէն վերջ :

× Արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետը, Կը – րոթվոլ, նոյնն ատիպողական կոչ մը ուղղեց ա – րեւմտեան Գերմանիոյ, առաջարկելով միլիոններ ձեռք առնել անմիջապէս, երկրին միութիւնը վերահաստատելու , հաշտութիւն կնքելու «եւ ա – պառ, զաղանի եւ արդար ընտրութիւններ կատարելու համար ամբողջ Գերմանիոյ մէջ» : Այս առաջարկը եղաւ խորհրդարանին մէջ, երեք Մեծերու յայտարարութենէն 24 ժամ վերջը, որով քարոզ – չական պայքար մը կը համարուի :

× Գերման համուլը վերապահ դիրք մը բռնած է երեք դաշնակիցներու վերջին համաձայնութեան հանդէպ : Զինուորական դասը կը պահանջէ նախ վերահաստատել գերման բանակին պատիւը :

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ ՄՍԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒ սէնտիքան որոշեց գնումներ չկատարել երեքշաբթի օրէն սկսեալ (այսօր), իբրեւ բողոքի ցոյց : Ոստիկանութեան վերատեսուչը յայտարարեց թէ քաղաքին միսը ապահովուած է : Մսանպէհներ անիրաւ կը գտնեն մսավաճառները :

ՏԻԿԻՆ ԼՈՒՏՄԻԼԱ ՓԻՈՈՑԵԻ, որուն մահը ծանուցած էինք կիրակի օր, ժընեւ պիտի փոխադրուի, թաղուելու համար իր ամուսնին՝ Ժոռժ մօտ : Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, երեքշաբթի, Փարիզի ռուս· եկեղեցին : Ինք ռուս էր, իսկ ամուսինը՝ Հայ : Ֆրանսական եւ իտալական թերթերը սիրնականերով դրուատիքներ կը հրատարակեն իր մասին, անմոռնալի գըրաներով հանդուցեալը՝ հոգեբանական դերերու մէջ : 51 տարեկան էր, :

8.000.000 ՔՈՐԻԱՑԻՆԵՐ կորնչուցած են իրենց տուներն ու գոյքերը, 15 ամսուան պատերազմի ընթացքին : Մօտ 5.500.000 հոգի — հարաւ· Քորէայի բնակչութեան մէկ չորրորդը — փախած էին եւ երբ վերադարձան, տեսան որ իրենց տուները քանդուած կամ աւերի տրուած են : Կէսէն մինչեւ մէկ միլիոն Քորէացիներ ալ դէպի հարաւ փախած էին :

Պ· Մ իհրան Սարգիսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Կիւրճեան, Տէր եւ Տիկին Հայկ Գլըճեան եւ զաւակները, Պ· Վահրամ Փոլատեան խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր եւ քրոջ՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

(Ծնեալ Փոլատեան)

մահը :

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, երեքշաբթի առաւօտ ժամը 9ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, (15 rue Jean Goujon) ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի St. Ouenի դերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իրր այն ընկատել :

Շ. Գարահիսարի հերոսամարտը

Շապին Գարահիսարի հերոսամարտի 36ամեայ – կը կը տօնուի Հոկտեմբեր 14ին, կիրակի, ժամը 15ին, Cercle Militaireի մէջ, նախաձեռնութեամբ «Սեբաստիոյ Մուրատեանասիրաց»ի եւՇ·Գարահիսարի «Ռազմիկ» Միութեան :

Գեղարուեստական բաժնի մանրամասնութիւնները յայտնուելով : Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Հ· Ց· Դ· «Վարդան» կոմիտէն ողբացեալ ՑԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ 1000 ֆրանք կը նուիրէ Հ· Ց· Դ· Վէբ· Ֆոնտին : Նոյն նպատակով Տէր եւ Տիկին կարօ Երանեան կը նուիրեն 1000 ֆրանք :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ

Սեվրի Մուրատեան վարժարանի 1951—1952ի դիրոցական տարեշրջանի մուտքի օրն է ՍԵՊՏ· 30ի ԿԻՐԱԿԻՆ :

ՑԱԽԱՑՈՒԹԻՒՆ .— ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ Տէր եւ Տիկին Վարդան Խրիմեան իրենց խորին ցաւակ – ցութիւնները կը յայտնեն ընկերներ Տէր եւ Տիկին Պետրոս Պետիկեանի, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Պետիկեանի, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Մկըրտիչեանի եւ Պ· Սարգիս Պետիկեանի եւ պարագաներուն ողբացեալ ՑԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 500 ֆրանք կը նուիրեն Այնճարի «Ցառաջ» դպրոցին :

× ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ .— Տէր եւ Տիկին Մ իհրան Աբրահամեան ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերներ Տէր եւ Տիկին Պետրոս Պետիկեանի, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Մկրտիչեանի եւ Պ· Սարգիս Պետիկեանի, իրենց սիրեցեալ հօր եւ աներհօր ՑԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ :

× ՍԷՆ Շամոնի Հ· Ց· Դ· «Վարուժան» են – թակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերներ Պետրոս Պետիկեանի, Խաչիկ Մկրտիչեանի եւ բոլոր պարագաներուն, եւ փոխան ծաղկեպսակի 1000 ֆրանք կը նուիրէ Այնճարի «Ցառաջ» դպրոցին :

× Ընկեր Յակոբ Մեննենեան հիւանդանոցէն, ցաւակցութիւն կը յայտնէ Պետիկեան եւ Մկրտիչեան ընտանիքներուն, իրենց հօրՊ·ՑԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ .— Պ· Օտոյի կապ· Խաչի մասնաճիւղը եւ թաղականութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Նշան Մազանեանի եւ զաւակներուն, որ իրենց հօրեղբօրՊ·Վ·ՄԱԶԱՆԵԱՆի (Ամերիկա) մահուան քառասունքի առթիւ նուիրեցին 2000 ֆր· կ· Խաչի եւ 1000 ֆր· Ս· Ցակոբ Մատրան :

ՄՕՏԱԿԱՑ ԳԻՒՂԻ ՄԸ ՄԻՋ (Փարիզէն 50 քիլմ·)

Հաստատուած հայ ընտանիք մը կ'ուզէ հոկտեմբերէն սկսեալ, ստանձնել փոքր երախաներու խնամքը (երկու տարեկանէն վեր) :

Փափաքողները դիմեն Տիկ· ԱԻԱԳԵԱՆի, Château de Mortcerf (S. et M.) : Կարելի է հեռաձայնել Mortcert 41 :

ԾԱՆՕԹ .— Դպրոցը ճիշդ տան դէմն է :

ՀԱՐՄՆԻԲի ՄԸ Ա.ԹԻՒ

Մարսէյլի ընկերվարական օրաթերթը, Le Provençal , նկարագրելով մեր աշխատակցին՝ ընկեր Հրանտ Բալըեանի ամուսնութիւնը Օր· Արմենուհի Սէրէնկիւլեանի հետ, կը գրէ թէ ներկաներէն ընկերուհի Իրմա Ռափուղի Ջերմ բարեմաղթութիւններ ուղղեց նորապսակ ամոլին : Քաղաքային ամուսնութեան վկաներն էին ընկերներ Ց· Պապիկեան եւ Ա· Պետիկեան, կնքահայրը՝ Պ· Լեւոն Պաղճեան : Ֆրանսացի հիւրերը ուշադրութեամբ կը հետեւէին պսակի արարողութեանց :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ .— «Վարանդեան» կոմիտէին ժողովը՝ այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ .— Հ· Ց· Դ· «Եգիպտացի» կոմիտէի խումբերու ներկայացուցչական ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Café Regent : Կը խնդրուի անպայման ներկայ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶ .— Հ Ց· Դ· «Քրիստափոր» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ին

Աբժանադրութեանց համար դիմել վարժարան երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը՝

1, Boulevard du Nord — LE RAINCY

Հաղորդակցութեան միջոցներ .— Eglise de Pantinէն 146 թիւ օթօպուսը եւ իջնել Raincy-Pavillon : Հեռաձայն՝ LE RAINCY 172

Բոդեղէն ԿՏՈՐՆԵՐ [Coupons]

ԳԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

MAZA - TEXTILES

(ԲԱԶՈՒՄԵԱՆ)

Ամէն կարգի տեղեկութեանց համար դիմել

19, Rue Mazagran, Paris (10) Հեռ· Tai. 81-28

ՔԱՖԷ ԱՐԹԻՒՐ

Քաշուած, բարակ ու մաքուր
Ընտի՛ր, համո՛վ··· աւուն տո՛ւր,
Առանց վախի ա՛ռ, կուլ տուր,
Վաճառանիշը՝ մեր ԱՐԹԻՒՐ
Ո՛վ հաստատէ խառնուրդ կայ,
Ցիսուն հազար նուէր կայ ,
Հարիւր պարապ տոպրակին
Շիշ մը օղի նուէր կայ :
Հասցէն ահա՛, առ պահէ
Շուտով գրէ՛, քող ղրկէ՛
ԱՐԹԻՒՐԸ սուրճին մաքքն է
Սուրճն ալ ԱՐԹԻՒՐին փառքն է :

Հասցէ .— Boyadjian, 12 Place de la Pierre , Valance (Drôme) :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13e).

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris IIe
Téléph. : CENtral 78-44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris XXe
Téléphone : MEN. 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՆԷ ԱՄԵՆՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ
Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2-28, 2-40, 3-28 եւ 1-40

Ժերզէ եւ էնթերլօք՝ բուրդէ կամ բամպակէ
Բամպակ՝ Côtes 2/2.

Եղանակին առաջ եւ մեծ ախանակցութիւններուն,
բացառիկ գիներ ու վճարման դիւրութիւններ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.236

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Mercredi 19 Septembre 1951 Չորեքշաբթի 19 ՍԵՊՏ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6563-Նոր շրջան թիւ 1974

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Կիրակի օր մասնակի ընտրութիւն մը կատարուեցաւ Թուրքիոյ մէջ, լրացնելու համար Ազգ· ժողովին կազմը:

Ընտրուեցան քան երեսփոխաններ: Հետաքրքիրը կ'ըսէ թէ 18ը դեմոկրատներ են, ուրեմն չախչախիչ յաղթանակ մը «Հալէպ»ի վրայ:

Ինչպէս կարդացիք օրը օրին, ասկէկան կատաղութեան հասած էր ընտրական պայքարը:

Ասպարէզ իջած էին ոչ միայն թեկնածուները եւ իրենց բարեկամները, այլեւ երկու զլխաւոր կուսակցութեանց վարիչները — հանրապետութեան նախագահ, վարչապետ, նախարարներ, ընդհ. քարտուղարներ, հահանգապետներ, զաւառապետներ, քաղաքապետներ, խմբագիրներ եւ ուրիշ ականաւոր դէմքեր:

Իրար խառնուեցան հինն ու նորը, չափաւորն ու մոլեռանդը:

Տեղ տեղ — պայքարը այնքան սաստկացաւ որ միջադէպեր ալ պատահեցան: Շատ մը վայրերու մէջ արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուեցան: Եւ կամ ընդդիմադիր կուսակցութիւնը՝ Հալֆ, նախընտրեց չերեւալ:

Պայքարին մոլեգնութեան առջեւ, ամբոխավար թերթերն անգամ լեզու ելան, կարգի հրաւիրելու համար երկու կողմերը.

— « Այս կացութեան մէջ մեր կուսակցութիւնները մէկզմէկ կը նկատեն յելուզակներու որջ մը· եւ Աստուած մի արասցէ, եթէ այս հոգեբանութիւնը տարածուի ամբողջ ազգին մէջ, վաղը ի՞նչպէս պիտի կրնանք միաբանութեան հրաւիրել հայրենակիցները, երկրին ամէնէն տագնապալի մէկ պահուն: (Ձիւմհուրիյէթ, 9 Սեպտ·):

Օրուան ախոյեաններէն մէկն էր անկեալ նախագահը, Լոզանի տխրահռչակ Իսմէթը, որ չբունակ ասպարէզ կը կարդար Դեմոկրատներուն, Ազգ· ժողովին մէջ եւ հրապարակներու վրայ:

Վերջին անգամ իրեն պատասխանեց օրուան վարչապետը, Ատնան Մենտէրէս, կարդ մը յայտնութիւններ ընելով·

— « Ինէօնիւ էր որ արտօնեց հայրենակից – ներու գնդակահարումը խումբ - խումբ, առանց հարցաքննութեան: Տանջանքի ենթարկել տուաւ դագաղներու մէջ եւ բանտերը նետեց: Հիմա ի՞նչ երեսով ննշումի, խտրակատութեան մասին կը խօսի: Հալէպի կուսակցապետը բունագրաւեց Համիտ - պետութեան նախագահի խոհրդը, հակառակ ընտրուած չըլլալուն (11 Սեպտ.):

Հիմա որ ընտրութիւնները վերջացած են, փոխադարձ մերկացումներու, վարկաբեկումներու այս արշաւը կրնայ մեղմանալ: Բայց պիտի վերսկսի պարբերաբար, վասն զի պատահական երեւոյթ չէ:

Ժամանակակից Թուրքիոյ պատմութեան մէջ, առաջին անգամ է որ մարդիկ այսքան ազատ կը խօսին իրենց ներքին վէրքերու մասին: Եւ առաջին անգամ է որ մերկապարանոց կը պարզուին Մ· Քէմալի հիմնած կուսակցութեան՝ « Հալք »ի 25ամեայ խայտառակութիւնները:

Օսմ· Սահմանադրութեան ամէնէն տագնապալի օրերուն, 1911 — 12, երբ միահեծան իթթիհատը տապալեցաւ եւ իր վարիչները զանազան թաքստոցներ ապաստանեցան լեզապատառ, այսքան բացուած չէին լեզուները:

Պայքարի աստիճանի մէջ, մարդիկ երբեմն կը խոստովանին, նաեւ, փոքրամասնութեանց դէմ գործուած անիրաւութիւնները:

Օրինակ, դեռ նոր կը բացուին 1943ի պաշտօնական աւազակութեան, Ունեւորութեան տուբքին (Վարլըք) ծալքերը: Եւ կողմերէն մէկը երբեմն այնքան յառաջ կ'երթայ որ, նոր «Վարլըք»ի մը հաւանականութեան մասին կը խօսի:

Անհրաժեշտ չէ դուշակութիւնները փորձել, երբ այդ հրէշային հարստահարութեան հեղինակը, տխրահռչակ Սարաճօղլու դեռ վերջերս կ'ազդարարէր թէ պատրաստ են վերահաստատելու այդպիսի տուրք մը, երբ առիթը ներկայանայ:

Ինչպէս յայտնի է, դեմոկրատ իշխանութիւնը լայն ճեղքեր բացաւ աշխարհականութեան ճակատին վրայ, արտօնելով կրօնի դասերը, Գուրանին արաբերէն ընթերցումը, ձգանը եւն.: Նոյնիսկ արտօնեցին որ Գուրան կարդացուի անթելի վրայ:

Միայն այս պարագան անսպառ նիւթ կը ճարէ ներքին պատակառներու: Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՆԷ ՅԱՆԿԵՐԸ ԼՐԱՑՆԷԻՆ

Չեմ գիտեր թէ, 1915ի աղէտէն վերջ, զինադադարին, որեւէ աղգային իշխանութիւն, մասնաւորաբար Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանը, կամ Պոլսոյ պատրիարքարանը լրացուցի՞ն աղղապատկան կալուածներու,— վանքերու, եկեղեցիներու, դպրոցներու, գրադարաններու, առաջնորդարաններու եւ գանազան չէնքերու մանրամասն ցանկերը, իրենց մօտաւոր արժէքով, որպէսզի գիտնանք թէ ի՛նչ կորսնցուցինք Հայաջինջ Աբդուլ-Համիտներու միջոցին:

Եթէ վաղը մեւ օր աերունդին մնացորդացն ալ մեկնի այս աշխարհէն, Արմաշը պիտի մնայ Ագմէչէ, մինարէն միւսը պիտի ցցէ իր գլխէը եւ հայ երիտասարդներ շատ իրաւամբ պիտի կարծեն թէ այդ այդպէս էր:

Չէ՞ որ իրենց պատմութեան գիրքերն ալ այդպէս կը գրեն: Չէ՞ որ այսօր իսկ 2 0— 30 տարեկան թրքաբնակ Հայեր կը հարցնեն մեզի երբ առիթը ներկայանայ, — ի՞նչ է ապրիլ 11-24ը:

Սիրա չես ըներ նոյնիսկ պատասխանելու: Ի՞նչպէս պատասխանես: Ի՞նչպէս բացատրես: Յարաբերական ազատութիւն մը կայ այժմ ճամբորդելու մինչեւ Անատոլուի խորերը: Սուրիոյ ահմանագլուխէն կամ Պոլսէն, հարիւրաւոր Հայեր կ'անցնին ներսերը, կը թափառին աւերակներու մէջ, դիտելով ախոռի կամ զօրանոցի վերածուած եկեղեցիները, պահ մը հանգչելով աւերակ վանքերու չուքին տակ, կը փնտռեն հետքերը դպրոցներու, քօլէճներու, դպրանոցներուն, ա – կումբներու:

Եթէ յոյս չունինք զանոնք կրկին ծաղկած տեսնելու, կամ այդ բոլորին փոխարէն հատուցում ստանալու, գոնէ մանրամասն ցուցակները կազմէինք, իրրեւ մնայուն յիշատակարան մեր պանծալի մշակոյթին:

Գիտեմ որ շատ մը նիւթեր հաւաքուած են ժամանակի ընթացքին, հաւաքաբար կամ անհատական նախաձեռնութեամբ: Բայց անհրաժեշտ է լիակատար վաւերագիր մը: ՍՕՍԻ

ԱՐՄԱՇԻ ՆՈՐ ԱՆՈՒՆԸ — ԱԳՄԻՇԷ

Պոլսոյ «Վաթան»ը Սոպտ· 11ին հետեւեալ հեռագիրը հրատարակեց, Գարեգին պատրիարքի եւ Եգիպտահայոց առաջնորդ Մամբրէ արք·ի այցելութեան առթիւ· —

Իզմիթ, 10 Սեպտ·— Հայոց պատրիարքը ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանէ կարգ մը անձնաւորութեանց, այսօր քաղաքս գալով Իզմիթի Ագմէչէ (Արմաշ) աւանը գնաց եւ այցելեց այն վարժարանը ուր ուսում առած է վաթսուն տարի առաջ:

Հայոց պատրիարքը Ագմէչէի մզկիթն ալ այցելեց եւ պատմականութեան յիշատակները ոգեկոչեց: Պատրիարքը Իսթանպուլ վերադարձաւ:

ԽՄԲ·— Յիշեցնէինք թէ առաջ մզկիթ չկար Արմաշի մէջ, եւ Հայոց եկեղեցին է որ մզկիթի վերածուած է ...

ՄԵՐ ԱՑՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Վերջին չաբաթներու ընթացքին հաճոյքով ողջունեցինք, մեր խմբագրատան մէջ .—

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ·— Ընկեր Լեւոն Յովհաննէսեան « Ցուսաբեր »ի Տան գործօն հիմնադիրներէն, որ Եւրոպա եկած է իր ընտանիքին հետ:

Պ· Շիրինեան, ճարտարապետ, որ կազմած է « Ցուսաբեր »ի Տան յատակագիծը:

ՊԱՂՏԱՏԷՆ·— Պ· Յովհաննէս Գույումճեան:

Պ· Պ· Գրիգոր Պազալեան, Վ· Աչճեան, Ռուբէն Նան:

ՊԻՑՐՈՒԹԷՆ·— Տէր եւ Տիկին Սուքիասեան, քննիչ կեղր· նամակատան:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը վերջին պահուն յետաձգեց իր ճայնասփիւռ ճառը, որով պիտի պատասխանէր արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետին:—Վիճակագրութեան մը համաձայն 20 — 30 տարեկան Գերմանները 75 % Հակառակ են վերազինման եւ զինուորական ծառայութեան:

ՄՍԱՎՃԱՒՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ձախողեցաւ երէկ: Սովորականէն աւելի մօացու հասած էր փարիզ:

Գաղտնի վերջնագիր անմիկնակալ յարձակման դէմ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ՓՈՔՐ ՋԻՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ՏՐՏՈՒՆՋՆԵՐԸ

Ատլանտեան Խորհուրդի Բ·· օրուան նիստին մէջ, 12 զինակից պետութեանց Ազգ· պաշտպան – նութեան նախարարները սկսան քննել գաղտնի ծրագիրը մը, արեւմտեան Եւրոպան պաշտպանելու համար անակնկալ յարձակումի մը դէմ:

Այս ծրագիրն ալ մաս կը կազմէ զօր· Այզընհաուըրի ստիպողական կոչին, զոր յիշեր էինք եւրկէ: Ծրագրին քննութիւնը կատարուեցաւ ի ներկայութեան 12 զինակից պետութեանց արտաքին եւ ելմտական նախարարներուն, որոնք բացատրեցին թէ չէ մեղմացած Խ· Միութեան եւ արբանեակ երկիրներուն սպառնալիքը՝ Եւրոպայի մէջ: Միեւնոյն աուեն հաստատեցին թէ աւելցած են Խ· Միութեան զինուորական ուժերը:

Պաշտպանութեան հիմնական եւ գաղտնի ծրագիրը մշակած է անգլեւֆրանքեւամերիկեան զինուորական մարմինը, որ միեւնոյն աուեն կ'առաջարկէ Յունաստանը եւ Թուրքիան ալ առնել Ատլանտեանի զինակցութեան մէջ:

Նախապէս, Ատլանտեանի Խորհուրդին փոխանորդները քննելով այս երկու պետութեանց անդամակցութեան խնդիրը, մանրամասն տեղեկագիր մը պատրաստած էին, որ կարդացուեցաւ Օթաւայի ժողովին մէջ: Փոխանորդները չեն կրցած համաձայնիլ հետեւեալ երեք առաջարկներու մասին,— 1. Յունաստանը եւ Թուրքիան ընդունիլ իրրեւ լիազօր անդամներ,— 2. Իրրեւ ընկերակիցներ,— 3. կամ պարզապէս զինուորական համաձայնութիւն մը կնքել անոնց հետ:

Գաղտնի ծրագիրը ամէնէն ստիպողական խնդիրը կը համարուի Օթաւայի ժողովին համար: Հոն մանրամասնօրէն քննուելէ ետք, վերջնական որոշումը պիտի ձգուի Հոմի խորհրդաժողովին որ պիտի գումարուի հոկտեմբերին:

⚔ Երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ, Իտալիոյ վարչապետը, Տէ Կասփերի առաջարկեց ջնջել զինուորական կաշկանդումները, ամբողջովին վերաքննելով Հաշտութեան դաշնագիրը, մանաւանդ որ անհաւանական չէ բոլշեւիկեան յարձակում մը հարաւ - արեւելեան Եւրոպայի մէջ: Միւս 11 զինակիցները համակրութեամբ ընդունեցան այս առաջարկը, որու մասին Իտալիոյ վարչապետը առաձին տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարներուն հետ:

Իտալիոյ վարչապետին ճառէն վերջ, Պ· Էչիսըն առաջարկեց յանձնախումբ մը կազմել, աւելի սերտ դործակցութիւն հաստատելու համար Մ· Նահանգներուն, Քանատայի եւ արեւմտեան Եւրոպայի երկիրներուն միջեւ, ոչ - զինուորական խնդիրներու համար:

Պատուիրակները յետոյ քննեցին զօր· Այզընհաուըրի տեղեկագիրը, որ կը թելադրէ փութալ վերազինումը եւ զինուորագրութիւնը: Այս առթիւ ճառ մը խօսեցաւ զօր· Պրէտլի, ծանրանալով զօր· Այզընհաուըրի տեղեկագրին վրայ:

⚔ Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ փոքր պետութիւնները պահանջած են որ աւելի սերտ կապակցութիւն հաստատուի Մեծերուն հետ, որպէսզի օրը օրին իմանան թէ ի՛նչ կ'անցնի կը դառնայ:

Արդարեւ, Ատլանտեանի խորհուրդի մնայուն յանձնախումբին մէջ, որ զինուորական գերագոյն մարմինն է, ներկայացուիչներ ունին միայն Մեծ Բրիտանիա եւ Մ· Նահանգները: Հիւսիսային Եւրոպայի պետութիւնները դիտեն կուտան թէ մնայուն յանձնախումբը սկսեր է ինքնագլուխ քննել Միջերկրականի պաշտպանութեան խնդիրը, անմիջապէս նկատի առնելով Յունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցութեան խնդիրը: Ի – րենց տեսակէտով, նոր անդամներու ընդունելութիւնը պէտք է կատարուի հաւասարութեանհիման վրայ: Ուրիշ խօսքով, փոքր ազգերը իրաւունք չեն տար որ երեք Մեծերը որոշումներ տան զինուորական հարցերու մասին, առանց խորհրդակցելու միւս զինակիցներուն հետ:

⚔ Կարգ մը թերթերու տեղեկութեանց համաձայն, զօր· Այզընհաուըր առաջարկած է 18 ամիսէն երկու տարուան բարձրացնել զինուորութեան չրջանը՝ Ֆրանսայի մէջ:

Խ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՒԺԸ, ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆ ԵՒՆ·

Երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ, Անգլիոյ ազգ· պաշտպանութեան նախարարը, Պ· Շինուէլ, յայտարարեց թէ Խ· Միութիւնը կը սպառնայ ա – րեւմտեան Եւրոպայի ապահովութեան՝ 215 զօրաբաժիններով, 19.000 օդանաւերով եւ 300 սուգա – նաւերով:

Այս ազդարարութիւնը եղաւ ճիշդ այն պահուն երբ ժողովը կը քննէր վերազինման դանդաղումը եւ ուրիշ թերութիւնները: Պ· Շինուէլ բա – յատրեց թէ կարմիր բանակին զօրաբաժիններէն չատերը զրահապատ են եւ 70ը դերք բռնած՝ զօր· Այզընհաուըրի ճակատին դէմ, արեւմուտքի մէջ: Եւ աւելցուց·

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«ԱՅՍՊԷՍ ԿՈՉՈՒԱԾ»...

Արեւմտահայերէնն է այս «այսպէս կոչուած»ը, որ ըստ Երեւանի, լեզու ալ չէ, այլ «բարբառ», այսինքն՝ անմշակ, ռամիկ, չրջանի մը յատուկ լեզու. սանկ՝ լեզուի պէս բան մը ...

Այս վճռական, հեղինակաւոր յայտարարութեան հերոսներն են, դարձեալ, համայնավար կեդրոնական կոմիտէի քարտուղարներէն՝ Զաւէն Գրի – գրքեանը եւ Հայաստանի վարչապետ ու Կ. Կ.ի Բիւրոյի անդամ՝ Սահակ Կարապետեանը, ան – չուշտ «ընկեր Սթալինի հանճարեղ ուսմունքի լոյս»ին տակ :

Համաձայն այս «Ուսմունք»ին, Զ. Գրի – գրքեանը յայտարարած է ու կարապետեանն ալ վաւերացուցած՝ իր կարգին ...

« Այն ինչ որ սխալ կերպով արեւմտահայ լեզու են անուանում, հիմնականում հանդիսանում է Կ. Պոլսոյ Հայերի դիալեկտը (բարբառ), որովհետեւ հանրայայտ է, որ արեւմտեան Հայաստանի (Վանի, Սասունի, Զէյթունի, Մուշի, Ալաշկերտի եւ ուրիշ շրջանների) բնակչութիւնը չէր խօսում այդ լեզուով, այլ դարեր շարունակ ունէր իր սեփական հայ բարբառները»:

Տեղը չէ հոս լեզուաբանական պրպտումներ ընելու: Ըսենք միայն որ ոչ մէկ ժողովուրդի մէջ գրական լեզուն նոյնն է, ինչ որ խօսուածը: Բոլոր ժողովուրդներն ալ ունին իրենց Վանը, Սասունը, Զէյթունը. այսինքն՝ բարբառները: Բայց ունին նաեւ գրականը, այդ բարբառներէն սեփած. անոնցմով մշակուած ու հարստացած լեզուն: Այս տեսակէտէն, ինչ որ արեւմտահայերէնի համար կ'ըսուի, կրնայ ըսուիլ նաեւ արեւելահայերէնի համար, որ « Արարատեան » բարբառն է: Առաջինը՝ Պոլսոյ մէջ զարգացած, երկրորդը՝ Թիֆլիսի, ուր ռուսահայ առաջին աշխարհաբար չաթաթաներէն՝ « Արարատ » լոյս տեսած է 50ական թուականներուն :

Պոլիս, ինքնուրոյն, բնիկ հայութիւն ունեցած չէ: Պոլսոյ հայ բնակչութիւնը հայկական բոլոր գաւառներէն գոյացած է, եւ եթէ պոլսահայ բարբառը կարելւոր մէկ մասը կազմած է արեւմտահայերէնի, գաւառը, իր ժողովրդական բարբառներով ու բառապաշարներով չարունակ մաս ունեցած է արեւմտահայերէնի մէջ: Արեւմտահայ գրական լեզուին մէջ կրնանք ըսել այնքան Պոլիս կայ, որքան Մուշ ու Վան, Էրզրում կամ Խարբերդ: Եւ եթէ, երբեմն, « պոլսահայ լեզու » բացատրութիւնը կը գործածենք, պատճառն այն է՝ որ Պոլսոյ մէջ զարգացած է ան, մշակուած, կոկուած ու վերջնական ձեւ առած: Իրրեւ ազգային-քաղաքական կեդրոն, իրրեւ մտքի ու մշակոյթի վաւառան, բնական էր որ հոն, Պոլսոյ մէջ ամէրը եւ ուռճանար մեր լեզուն: Արեւմտահայ բարբառ չուրջ 150 տարուան պատմութիւն մը ունի, որ գրական, դիտական, բանասիրական ու ժողովրդապրական մեծ վաստակի մը մասին կը վկայէ : Անշուշտ, շատ աւելի հին է իր նախնական կազմաւորումը. բայց իր վերջնական կազմութիւնը, բարբառէն լեզուի վերածուիլը, լեզուէն արուեստի ու գրականութեան նուրբ գործիքի մը հանելը՝ մէկուկէս դարու աշխատանքի արդիւնք է: Լեզու մըն է այսօր արեւմտահայերէնը, որ իր բառապաշարով, ներդաշնակութեամբ, ոճի ու ատացուածքներու չքեղութեամբ ու նրբութեամբ եւրոպական ոչ մէկ լեզուէ ետ կը մնայ, մէջն ըլլով նաեւ ռուս «մեծ ժողովրդի լեզուն»...

Ձենք ուզեր բաղդատութեան դնել մանաւանդ ժամանակակից արեւելհայ լեզուին հետ, որ իր ռեսպուբլիկաներով, սէսիաներով, ագիտացիաներով, մահուտի ֆաբրիկաներով, ագիտկոլեկտիվներով եւ այլ այլանդակութիւններով կոպիտ «գործիք» մըն է եւ շատ հեռու ընդհանրական լեզու ըլլալէ: Արեւմտահայ լեզուն՝ չնորհիւ մամուլին, դպրոցներուն եւ թափուած յարատեւ ջանքերուն, շատ աւելի հասկնալի է հայ ժողովուրդին, քան երեւանի այսօրուան լեզուն Շիրակի, Ղարաբաղի, Ախալքալաքի բնակիչներուն :

Ծամածռելով արեւմտահայերէնը « ինքնուրոյն լեզու » նկատողներու այն կարծիքը՝ թէ այդ բարբառով «հարուստ գրականութիւն» մը ստեղծուած է, Գրիգորեան կը սաստկէ այդ « վնասակար տեսակէտ» ունեցողները, կտրուկ կերպով յայտարարելով, թէ « սովորաբար մոռանում են որ հայ գրականութիւն ստեղծուել է նաեւ միւս բարբառներով»: Ցետոյ, կը յիշէ անունները Սայաթ Նովայի, Գ.Սունդուկեանի, Ռ.Պատկանեանի, եւ կ'եզրակացնէ. « Հարց է առաջ դալիս, թէ ինչո՞ւ պէտք է Կ. Պոլսոյ բարբառի համար բացառութիւն անել» :

Իսկապէս, հարց է առաջ դալիս, թէ կ'արժէ յուրջ վէճի մտնել մարդոց հետ, որոնք Սայաթ Նովայի կէս թուրքերէն, կէս աղաւաղուած հայերէն բարբառը կը համեմատեն պոլսահայ բարբառին հետ: Կ. Կ.ի լեզուաբան քարտուղարը չի յիշեր սակայն, որ այդ մէկ քանի դրողներու բարբառը գրական լեզու չէ դարձած. ոչ հետեւորդներ ունեցած են անոնք, ոչ թերթեր հիմնած են այդ բարբառներով, ոչ ալ դպրոցներ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ցանկալի տեսութիւն մը

Ֆրանսացի պրօֆ. Տընի Սոռա, որ Լոնտոնի Համալսարանին Ֆրանսերէնի լեզուի եւ գրականութեան ուսուցչապետի ամպիոնը կը վարէ աւելի քան քառորդ դարէ ի վեր, անգլիական թերթի մը մէջ կը յուզէ այժմէական հարց մը: Ցախուռն է իր տեսակէտը, որ սակայն կրնայ յեղաշրջել եւրոպայի ուսանողութեան չափազանց ազգային նեղմիտ, այլամերժ ղգացումներն ու դաղափարները, յանուն աշխարհի խաղաղութեան եւ աւելի լայն հասկացողութեան: Եւ իրրեւ միջոց կ'առա – ջարկէ՝ պատմութեան եւ գրականութեան ուսուցման բոլորովին նոր դրութիւն մը:

Կուտանք իր յօդուածին հիմնական միտքերը, մանաւանդ անոր համար, որ պրօֆէսէօրը արդի ամենամեծ հեղինակութիւնն է ֆրանսական ու անգլիական գրականութեան :

Եթէ կը փափաքինք, կ'ըսէ պրօֆէսէօրը , եւրոպացիի միտքեր պատրաստել, անհրաժեշտ է որ երիտասարդ սերունդին տանք ընդհանուր եւրոպական կրթութիւն մը: Այդ նպատակին հասնելու համար, հարկ է նոր մեթոտով դասաւանդել գրականութիւնն ու պատմութիւնը: Միաժամանակ անշուշտ ուսուցանելով իւրաքանչիւր երկրի ազգային պատմութիւնն ու գրականութիւնը: Ա – ռանց սակայն յարձակողական նպատակներ հետապնդելու ուրիշ ազգերու հանդէպ եւ ստեղծելու այն մտայնութիւնը թէ այսօրեայ ազգը դէշ ըրած է, իրենք լաւ: Ուրիշ խօսքով, ազգային պատմութիւնը պէտք է աւանդուի նոր, եւրոպական ո – գիով :

Ցետոյ , անհրաժեշտ է բոլոր եւրոպական երկիրներու մէջ եւրոպայի պատմութիւնը ուսուցանել իրրեւ միութիւն: Սակայն նախ քան այդ , պէտք է համաձայնիլ թէ ինչպէս պիտի դրուի այդ պերքը, որ ընդունելի ըլլայ բոլորին կողմէ: Ասիկա դժուար խնդիր մըն է անշուշտ: Իւրաքանչիւր երկրի մասնագէտները պատրաստակամ պիտի ըլլան ընդունելու թէ՝ իրենց երկիրները յաճախ դործած են սխալներ, կամ մինչեւ իսկ ոճիրներ: Եւ չկայ երկիր մը որ անոնցմէ զերծ ըլլայ: Իւ – րաքանչիւր երկիր իր թերութիւնը կամ գործած ոճիրը ընդունելով, մարդկային խղճմտանքին վերայէն ծանր բեռ մը վերցուցած կ'ըլլայ :

Ցօդուածագիրը կ'առաջարկէ ընտրել զանազան երկիրներէ, հինդ, վեց բանիմաց անձեր, որոնք համաձայն ըլլան պատրաստելու համար Եւրոպայի այդ պատմութիւնը : Այն գաղափարակատնով պատրաստուած երիտասարդութիւնը հաւանական է որ աւելի սերտ կապերով միանայ իրարու հետ :

Մեծ սխալ մը պիտի ըլլար, սակայն, պաշտօնական վարդապետութիւն մը որդեգրել այդ պատմութեան մէջ: Ոչինչ կրնայ աւելի ամուլ արդիւնք ունենալ մտքերու վրայ, քան այն հաւատքը թէ պատմութեան մէջ կարելի է հասնիլ բացարձակ ճշմարտութեան: Քիչ մըն ալ կախում ունի ուսուցման կերպէն: Պէտք ունինք ուսուցիչներու, համոզում եւ դատողութիւն ունեցող, որ կարենան երախաներուն ըմբռնել տալ թէ, իրենց ուսուցուած շատ մը բաներ կրնան փոխուիլ յետագային՝ գիտութեան զարգացմամբ: Որ իրենց սորվածները բացարձակ չեն այլ մօտաւորութիւններ, հիմնուած դատողութեան վրայ: Երբ այս կերպ խնդիրներ կ'ըլլան դիտութեան ուսուցման մէջ, պատճառ մը չկայ որ նոյնը չըլլայ պատմութեան մէջ:

Այս բանին անմիջական արդիւնքը այն պիտի

հաստատած : Անոնք կը մնան անհատական, բացառիկ դէպքեր :

Ո՞ինն է պարագան արեւմտահայ « բարբառ»ին , որ սքանչելի, ծաղկած դրականութիւն ունի. հարիւրաւոր բանաստեղծներ ու դրագէտներ. որդեգրուած է բոլորին կողմէ, կը խօսուի ու կը դրուի այսօր բովանդակ Սփիւռքին մէջ: Ձե՞ն յիշեր որ արեւելահայերէնն ու արեւմտահայերէնը նոյն լեզուն կը կազմեն, հայերէնը, հիմնականին մէջ՝ քերականական ու բառակազմական նոյն օրէնքներով, նոյն ճկունութեամբ, ձեւական քանի մը տարբերութիւններով միայն, արդիւնք՝ տար – բեր պայմաններու եւ քանի մը դէպքերու յամառութեան: Անոնք նոյնքան համահայկական են հետեւաբար, որքան ռուսերէնը « համառուսական » , քանի որ երկուքին ալ արմատը հայ ժողովուրդին բարբառներն են եւ, նաեւ, դրաբարը, իր անսպառ դանձերով :

Թող բաղդատուի Հայաստանի երիտասարդ բանաստեղծներուն ոճն ու լեզուն արեւմտահայերէնի հետ եւ այն ատեն կը պարզուի ամէն բան. ամէնէն առաջ՝ հարազատութիւնը երկու բարբառներուն :

Ինչո՞ւ Երեւանի այս պայքարը սակայն , « այսպէս կոչուած » Արեւմտահայերէնի դէմ :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ըլլայ, որ վերջ պիտի դնեն Լրաբաններուն եւ եւրոպական սերունդին միտքին ու սիրտին մէջ լիտասարդ սերունդին միտքին ու սիրտին մէջ դրած ազգային ատելութեան թունաւոր սերմերը, որոնք ի վերջոյ շատ յոռի ազդեցութիւն կը ունենան ժողովուրդներու յարաբերութեան վրայ : Գործեն

— Վայրկեան մը հեռանանք նիւթէն :

Անյիշաչարութիւնը լաւ առաքինութիւն մըն է անշուշտ եւ հայ ժողովուրդը կրնայ պարծենալ առով: Հայոց պատմութիւնը լեցուն է նման դէպուածներով: Բայց կարելի՞ է ազգային ատելութեան սերմերը չորցնել ժողովուրդի մը մէջ, որ ատ տարիներէ ի վեր կը սպասէ տարադէր իր հոդերէն, որպէսզի իր դահիճները կամ անոնց յաջորդները վերջապէս խոստովանին թէ ոճիր են դործած, անձխտելով ամբողջ ժողովուրդ մը: Որ այդ ժողովուրդը տակաւին կը սպասէ իր արդար հատուցման, դաշնագիրներով վաւերացուած : կարելի չէ՞ արդեօք պատմութեան դասագիրք պատրաստող միջազգային հեղինակութիւններէն – րէն սպասել, որպէսզի կատարեն գործ մը «մարդկային խղճմտանքին վրայէն ծանր բեռ մը վերցուցած ըլլալու» գիտակցութեամբ :

Պարզ է թէ ազգային գրականութիւնը պէտք է կազմէ հիմնաքարը մտային բոլոր դմտութեանց : Ժողովուրդի մը լեզուն ուղղակի արտայայտութիւնն է այդ երկրի ապրումներուն եւ զգացումներուն : Ննդրոյ առարկայ չի կրնար ըլլալ ազգային գրականութեան ուսուցման կարեւորութիւնը : Ուստի պէտք չէ զայն զեղչել ամենափոքր չափով իսկ: Անհրաժեշտ է որ նոր սերունդը սորվի եւ գործածէ իր մայրենի լեզուն: Ասիկա միակ միջոցն է մտային զարգացման :

Այս հիմնական դաղափարները տղոց սիրտերուն մէջ արմատացնելէ վերջ միայն պիտի սկսինք դասաւանդել եւրոպական գրականութիւնը :

Մեր օրերուն եւրոպան առեղծուածային վիճակ մը ստացած է: Սկսած Ժ.Ժ. դարէն, գրական մարզին մէջ, մենք քաղաք ենք եւրոպան, փոխանակ չինելու : Մինչեւ այն ատեն, Ժ.Ժ. դարու եւրոպան շատ զօրաւոր մշակութային միութիւն մըն էր: Մինչեւ դարուն գրականութիւնը մուտք կը գործէր եւրոպայի մէջ՝ զանազան բարբառներով: Անգլիացի Զոսըը անգլերէն լեզուով սկսաւ չարունակել իտալացի Պոքաչիոյի գործը: Աւելի ուշ , ֆրանսացի Մոլիէռն ու Ժոռնէյլը չարունակեցին Սպանացիներուն եւ Իտալացիներուն երկերը: Զարգացաւ յոյն եւ լատին առանձական մշակոյթը, Միլտոն, Բոռնէյ, Շէյքսփիր եան. : Իսկ դակ եւրոպան վարուեցաւ իրրեւ մարդկային էակ մը եւ բնականաբար զարգացաւ իրրեւ ամբողջութիւն :

Դժբախտաբար Ժ.Ժ. դարու վերջերը քանդուեցաւ այս ամբողջութիւնը: Իւրաքանչիւր ազգ ուղեց ունենալ իր առանձին գրականութիւնը եւ սկսան իրենցը աւելի գերադասել քան միւսներուն ունեցածը: Գրական ազգայնականութիւնը հրապարակ իջաւ երբ ծնաւ քաղաքական ազգայնականութիւնը: Ձկար այլեւս գեղեցիկի համաչխարհային ըմբռնումը, որուն վրայ իրենց ջանքերը կեդրոնացուցած էին Ռասին, Տանթէ եւ Շէյքսփիր: Հիմակ կան գեղեցիկի ազգային ըմբռնումներ :

Այս մտայնութիւնը այժմ հասած է իր ամենաբարձր աստիճանին: Քիչեր՝ ուրիշներու գրականութենէն դաղափար ունին: Այսօր իբրեւ չափանիշ կամ գեղեցիկի՝ կը համարուի այնինչ երկրին արժէքաւոր, երբեմն նոյն իսկ միջակ կարողութեան տէր անձը: Իրենցմէ դուրս որ – ժէքներու մասին դաղափար անդամ չունին: Մինչդեռ եւրոպայի բոլոր մեծ բանաստեղծները՝ մինչեւ կէօթէն, նոյնիսկ Վիքթոր Հիւկոն, ամբողջական եւրոպայի ժառանգներն են: Օրինակ կէօթէին մէջ կարելի է դտնել եւրոպական դիրքերուն՝ Տանթէի, Փեթրարքայի, Ռապլէի, Մոլիէռի, Շէյքսփիրի եւ այլն հետքերը, առանց սակայն ազդելու առանձնայատկութեան վրայ :

Ուրեմն , դոյութիւն ունի մտաւոր եւրոպա մը : Ու ան որ զայն կ'անգիտանայ, չի կրնար դատել ազգային գրականութիւնը, որքան ալ բարձր ըլլայ անոր արժէքը :

Աղետալի սխալներէ խուսափելու եւ մեր զաւակներու միտքերը խորացնելու, զայն ընդհանուր ոգեկան ու խմացական հիմերու վրայ դնելու համար անհրաժեշտ է նոր ձեւի ուսուցում :

Այսինքն, շատ կարեւր բաժին մը յատկացնել ազգ. դաստիարակութեան, ուսուցանելով եւրոպայի պատմութիւնը: Ծանօթացնել՝ թարգմանութիւններով կամ կարելիութեան պարագային բնագրէն՝ եւրոպայի բոլոր մեծ դրագէտները: Հետեւինք նախորդ մեր մեծ միտքերու դպրոցին: Ի վերջոյ դրուած արուեստական երկասիրութիւնները չնորհիւ է որ մարդկութիւնը աւելի կը դիտակցի ինքն իրեն: Եւ եթէ կը փափաքինք որ եւրոպան աւելի լաւ հասկնայ ինքզինքը, ազատ նախապաշարումներէ եւ ատելութիւններէ , պէտք է կատարենք դաստիարակչական այս բարեփոխումները :

Ա. ՀԱՔԻԼԵԱՆ

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՔՆՆԻԶ ՄԸ, Լապեւի, խենդեանալով սպաննեց անտէր չարժաւոր մը, որ կանգ առած էր իր հրամանին վրայ :

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱՋԻ ՏՂՍԻՆԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՏՂՍԻՆ, 15 Սեպտ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնա – ճիւղին դաշտահանդէսը տեղի ունեցաւ Սեպտեմ - բեր 9ին, մեր սովորական հովասուն դաշտա – վայրը:

Բարձրախօսը կը հնչեցնէր հայկական տոհմիկ երգեր, փոխադրելով մեզ հայրենի աշխարհ : Ըն- կերուհի Աբրահամեան բանալով հանդէսը ըսաւ թէ, տարուան այս երկրորդ դաշտահանդէսը կը կատարենք, համաձայն ժողովուրդի փափաքին: Ընկերուհին տեղի տալով ժողովուրդի խնդրանքին արտասանեց « Խելքի դանք, բաւ է» եւ «Ձէ, չի լինիր»: Արտասանութիւնը այնքան յուզիչ էր որ ներկաները սկսան կրկնել վերջին ոտանաւորին տողերը.— « Կատղած ծովու ալիքներէն դուխ եւ օգուտ չի լինիր , ու անպարկեշտ ընկերներէ բա- րիք յուսալ չի լինիր»: Դաշտահանդէսը զարճաւ տեսակ մը ընտանեկան հաւաքոյթ:

Շնորհիւ ընկերուհի Մառի Մուրատեանի ջան- քերուն, գործարանատէր Mr. Cusin 10 կտոր ար – ժէքաւոր առարկաներ նուիրեց: Ուրիշ առարկա- ներու հետ զոյս մենք ալ աւելցուցինք, սարքե – ցինք վիճակախաղ մը: Մեր մօտ մնացած առար – կաները վիճակահանութեան պիտի դնենք ուրիշ առթիւ: Վարչութիւնս հրապարակաւ իր շնորհա- կալութիւնը կը յայտնէ Պ. Յակոբ Գարաեանին, որ չխնայեց իր օժանդակութիւնը:— ԽԱԶՈՒՀԻ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՆԻՍի ՄԷՋ

ՆԻՍ, (յատկաղած) . — Խանասորի արշաւանքի 54րդ տարեդարձի առթիւ Հ. Ց. Դ. «Գէորգ Զա – վուշ» խումբը դաշտահանդէս մը սարքած էր Colle sur Loupի գետեզերեայ անտառներուն մէջ : Մաս- նաւոր օթոքար մը վարձուած էր, իսկ չատեր ի – րենց անձնական կառքերով եկած էին: Ամէն մի- ջոց ձեռք առնուած էր հանդիսականները զոհ ձը- գելու համար: Շատ յաջող էր վայրին ընտրու - թիւնը :

Կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին հանդէսը բացուե – աւ «Մշակ բանուոր»ով: Ընկեր Գ. Խոսրովեան « կարկուտ տեղացը» երգել տուաւ յոտնկայս, յե- տոյ քանի մը խօսքով բացատրեց հանդէսին նպա- տակը:

Փոքրիկն Օր. Գէորգեան, հազիւ հինգ դա – րուններ բոլորած, քանի մը արտասանութիւններ ըրաւ, հիացում պատճառելով բոլորին: Գնահա – տելի են իր ծնողքները, որոնք Անթիլիասի բարձուն– քը, ազարակի մը մէջ հայերէն սորվեցուցած են իրենց զաւակներուն: Եթէ ամէն հայ ընտանիք այս ազդային ոգին ունենայ, որքան կը դիւրանայ նոր սերունդին փրկութիւնը...

Քանի մը երգերէ վերջ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը, ընկեր Թադեան, որ նկարագրեց ափ մը քաջերու արշաւանքը դերազանց ուժերու դէմ, առաջնորդութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան: Այս առթիւ պարզեց կուսակցութեան դերը ազատա – գրական պայքարին մէջ :

Փարիզի հիւրերէն ընկեր Հայկ Սարգսեան եւս խօսք առնելով յատակօրէն բացատրեց Խանասորի արշաւանքի չարժառիթները: Օրուան նախագահը ամուրդի դրաւ ափսէ մը փաթլավա զոր վարպետ- օրէն պատրաստած էր Տիկին Գ. Ալէքսանեան: Լիովին մասնակցեցան Փարիզի հայրենակիցները, Մարսէյլի Նոր Սերունդի ընկերները եւ Նիսի հա- սարակութիւնը: Ամէնէն վերջ 16 հազար 500 Ֆր– բանքով չահեցաւ Անթրիկեան առատաձեռն ընտա- նիքը եւ բաժնեց բոլորին :

Ցետոյ սկսան հայկական եւ կովկասեան պա- րերը եւ երգերը: Այրի Տիկին Եաղուպեանի զա - լակները չերմաջէս գնահատուեցան քանի մը ըն – տիր երգեր երգելով: Մարսէյլի Նոր Սերունդի տղաքն ալ անակնկալ մը սարքած էին: Խրախճան- քը տեւեց մինչեւ ուշ տեն եւ ժողովուրդը բաժ - նուեցաւ գոհ տպաւորութեամբ:— Ա.

ԶՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

ԱՍՈՐԱԿԱՆ չատ հին զրադարան մը գտնուած է Թուրքիոյ մէջ Սուլթան Թէփէ, Հարանի մօտ , ընորհիւ Անգարայի բրիտանական կաճառին եւ Թրքական հնաբանական բաժնին կատարած պե - ղումներուն: Երեւան հանուած են կաւէ պնակիտ- ներ, որոնք հաւանաբար մնացած են Ք. զարէն (Ն. Ք.) :

Մօտ 150 հատը փոխադրուած են Անգարա քննութեան համար: Պնակիտներու արձանագրու - թիւնները կը վերաբերին դիցաբանութեան եւ կրօնքի: Օրհներգներ, աղօթքներ եւ պատգամ - ներ են: Կան անուններու եւ բառերու ցանկեր: Հարանի զրադարանը չատ կը նմանի Նինուէի ար- քայական զրադարանին, որ մէջտեղ ելաւ մօտ մէկ տարի առաջ: Հարան Ասորի վերջին թագա – ւորին բնակավայրն էր: Հաւանական է որ այս դիւտերը նորութիւններ բերեն Նինուէի եւ եւրո- պական կայսրութեան կործանման մասին :

75 ՀԱԶԱՐ ՏԱՐՈՒԱՆ հնութեամբ երեք կը – մախքներ գտած են ամերիկացի երկու մարդաբան- ներ, Իրանի հիւսիսակողմը: Գիւտ մը որ նոր տե- սութիւն մը կը պարզէ մարդու ծագման յեղաշրջ- ման վարկածին մասին: Մասնագէտներէն մէկուն կարծիքով «արդի» մարդը գոյութիւն ունէր ար – դէն նախքան այն տեսակը , որ 50 հազար տար - ուան հնութիւն ունի, (Նկատեր թիւ) : Կասպից ծովուն մօտ գտնուած երեք կմախքները յայտնա - պէս կը յիշեցնեն իրենց Ի. դարու շառաւիղները : Գլխաւոր տարբերութիւնը գանկային տուփին մէջ կը կայանայ: Արդի մարդունը աւելի մեծ է: Հիւ- սիսային Իրանը ուր երեք մարդաբանները պե – ղումները կը կատարեն, այն չրջաններէն է ուր մշակոյթը ծնունդ առաւ եւ յեղաշրջեցաւ: Հոն է որ առաջին անգամ մարդ օգտագործած է կրակը:

ԱՒՏՐԱԼԻԱ. վերջին չորս տարուան մէջ ըն- դունած է աւելի քան 177 հազար տարագիրները, եւ տակաւին կը շարունակէ ընդունիլ, ինչ որ պի- տի նպաստէ երկրին տնտեսական եւ մշակութային վերելքին: Այս տարագիրներէն չատեր արուես – տագէտ են եւ մտաւորականներ, որոնք իրենց գաղթականի պայմանագիրը լրանալէ վերջ պիտի կրնան մտնել Աւստրալիոյ Օփերան կամ թատրոն- ները : (UNESCO)

ՊԱՊԸ չրջաբերական մը ուղղելով հաւատաց - եալներուն, յորդորեց աղօթել աշխարհի խաղա – ղութեան եւ բանտարկեալներու համար :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ.— Սեպտ. 2ին կիրակին՝ Հայ Մար- զականին (U. S. A.) Ա. խումբի 1951—1952ի Ա. մրցումը տեղի ունեցաւ La Voulteի նոյն աստի - ճանի խումբին դէմ, ուր դաշտին վրայ: Ար – դիւնքը 2—2: Գնահատելի է մեր տղոց ճիգը: Այս տարի խումբին հետացան Գազանճեան եղբայրնե– րը (Տէսին), Անթուանը եւ Յակոբը, որոնք հինգ տարի չարունակ այնքան օգտակար եղան իրենց մասնակցութեամբ, U.S.A.ն Première Sérieին մին - չեւ Promotion հասնելը: Նմանապէս երիտասարդ Suplin որ նոյնքան օգտակար եղաւ: Այս անգամ մեր խումբը ամբողջովին կը բաղկանայ տեղա – կան ուժերէ, որոնց եռանդն ու կորովը բարձր են: Նոր վարչութիւնն ալ ամբողջովին կազմուած է Ֆրանսա ծնած կամ մեծցած երիտասարդներէ ո– րոնք եռանդով գործի լծուած են: Առաջին առթիւ դաշտին յարդարումը բոլորիս հիացում պատ – ճառեց :

Մեր Բ. ախոյենական մրցումը տեղի ունեցաւ Սեպտ. 16ի կիրակին, մեր դաշտին վրայ La Motte D'Availlans Promotion d'Honneur խումբին դէմ: Ա. կիսախաղին հովը ի նպաստ հակառակորդին էր , բայց 38րդ վայրկեանին մեր հին եւ լաւագոյն մարզիկը Աւագ Ժամադրճեան նչանակեց Առաջին կէտը: Բ. կիսախաղին դիրկընդխառն մարտնչու - մէ ետքը, մեր անհոգ Օսկին 30 մեթր հեռուէն գնդակը նետեց հակառակորդի բերդին մէջ, հիա- ցում պատճառելով: Կիսախաղը վերջանալու եր - կու վայրկեան մնացած, հակառակորդը կրցաւ նչանակէտ մը չահիլ եւ խաղը վերջացաւ մերոնց չաղթութեամբ 2—1:—ՄԱՐԶԻԿ

ՀԱՑ ՄԱՐԶԻԿի ՄԸ ՑԱՂԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յարութիւն Տէրտէրեան տարիներէ ի վեր կը հետեւէր աթլէթիզմի, իբրեւ լաւագոյն վազող : Յաճախ իմացած էինք իր յաջողութիւնները, կը– դերականներու կազմակերպած մրցումներուն մէջ: Յարութիւն զաւակն է մեր ողբացեալ ընկե – րոջ՝ Համբարձում Տէրտէրեանի , բնիկ Շապին Գարահիսարցի :

Իր յաջողութիւնները պսակուեցան զինուո - րական ծառայութեան միջոցին: Անցեալ տարուբ- նէ ի վեր միչտ կը մասնակցէր բանակին մէջ կազ- մակերպուած մրցումներուն եւ միչտ ալ չաղթա- կան դուրս կուգար: Յաջորդական յաջողութիւն - ները առաջնորդեցին զինքը միջազգային մրցում – ներու : Անցեալ չաբաթ Քոլմարի մարզադաշտին մէջ ընտրուեցաւ հարիւր մեթր վազքի մրցումնե- րուն մասնակցելու Ֆրանսական ազգային խում - բին մէջ : Մեծ յաջողութեամբ մասնակցեցաւ Հռոմի մէջ Ֆրանքոիտալական բանակի մրցում - ներուն: Սեպտ. 13ին Ֆինլանտա մեկնեցաւ, վազ- քի Ֆրանսական ազգային խումբին մէջ: Յաջողու- թիւն կը մաղթենք :— Լրատու

ԱՆԳԼԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԸ մանրակրկիտ քննու – թեան մը պիտի ենթարկուի այս չաբթու, մասնա- գէտ բժիշկներու կողմէ: Հազարաւոր քաղաքա – ցիներ կը խոնուին արքայական պալատին առջեւ, լուր առնելու համար :

«ԾԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (18)

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

Նրա կանչող, փաղաքուշ բառերը,— Chéri , tu viens avec moi, mon petit coco , թունդ հանեցին սիրտս: «Chéri», տարօրինակ բան, ուրեմն դեռ կար մէկը, որ ինձ ասում է chéri :

Անցայ «Ռոտոնդ» սրճարանի մօտով, տեսայ դուրսը դրուած պաղպաղակի մէկ աման: Այդ ժա- մին փողոցում մարդ չի լինում, երբեմն միայն օ- թօներ: Ցարմար մէկ վայրկեանին վերցրի պաղ – պաղակի ամանի խուփը, մէջը դեռ մնացել էր դեղին անուշաբոյր եւ համով հեղուկ: Ձեռքս խո– թեցի մէջը ու ափով սկսայ քսել անուշ, զովա - ցնող հեղուկը: Ամեցի յաչենալու չափ: Գոցեցի բերանը եւ ճիշդ ժամանակին: Անկիւնից դուրս ե- կան երկու ոստիկաններ: Ես ինձ տուի անհոգ զուարճացողի կերպարանք, ձեռքերս դրի դըր – պանս ու սուլելով անցայ նրանց կողքով: Ցառա – ջացայ մի քանի քայլ, ետ նայեցայ, նոյն վայր – կեանին ետ նայեցան եւ նրանք, անմիջապէս թեք- ուեցի քովի փողոցը եւ սկսայ վազել: Վազքը տա- քացրեց ինձ: Կարելով փողոցները,չուտով հասայ Սէն Միչէլի պողոտան: Այնտեղ, Կլիւնի թանգա- րանի մօտերը կար սրճարան մը որ կը բացուի ա– ռաւօտեան ժամը 4ին: Սրճարանը արդէն լեցուած էր յաճախորդներով, անկիւնում գրաւեցի մի տեղ, ապսպրեցի սեւ սուրճ ու մնացի արթուն մինչեւ առաւօտեան 7ը :

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

Վախեցայ երբ ինձ տեսայ սրճարանի հայելիի մէջ: Դէմքս փայլում էր, կարծես ճարպ էր քըս- ուած, կարծր մազեր բուսել էին այտերիս վրայ, կոպերս ուռած եւ կարմրած էին: Երբեմնի ճեր- մակ օձիքս դեղնել էր, իսկ մետաքսէ փողկապս, միակ չքեղութիւնը հագուստիս վրայ, աւելի էր ցուցահանում չապիկի գործչութիւնը : Ընկճուած դուրս եկայ փողոց:Ցուրտ առաւօտ էր,առաջներս իրար վրայ չէին գալիս, չրթունքներս չորացել էին եւ սաստիկ ծարաւ էի զգում: Գլուխս ծանրա - ցել էր, կարծես կապար կար լցուած մէջը: Ամ – բողջ մարմնով նուաղում էի զգում: Ցայտնի էր , որ պաղ եմ առել, իսկ այդ չատ էր բարգացնում իմ վիճակը: Անհրաժեշտ էր ինչ որ բան անել , պէտք էր կորովի լինել եւ լծուել որեւէ աշխա – տանքի :

Հինգ ամիս առաջ Սիտրօէն գործարանում բեռ- նակիր էի, սայլակով ածուխ էի փոխադրում : Զգուանքով աշխատեցայ մէկ չաբաթ եւ ձգեցի գործարանը: Այն ժամանակ ինձ գայրացնում էր այն հանգամանքը որ ինձ հետ միասին աշխատում էին սեւամորթներ: Զզուել էի նաեւ վարպետի մշտական նկատողութիւններից : Ցետոյ , ի՞նչ կեանք էր, ամէն օր առաւօտեան ժամը 6ին, երբ դեռ դուրսը խաւար էր ,պարտաւոր էի ոտքի լինել գործարանից վերադարձն էլ պէտք է լինէր արեւը մայր մտնելուց յետոյ: Ցորեկ չէի տեսնում ու ինձ թւում էր աւելի լաւ է անօթի մնալ քան թէ դանդաղօրէն մեռնել աշխատանքից: Հիմա սա – կայն նախանձով էի յիշում այդ օրերը, նախան - ձում, երբ դադարի ժամանակ կարողանում էի գնալ ճաշարան եւ կուշտ ճաշել :

Այսպէս վերյիշելով անցեալը, որոշեցի ան – միջապէս գնալ գործարան: Դրամներս հաշուեցի, սարսափով տեսայ, որ մէկ սու պակասում է մեթ- րոյի տոմս գնելու համար: Զայրոյթը խեղդում էր ինձ: Նորից հաշուեցի, ինչպէս յաճախ պա – տահում է, երբ չես հաւատում ,որ այդքան ան - նչան, անհեթեթ մէկ պատճառ կարող է խանգա– րել կարեւոր ծրագրի իրականացումը :

Ի՞նչ կարող էի անել սակայն :

Որոշեցի գնալ ոտքով: Առաւօտեան 7ն էր , կարող էի 8ի մօտ այնտեղ լինել: Նախօրօք որո – շելով գնալ կարճ ճամբով, քայլերս ուղղեցի դէպի գործարան: Ուշադրութիւնս չուտով գրաւեց մէկ հանգամանք, որ խանութները բաց չեն, յիշեցի յանկարծ ,որ այսօր կիրակի է :Ինչ մնաց որ ճչայի գայրութից : Կիրակին առաջին է եւ իմ կորստեան պատճառ պիտի դառնայ :

Սկսայ աննպատակ թափառիլ, ուր էի գնում չգիտեմ, պայման էր սակայն քալել չմսելու հա - մար: Քալելը չերմացնում էր ինձ :Իլրումն իմ ցա- ւերի մեղմ անձրեւ մը սկսաւ: Իմայ մեթրոյի գետ- նայարկ կայարանը եւ սկսայ յետ ու առաջ քալել տոմսավաճառի կրպակին առջեւ, այն տպաւո- րութիւնը ձգելով թէ ժամադրութիւն ունիմ :

Թարգմ.՝ Ա. Ի. (Շար.)

— « Իմածին Թիւերը չեն ասոնք, այլ չատ չափաւոր հաշիւներ՝ հիմնուած իրական վիճակներու վրայ: Եւ յետոյ, Թուրքիոյ զինեալ ուժերը կայուն վիճակ չունին: Մ. Միութիւնը մեծ ճիգեր կը թափէ եւ իր զինեալ ուժերը ամէն օր կ'աւելնան զօրութեամբ թէ համրանքով :

Անգլիոյ արտաքին նախարարն ալ ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, թուեց համագումարին դժուարութիւնները եւ խրաքանչիւր երկրի պարտակատնութիւնները :

× Ծովակալ Ռէյնի, Միջերկրականի ամերիկեան տորմիղին հրամանատարը, որ միեւնոյն ատեն պետն է հարաւային Եւրոպայի դաշնակից ուժերուն, կ'առաջարկէ մանաւանդ կազմակերպութիւն մը ստեղծել Միջին Արեւելքի համար, անջատ՝ Ատլանտեանի դաշինքէն, բայց սերտօրէն կապուած անոր հետ: Իր կարծիքով, «անհրաժեշտ չէ զերազոյն հրամանատար մը Միջերկրականի մէջ »:

Տանըմարքցի արտաքին նախարարն ալ, որ հակառակ է Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցութեան, կ'առաջարկէ տեսակ մը դաշնագիր կընքել Միջերկրականի համար, սերտօրէն կապուած՝ Ատլանտեանի դաշինքին հետ:

× Զօր. Ասլընհաուըր Բէ. օր ներկայ եղաւ արեւմտեան պետութիւններ մեծ ռազմափորձերուն, Հանովերի մէջ (Գերմանիա): Ան յայտնեց զինուորներուն թէ իրենց պարտականութիւնն է պահպանել խաղաղութիւնը: « Հիմա կրնաք նորէն երթալ տեսնել ձեր աղջիկները, իսկ ես ալ ձուկ որսալու կ'երթամ »:

Ապա դառնալով «Անապատի առնէտներուն» , որոնք զաժան կռիւներ մղած էին Թունուզի մէջ, իր հրամանատարութեան տակ, ըսաւ:

— « Կը յուսամ թէ պատերազմ պիտի չըլլայ: Մեր դործն է ուժ ամբարել, խաղաղութիւնը պահպանելու համար: Ուրիշ մէկոց չկայ կատեդնելու համար համաձայնավարական դիկտատուրան» :

Ի՞նչ պիտի ըլլայ Իրանի վերջնագիրը

Կը հաստատուի թէ Պ. Հէրիմըն մերժած է Լոնտոն ղրկել Իրանի վերջնագիրը, մանաւանդ նամակ մը ուղղելով Տոքթ. Մոսատեղի: Թէհրանէն կը հետագրեն թէ հապճեպ խորհրդակցութիւններ կատարուեցան, այս մերժումին հետեւանքով: Կը կարծուի թէ Իրանի վարչապետը ուղղակի Լոնտոն պիտի ղրկէ վերջնագիրը :

Տոքթ. Մոսատեղ Բ. օր Շահին ներկայանալով, երկու ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցաւ: Ցետոյ դահլիճը բացուելէ յետոյ դումարեց: Տըրուած որոշումները գաղտնի կը պահուին :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Պ. Հէրիմըն իր նամակին մէջ դիտել կուտայ թէ վերջնագիրը նորութիւն մը չի պարունակեր, ոչ ալ « օգտակար եւ չինարար բան մը »:

× Անգլեւիրանեան ընկերութիւնը յայտարարեց թէ պիտի արձակուին 16—20.000 պարսիկ բանուորներ: Օրավարձերու վճարումն ալ պիտի դադրի այս ամսու վերջ :

Ընկերութիւնը 27000 պաշտօնեաներ ունէր Ապատանի մէջ, եւ ամսական 500.000 սթերլին պիտի խնայէ, վճարումները կրճատելով :

× Իրանի կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ նոր պայմանագիր մը պիտի կնքէ Մ. Միութեան հետ, փոխարինելու համար քարիւղի վէճին հետեւանքով կրցած վնասները :

× Կը հերքուի այն լուրը թէ դաւ մը սարքուած էր կառավարութեան դէմ :

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒԵԼԱԳԻՏՆԵՐՈՒ 22ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ բացուեցաւ Սեպտ. 15ին, Պոլսոյ մէջ, մանակցութեամբ 400 պատուիրակներու: Բացման ճառը խօսեցաւ Ֆուատ Քէօփրիւլիւ, նշելով թէ առաջին անդամ է որ արեւելեան քաղաքի մը մէջ կը դումարուի արեւելագէտներու ժողովը :

ՆԱԽԱԴԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ բուռն ճառ մը խօսեցաւ սովետական կարգուսարքին դէմ, նշելով. — « Խորհրդային սահմանադրութիւնը սնամէջ խոստումներ կը պարունակէ. խորհրդային քաղաքացին ոչ մէկ միջոց ունի պաշտպանելու իր իրաւունքները պետութեան դէմ: Խորհրդային քաղաքացին չարունակ վախի մէջ կ'ապրի: Խորհրդային ընկերութիւնը չամբուտ մըն է ուր կառավարութիւնը կը թափառի իբրեւ զիչատիչ անասուն, ահռելագործի մտանելով ամէնքը »:

ԲՈՐՆԱՅԻ դաշնակից հրամանատարութիւնը առաջարկեց վերսկսել զինադադարի բանակցութիւնները :

ՊՈՒՐՔԻՇԻ մէջ տասը տարիէն ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցան տասը ամբաստանեալներ, իրրեւ լրտես: Մեծ մասով կղերականներ են: Եպիսկոպոս մը, Օգոստինոս Փաշա, որ 81 տարեկան է, դատապարտուեցաւ 18 տարի խցարգելութեան եւ 1.200.000 լէյ տուգանքի :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ
Փարիզի մէջ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 21ԻՆ

ԴՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆի ծննդեան հարիւրամեակի առթիւ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէին:

Կը նախագահէ Պ. Կ. ՓՈՂԱՏԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Բանաստեղծէն ընտիր կտորներ կ'արտասանեն տիկիններ՝ Ն. Փիպրիք-Նեան եւ Արմ. Թալուեան:

29 Սեպտեմբեր, Շաբաթ ժամը 21ին, Պոմոնի դպրոցի սրահին մէջ: Մուտքը ազատ է:

Շ. Գարահիսարի հերոսամարտը

Շապին Գարահիսարի հերոսամարտի 36ամեայ – կը կը տօնուի Հոկտեմբեր 14ին, կիրակի, ժամը 15ին, Cercle Militaireի մէջ, նախաձեռնութեամբ «Սեբաստիոյ Մուրատեսնամնասիրաց»ի եւ Շ. Գարահիսարի «Ռազմիկ» Միութեան:

Դեղարուեստական բաժնի մանրամասնութիւնները յայտնուած կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ՎԵՐԱԲԱՅՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ

Սեվրի Մուրատեան վարժարանի 1951—1952ի դիրոցական տարեշրջանի մուտքի օրն է ՍԵՊՏ. 30ի ԿԻՐԱԿԻՆ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ ԵՒ ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Սիմոնեան եւ զաւակը, իրենց աղջականին ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 1000 ֆր. Ալֆորվիլի Կալոյա Խաչին եւ 1000 ֆր. ալ «Ցառաջ»ի տարածման համար :

× Մարսէյլ.— Տէր եւ Տիկին Ասատուր Քէօսէեան յայտնելով Այրի Տիկին Բրունէ Փափազեանի եւ ընկեր Շ. Նարդունիին Պ. Կ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ մահուան առթիւ 1000 Ֆրանք կը նուիրեն «Հայ-Բոյժ»ի տարածման Ֆոնտին:

×

Տէր եւ Տիկին Սուրէն Պատուեան, իրենց քեռայրին ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ 3000 Ֆր. կը նուիրեն Առնուվիլի Ֆ. Կ. Խաչի մանաճիւղին :

× Ֆէսճեան ընտանիքը ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ 1000 Ֆր. կը նուիրէ Առնուվիլի Ֆ. Կ. Խաչին :

ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Ահարոն Քօրթոչեան, Տէր եւ Տիկին Մեսրոպ Քօրթոչեան, Տէր եւ Տիկին Ն. եւ Հ. Կօշկարեան, Տէր եւ Տիկին Կ. եւ Վ. Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Ն. եւ Ա. Ֆրէնկեան, Տէր եւ Տիկին Ց. եւ Ա. Գափոյեան, իրենց մօրը եւ զոքանչին եւ քեռկնոջ ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱՄ ՔՕՐԹՈՇԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի 23 Սեպտ. կիրակի առաւօտ, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, 69 Louis Blanc, Lyon: Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒԻՆ Պալաս Մկրտիչեան եւ իր զաւակները Յովհաննէս եւ Գէորգ: Ինչպէս նաեւ Ադապի Պալաեան եւ իր որդիները Ղեւոն, Խաչիկ, Լուսաբեր: Տեղեկացնել Տիկին Սիրանոյշ Սինանեանի (Ծնեալ Թէրճանեան, Երզնկացի) 31 rue de Nice, Alfortville (S.):

ՀԱՑԵՒՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ
« ԱՐԱՐԱՑԻ » ՓԱՌԱՏՕՆԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանս. Բանակի Նախկ. Կամ. եւ Ռազմիկներու Բարեկ. Միութեան :

Հոկտեմբեր 21ին :

Եկեղեցական յիշատակի ալարողութիւն Փրատոյլ եկեղեցւոյն մէջ:

Հաղորդակցութիւն ի պատիւ Ֆրանսացի քաղաքային եւ զին. մեծ անձնուրաբութիւններու «Շաթօ տէ Ֆլէօռ»ի մէջ:

Ցայդապար՝ ամբողջ Մարսիլիահայ գաղութին համար:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ՀԻՆԳ ԵՐԿԻՐՆԵՐ, Իրան, Եգիպտոս, Լիբիա, Իսրայէլ եւ Ինդոնիզիա ազատ ձգուեցան առեւտուր ընելու Ա. Միութեան եւ արբանեակ երկիրներու հետ, Ապահովութեան Խորհուրդին որոշումով:

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— «Վարանդեան» կոմիտէին ժողովը՝ այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի խումբերու ներկայացուցչական ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Café Regent: Կը խնդրուի անպայման ներկայ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի ժողովը այս հինգշաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Վերսկսած են հայերէնի դասընթացքները ժամը ճիշդ 8ին :

ՇԱՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Սեպտ. 24ին, ժամը 21ին, դպրոցին սրբահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ԲՈԼՈՒՄՊՈ.— Հ. Ց. Դ. Արամ Ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ սրճարանը: Կը հրաւիրուին ընդհանուր ընկերները:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. «Եօթնեղբայրեան » Ենթ. ի ժողովը այս շաբաթ երեկոյ, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ.— Լիոն՝ Թ. Ա. .— Ձեր ուշադրութեան կը յանձնուի «Ցառաջ» դպրոցին :

ԱՑՆՃԱՐԻ «ՑԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ընկեր Ճապուրեան (Ս. Շամոնէն) հազար Ֆր. կը նուիրէ Ա.ենճարի «Ցառաջ» դպրոցին :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԲԱՅՈՒՄԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ԻՆ

Աշակերտութեանց համար դիմել վարժարան երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը՝

1, Boulevard du Nord — LE RAINCY

Հաղորդակցութեան միջոցները.— Eglise de Pantinէն 146 թիւ օթօպուսը եւ իջնել Raincy-Pavillon : Հեռաձայն՝ LE RAINCY 172

ԳՐԱՏՈՒԻՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական ամէն տեսակ գրքեր՝ հայերէն եւ եւրոպական լեզուներով :

Կոմիտաս վարդապետի եւ այլ հայ երաժիշտներու գործերը :

Դիմել Librairie Orientale H. SAMUELIAN, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6): Tél. Danton 88-65, Chèque Postal Paris 1278-35:

Fourrures GARA

5, Rue Bourdaloue, Paris (9) (Carrefour Châteaudun)

Réparations , Lustrage , Garde
Manteaux sur mesure, Transformations
R. M. 152.726 Tél. Tru. 64-81

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄՈՒՇՏԱԿԸ կ'ուզէ որ ունենայ, աշխատանքով, ապրանքով, ձեւով ու գինով մէկ հատիկ: Գացէք վերոգրեալ հասցէին:

10 % բացառիկ զեղչ ամառուան եղանակին ընթացքին :

Tél. Bot. 59-57

Արտասահմանէն Փարիզ եկող Հայերուն մասնաւորապար կը յանձնարարուի նկատի ունենալ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Փարիզեան նորաձեւութեանց մեծ վաճառատունը,
17, Boulevard des Capucines, Paris (Քաֆէ տը լա Փէյին ճիշդ դէմը): Հեռ. **OPE. 80.34**

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· **1100** ֆր·, Տար· **2200**, Արտ· **3000** ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին **10** ֆր· **C.C.P. Paris 1678-63**

Jeudi 20 Septembre 1951 Հինգշաբթի **20** ՍԵՊՏԵՄ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6564-ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԹԻՒ **1975**

ԽՄԲԱԳԻԸ՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՓՈՒԹԱՑՆԵԼ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄԸ»

Ատլանտեանի Խորհուրդին ժողովը, որ բացուեցաւ չաբաթ օր, Օթաւայի մէջ (Քանատա), խոստոքչն գաղտնի կը պահէ չատ մը կարզադրութիւններ :

Բայց, ինչ որ հրատարակուեցաւ մինչեւ այսօր, պաշտօնապէս կամ կողմնակի միջոցներով, բաւական է, գաղափար մը կազմելու համար անոր ծրագրի մասին :

Այսպէս, միջազգային մամուլը լայն մանրամասնութիւններ կը հրատարակէ զօր· Այզընհաուըրի տեղեկագրի մասին :

Այլեւս գաղտնիք չէ թէ արեւմտեան Եւրոպայի զերազոյն սպարապետը բաւարար չի դտներ ցարդ կատարուած աշխատանքները՝ վերազինման ձակատին վրայ :

Զօրավարը զանգազութիւն կամ թերակատարում կը տեսնէ կարզ մը երկիրներու մէջ, մատնանշելով անունները :

Եւ կը պահանջէ վերջացնել արեւմտեան Եւրոպայի վերազինումը, զինուորագրութիւն կատարել արագօրէն, պահեստի ուժերը կազմակերպել իւրաքանչիւր երկրի մէջ :

Սպարապետը չի մասնակցիր Օթաւայի ժողովին : Բայց ունի լիազօր ներկայացուցիչ մը, զօր· Պրէսլի, որ բերանացի կը հաղորդէ անհրաժեշտ լուսաբանութիւնները :

Ժամանակը որ խորհրդաժողովին կը մասնակցին 12 զինակից պետութեանց պատերազմական, արտաքին եւ ելմտական նախարարները :

Ուրիշ խօսքով, երբ ազգ· պաշտպանութեան նախարարները որեւէ յանձնառութիւն կը ստանձնեն, ստիպուած են նկատի առնել նաեւ պետական գանձին վիճակը, ինչպէս եւ քաղաքական յարաբերութիւնները՝ երկիրէ երկիր :

Ամէն պարագայի մէջ, ժողովը չի կրնար վճռական միջոցներ պարտադրել, խախտելով այս կամ այն երկրին տնտեսական - ելմտական հաստարակչռութիւնը :

Այս կացութիւնը կը հարկադրէ նոր վարկեր տալ Մ· Նահանգներէն, զարկ տալու համար սպառազինութեանց :

Հեռագիրները նորութիւն մը կը ծանուցանեն այդ ուղղութեամբ :

Մ· Նահանգները նկատի առնելով տոլարի տագնապը՝ արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, յանձն առած են 700 միլիոն տոլար տրամադրել յառաջիկայ 12 ամիսներու ընթացքին, զինամթերք պատրաստելու համար եւրոպական զինագործարաններու մէջ :

Ուրեմն, Եւրոպան ռազմական ապսպրանքներ պիտի ստանայ, վճարելի՝ տոլարով :

Կը նշանակէ թէ Մ· Նահանգներն ալ համաձայն են ընդհ· սպարապետին, վերազինումը փութացնելու համար :

Նոյն մտահոգութեամբ, դարձեալ Ամերիկան է որ կը պահանջէ Ատլանտեանի դաշինքին մէջ առնել Գունաստանը եւ Թուրքիան : Իրեն միացած են Ֆրանսա եւ Մեծն Բրիտանիա, եւ կը կարծուի թէ հարցը վճռուած է արդէն, հակառակ մէկ-երկու փոքր պետութեանց ընդդիմութեան :

Այսպէս, բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ վերազինումը պիտի չարունակուի չդեպլինդ, ամէն բանէ առաջ ապահովելով ուժերու հաւասարակշռութիւնը :

Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, գաղտնի ծրագրի մը խնդիրն ալ քննուած է խորհրդաժողովին մէջ, ի նախատեսութիւն անակնկալ յարձակումի մը :

Այս առթիւ, Անգլիոյ ազգ· պաշտպանութեան նախարարը եւ ուրիշներ փաստացի տեղեկութիւններ հաղորդեցին Մ· Միութեան եւ արբանեակ պետութեանց զինեալ ուժերու մասին :

Անգլիոյ ներկայացուցիչը չեչտեց թէ «իր հաշիւները հիմնուած են իրական փաստերու վրայ» եւ թէ «Մ· Միութեան զինեալ ուժերը ամէն օր կ'աւելնան, զօրութեամբ թէ համրանքով »:

Մինչ արեւմտեան զինակիցները չունդալից լուրեր կը հաղորդեն իրենց վերազինման մասին, Մոսկուան կը չարունակէ քար լուութիւն պահել :

Այդ լուութիւնը չատ աւելի վրդովիչ է, քան խաղաղութեան դղրդագին յոյցերը, կոչերն ու հանրագրութիւնները, որոնք սահմանուած են ահաւոր գաղտնիքներ պարակելու : Շ·

Հարիւր հազար ֆրանկ

ԱՁՆՁԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

« Յառաջ »ի հաւատարիմ ընթերցողներէն Պ· Մուշեղ Ձիլէրեանց երէկ **100.000** (հարիւր հազար) ֆրանկ յանձնեց խմբագրութեան, Այնեարի Յառաջ վարժարանին համար, իր երկրորդ զաւկին, Հրանտի ծննդեան առթիւ :

Մեր բարեկամը, որ միշտ սրտցաւ ուշադրութեամբ կը հետեւի հանրօգուտ ձեռնարկներու, անցեալ տարի ալ 20·000 ֆրանկ տրամադրած էր նոյն դպրոցին :

Եթէ ուրիշներ ալ հետեւէին իր օրինակին, յաջող սերունդի փրկութեան ...

Պոլսոյ ազգ. վարչութեան վաւերացումը

Պոլսոյ Ազգ· պատրիարքարանը հետեւեալ պաշտօնական գեկոյցը հաղորդած է մամուլին (14 Սեպտեմբեր) ·—

Վարչական ժողովը դումարուեցաւ 13 Սեպտ· 1951, Հինգշաբթի երեկոյ, Ազգ· Պատրիարքարանի մէջ եւ զբաղեցաւ օրակարգի հարցերով :

Առենապետ Պ· Գ· Գալաֆեան ժողովին տեղեկացուց թէ Իսթանպուլի Վսեմ· կուսակալը, զինքը իր մօտ հրաւիրելով յայտնած է որ կառավարութիւնը, ընդառաջ երթալով այս մասին կատարուած դիմումներուն, որոշած է վաւերացնել Պատրիարքարանի վարչական ժողովին ընտրութիւնը, միեւնոյն ատեն աւելցնելով թէ այս պարագան պաշտօնապէս մըն ալ պիտի տեղեկացուի պատրիարքարանին :

Ժողովը, համայնքին հանդէպ անգամ մը եւս յոյժ տրուած բարեացակամութեան այս ապացոյցին համար՝ իր երախտագիտութիւնը յայտնեց եւ խնդրեց իր Սրբազան նախագահէն՝ թարգմանը ըլլալ իր զգացումներուն մեր կառավարութեան մօտ, ինչպէս նաեւ Վսեմ· կուսակալին, որ միշտ հասկացող և սիրալիր վերաբերում ունեցած է համայնքը չահագրգռող խնդիրներուն նկատմամբ :

⚔ « Մարմարա» հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս առթիւ ·

Կառավարութեան այս բարեդէպ որոշումը ոչ միայն ընդհ· գոհունակութիւն կը պատճառէ Թրքահայ համայնքին, այլեւ առիթ կուտայ մեզի խորհելու թէ սահմանադրական օրէնքներով ընտրուած մեր հանրային իշխանութիւնը իրաւասու դերք մը ունի նաեւ պետութեան առջեւ :

Վարչութեան վաւերացումով կը նուիրագործուին նաեւ ընդհ· ժողովին որոշումները եւ օրինական անօրինութիւնները, որոնք անվերաքննելի վճիռներ կը մնան եւ գործադրելի հանդամանք ունին միչտ : Եթէ վարչական ժողովը Թրքահայ համայնքին գործադիր իշխանութիւնն է, ընդհ· ժողովն ալ վերին հսկիչն է որուն ծոցէն կը բխին հանրային մարմինները : Բոլորը իրարու կապուած են շղթայի դրութեամբ, իրրեւ համարատու եւ համարատու կազմակերպութիւններ : Կառավարութիւնը վարչական ժողովը վաւերացնելով, իր համամտութիւնը կը յայտնէ ընդհ· ժողովի անօրինութիւններուն մասին, եւ առիթ կուտայ ամէնուն անդրադառնալու թէ ժողովուրդը օրինապիրք մը ունի միչտ :

ԱՆԳԼԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԸ բժչկական քննութեան մը ենթարկուեցաւ, ինը մասնագէտներու կողմէ : Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ «թոքերը կազմական փոփոխութիւններ կրած են» : Թագուհին եւ արքայական ընտանիքին միւս ականաւոր անդամները անմիջապէս Լոնտոն հրաւիրուեցան : Կը կարծուի թէ թոքերէն մէկը հիւանդ է : Նոր քննութիւն մը պիտի կատարուի : Վարչապետը թագաւորին հետ խորհրդակցելէ վերջ, որոշեց երեսփ· ընտրութիւններ կատարել հոկտ· 25ին :

ՓԱՐԻԶԻ ՄՍԱՎԱՃԱՌՆԵՐԸ 50 % բայ էին Գ· օր, բայց նոր միս չղնեցին, այլ պատրաստ մթերքը ծախելով ղբաղեցան : Մասնաճառներու միութիւնը պատուիրեց իր անդամներուն միս չղնել կեդրոնական վաճառանոցէն : Ոստիկանութիւնը կը սպառնայ եւ տանել անասատողներուն առեւտրական արտօնագիրները :

Ցունաստան եւ Թուրքիա պիտի հրաւիրուին

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՆՈՐ ՎԱՐԿԵՐ ԿԸ ԲԱՆԱՆ, ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ատլանտեանի զինակիցներու ժողովին Գ· օրուան նիստին մէջ, Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ· Էչիսըն առաջարկեց իրրեւ անդամ ընդունիլ Ցունաստանը եւ Թուրքիան, բոլոր լիազօրութիւններով :

Ատլանտեանի դաշինքին 10րդ յօդուածը կը տրամադրէ միաձայն որոշում՝ այս հարցերու մէջ : Ամէն պարագայի մէջ, հարկ է վերաքննել դաշինքը, եթէ որոշուի ընդունիլ Ցունաստանը եւ Թուրքիան : Վիճաբանութեանց ընթացքին, Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Հոլանտայի արտաքին նախարարները հաւանութիւն յայտնեցին ընդունելու երկու թեկնածուները : Պ· Էչիսըն չեչտեց թէ անհրաժեշտ է « չուտ չարժիլ » : Այս առթիւ վկայութեան կանչելով զօր· Այզընհաուըրը, որ թերակղզի մը կը նկատէ Եւրոպան, բացատրեց թէ հարկ է պաշտպանել այդ չրջանին հիւսիսային եւ հարաւային կողերը : «Երկու երկիրները կրնան անմիջական եւ զնահատելի ուժ բերել Ատլանտեանի զօրքին, 600.000էն 750.000 զինուոր » :

Տանըմարքայի եւ Նորվեկիոյ արտաքին նախարարները խնդրեցին յետաձգել այս հարցը, մինչեւ որ կարենան հրահանգ ստանալ իրենց կառավարութիւններէն : Երկուքն ալ համաձայն են որ Ցունաստան եւ Թուրքիա ձեւով մը կապուին Ատլանտեանի դաշինքին· բայց կը կարծեն թէ երկու նոր թեկնածուներուն ընդունելութիւնը պիտի խախտէ դաշինքին հիմը, զայն տարածելով մինչեւ Միջին Արեւելք : Իրենց համար նախընտրելի է Միջերկրականեան դաշինք մը, որով Ցունաստանը եւ Թուրքիան կը մտնեն արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան ցանցին մէջ :

Կը կարծուի թէ Նորվեկիոյ եւ Տանըմարքայի կառավարութիւններն ալ պիտի մխանան միւս տասը զինակիցներուն, եւ անմիջապէս հրաւէր պիտի ուղղուի Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ : Բայց ընդունելութենէն վերջն ալ, պայման է որ 12 երկիրներուն խորհրդարանները վաւերացնեն :

Մասնագէտներ չատ կարեւոր կը դտնեն թուրքիոյ մասնակցութիւնը, նկատի առնելով անոր ռազմավարական դիրքը եւ պատմական չահերը Միջին Արեւելքի մէջ, իրրեւ կամուրջ մը նոր հրամանատարութեան մը որ կապուած պիտի ըլլայ զօր· Այզընհաուըրի սպարապետութեան հետ :

⚔ Նոյն նիստին մէջ, Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներու ազգ· պաշտպանութեան նախարարները պնդեցին որ աւելի մեծ ճիգ մը փորձեն միւս ինը անդամները, փութացնելու համար վերազինումը : Այս առթիւ հաստատուեցաւ թէ երեք Մեծերուն վրայ կ'իյնայ պաշտպանութեան բեռին 85 %ը : Միեւնոյն ատեն եւրոպական ազգերը դիտել տուին թէ չեն կրնար անմիջապէս զոհացում տալ զօր· Այզընհաուըրի պահանջին (աւելի չատ զինուոր տրամադրել, աւելի չուտ մարզել պահեստինները եւն·) : Այս առթիւ էր որ Մ· Նահանգներու ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ պատրաստ են 700 միլիոն տոլարի ապսպրանք տալու Եւրոպայի զինագործարաններուն : Այս վարկերուն չնորհիւ, կը յուսան փութացնել վերազինումը եւ գործ ճարել հազարաւոր բանուորներու :

ՄԻՇՏ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆԻ ՄԱՍԻՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆ

Մ· Նահանգներու Հիւլէական միացեալ յանձնաժողովին նախագահը, Ժերակուտական Մէքմահոն, կ'առաջարկէ մեծաքանակ հիւլէական զէնքերով սպառազինել բանակը, նաւատորմը եւ օդատորմիղը : Իր հաշիւներուն համաձայն, տարին՝ 30 միլիառ տոլար պիտի խնայուի այս ձեւով : Կ'ըսէ թէ մեծաքանակ արտադրութեամբ հիւլէական ռումբի ծախքը հրասայլի մը ծախքէն ալ պակաս պիտի ըլլայ : «Տարին վեց միլիառ տոլար յատկացնելով հիւլէական զէնքերու, Ռուսիոյ համար անկարելի կը դարձնենք որեւէ յարձակում : Մ· Նահանգներուն համար սահման չկայ հիւլէական ռումբերու արտադրութեան մէջ : Հիւլէական զէնքերով օժտուած բանակ մը աւելի քիչ զինուոր պիտի ունենայ, եւ աւելի չատ մասնագէտներ : Նաւատորմը կրնայ հիւլէական սուզանաւեր ունենալ, իսկ օդատորմիղը հիւլէական ռումբերով պիտի քանդէ թշնամի երկրին ճարտարագործական արտադրութիւնը, պատերազմին ջիղը » :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՅՈՐԴԱՆԱՆի թագաւորը, էմիր Թալալ կարդով պիտի այցելէ բոլոր արաբական մայրաքաղաքները, ամրապնդելու համար յարաբերութիւնները :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ տրուած բոլոր առեւտրական դիւրութիւնները ջնջուեցան Մ· Նահանգներու կառավարութեան կողմէ :

ՖՐԱՆՍԱՆ «Միլիարդ մը դարձած է ամերիկացի զինուորներուն համար», կը գրէ « Նիւ Եորք Թայմզ», կարզ մը թերութիւններ մատնանչելով :

ԱՐԱՒՆԵՐՈՒ ԵՒ ԻՍՐԱՑԷԼԻ հաչտարար բանակցութիւնները, որոնք տեղի կ'ունենան Փարիզի մէջ, նորէն յետաձգուեցան, սպասելով Իսրայէլի պատասխանին :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԼՐԱԳՐՒ ԹՈՒՂԹԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Գաղափարներու եւ տեղեկատուութեան ազատ շրջաբերութիւնը լրջօրէն վտանգուած է, թերթի թուղթի յարաճուն սովի հետեւանքով: Նոր տեսակի սով մը կը տիրէ աշխարհի մէջ, դրեթէ ամենուրեք:

Լրագրի թուղթը, թուղթի տեսակ մըն է, կը չինուի կակուղ փայտէ որ կը գտնուի Սկանտի – նաւիայ եւ Հիւս. Ամերիկայի անտառային շրջան– ներուն մէջ: Լրագիրը երեք տեսակ դեր կը կատարէ, կը դաստիարակէ, կը տեղեկացնէ եւ կը զուարճացնէ: Ահա թէ ինչու թուղթի տագնապը կը վտանգէ մշակոյթի տարածումը, մասնաւորա– բար յետամնաց երկիրներու մէջ:

Այս տագնապէն Հնդկաստան ամէնէն լրջօրէն վտանգուած երկիրներէն մէկն է: Լրագրապետի մը յայտարարութեան համաձայն, Հնդկաստանի թերթերուն մեծ մասը պիտի չկրնան հրատարակուիլ մէկ տարիէն, եթէ միջոցներ ձեռք չառնուին թուղթին ներկայ գինը իջեցնելու, եւ հայթայթումը բարելաւելու համար: Հնդկաստան կարկառուն օրինակ մըն է, որովհետեւ հոն մշակու– թային յարաճուն պահանջները հետզհետէ աւելի կը կարօտին թերթի թուղթի: Հնդկաստանի 350 միլիոն բնակչութեան մեծ մասը անդրադէտ է եւ UNESCOի օժանդակութեամբ արշաւի մը սկսած են անդրադիտութեան դէմ: Ժողովուրդին այն խաւերը որոնց կը սորվեցնեն արհեստի նախատա– րերքը, կը պահանջեն իրենց արհեստին յառաջա– ցման համար կարեւոր տեղեկութիւնները: Քաղա– քական եւ ընկերային հարցեր այսօր վիճաբանու– թեան նիւթ են միլիոնաւոր մարդոց, որոնց տա– կաւին երկիւղ անծանօթ էին այս մտահոգութիւն– ները:

Ընկերային այս յառաջդիմութիւնը կը հաս– տատէ իրական ծարաւ մը ընթերցումի, որու համար անհրաժեշտ է լրագրի թուղթի յարաճուն սպառում, եւ ուստի է որ դժգոհացում առնայ, եթէ կ'ուզեն որ Հնդկաստան շարունակէ իր յեղաշրջ– ման ընթացքը: Հինդ տարի առաջուան 30 հազար թոնի սպառումը այսօր կրկնապատկուած է եւ մօտ առնէն պիտի հասնի հարիւր հազար թոնի:

Հնդկաստանի վիճակը նման է այն երկիրնե– րուն որոնք կը պայքարին անդրադիտութեան դէմ եւ երբ այնքան ճիգ կը թափուի ամէն մարդու դրել - կարդալ սորվեցնելու, լրագիրները կը սխրանան աւելի եւս պակսեցնել իրենց էջերուն թիւը, ամբողջովին անհետանալու վտանգով:

UNESCOի վերջին ընդհանուր ժողովին զեղ– կուած տեղեկագրէ մը կը պարզուի որ «թուղթին սովը եւ հոս նիւթին տարապայման սղութիւնը կը սպառնան զրկել մեզ դաստարանի դիրքերէ եւ տեսարաններէ... Երբ կարդալ գիտցող անձերու թիւը 5 առ հարիւր կ'աւելնայ, անկարելի է ա– նոնց դիրք, թերթ եւ ուրիշ հրատարակութիւն– ներ հայթայթել»: Ընդհ. ժողովին Ֆրանսացի պատգամաւոր մը չեշտեց թէ Ֆրանսական Միու– թեան կարգ մը երկիրներու մէջ թուղթի տագնա– պը արդէն վտանգած է մշակութային եւ դաս– տիարակչական ծրագրին իրագործումը:

UNESCOի ընդհ. ժողովէն ընդունուած որո– շումի մը համաձայն, կազմակերպութեան ընդհ. տնօրէնը՝ Պ. Թօրէս Պօտէ, խնդրեց Միացեալ Ազ– գերու Կազմակերպութենէն Ժընեւի Տնտեսական եւ Ընկերային յանձնախումբին օրակարգը անցընել լրագրի թուղթի տագնապին հարցը: Միեւնոյն առեն Պ. Պօտէ ձայնասփիւռ կոչ մը ուղղեց մա– մուլի գործակալներուն եւ ամբողջ աշխարհի լրա– գիրներուն, խնդրելով որ պատրաստեն հանրային կարծիքը ներկայ տագնապին լուրջ վտանգներու մասին:

Մասամբ դռնէ դարմանելու համար այս վի– ճակը, հոս նիւթի միջազգային համաժողովը որ կը բացուի 14 ազգերէ եւ որ գումարուեցաւ Ուշինկթընի մէջ, քննելու համար լրագրի թուղ– թի բաշխումը, որոշեց 9500 թոնի անհրաժեշտ յատկացում մը ընել հետեւեալ երկիրներուն.— Հնդկաստան, Փիլիպպեան կղզիներ, Եուկոսլա– ւիա, Ցունաստան, Փաքիստան, Մալեզիա, եւ Սինկափուր, Ֆրանսան կը ստանար երեք հազար թոն:

Կացութիւնը աւելի լաւ չէ Արեւմտեան Եւ– րոպայի մէջ: Կը կարծուի թէ հակառակ Ֆրան– սայի յատկացման, տասնըհինգ փարիզեան օրա– թերթերէն հինգը միայն դալ տարի պիտի ունե– նան առաւել կամ նուազ ապահով վիճակ... Պել– ժիոյ մէջ 149 լրագիրներ եւ պարբերաթերթեր դադրեցան վերջին երկու տարիներու ընթացքին: Զոհերուն մէջ կը դտնուին բրիտանական երկու թերթեր որոնք հիմնուած են 93 եւ 73 տարիէ ի վեր առանց հաչուելու պարբերաթերթերը, թէեւ բա– տաւոր հրատարակիչներու կը պատկանին: Տանը– մարքայի նման փոքր երկրին մէջ չորս թերթեր դադրած են, եւ համաձայն դանիական լրագիր– ներու տնօրէններու նախագահին յայտարարու– թեան, « հետզհետէ անկարելի կը դառնայ բան– ուորին կամ գործաւորին գնել իր ամենօրեայ թերթը»:

Իսրայէլի մէջ մամուլը ամբողջովին անհե– տանալու դատապարտուած է, եթէ երկու ամիսէն տեղը չդրուի սպառուած պաշարին: Եգիպտոսը խիստ ազդուած է դիներու բարձրացումէն: Նմա– նապէս Աւստրալիան եւ Ափրիկէն ծանրօրէն ազ– դուած են տագնապէն:

Այս պիտաւի կացութեան հետեւանքներէն մէկը այն է որ վստահօրէն անդունդ կ'առաջնորդէ բազմաթիւ մտացի, մշակուած, անկախ եւ ընտիր թերթեր: Այսպէս է որ դրեթէ ամենուրեք հիա– նալի օրաթերթեր եւ պարբերաթերթեր մէկը միւ– սին ետեւէն կ'անհետանան եւ կամ տեւական սպառնալիքի տակ կ'ապրին:

Բաւարար նիւթական եկամուտ չունենալով, այս թերթերուն համար անկարելի է դիմագրաւել բարձրացող գիները: Համաձայն լրագրի Հրատա– րակիչներու Միջազգային Դաշնակցութեան թուղ– թին գինը 50էն 100 առ հարիւր աւելցած է մէկ տարուան մէջ եւ աւելի եւս ծանրացած է իբրեւ հետեւանք արտածման սակին, զոր կը դնեն կարգ մը արտադրող երկիրներ:

Լրագրի թուղթի տագնապը մասամբ վերա– դրելի է միջազգային լուրերու համար հանրային կարծիքին յարաճուն չահադրդռութեան, ձգտում մը որ ծնունդ առաւ վերջին պատերազմին: Ար– տադրութիւնը դանդաղօրէն կ'աւելնայ եւ այլեւս չի բաւեր գոհացնելու յարաճուն պահանջը: Իբ– րեւ հետեւանք՝ գիները կը բարձրանան եւ արա– մադրելի ապրանքը կը պակսի:

Քանատան թուղթի ամենամեծ արտադրիչն է, իսկ Մ. Նահանգները ամէնէն կարեւոր սպա– ռողներն են: Հետեւաբար, թերթի թուղթ ճարե– լու համար «տոլարի գօտիին» մէջ, պէտք է բա– ւարար «տրվիզ» ունենալ չուկայի մը մէջ, ուր չարաչահութիւնը չափէն աւելի կը բարձրացնէ գիները:

Ուրիշ երկիրներու մէջ թերթի թուղթի ար– տադրութիւնը կը խանգարուի տոլարի չգոյու– թեամբ որ կը սահմանափակէ հոս նիւթի գնում– ը: Գործարանները դանդաղ կ'աշխատին: Համա– ձայն Քանատայի Նիւզ Փրինթ ընկերութեան (թերթի թուղթի գործարանատէրերու ընկ.), ե– թէ բոլոր գործարանները լրիւ արտադրութեամբ պիտի բանէին, թուղթի արտադրութիւնը տարեկան 600 հազար թոնէն աւելի պիտի ըլլար:

Մ. Նահանգները ներկայիս կը սպառեն աւելի քան 60 առ հարիւրը աշխարհի արտադրութեան, մինչդեռ Հնդկաստան երկու անգամ աւելի ժողո– վուրդով մէկ առ հարիւր կը սպառէ: Երբ համաշ– խարհային արտադրութիւնը մօտ 20 առ հարիւր աւելցած է պատերազմէն ի վեր, սպառումը ին– կած է չատ մը երկիրներու մէջ: Այսպէս է որ բրի– տանական մամուլը իր պատերազմէն առաջուան թերթի թուղթի սպառման 52 առ հարիւրը ունի: Ամերիկեան թերթերու միջին ծաւալը 35 էջ է, քանատականը 30, Մ. Նահանգներու եօթնօրեակը չափաւ 100 էջի կը հասնի: Ասոր դէմ, չատ մը եր– կիրներու մէջ, թերթերը զեղչուած են եւ իջած վեց եւ չորս էջի:

Հոս նիւթի միջազգային համաժողովը մաս– նաւոր ձանձնախումբ մը նշանակած է որպէսզի զբաղի թերթի թուղթի բաշխման հարցով: Այս կազմակերպութիւնը արդէն միջոցներ ձեռք առաւ ի նպաստ այն երկիրներուն որոնք ամէնէն աւելի տուժած են տագնապէն: Նոր նպաստներ պիտի տրուին, թէեւ զրական դարման մը գտնելու միակ միջոցը այս կացութեան արագրութեան չափ– լումն է: Կարգ մը երկիրներու մէջ հետազօտու– թիւններ կը կատարուին, գտնելու այնպիսի նիւ– թեր որոնցմով կարելի ըլլայ փոխարինել փայտը, թուղթի խմոր չնեղելու համար: Անհրաժեշտ է մի– ջազգային ծրագրի մը կազմութիւնը, գոհացում տալու համար աշխարհի մը որ ծարաւի է լուրե– րու եւ ապահովելու մտաւոր հաղորդակցութիւնը ի սփիւռս աշխարհի:

UNESCO

«Բռնոլա» թերթի 50ամեակը

«Պրավդա»ն եւ Ռատիօ Մոսկուան հաղորդե– ցին թէ Սեպտեմբերի 16ին լրանում է «Բրձոլա» թերթի 50ամեակը:

«Բրձոլա»ն կոմունիստական առաջին զաղա– նի լրագիրն էր Անդրկովկասում, զոր 1901 Սեպ– տեմբերի մէկին հրատարակեց «Հանճարեղ»ը: Թերթը տպագրւում էր Թիֆլիսի զաղտնի տպա– րանում, վրացերէն լեզուով եւ մեծ դեր խաղաց Անդրկովկասի յեղափոխական պատմութեան մէջ:

«Մեսամէ Դասի» անուն կուսակցութիւնը, որի հիմնադիրը նոյնպէս Սթալինն է, կազմակեր– պուել է 1890ական թուերին, եւ ամենայեղափո– խական էր իր ժամանակի կազմակերպութիւն– ներից:

Իսկական պատմութեանը դիմենք այժմ:

Ով կարդացել ու սովորել է Ա. Միութեան կոմկուսի յեղ. չարժումների պատմ.ը, դիտէ, որ մինչ 1935 թիւը «Բրձոլա» եւ «Մեսամէ Դա– սի»ն չեն յիշուած ոչ մի զրքի մէջ:

Ենակիձէն եւ Մախոտացէն, որ Անդրկովկա– սի յեղափոխական չարժումների եւ զաղտնի տպա– րանների մասին զանազան աշխատութիւններ ու– նեն, նոյնպէս «մոռացել» են «Բրձոլա» եւ «Մե– սամէ Դասի»ի դերը:

1935ին էր, որ լոյս տեսաւ Բերիայի «Անդր– կովկասի Բոլշեւիկների պատմութեան մասին» զրքոյկը, նուիրուած «Բրձոլա»յին եւ «Մեսամէ Դասի»ին: Զրքոյկին հրատարակութիւնը մեծ զարմանք պատճառեց կոմունիստ վեսերականներին եւ պատմաբաններին: Վեդերաններից Սմիրնով մի յօդուած հրատարակեց «Պրավդա»յում, զար– մանք յայտնելով, որ այդ երեւակայական կազ– մակերպութիւնների եւ թերթերի դերը ոչ թէ լու– սաբանում, այլ, մթագնում եւ աղաւաղում է կոմկուսի վայրկեան պատմութիւնը: Յօդուածա– դիրը բողոքում էր յիշեալ զրքի հրատարակու– թեան դէմ:

Բերիան իր պատասխան յօդուածով պահան– ջեց փոշիացնել, հողմացրիւ անել կուսակցութեան եւ ժողովրդի թշնամիներին: Խիստ յարձակում զործելով Սմիրնովի վրայ, նրան ժողովրդի թշնա– մի հռչակեց եւ Սմիրնովը ենթարկուեց դա– տական պատասխանատուութեան:

Թէ ինչ կատարուեցաւ յետագային այդ վեր– նախաւում՝ ոչ ոք, դիտէ: Դրանով սկիզբ զրուե– ցաւ կուսակցութեան մի նորպատմութեան եւ սկը– սան կոմունիստ վեթերանների անողոք մաքրա– զործումները:

Բերիայի զրքոյկը, նոյն 1935ին թարգման– ուեց բոլոր լեզուներով եւ որպէս դասագիրք, ու– սուցման նիւթ զարձաւ բոլոր քաղ. խմբակների եւ կուս. կազմակերպութիւնների համար:

Եարոսլավսկու՝ «Համ. Կոմկուսի պատմու– թեան»զիրքը հռչակուեցաւ ապօրէն և վնասակար: Ցաջորդ կոմկուսի պատմութիւնը, իր էջերում մեծ տեղ տուեց Բերիայի «յայտնութիւններին»:

Ահա այդ առեղծուածային թերթի չխնամ– եակն է որ պիտի տօնուի ամբողջ Մ. Միութեան մէջ: Բայց կուզայ ժամանակը, եւ պատմութիւնն իր արդար դատաւճիռը կուտայ:

ԳԵՐՈՒՆԵԱՆ

Զուարճալի

— Ըսէ տեսնեմ տղաս այդ կերածիդ հայերէնը ի՞նչ է:

Ցակոբիկ լուռ մնաց, հօրը հարցումը այնքան ալ կարեւոր չէր որ ուշադրութիւնը չկեդրոնա– ցնէր իր մաքառոնի պնակին որուն վրայ հակած, պատառաքաղը ուղղահայեաց՝ ափին մէջ սեղմած, կը տնկէ կը հանէ մաքառոնի կոյտին մէջ, ջա– նալով կարելի եղածին չափ չատ հատիկներ ան– ցընել պատառաքաղին ծայրը:

Սակայն ըմբոստ հատիկները չեն հպատակիր իր կամքին, եւ, եւ կ'երթան եւ կը թողուն որ պատառաքաղը պնակին յատակին դպի, առանց, նոյնիսկ սկրտուք մը տանալու իրենց լերկ մար– մինին վրայ:

Ցակոբիկ կը ջղայնանայ: Իր պզտիկ եսը վի– րաւորուած կը զգայ տեսնելով իր անճարակու– թիւնը, բաղդատմամբ միւս սեղանակիցներուն, որոնք լեցուն պատառաքաղով աղուոր աղուոր կ'ուտեն առանց դժուարութեան:

Մեծերուն նայելով, պատառաքաղը բռնելու ձեւը կը փոխէ: Բայց անօգուտ: Գանի մը հատիկ– ներ զորս կը յաջողի պատառաքաղին վրայ առնել, մինչեւ բերանը հասնիլը կը թափին եւ կ'իյնան պնակին մէջ:

... Ո՛չի ... մեռ ...

Հայրը.— Ի՞նչ ըսիր, ի՞նչ ըսիր:

— Հայրիկ, մեղաւ ըսի:

Ցակոբիկ հինգ տարեկան է: Ցանպատրաս– ութ այս պատասխանը ափիբերան թողուց մեզ: Իր պզտիկ բարկութիւնը մեզ կը զուարճացնէր: Աչքերուն կարմրութիւնը աւելի չէշտուեցաւ, աչ– քերուն փայլը աւելցաւ, նոյնիսկ թթուած դիմա– գիծը աւելի գեղեցկացուց զինքը:

Մենք պիտի փափաքէինք Ցակոբիկը միշտ բարկացած վիճակի մէջ տեսնել, աւելի չատ սիրե– լու համար զինքը:

Հայրը զաւակ կրթելու ինքնատիպ կերպ մը ունի,— «Պէտք չէ տղոց երես տալ»: Ասիկա իր ման– կավարժական սկզբունքը:

Ոմով իր զաւկին տեղծած ուրախ մթնոլոր– տը ոչ մէկ կերպով անդրադարձում ունեցաւ իր դէմքին վրայ: Ան միշտ խոժոռ է: Ամսապահանջ հօր մը դիրքին մէջ մնալ կ'ուզէ: Փոխանակ կա– րեկցութեամբ մօտենալու իր զաւկին, աւելի նեղը ձգեց զայն, կրկին ընելով սկզբնական հարցումը, աւելի խստութեամբ:

— Ըսէ տեսնեմ, այդ կերածիդ հայերէնը ի՞նչ է:

ԱՂՕՐԻՔ ԷՐ

Գրեց Գ. ԽՈՒՑԻՈՒԼԸՆ

ԲԱԺԻՆ ՏԱՍՆ

Ծիծեռնակները ամառը կ՚ուզեն, թէեւ ամառ նոր սկսած է, ինչպէս որ մենք կ՚ուզենք, որ մեր տարիները դանդաղ անցնին, որ մեր ծերութիւնը ուշ գայ, որ մահը մեզ չգտնէ, երբ մենք մեզ պատրաստած չենք անոր համար։ Ամառը կ՚ուզենք, որ ան միշտ մնայ, որ ան չհեռանայ, որ ան չվերադառնայ։

Ծիծեռնակները ամառը կ՚ուզեն, որովհետեւ ամառը անոնք կրնան ապրիլ, կրնան սիրել, կրնան ուրախանալ։ Ամառը անոնք կրնան ամբողջ օրերը թռչկոտել, ամբողջ օրերը կրնան ճռուողել, ամբողջ օրերը կրնան ճախրել։ Ամառը անոնք կրնան ամբողջ օրերը կրնան ապրիլ։

Ամառը անոնք կրնան ամբողջ օրերը կրնան ապրիլ, որովհետեւ ամառը անոնք կրնան ամբողջ օրերը կրնան ուտել։ Ամառը անոնք կրնան ամբողջ օրերը կրնան ուտել, որովհետեւ ամառը անոնք կրնան ամբողջ օրերը կրնան գտնել։ Ամառը անոնք կրնան ամբողջ օրերը կրնան գտնել, որովհետեւ

«Բոլոր Անգլիացիները դուրս»

ԿԱՐԵՒՈՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԹԷՀՐԱՆԻ ՄԷՋ

Իրանեան քարիւղի վարչութիւնը աղդարարեց Ապատան մնացած Անգլիացիներուն թէ պիտի ճամբուին ամէնէն ուշը մինչեւ Հոկտ. 7, քանի որ յոյս չկայ նոր բանակցութեանց: Իրանի վարչապետը ինք ուղղակի Անգլիոյ պիտի դրկէ վերջնագիրը, իր դեսպանին միջոցաւ: Եթէ Անգլիա օգտակար առաջարկներ չընէ բանակցութիւնները վերսկսելու համար, ետ պիտի առնուի 350 անգլիացի պաշտօնեաներու բնակութեան արտօնագիրը:

Պարսիկները արդէն զործի ձեռնարկած են, նաւթահորերը բանեցնելու համար:

× *Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ կարգ մը կարեւոր ձերբակալութիւններ կատարուեցան Գշ. օր: Ձերբակալուած են զնդ. Մոհթասի, որ փոխ – նախարար էր նախկին զահլիճին մէջ, զօր. Բաղայ, ոստիկանութեան նախկին վերատեսուչը: Ձերբակալման հրամանագիրը հանուած է աչխա – տանքի նախորդ նախարարին՝ Փարվիզ Խոնարի դէմ, որ կը փնտռուի երբեւ դաւաճան: Կը փընտռուին նաեւ քանի մը երեսփոխաններ: Ետ կանչուած է Աւորպատականի նահանգապետը՝ Տոքթ. Ֆհզալ:*

Թէհրանի թերթերը կը դրեն թէ զահլիճին մէջ ալ փոփոխութիւններ պիտի կատարուին: Հրաժարած է ելմտական նախարարը, Վարեստի, որ քարիւղի աղդայնացման համաձայն ըլլալով հանդերձ, վնասակար կը դտնէ ծայրայեղ մի – ջոցները:

Իրանի կառավարութիւնը հետզհետէ կը ծանրացնէ իր ճնշումը Իրանի Դրամատան վրայ որ բրիտանական երկրորդ կարեւոր ձեռնարկն է Իրանի մէջ, քարիւղի ընկերութենէն վերջ: Վարչապետը ցնցեց այն բոլոր հրամանագիրները որոնց չնորհիւ կը զործէ դրամատունը: Միեւնոյն ատեն պատուիրեց ելմտական նախարարին՝ ետ առնել բոլոր կառավարական հաշիւները նոյն դրամատան հետ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐ, Նազարէթ Ատտուրեան (12 տարեկան) եւ կարապետ Տ. Կորիւնեան (9 տարեկան), ահռելի արկածի մը զոհ զացին Հալէպի մէջ, Սեպտ. 13ին: Զաւէն աւելի լեցուած Fառւչուկ մը պայթեցաւ եւ կառքին երկաթէ մասերը, օդին ճնշումէն, զօքաւոր թափով քշուեցան երկու պատանիներուն դլուխներուն, ծանրօրէն վիրաւորելով զանոնք: Երկու վիրաւորները անմիջապէս փոխադրուեցան Ալթունեան հիւանդանոցը, ուր, հազիւ հասած, կարապետ Տ. Կորիւնեան աւանդեց իր հոգին: Երկրորդը անմիջապէս ենթարկուեցաւ ծանր զործողութեան մը, ծանր վիճակի մէջ:

× *Դամասկոս — Հալէպ ճամբուն վրայ, ինքնաչարժի ծանր արկածի մը զոհ զացած է նաւթիլիփ Մոմճեան անուն Մարաչցի հայ չարժավար մը: Մահը եղած է վայրկենական:*

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը, Տոքթ. Ատենաւոր ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ, բացատրեց թէ իրենց երկիրն ալ դժբախտ Քորէայի վիճակին պիտի մատնուի, եթէ Գերմանները հեռու մնան արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութենէն: «Ի. Միութիւնը տաք պատերազմ պիտի չսկսի, խափանելու համար Գերմանիոյ միացումը արեւմտեան ճակատին: Ան կ'ուզէ ռեւանշական հանդամանք տալ Գերմանիոյ ներկայ վիճակին»: Այսպէս մեծժամ կ'ըլլայ արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետին կոչը:

ՔՈՐԷԱՑի դիւանադարձ յանձնախումբին դաշնակից եւ համայնավար անդամները հաւանեցան կցորդ սպաներ դրկել, որպէսզի ելք մը դտնեն, բանակցութիւնները վերսկսելու համար:

ԱՒՈՑԵՆԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան Ա. եւ Բ. խումբերը կը մրցին C. F. Bretigny դէմ, L'Hay les Rosesի դաշտին վրայ (Իտալացիներու նախկին դաշտ): Այս կիրակի 23 Սեպտ. պահեստի (Բ.) ժամը 2ին, իսկ Ա. խումբերը 3.30ին:

Կը խնդրուի Փարիզի եւ արուարձաններու մարզասէր հասարակութենէն քաջալերել մեր մարզիկները իրենց ներկայութեամբ:

Հաղորդակցութիւն.— Porte d'Italieէն առնել 186 օթօպիւս եւ իջնել վերջաւորութեան:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ՅԱՋի վարչութիւնը կը խնդրէ ծանուցանել թէ իր կայանի մանուկները կը վերադառնան այսօր, հինգշաբթի եւ Փարիզի ժան Կուժոնի եկեղեցին կ'ըլլան ժամը 3ին:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դերձակի քով աչխատելու համար աչակերտուհի մը կամ աչկերտ մը:

Դիմել Պ. Մանուկեանի 40 rue Condorcet, Paris (9): Հեռաձայն Tru. 65-47:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ
Փարիզի մէջ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 21ԻՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆԻ ծննդեան հարիւրամեակի առթիւ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէին:

Կը նախագահէ Պ. Կ. ՓՈՂԱՏԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Բանաստեղծէն ընտիր կտորներ կ'արտասանեն տիկիններ՝ Ն. Քիւրքիքեան եւ Արմ. Թաղուեան:

29 Սեպտեմբեր, Շաբաթ ժամը 21ին, Պոմոնի դպրոցի սրահին մէջ: Մուտքը ազատ է:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ

Սեվրի Մուրատեան վարժարանի 1951—1952ի դիւրոցական տարեշրջանի մուտքի օրն է ՍԵՊՏ. 30ի ԿԻՐԱԿԻՆ:

ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Ահարոն Քօրթօչեան, Տէր եւ Տիկին Մեսրոպ Քօրթօչեան, Տէր եւ Տիկին Ն. եւ Հ. Կօչկարեան, Տէր եւ Տիկին Կ. եւ Վ. Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Ն. եւ Ա. Ֆրէնկեան, Տէր եւ Տիկին Ց. եւ Ա. Գափոյեան, իրենց մօրը եւ զոքանչին եւ քեռկնոջ ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱՄ ՔՕՐԹՕՇԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդիստ պիտի կատարուի 23 Սեպտ. կիրակի առաւօտ, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, 69 Louis Blanc, Lyon: Իր յիշատակը յարդողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ . — Վալպարէզի (Մարսէյլ) դպրոցը կը վերաբացուի հոկտ. 1ին նոր պայմաններով: Արձանագրութեան համար ծնողքներէն կը խնդրուի դիմել Պ. ԱՍՏԻԿ ԱՇՃԵԱՆի, ամէն իրիկուն ժամը 5—7: Կը պաշտօնավարէ Պ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տարօնեան եղբայրները իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն, Պ. ԿԱՐՊԻՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ, իր բոլոր ընտանեկան պարագաներուն եւ այս առթիւ կը նուիրեն, փոխան ծաղկեպսակի, 2000 Ֆր. Փարիզի Աղքատախնամին:

Ինր ցաւակցութիւններ կը յայտնեն նաեւ Պ. ԼԵՒՈՆ ՄՈՋԵԱՆի մահուան առթիւ, Այրի Տիկ. Անժէլ Մոզեանի, իր զաւակներուն եւ բոլոր պարագաներուն եւ, այս առթիւ, նոյնպէս կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսակի 2000 Ֆրանք Աղքատախնամի ծերանոցին:

× *Ընկեր Յովհաննէս Թորոսեան փոխան ծաղկեպսակի Պ. ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ 1000 Ֆր. կը նուիրէ Այնճարի դպրոցին:*

Պ. Յարութիւն Խաչերեան նոյնպէս 1000 Ֆր. Այնճարի դպրոցին, նոյն առթիւ:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— «Վարանդեան» կոմիտէին ժողովը՝ այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Եդիպատացի» կոմիտէի խումբերու ներկայացուցչական ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 20.30ին, Café Regent: Կը խնդրուի անպայման ներկայ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի ժողովը այս հինգչաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Վերսկսած են հայերէնի դասընթացքները ժամը ճիշդ 8ին:

ՇԱՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Սեպտ. 24ին, ժամը 21ին, դպրոցին սրբահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԱՆԻԼԻՒ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Ց. Դ. Արամ Ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ սրճարանը: Կը հրաւիրուին չբնանի բոլոր ընկերները:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. «Եօթնեղբայրեան» Ենթ.ի ժողովը այս չաբաթ երեկոյ, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պուլվար Օտտոյի Վռամեան Ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Chope du Nord: Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահը:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ.— Ensisheim Ս. Մով.— Վճարած է մինչեւ 951 Նոյեմբեր 12: Վեցամսեայի տարբերութիւնը 300 Ֆրանք է:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ԻՆ

Արձանագրութեանց համար դիմել վարժարան երկուչաբթի եւ հինգչաբթի օրերը՝

1, Boulevard du Nord — LE RAINCY

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Eglise de Pantinէն 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Raincy-Pavillon: Հեռաձայն՝ LE RAINCY 172

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵՆԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական առարկաներ, fantaisie գեհարեղէններ, կիներու պայուսակներ փաթիգեան ճաշակով եւ ընտիր services այրերու համար:
ՄԵՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
106 Bld. Magenta, Paris (10) Tél.: Nord 05–78

Manufacture de Bonneterie Fantaisie
ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris IIe
Téléph. : CENtral 78-44
ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris XXe
Téléphone : MEN. 05 - 44
ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ
Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ **2-28, 2-40, 3-28** եւ **1-40**
Ժերզէ եւ էնթերլօք՝ բուրդէ կամ բամպակէ
Բամպակ՝ Côtes 2/2.
Եղանակէն առաջ եւ ամենամանկավարուն, բացառիկ գիներ ու վճարման դիւրութիւններ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Vendredi 21 Septembre 1951 Ուրբաթ 21 ՍԵՊՏԵՄ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6565-Նոր շրջան թիւ 1976

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ՝ԱՏԵԼՈՒԹԵԱՄԲ

Սեպտեմբեր 12ին խորհրդաժողով մը հրաւիրուած էր Երեւանի մէջ,— « Հայաստանի խաղաղութեան կողմնակիցներուն կոնֆերանսը» , ինչպէս կ'ըսէր պաշտօնական հրաւէրը :

Անշուշտ միայն Հայաստանի յատուկ չեն այս ժողովները, այլ ծրագրուած՝ ամբողջ Խ· Միութեան համար, համաձայն «խաղաղութեան պաշտպանութեան սովետ· կոմիտէի որոշումներուն »:

Ամփոփուելով մեր հայրենիքին վրայ, ըսենք թէ չատոնց սկսած էին նախապատրաստական աշխատանքները, կարելի եղածին չափ հանդիսաւոր եւ պատկառելի հանդամանք մը տալու համար այս ցոյցին :

Կազմակերպիչ յանձնախումբին նախագահը , ծանօթ ակադեմական Վիքթոր Համբարձումեան , այս առթիւ հեռագիրներ ուղղած էր նաեւ արբանեակ երկիրներու «պրոդրեսիվ» կազմակերպութեանց :

Ժողովէն չաբաթներ առաջ, Երեւանի անթելը տեղեկութիւններ կը հաղորդէր նախապատրաստական աշխատանքներու մասին: Կը նկարագրէր պատուիրակներու ընտրութիւնը, ժողովներու մէջ խօսուած ճառերը եւայլն :

Ցուցահանդէս մըն ալ բացուած էր Արզնիի շրջանին մէջ, հետեւեալ նշանաբանով :— « խաղաղութիւն ամբողջ աշխարհի մէջ» :

Անթելը կ'ըսէր թէ ցուցահանդէսին մէջ կ'երեւային չատ մը նշանաւոր խոտանիներ եւ նկարներ, պատկերացնելու համար «սովետական մարդոց » խաղաղասիրական պայքարը: Թէ քով քովի դրուած էին Ֆրանսացի դիտական Ժոլիօ - Քիւրիի, Քէնթրպըրիի արքեպիսկոպոսին եւ Թուրք բանաստեղծ Նազըմ Հիքմէթի նկարները :

Մնացեալը կը լրացնէին ճառերը — մէկը միւսէն կրակոտ: Բոլորն ալ ուղղուած՝ «պատերազմի հրձիգներուն դէմ »:

Անհրաժեշտ չէ մանրամասնութեանց մէջ մտնել, ամբողջական գաղափար մը կազմելու համար այս կարգի ցոյցերու մասին:

Ազդանշան մըն է այս, որ կը դործադրուի ամէն տեղ, միեւնոյն հոսանքներուն մէջտեղ :

« Խաղաղութիւն, խաղաղութիւն » կ'աղաղակեն ամէն տեղ, բանաձեւեր քուէարկելով եւ ստորագրութիւններ հաւաքելով :

Արդէն իսկ լեռնակուտակ հանրագրութիւններ կազմուած են ամէն տեղ, միեւնոյն բովանդակութեամբ: Շարժման մէջ դրուած են այլազան հոսանքներ, յառաջդիմականներէն մինչեւ կղերականները :

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսն ալ անցած է այս շարժումին գլուխը, եւ պարբերաբար կոչեր կ'ուղղէ, հետեւողութեամբ Խ·Միութեան միւս հոգեւոր պետերուն :

Ո՞րքան յառաջ գաած է խաղաղութեան դատը, այս դղրդոցին իրարանցումին մէջ: Ցառա՞ջ գացած, թէ աւելի թուլցած, վտանգուած է :

Հարցումին պատասխանը կրնաք փնտռել - գտնել առանց մեծ դժուարութեան :

Քանի կը սաստկանան «խաղաղասիրական » ցոյցերը, այնքան կը թանձրանայ կասկածամտութեան, փոխադարձ անվստահութեան մթնոլորտը:

Երբեք այսքան ահաւոր անջրպետ մը բացուած չէր բոլշեւիկեան աշխարհամասին եւ աշխարհի մնացեալ մասին միջեւ :

Հորիզոնը այնքան ամպոտած է որ, մարդիկ խաղաղութեան կոչերէն անդամ կը վախնան :

Իւրաքանչիւր երկիր ինքնապաշտպանութեան միջոցներ կը մտածէ, նեցուկներ եւ աջակիցներ կը փնտռէ :

Եւ զինարշաւն է որ յառաջ կ'երթայ սրընթաց, հեղնելով խաղաղութեան աղաւնիները: Հրապարակային վերազինում՝ ատեն, յարաճուն պատրաստութիւն՝ անդին, քար լռութեամբ :

Խաղաղութեան կոչերէն չատ աւելի բարձր կը հնչեն ատելութեան դասերը, որոնք մանաւանդ ատելութեան վերածուած են սովետական աշխարհին մէջ:

Ատելութիւն՝ ոչ միայն դասակարգային ըմբռնումով, այլ իրբեւ ընդհանուր նշանախօսք , անհնայ հալածելու , վարկաբեկելու, փոշիացնելու համար ոչ-բոլշեւիկը :

Նոյն ախտը չէ՞ր որ հայկական ջուրերն ալ պղտորեց, ազատ արտասահմանի մէջ, չնորհիւ դաս մը չոչորթներու :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՃԻՇԴ ՄԵԶԻ ՊԷՍ...

Գերման տարագիրներն ալ եւս կը պահանջեն իրենց «արեւելեան նահանգները»:

Ճիշդ այնպէս ինչպէս մենք :

Անոնք ալ յուշագիրներ կը ներկայացնեն : Պայքար կը մղեն թերթերով : Ճառերով : Հրապարակային ժողովներով եւ բողոքներով :

Անոնք ալ զառնօրէն կը մեղադրեն Դաշնակիցները — մեր երէկուան եւ այսօրուան բարեկամները — դիտել տալով թէ մոռցած են իրենց դէմ գործուած անիրաւութիւնները :

Եթէ մենք մէկ միլիոն ենք իբրեւ տարագիրներ, անոնք 8 — 10 միլիոն կը հաշուեն իրենց թիւը :

Այդ համեմատութեամբ ալ ընկերակցութիւնները ունին — ըսէք՝ Հայր· Միութիւններ — մի - լիոնաւոր անդամներով: Կը հրատարակեն 181 թերթեր (մերինները հարիւրէն պակաս չեն) :

Առ այժմ անձայն ըլլալով — ինչպէս մենք — Գերմանիոյ արեւելեան նահանգներէն արտաքսուած տարագիրները կը պահանջեն, իբրեւ բարոյական գոհացում ,—

1.— Արեւելեան նահանգներէն ներկայացուցիչներ ընդունիլ արեւմտեան Գերմանիոյ խորհրդարանի մէջ : (Այդ նահանգները բաժնուած են Խ· Միութեան եւ Լեհաստանի միջեւ, ինչպէս մեր հողերը՝ նոյն պետութեան եւ Թուրքիոյ միջեւ) :

2.— Արեւելեան գերման համալսարան մը հիմնել, իբրեւ խորհրդանշան :

3.— Արեւմտեան Գերմանիոյ արտաքին գործերու նախարարութեան մէջ պաշտօնատուն մը հաստատել «արեւելեան գործերու համար»:

Ի՞նչ տարբերութիւններ կան անոնց եւ մեր միջեւ ,—

1.— Գերմանները կը բողոքեն «տարագիր» եւ «զրկեալ» բառերուն դէմ: Կ'ուզեն կոչուիլ «արտաքսեալ», քանի որ բռնի արտաքսուեցան իրենց նահանգներէն եւ ապաստանեցան երկրին արեւմտեան շրջանները :

Մենք տեղահան եղանք , երկու ժամ անդին ջարդուելու համար: Իսկ մնացողները արտասահման փախան :

2.— Թերթերը կը գրեն թէ անոնք 700 կոչնակներ «փոխ առած են» արեւել· Գերմանիայէն եւ պիտի հնչեցնեն «մինչեւ որ կարենան կորսուսեալ հայրենիքը վերադառնալ»: (Առաջին հաւաքական ղօղանջը այս չաբթու, Պերլինի արեւմտեան մասին մէջ) :

Գերման «արտաքսեալները» դիտե՞ն որ իրենց հայրերն ու մեծ հայրերը հալեցուցին մեր ժամերուն եւ վանքերուն փառաւոր կոչնակները, Թուրքերուն հետ միասին, յամի չնորհաց ···

Թերեւս քանի մը հատ ալ Պերլին կը դտնուին:

Վ.Ա.Հէ

ՓԱՐԻԶի 11.000 ՇԱՐԺԱՎԱՐՆԵՐԸ (չօֆէօր) գործադուլ հռչակեցին երէկ, հինդշաբթի, բողոքելով բժշկական քննութեան դէմ: Ոստիկանութեան վերատեսչութիւնը նկատելով որ արկածները չաճախադէպ կը դառնան, որոշած է պարբերաբար բժշկական քննութեան ենթարկել չարժավարները: Առջի օր 81 հոգի հրաւիրուած էին բայց 41 հոգի ներկայացան: Նոր կանոնադիրը կը սրամադրէ տասը տարին անդամ մը քննութեան ենթարկել 45էն վեր չարժավարները, իսկ հինգ տարին անդամ մը՝ աւելի տարէցները: Շարժավարները կը վախնան որ իրենց գործը կորսնցնեն այս քննութեանց հետեւանքով: Ոստիկանութեան տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ 1948ին երբ 8500 արտօնուած չարժավարներ կային, 4089 արկածներ պատահեցան. իսկ 180.000 անհատական կառքեր պատճառ եղած են 45.085 արկածներու :

ՄՍԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒ ՄՆԴԻՐԸ հետզհետէ կը ծանրանայ: Զորեքշաբթի օր միայն 664 խանութներ բաց էին, բայց չատ բան չունէին ծախելու համար: Մեծ մասը չուզեր միս գնել կեղրոնական սպանդանոցէն, այնպէս որ հազարաւոր տանտիրուհիներ չեն կրնար միս ճարել: Ոստիկանութիւնը կ'ըսէ թէ 10 % զեղչով ալ բաւարար չահ կը մըննայ մսավաճառներուն, քանի որ մեծաքանակի գնիները իւկած են: Թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը վճռած է տեղի չտալ: Մսավաճառները Սզդ· ժողովին դիմած են: Ոստիկանութիւնը մտանաւոր խանութներ կը ցուցնէ տանտիրուհիներուն, որպէսզի առանց մսի չմնան :

Երեք խնդագիներ կը փնտռուին

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻԻՆ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵԻ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՆԴԱՄԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ատլանտեանի Խորհուրդը Դ֊ր· օրուան նիստին մէջ որոշեց երեք խնդիրներ, բանխոսց մարդիկ ճարել Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներուն մէջ, որպէսզի 60 օրուան մէջ լուծեն հետեւեալ խնդիրը · — Ի՞նչպէս ընել որ արեւմտեան եւ - րոպան չանհանգստայ, վերազինման ծախքերու ահռելի բեռին տակ :

Այս որոշումը տրուած է անոր համար որ, խորհրդաժողովը չէ կրցած գործնական ելք մը գտնել, զօր· Այզընհաուըրի պահանջին առթիւ : Ի՞նչպէս գոհացում տալ սպարապետին, փութացնել վերազինումը եւ պինուորագրութիւնը, առանց ելմտական տագնապ մը ստեղծելու· տագնապ մը որ արդէն կը սպառնայ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ ուրիշ պինակից երկիրներու :

Կը կարծուի թէ երեք «խելացի»ներէն Մ· Նահանգներու թեկնածուն պիտի ըլլայ Պ· Հէրիմըն, նախագահ Թրումընի արտաքին գործերու խորհրդականը, որ Թհհրան գացած էր վերջերս, լուծելու համար անգլեւիրանեան վէճը: Անգլիոյ թեկնածուն կրնայ ըլլալ իր ելմտական նախարարը , իսկ Ֆրանսայի ներկայացուցիչը՝ Ժան Մոնէ , քառամեայ ծրագրին հեղինակը :

Երեք թեկնածուները երբ ընտրուին, անմիջապէս գործի պիտի ձեռնարկեն, չարունակ ժողովի դումարելով եւ խորհրդակցելով պիւտճէտներու, պինուորական վարիչներուն հետ :

× կարգ մը թերթեր կը պնդեն թէ զօր· Այզընհաուըր թելադրած է երկու տարուան բարձրացնել պինուորութեան չրջանը, որպէսզի կարելի ըլլայ բաւարար ուժեր ճարել :

Այս առթիւ ճշդում մը տալուելաւ, ըսելու համար թէ զօրավարը մեղադրանքներ չէ ուղղած, « յանդգնաւոր » սեպելով պինակից երկիրները եւ մասնաւորապէս Ֆրանսան :

× Զորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ, սկզբունքով համաձայնութիւն գոյացաւ Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ ընդունելութեան մասին: կարգ թերթեր կը գրեն թէ ընդունուած է երկու երկիրներուն անդամակցութիւնը, Տանըմարքան ալ հաւանած ըլլալով: Այս յաջողութիւնը կը վերագրուի Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարին, Պ· Էչիսընի, որ հետեւեալ տեսակէտը պարզած է ,— եթէ Ցունաստան եւ Թուրքիա յարձակում կրեն , բոլոր արեւմտեան պետութիւնները փաստօրէն պատերազմի մէջ պիտի ըլլան, այդ երկու երկիրները անդամ ըլլան թէ ոչ: Բայց եթէ ընդունուին եւ Ատլանտեան պետութիւն մը յարձակում կրէ, Ցունաստան եւ Թուրքիա կրնան պատերազմի չմտնել :

Նոյն օրուան նիստին մէջ, որոշուեցաւ Հոսմի մէջ քննել պինուորական խնդիրները, անհրաժեշտ լուսաբանութիւնները ստանալով զօր· Այզընհաուըրէն: Մասնաւոր յայտարարութիւն մը պիտի հրատարակուի Իտալիոյ դաշնագրի վերաքննութեան մասին: — Նորէն քննուեցաւ Միջերկրականի հրամանատարութեան խնդիրը, առանց վերջնական ելքի մը յանգելու :

Նոր ընտրութիւն Անգլիոյ մէջ

Անգլիոյ վարչապետը պաշտօնապէս հաստատեց թէ երեսփ· ընտրութիւնները պիտի կատարուին յառաջիկայ Հոկտեմբեր 25ին: Այս մասին արդէն խօսած էր թագաւորին հետ, որուն առաջադրական վիճակը ծանր մտահոգութիւն կը պատճառէ :

Պ· Էթլի հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ ճախնաստիւռ ճառով մը·

— « 18 ամիսէ ի վեր, կառավարութիւնը երկրին գործերը կը վարէ չատ փոքր մեծամասնութեամբ մը: կը կարծեմ թէ ժամանակը եկած է ընտրողներէն խնդրելու որ նորոգեն իրենց վստահութիւնը կառավարութեան եւ բաւարար աջակցութիւն ընծայեն լուծելու կարեւոր խնդիրները , ներքին թէ արտաքին » :

Երեսփ· ժողովին վերամուտը, որ տեղի պիտի ունենար Հոկտեմբեր 16ին, պիտի կատարուի 4ին: Ժողովը պիտի լուծուի Հոկտեմբեր 5ին: Նորընտիր խորհրդարանին բացումը պիտի կատարուի Նոյեմբեր 6ին :

Առաջին անգամ է որ վարչապետ մը անթելով կը հաղորդէ ընդհ· ընտրութեանց լուրը: Մինչեւ հիմա թագաւորը կը կատարէր այս գործը :

Պ· Էթլի անձնական նամակներ ուղղեց կուսակցապետներուն, յայտնելով թէ թագաւորը հաւանած է խորհրդարանին լուծման :

Պահպանողականները կը ցնծան արդէն, ջախջախիչ յաղթանակ մը նախատեսելով, չլիաւորութեամբ Զըրչիլի: կը յուսան մինչեւ 100 քուէ աւելի չահիլ եւ իշխանութեան գլուխ անցնիլ, մանաւանդ որ պատկառում ծագած է աշխատաւորական կուսակցութեան մէջ:

Ներկայ երեսփ· ժողովին մէջ ընկերվարականները ունին 316 անդամ, պահպանողականնե -

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ի՞ՆՉՊԷՍ Կ'ԱԶԻ ՆՈՐ ԻՍՐԱՑԷԼԸ

ՕՐԸ ՀԱՋԱՐ ՄԱՐԴ ԴԷՊԻ ԵՐԿԻՐ.— ՀՐԵԱՆԵ – ՐՈՒ ԹԻՒԸ, 650.000 ԷՐ 1948ԻՆ, ԱՃԺՄ ԲԱՐՁՐԱ-ՑԱԾ Է, 1.345.000Ի.— «ՎԵՐԱԴԱՐՁԻ ՕՐԼՆԻՔ»ՈՎ, ԱՄԷՆ ՀՐԵԱՑ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՈՒՆԻ ԻՐ ՀԱՑ – ՐԵՆԻՔԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼՈՒ

Անցեալ շաբթու Լոնտոնի կարեւոր օրթեր – թերթերէն մէկը բացառիկ թիւ մը հրատարակեց, նուիրուած Իսրայէլի: Թերթը կը պարունակէ բազմակողմանի տեղեկութիւններ նորակազմ Հրէաստանի մասին,— պատմական, աշխարհա – գրական, քաղաքական, վիճակագրական, ուսում – նական եւայլն:

Այսօր կ'ամփոփենք ներգաղթի վերաբերեալ տեղեկութիւնները, որոնք այնքան հրահանգիչ դասեր կը պարունակեն:

Հրէական պետութեան հաստատումէն ի վեր (1948, Մայիս 14), Հրէական Գործակալութիւնը եւ ուրիշ կազմակերպութիւններ իրենց ճիգերը կեդրոնացուցած են զանգուածային ներգաղթին վրայ, մէկն ըլլալով հողագործական դաղութներ – րու հաստատումը, մանուկներու խնամատարու – թիւնը եւայլն:

Պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն, պետութեան հաստատումէն մինչեւ 1951 Յունիս 638.597 հոգի մտած են Իսրայէլ, 25 առ հարիւրը օդի, մնացեալը ծովու ճամբով: (1918էն 1948 Պաղեստին գաղթած են 460.000 Հրեաներ):

Այս հայրենադարձներուն ճամբու ծախքը Հրէական Գործակալութեան վրայ է այս տարուան սկիզբէն ի վեր: Նորեկներուն 55 %ը հայրենիք վերադարձած են Արեւելքէն,— Իրաքէն՝ 107.000, Եմէնէն՝ 48.000, Մարոքէն, Ալժերիայէն եւ Թունուզէն՝ 39.000, Լիբիայէն 35.000, Թուրքիայէն՝ 33 հազար, Իրանէն 18.000 եւայլն:

Մնացեալ 45 առ հարիւրը գլխաւորաբար դա – ցած են եւրոպական երկիրներէ, փոքր մաս մը՝ Հարաւ. եւ Հիւսիսային Ամերիկաներէն եւն. (Ռումանիայէն 105.000, Լեհաստանէն 103.000, Պուլկարիայէն 36.000, Չեխոսլովաքիայէն 18.000, Հունգարիայէն 14 հազար, Եուկոսլաւիայէն 7000 եւայլն): 1943ին Իսրայէլի հրեայ հասարակու – թեան մէջ արեւելեան համայնքները կը կազմէին 20 առ հարիւր, այժմ այս համեմատութիւնը բարձրացած է 35 առ հարիւրի:

Հրէական Գործակալութիւնը մասնաւոր պաշ – տօնատուն մը կը պահէ, նորեկները տեղաւորելու եւ խնամելու համար: Անմիջապէս որ անոնք ցա – մաք իջնեն չոգենաւէն կամ օդանաւէն, կը փոխա – դրէ ընդունելութեան կեդրոններ, ուր բժշկական քննութիւն կը կատարեն եւ դասերու կը բաժնեն, կը հոգան հոգեկան եւ նիւթական պահանջները, մինչեւ որ կարենան իրենք զիրենք պահել:

1950ի Յունուարին ներգաղթի 36 կայաններ կային 106.000 նորեկներով, որոնց ամբողջ հոգը կ'իյնար Հրէական Գործակալութեան վրայ:

Մօտ 145.000 նորեկներ այժմ կը բնակին 150 առժամեայ կեդրոններու մէջ որոնք հետզհետէ պիտի վերածուին հողագործական գիւղերու եւ աւաններու: Կազմակերպիչները կը դործեն համաձայն մասնաւոր ծրագրի մը, ժողովուրդը ցըր – ուելու համար երկրին բոլոր մասերուն մէջ, գիւ – բացնելով ընդհանուր աճումն ու բարգաւաճումը: Աւելի քան 480.000 նորեկներ մնայուն բնակարան – ներ ստացած են, մեծ մասով հաստատուն չէն – քեր, փոքր մաս մըն ալ փայտաշէն տուներ:

Իսրայէլի հրեայ բնակչութիւնը 650.000էն բարձրացած է 1.345.000ի: Ընդհանուր բնակչու – թեան թիւը կը հաշուեն իբր մէկուկէս միլիոն:

Պետութեան մէկուսաւ հաստատուած են 277 երկրագործական գաղութներ, որոնք իրենց դո – յութիւնը կը պարտին Սէոնական Միութեան 70 տարուան գործունէութեան: Պետութեան հաստա – տումէն մինչեւ 1950 Յունիս 30 Հրէական Գործա – կալութեան Տեղաւորման վարչութիւնը հաստա – տած է 258 նոր գաղութներ, 75ը հաւաքական դրութեամբ (ֆիպպուգ), 182ը իրրեւ գիւղեր: Յունիսի վերջը 535 հողագործական գաղութներ կը հաշուէին Իսրայէլի մէջ:

Պետութեան սեղմումէն ի վեր 120.000 հոգի նուիրուած են հողագործութեան: Ասոնց 110.000ը նորեկներ են: Նոյն ժամանակամիջոցին Հրեաստ – րու կողմէ մշակուած տարածութիւնը 700.000 արտավարէն (ակօնիմ) բարձրացած է 2.000.000ի:

Իսրայէլի համար ներգաղթը կողմնակի գործ մը չէ, այլ հիմնական դրութիւն: Առժամեայ կա – ռավարութիւնը երբ Իսրայէլի անկախութիւնը կը հռչակէր 1948 Մայիս 14ին, իր առաջին գործը ե – ղաւ ջնջել բրիտանական իշխանութեան 1939ի Սպիտակ Տետրակը, որ խոստովէն կը սահմանա – փակէր Հրեաներու ներգաղթը եւ հողերու գնու – մը: Նորաստեղծ պետութեան այս առաջին գործը կը խորհրդանշէր «Ազատականներու համախմբ – ում »ի սկզբունքը:

ԱԶԱՏ ԲԵՄ

Լեզուական վրիպումներ

«Յառաջ»ի վահէն «Ծուռն ու չիտակը» խո – րագրով պարբերաբար կը քննադատէ անհարա – պատ բառերն ու բացատրութիւնները, որոնք վնա – սակար որդերու պէս կը կրծեն ու կ'ապականեն հա – յերէնին դիմագիծը:

Օգոստոս 29ի թիւին մէջ, յօդուածագիրը կը կատարէ սրբագրութիւններ, որոնց համաձայն եմ, ինչպէս եւ ուրիշներ որոնց դէմ կ'առարկեմ: Օրինակ՝ խօսել մը բացատրութիւնը կը մերժէ, հաստատելով թէ թուրքերէն «պիր խայլ» դար – ձուածքէն յառաջ կուգայ եւ անոր տեղ կ'առաջար – կէ «չատ մը» բացատրութիւնը:

Իմ կարծիքով, «չատ մը»ն ալ թարգմանու – թիւնն է «պիր չօք»ի: Լաւագոյն է ըսել ստուա – րաթիւ, չատ ու չատ, կամ դրաբար «բազում», «բազմաթիւ» եւ կամ գտնել տարբեր խօսք մը:

Պէտք է խոստովանիլ որ թիւնամիներու լեզուն չատ ազդած է հայերէնին վրայ, մինչ թուրքերէն կոչուած բարբառը կը կազմէ հազիւ կէս կանգուն կերպաս մը որով կարելի չէ հագուստ մը շինել: Առնուելով արաբերէնի եւ պարսկերէնի այդ լե – զուն ստացած էր գործածելի վիճակ մը, զոր այ – սօր դարձեալ կը խաթարեն ազգամոլ եւ մոլե – ռանդ թուրքեր:

Առէք ռեւէ աշխարհաբար դրուածք, դիրք կամ թերթ ու պիտի գտնէք անպատճառ (առաւել կամ նուազ) այդ եպերելի ազդեցութիւնը: Զեմ խօսիր դրաբարին մասին, որովհետեւ այդ՝ վերջ – նապէս կարզագրուած, օրինագրուած եւ անձեռն – մխելի լեզու մըն է, բարեբախտաբար, նման եւրո – պական կատարելագործուած եւ հարուստ լե – զուներու:

Գրաբարին մէկ մազին կարելի չէ դպչիլ, ինչ – պէս եւրոպական կատարեալ լեզուի մը: Մինչդեռ աշխարհաբարը, որ տակաւին զարգացման ըն – թացքի մէջ է եւ չէ ստացած իր վերջնական ձե – ւը, կը քաշկռտուի լքեալ դոյքի մը պէս, համա – ձայն գրողին քմահաճոյքին, կամ միջավայրին ազդեցութեան:

Գոյութիւն չունի, դժբախտաբար, հայկական կառոյց մը (académie) որ պետական հակակշռով պարտադրէ լեզուական սահման եւ օրէնքներ:

Երկար ու բարդ գործ է մատնանշել եւ ուղղել աշխարհաբարի մէջ եղած անկանոն եւ անկարգաւո – րութիւնները: Այդ հարցը պիտի պարտադրէր ստուար հատորի մը կազմութիւնը, որ ի լոյս ըն – ծայուէր ոչ թէ անհատի մը այլ կարող եւ մաս – նագէտ յանձնախումբի մը կողմէ:

Այսօրինակ յօդուածներով կարելի է չեչտել միայն պատահաբար առնուած քանի մը երեւոյթ – ներ:

Վերադառնալով «չատ մը» բացատրութեան, անոր քով կարելի է դետեղել նմանապէս «չատոնց» բառը, որ իր կարգին թարգմանութիւնն է «չօք – տան»ի: Որչափ դիտեմ, ոչ մէկ եւրոպական լե – զուի մէջ այս իմաստը չարտայայտուիր մէկ բա – ռով: Ուրեմն, ինչո՞ւ խուսափիլ ըսելէ «չատ ա – տեն» է, կամ «երկար ժամանակէ ի վեր»: Այդպէս պարագայի տակ, «չատոնց»ը կրնայ ընդունելի դառնալ, աւելի քան «չատ մը»ն:

Յաճախ կը լսենք կամ կը կարդանք.— «ին – չուս պէտք»· թարգմանութիւն ուղղակի «պանճ նէ՞»ին: Պէտք է ըսել ոչ թէ «ինծի ի՞նչ» այլ «ին – ծի ի՞նչ հոգ կամ փոյթ» եւ կամ մէյն «հոգս»: Դարեր առաջ հայութեան նախահայրերը, անտա – րակոյս դործածած են այս իմաստը եւ վստահա – բար չեն ըսած «ինծի ի՞նչ»· բացատրութիւն մը որ թարգմանուելով եւրոպական լեզուի մը որեւէ իմաստ չարտայայտեր:

Դաս մը Հայերու վրայ տեսակ մը մարմաջ կը տիրէ թուրքերէնը հայերէնի վերածելու: Այս կարգէն է, օրինակ· «հմաճուվ» իմա «չիմփլիք»: «Հմփլիք» իմա «լէքի»: Փոխանակ «ըմպելիք»: «Ամմա ըրիր» = իմաստէ զուրկ բացատրութիւն մը: «Բերանը աւրել», «խելքը գլուխը ժողվել», եւայլն:

Նախադասութեանց կազմութիւնն ալ չատեր կը չափեն թուրքերէնի վրայ: Օրինակ.— Բարե – կամս իր տունը չգտնելուս համար, շուտով վերա – դարձայ: Պէտք է ըսել: Շուտով վերադարձայ, ո – րովհետեւ բարեկամս բացակայ էր: եւայլն:

Անտարակոյս, տակաւին մինչ կը ներգործուի զօրաւորէն, բայց ասով մխասին, կան Հայերու զօրաւորէն, բայց ասով մխասին, կան Հայերու կողմէ գործածուած ձեւեր որոնց մէջ թուրքերէ – նը ազդուած է հայերէնէն: Կ. Պոլսոյ մէջ, թուրք դրպէտ մը կը հարցնէր լինձ, օր մը.— Ի՞նչ կը նշանակէ՞ չաշի: Պատասխանեցի թէ այդ թարդ – մանութիւնն է «քանի որ»ին:

Անցեալ օր, ընկերութեան մը մէջ, լուրջ պա – րոն մը խօսակցութեան ընթացքին գործածեց ա – սացուածք մը զոր յանկարծակի, կամ վայրկենա – պէս (չըսելու համար մէկէն ի մէկ — պիրտէնպի – րէ) չկրցայ հասկնալ: Տարբերութեան գացի ... (փարբըն) կիթտիմ) այսինքն «հասկցայ, կռա – հեցի»:

Նոյն խառնիճաղանճ եւ ծիծաղելի պարագա – ները կը ներկայանան, երբ հայերէն ոմանք կը խօսին կամ կը դրեն եւրոպական լեզուներուկաղա – պարով:

Ուրիշ անպէտ ձեւ մը: Կարապետը եկաւ, գնաց: Պէտք է ըսել, կարապետ եկաւ, գնաց: Լոնտոնը դեռ չպատասխանեց, ըսէք, Լոնտոն չպատասխա – նեց տակաւին: Ուրիշ խնդիր է ըսել· կարապետը չտեսայ: Լոնտոնը չայցելեցի, եւայլն:

Քիչ չատ զարգացում ունեցող անձի մը հա – մար դժուար չէ խուսափիլ այս վրիպումներէն:

Փրկապին.— քիչ մը ուշադրութիւն:

ԳՐԻՄԻԹԷԼ

ՄԻՄԻ.— Պիտի անդրադառնանք այս դիտողու – թեանց:

ԵՐԲ ԱՐՄԱՇԸ ԱՐՄԱՇ ԷՐ

Արտատպուած՝ պոլսական թերթի մը **1912** Սեպտ. **14**ի թիւէն.—

Արմաշի եւ Առափազարի միջեւ գտնուած մեծ կամուրջին շինութեանը համար Անատոլուի եր – կաթուղւոյ ընկերութեան ընդհ. տնօրէն Պ. Հիւկ – նէն 20 ոսկի նուիրած էր: Նոյն կամուրջը շինուե – ցաւ եւ բացման հանդէսը կատարուեցաւ փոխ – վանահօր նախագահութեամբ եւ նուիրատուին ա – նունով կոչուեցաւ Պ. Հիւկինէնի կամուրջ:

Որոշուած է որ Աշվերացի տօնական հան – դէսները վանքին մէջ Ամեն. Եղիչէ Դուրեան Սըր – բազանին նախագահութեամբ կատարուին եւ իր – նամակալութեան անդամները ամբողջովին ներ – կայ ըլլան: Ուխտաւորներու հանգստութեան եւ Իզմիթի ու Առափազարի ճամբաներու ապահովու – թեան համար մէջոցներ ձեռք առնուած են, Ամէն օր չորս չոգենաւեր Պոլիսէն Իզմիթ եւ ուրիշ չորս չոգենաւեր ալ Իզմիթէն Պոլիս կ'երթեւեկեն: Տոմսակին գինն է մէկ անձի համար քառասուն փարա: Սամսունէն, Տրապիզոնէն Դպրեվանք ղր – կուած երեք լաւ ընծայացուներ բաւական ուսում առնելէ յետոյ Առափազար ղրկուեցան: Նիկոմի – դիոյ Առաջնորդն ալ տեղւոյն եկեղեցիին մէջ քա – հանայ ձեռնադրեց զանոնք եւ կոչեց Տ. Յակոբ, Տ. Շմաւոն եւ Տ. Թովմաս:

ՄՏԱՑԱՆՔ

Histoire de la Littérature Arménienne, des Origines jusqu'à nos jours. Par H. Thorossian (ուսուցիչ Փա – րիզի Արեւելեան Լեզուներու վարժարանին): Յառաջաբանը գրած է René Grousset, անդամ Ֆրանս. Ակադեմիայի: Գին 800 ֆրանք: Թղթատարի ծախքով 850: Դիմել հայ եւ ֆրանսացի գրավաճառ – ներուն:

Աւելի վերջը, 1950 Յուլիս 5ին, քուէարկուե – ցաւ «Վերադարձի Օրէնքը», որով Իսրայէլ կ'ը – նդունի ամբողջ աշխարհի եւ մասնաւորապէս Հրեա – ներուն թէ ամէն Հրեայ իրաւունք ունի հայրենիք վերադառնալու:

Այսպէս էր որ, 1948 Մայիսի 650.000 հրեայ բնակչութիւնը կը կրկնապատկուէր 1950ի վերջը: Այժմ կ'ազի ամսական 30.000 համեմատութեամբ:

Նորեկներուն աւելի քան 50 %ը նախապէս վարժուած չեն այնարհեստներուն որուն պիտի յատկացուին իրենց հայրենիքին մէջ: Որով պե – տութիւնը հարկադրուած է մեծ դումարներ տրա – մադրել:

Հակառակ բոլոր դժուարութեանց, կարելի ե – ղած է նորեկներուն 45 %ը տեղաւորել գիւղական շրջաններու, աւելի քան 46 %ը՝ քաղաքներու մէջ:

Նորեկներուն 75 առ հարիւրը 40 տարեկանէն վար են. որով չուտ կը վարժուին նոր կեանքի պահանջներուն: Հարիւրին 27 %ը մանուկներ են, 14 տարեկանէն վար, իսկ հազիւ 5ուկէս առ հա – րիւրը 60էն վեր:

Մինչեւ հաշուով օրական 1000 Հրեաներ կը մտնեն իրենց երկիրը: 1950ին որոշուեցաւ չսպա – սել մնայուն տուներու հաստատման, այլ նորեկ – ները փոխադրել առժամեայ կայաններ (մաապա – րոթ), եւ գիւղեր հաստատել աստիճանաբար: Այս կայաններուն բնակիչները մեծ մասով ընտա – նիքներ են որոնց պետը կամ ուրիշ անդամներըֆի – զիքապէս ի վիճակի են անմիջապէս աշխատանքի լծուելու:

Նորեկներու բնակութեան ծրագիրը կը նախա – տեսէ 450 քաղաքներ, գիւղեր եւ համայնքներ: Մէկ բնակարանի միջին ծախքն է 530 հրէական ոսկի (մէկ սենեակ, խոհանոց, բաղնիք եւն.): Նորեկը չատ փոքր դումար մը կը վճարէ· մնաց – եալը կը ճարեն կառավարութիւնը եւ Հրէական Գործակալութիւնը, հողագործական պիտոյքներով եւ դրամագլուխով մը:

Անդորձներու թիւը 5 %ը չանցնիր: 1951 — 52ի եմամաշոյին մէջ 10 միլիոն Իսրայէլեան ոս – կի պիտի տրամադրուի, աշխատանք ճարելու հա – մար (փոխ դրամ տալով եւն.): Թ.Ա.Թ.

Մեծարանքի սեղան

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒՆ

ՍԱՆ ՖՐԱՆՉԻՍԿՕ, 8 Սեպտ. (Ցառաջ). — Ճափոնի հետ Խաղաղութեան Դաշինք կնքելու համար Սան Ֆրանչիսքօ եկած 52 պետութեանց ներկայացուցիչներուն մէջ կը գտնուէին նաեւ Մերձաւոր Արեւելքի մեր բարեկամ պետութեանց — Եգիպտոսի, Սէուտի Արաբիոյ, Սուրիոյ, Լիբա — նանի, Իրաքի, եւ Իրանի — ներկայացուցիչները, որոնք ոչ միայն ժողովի ընթացքին (Սեպտ. 4—8) առանձին առանձին հիւրասիրուեցան Պ. Ճորճ Մարտիկեանի կողմէ, այլեւ բոլորը միասին մեծարուեցան մասնաւոր սեղանով մը Տէր եւ Տիկ. Ճորճ Մարտիկեաններու կողմէ իրենց հռչակաւոր Օմար Խայեամի ճաշարանին մէջ, այսօր կէսօրէն ետք, Խաղաղութեան Դաշինքի ստորագրուելէն անմիջապէս վերջ :

Ականաւոր հիւրերուն մէջ կը գտնուէին. —

ԵԳԻՊՏՈՍԷն.— Ուռչինկթընի դեսպան Վսեմ. Մուհամմէտ Քամիլ Ապտուլ Ռահիմ պէյ, դես – պանատան առաջին քարտուղար Պ. Մուհամմէտ Լըպպէն եւ քարտուղար Պ. Սամիր Ահմէտ :

ՍԷՈՒՏԻ ԱՐԱԲԻԱՅԷն.— Ուռչինկթընի դես – պան Շէյխ Ասատ էլ Ֆագիհ եւ դեսպանատան առաջին քարտուղար Շէյխ Ահմատ Ապտուլ Ճապ – պար :

ՍՈՒՐԻԱՅԷն.— Ուռչինկթընի դեսպան Ֆա – յիզ էլ Մուրի :

ԼԻԲԱՆԱՆԷն.— Ուռչինկթընի դեսպան Տոքթ. Շառլ Մալիք :

ԻՐԱՔԷն.— Ուռչինկթընի դեսպան Ապտուլ – լահ Իլքահիմ Պաքր եւ ներքին գործերու օգնական նախարար Բաշիտ Հօսնի :

ԻՐԱՆԷն.— Ալի Ղօլի Արտալան, Իրանի ներկայացուցիչը Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան մէջ, եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան արաբական վարիչ Պ. Ուիլեըմ Սէն – տըը :

Դիւանագիտական մարմնի անդամներէն զատ ներկայ էին.— Արաբական մամուլի ներկայացուցիչ, Պ. էլ Ապէր Պուհաֆա, «էլ Միսրի» Դահիրէ, «Ամերիկեան Ձայն»ի արաբախօս երկիրներու ներկայացուցիչ Պ. Իսա Խալիլ Սապահ, Արաբական լրագրական գործակալութեան ներկայացուցիչ Պ. Լէւոն Քէչիչեան եւ Փաքիստանի անդլերէն հանդէսի երիտասարդ խմբագիրը Պ. Խուրշիտ Խուրշիտ :

Ներկայ էին նաեւ Սանֆրանչիսքոյի հայ գաղութին ծանօթ անդամներէն եւ տէր եւ տիկին Մարտիկեաններու մօտիկ բարեկամներէն յայտնի լրագրաբան Պ. Սուրէն Սարոյեան եւ եւ Տիկին Նյեմի Սարոյեան :

Սեղանի վերջանալուն մօտ Պ. Մարտիկեան խօսք առաւ եւ կարճ ու կուռ ուղերձով մը իր ուրախութիւնն յայտնեց որ երկրորդ անգամ ըլլալով պատեհութիւնն ու պատիւը կ'ունենայ հիւրասիրելու Միջին Արեւելքի բարեկամ պետութեանց ներկայացուցիչները Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ (առաջինը՝ 1945ին, Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան հիմնադրութեան ժողովի ընթացքին) : Ապա իր գոհունակութիւնն ու երախտագիտութիւնը յայտնեց, իբր հայ ժողովուրդի մէկ զաւակը, այն ասպնջականութեան համար զոր արաբական երկիրները — Եգիպտոս, Սուրի, Լիբանան, Անդր – Ցորդանան, Իրաք, ինչպէս եւ Իրան, ցոյց տուած են այն հարիւր հազարներով Հայերուն հանդէպ որոնք առաջին համաշխարհայինին պատերազմի ընթացքին եւ յետոյ քշուեցան իրենց ծննդավայրերէն ու բնաւատուներէն : Պ. Մարտիկ – եան ուրախութեամբ չեշտեց որ վերջերս նոյն բարեկամ երկիրներուն ու ժողովուրդներուն տըր – ուած այցելութեան ընթացքին, զգած էր անկեղծ ու անվերապահ բարեկամութիւն մը արաբ, պարսիկ եւ հայ ժողովուրդներուն մէջեւ, եւ յոյս յայտնեց որ այս եղբայրական յարաբե – րութիւնները պիտի չարունակուին ապագային ալ յօդուտ Միջին Արեւելքի ժողովուրդներուն — ա– րաբ, պարսիկ եւ հայ :

Հիւրերուն կողմէ խօսք առաւ Եգիպտոսի դես– պան Մուհամմէտ Քամիլ Ապտուլ Ռահիմ պէյ իր եւ իր պաշտօնակիցներու կողմէ չնորհակալութիւն յայտնելով Տէր եւ Տիկին Մարտիկեանի որոնք վերջին չորեքուան ընթացքին ամէն կերպով աչ – խատած էին որ Միջին Արեւելքի ներկայացուցիչ– ները օտար չզգային Խաղաղականի ափերուն վը – րայ : Ռահիմ պէյ խորապէս գնահատեց այն աշ– խատանքները զոր Պ. Մարտիկեան վերջերս կա - տարեց յօդուտ Պաղեստինէն վտարուած հարիւր հազարներով Արաբներուն : Այդպիսի փոխադարձ վերաբերմունքներով է, ըսաւ Եգիպտոսի դեսպանը, որ մեր ժողովուրդներու, արաբ եւ հայ, բարե – կամական աւանդական կապերը կ'ամրանան : Ե – գիպտոս եւ միւս դրացի արաբ երկիրները կ'ըն – դունին Հայերը իբրեւ հարազատներ, վստահելի քաղաքացիներ եւ եղբայրներ : Մենք միշտ նկա – տած ենք Հայերը իբրեւ չինարար տարր մը մեր երկիրներու մէջ : Եգիպտոս մասնաւորապէս մե – ծապէս օգտուած է հայ ականաւոր քաղաքա - կան գէմքերէ, որոնց ամէնէն յայտնին է Նուպար փաշան : «Միջին Արեւելքի ժողովուրդները ունին բազմայար հասարակաց շահեր, որոնց համար պէտք է գործակցին ոչ միայն անոնց կառավարութիւնները եւ դեսպանները այլեւ ժողովուրդները եւ արտաս.ի անոնց զաւակները որոնց մէջ, այս տեսակէտէն, առաջնակարգ աշխատանք կը կա – տարէ մեր բոլորին բարեկամը՝ Պ. Ճորճ Մար – տիկեան » :

Երկու ճառերը բուռն ծափերով ընդունուե – ցան դիւանագիտական ներկայացուցիչներուն կող– մէ :

Այսպէս՝ Տէր եւ Տիկին Մարտիկեանի սար – քած պատուոյ սեղանը վերջացաւ չատ հաճելի մթնոլորտի մը մէջ եւ յարգելի հիւրերը սեղանէն անմիջապէս յետոյ մեկնեցան Ուռչինկթընի :

× Ճաշի ժամանակ Պ. Արա Սեւանեան fashion նուագեց քանի մը գեղեցիկ արեւելեան եղա – նակներ որոնք հիւրերուն կողմէ ընդունուեցան ջերմ գնահատութեամբ : ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ

Հրատարակչութիւնը լոյս ընծայեց « Լեզուաբանական եւ հայագիտական հետազօտութիւն» մե - ծածաւալ աշխատութիւնը, Սթալինի եւ Մարք – սիզմի լեզուաբանութեան հարցերը» աշխատու – թեան միամեայ տարելիցի առթիւ : Գիրքը կը պարունակէ բազմաթիւ աշխատութիւններ, ինչպէս Սովետական Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի իսկական անդամ Ղափանցեանի «Սթա – լինեան ուսմունքը լեզուի մասին», պրոֆ. Առա – քելեանի Հայոց լեզուի հնչեմբանութեան մասին», Ճարութիւնեանի «Մառի լեզուագիտութեան սը – խալները եւ ուրիշ աշխատութիւններ :

Գաղութէ գաղութ

ՊՈՒԻՆՕՍ ԱՅՐԷՍԷն «Արմենիա Մշակութա – յին Միութիւնը» ճանչցուած է Արժանթինեան կառավարութեան կողմէ, իբրեւ իրաւական անձնա - ւորութիւն : Պաշտօնապէս արտօնուած է մշակու – թային մարզի վրայ գործելու եւ ունենալու իր կեդրոնն ու մասնաճիւղերը երկրին ամէն կողմը : Հայ կեդրոնէն վերջ այս երկրորդ ազգային հաստատութիւնն ու միութիւնն է, որ կը ճանչցուի եւ կրնայ ազատօրէն գործել : Միութիւնը արտօն – ուած է ունենալու իր մասնաճիւղերը, իրենց կալուածներով, շարժուն եւ անշարժ գոյքերով : Համակիրներ կրնան այսուհետեւ իրենց նուէրներով ու կտակներով զօրավիդ ըլլալ անոր եւ զարկ տալ իր ամէն տեսակ աշխատանքներուն :

ՍԱՒԱՌՈՒՈՐԴ ՃԱՆ ՆԱՃԱՐԵԱՆ Ֆրէզնոյէն , որ կը ծառայէ Քորէայի ամերիկ. օդային ուժին մէջ բացառիկ քաջութիւն ցոյց տուած ըլլալով , արժանացած է Մ. Նահանգներու ամէնէն բարձր պինուորական պատուանշանին : Ակռկ զատ ունի ուրիշ երկու չքանչաններ : Այս քաջ հայորդին օդանաւով կ'իջնէ չափազանց վտանգաւոր տեղ մը, փախչելու համար ամերիկացի պինուորներու վըտանգուած ընտանիքները : Ուրիշ անգամ մը կ'ազատէ ամերիկացի սաւառնորդ մը որուն օդանաւը թշնամին վար առած էր :

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ա. Միութեան Կարտանի մասնաճիւղի պարտաճանաչ անդամ, գաղութին սիրուած ազգայիններէն , տարաբախտ Սարդիս Կիրակոսեան երկարաւոր անողոք հիւանդութենէ մը վերջ իր մահկանացուն կնքեց Սեպտեմբեր 9ին, 55 տարեկան հասակին մէջ :

Ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Սեպտ. 10ին, Կարտանի գերեզմանատան մէջ : Ներկայ էին, ազգականներու եւ բարեկամներու հետ, բազմաթիւ Հայեր եւ տեղացիներ :

Հանգուցեալը յարգուած էր բոլորէն, իբ Հայրենասիրութեամբ եւ ազգանուէր գործունէութեամբ :

Այս տխուր առթիւ Հ. Ա. Միութեան Կարտանի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Այրի Տիկ. Ազնիւ Կիրակոսեանի եւ սանհօր , Տէր եւ Տիկ. Լեւոն Կարապետեանի : Վարչութիւն

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Վիէննայի երաժշտական Ակադեմիայի ուսանողներէն Պ. Վահէ Պալըքճեան, եգիպտահայ ազգային սան, կը հետեւի նուագապետութեան եւ հեղինակութեան դասընթացքներուն, Օպոստոսի վերջերը մասնակցած է երաժշտական ուսանողներու Բ. Միջազգային համագումարին , Միւնիխի մէջ, իբրեւ եգիպտոսի ներկայացուցիչ :

Այս առթիւ գաւաթոսած է, նուէրը ունենալով « Երաժշտութիւնը եւ երաժիշտները Արեւելքի մէջ» : Հայ ուսանողը տարիներ չարունակ եղած է երգէմտահար Գահիրէի մայր եկեղեցիին մէջ : Ս.

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ես ինձ լաւ զգացի. մօրս «մի վհատիր»ը ուժ տուեց ինձ եւ այդ խօսքը գալիս էր այնտեղից :

Վաղը, երկուշաբթի կանուխ կը գնամ Սիտրօէնի գործարանը, թերեւս գնամ այսօր երեկոյեան, պառկիմ գործարանի դրան առաջ, կամ Սէնի ափին եւ առաւօտեան լինեմ առաջին ընդունուողներից մէկը: Հիմա ամէն պայման յօժար եմ ընդունելու: Պատրաստ եմ քարեր կրելու իմ թոյլ կռնակով: Հոգիս կարծես արիացաւ, կարծես երդում տուի, որ ամէն ինչ ինձանից է կախուած եւ կարող եմ անել: Շատերը նրանցից որոնք աշխատում են գործարանում անցել են իմ ճամբան : Ինչ որ մէկ բան բեկուեց մէջս, մէկ բան, որ կարծես հրաժեշտ տուեց ինձ ընդմիշտ ու ես թեթեւութիւն զգացի հոգուս մէջ, աւելի ճիշդ յստակ զարմաւ ինձ համար իմ կեանքի ճամբան:

Խոնարհեցայ, հեզ զարմայ: Խոնարհութիւնը ազատագրում է մարդս շատ հոգերից եւ ես նորից զգացի սահող հողը ոտքերիս տակ եւ նորից սկսայ հետաքրքրուել աւօրեայ կեանքով :

Փողոցում գտած լրագրից տեղեկացայ, որ ընճառիւծը դեռ չէ բռնուած: Թերթի մէջ մանրամասնօրէն գրուած էր կենդանու կեանքի, սովորութիւնների եւ ընտանեկան վիճակի մասին: Ակզբնական անհանգստութիւնը, թէ կենդանին կրնայ չարիք պատճառել՝ անցել է: Հիմա թղթակիցները, իրենց յատուկ հեգնանքով յայտնում են, որ որսորդները Բուլոնի Անտառում հարցը – նում են անցորդներին «արդեօ՞ք չեսեաք ընճառիւծը » :

Ընճառիւծի բռնուիլը գործնական օգուտ կը լինէր ինձ համար, հնարաւորութիւն կ'ունենայի Բուլոնի Անտառում հանգիստ զիշերելու :

Դժբախտութեան օրերին, ինչ որ աներեւոյթ ուժեր վարում են մեզ: Զգիտեմ ինչպէս, հասայ Ռասին փողոցը, ուր առաջին օր գնացել էի ածելիս ծախելու: Սակայն ծախելու որեւէ բան չունէի, թէեւ զգում էի, որ եկած եմ ինչ որ բանի համար: Չէի կարող յիշել, թէ ինչ կրնամ ծախել:

Ատամներս, ահ, ի հարկէ: Ես դեռ հարուստ եմ, ունիմ երկու ոսկի ատամներ, որոնց վրայ կեդրոնացրել էր իր ուշադրութիւնը պատկառելի հնավաճառը: Ինչ նախապաշարում — ես կարող եմ մեծ դումար ստանալ: Այսօր սակայն կիրակի է, իսկ կիրակին հանգստեան տօն է բոլոր գործ ունեցողների համար: Ցամենայն դէպս, գնացի մինչեւ փողոցի ծայրը եւ համոզուեմ տեսայ, որ խանութը բաց է: Մտայ ներս: Հնավաճառը ան – միջապէս ճանաչեց ինձ ու հասկացաւ թէ ինչ լուրջ որոմադրութիւն ունիմ :

— Դուք ոեւէ բան էք բերել, հարցրեց խո – րամանկօրէն, երեւի չուզելով ցոյց տալ իր հե - տաքրքրութիւնը ատամներիս հանդէպ :

— Այո, բերել եմ, պատասխանեցի եւ բացի բերանս — ահա վերցրէք: Ի՞նչքան կը տաք :

Հնավաճառը առաջնորդեց ինձ դէպի լոյսը , զլուխս դարձրեց այնպէս, որ իրեն յարմար լինի զննել բերանս ու մասնագէտի համառութեամբ ան – ցաւ գործի :

— Այո, մօտ 40 ֆրանքի ոսկի կայ: Ահ, ինչպէս: Ճիշդ է ոսկին մի քանի տեղ սեւացել է, անհրաժեշտ է որոշ տեղեր յղկել, բայց ոչինչ, կը համաձայնինք: Կը գնաք իմ ատամնաբոյժի մօտ, նա կը տանի, նաեւ կը կշռէ, այն ժամանակ մի – այն կը յայտնեմ իմ վերջնի գինը :

— Ե՞րբ կարելի է կարգադրել, հարցրի, ես աճապարում եմ:

Հնավաճառը կենդանացաւ:

— Ուրիշի մօտ գնացե՞լ էք, ձեզ 20 ֆրանք իսկ չեն տար, հիմա ոսկին աժան է: Օհ, եթէ լինէր ոսկի մատանի, ապարանջան, ուր մեռոդից պատ գնահատում է նաեւ աշխատանքը ,դա ուրիշ բան կը լինէր, իսկ ձեր ատամները միայն հալելու կը ծառայեն : Ես ձեզ համար եմ... Տեսնում եմ որ աղնիւ մարդ էք, ձեր ատամներն են եւ ոչ դողացուած: Դողացուածների համար գլխացաւանքը չատ է: Աժան գնով կը գնես, յետոյ կը պարզուի որ մեռելանոցից ծառայողներն են դողացել: Պատահում է երբեմն, որ գերեզմանոցում էլ ծառայողները գերեզմանները բացում են եւ մեռելի ատամները հանում : Վտանգաւոր մարդիկ են սա մեռելաթաղները եւ գերեզմանատան ծառայողները :

Թարգմ.՝ Ա. Ի. (Շար.)

ըը՝ 298, ազատականները՝ 9, Իրլանտացի ազգայնականները՝ 2· դումար 625: Երեք աթոռները թափուր կը մնան :

× Մասնագէտ բժիշկները միշտ կը հսկեն թաղաւորին վրայ: Կը կարծուի թէ թոքերէն մէկը լրջօրէն վնասուած է:

Անգլեւիրանեան վէճը

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ նախագահ Թրումընի խորհրդականը՝ Հէրիմըն, նոր բանաձեւ մը առաջարկած է Իրանի վարչապետին, լուծելու համար անդլեւիրանեան վէճը: Իր առաջարկն է.— 1. Ապատանի զտարանը բանեցնել ձեռնհաս վարչութեան մը միջոցաւ, ղեկավարութեամբ Իրանի քարիւղի ընկերութեան.— 2. Իրան պէտք է Անգլիոյ հետ միասին գործէ, քարիւղի արտածման համար.— 3. Հատուցումի խնդիրը կարգադրել համաձայն արտադրութեան զարգացման :

Իրանի դահլիճը բացառիկ նիստ գումարեց Դշ· օր: Ժողովը տեւեց չորս ժամ, առանց քննելու Հէրիմընի նոր առաջարկը:

× Թէհրանի մէջ մահուան դատապարտուեցաւ խորհրդային լրտես մը: Այս պատճառով յետաձգուեցան Մոսկուայի հետ կատարուած առեւտրական բանակցութիւնները: Կ'ըսուի թէ Ս· Միութիւնը կ'ուզէ քարիւղ գնել Իրանէն :

Երմտական նախարարը հրաժարեցաւ : Իրանի կառավարութիւնը խնդրեց երկու անգլիացի մասնագէտներէ որ վերադառնան, կազմակերպելու համար հաղորդակցութեանց գործը՝ Ապատանի մէջ: Թէհրանի ընդդիմադիր թերթերը կը խնդրեն Շահէն միջամտել, դադրեցնելու համար Տոքթ· Մոսատեղի ծայրայեղութիւնները :

Թէհրանի ամերիկեան դեսպանը, կրեսի, որ փոխուած է, մեկնած տեղն յայտնեց թէ կարելի չէ զործել Տոքթ· Մոսատեղի հետ: Իր կարծիքով, չատ ծանր է Իրանի տնտեսական վիճակը :

× Քարիւղի յանձնաժողովը ետ առաւ երկու անգլիացի մասնագէտներու բնակութեան արտօնագիրները, վասնզի չէին ուզած աշխատիլ Իրանի համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒԵԼԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ մասնակցելու համար, Լիբանանէն Պոլիս գացած են Հ· Ց· Մ. Բերեան եւ Ճարտարապետ Փասքալ Փախուճեան :

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ յայտարարութեան յապաղման կամ թերութեանց համար ներման օրէնք մը հրատարակուած էր անցեալ Մայիսին: Պայմանաժամ մը երկարաձգուեցաւ մինչեւ Դեկտ· 1:

ՀԻՒՍ· ՔՈՐԻԱՅիՆԵՐԸ հաւանեցան վերակսկիզբնադարձի բանակցութիւնները , ինչպէս հաղորդեց Փեքինի անթէլը:

ԻՏԱԼԻՈՑ պետական պաշտօնեաներուն ընդհ. գործադուլը 24 ժամ խանգարեց երկաթուղիներու երթեւեկը, թղթատարական սպասարկութիւնը եւն., չորեքշաբթի օր: Կէս գիշերին 200 կառախումբերէն մէկայն վեցը հասած էին Հռոմի կեդրոնական կայարանը: Թերթերը 500.000էն մինչեւ մէկ միլիոն կը հաշուեն բանթողներուն թիւը :

Ս· ՄԻՈՒԹիՒՆԸ ծանուցագիր մը ուղղելով եգիպտոսի, կը յայտնէ թէ «ոչ - բարեկամական , եթէ ոչ թշնամական արարք» պիտի նկատէ եգիպտոսի մասնակցութիւնը Մ. Լիւեւէզի համար ծրագրուած դաշինքին մէջ: Լոնտոնի եգիպտական դեսպանը Գահիրէ վերադարձաւ, խորհրդակցելու համար անդլեւեգիպտական դաշնագրի վերաքննութեան մասին :

ՀՆԴԿԱՋԻՆի պատերազմական գործողութիւնները փութացնելու համար 200 միլիոն տոլարի զէնք պիտի ղրկուի Մ· Նահանգներէն, ինչպէս խնդրած էր Ֆրանսացի հրամանատարը :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԷՆ անհետացած են բժիշկ մը եւ ոսպ մը, որոնք կ'աշխատէին ազգ· պաշտպանութեան հիւլէական գործերուն մէջ :

ՊԱՊԸ բանադրանք արձակեց բոլոր անոնց դէմ որ օգնած են Ռումանիոյ կաթոլիկ եպիսկոպոսներուն եւ քահանաներուն ձերբակալութեան եւ դատապարտութեան :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը նոր կոչ մը ուղղեց արեւմտեան Գերմանիոյ, այս անգամ « ժողովուրդի թշնամի եւ դաւաճան» հռչակելով անոր վարչապետը, Տոքթ· Ատընաուըը: Կ'առաջարկէ ժողով դումարել, երեսփ· ընտրութիւններ կատարելու եւ հաշտութեան կնքումը փութացնելու համար :

ԹՐՔԱԿԱՆ նաւաբաժին մը որ կը բաղկանայ հինգ թորպիլանաւերէ եւ չորս սուզանաւերէ, կը հսկէ Սեւ Ծովու թրքական ափերուն պաշտպանութեան վրայ :

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐԸ դժգոհութիւն կը յայտնեն, թոշակներու յապաղում եւ նոր դասաւորում պահանջելով :

ՄԱՐՈՒՔի խնդիրը Ազգաժողովին ներկայացնելու համար ծրագիր մը կը մշակէ Արաբական Դաշնակցութիւնը: Եգիպտոս յանձն առած է ներկայացնել այս հարցը :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ
Փարիզի մէջ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 21ԻՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹիՒՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆի ծննդեան հարիւրամեակի առթիւ, նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէին:

Կը նախագահէ Պ· Կ· ՓՈՂԱՏԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Հ· ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Բանաստեղծէն ընտիր կտորներ կ'արտասանեն տիկիններ՝ Ն· Քիպրիք-Եեան եւ Արմ· Թալուեան :

29 Սեպտեմբեր, Շաբաթ ժամը 21ին, Պոմոնի ղպրոցի սրահին մէջ: Մուտքը ազատ է:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹիՒՆ

Ֆ· Կ· Խաչի Կեդր· վարչութեան հրապարակային դասախօսութիւնը յաւաչիկայ Հորեքշաբթի Սեպտ· 26ին, ժամը 8.30ին Cadet սրճարանին վերնայարկը: Դասախօսն է ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ: Նիւթը՝ Քալիֆորնիոյ հայ գաղութը: Զայնաղիր սկաւառակներով պիտի ներկայացուին տեղական ազգ· պարերու եղանակներ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑի

Սեվրի Մուրատեան վարժարանի 1951—1952ի ղպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրն է Սեպտ· 30ի ԿԻՐԱԿԻՆ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ · — Վալպարէյզի (Մարսէյլ) ղպրոցը կը վերաբացուի հոկտ· 1ին նոր պայմաններով: Արձանագրութեան համար ծնողքներէն կը խնդրուի դիմել Պ· ԱՍՏԻԿ ԱՇճԵԱՆի, ամէն իրիկուն ժամը 5—7: Կը պաշտօնավարէ Պ· ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑի.— Մարսէյլ·— Պոմոնի Ապր· մանկապարտէզի աշակերտներու մուտքի արձանագրութիւնները կը սկսին ներկայ Սեպտեմբեր 24էն 30: Կը հրաւիրենք ծնողքները, արձանագրել տալ, ամէն օր առաւօտեան ժամը 9 — 12, ղպրոցի սրահին մէջ:— Հոգաբարձութիւն

Ժորժ Սիմոնեանի

Ջութակի Récitalը , 27 Սեպտեմբեր, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Le Parisի սրահներուն մէջ, 4 RUE DE PARIS, EPINAY :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Եափուճեան, զաւակները եւ բոլոր ազգականները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին ողբացեալ Ա· ԻԵՏԻՍ ԵԱՓՈՒՃԵԱՆի յիշատակին: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹիՒՆ.— Փոքթ Իթալիէ Հ· Ց·Դ· Նոր Սերունդի մասնաճիւղը ՅԱԿՈԲ ՊԵՏիԿԵԱՆի մահուան առթիւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկեր Պետրոս Պետիկեանի եւ փոխան ծաղկեպսակի 500 ֆրանք կը նուիրէ «Հայաստան»ի տարածման ֆոնտին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Հանգուցեալ Պ· Աբթին ԻՍՏիՓԵՆեանի մահուան քառասունքին պատիւ հոգեհանդիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց Ս· Ցոված· Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ իր ժառանգորդներուն կողմէ: Հանգուցեալին յիշատակը յարգողները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ :

ԱՒՈՑԵՆԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան Ա· եւ Բ· խումբերը կը մրցին C. F. Bretigny դէմ, L'Hay les Rosesի դաշտին վրայ (Իտալացիներու նախկին դաշտ) : Այս կիրակի 23 Սեպտ· պահեստի (Բ·) ժամը 2ին, իսկ Ա· խումբերը 3.30ին:

Կը խնդրուի Փարիզի եւ արուարձաններու մարզասէր հասարակութենէն քաջալերել մեր մարզիկները իրենց ներկայութեամբ :

Հաղորդակցութիւն.— Porte d'Italieէն առնել 186 օթօպուս եւ իջնել վերջաւորութեան :

ՁՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— «Վարանդեան» կոմիտէին ժողովը՝ այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, 78 rue Rabelais, ղպրոցին սրահը : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· «Եգիպտացի» կոմիտէի խումբերու ներկայացուցչական ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Café Regent: Կը խնդրուի անպայման ներկայ ըլլալ :

ՇԱՎԻԼ.— Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը Սեպտ· 24ին, ժամը 21ին , ղպրոցին սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԱՆԻԼՒ ՊՈՒԱ ԲՈԼՈՄՊ.— Հ· Ց· Դ· Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ սրճարանը: Կը հրաւիրուին ընկերները:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ· Ց· Դ· «Եօթնեղբայրեան » ենթ·ի ժողովը այս շաբաթ երեկոյ, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ· Ց· Դ· Պուլվար Օտտոյի Վռամեան ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Chope du Nord: Կարեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ.— Հ· Ց· Դ· Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրմեան սրահը :

ՀԱՄԱՀԱՐԲ· Մարսէյլի մասնաճիւղի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Պար սը Կլօվի սրահը :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ.— Պոմոն, Տիկ· Տ· Մ·— Կը խնդրուի ուշադրութեամբ կարդալ շաբաթ օրուան թերթը :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ԻՆ

Արձանագրութեանց համար դիմել վարժարան երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը՝

1, Boulevard du Nord — LE RAINCY

Հաղորդակցութեան միջոցներ .— Eglise de Pantinէն 146 թիւ օթօպուսը եւ իջնել Raincy-Pavillon : Հեռաձայն՝ LE RAINCY 172.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կօշիկի լաւ բանուոր մը պոթիէի քով աշխատելու համար Villejuifի մէջ:

Դիմել Պ· Ց· ՎԱՆԼԵԱՆի, կէս օրէ վերջերը, (2—7), 7 rue Godot de Mauroy, Paris: Հեռաձայն Opéro 01 — 08:

ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ

24 rue St. Lazare, métro Trinité կամ N. D. de Lorette
Tél. Tri. 31.62

Հոն քերթի համով պիտի ճաշէք ձեր փնտռած Արեւելեան եւ Եւրոպական բոլոր կերակուրները : ՀՈՆ Է նաեւ ծանօթ երգչուհին ՏԻԿԻՆ ԳԱՐԱԳԱՇ որ Պոլսէն վերադարձած է իր նոր երգացանկով:

ՖԱՄԲՈՐԴՈՒԹիՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով որեւէ քաղաքէ կերթաք եւ միեւնոյն գիներով, Ֆրանսայէն Ամերիկա կամ Ամերիկայէն Ֆրանսա եւ Արեւելք: Ֆանատա :

Վճարումը հոս կամ Ամերիկա, տեղերը կ'ապահովեմք :

ԻՆՁՈ՞Ւ ՀԱՅՑԷՆ ԶԳՆԷՔ ՄԻԵԻՆՈՑՆ ԳՆՈՎ,
Դիմել ԺԱՆ Ե· ԱՐՋՈՒՄԱՆԵԱՆի
(30 տարուան փորձառութիւն)

AMERICAN LLOYD

48 rue de la République Tél. Co. 4722 Marseille
7, Rue Auber, Paris

Բրդեղէն կտոր՛ներ [Coupons]

ԳԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

MAZA - TEXTILES

(ԲԱԶՈՒՄԵԱՆ)

Ամէն կարգի տեղեկութեանց համար դիմել

19, Rue Mazagran, Paris (10) Հեռ· **Tai. 81-28**

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Samedi 22 Septembre 1951 Շաբաթ 22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6566-Նոր շրջան թիւ 1977

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՐԱԽՈՑՄ ԾՈՒԼՈՒԹԵԱՆ

Քանի կ'արծարծուի նոր սերունդին փրկու – թեան խնդիրը, այնքան կը բազմապատկուին մարդանքները :

Շատ քիչեր յոգնութիւն կը կրեն, գործնա – կան ելք մը ցուցնելու համար : Մեծ մասով ակա- դեմական տեսութիւններ , ժժդոյն կամ վայլո՛ւն ծրագիրներ են որ կը պարզուին :

Եւ, տարօրինակ բան, ամէնէն վերացական միտքերը կը յայտնեն անոնք որ անկիւն մը քաշ – ուած, պատուհանէն կը դիտեն անողոք իրակա – նութիւնը :

Այդ կարգի երեւելի մը վերջերս կ'առաջար – կէր նոր սերունդին հայերէն սորվեցնել՝ հայերէն այբուբենի տեղ ընդունելով լատիներէնը : Ձիշդ այնպէս ինչպէս ըրաւ Մ· Քէմալ, Թուրքերէնի համար :

Փարիզի ռամկավար օրկանը, «Այսօր», հրա– տարակելով իր ընկերոջ այս չքնաղ առաջարկը , փութաց պարզել անոր անպատեհութիւնները , ո– րոնք բացատրութեան չեն կարօտիր :

Քանի մը օր վերջ, նոյն թերթը տպեց ուրիշ «մեկուսացեալ»ի մը յօդուածաշարքը, հետեւեալ նշանախօսքով,— «Արդիացնենք հայերէն տառե – րը, դիւրացնենք հայերէնի ուսումը » :

Յօդուածագիրը, Զիթունի, հին եւ նոր պատ– մութիւններ կրկնելով, կը գրէ թէ տգիտական աչ– խատանքի մը լծուած էր 1905էն ի վեր :

— « Նոր, աւելի սեղմ, աւելի կլոր հայերէն տառեր յօրինելու աշխատանքի մը : Տառեր՝ որ ռանեցային լատին տառերու արժանիքները : Այ – սինքն նեղ տող գրաւող, նեղ ելիկով, կլորաձեւ , ամէն կերպով խնայողական (մետաղ, կաղապար, մեքենայ, մելան, բուղթ, ծանրութիւն, թղթա – տարի ծախք եւն·) եւ աւելի ակնահաճոյ» :

Ըսենք անմիջապէս որ երկու առաջարկներն ալ իրար կը լրացնեն, իբրեւ «պարապ վախտի խաղալիկ » :

Կը հաւատանք թէ երկու յօդուածագիրներն ալ կ'ուզեն ելք մը գտնել, դիւրացնելու համար մայրենիքի ուսումը : Կը կարծեն թէ «յանդուգն » միտքեր կը յայտնեն :

Իրականին մէջ, երկուքն ալ ամէնէն ձախա – ւեր ճամբան բռնած են : Երկուքին ալ տեսակէտ - ները ուրիշ բանի չեն ծառայեր, եթէ ոչ աւելի խճճելու խնդիրը :

Կը ծառայեն, նաեւ, քաջալերելու նորերուն ծուլութիւնը : Զքմեղացնելու անոնց խուսափու– մը՝ մայրենի լեզուի ուսումէն :

Նախ ըսենք որ ոչ նորութիւն են երկու առա - ջարկները, ոչ ալ «յանդուգն» մտածում :

Լատիներէն տառերու խնդիրը յուզուած է տարիներ առաջ, Երեւանի և արտասահմանի մէջ :

Տառերու ձեւափոխութեան մասին ալ դիրքեր հրատարակուեցան քանի մը տարի առաջ, Եգիպ – տոսի եւ Իրանի մէջ : Երկուքն ալ ոչ միայն ան – գործնական, այլ եւ խորթ : Շատ աւելի անհաճոյ եւ յոգնեցուցիչ :

Այս ո՛րքան տնտեսագէտ են գործեր մեր ու- սումնականները, արդի տառերու գրաւած տեղն ու մեկնը, թուղթը, ծանրութիւնը հաշուելու աստիճան :

Հանգիստ ձգեցէք տառերու հայրն ու մայրը, ձեւն ու տեսքը : Ուրիշ ճակատներ չեն պակսիր , բանգիտութիւն կամ տնտեսագիտութիւն փորձե - լու համար :

Օրինակ, թող միջոց մը գտնեն, կասեցնելու համար թխածոյ հրատարակութեանց հեղեղը : Հայրենիքին թէ արտասահմանի մէջ :

Եւ կամ իրենց թաքստոցէն դուրս ելլեն, պաշ- պանելու համար հայրենի վաստակը՝ բարբարոս- ներու արշաւանքին դէմ :

Գալով բուն հարցին, անդամ մը եւս կը յիշե- ցնենք թէ՝ վտանգաւոր են այն բոլոր ձեռնարկ - ները որ կը ձգտին եղածը խախտելու :

Երբ Ֆրանսացին, Անգլիացին, Ամերիկացին հայերէն կը սորվին հայերէն տառերով, պատճառ չկայ որ հայ տղան եւ աղջիկը չսորվին :

Եթէ չեն սորվիր, պատճառը ոչ թէ տառերն են, այլ իրենց մեծամտութիւնը եւ ծուլութիւնը :

Ինչո՞ւ կը խրախուսէք անոնց անհոգութիւնն ու խուսափումը, փոխանակ կարգի հրաւիրելու, կամք եւ ճիգ ներշնչելով :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽՕՍՔԸ ԻՐԵՆՑՆ Է

« Սերուդի փրկութեան » հրատապ հարցը մահու եւ կենաց խնդիրը է դարձած մեր բոլոր դա– դութներուն համար : Եւ նորէն հիները են որ ճար կը փնտռեն, իրենց դլուխները պատէ պատ զար – նելով :

Ամէն օր նոր միջոց մը կը նետեն մէջտեղ : Մէկը ուսուցչի պակասը կը մատնանշէ : Երկրոր- դը դասագիրքերը յարմար չի գտներ : Երրորդ մը երկրորդական վարժարաններ կ'աղերսէ, իսկ չոր- րորդ մը պարզապէս... կ'առաջարկէ Մեսրոպեան տառերուն տեղ լատինականը ընդունիլ :

Ձիշդ «ծովը ինկողը օձին» կը փաթթուի ա – ռածն է որ մեր դլխուն վրայ կախուած է դամոկ- լեան սուրի մը պէս :

Ծովն ենք ինկեր, այո : Աւելի ճիշդը յորձա – նուտ պետի մը մէջ եւ հոսանքն ի վեր կը քշուինք, անկարող դործածելու լաստ կամ թի : Լողալն ալ հետզհետէ անկարելի կը դառնայ տարիներու ըն – թացքին, մեր յոգնած բազուկներով :

Տարօրինակ է, սակայն, որ ոչ մէկ երիտա – սարդ, իր անձնական փորձառութենէն առաջնոր- դուած, ծրագիր մը կը նետէ մէջտեղ, միջոց մը կ'առաջարկէ :

Փառք Տիրո՛ջ, տակաւին ունինք 20էն երէ – սունի գացող ուսումնական տղաք, որոնց սրտին կը խօսի այս ազդային ազէտը եւ կը հակնան մե – ծերու տագնապը : Ինչո՞ւ արդեօք մունջ հարս կը ձեւանան :

Անօգո՞ւտ կը դանեն պայքարը, կամ նոր բան մը չունի՞ն աւելցնելիք :

Կամ պարզապէս իրենցմէ հազիւ աննշան թիւ մը կը կարդայ ու կ'որոճայ :

Խօսքը իրենցն է : Հայու ազդային դիտակցու– թիւնը բան մը չի՞ խօսիր իրենց :

Ո՛րքան պիտի ուղէինք լսել դիրենք : ՍՕՍԻ

ՑՈՒՍԱԲԵՐ ԻՐ ՆՈՐ ՏԱՆ ՄԷՋ

« ՑՈՒՍԱԲԵՐ »ի վերջին թիւերէն կ'իմանանք թէ Սեպտ· 14էն ի վեր թերթը կը տպագրուի իր սեփական տան մէջ : Վայրը փոխուած է, բայց հասցէն կը մնայ միշտ նոյնը·— B. P. 868, Le Caire (Egypte) :

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԼՈՒՐ ՄԸ

Պէյրութի « Արարատ »ը (Հնչակեան) «Հա - ւատի աղբիւրէ» կ'իմանայ թէ (7 Սեպտ·) Ամե– նայն Հայոց Կաթողիկոսը Կիլիկիոյ Կաթողիկո – սին պիտի այցելէ Հոկտեմբերի սկիզբը, Հանդի – պելով նաեւ «Սիփիւռքի հայաշատ կեդրոնները » : Կաթողիկոսին պիտի ընկերանան եղեր երկու բարձրաստիճան կղերականներ, իր անձնական բը- ժիշկը եւ «Հոյլ մը» Ա· Հայաստանի մտաւորական- ներէն, մօտ 15 հոգի : Պիտի ճամբորդեն Հայաս - տանի կառավարութեան տրամադրած մասնաւոր օդանաւով :

Կ'արտատպենք «Ցուսաբեր»էն, ամենայն վե – րապահութեամբ :

ՏԽՐՈՒՆԻ·— Միլանէն գրուած նամակէ մը յաւով կ'իմանանք թէ Թրեվիզոյի մէջ մեռած է Սուքիաս Էփրիկեան, նախկին Մխիթարեան վար– դապետ, որ երկար տարիէ ի վեր կը տառապէր արեան դերճնդումէ : Ծնած էր 1870ին, Ախլցխա : Իր գլուխ գործոցն է «Բնաչխարհիկ՝ բառարանը», որուն առաջին հատորը լոյս տեսած է 1902ին եւ կը բաղկանայ 810 էջէ (մինչեւ «Լ» դիրը :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ» անունով չաբաթաթերթ մը տպացանք Շթութկարտէն, (Սեպտ· 15) : Կը խո – սինք յաջորդով :

ԹԻՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւ – նը քանի մնդլ· նաեւ դրաւելով Ապատաճի նա – ւամատոյցը տարաւ, ըսելով թէ«մեզի կը պատկա- նին» : Կը կարծուի թէ անգլ· մարտանաւերը պիտի միջամտեն :— Ամէն յոյս կորսուած չէ տակաւին : Շահը ունկնդրութեան ընդունելով երեսփոխաննե- րը եւ ծերակուտականները, բացատրեց երկրին «փափուկ վիճակը» եւ պատուիրեց չափաւորու – թեամբ գործել : — Անդլեւիրանեան ընկ·ը 200.000 թոն քարիւղ գնեց Ռումանիայէն :

Աստուածեան ժողովը վերջացաւ

ԸՆԴՀԱՆՈՒԵՑԱՒ ԾՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԱՆԴԱՄԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ.— ՊԻՏԻ ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԻ ԻՏԱԼԻՈՑ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ.— ՆՈՐ ԺՈՂՈՎԸ ՈՉ ԹԷ ՀՌՈՄԻ, ԱՅԼ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ՝ ՑԱՒԱԶԻԿԱՑ ՆՈՑԵՄԲԵՐԻՆ

Հինդշաբթի օր վերջացաւ Ատլանտեանի Խոր- հուրդին 7րդ նստաշրջանը, Օթաւայի մէջ : Այս առթիւ պաշտօնական դեկոյց մը հրատարակուե - ցաւ, որմէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւն - ները :—

1.— Առաջին անդամ ըլլալով, ներկայ էին զի- նակից կառավարութեանց արտաքին գործերու , ազդային պաշտպանութեան եւ ելմտական նախա- բարները :

2.— Խորհուրդը հաստատեց թէ աշխարհի ներկայ լարուած վիճակին մէջ , Ատլանտեան հասարակութիւնը ունի յարաճուն ուժ մը որ ա - ւելի մեծ վտահութիւն կը ներշնչէ : Խորհուրդը լսեց երեք դաշնակից պետութեանց կատարած աշխատանքները, յարաբերութեանց նոր հիմք մը հաստատելու համար արեւմտեան Գերմանիոյ հետ :

3.— Խորհուրդը նկատելով որ հիւսիս· Ատ - լանտեանի շրջանին ապահովութիւնը պիտի զօրա- նայ Ծունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցու - թեամբ, հաւանութիւն յայտնեց որ անդամակից պետութիւնները խնդրուի անհրաժեշտ ձեւակեր- պութիւնները կատարել իրենց ազդային խորհր - դարաններուն առջեւ, որպէսզի Ծունաստանը եւ Թուրքիան հրաւիրուին մանելու Ատլանտեանի դա- շինքի մէջ :

4.— Խորհուրդը քննեց դաշինքին պինուրա - կան եւ քաղաքային յանձնախումբերուն տեղեկա - դիրները (ռազմական, քաղաքական եւ տնտեսա - կան կարդադրութիւններ եւն·) : Եւ անհրաժեշտ հրահանգները տուաւ, իրենց աշխատանքները շա- րունակելու համար :

5.— Բոլոր անդամակից պետութիւնները հաս- տատեցին թէ իրենց հասարակաց ճիդը պէտք է ձգտի բաւարար մակարդակի մը հասցնելու իրենց պաշտպանողական ուժերը : Նոյնպէս հաստատե - ցին թէ բաւականաչափ առողջ եւ հաստատուն տնտեսութեան մը պահպանումը ոչ նուազ կարե - ւոր նպատակ մը կը կազմէ : Վիճաբանութեանց ընթացքին երեւան ելան կարդ մը դժուարութիւն- ներ՝ արտադրութեան եւ տնտեսութեան ճակա - տին վրայ : Անդամակից պետութիւնները կ'ըն - դունին թէ անհրաժեշտ է հարթել այս դժուարու- թիւնները : Խորհուրդը հաստատեց թղթադրամի ազատ վաճառքի մը գոյութիւնը, ինչպէս եւ այն ծանր ծախքերը որ կը ճնշեն իւրաքանչիւր պե - տութեան վրայ, իբրեւ հետեւանք պաշտպանու - թեան ճիդերու յաւելման : Հաստատեց նաեւ թէ դինուերու եւ հում նիւթերու բաշխումի խնդիրները աւելի կը դժուարացնեն ազդու պաշտպանութեան մը իրագործումը : Նախարարները որոշեցին ան - հատապէս եւ հաւաքաբար ձեռք առնել պատշաճ միջոցները :

6.— Այս առթիւ առժամեայ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, հաշտեցնելու համար արտաքին ա - պահովութեան պահանջները (պաշտպանութիւն արեւմտեան Եւրոպայի) եւ անդամակից պետու - թեանց իրական, քաղաքական եւ տնտեսական հնարաւորութիւնները :

7.— Անդամակից կառավարութիւնները Խոր – հուրդին առջեւ պարդեցին իրենց երկրի պաշտպա- նութեան վիճակը : Այս տեղեկագիրները յղուե – ցան դինուորական կազմակերպութեանց եւ պատ - կան հրամանատարութեան, քննութեան եւ անհրա- ժեշտ հրահանգները տալու համար : Եւայլն :

× Խորհուրդը միեւնոյն առեն հրատարակեց յայտարարութիւն մը, որ կը բացատրէ թէ անդա- մակից պետութիւնները մեծ կարեւորութիւն կ'ըն- ծայեն Ատլանտեան հասարակութեան, ոչ միայն ի խնդիր իրենց հաւաքական ազատութեանց եւ ա – նդորութեանց, այլեւ ամրապնդելու համար իրենց ժողովրդավար հաստատութիւնները եւ զարկ տա- լու իրենց ժողովուրդներուն բարօրութեան : Այս առթիւ նախարարական յանձնախումբ մը պիտի կազմուի, քննելու համար անհրաժեշտ միջոց – ները :

Յայտարարութիւնը կ'ըսէ թէ «պիտի ձախո - դին այն տեսական փորձերը որ կը կատարուին Ատլանտեանի ճակատին ժողովուրդները պառակ– տելու համար» : Ցիշելով խաղաղութեան առա – ջարկները, «որոնք այնքան տարտամ են եւ մը– թին», կը յիշեցնէ թէ Ատլանտեանի պինակիցները դործ կը սպասեն եւ ոչ թէ խօսք : «Անոնք երբեք պիտի չմերժեն խաղաղութեան որեւէ անկեղծ ա – ռաջարկ : Բայց երբեք պիտի չչեղին իրենց պաշտ- պանողական ուժի կառուցումէն՝ խարուելով խա- ղաղութեան անմիջական խօսքերէ » :

Ժողովէն վերջ, Ֆրանսայի արտաքին նախարա- րը, Պ· Ռոպէր Շուման, ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ «պատեհ ժամուն» պիտի առաջարկէ եւրոպա– կան դերազդային իշխանութիւն մը հաստատել ,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՅԱՌԱ՛Ջ, ԼՈՂԱԼՈՎ

Նետուած աշխարհի ծովերուն եւ ովկիանոս - ներուն մէջ, Սփիւռքը կ'ապրի ալեհան՛ղ օրեր :

Աւելի զուարթառիթ չէ կեանքը մեր երիտասարդութեան, որ թէպէտ չվրիպեց Հայերու ղրկանքէն ու չսպրեցաւ անոնց եղող մղձաւանջները, դիտեց սակայն անոնց աչքերուն խորը նետած թախիծն ու լուռ ողբերգութիւնը :

Հիմա, մէկ մասը այդ երիտասարդութեան, դրեթէ ամէն տեղ, մեր գաղութներուն մէջ, հոգեւին կ'ապրի հայկականութեան հնչեղութիւնը : Կ'ապրի մեր դատին հետ շաղկապուած բոլոր տեսակի խանդավառութիւնները եւ լքումները, ըստ ժամանակի :

Այն բախտաւոր միջավայրերուն մէջ, ուր համախումբ կեանք մը ունին մեր զանգուածները, այդ երիտասարդութիւնը իր հոգին զալարող վիշտերն ու խանդավառութիւնները կուտայ մայրենի լեզուով. կը բարբառի անով ու կ'արտայայտուի գինք յուզող բոլոր հարցերու մասին զարձեալ այդ լեզուով :

Բացառութիւն կազմել սկսած են մեր այն գաղութները, ուր բաղդատաբար նուազ եռուն է հայ կեանքը ու նուազ բարախուն :

Այսպէս է ճակատագիրը զոյդ Ամերիկաներու եւ մասամբ Ֆրանսայի մեր նոր երիտասարդութեան, դատելով թերթերէն :

Հիւսիսը եւ Ֆրանսան մասամբ դեռ բախտաւոր են, որուած ըլլալով մատուռականներու պատկառելի թիւ մը թէ՛ մէկ եւ թէ՛ միւս չրջանին մէջ :

Այլ է պարագան Հարաւային Ամերիկայի հայ երիտասարդութեան, որ միայն քառորդ դար վերջ, արդէն կարիքը կը զգայ իր ներաչխարհը պարզելու համար դիմելու տարբեր լեզուներու :

Ու այս խոկ պատճառով, պիտի ուզէինք, որ ամէնէն օժտուածները այս վերջին չրջանի մեր երիտասարդներէն, խոր անդրադարձ մը կատարէին ու գտնային Մեսրոպեան բարբառին հարուստ գանձերուն :

Բոլոր երեւոյթները ցոյց կուտան, ասող, որ մեր գաղութը արդի պայմաններուն մէջ պիտի չկրնայ նոր սերունդին համար մատուռական տաճարներ հիմնել :

Նմանապէս պիտի չկրնայ հաւաքական զոհաբերութիւններով պատրաստել մեր մշակոյթի զբաղական կալուածին համար երիտասարդ նոր ուժեր :

Ինչ որ միջավայրը իր ամբողջութեամբ պիտի չկրնայ ընել, սակայն, բնածին չնորհով օժտուած եւ իրենց մէջ զգալի արուեստը խլրտում մը զգացող երիտասարդները իրենք անձամբ պիտք է ընեն

Պիտի ուզէինք որ ատոր համար ունենային կամք եւ աշխատանքի սէր :

Ի՞նչ կ'ընէր ալիքներուն մէջ ինկած մէկը, որ ապրիլ կ'ուզէ, ու գիտէ, բարերախտաբար քիչ մը լողալ : Պարզ է, կը պրկէ իր բազուկները եւ կը սկսի պայքարիլ անոնց կատաղութեան դէմ :

Մեր կեանքն ալ, ամէն տեղ, ու հոս մանաւանդ, ծով մըն է, յորձանուտ ու ալեկոծ :

Լողալ պէտք է անոր մէջ ու խիզախօրէն :

Բնական է որ հարիւրներով երիտասարդներ դիտեն սահուն կերպով խօսիլ իրենց մայրենի լեզուն. կրնան առանց անճրկելու կարդալ ժամանակակից մեր լաւագոյն հեղինակներուն հանդնալ :

Շատեր կը ճանչնանք, որ աւարտած են լրիւ նախակրթարանի մը վեց կարդերը ու օգտուած հանրային մատենադարաններէն :

Եթէ կան իրենց մէջ զրականութեամբ խանդավառ հոգիներ, պիտի կրնային առանձին լողալով՝ տեղ մը հասնիլ :

Մեր խօսքը օժտուածներու մասին է անշուշտ, որոնք կը սիրեն զրականութիւնը եւ արուեստը, կը զրպին մեր մշակոյթով ու կը հետաքրքրուին հայ կեանքով :

Կ'ըսենք աւելին :

Անդամ եթէ անոնք չեն իսկ յաւակնիր զրոյ մարդ դառնալ, յամենայն դէպս կը սիրեն չախաղուիլ ազգային մեր կեանքը յուզող գանազան խնդիրներու հետ, ու անմասն չմնալ մեր ճակատագիրը զրաղեցնող հարցերէն :

Մենք կը հաւատանք ինքնաչխատ ճիգի զօրութեան :

Կը հաւատանք անհատներու հոգիին խորը անթեղուած ուժերու : Միայն թէ մատուռական ծոցերու վրայ լողալու փորձերը պէտք է արագօրէն ու սիստեմատիկ կերպով յառաջ տանիլ :

Պէտք է կանուխէն ճշդել կորելիք տարածութեանց դիծերը, ու չսպառել օտար կալուածներու վրայ սեփական ուժերը, երբ օր մը արդէն երջանիկ ափերու դեղեցկութեանց թեւ նետած կրնան ըլլալ :

Ի՞նչ կը սպասեն մեր երիտասարդները :

Ինչո՞ւ չեն փորձեր այս բոլորը : Լողալ մանաւանդ մեր մշակոյթի կալուածներէն ներս ու մեր մեծասքանչելի սրտաճմլիկ զօրութեամբ :

ԱՐՄԵՆԻԱ

Երբ Վանը Վան էր

Հայրենակից բարեկամս, Պ. Ղազար Ներկարեան՝ բովանդակալից պատկեր մը գծած էր Վասպուրականի հայ եւ թուրք մշակոյթին եւ արհեստներէն, «Յառաջ»ի 14 եւ 15 Սեպտեմբեր թիւերուն մէջ : Եաշար Քէմալի յօդուածներուն առիթով :

Մշակութային նախա - եղեռնեան այդ պատկերը լրացնելու համար՝ կ'արժէ յիշել ուրիշ ցայտուն փաստ մը : Որպէսզի աւելի լաւ ըմբռնուի թէ՝ ինչո՞ւ վերջերս թուրք հանրապետութեան նախագահն ու իր չքախումբը՝ Վան, (Տիգրանակերտ եւ Կարին ալ միաժամանակ) այցելելէ վերջ, եկած են այն եզրակացութեան որ անկարելի է համալսարան մը հիմնել Վանայ Նահանգին մէջ, որովհետեւ ուսանողութիւն չկայ : «Le Combat cessa: faute de combattants» :

Օսմանեան Սահմանադրութենէն քիչ վերջն էր : Ուրիշ շատ ձեռնարկներու հետ վերակազմուած էր նաեւ Նահանգային Վարչութիւնը : Կառավարութեան եւ Հայոց Առաջնորդարանի կողմէ ընտրուած էին երեքական թուրք եւ հայ անդամներ :

Օրուան կուսակալը, Ալպանացի Իսմայիլ Հագգը պէյ, լուսամիտ թուրք մը, նախագահն էր ժողովին, որ կը գումարուէր ամէն չաբաթ՝ կուսակալութեան դահլիճին մէջ : Երեք հայ անդամներէն մէկը ես էի :

Օրակարգի վրայ էր՝ Նահանգին հայկ. եւ թրքական դպրոցներուն վիճակը բարձրացնելու խնդիրը :

Մենք, երեք հայ անդամներս, կը պահանջէինք որ՝ մինչեւ սահմանադրական կարգերուն հաստատումը՝ պետական նպաստէ զրկուած հայկ. դպրոցներուն՝ կարեւոր գումարներ յատկացուին :

Կուսակալին ու երեք թուրք անդամներուն կողմէ որեւէ առարկութիւն չեղաւ : Միայն՝ որ - դարօրէն՝ հարկ էր ըստ իրենց՝ կազմել մանրակրկիտ վիճակագրութիւն մը : Թէ՝ քանի՞ վարժարան կար Վանայ Նահանգին մէջ՝ Հայերուն յատուկ, քանի՞ Թուրքերուն եւ Քիւրտերուն :

Որոշեալ պայմանաժամէն վերջ, Նահանգային վարչութեան չաբաթական նիստին, եկաւ սպասուած ընդհանուր վիճակագրութիւնը :

Ի՞նչ կը կարծէք որ եղած ըլլայ պատկերը : Մե՞նք աւելի պիտի զարմանայինք՝ թէ մեր թուրք անդամակիցները : Ամէնքիս աչքերն ալ բաց մնացին :

Իսկ կուսակա՞լը ,որ ոչ Վաննեցի էր ոչ խաւարամիտ, ի տես սեղանին վրայ դրուած պաշտօնական վիճակագրութեան, ապշած մնաց : Եւ հակառակ իր բովանդակ լուսամտութեան, չկրցաւ զսպել իր կսկիծը : Իր թրքութիւնը խօսեցաւ իր մէջ : Վերցուց ըսաւ մեզ, երեք հայ անդամներուս.

— Պարոննե՛ր, դուք պահանջած էք որ թուրք պետութիւնը նպաստ յատկացնէ հայկ. դպրոցներուն եւ ուրիշ նոր դպրոցներ բացուին : Բայց, նայեցէք, ձեր ՀԱՐԻՒՐ դպրոցին դէմ՝ մեզի՛ ոչ մեզի՛ միայն Մէկ «մէտրէսէ» : Դուք ձեր ազգային ներքին սահմանադրութիւնովը, ձեր անհատական միջոցներովը, կրցած էք այսչափ դպրոց բանալ, մատակարարել եւ պահել, թուրք եւ քիւրտ հայրենակիցները, պետութեան պաշտպանութիւնը վայելելով մէկտեղ, չեն կրցած միջնակարգ վարժարան մը դնել մէջտեղ : Իսկ ունեցածները զրպ - րոց չեն, այլ մէկմէկ մէտրէսէ (նախակրթարանի նման բան մը), մանչերու համար միայն : Մեր իգական սեռը բոլորովին զրկուած է ուսումէ :

Մենք հայ անդամներս, իրարու նայեցանք, կուսակալին նայեցանք, մեր թուրք ընկերներուն նայեցանք, մեր աչքերը խոնարհեցան կամայ - ակամայ :

Կուսակալը չարունակեց.

— Սպասեցէ՛ք, հա՛յ հայրենակիցներ, մենք ալ ձեզի չափ դպրոցներ ունենանք, անկէ վերջ պետական գանձին դիմենք : Եթէ կառավարական նպաստ պէտք է յատկացնել՝ այդ ալ ոչ թէ հայկ. դպրոցներուն պէտք է, այլ թրքական դպրոցները չատցնելու ու գտնուած մէտրէսէները դպրոցի աստիճանի մէջ դնելու :

Այսպէս էր դպրոցական պատկերը Վանայ հայ եւ թուրք ժողովրդին մէջ, 1908 — 14 : Հայ հարիւր կանոնաւոր (նախակրթարան, միջնակարգ եւ բարձրագոյն) դպրոցի դէմ՝ Թուրքերն ունէին հազիւ մէկ «մէտրէսէ» :

Այս պայմանները ո՞ր հրաշքով փոխուեցան 1914էն մինչեւ 1951, որպէս զի մէտրէսէն կարենայ հայթայթել թուրք համալսարանի մը անհրաժեշտ ուսանողութիւնը :

Թուրք Հանրապետութեան յարգամիջոց նախադահը,իրեն ընկերացող տասնեակ մը ուսուցիչներն ու նոյնքան նախարար – հետեւորդները լաւատես ունին ձեռնունայն իրենց վերադարձին մէջ, ու վերջնական որոշումին թէ՝ «Այ այժմ անկարելի է համալսարան բանալ ոչ Վանայ մէջ, ոչ Կարնոյ, ոչ Խարբերդի» :

Հայերը Ապատանի մէջ

Անհոգ եւ երջանիկ օր մը, հայկ. հողի վրայ ու հայ արեւի տակ, ապագայ պատմաբանը փաստաթղթերով բեռնաւորուած սեղանին վրայ պիտի հակի գլուխը ու գրէ ի սիւիւռս աշխարհի ցիրուցան հայ գաղութներու ախուր պատմութիւնը : Եւ իրաւունք պիտի ունենայ արձանագրելու .— «Արեւն երբեք չմարեցաւ հայ գաղութներու վրայ » :

Այդ գաղութներէն մէկն է Ապատան, որ կը դտնուի հիւրընկալ Իրանի Խուզիստան նահանգի հարաւակողմը :

Հայը ե՞րբ առաջին անգամ ոտք դրած է հոն, դժուար է ըսել, սակայն յայտնի է որ զանգուածային ներգաղթը տեղի է ունեցած 20ական թուականներէն վերջ՝ երբ թրքահայ տարագիր եղբայրականերէն վերջ՝ երբ թրքահայ տարագիր եղբայրականերն ու քոյրերը, միասին հաւաքուած Հայաստաններն ու քոյրերը, միասին հաւաքուած Հայաստաններն ու քոյրերը, միասին հաւաքուած Հայաստաններ

ԱՆՁՐ ԼՌ

գրել՝ Գ. ԵՒՍԵՑԻՒՆԸՆ

ՀԱՏՎԱԾՈՒ ՄԱՍ

Մեռնելիք մարդ նաեւ եւ նաեւ ատոմային ռումբ չէ նախընթաց ժամանակներէ մնացած եւ ոչ ալ ներկայ դարուն հնարուած մեքենաներէ մին։ Ոչ ալ ինչ որ մենք կ՚անուանենք «ժամանակակից պատերազմ»։ Ոչ ալ ինչ որ մենք կ՚անուանենք «ժամանակակից հիւանդութիւն»։ Ոչ ալ ինչ որ մենք կ՚անուանենք «ժամանակակից մարդ»։ Ոչ ալ ինչ որ մենք կ՚անուանենք «ժամանակակից կեանք»։ Ոչ ալ ինչ որ մենք կ՚անուանենք «ժամանակակից մահ»։

արտաքին քաղաքականութիւն մը վարելու համար հաւաքարար, ի խնդիր խաղաղութեան:

× Անգլիոյ երեսփ. ընտրութեանց առթիւ, խորհուրդը որոշեց յետաձգել Հռոմի մէջ ծրա– գրուած ժողովը, եւ նոյեմբերին գումարուիլ Փա– րիզի մէջ:

ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԸ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒԻ

Նախագահ Թրումըն հետեւեալ յայտարարու– թիւնն ըրաւ, մամուլի չաբաթական ասուլիսին մէջ.

— Խաղաղութեան յոյսերը աւելի լաւ են այ– սօր: Մ. Նահանգները աւելի զօրաւոր քաղաքա– կանութիւն մը կը վարեն Ա.Միութեան դէմ, իրենց յոյսը դնելով ոչ թէ դիւանագիտութեան, այլ ու– ժի վրայ: Անհրաժեշտ է այս, ներկայ պարագա– ներուն մէջ, թէեւ իր սխրած միջոցը չէ: Մակը կազմուեցաւ որպէսզի բռնի ուժի չդիմուի խըն– դիրները լուծելու համար: Բայց անկարելի եղաւ. վկայ՝ Քորէան: Մ. Նահանգները պիտի չարունա– կեն համաձայնութիւնները փնտռել Ա. Միութեան հետ, բազմապատկելով իրենց ուժերը: Կ'ուզենք զօրանալ, որպէսզի կարենանք ի հարկին յարգել աւելի օրէնք համաձայնութիւն Ա. Միութեան հետ:

Բանգէտներ այս խօսքերէն կը հետեւցնեն թէ դուռը գոցուած չէ Ա. Միութեան առջեւ:

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

Ազգ. ժողովը 203ի դէմ 410 ձայնով քուէար– կեց չարժուն սակացոյցի օրինագիծը, որուն հա– մաձայն պարբերաբար պիտի վերաքննուի նուա– զադոյն աշխատավարձի սակը: Վարչապետը ուժգնօրէն բողոքեց, բայց անօգուտ: «Մենք ա– ռաջարկեցինք փոփոխել այս օրինագիծը, մտիկ չըրիք: Հանրապետութեան խորհուրդէն պիտի խնդրենք անհրաժեշտ բարեփոխումները կատա– րել»:

× Մսի տագնապը կը սաստկանայ օրէ օր: Ե– րէ. օր 2000ի վրայ միայն 300 խանութներ բաց էին Փարիզի մէջ (Դէ. օր՝ 600): Ոստիկանութիւ– նը կը պաշտպանէ այն մսավաճառները որ գնում– ներ կը կատարեն սպանդանոցէն: Ոստիկանու– թեան վերատեսուչը ուժին կոչ մը ուղղեց մսա– վաճառներուն, որպէսզի զազրեցնեն գործադուլը: Մսավաճառ մը ուժգնօրէն ապտակեց արհեստա– կից մը, երբ միս կը գնէր կեդրոնական վաճառա– նոցէն: Անմիջապէս ձերբակալուեցաւ:

× Շարժավարներու գործադուլը վերջացաւ ուրբաթ առտու, 24 ժամ տեւելով: Միայն հազար «Թաքսի»ներ կը բանէին: Շարժավարները կը ապառնան խզողել Փարիզի փողոցները, խափա– նելով երթեւեկը: Անմիջապէս ետ պիտի առ– նուին այս նոր ցոյցին մասնակցողներուն արտօ– նագրները:

× Արհեստակցական Միութիւնները կը փոր– ձեն միացեալ ճակատ կազմել, իրենց պահանջները արժեցնելու համար:

---

11 ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ նոր խարիսխներ պիտի հաս– տատուին եւրոպայի մէջ (8ը՝ Ֆրանսա), օդանա– ւերու համար:

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ. ընտրութեանց առթիւ ար– ժեթուղթերը բարձրացան սակարանին մէջ: — Բժիշկները նորէն քննեցին թագաւորը, որուն վի– ճակը միշտ մտահոգութիւն կը պատճառէ:

ՑՈՒՍԱԲԵՐի ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ, Գահիրէ, — Թերթը չենք ստանար Սեպտ. 7էն ի վեր (օդա– նաւով):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Եափուճեան, զաւակները եւ բոլոր ազգականները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստա– եան արարողութիւն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին ողբացեալ Ա– ԻՏՏԻՍ ԵԱՓՈՒՃԵԱՆի յիշատակին: Կը հրաւիր– ուին իր յիշատակը յարգողները:

ԱԽՈՑԵՆԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան Ա. եւ Բ. խումբերը կը մրցին C. F. Bretigny դէմ, L'Hay les Rosesի դաշտին վրայ (Իտալացիներու նախկին դաշտ): Այս կիրակի 23 Սեպտ. պահեստի (Բ.) ժամը 2ին, իսկ Ա. խումբերը 3.30ին:

Կը խնդրուի Փարիզի եւ արուարձաններու մարզասէր հասարակութենէն քաջալերել մեր մարզիկ– ները իրենց ներկայութեամբ:

Հաղորդակցութիւն.— Porte d'Italieէն առնել 186 օթօպիւս եւ իջնել վերջաւորութեան:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ.— Մարսէյլ.— Պո– մոնի Ազգ. մանկապարտէզի աշակերտներու մուտ– քի արձանագրութիւնները կը սկսին ներկայ Սեպ– տեմբեր 24էն 30: Կը հրաւիրենք ծնողքները, ար– ձանագրել տալ, ամէն օր առաւօտեան ժամը 9 — 12, դպրոցի սրահին մէջ:— Հոգաբարձութիւն

ԴՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆի ծննդեան հարիւրամեա– կի առթիւ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէին:

կը նախագահէ Պ. Կ. ՓՈՂԱՏԵԱՆ
կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱՂՈՒԵԱՆ

Բանաստեղծէն ընտիր կտորներ կ'արտասանեն տիկիններ՝ Ն. Քիպրիք-Եեան եւ Արմ. Բաղուեան:

29 Սեպտեմբեր, Շաբաթ ժամը 21ին, Պոմոնի դպրոցի սրահին մէջ: Մուտքը ազատ է:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը հրապա– րակային դասախօսութիւնը յառաջիկայ Չորեք– շաբթի Սեպտ. 26ին, ժամը 8.30ին Cadet արճաղա– նին վերնայարկը: Դասախօսն է ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ: Նիւթը՝ Քալիֆորնիոյ հայ գաղութը: Զայնագիր սկաւառակներով պիտի ներկայացուին տեղական ազգ. պարերու եղանակները:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ

Սեվրի Մուրատեան վարժարանի 1951—1952ի դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրն է Սեպտ. 30ի կիրակին:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ.— Վալպարէզի (Մարսէյլ) դպրոցը կը վերաբացուի հոկտ. 1ին նոր պայման– ներով: Արձանագրութեան համար ծնողքներէն կը խնդրուի դիմել Պ. ԱՍՏԻԿ ԱՇՃԵԱՆի, ամէն իրի– կուն ժամը 5—7: Կը պաշտօնավարէ Պ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ:

ԳՐԻ ՄԵՔԵՆԱՑ ՄԸ, Ֆրանսերէն – գերմա– ներէն, ծախու է: Հեռաձայնել՝ OPE. 37-62:

«ՁԱՌԱՋ»Ի ԵՒ ԱՑՆՁԱՐԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՄԱՐ

Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Աստիկ Աչճեան իրենց փոքրիկ Թոռնիկին Զարուհիի առաջին տա– րեդարձին առթիւ, համաձայն խոստումին, այս տարի եւս կը նուիրեն 500 ֆրանք Ա.ինճարի «Ձա– ռաջ» վարժարանին, 1000 ֆր. «Ձառաջ»ի տարած– ման համար:

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ.— Փարիզէն Քնեազեան եւ Պետրոսեան ընտանիքները փոխան Ծաղկեպսակի 1000 ֆրանք կը նուիրեն վեր. Փոնտին, ողբացեալ ՑԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ, ցաւակ– ցութիւն յայտնելով հանգուցեալին պարագանե– րուն:

× Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը եւս ցաւակցութիւն կը յայտնէ Մկրտիչեան եւ Պետիկեան ընտանիքներուն ՑԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՀԱՑԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Ա. ԱՃԷՏԵՐԵԱՆ կը դասաւանդէ հայերէն լե– զուն, մասնաւորներու եւ խումբերու, ամէն օր, ինչպէս նաեւ իրիկուններ: Գրել հետեւեալ հաս– ցէին՝ A. AJDERIAN, 41, Ave. des Gobelins, Paris(13):

Օր. ՍՈՆԱ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ
ՀՐԱՆԴ ԽԱՐԲՈՒԹԵԱՆ
Նշանուած
Պուա Քոլոմպ 16 Սեպտ. 1951 Փարիզ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շրջ. վարչութիւ– նը կը հրաւիրէ բոլոր մասնաճիւղերուն վարչու– թիւնները, այս երկուշաբթի ժամը 20ին, Chope du Nord: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի խումբերու ներկայացուցչական ժողովը՝ այս չա– բաթ ժամը 20.30ին, Café Regent: Կը խնդրուի ան– պայման ներկայ ըլլալ:

ՇԱՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Սեպտ. 24ին, ժամը 21ին, դպրոցին սը– րահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ը. Դ. «Եօթնեղբայրեան» ենթ.ի ժողովը այս չաբաթ երեկոյ, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Պուլվառ Օտտոյի Վառմեան ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքա– տեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻ.— Հ. Ը. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողո– վը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահը:

ՀԱՄԱԽՄԲՐ. Մարսէյլի մասնաճիւղի ժողո– վը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Պար տը Կլո– փի սրահը:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ԻՆ

Արձանագրութեանց համար դիմել վարժարան երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը՝

1, Boulevard du Nord — LE RAINCY

Հաղորդակցութեան միջոցները.— Eglise de Pantinէն 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Raincy-Pa– villon: Հեռաձայն՝ LE RAINCY 172

ԿՈՒՋՈՒԻ

Կօշիկի լաւ բանուոր մը պոթիէի քով աշխա– տելու համար Villejuifի մէջ:

Դիմել Պ. Ց. ՎԱՆԼԵԱՆի, կէս օրէ վերջերը, (2—7), 7 rue Godot de Mauroy, Paris: Հեռաձայն Opéro 01 — 08:

ՏԻԱՄԱՆ (Diamant)

Bonneterieի համար ամէն կարգի մեքենաներ, բրիօթաժի մեքենայ 10/120 և 12/1000, bobinoirs, métiers circulaires huit serrures Interlockի եւ chaus– settesի համար: Դիմել Ֆրանսական

Maison WORMS ընկերութեան

35 Bld. de Strasbourg, Paris (10), tél. Pro. 53-99:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13)

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris IIe
Téléph. : CENtral 78-44

ԳՈՐԾԱՏԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris XXe
Téléphone : MEN. 05 - 44

ԱՑՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ
Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2-28, 2-40, 3-28 եւ 1-40

Ժերզէ եւ ֆենթեըլօք՝ բուրդէ կամ բամպակէ
Բամպակ՝ Côtes 2/2.

եղանակէն առաջ եւ մեծագանակ գնողներուն, քացառիկ գիներ ու վճարման դիւրութիւններ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գինն 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Dimanche 23 Septembre 1951 Կիրակի 23 ՍԵՊՏԵՄ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6567-Նոր շրջան թիւ 1978

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ՓՈՍԵՐ ԶԲԱՆԱՆՔ

Ոչ գիտական, ոչ ալ արդիական պահանջներէ կը բխին հայերէնը լատիներէն տառերով ուրուագրելու կամ հայկական այբուբենը յղկելու, «եւրոպականացնելու» ծրագիրները :

Երկուքն ալ ցնդաբանութիւններ են, որոնք նոր ճեղքեր, փոսեր պիտի բանան մեր մշակոյթի ճակատին վրայ :

Երկուքն ալ ոչ թէ պիտի դիւրացնեն հայերէնի ուսուցումը, այլ կատարեալ ծաղրանկարի մը պիտի վերածեն զայն : Պիտի ստեղծեն վայրենի խառնիճաղանճ մը :

Այն տառն, Եւրոպա եւ Ամերիկա ծնած հայ տղան ու աղջիկը պատրուակ մը եւս պիտի ունենան, «թանկօ» մը աւելի պարելու :

Այն տառն կատարեալ խեղկատակութեան մը պիտի վերածուի ամէն բան, լրացնելով Երեւանի մէջ կատարուած բարբարոսութիւնները (ուղղագրութիւն եւ օտարաբանութիւն) :

Բարեկամաբար պիտի թելադրէինք հանդըստեան կոչուած գրոց - բրոցներուն՝ քիչ մը ծանր նստիլ իրենց տեղը, փոխանակ Մ· Քէմալ կատկելու կամ «աթոմական» զառանցանքներ թխելու :

Եթէ գործել կ'ուզեն՝ ասպարէզ չի պակսիր : Ոչ իրենց, ոչ ալ ուրիշներուն համար :

Թող աշխատին տեսակ մը «չարժ» սարքել մայրենիի ուսուցման համար, սկսելով իրենց տուներէն : Իրենց ազգականներէն, բարեկամներէն, խնամիներէն եւ մնացեալէն :

Ամէնքն ալ հայկական վարժարան տեսած են : Գիտեն թէ ինչեր կը սորվէին եւ կը սորվին աշակերտները՝ առանց տրտնջալու· —

Մայրենի լեզու (աշխարհաբար եւ գրաբար), Թուրքերէն, Ֆրանսերէն, յաճախ ալ՝ անգլերէն կամ գերմաներէն : Ցեսոյ գիտութիւնները :

Այսօր չատ աւելի ծանրացած է այս բեռը, Պոլսոյ թէ Մէջին Արեւելքի մէջ, ուր կը տիրապետեն տեղական լեզուները եւ ուրիշ օտար բարբառներ :

Ինչո՞ւ բնական կը դանեն այս պարագան, իսկ երբ կարգը կուգայ Եւրոպա ծնած աշակերտին, իրար կ'անցնին,— տղաքը չատ կը յոգնին···

Այս տղաքը «մահալլէպի» չկերան օտարութեան մէջ :

Անոնք ալ զաւակներն են այս ժողովուրդին, նոյն արիւնով եւ ջիղերով : Եւ աւելի տոկուն : Ամենօրեայ կեանքը մշտական հնոց մըն է որ կ'եփէ իրենց ջիղերը :

Կը տեսնէք թէ ինչպէս կը տոկան ամէն տեսակ աշխատանքի, յաճախ զերազանցելով տեղացիները : Միշտ ալ ժամանակ եւ միջոց գտնելով աչխարհիկ վայելքներու համար :

Գիշեր – ցերեկ պարելով չեն յոգնիր, իսկ երբ կարգը կուգայ հայերէնի, կը խեղճանա՞ն :

Եւ տարէցներն ալ կը փութան չքմեղանքներ հիւսել, խրախուսելով դասալքութիւնը ·

— Շաբաթը քանի մը ժամ ալ հայերէ՞ն : Օ՛, մեզք են · ժամանակ չունին : 36 տեսակ տառ· դժուարիր, մանր գիր ···

Զարիքին արմատը փնտռեցէք այս հոգեկան թշուառութեան մէջ, որ հետզհետէ վարակիչ կը դառնայ :

Եթէ աւելի երկար տեւէ այս վիճակը, հարկ պիտի ըլլայ նախ տարէցները կարգի հրաւիրել, որպէսզի աչք չհանեն, յօնք չհնելու յաւակնութեամբ :

Կը բաւեն հանրային կեանքին վրայ բացուած ճեղքերը :

Ժամանակները ոչ թէ ծրագիրը, այլ աչխատանք եւ լրջութիւն կը պահանջեն :

Արդէն կանգնած ենք զառիթափի մը վրայ : Կարճ կապեցէք յիմար – խմաստուն մարզանքները, որպէսզի գլխիվայր չթաւալինք մէկ ափէն միւսը :

Հայկական Արտասահմանը դեռ չկրցաւ միացեալ ճակատ կազմել ազգային - քաղաքական դեմքի վրայ :

Ձե՞ն ըմբռներ թէ նոր փոսեր պիտի բանան, եթէ հայերէնի - լատիներէնի բարեկենդան մըն ալ սարքեն :

Գիւտերը ձեղի պահեցէք, որպէսզի ծիծաղելի չդառնաք նորերուն առջեւ :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՀԱՑԻ ԵՒ ԼՈՑՍԻ ՀԱՄԱՐ »

Այս է դիրքին անունը :

Վստահ եմ, եթէ ձեր ձեռքն ալ անցնի, մեծ հաճոյքով ու նոյնքան ալ տրամութեամբ պիտի կարդաք զայն :

Հաճոյքով՝ որովհետեւ մեր երիտասարդ հեղինակը —չատ փոքր վրիպումներով մէայն— ունի սահուն ոճ մը, ճոխ, պատկերաւոր, դեղեցիկ : Նոյնիսկ հասարակ « պօյաճի»ներու բերնին մէջ դնելով չարժուամ եւ ոգի :

Տրամութեամբ, վասնզի չորս որբ ներկարարներու կեանքը կը ներկայացնէ, անոնց պատանեկան օրերուն դառն ելեւէջները, նկարագիրներու զանազանութեամբ, բայց նոյն տառապանքներու իրարու քով եկած, «հաց»ին կարիքը ունենալով իրրեւ առօրեայ մղձաւանջ եւ «լոյս»ին կարօտը իրենց հոգիներուն խորը թաղած, մոխիրներու տակ :

1915—16ի Աղէտէն վերջ, երբ յիսուն տարուան համար պատրաստուած եւ արտադրելու ընդունակ մասնաւորականութիւն մը կորնչուցինք, երբ տարտղնեցին մեր մշակոյթի վառարանները, խարոյկներ կազմեցին մեր դիրքերով, ահաւոր ցնցում մը չչմեցուց մեզ ու տասնեակ մը տարի հազիւ մտածեցինք յուշեր ու փաստաթուղթեր հաւաքել :

Թափուած արիւնը լճացած էր մեր ուղեղնե – րուն մէջ, ու ամէն բան կը տեսնէինք աւազուտ անապատներու եւ Տէր Զօրներու հեռանկարներու ընդմէջէն : Դեղեցիկ գրականութիւնը, ոչ – նպատակաւոր արուեստը չատ աւելի վերջն էր որ ներչընչեց մեր տաղանդաւոր տղաքը : Եւ ունեցանք հատընտիր գործեր : Կրնանք անոնց հեղինակնե – րով փունջ մը կազմել եւ նուիրել մեր զրականութեան տարեշրջանին :

Ինչ սիրուն էջեր գրուած են պարբերականնե - րու մէջ, ինչ արժէքաւոր զրական էջեր հանդէս – ներու փառքը կազմած են :

Ափսո՜ս, մեր « ողորմած » ժողովուրդը, որ այնքան կը սիրէ կերոններ վառել, դեռ չվարժուեցաւ նոյն առատաձեռնութեամբ իւղ լեցնել զրադէտի մը պլպլուն կանթեղին մէջ :

Հարցուր տարի մը վերջը բանաստեղծ — այժմ վիպագիր — Մ· Իչխանին .

— Քանի՞ հատ ծախեցիր «Հացի ու Լոյսի համար » գործդ :

— Ո՛հ, խնդիր չէ, ես գիտէի որ ոչ իսկ ծախքը պիտի հանեմ : Ո՞ր գրողը կրցեր է քանի մը հարիւր օրինակէն աւելի ծախել որ ես երազներ հիւսէի ··· ՍՕՍԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏԱՂԱՎ

ԻՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ յետաձգեց վերջնագրին առաքումը, քանի որ նոր ընտրութիւններ պիտի կատարուին Անգլիոյ մէջ : Բայց եւ այնպէս կ'ը – սեն թէ պիտի վտարէ 350 անգլիացի մասնագէտ – ները, վասն զի չի կրնար ուրիշներ կանչել, քանի Անգլիացիները կը մնան : Շահը գործօն դեր կը կատարէ, որպէսզի կացութիւնը աւելի չծանրանայ : Նոր ընտրութիւններ պիտի կատարուին Նոյեմբերին եւ Դեկտեմբերին :

ԱՆԳԼԻՈՑ թագաւորին թոքերը բժշկական գործողութեան մը պիտի ենթարկուին այսօր – վաղը : Բժիշկները ծանր կը դանեն վիճակը : 1949 Մարտ 12ին ալ գործողութիւն մը կատարուեցաւ ալ սրունքին վրայ, արեան հոսումը դիւրացնելու համար : Ներկայ հիւանդութիւնը սկսած է Մայիս 24ին :

ԻՍՐԱՑԻԼ հաւանեցաւ քննել հաշտարար յանձնախումբին ծրագիրը, պայմանաւ որ ոչ – յարձակման դաշնագիր մը կնքուի արաբական պետութեանց հետ : Երկու կողմի պատուիրակները միչտ կը մերժեն միեւնոյն սեղանին առջեւ նստիլ, Օթել Քրիյոնի մէջ :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏԻՆ առթիւ, թերթերը կը գրեն թէ տեսրակները սղած են 40—50 %, դիրքերը՝ 25 — 30 % համեմատութեամբ :

ՔՈՐԷԱՑԻ զինադադարի բանակցութիւնները չեն վերսկսած տակաւին : Երեք դաշնակից զօրամասեր ճեղք մը բացին կեդրոնի ճակատին վրայ :

ԱՐԵՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մէջ կատարուած ռազմափորձերը չատ յաջող կը համարուին մասնագէտներու կողմէ : — Փարիզի վերեւ ալ ռազմափորձեր պիտի կատարուին :

ԿՐՕՄԻԹՕ, Ա· Միւթեան փոխ-վարչապետը, որ Ամերիկայէն կը վերադառնար « Իլ - սը-Ֆրանսով, առջի օր զանգատեցաւ թէ մէկը երեւցած է իր սենեակին առջեւ, դուռը բաց գտնելով : Ծառաները իրար անցան, բայց կասկածելի բան մը չգտան :

ԱՆԳԱՐԱՑԻ մէջ մեծ յաղթանակ մը կը համարեն Թուրքիոյ եւ Ցունաստանի անդամակցութիւնը Ատլանտեանի դաշինքին :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Միջին Արեւելքի ճապաղը

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐԸ ԿԸ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԻՆ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ատլանտեանի Խորհուրդին ժողովի փակուելէն անմիջապէս վերջը, երեք Մեծերը սկսան խորհրդակցիլ, կարգադրելու համար Միջին Արեւելքի հրամանատարութեան խնդիրը : Այս պարապան անհրաժեշտ կը համարուի, քանի որ Ցունաստանը եւ Թուրքիան ալ ընդունուեցան Ատլանտեանի դաշինքին մէջ :

Ինչ ծրագիր ալ մշակեն, պիտի սպասեն որ 12 վինակիցները վաւերացնեն Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցութիւնը :

Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ Միջին Արեւելքի հրամանատարութեան մասին համաձայնութիւն զոյացած էր Օթաւայի ժողովին առեն, մասնակցութեամբ զօր· Պրէտլիի : Այդ ծրագրին համաձայն, Ցունաստան պիտի մտնէ զօր· Ալէքսանդրի հրամանատարութեան տակ, իսկ Թուրքիա պիտի ծառայէ իբրեւ վէմ նոր հրամանատարութեան, որուն չուրջ պիտի կեդրոնացնեն Մէջին Արեւելքի երկիրներուն ռազմադիտութիւնը եւ բանակները :

Ծրագրին հիմնական նպատակն է հզօր ուժեր համախմբել Խ· Միութեան դէմ եւ զանոնք սերտօրէն կապել Ատլանտեանի ճակատին հետ, Թուրքիոյ միջոցով :

Իրազեկներու կարծիքով, յայտնի չէ թէ ե - դիպատոս ի՞նչ դիրք պիտի բռնէ այս հարցին մէջ : Արաբական Դաշնակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Ազզամ փաչա, զգուշացուցած էր որ կարգադրութիւններ եղած են Մէջին Արեւելքի հրամանատարութեան մասին, առանց կարծիք հարցնելու արաբական պետութեանց :

× Անգլիոյ արտաքին նախարարը զարմեայ անձնական նամակ մը ուղղեց Եգիպտոսի վարչապետին, 1936ի դաշնադրի մասին : Լոնտոնի եգիպտական դեսպանն ալ տեսակցութիւն մը ունեցաւ բրիտանական դեսպանին հետ, Ալէքսանդրիոյ մէջ : Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ Անգլիոյ արտաքին նախարարը նոր առաջարկ մը ներկայացուցած է, որպէսզի Եգիպտոս չխզէ 1936ի դաշնագիրը : Այսպէս, պիտի հրաւիրէ մասնակցիլ Մէջին Արեւելքի պաշտպանութեան, կատարեալ հաւասարութեամբ : Այն առեն կարելի պիտի ըլլայ կրճատել Սուէզի չրջանին մէջ եղած անգլ· զօրքը : Եթէ այս ծրագիրը յաջողի, 1936ի դաշնագիրը, որ կնքուած է քսան տարուան համար, «պիտի մեռնի բնական մահով» եւ անոր տեղ պիտի կնքուի մէջազգային դաշինք մը :

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

Ազգ· ժողովը 236ի դէմ 378 ձայնով վաւերացուց զպրոցական օրինագիծը : Երկրորդ ընթերցումն էր այս, եւ տեղի ունեցաւ Ծերակոյտին քննութենէն քանի մը ժամ վերջը :

Այս օրէնքին չնորհիւ, անհատական — մեծ մասով կղերական — վարժարաններն ալ պիտի օգտուին պետական նպաստէն» : Ամէն ընտանիքի տէր որ զպրոցական զաւակներ ունի, եռամսեայ հազար ֆրանք պիտի ստանայ իւրաքանչիւր զաւակի համար (տարրական կրթութիւն) : Տարեկան ծախքը՝ 15 միլիառ ֆրանք :

Դահլիճը ծանր վիճակի մը մատնուած է նոր – րէն, իրրեւ հետեւանք այս օրէնքին եւ ուրիշ կնճռոտ հարցերու : Ընկերվարականները վճռած են սաստկացնել պայքարը, ինչ որ կրնայ տեղի տալ նախարարական տագնապի մը : Վարչապետը կ'աչխատի 6—7 չաբաթը արձակուրդ տալ Ազգ· ժողովին, որպէսզի կարենայ չնչել :

Ապրուստի սղութիւնը, աչխատավարձի յաւելման պահանջները եւն· անմիջական լուծում կը պահանջեն : Վարչապետը չուզեց վստահութեան քուէ պահանջել չարժական սակացոյցի հարցին առթիւ· բայց կ'աչխատի յետաձգել օրինագծին քուէարկումը :

Մասնաճառներու խնդիրն ալ բարդացած է : Ճանուղները մեծ մասով գոց են, եւ դժուար է միս ճարել : Այս պատճառով 30 — 50 % աւելցան ճուկի, ձագարի, հաւեղէնի գիները :

Թերթերը կը գրեն թէ մէջին ճամբայ մը գըտնուած է վերջին պահուն եւ բանակցութիւնները կը կատարուին, գործադուլը դադրեցնելու համար : Հաւանական է որ խնդութիւները բացուին երեք – չաբթի օր :

MUSIQUE D'AMEUBLEMENT

Այս բացատրութիւնը առաջին անգամ, 1919-ին, գործածած է Էրիք Սաթի, որ, սակայն, ուրիշ նպատակ չունէր, բայց եթէ երաժշտութիւնը օգտագործել իբրեւ կարասի,— լրացնելու համար բնակարաններու արդիական կահաւորումը: Երաժշտութիւն մը, որ պիտի հոսի սենեակիդ ձեղուններէն, պատերէն, դիւերը ու ցերեկ: Երաժշտութիւն մը որ... լսելու համար չէ, ինչպէս այն նկարչութիւնը՝ որ դիտելու համար չէ, ինչպէս այն դրականութիւնը՝ որ կարդալու համար չէ: Տեսած չէ՞ք սենեակներ, որոնց պատերը զարդարուած են կտաւներով՝ ամէնէն նշանաւոր կամ ամէնէն անշնորհ նկարիչի գործերով, ներողութիւն, վայելքի համար չէ՞, այլ իբրեւ կարասի: Տեսած չէ՞ք սենեակներ, որոնց մէկ անկիւնը յաղթահասակ կը կանգնի մատենադարան մը, լեցուն՝ դիրքերով, աժան կամ թանկարժան, ներողութիւն, ընթերցանութեան համար չէ՞, այլ իբրեւ կարասի: Էրիք Սաթի կ'ուզէր որ երաժշտութիւնն ալ... կահաւորէր պատերը, առաստաղները, ու ծփա՞ր օդին մէջ՝ զոր կը շնչէք:

Գէշ գաղափար չէ:

Չեմ կարծեր սակայն թէ Սաթի կ'ուզէր այդ կահաւորումը կատարել bruitiste ղալոցին երաժշտութեամբ, զոր հրապարակ կը նետէին, 1912ին, իտալացի արուեստագէտները (Ռուսսօլօ, ըստ ներշնչման Մարինէթթիի): Վասնզի, այդ պարագային, երբ բաց պատուհանիս ալ կողմը՝ դրացիս թարմ colin տապկէր ճենճերաճաշ եւ ձախ կողմի դրացիս Նոր Շոփէն մը նուագէր դժոխաճաշ, ինծի դժուար պիտի ըլլար ճշդելը թէ Շոփէ՞ն կը տապկեն թէ colin կը նուագեն: Ո՛չ, Սաթի կահաւորումը կը թելադրէր կատարել en sourdine երաժշտութեամբ, — երաժշտութիւն մը որ պիտի վախչէր պատերուն՝ պատի դոյնզդոյն թուղթերու պէս, պիտի հոսէր պատերէն ի վար, կամ պիտի չաղար օդին մէջ անուշահոտութեան մը պէս, նման «Ոսկեփոշի» պարերգին՝ զոր ինքը Սաթին է դրած:

Գոհութի՛ւն Աստուծոյ, այժմ, երեսուն տարի եառքը, երաժշտութիւնը այնքան է առատ, ինչպէս ջուրը, — եթէ կը ներէք՝ կրնանք ըսել նաեւ՝ աժան,— որ արդէն կարելիութիւն է ստեղծուեր երաժշտութեամբ կահաւորելու սրճարանները, ճաշարանները, նոյնիսկ փողոցները:

Հերետիկոսներ կան, սակայն, մէկը՝ ես, որ կ'ըսեն թէ երաժշտութիւն չէ տիկա, այլ... կարասի: Prisunic երաժշտութի՞ւն կ'ըսէք,— այո՛, համաձայն եմ:

×

Երաժշտութիւնը մեծ եղբայրս է:

Երբ ես ծնայ, երաժշտութիւն կար մեր տան մէջ: Հօրեղբայրս ծանօթ երաժշտագէտ մըն է,— Ցակովբոս Հիֆնտի Այվազեան կը կոչէին զինք: Ուսուցիչ Արմաչի դպրեվանքին (աշակերտ նշանաւոր Պապա Համբարձումին): Գիւղին մէջ կորսուած տաղանդ մը,— ունէր երգեր եւ չարականներ: Տան մէջ զանազան նուագարաններ կային, զոր կը նուագէին տղան եւ աղջիկը: Նուագածութեան իմ դասերս եղած են, սակայն, քանի մը փորձեր արմունիֆին ազազուն ծունկերուս վրայ դնելու, եւ այդքան: Բայց եւ այնպէս, եթէ օտար մնացի երաժշտութեան, զայն սիրեցի միշտ իբրեւ ուսում:

Այսքան մը initiation բաւական կը համարի՞ արդեօք կոմիտասի տաղանդաւոր աշակերտը, Վարդան Սարգսեան, որպէսզի իրաւունք ունենամ պնդելու թէ «պահածոյ» երաժշտութիւնը, մեքենական կամ էլեկտրական արտադրութիւն, ուրիշ բան է, «ողջ» երաժշտութիւնը՝ ուրիշ բան: Թէ երբեք եւ երբեք առաջինը չի կրնար հասնիլ ու միանալ երկրորդին:

Ուրախ եմ, որ ՀԱՑ - ԲՈՑԾ, թէեւ բժշկական պարբերաթերթ, իր յօդուածներով հետաքրքրութիւն կը պատճառէ մեր մատուրականներուն, ինչպէս ահա՝ մեր երաժշտագէտներուն: «Թունաւոր երաժշտութիւն» եւ «պահածոյ երաժշտութիւն» յօդուածներով, ես ուզեցի նախ այլաղանութիւն դնել պարբերաթերթին բովանդակութեան մէջ, երկրորդ ցոյց տալ թէ բժշկական կողմ մըն ալ ունին այդ հարցերը, թէեւ տարբեր կալուածի մը կը պատկանին:

Բժիշկի մը եւ դրպտիի մը տեսակէտները միացնելով՝ կարճ յօդուածի մը մէջ կը բացատրէի թէ ամբողջական երաժշտութիւն չէ ինչ որ կու տայ ձայնասփիւռը, (ամբողջ բառին արմատն է ողջ,— ըսելու համար՝ ոչ միայն կենդանի, այլ եւ լրիւ, իր բոլոր մասերով): ՀԱՑ - ԲՈՑԾի հետաքրքրութեան սահմաններէն դուրս կ'իյնար ներկայացնել հարցը սպառիչ ձեւով, — ահա թէ ինչո՛ւ կոլոտիկ այդ յօդուածը, տոմսի մը տարողութեամբ: Չեմ սիրեր կարճառօտ կամ չունչը պահաս յօդուածները, օրինակ՝ Ալէնի յօդուածագրութեան ձեւը, զոր կարելի է կոչել ovillé ըստ բժշկական մեր բարբառին: Վարդան Սարգսեանի յօդուածը առիթ մըն էր, որ վերստին քրքրէի հարցը իր լայնքին ու խորքին, որովհետեւ կար - ծուածէն շատ աւելի ընդարձակ է եւ խոր: Ափսո՛ս, դժբախտութեան դէմը փրփազայր փոթորկած է զլխուս վերեւ, եւ ես եղէգի մը նման սկսեր եմ տատանիլ արդէն: Միւս կողմէ, դիտեցի թէ տարակարծութիւններս կը չատնան օրէ օր,— յաճախ ինքզինքս կը տեսնեմ զարնանային հազուստներս հագած՝ երբ չուրջիններս կ'ապրին ձմրան մէջ: Մտածման ուղիներուն վրայ, առաջ անցնիլ մէկ եղանակ՝ տատապանք է եւ հրճուանք: Չկշտացա՛յ հրճուանքէն, բայց տատապանքը սպառեց պիս արդէն:

Ահա թէ ինչո՛ւ կարճ պիտի կապեմ այս անդամ, երդում ընելով որ վերջինը պիտի ըլլայ այս «ելոյթը», ո՛չ ճառ, ո՛չ դասախօսութիւն, ո՛չ յօդուածագրութիւն այսուհետեւ, որպէսզի զբաղիմ իմ դիրքերուս հրատարակութեամբ եւ ՀԱՑ-ԲՈՑԾով, որ միակ ապաւէնս է(*): Ժամանակ է որ քիչ մըն ալ ես ինձմով զբաղիմ:

×

Վարդան Սարգսեանի յօդուածը, որ լոյս տեսաւ ՑԱՌԱՋի անցեալ կիրակի օրուան թիւին մէջ, կրնանք ներկայացնել մէկ – երկու բառով.— Եթէ արդի մեքենական երաժշտութիւնը թերութիւններ ունի, պատճառը պէտք է վերագրել «մեքենական միջոցներու ներկայ թէմպիֆ անկատարութեանց»: Ուրեմն այս մասին չէ իր տարակարծութիւնը, վասնզի կ'ընդունի այժմեան թերութիւնը: Բայց Սարգսեան կը հաւատայ թէ «զոր ծիքներու չինուածքը» եւ «զործածուած նիւթերու միջակութիւնը» բարեփոխելով՝ մեքենական երաժշտութիւնը ապագային կրնայ «վերարտադրել ողջ երաժշտութիւնը իրականին հարազատութիւնով եւ թերեւս բան մըն ալ աւելիով»:

Ցետոյ panégyrique մը ձայնասփիւռին եւ սկաւառակներուն մասին, (երաժշտութիւնը ժողովրդականացնել, մեծ երաժիշտներուն ձայները պահպանել): Այս հարցերը որեւէ կապ չունին իմ կարճլիկ յօդուածիս հետ:

Հաւատարմութեան եւ հարազատութեան հարց չեմ դրած: Ձայնասփիւռին եւ սկաւառակին ծառայութիւններուն մասին (երաժշտութիւնը ժողովրդականացնել, նշանաւոր ձայները անմահացնել) չեմ խօսած: Մէկ բան միայն յստակօրէն ըսած եմ, թէ ձայնասփիւռը կը սպաննէ ողջ երաժշտութիւնը,— այն որ մեզի կը շնորհուի արուեստագէտ - ուսկնդիր երկեզր տարազով: Վասնզի այժմ ստեղծուած է եռեզր նոր տարազ մը,— արուեստագէտ - մեքենայ - ունկնդիր:

Կո՞յ մէկը, որ պնդէ հակառակը, թէ ձայնասփիւռը չի սպաններ ողջ երաժշտութիւնը: ՀԱՑ - ԲՈՑԾ յստակօրէն կ'ըսէ.— «Հետզհետէ կը լռեն նուագարանները, կ'անհետանան նուագախումբերը», եւ «երգելու փափաքը կը նուազի»: Ի՞նչ պէտք կայ, հիմա, նուագարան փնտռելու կամ նուագախումբ հրաւիրելու,— կը բաւականացնէ տուփը եւ երաժշտութիւն կը վայելես, ինչպէս սեղանիդ վրայ պիտի բանայիր սարտէլայի տուփ մը՝ նախաճաշի մը համար: Ինչո՞ւ երգես կարի մեքենային առջեւ կամ աւելը ձեռքիդ մէջ, կը դարձնես կոճակը եւ պատին մէջէն մէկը կ'երգէ քեզի համար: Աւելի պարզ խօսքով՝ ձայնասփիւռին երգիչը կը սպաննէ դիմացդ կանգնած երգիչը, կամ ձայնասփիւռին նուագածուն կը սպաննէ դիմացդ կանգնած նուագածուն: Որեւէ առարկութիւն ա - ւելորդ է, մէկ մէկ ալ երկուք կ'ընէ:

Մեքենան կը տիրապետէ: Շատ բան տրորեց ճզմեց, ձայնասփիւռին մէջ չէ որ պիտի խնայէ:

Գալով ձայնասփիւռին տուածին, ՀԱՑ-ԲՈՑԾ կը զրէ թէ վիբրամիոնը կը պակսի այդ երաժշտութեան մէջ: Ինչպէս կը տեսնէք, խօսք չկայ հարստութեան պակասի մասին, զոր պիտի զարմանեն եւ «բան մըն ալ աւելիով» պիտի տան «ապագայ նուաճումները»: Միակ մեղադրանքը, զոր կը կատարէ ՀԱՑ - ԲՈՑԾ տուփի երաժշտութեան մասին,— ահաւասիկ. «Երաժշտութիւնը մանելով տուփերու մէջ՝ կը կորսնցնէ այն ջերմութիւնը, այն բարախօսը, զոր մարդկային կոկորդը կուտայ երգին», եւ այսպէս՝ «հետզհետէ կը կաթօտնանք աստուածային կոկորդներու այդ դայլայլը կամ նուագածուներու ջերմեռանդ խնամարհումը իրենց գործիքներուն վրայ, — օ՛ մարդկային երաժշտութիւն, որ կ'ընկերանայիր դէմքի, աչքերու, մարմնի տարօրինակ թրթռացման մը, կը բխիս՝ չեմ պիտեր ինչպէս՝ երգչին

(*) Ամէն ապուճ որ բան մը կը խնդրեն ինձմէ, թող աւգտի մըն ալ ընդունին թէ կարգը իմս է խնդրելու իրենցմէ,— եղէգը չխորտակուած՝ ուժ տալ ՀԱՑ - ԲՈՑԾին: Բանիմաց ընթերցողը նշմարեց հարկաւ, որ այս վերջին «ելոյթը» ուրիշ նպատակ չունի՝ բայց եթէ ուշադրութիւն եւ հետաքրքրութիւն հրաւիրել ՀԱՑ - ԲՈՑԾի շուրջ, որքան օգտակար մեր ժողովուրդին, նոյնքան օգտակար ինծի: Ամբողջ ուժս եւ ժամանակս այսուհետեւ պիտի նուիրեմ ՀԱՑ - ԲՈՑԾին, զայն աւելի եւս հետաքրքրական դարձնելու համար հին սերունդին, նոր սերունդին, վաճառականին, մտաւորականին, մայրերուն, այրերուն: Եթէ այս փորձն ալ չյաջողեցաւ,— *փայտո՛ս*:

Հայ մտքի քոլորանուէր Մշակը

Այն բացառաբար դժնդակ պայմաններուն մէջ ուր կը թալլալի մեր հանրային կեանքը, յաճախ դէպ է տեսնել հայ անհատ մը որ քանի մը արհեստներ կամ պաշտօններ մեկտեղէ իր անձին վրայ: Ինչ որ դժբախտաբար վիճելի է, սակայն, այս ընտրուած կամ հարկադրաբար ստանձնուած մասնագիտութեանց խորութիւնն է: Երեւոյթը բացատրելու համար, ներելի չէ տաղանդի անզուգութեամբ ամբաստանել զաւակները ցեղի մը որ պատմութեան բոլոր դարերուն մէջ այնքան չքեղ ապացոյցներ է տուած իր սեփական հանճարէն: Բայց ժամանակի սղութիւնը, միջոցներու սուղ եւ անպայման միջավայրին նուազ պահանջկոտութիւնը իրենց բաժինը ունին այս անբաղձալի կացութեան մէջ: Ամէն պարագայի, բոլորովին հազուագիւտ է հանդիպիլ Հայու մը որ ներքին անդուլ մղումով մը յաջողած ըլլայ նկատելի խորք ու տարածք տալ իր մէկէ աւելի նախասիրութեանց:

Այս հազուագիւտ, խիստ հազուագիւտ բացառութիւններէն էր Նիկոլ Աղբալեան: Իր մահուան չորրորդ տարելիցին ընդմէջէն մենք անդամ մըն ալ հայ մշակոյթի մեհեանին մէջ կը նշմարենք այն սրբազան եռոտանին, որուն վրայէն անիկա կը պատգամէր քուրմի մը աստուածաբաչխ հեղինակութեամբ, եւ որ վախ կայ որ դեռ ընդ երկար թափուր մնայ:

Քննադատ, բանասէր, ուսուցիչ եւ հանրային գործիչ, ասոնք են Աղբալեանի կեանքին գլխաւոր առօրեզլխները: Կարելի էր նաեւ այս չարքին կցել իր հռետորութիւնը որ թէպէտ մտքի կարողութիւնները դրսեւորելու միջոց մըն է, բայց Աղբալեանի մօտ անիկա կը գտնուէր այնպիսի բարձրութեան մը վրայ որ բանականութեան դէմ մեղանչում մը չէ զանի դաւանիլ իբրեւ առանձին տաղանդ մը: Իսկ Աղբալեանի մէջ, մխքի զօրծունէութեան այս բոլոր մարզերը չաղկապող դիծը պարզութիւնն էր, յստակ ու ցայտուն: Պարզութիւն մը որ յաճախ վեհմտութեան կը հասնէր, առանց երբեք թեթեւութեան դէպի սեթեւեթանքը:

Պարզութիւնը քոյրն է անկեղծութեան. ուսուի, այս տողերը ամենադոյզն կեղծիքով չպղտորելու համար, հարկ է ճակատաբաց խոստովանիլ որ Աղբալեան պաշտօնապէս զինուած չէր բանասիրութեան համար: Հայ բանասիրութեան ախոյեանները, իրենց սկզբնական ընթացքին մէջ մտանատնդ, յաճախ կը խառնուին հեղլէն եւ երբեմն ալ լատին վաղեմի քաղաքակրթութեանց հոսանքին. հետեւաբար ըմբռնելի է Դուրեան Պատրիարքի այն վճռական յայտարարութիւնը ըստ որում կարելի չէ հայագիտութեան ոլորտին մէջ որեւէ հիմնական աշխատանք կատարել, առանց յոյն եւ լատին լեզուներու արդիւնաւէտ օժանդակութեան: Սրդ, դասական լեզուներու ծանօթութիւնը, դէթ պահանջուած չափով, կը պակսէր Աղբալեանին: Փոխարէնը, սակայն, անիկա օժտուած էր այնպիսի ողջմտութեամբ մը որ, թերեւս այդ պակասին իսկ հետեւանքով, ստացած էր արտակարգ նորութիւն մը ու դարձած էր իր մէջ տեսակ մը ներշնչում: Փորձառութեամբ ճոխացած այս յայտնատեսութեան շնորհիւ, Աղբալեան ի վիճակի եղած է մատենագրական խնդիրներու մասին յայտնելու այնպիսի կարծիքներ եւ բանաձեւելու այնպիսի դիտողութիւններ, որոնք դինք դասած են մեր ամէնէն յայտնի բանասէրներու կողքին: Արդարեւ, նման բացառիկ ոգեմտութեան ներքոմովն է որ չատ անգամ ժողովրդական բուժիչներ կատարելապէս կը յաջողին հոն ուր վկայուած բժիշկներ կը ձախողին իրենց բովանդակ դիտութեամբը:

Ըսինք թէ Աղբալեանի տաղանդին ամէնէն

շարունակութիւնը կարդացէք յաջորդ էջին

հոգիէն, արտայայտութենէն, չարժումներէն...»:

Ապագայ նուաճումները, ռատիօն ու թելէվիզիոնը ձեռք ձեռքի տուած, կրնա՞ն մեզի տալ ինչ որ կը կարծենք թէ կորսուած է: «Բան մըն ալ աւելիո՞վ»,— այդ լաւատեսութիւնը չունիմ:

Կը չեչտեմ,— «ողջ» եւ «պահածոյ» երաժշտութեանց միջեւ դերազանցութեան հարց չեմ դներ: Պիտի ներկայացնեմ բոլորովին տարբեր խնդիր մը, երաժշտագիտական կարեւոր հարց մը, զոր չէր կրնար ներկայացնել ՀԱՑ - ԲՈՑԾ՝ որովհետեւ բժշկական պարբերաթերթ մըն է, եւ չէ նկատի առած Վարդան Սարգսեան՝ որովհետեւ հարեւանցի նայած է ձայնասփիւռին «նուաճումներուն» վրայ եւ չատ արագ դրած է իր յօդուածը:

Ցաջորդով՝ հարցին մասնագիտական քննութիւնը: Եւ որպէսզի ոչ ոք համարձակի նշաւակել երաժշտական տգիտութիւնս, ամէն տեսակէտ եւ վկայութիւն պիտի քաղեմ մեծագոյն երաժշտագէտներուն բերնէն՝ դիրք դիրքի վրայ դիզելով, ընթերցողը յոգնեցնելու աստիճան: Ձմռոնայ նաեւ սա ճշմարտութիւնը.—

«Un éditeur m'avait demandé de faire un livre sur la technique en peinture. Je l'ai écrit. En le relisant, j'ai appris à peindre» (SALVADOR DALI):

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՂՋԻԿ ՎԱՀԱԳՆԻ

Պրպ՝ Գ. ԲԱՐՁԱՀԱՆԸՆ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ֆայլուր էի առաջին նկատմամբ, վախենում էի ձեզ ասել, որ ես ձեզ չեմ սիրում, որ ես ձեզ չեմ կարող սիրել, որ ես ձեզ ատում եմ, որ ձեր ներկայությունը ինձ համար տանջանք է պատճառում։ Ես ամաչում էի ասել ձեզ, որ ես ձեր ամուսնությունից հետո ինձ համար ամեն ինչ կորցրած եմ համարում, որ ես ձեր ամուսնությունից հետո ինձ համար ոչ մի ուրախություն չեմ տեսնում, որ ես ձեր ամուսնությունից հետո ինձ համար ոչ մի հույս չեմ տեսնում։ Ես ամաչում էի ասել ձեզ

Գերմանիոյ վիրացուցակ խնդիրը

Արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ պատրաստ է երաշխիքներ ընծայելու, որպէսզի ազատ ընտրութիւններ կատարուին ամբողջ Գերմանիոյ մէջ: Այս առթիւ անդամ մը եւս չեշտեց թէ իրենք հակառակ են որ Գերմանիա մասնակցի Ատլանտեանի դաշինքին: Ը. Մխու – թիւնն ալ ամբողջովին համաձայն է Արեւելեան Գերմանիոյ բոլշեւիկեան դահլիճին, եւ իր կարգին կոչեր կ'ուղղէ արեւմտեան Գերմանիոյ:

Այս վերջինը վերապահ դիրք մը բռնած է: Իր նախարարներէն Քայզէր ճառ մը խօսելով, իբրեւ նախապայման պահանջեց արձակել արեւելեան Գերմանիոյ քաղաքական բանտարկեալները, արձակել ազատ երթեւեկը արեւելքի եւ արեւմուտքի միջեւ, ինչպէս եւ թերթերու ազատ վաճառումը եւն.: «Ամօթ է ազատութեան մասին խօսիլ ցոր – չափ տասնեակ հազարաւոր հայրենակիցներ անօթութենէ կը մեռնին փչացեալերու եւեին»: Ընկերվարական վարիչն ալ պահանջեց որ Ը. Մխուիթիւնը ազատ ձգէ գերման ժողովուրդը՝ իր ճակատագիրը վճռելու:

× Գերման նախկին ռազմիկներու նորակազմ դաշնակցութեան նախագահը, զօր. Ֆրիդնէր, հետեւեալ պայմանները կ'առաջարկէ, որպէսզի Գերմանիան հաւանի մասնակցիլ արեւմտեան եւրոպայի պաշտպանութեան.—

1. Գերման զօրամասերը պէտք է սպառազինուին, պարենաւորուին եւ կազմակերպուին ճիշդ այնպէս ինչպէս դաշնակից բանակները.— 2. Ա – րեւմտեան պետութիւնները պէտք է երաշխաւորեն թէ Գերմանիան պիտի պաշտպանուի դաշնակիցներուն կողմէ, ինչպէս միւս երկիրները.— 3. Գերմանիա պէտք է մասնակցի ռազմագիտական ծրագիրներու մշակման եւ հրամանատարութեանց.— 4. Գերման կառավարութիւնը լիազօրատասխանատու պիտի ըլլայ իր զօրագունդերուն. 5.— Պէտք է դադրեցնել գերման վերնաւորին վարկաբեկումը:

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՊԱՑԳՈՒԱՐԸ սկսած է Անգլիոյ մէջ: Մինչեւ անդամ դրուներ կը կատարուին, 6ի վրայ 4 յաղթանակ նախատեսելով Զըրչիլի հոսանքին համար:

ԻՐԱՔ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ կը բանակցին, զտարան մը հաստատելու համար Պաղտատի մօտ: Այս զտարանը տարեկան մէկ միլիոն թոն քարիւղ պիտի արտադրէ եւ պիտի արժէ 6.500.000 սթերլին: Պիտի լրանայ երեք տարիէն:

ՀՆԴԿԱՋԻՆի մասին կատարելագէս համաձայնեան Ֆրանսա եւ Ամերիկա: Այս վերջինը մեծաքանակ զէնք եւ ռազմանիւթ պիտի ղրկէ անմիջապէս:

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Հաւատացագիտական եւ Հայագիտական

ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ

Ընդարձակ եւ պատկերազարդ բառարանի
Ա. հատորը (Ա.— Ասորիք)

Դատաստանագիր

« ... Ու դատելով գործին լրջութիւնը հրատարակուած սկզբնական պրակներէն, մտքիս մէջ տարակոյս չի ձգեր՝ թէ երբ ամբողջանայ պիտի ըլլայ կոթողային, փառքի մնայուն պսակ մըն ալ աւելցնելով Ձեր ճակտին»:

Նիւ Եորք Վեր. Ա. Ա. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

× « ... Արդարեւ չատ հսկայ գործ է, մեծ աշխատութիւն կը պահանջէ, բայց դնահատելի եւ անմոռանալի ծառայութիւն մը պիտի ըլլայ ան մեր եկեղեցական գրականութեան համար, վասն զի չունինք Ս. Գրոց ընդարձակ համայնագիտարան մը, հայագիտական բաժինով մը ճոխացած»:

Ֆրէզնօ Գ. Ա. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Գին 12 տոլար

Ստանալու համար դիմել հեղինակին՝
Mgr. Artavazd Surméyan, 15, Rue Jean Goujon, Paris.

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ.— Տէսնէն ընկեր Ս. Առաքէլեան եւ զաւակները իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկերներ Սարգիս ու Պետրոս Պետիկեանի, ընկեր Յակիկ Մկրտիչեանին եւ բոլոր պարագաներուն, իրենց սիրեցեալ հօրը եւ աներ – հօրը Գ. ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 1000 ֆրանք կը նուիրեն Հ. Յ. Դ. Վեթ. Ֆոնտին:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կօշիկի լաւ բանուոր մը պոթիէի քով աշխատելու համար Villejuifի մէջ:

Դիմել Պ. Յ. ՎԱՆԼԵՆԱՆի, 4ս օրէ վերջերը, (2—7), 7 rue Godot de Mauroy, Paris: Հեռաձայն Opéro 01 — 08:

ՅԱՌԱՋի տարածման համար

Պէյրութի նամակատան ընդհ. քննիչ Պ. Խո – րէն Սուքիասեան իր խմբագրատուն այցելութեան առթիւ 1000 ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի տարածման համար:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը հրապարակային դասախօսութիւնը յառաջիկայ Հոքեմբեր Սեպտ. 26ին, ժամը 8.30ին Cadet սրճարանին վերնայարկը: Դասախօսն է ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԻՆ ԲԻՒԶԱՆԴ: Նիւթը՝ Քալիֆորնիոյ հայ գաղութը: Զայնադիր սկաւառակներով պիտի ներկայացուին տեղական ազգ. պարերու եղանակները:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Դանիէլ Դանիէլեան Hibosէն իր հայրենակիցին տարաբախտ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԱՓԱՋԵԱՆի մահուան առթիւ ցաւակցութիւն յայտնելով անոր ընտանեկան պարագաներուն, 500 ֆրանք կը նուիրէ փոխան ծաղկեպսակի «Հայ - Բոյժ»ին, 500 ֆրանք ալ «Յառաջ»ի տարածման:

× Վալանսէն Զ. Ո. Մ.ի նախկին անդամնե – րէն Պ. Խաչէրեան նոյնպէս ցաւակցութիւն յայտնելով 1000 ֆրանք կը նուիրէ «Հայ - Բոյժ»ին, փոխան ծաղկեպսակի:

Հ. Ց. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Ն. Ճչմարտախօսեանէ (Պրիւքսէլ) իրենց այցելութեան առթիւ 1000 ֆրանք:

ԱԽՈՑԵՆԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան Ա. եւ Բ. խումբերը կը մրցին C. F. Bretigny դէմ, L'Hay les Rosesի դաշտին վրայ (Իտալացիներու նախկին դաշտ): Այս կիրակի 23 Սեպտ. պահեստի (Բ.) ժամը 2ին, իսկ Ա. խումբերը 3.30ին:

Կը խնդրուի Փարիզի եւ արուարձաններու մարզասէր հասարակութենէն քաջալերել մեր մարզիկները իրենց ներկայութեամբ:

Հաղորդակցութիւն.— Porte d'Italieէն առնել 186 օթօպուս եւ իջնել վերջաւորութեան:

ՎԵՐԱԲԱՅՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ.— Մարսէյլ.— Պօ – մոնի Ազգ. մանկապարտէզի աշակերտներու մուտքի արձանագրութիւնները կը սկսին ներկայ Սեպտեմբեր 24էն 30: Կը հրաւիրենք ծնողքները, արձանագրել տալ, ամէն օր առաւօտեան ժամը 9 — 12, դպրոցի սրահին մէջ:— Հոգաբարձութիւն

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Փութացէք ապահովել հետեւեալ դասագիրքերը.—

Հայերէնի համար ԱՐԱՐԱՏ ընթերցանութեան ծանօթ չարքը, հեղինակութիւն Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆի

ԱՐԱՐԱՏ Այբբենարան – ընթերցարանը 100
Բ. դիրքը 200, Գ. դիրքը 300 ֆրանք:

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Ց. Գազանճեան, Ա. Բ. Գ., 150, 300, 400 ֆրանք:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ (Քրնս.) Հ. Թորոսեան 800 ֆրանք:

ԱՐԱՐԱՏ ՆՈՐ ԵՐԳԱՐԱՆ, ընտրուած երգեր 400 ֆրանք:

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ – ՀԱՅԵՐԷՆ, բառարան Մ. Նուպարեան 400 ֆրանք: Ինչպէս նաեւ Հայոց պատմութեան, կրօնագիտութեան դասագիրքեր, Աղօթագիրք եւ գրական - պատմական վերջին հրատարակութիւնները:

Կեդրոնատեղի.— Գրատուն Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
46, Rue Richer, Paris (9)

Արտասահմանէն Փարիզ եկող Հայերուն մասնաւորապէս կը յանձնարարուի նկատի ունենալ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Փարիզեան նորագեւութեանց մեծ վաճառատունը,
17, Boulevard des Capucines, Paris (Քաֆէ տը լա Փէյին ճիշդ դէմը): Հեռ. OPE. 80.34

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ բոլոր մասնաճիւղերուն վարչութիւնները, այս երկուշաբթի ժամը 20ին, Chope du Nord: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Սեպտ. 24ին, ժամը 21ին, դպրոցին սրբահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պուլվար Օտտոյի Վոտմեան ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Նիւթ Impressionismeը նկարչութեան մէջ: Դասախօս Կարապետ Մոմճեան:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ.— Տէսին, Վ. Հ.— Գիրքերու համար դիմել ընկեր Ալթունեանի, 17 rue Ampère Cachan (Seine):

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ԻՆ

Ազգանպաստութեանց համար դիմել վարժարան երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը՝

1, Boulevard du Nord — LE RAINCY

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Eglise de Pantinէն 146 թիւ օթօպուսը եւ իջնել Raincy-Pavillon: Հեռաձայն՝ LE RAINCY 172

ՏԻԱՄԱՆ (Diamant)

Bonneterieի համար ամէն կարգի մեքենաները, բրիֆօթաժի մեքենայ 10/120 և 12/1000, bobinoirs, métiers circulaires huit serrures Interlockի եւ chaussettesի համար: Դիմել Ֆրանսական

Maison WORMS ներկայութեան
35 Bld. de Strasbourg, Paris (10), tél. Pro. 53-99:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Monteur - electricien մը եւ electricienի աշկերտ մը: Դիմել Պ. Լ. ՖԻՆԼԱՅԶԵԱՆի, Impasse Gounod, L'Hay - les - Roses, (Seine):

ՔԱՖԷ ԱՐԹԻՒՐ

Քաշուած, բաթակ ու մաճուր
Ըմեի՛ր, համ՛ով... աճուն տո՛ւր,
Առանց վախի ա՛ռ, կուլ տուր,
Վաճառանիշը՝ մեր ԱՐԹԻՒՐ
Ո՛վ հաստատէ խառնուրդ կայ,
Ցիսուն հազար նուէր կայ,
Հարիւր պրատպ տոպրակին
Շիշ մը օդի նուէր կայ:
Հասցէն սահ՛, առ պահէ
Շուտով գրէ՛, բաղ ղրկէ՛
ԱՐԹԻՒՐը սուրճին մարքն է
Սուրճն ալ ԱՐԹԻՒՐին փառքն է:

Հասցէ.— Boyadjian, 12 Place de la Pierre, Valance (Drôme):

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ DONATին ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ճարտարագործական կամ ընտանեկան
ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
Ամենայն վստահութեամբ կրնամ դիմել հայերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

20, Rue de la Banque, PARIS (2)

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72-60
Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord
Ամէն օր, բացի կիրակիէ, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,
Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)
Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց որեէ ծախքի կամ ձեւակերպութեան, առաքողին համար:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Mardi 25 Septembre 1951 երեքշաբթի 25 ՍԵՊՏԵՄ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6568-Նոր շրջան թիւ 1979

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՏՐԱՍԱԿՆԵՐ

Նորերէն չատեր յաճախ կը տրտնջան, երբ կը խօսիք հայերէն սորվելու մասին.

— Ժամանակ չունինք: Եւ յետոյ, դժուար է: Ինչպէս կ'երեւայ, ճերմակ մազերն ալ խառնուած են սեւերուն, չքմեղացնելու համար այս պատրուակը :

Ժամանակի խնդիրը պարզապէս բերնի ծամոց է մեծ մասին համար :

Ամէնէն « զբաղած »ն ալ միշտ ժամանակ եւ միջոց կը գտնէ : Հազարումէկ պէտքանի եւ անպէտքան գիտելիքներ կը սորվի: Կը յղփանայ զարմանազան վայելքներով :

Բայց, ժամանակը յանկարծ կը հատնի, երբ կարգը կուգայ մայրենի լեզուն սորվելու: Կամ սորվածը զարգացնելու, լրացնելու :

Գալով դժուարութեան, նոյնքան անամչէ պատճառաբանութիւն մըն է: Պարզապէս պատրուակ՝ աշխատանքէ խուսափելու :

Կամաց կամաց պիտի ստիպուինք օտարներ ալ վկայութեան կանչել, հաստատելու համար թէ չատ աւելի դիւրին է հայերէն սորվիլ, քան թէ ֆրանսերէն, անգլերէն , գերմաներէն կամ թուրքերէն :

Դեռ վերջերս Ամերիկացի մըն էր որ խանդավառութեամբ կը հռչակէր մեր տառերուն եւ բառերուն ճոխութիւնը, զանոնք սորվելու դիւրութիւնը, բաղդատելով անգլիերէնի հետ :

Հարցուցէք մեր պարոններուն եւ օրիորդնե-րուն,—

Ի՞նչպէս կը սորվիք homme գրել եւ կարդալ om. բայց դժուար կը գտնէք սորվիլ եւ գրել մարդ (իրարանչիւր ձախի մէկ տառ) :

Bidaultն կը կարդաք Պիտո: Եւ կը չուարիք պարզ Պետօ մը գրելու համար:

Կը սորվիք զանազանել sain, Seine, scène, sein, cène, ceint: Կամ sot եւ sceau: Եւ վերջապէս mais, mai, mes եւայլն :

Բայց կը խեղճանաք, հայերէն «յարկ»ը եւ «հարկ»ը կամ «յարդ»ը զանազանելու համար :

Անգլիացին կը գրէ Know եւ կը կարդայ «նօ»:

Այս ալ կը սորվին, ինչպէս ուրիշ անհամար բառեր՝ դէզ մը աւելորդ դիերով: Բայց դժուար կը գտնեն մայրենի լեզուին բառերը սորվիլ 36 ճոխ եւ ճշգրիտ, համապատասխան տառերով :

Անշուշտ չէք սպասեր որ ակադեմական տեսութիւններ պարզենք այստեղ, բաղդատելով այս կամ այն լեզուին առաւելութիւնները :

Կրնայինք բազմապատկել վերի օրինակները , անգամ մը եւս հաստատելու համար թէ՝ ի զո՛ւր կը խաչեն հայերէնն այբուբենը , փրկութիւնը փնտռելով լատիներէն տառերուն մէջ :

Եթէ կան երազատեսներ որ կը հաւատան այդ ցնորքին, չատեր ալ աւելի վրդովիչ հոգեբանութիւն մը կը մատնեն :

Անոնք պարզապէս կեր կը ճարեն ամբոխին, իբրեւ թէ գործնական տեսակէտներ պարզելով :

Անոնց համար հայերէնը « չահաբեր» չէ· հետեւաբար չարժեր «աւելորդ յուղութիւն պատճառել» իրենց զաւակներուն :

Գեհենիկ է բառը, բայց թող ըսած ըլլանք , — Հայը չէ որ կը խօսի այստեղ, ալ «չէրչիի»ն:

Ի վերջոյ խանութպանի այս տրամաբանութիւնն է որ պիտի քանդէ մեր տունը :

Երէկ յանձն կ'առնէինք ամէն տառապանք եւ զրկանք, նոյնիսկ մահը, պահելու համար կարգ մը հիմնական արժէքներ, — հաւատք, լեզու, պատիւ :

Երէկ հրաչքով ողջ մնացած բեկորները, 7—11 տարեկան մանուկները հայերէն կը սորվէին անապատի հրակէզ աւազներուն վրայ: Հայերէն աղօթել եւ երգել կը սորվէին, դողդոջուն մամիկներու բերնով :

Քրէական յանցանք չէ՞ այժմ թուլնալ, անճրկիլ կամ անոտի պատրուակներ կարկտել, խուսափելու համար տարրական պարտքէ մը :

Հայրենիքը կրնա՞յ փրկել քեզ, երբ դուն քու ձեռքով կը թաղես մայրենիքը :

Եւ օտարը ինչո՞ւ պիտի յարգէ քեզ, երբ կը տեսնէ որ դուն քեզ յարգել չես դիտեր: Չես աչ – խատիր պահել հայրենի ժառանգութիւնդ, քու սեփական արժէքդ, եւ կը փորձես «քաղաքակիրթ» երեւալ կլորնալով, տափակնալով, կեղծելով:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

... ԵՒ ՍԱԿԱՒՆ ԿԸ ԾԱՂԿԻՆ

Երեսունը հինդ տարի է դուրան ենք մեր ծննդավայրին, չըսելու համար մեր երկրէն :

Չէ՞ որ ոչ ոք կը ճանչնայ թրքական բաժնին մէջ ինկած հայկական հողերուն բուն իրաւատէրերը: Ոչ իսկ Ռուսը, ոչ ալ Արեւմուտքցիները :

Մէկուն համար «դիպլոմատիական» խնդիր է· միւսին համար բնակչութեան պակաս :

Արդէն այդ կանխամտածութեամբ չէ՞ր որ Թուրքն ալ մաքրագործեց մեզ: Առանչ չէր կրնար ըսել.— «Այդ հողերուն վրայ Հայեր չկան»:Հիմա, փառք Աստուծոյ, ինչո՞ւ չպարծենայ իր սխրագործութիւններով: Անծայրածիր պարապութիւն մը «արեւելեան կողմն աշխարհին» ուրկէ բուեն ու ազռաւներն անգամ խոյս կուտան :

Այդ մէկ միլիոնի հասնող դաղթականութիւնը ցրուեցաւ աշխարհի ամէն կողմը :

Բախտաւորներ էին անոնք որ ինկան Ֆրանսայի կամ Ամերիկայի նման հարուստ երկիրները, ուր կրցան չուտով չտկել իրենց մէջքը:

Հաբեւան արաբական երկիրները Սուրիա , Լիբանան, Իրաք, Յորդանան ու Եգիպտոս աւելի մեծ թիւով դաղթականներ պատսպարեցին, վատահ թէ՝ եկուորները՝ չինարար ու աշխատասէր ժողովուրդի մը մնացորդները, օգտակար են երկրին տնտեսութեան ու մշակոյթին:

Հազիւ իրենց չոր հացը ապահոված, այդ կրթաքամակ բազմութիւնները իրարու հետէ չինեցին եկեղեցի, դպրոց, կաթողիկոսարան , ճեմարաններ, դպրեվանք, բուժարան , կոյրերու ապաստանարան ու տակաւին ակումբներ ու մարզարաններ :

Օրաթերթերը իրար կը հրմչտկեն: Գրական ամսագրեր, պարբերականներ գրական կամ բանա – սիրական լուրջ շրջան մը բոլորած են արդէն :

Այս չարժումն էր որ մեզի տուաւ չարք մը ե-րիտասարդ գրագէտներ, որոնց տաղանդին ցոլքը լոյս կը ցանէ օտարութեան ճամբաներուն վրայ :

Ամէնէն համեստ բանաստեղծական փոքրիկ տետրակն իսկ խանդաղատանք միայն կը պատճառէ մեզի: Մայրենի լեզուին տահուն գործածութիւնն իսկ արժէք մըն է :

Բայց արդէն դէզ մը կը կազմեն տակուն ստեղծագործութիւնները, որոնց մէկը հաճոյքով ներկայացուցի կիրակի օր,— «Հացի եւ Լոյսի համար» (Մ· Իշխան) :

ՍՕՍԻ

ՏԽՐՈՒՆԻ· — Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ Սեպտ· 17ին մեռած է Պ· Գէորգ Սիմքէչեան, ուսուցչապետ եւ ազգ· երեսփոխան : Հանգուցեալը 82 տարեկան էր, մասնագէտ թուրքերէնի եւ ուրիշ արեւելեան լեզուներու: Ուսուցչական պաշտօն վարած է մօտ 60 տարի: Եղած է նաեւ հայերէնի ուսուցիչ Մխլքիէ վարժարանին մէջ: Կատարած է բազմաթիւ թարգմանութիւններ, հայերէնէ թուրքերէն եւ փոխադարձաբար :

Անգլիոյ թագաւորին վիճակը

Կիրակի առտու վիրահատութիւն մը կատարուեցաւ Ձորճ Զ·ի թոքերուն վրայ: Բժշկական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ «դեռ անձկութիւն պիտի տիրէ քանի մը օր, բայց Ն· Վեհափառութեան վիճակը գոհացուցիչ է գործողութենէն ամիլնա - պէս վերջը » :

Գործողութիւնը կատարուեցաւ առտուան ժամը 10ին, արքայական պալատի դասիակ մէկ սրահին մէջ, տեւելով մինչեւ կէսօր: Ութ բժիշկներ – ուն պաշտօնական տեղեկագիրը պալատին դրան վրայ փակցուեցաւ երկուստեք: Առաջին լուրը ստացաւ թագուհին :

Մասնագէտ մը կ'ըսէ թէ սովորական գործողութիւն մը չէ թոքերու ծայրատումը (résection): Երբեմն ամբողջ ըլթակ մը կը կտրեն թոքէն, ինչ որ չատ ծանր գործողութիւն է: Ցետոյ արիւն կը ներարկեն: Մասնագէտներու կարծիքով, եթէ ամէն բան լաւ ընթանայ, թագաւորը անկողին պիտի մնայ առ նուազն վեց չաբաթ, եւ ամիսներ վերջը միայն կրնայ թեթեւ աշխատանքներ կատարել: Այս տեսակ պարագաներու մէջ գլխաւոր վտանգը ջղային դրութեան ցնցումն է:

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ կիրակի առտու միլիոնաւոր քաղաքացիներ կ'աղօթէին , երբ գործողութիւն կը կատարուէր: Ամէն օր հազարաւորներ կը խնդրեն պալատին առջեւ, լուր առնելու համար :

Յաջորդ հիմնական խնդիրը — Միջին Արեւելք

ԹՐՈՒՄԸՆ ԹՈՒՐՔԻԱ ԿԸ ՂՐԿԷ ՉՕՐ· ՊՐԷՏԼԻՆ , ՈՒՐԻՇ ԼԻԱՉՕՐ ՄԸՆ ԱԼ՝ ԱՔԻՆՔ

Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ նախագահ Թրումըն որոշած է Անգարա ղրկել մէացեալ սպայակոյտի պետը՝ զօր· Պրէտլին, իսկ Աքհնք՝ իր մասնաւոր խորհրդականը՝ Պ· Հէրիմըն, յառաջիկայ տասը օրերու ընթացքին : Այս վերջինը անդամ է «խելացիներու» յանձնախումբին որ կազմուեցաւ Օթթավայի մէջ Ատլանտեանի Խորհուրդին կողմէ, քննելու համար անդամակից պետու – թեանց պինուորական եւ տնտեսական խնդիրները: Իսկ Զօր· Պրէտլի չատ աւելի ճշդրիտ պաշտօն մը ստացած է :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , զօրավարը պիտի խորհրդակցի Թուրքիոյ եւ Ցունաստանի պինուորական վարիչներուն հետ, հաստկնալու համար անոնց տեսակէտները Միջին Արեւելքի հրամանատարութեան , սպառազինութեանց եւ ուրիշ խնդիրներու մասին: Ֆրանսա եւ Անգլիա եւս բարձրատիճան սպաներ պիտի ղրկեն Ցունաստան եւ Թուրքիա :

Իրազեկները դիտել կուտան թէ Օթթավայի խորհրդաժողովը աւելի չատ քաղաքական խնդիրներ – ով զբաղեցաւ, իսկ յառաջիկայ խորհրդակցութիւնները պիտի նուիրուին պինուորական հարցերու: Զօր· Այզընհաուըը ներկայ պիտի ըլլայ այդ խորհրդակցութեանց, Հռոմի եւ Փարիզի մէջ :

× Մասնագէտներ պարզելով Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցութեան արժէքը, կ'ըսեն թէ ամբողջ Միջին Արեւելքի ռազմավարական խընդիրն է որ կը ղրուի սեղանի վրայ: Արաբական երկիրները ուշադրութեամբ կը հետեւին այս անցուդարձին. մանաւանդ որ մէկդի ղրուեցաւ չըջանային պինակցութեան մը ծրագիրը :

Երբ 12 պինակից պետութեանց խորհրդարանները վաւերացնեն Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցութեան որոշումը, Ատլանտեանի դաշինքը տարածուած պիտի ըլլայ մինչեւ Պարսկական ծոց, ուղղակի կամ քօղարկեալ ձեւով մը :

Անցեալ չաբթու Ամերիկայէն Անգարա գնաց պինուորական պատուիրակութիւն մը: Այս ռազմադէտները պիտի չանան աւելի սերտ կապեր հաստատել Թուրքիոյ հետ, քաղաքական թէ պինուորական տեսակէտով: Նոյն աշխատանքը պիտի կատարուի Ցունաստանի մէջ, ուր կացութիւնը այնքան ալ պայծառ չէ, իբրեւ հետեւանք վերջին ընդհարութեանց:

Այս անցուդարձին մէջ կարեւոր դեր մը վերապահուած է արաբական պետութեանց : Շատ բան կախում ունի եգիպտոսի բռնելիք դիրքէն :

× Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ եգիպտոսի վարչապետը կը խորհի փոփոխութիւններ կատարել դահլիճին մէջ, որպէսզի կարելի ըլլայ համաձայնիլ Անգլիոյ հետ: Նոյն աղբիւրին համաձայն, պիտի փոխուի արտաքին նախարարը, Սալահէտտին փաչա, որ վճռապէս կը պահանջէ անդ· զօրքը հեռացնել Սուէզի չըջանէն եւ եգիպտոսի կցել Սուտանը: Ուրիշներ ալ կ'ըսեն թէ Նահաս փաչա պիտի սպասէ Անգլիոյ երեփ· ընտրութեանց արդիւնքին :

Անգլիական թագուհին

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ վարչապետը պիտի ձեռնարկէ Ազատանի մնացեալ անգլիացի պաշտօնեաներուն վտարման : Փոխ - վարչապետը յայտարարեց թէ կարելի չէ եղած համաձայնիլ Անգլիոյ հետ, վերսկսելու համար բանակցութիւնները: Իրան թէհրանի անգլ· դեսպանին յանձնած էր իր վերջին ծանուցագիրը· բայց Լոնտոն մերժեց բանակցիլ :

× Ընդդիմադիր երեսփոխաններէն Թէյմուրթաշ, 38 տարեկան երիտասարդ մը, հրաժարեցաւ իր պաշտօնէն, վնասակար դտնելով վարչապետին բռնած դիրքը: Իր հրաժարագիրը Ազգ· ժողովի տեղապահին յանձնած տեն, ըսաւ թէ «վարչապետին քաղաքականութեան հետեւանքով մեղի դէմ դարձուցինք Անգլիան, Ամերիկան եւ ամբողջ արեւմտեան ճակատը:» Վերջին առաջարկս է անմիջական միջոցներ ձեռք առնել, կարգադրելու համար քարիւղի վճճը, վասն զի եթէ Զըրչիլ եւ պահպանողականները իշխանութեան գլուխ գան , իրան պիտի վնասուի» :

Ուրիշ ընդդիմադիր մը, Մոհամմէտ Ալի Շուչթարի, խորհրդարան ապաստանեցաւ կիրակի օր, ըսելով թէ կեանքը վտանգի տակ է: Այս ե – րեսփոխանն ալ պահարան մը յանձնեց տեղապետին, իբրեւ իր կտակը: «Վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին կարգ մը սպառնագիրներ տա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՑՈՒՀԻՆ ԱՆՑԵԱԼԻՆ ԵՒ ՆԵՐԿԱՑԻՆ ՄԷՋ

Հայոց պատմութեան ամէնէն հին չրջանները – բէն մինչեւ մեր ժամանակները, հայ կինը կանացի աշխարհին մէջ բացառիկ տիպար մըն է, մէկ կողմէն առանին անտեսութեան եւ միւս կողմէ հոգեկան կորովի եւ հաստատուն աւանդապահու – թեան ներկայացուցիչ կը ներկայանայ: Միեւնոյն ժամանակ եղած է իր տան եւ ընտանիքին մատակարարը, իր մտքին եւ ձեռքին ճարտարագործուածքներուն:

Հին դարերէն ի վեր հանրածանօթ է հայ կինը իր աշխատասիրութեամբ, մանաւանդ ձեռար – ուեստի եւ կարի ասպարէզներուն մէջ: Իր գոր – ծած ոսկեթել բեհեզեայ զգեստները զարդարած են թագաւորներու, իշխաններու կիներն ու օր – իորդները: Հայ կնոջ բնածին ճարտարութեան չընորհիւ ոչ միայն հայ մարդը եւ հայ ժողովուրդը հարստացած, քաղաքներ է կառուցած, այլ մա – նաւանդ գնահատելի ճոխութիւններ ձեռք բերած է: Օտար աշխարհակալները՝ Եգիպտոսէն մինչեւ Միջին Ասիա, Հնդկաստան եւ Պալքանները, Հայաստանը նկատած են ճոխութեան աղբիւր մը եւ անսպառ գանձարան մը:

Հայ կնոջ չնորհիւ է որ մեր ժողովուրդը դարեր շարունակ արեան գետերու մէջէն անցնելով խեղդամահ չէ եղած, այլ զարձեալ դրած է ինքզինքը ճոխութեան, զուարթութեան եւ հանգըս – տութեան պայմաններու մէջ: Ան եղած է ազգին պահապան հրեշտակը:

Մէկ կողմ թողունք պատմութեան մեզ աւանդած Նուարդները, Սանդուխտները, Խոսրովի – դուխտները եւ Զապէլներն ու Զարմանդուխտները, եւ մտնենք Անի, ուր պիտի տեսնենք աւերակներուն վրայ շատ մը տիկիններու անուններուն արձանագրութիւնները հնձանները, եկեղեցին – րու, մարտկոցներու եւ՝ ամրոցներու ճակատը քանդակուած:

Անդրադառնալով ժամանակակից հայ կնոջ մարզասիրական ճիգերուն, կը բաւէ յիշել միայն կապոյտ եւ կարմիր Խաչերու աղդանուէր գործունէութիւնը: Մինչ օտարները միշտ կը փառաբա – նեն իրենց կիներուն մեծագործութիւնները, մենք՝ Հայերս, միշտ անփոյթ գտնուած ենք մեր մայ – րերուն հանդէպ: Կը մոռնանք մեր երախտապիտութեան պարտքը անոնց հանդէպ:

Այս բոլորը յիշեցնելով, միտք չունիմ հոգ պատմութեան դաս մը տալու, այլ կ'ուզեմ չեչտել թէ Հայաստին մեր ազգային պատմութեան մէջ ունեցած է իր մեծագոյն բաժինը:

Քանի մը օրինակներ, որպէսզի աւելի հասկընալի ըլլանք:

Զօր. Լազարեան Հասան Գալէդն էրզրում կ'իջնէ, Գուրուճուղ կոչուած Թրքական դիւղին մօտ նախաճաշելու: Թուրք, քիւրտ եւ հայ դիւ – ղացիները կը սարսափին մօտենալու հսկայամարմին եւ խոժոռ դիւցազնին, որու մոտյլ նայուածքէն լեզապատառ կ'ըլլան ամէնէն յանդուգն մարդիկն անգամ: Այդ պահուն, նիհար, զառամած, բոպիկ հայ ծեր կին մը, կրթնած իր ձեռնափայտին, հետն առած ցնցոտիներով իր Թոռնիկները, դողդոջուն քայլերով կը մօտենայ զօրավարին եւ կը դիտէ զայն: Զօրավարը նկատելով պառաւը, որուտալից ձայնով կ'ըսէ.

— Նանի՛, դու Հա՞յ ես:

— Հա՛, Հայ եմ, կը պատասխանէ հանդար – տութեամբ ...

— Է՛, ես էլ Հայ եմ, սէրտատն եմ, կը տես – նե՞ս, զօրքերուս մօտ կ'երթամ:

Պառաւը լսելէ վերջ Լազարեանի բոմբիւնը, կը հարցնէ, թէ պիտի մնա՞յ էրզրում:

— Վերջը նորէն պիտի դառնամ, կը պատասխանէ զօրավարը:

— Է՛, եթէ այդպէս է, մեզ մինակ պիտի ձգես ու ետ պիտի դառնաս, ուրեմն, դու Հայ չես:

Կը դառնայ պառաւը անմիջապէս, բոպիկ մատուկներուն ձեռքէն բռնած արհամարհական ձե – ւով կը հեռանայ: Զօրավարը քիչ մը ապշած՝ յանդուգն կնոջ խօսքերէն, կ'ըսէ իր քովը նստող ռուս զօրավարին.

— Դեռ մարդ մը չէ եղած որ ծուռ նայի աչքերուս մէջ: Բայց այս պառաւ հայ կինը կուգայ նոյնիսկ իմ վրանիս մէջ նախատել զիս:

Այս փոքրիկ դէպքը մէջ բերելով ուզեցինք ցոյց տալ հայ կնոջ զարմանալի յանդգնութիւնը եւ քաջութիւնը:

Ուրիշ օրինակով մը պիտի բացատրենք թէ հայ կինը ո՛ր աստիճան հասած էրզրազափարապաշտութեան եւ առաքինութեան:

Թուսերու էրզրումէն նահանջի ժամանակն է: Զօր. Լազարեան և քանի մը անձեր ի դուր կը փորձեն արգիլել հայ զիւղացիներու դաղթը: Ձարհատ, բոնի կը հաւաքեն հայ զիւղացիներէն բոլոր սայլերը որպէսզի ռուս հիւանդները կարս փո – խադրեն, հնարք մը, որով կարելի ըլլար զաղթին առաջքը առնել, զրկելով վիրենք իրենց սայլակ – ներէն:

Հակառակ այս արդելքին, սահմանամերձ հայ զիւղացիները ամէն ինչ ժողված ճամբայ ինկած են: Սահմանագլուխին վրայ երեք հայ պաշտօնատարներ կը կտրեն իրենց ճամբան, տեսնելով եւ դառնալ: Ոչ մէկ յորդոր կ'ազդէ: Օրը տարաժամ – ած է, պաշտօնեաներէն երկուքը կուլան խեղճերու թշուառութեան վրայ: Գիւղացիները կը նախընտրեն մեռնիլ եւ ետ չդառնալ: Երրորդ պաշտօնեան՝ աւելի զօրաւոր կամքի տէր, կը վճռէ ձեծի տակ սպաննել քանի մը հոգի, փոխանակ հարիւրաւոր ընտանիքներու թշուառութեան պատճառ դառնալու: Խազաիները կը սկսին ձեծել քանի մը եւ մնացողները: Լաց, ողբ ու կոծ, դժոխային տեսարան մը: Այն աեղն անիծող կիներու կարդին դեղագէմ նորահաս աղջիկ մը կ'ելլէ առաջ, եւ արտասուալից աչքերով կը գոչէ.

— « Էֆէնտի՛, Աստուած վկայ, մեր կեանքէն չենք վախնար, մեռնիլը դիւրին է մեզ համար, մեր պատիւէն կը վախնանք, որովհետեւ պատիւ – ներնիս առնելով հոգեստաններս ալ չեն առներ »:

Այս խօսքերը հազիւ արտասանած, ուժաս – պառ կ'իյնայ գետին եւ հեծեծանքներու մէջ կը մարի:

Պատուազգածութեան այսպիսի հրեղէն խօս – քեր ո՞ր ողբերգութեան հեղինակին միտքը կարող է հնարել:

Ուրիշ օրինակ մըն ալ: —

Թիֆլիզի մօտիկ դիւղերէն մէկուն մէջ չքա – ւոր կնոջ մը մէկ հատիկ զաւակը ձիւն - ձմեռ ե – ղանակին էշ հեծած կուգայ քաղաք, դպրոց մը մտնելու համար: Հոն իր դիւղացիներուն մօտ բաւական ժամանակ մնալէ ետք, չի կրնար հանդիպ իր նպատակին ու կ'իյնայ թշուառութեան մէջ: Կը զրէ մօրը իր կրած տաժանելի զրկանքներուն մասին եւ հրաման կը խնդրէ վերադառնալու: Մայրը նամակը կը կարդայ եւ ուղղակի կը դիմէ իրենց դիւղի քահանային:

— Տէր հայր, պրէ՛ ինչ որ կ'ըսեմ քեզի:

Քահանան կը պատրաստուի դրել, թշուառ մօր աչքերը կը լեցուին յուզումէն, կը մնայ չնչաս – պառ, բայց անմիջապէս ինքզինք գտնելով արիաբար կը գոչէ.

Արթիւն ճամ, կամ մարդ դարձիր, եւ կամ աւվից մեռիր:

Ահա այս տղան իր մօրը զօրաւոր ազդեցութեամբը դարձած է բարձր զիտնականներէն մէկը, դասախօսութեան կանչուելով Ցիւրիխի համալսարանին մէջ (Փրօֆ. Ցարութիւն Աբէլեան):

Ցաղորդով կը բացատրեմ թէ ինչո՛ւ յիշեցի այս պերճախօս փաստերը:

ԱՂԴԷ ՔԱՀԱՆԱՑ ՓԱՑԱԼԱԿԵԱՆ

Հայ ու հնդիկ բարեկամութիւնը

ՔՐԻՍՏՈՍԷ 150 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

Քրիստոսէ շատ տարիներ առաջ Հայեր սովոր էին ուղեւորուելու Հայաստանէն աշխարհի ամէն կողմը առեւտրական նպատակներով, եւ կը հասնէին մինչեւ Հնդկաստան եւ այլուր:

Նոր Տելհիի Ամենայն Հնդկաստանի ձայնափիւռի կայանը, վերջերս սկսած է ամսագիր մը ի լոյս ընծայել «Հնդկաստան կը կանչէ» տիտղոսին տակ, որ կուտայ նոյն ամսուան մէջ Հայ-նապատելի նկարներու ամփոփ չարան մը:

Այս հսկայ կայանին (Օգոստոս) յայտագիրը կը պարունակէ « Հայեր Հնդկաստանի մէջ» անուն պատմական զրուածին մը՝ երիք կրկնրիկ ստորագրութեամբ:

Ստորեւ կուտանք բնագրին թարգմանութիւնը.

— Արձանագրութիւնները կը հաստատեն թէ Քրիստոսէ մօտաւորապէս 150 տարի առաջ, որոշ հնտու ընտանիքներ Հնդկաստանի հիւս. սահմաններէն անցնելով զացին Հայաստան, իբրեւ փախստական զաղթականներ: Անոնք ողջունուեցան, պատսպարուեցան, աշխատելու հող ստացան, նոյնպէս արտօնուեցան կառուցանելու իրենց սեփական մեհեանները եւ պաշտելու եւ ապրելու իրենց սովորութիւններով:

Այսպէս սկսաւ բարեկամութեան կապ մը Հայերու եւ Հնդկաստանի մեծ ժողովուրդներուն միջեւ, որ աստիճանաբար ուռճացաւ փոխադարձ շարժումով մը ցամաքային ճամբով: Առեւտրական յարաբերութիւններ իրենց երկու երկիրներուն միջեւ անմիջապէս հաստատուեցան եւ թանկագին ակնեղէններու, համեմներու, մարմաշի եւ այլ չահաբեր առեւտուր մը սկսաւ փոխադարձաբար:

Ճայտնի է թէ Հայերը առաջին ժողովուրդն էին որ արեւմուտքէն յարաբերութեան մէջ մտան Հնդիկներու հետ եւ այդ վաղեմի բարի զալուստի տաք օրերէն ի վեր, անոնք վայելած են կատար – եալ ազատութիւն, կրօնական, կրթական, վաճառականական, ընկերական մարզերու մէջ:

Մեր ռահվիրաներուն թոյլատրուեցաւ իրենց ընտանիքները բերել, բերին եւ այս երկրին ամէն մասերուն մէջ զաղութներ հաստատեցին: Այս երկու ժողովուրդներուն միջեւ առեւտուրի աճու – մով, Հայերը ընտանեցան երկրին քանի մը լեզուներուն, ինչպէս նաեւ Արեւմուտքին եւ կրցան գործել իբրեւ կցորդներ Հնդկաստանի իշխողնե – րու եւ ժողովուրդներու, եւ Փորթուգալցիներու, Անգլիացիներու եւ Ֆրանսացիներու միջեւ երբ ա – նոնք հոս եկան:

2

Իրենց փորձառութիւնը, որոշ սովորութեանց եւ արեւելեան ցեղերու կենցաղի ընտանութիւնը, սկզբնական պատճառ դարձան մտերիմ բարեկա – մութեան եւ կատարեալ վստահութեան, զոր կը տածէին հայ զաղութին հանդէպ, Հնտուները եւ Իսլամները, եւ հուսկ ապա արեւմտեան կառավարութիւնները, Հնդկոստան իրենց հասնելէն ետք:

Օրէնսգիտութիւնը, բժշկութիւնը, նաւար – կութիւնը եւ մեքենագիտութիւնը ուղիղ մը դասն մեր ուղեղին մէջ: Պատմութիւնը կը յայտնէ թէ դարերու ընդմէջէն եւ մանաւանդ անցեալ 5 դարերու մէջոցին, Հայերը Հնդկաստանի մէջ թէեւ փոքրաթիւ, եւ սակայն մասնակցած են լիովին բովանդակ հանրային կեանքի ասպարէզնե – րուն եւ միշտ յաջողակ, այսօր բարեբախտ ենք դիտնալու թէ մեր նախահայրերուն արձանագրութիւնները օգտակար հանդիսացած են:

(Գոյամարտ) ՎԱՐԴԱՆ ՄԵԼԻՔՈՆԵԱՆ

Տատրագոմի հատրան

ՕՓԵՐԱՑԻ ՎԵՐԱԾՈՒԱԾ

Լսած էինք թէ Արա Պարթեւեան, երկարա – չունչ աշխատութեան մը լծուած էր, ժամանակէ մը ի վեր: Այս օրերս, երբ իրեն այցելեցինք, դաշնակին վրայ տեսանք, հաստափոր ձայնա – գրութեան տետրակ մը, որուն կողքին վրայ զերազրուած էր, «Տատրագոմի Հարսը, հայկական օ – փերա, մշակուած Կ. Զարեանի համանուն զրո – ծէն »:

Մեր խնդրանքին վրայ, հեղինակը քանի մը բացատրութիւններ տուաւ իր այս աշխատութեան մասին:

Պարթեւեան, Կ. Զարեանի գործը օփերայի վերածելու գաղափարը ունեցած է, մօտ տասը տարի առաջ: Նախքան ոեւէ երաժշտական աշխատանք կատարելը, անհրաժեշտ էր, բանաստեղծութենէն livret մը պատրաստել, օփերայի մը համար անհրաժեշտ բաժանումներով եւ զործողութիւն – ներով:

Այս աշխատանքը, Պարթեւեան, դժբախտա – բար չէ կրցած ուղղակի բանաստեղծութեան հե – ղինակէն խնդրել, քանի որ հաղորդակցութիւնները խանգարուած էին պատերազմին հետեւանքով: Ուստի, այս խիստ փափուկ աշխատանքը, վստահած է Արամ Զարըքի, որ Զարեանի գործէն պատրաստած է ընդարձակ livret մը, որուն մէջէն Պարթեւեան քաղած է իրեն անհրաժեշտ մասերը, հաւատարիմ մնալով բանաստեղծութեան ոգիին:

Այս գործին երաժշտական ձեւը, Grand Opéraի, ընդունուած ձեւն է: Երաժշտութիւնը, բանաստեղծութեան ցնցող ապրումները ունի, համա – ձայն նիւթին պահանջած եղերական նկարագրին: Մերթ ռազմական, մերթ սիրային քնքոյշ անցքերով հիւսուած, կարեւոր բաժիններ վերապահ – ուած են խմբերգներու:

Այժմ որ գործը ամբողջութեամբ լրացած է, պայն օր մը կարենալ բեմադրելու հարցը կայ: Փարիզի գաղութը, որ այնքան անգամներ գիտ – ցած է դնահատել արուեստի ճշմարիտ գործեր, կը յուսանք թէ իրեն պիտի վերապահէ այս օփերան, առաջին անգամ ներկայացնելու պատիւը: Հա – կառակ երաժշտական թէմիի զժուարութեանց եւ նիւթական զոհողութեանց, կը կարծենք թէ հե – ղինակը ամէն դիւրութիւն պիտի վայելէ, լաւագոյն կերպով բեմադրելու համար իր այս անդրանիկ օփերան: Գ. ՓԻՐԱՆԵԱՆ

ՍՈՒՔԻԱՍ ԷՓՐԻԿԵԱՆ

Ինչպէս զրած էինք, վերջերս Թրեվիզոյի մէջ (Հիւս. Իտալիա) մեռած է Սուքիաս Էփրիկեան, նախկին Մխիթարեան վարդապետ:

Ծնած 1870ին, փոքր տարիքէն կը մտնէ Վենետիկի դպրեվանքը: Վարդապետ կը ձեռնադրուի 1895ին: Երկար տարիներ ձեռնհասօրէն կը վարէ վանքի տպարանին տեսչութիւնը: Առեն մը կը դասախօսէ աշակերտներուն, եւ չահեկան ուսումնասիրութիւններ կը հրատարակէ «Բազմավէպ»ի մէջ, Հայաստանի մասին (աշխարհագրական, տնտեսական, տեղագրական): 1909ին կը հեռանայ վանքէն, կը ձգէ սքեմը եւ ամուսնանալով Իտալուհիի մը հետ, կը հաստատուի Թրեվիզօ:

Բոլորովին քաչուած կեանք մը կ'ապրէր, հեռու իր եղբայրակիցներէն եւ ազգակիցներէն: Գրական աշխատանք ալ ձգած էր, եւ ապրուստը

ՏՈՄՍԵՐ

Դաշնակցականն եւ վնասցեալները

Եթէ չեմ սխալիր, Ցունաստանի մէջ կան 27 տարբեր կուսակցութիւններ: Ֆրանսական խոր – հրդարանին մէջ, երեսունի չափ հակամարտ հո - սանքներ իրարու դէմ կը պատուեն, իսկ Իսպայէ- լի մէջ — որուն ժողովուրդին մեղքերէն մէկը չէ անմխիթարութիւնը — կուսակցական պայքարը կը մղուի 7 — 8 թեւերով: Անգլիա ունի միայն երեք կուսակցութիւններ, Ամերիկա երկու, մենք — ան- հաւատալի երեւոյթ — երեք: Եթէ «բոլորաիք – եան »ներն ալ առանձին հաւատած նկատենք, այն ատեն կ'ունենանք չորս :

Բարեբախտութիւն է որ դոնէ մէկ հարցի մէջ, օգտուած ենք Ամերիկացիներու եւ Անգլիացին – րու խմաստութենէն: Թէեւ, մեր համբանքին նը- ւազութիւնը արդիւնք է այն իրողութեան որ խոր- հրդարան չունինք: Այլապէս, ամէն երեսփոխան ինքն իրեն կուսակցութիւն մը պիտի ներկայա – ցընէր :

Վերոյիշեալ երկիրներուն մէջ, սակայն, տար- բեր հոսանքներու պատկանողները քիչ - շատ խ- րարու կը նմանին — խառնուածքով եւ արտաքին- նով: Իսկ մեր նշանաւոր ազգին երբեակ կուսակ – ցութեանց անդամները իրարմէ շատ տարբեր են՝ եւ խառնուածքով, եւ արտաքինով :

Դաշնակցականը յեղափոխական է, Ռամկա – վարը տեղափոխական, բոլշեւիկը չարափոխական:

Դաշնակցականը տեսակէտ ունի, Ռամկավա- րը՝ յետնակէտ, բոլշեւիկը՝ վերջակէտ :

Դաշնակցականը իր ըսելիքը կ'ըսէ, Ռամկա – վարը ըսելիք չունի որ ըսէ, բոլշեւիկը թոյլ չի տար որ դիմացինը իր ըսելիքը ըսէ :

Դաշնակցականը ազգին դրամ կուտայ, Ռամ- կավարը՝ իրատ կուտայ, բոլշեւիկը՝ կ'առնէ, բան չի տար :

Դաշնակցականը կը հաւատայ անկախութեան, Ռամկավարը առկախութեան, բոլշեւիկը այս կէ- տին մէջ համաձայն է Ռամկավարին:

Դաշնակցականը չի լար, կը խնդայ, Ռամկա- վարը, կուլայ, չի խնդար, բոլշեւիկը կը լացնէ, յետոյ վրադ կը խնդայ :

Դաշնակցականը ամէն բան կը կարդայ, Ռամ- կավարը՝ Սաղմոս կը կարդայ բոլշեւիկը՝ չան – քարող :

Երբ մէկը խեղդուելու վրայ է, Դաշնակցա – կանը հագուստներով ջուրը կը նետուի, Ռամկա - վարը՝ նախ հագուստները կը հանէ, յետոյ ժողով կը գումարէ, բոլշեւիկը՝ խեղդուողին ետեւէն քար

կը ճարէը աշխատելով համեստ տպարանի մը մէջ: Իրմէ կը մնայ « Բնաչխարհիկ բառարանը», 810 էջ :

Իր զաւակը, Maestro A. Ephrikian, տաղանդա- ւոր նուագապետ է: Երեք տարի առաջ երեք փայ- լուն նուագահանդէսներ տուաւ Միլանի մէջ: Այս առթիւ գաղութին վարչութիւնը թէյասեղան մը սարքած էր ի պատիւ երաժշտագէտիներկը հպարտանալ իր հայկական ծագումով :

Դաղութէ գաղութ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ

ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ՎԱՐԺԱՐԱՆի մը խնդիրը միշտ կը ձգձգուի Թէհրանի մէջ, իբրեւ հետեւանք նիւ- թական անձկութեան: Այս պահանջը մասամբ գո- հացնելու համար, Դաւթեան ղպրոցի հոգաբար – ձուխիւնը որոշեց այս տարեշրջանին հիմքը դնել միջնակարգ բաժնին: Իրեն օգնութեան հասաւ Ե– կեղեցասէր Կանանց Միութիւնը, որ յանձն առաւ Առաջնորդարանի համար չինել առանձին չէնք, եւ տրամադրել Դաւթեան ղպրոցին: Շնորհիւ Շնոր– բարական Յանձնախումբի ջանքերուն, յառաջ կը տարուին կառուցման աշխատանքները: Նախա – տեսուած է այս տարեշրջանին ,աղոց եւ աղջկանց ղպրոցներուն մէջ ունենալ առաջին դասարան եր – կուական բաժիններով եւ ամէն տարի մէկ մէկ դասարան աւելցնել: Այսպէս կարելի կ'ըլլայ միջ– նակարգի չորս բաժիններու մէջ ընդունիլ ազգա- յին տարրական ղպրոցներէն ընթացաւարտ 120 — 140 աշակերտներ եւ աշակերտուհիներ եւ պետա- կան ուսումնական ծրագրին համընթաց պարապիլ հայագիտական առարկաներով :

Դպրոցին առաջին յարկը աւարտելու համար անհրաժեշտ է հինգ հազար թուման, իսկ դասա – րանական կահաւորութեան ծախքերը հոգալու հա– մար՝ չուրջ վեց հազար թուման որ յանձն առած է ծնողական խորհուրդը:

ՌԶԱՅԻԻի (նախկին Ուրմիա) Բարեդուդ քա- ղաքին մէջ հաստատուած են մօտ 250 Թրքախօս ընտանիքներ, ցրուած եօթը դիւղերու մէջ: Այս ընտանիքները ունին չուրջ 300 ղպրոցական աշա – կերտներ որոնք դուրկ են ուսման որեւէ հնարա –ւորութենէ, եւ եթէ այսպէս չարունակուի, կը դրկ «Ալիք», նորահաս սերունդը պիտի աւելցնէ մեր Թրքախօս հայրենակիցներու թիւը: Նոյնպէս անմխիթար է Ռեշայիէի դիւղական շրջանի կրթա- կան գործը: Ռեշայիէի շրջանը ցարդ դուրկ էր ծխական քահանայէ, սակայն ներկայիս ունի: Կրթական գործը կրնան դլուխ հանել քահանան եւ Ռեշայիէի Գործակալական Մարհուրդը, որ շրջանի ազդային - հանրային վերին մարմինն է: Երկու

մըն ալ ինք կը նետէ :

Դաշնակցականին հանդէսը հարսնիք է, Ռամ- կավարինը՝ յուղարկաւորութիւն , բոլշեւիկինը՝ մաքրագործում :

Դաշնակցականին դլուխը չիտակ է, բայց փողկապը ծուռ, Ռամկավարին փողկապը չիտակ է, դլուխը ծուռ, բոլշեւիկին դլուխն ալ ծուռ է, փողկապն ալ :

Երբ Դաշնակցականը դիմացդ ելլէ կ'ըսէ· — « Բարե՛ւ, հայրենակից», Ռամկավարը՝ «բարե՛ւ տիար», բոլշեւիկը՝ «բարեւ ընկեր»:

Բայց, Հայոց ազգին ամէնէն երեւելի զաւա– կըն է «բոլորտիքեան»ը, որ անպաշտօն անդամ է երեք կուսակցութեանց, թէեւ — իմաստուն մարդ —անդամատուրք չի վճարեր ոչ մէկուն: Առտուն Դաշնակցական է, կէսօրին՝ Ռամկավար, դիշերը՝ բոլշեւիկ:

Որովհետեւ՝

— Եղբա՛յր, ինչո՛ւ ասոր – անոր հետ դէշ մարդ պիտի ըլլամ ...

ԵՒՐՈՊԱՅի ամիս առաջ Ատրպատականի առաջն. տեղապահ Կարապետ Ա. քհնյ. Մանուկեան քննական պատմ մը կատարած է : «Ալիք» կը թելադրէ կազմել Հայրենակցական կամ Կրթասիրաց Միութիւններ, Ամերիկայի կամ Իրանի հայրենակիցներէ :

ՀԻՆ ՆԵՍՏՈՐԱԿԱՆ - ԱՍՈՐԱԿԱՆ արեւելեան եկեղեցիի համայնքին կողմէ Ռուբէն քհնյ. Ար – սանես եւ չորս աշխարհականներ կոչ մը ստո – րագրած են ուր կ'ըսեն թէ Թէհրանի 600 ասորի ընտանիքներ, որոնք չափազանց չքաւոր են, կը փափաքին ունենալ եկեղեցական չէնք մը , եւ հանդանակած են ութսուն հազար րիալ: Այս դու- մարը անբաւարար ըլլալով, կը խնդրեն Հայերու օժանդակութիւնը, քանի որ «արտասահմանի քը– րիստոնեաներէն ոչ մէկ ակնկալութիւն ունին »: Կոչը ստորագրողները կը յիշեցնեն այն եղբայրա - կան աջակցութիւնը զոր քրիստոնէութեան առա - ջին դարերուն , Ասորիները ընծայած են Հայե – րուն :

ԳՐՔԻ ՏԱԳՆԱՊԸ ԱՆԳԼԻՈՑ ՄԷՋ

Բրիտանացի հեղինակները եւ հրատարակիչ – ներն ալ մտահոգութեան մատնուած են, իբրեւ հետեւանք թուղթի դիներուն բարձրացման : Ար- դէն 300 առ հարիւր աւելցած էին այդ դիները , վերջին երեք տարիներու ընթացքին :

Գիրքի թուղթը, որուն լիպրան կ'արժէր երեք փէնի պատերազմէն առաջ, ներկայիս կ'արժէ ա – աւելի քան մէկ շիլին եւ 6 փէնի: Կազմը չորս անդամ աւելի է, բաղդատելով նախապատերազմ- եան դիներուն հետ, իսկ տպագրութեան ծախքը աւելցած է 125 առ հարիւր :

Ակռկ պատ գրքի մեծ խնդրանք չկայ , ինչպէս պատերազմի միջոցին: Ծանուցիներուն մէջ ապ - րանքները շատ սղած են, եւ ընտանիքի մը գըր– պանը բաւարար դրամ չկայ, վէպ մը դնելու հա - մար :

Հրատարակիչները կը վախնան որ եթէ գիներ– ը աւելի եւս բարձրանան, ժողովուրդին վէպ կարդալու փափաքը բոլորովին պիտի մարի:

Վերջերս անոնք հեղինակներուն ներկայացու- ցին հաշիւ մը, որուն համաձայն, պիտի չպակսի հեղինակին եկամուտը: Գրողները մերժեցին: Հը– րատարակիչները կ'առաջարկեն 2ուկէս առ հա – րիւր դեղչել հեղինակին իրաւունքը :

Իրենց ծրագրին համաձայն, եթէ հեղինակ – ները 7 շիլին 6 փէնին տանան գիրքի մը համար որ 10 շիլին 6 փէնիէն աւելի կ'արժէ, իրենց եկա- մուտէն որեւէ բան չեն կորսնցներ, միւս կողմէ կարելի կ'ըլլայ հոգալ յաւելեալ ծախքերը:

Հեղինակները ասոր դէմ կ'առարկեն թէ՝ ին– չու բոլորը մէկէն ըլլալով հրատարակիչը, գրա – վաճառը, տպագրիչը եւ կազմարարը պիտի չազ- դուին բարձր դիներէն, իսկ հեղինակները պէտք է տուժեն :

Պայքարը կը չարունակուի: Նախապատե – րազմեան տարիները ցնծութեան օրեր էին հեղի – նակներու համար, որու հետեւանքէն յառաջ եկաւ գերարտադրութիւնը: Թուղթի բաժնեչափը ասոր առաջքը առաւ եւ վերջին տարիները ցնծութեան օրեր եղան հրատարակիչներուն համար: Բայց այդ ալ վերջացաւ եւ այս տարին ծանր չրջան մըն է դրողին եւ հրատարակիչին համար :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (23)

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

Այնտեղ կարելի է չատ յարմար թաւչեայ նըս– տարանին վրայ բազմիլ, հանդստանալ, նաեւ հա– գուստները չորացնել :

Գաղափարը իրապէս դէշ չէր: Գնացի թան – գարան: Սրահները լեցուած էին օտարա - գարան: Մառնուելով նրանց, ընդունելով նկար– կանները : Մառնուելով նրանց, ընդունելով նկար– չութեան իրական սիրահարի կերպարանք, սկսայ պտըտիլ սրահերում: Վերջապէս կանգ առայ Տի– ցիանի նկարի առջեւ եւ հետզհետէ ետ ետ գնալով, կխափուի աչքերով ընտրեցի լաւագոյն մէկ բազ- մոց եւ նստայ: Ճարմար տեղ էր քնելու, սակայն վախ ունէի թանգարանի հսկիչներից:

Ուշադրութիւնս կեդրոնացրի նկարի վերի մասի վրայ, ամբողջ ուժովս սկսայ պայքարիլ քունի դէմ: Գլուխս պահելով ուղիղ, ձգելով մտաղրաց մարդու տպաւորութիւն, թերեւս նաեւ զմայլած նկարչի հանճարով, քնեցի ընկնելով ե- րազների ցանցի մէջ :

Ինձ արթնացրեց պահակը: Ներողութիւն խնդ– րելով անցայ միւս սրահը, ուր հանդստացայ Շար- դէնի նկարի առջեւ: Այս ձեւով, կարողացայ, անցնիլ սրահից սրահ եւ քնանալ իւրաքանչիւր սրահի մէջ չուրջ կէս ժամ: Վերադտայ կորցրած ուժերս :

Լուվրի մթնոլորտը լաւ ազդեցութիւն թողեց եւ կօշիկներիս վրայ: Ամբողջովին չորացան: Անդ- ադալաբար հասաւ թանգարանը դոցելու ժամը, 5: Սկսայ պլպտել, արդեօք հնարաւոր չէ՞, որեւէ տեղ պահուիլ դիշերելու համար, եաեւի պալա– տում հանգիստ կարելի է քնել :

Անցայ խաչաձեւ դռների միջով, ուր ցուցա- կապրում էին այցելուները եւ մտածում էի — ան– չուշա ես մինակ չեմ, դէշ եղանակին դալիս են չատերը, իսկ ձմեռը խումբերով, ապաստան փնտռելու համար, եւ թերթերի մէջ տարուան վերջը գրում են — « Այս տարուան ընթացքին Լուվրի այցելուները աւելի են եղել քան անցեայ տարի»: Այդ նշանակում է թէ այս տարի աւելի շատ է եղել անապատանների թիւը ...

Լուվրի մեծ դարպասի առջեւ կանգնած էին օթօներ եւ կառքեր: Վայելուչ կիները, բարձրա – գրած զգեստները եւ մերկացրած սրունքները մինչեւ ծունկերը՝ նստում էին նազանքով կառքե- րի մէջ: Ամրան թեթեւ անձրեւը չէր չփոթեցնում նրանց: Ներանք դոհ դէմքերով հովանոցների կամ կառքերի վարադոյրների միջից դրկում էին հրա– ժեշտի ժպիտներ ծանօթներին կամ անծանօթնե – րին :

Օհ, փարիզ, փարիզ, դեղեցկադոյն պարտէդ- ների եւ հրապարակների քաղաք, ոստան հաճոյ- քի, դու երբեք չես փոխի քո դէմքդ ինձ համար: Քո անադմուկ սալայատակները մաշած են չքեղ օթօների անիւների տակ, քո մայթերը յղկուած են կանացի կրունկներից, իսկ մթնոլորտը յըղ – փացած է քո ժպիտներով: Ես սիրում եմ քեզ, Փարիզ, մինչեւ իսկ հիմա, անձրեւոտ այս օրը, երբ ֆիզիքապէս այնքան թոյլ եմ, որ ոչինչ ըն- դունակ եմ սիրելու:

Գիտեմ, կը գայ մէկ օր, կը բացուին դռները այդ նոյն օթօների իմ առջեւ, երբ ծիծաղելով կը պատմեմ իմ ուղեկցուհուն յիշելով այսօրը, տա – րին, ամիսը, ժամը թէ ինչպէս անօթի կանգած էի Լուվրի թանգարանի սանդուղների վրայ, պատ– րաստ՝ վայր ընկնելու յոդնութիւնից ...

Մարդիկ հեռացել էին արդէն: Կանգնած եմ մինակ եւ խոր վշտի մէջ, անսահման ցանկութիւն ունիմ ուտելու, ծամելու:

Ինչ լաւ կը լինէր նստել հիւրանոցում, թէյի սեղանի առջեւ, խօսակցել մարդոց հետ, որոնք երբեք չեն իմացել ինչ ասել է աղքատութիւն , անօթութիւն: Թէյի հետ մատուցանէին խմոր - դէն եւ հիւրերից ոչ մէկը չունենար անհանդստու– թիւն թէ ո՛ւր պիտի դիշերի այսօր: Իսկ որը ու – նենային իրենց բնակարանները եւ ճաշը: Կեանքը լինէր այնպէս, որ մարդիկ առիթ չունենային պարծենալու իրենց ստացուածքով :

Պատկերացրի, ինչ պիտի լինէր, եթէ որեւէ մէկը յանկարծ ասէր.— Գիտէ՞ք,այսօր ես պատս- պարան չունիմ քնանալու համար»:

Մարդիկ նրան խելագարի տեղ կը դնէին : Ի՞նչպէս կարելի է չունենալ պատսպարան :

Անցայ հրապարակը եւ դնացի Սէնի ափը :

Դժբախտութեան օրերին ջուրը ինչ որ ձգո – ղականութիւն ունի:

Թարգմ.՝ Ա. Ի.

(Շար.)

ցայ: Թախանձագին խնդրեմ վարչապետէն՝ չա – փաւոր ըլլալ: Կը վայլէ՞ որ մահուան սպառնա – լիքներ ուղղեն ինծի»: Երեսփոխանը վճռած է խորհրդարանի չէնքին մէջ բնակիլ, մինչեւ որ վի – ճակը պարզուի:

Շատ մը ընդհիմադիր երեսփոխաններ, որոնք երեք անգամ բացակայ էին, կիրակի օր ներկայ եղան երեսփ. ժողովին: Վարչապետը չերեւցաւ. բայց նախապէս յայտնած էր թէ անհրաժեշտ չի դտներ վստահութեան քուէ պահանջել:

× Ապատանէն կը հեռագրեն թէ ծայրայեղ – ները զործի ձեռնարկած են, ամբողջովին դրաւե – լու համար նաւթահորերը, 2700 կառքերով, 300 ցամաքային չեմարաններով, 270 հանրակառք – րով եւն.: Անգլիացի 25 պաշտօնեաներ եւս պիտի հեռանան. որով կը մնան միայն 200 մասնագէտ – ներ:

Կարգ մը անգլ. թերթեր կը վախնան որ Մ. Միւթիւնը օգտուի առիթէն, եթէ Անգլիացիները հեռանան Ապատանէն: Այնատեն կրնայ հիւսիս. մասը փոխադրել չատ մը մեքենաներ: Այս թեր – թերը կը պահանջեն զօրք հանել եւ Ապատանը դրաւելով, նաւթագծով մը կապել Իրաքի եւ Պասրայի քարիւղի հանքերուն: Կը կարծեն թէ այնատեն կարելի պիտի ըլլայ 15 միլիոն թոն քարիւղ զտել:

Մինչ այս մինչ այն, բանակցութիւնները կը շարունակուին Մ. Միւթիւնեան հետ, առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու համար:

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՕՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ ՄՍԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ խանութները պիտի վերաբացուին այսօր, երեքշաբթի: Այսպէս որոշեց մսավաճառներու միութիւնը, 7ի դէմ 97 ձայնով, փոխորկալի ժողովէ մը վերջը: Վարչա – պետը խոստացած է քննել իրենց զանգատները, մեծաքանակի վաճառականներուն վրայ ազդելու եւ դիները իջեցնելու համար: Անցեալ շաբթու 2000 խանութներէ 360ը միայն բաց էին, եւ տան – տիրուհիները ծանր տաղնապի մը մատնուեցան: Գործադուլը կարգ մը քաղաքներու մէջ ալ տա – րածուեցաւ:

ԹԻՀԻՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ Սարոյա թա – զուհին Զուիցերիա պիտի երթայ օդանաւով, բժշ – կական քննութեան մը համար: Վիշնեայի ակա – նաւոր վիրահատ մը թէհրան հրաւիրուեցաւ ամի – պոզաբար, ուղեղի գործողութիւն մը կատարելու համար «բարձրաստիճան հիւանդի մը վրայ»:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ հետ հաշտութիւն կնքելու համար երեք դաշնակից մարզպանները գործի ձեռնարկած են արդէն: Բանակցութիւնները ամիսներ կրնան տեւել: Միւս կողմէ արեւելեան Գերմանիոյ վարիչները միշտ նոր կոչեր կ'ուղղեն, միասին գործելու եւ երկու Գերմանիաները միա – ցնելու համար: Արեւմտեան Պերլինի Գերմանները մերժեցին այս առաջարկը:

ԶԸՐՋԻԼ եթէ վարչապետ ըլլայ, հոկտ. 25ի ընտրութիւններէն վերջ, պիտի ջանայ տեւակիլ Սթալինի հետ, ինչպէս կը հաւաստեն իր բարե – կամները:

ՔՈՐԷԱՑԻ դաշնակից բանակին հրամանատա – րը պատուիրակութիւն մը ղրկեց, կարմիրներուն հետ խօսակցելու եւ զինադադարի բանակցութիւն – ները վերսկսելու համար: Կարմիրները հաւա – նած են:

ՉԻՆԱՐԱՆ մը երեւան հանուեաւ Սէնթ Էթիէ – նի մօտ, Ռիքամառի մէջ: Ապահովութեան պաշ – տօնեաները համայնավար հանքագործի մը քով զտան չատ մը զէնքեր եւ պայթուցիկներ: Փախած է ամբաստանեալը, որ 3 ամիս բանտարկութեան եւ 5000 ֆրանք տուգանքի դատապարտուած էր 1948ի գործադուլներէն վերջ: Իր մէկ ընկերը ձեր – բակալուեցաւ իբրեւ մեղսակից:

45 ԵՐԿԻՐՆԵՐԷ 2250 վիրահատներ հաւաք – ուած են Փարիզ, վիրաբուժութեան 14րդ համա – դումարին առթիւ: Ժողովը պիտի տեւէ մէկ շա – բաթ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ աշխատանքի դաշնակցու – թիւնը կոչ մը ուղղեց, հրաւիրելով աշխատաւոր – ները համաշխարհային պայքար մը մղել համայ – նավարութեան դէմ: Այս առթիւ Միւթիւնը, որ 8.000.000 անդամ ունի, կը պահանջէ հաշտութեան դաշնագիրներ կնքել արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ հետ, վերաքննել Իտալիոյ հաշտութեան դաշնագիրը, կոչ մը ուղղել Մ.Նահանգներուն պե – տութեանց, ապահովութեան դաշինք մը կնքելու համար, մէջն առնելով Իրանը, Թուրքիան եւ Իս – րայէլը: Միւթիւնը կը նախընտրէ որ «վերա – զինում կատարուի տաժանքով եւ խաղաղութեամբ. քան թէ չկատարուելով պատերազմ ծագի, պար – տութեամբ եւ արիւնով»:

ԹՈՒՆՈՒՁի ազգայնական կուսակցութեան վա – րիչը, Պուրկիպա, բաւական ճառ մը խօսեցաւ Նիւ Եորքի մէջ, քննադատելով Ֆրանսայի քաղաքակա – նութիւնը իր երկրին, Մարոքի եւ Ալժերիոյ մէջ: Կը պահանջէ անկախութիւն հիւս. Ափրիկէի 25 միլիոն բնակիչներուն համար:

30 ՆՈՐ ԽԱՐԻՍԽՆԵՐ կը չինուին Ֆրանսայի եւ Պելժիոյ մէջ, ամերիկեան օդանաւերու համար:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը հրապա – րակային դասախօսութիւնը յառաջիկայ չորեք – շաբթի Սեպտ. 26ին, ժամը 8.30ին Cadet սրճարա – նին վերնայարկը: Դասախօսն է ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ: Նիւթը՝ Քալիֆորնիոյ հայ գաղութը: Զայնագիր սկաւառակներով պիտի ներկայացուին տեղական ազդ. պարերու եղանակներ:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Մարսէյլէն Մալաքեան ընտանիքը տարաբախտ ԿԱՐՊԻՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ ցաւակ – ցութիւն կը յայտնեն այրի Տիկին Բարուհիին եւ Շ. Նարդունիին եւ փոխան ծաղկեպսակի 3000 ֆրանք կը նուիրեն ՀԱԳ–ԲՈՑԺի Փոնտին:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ.— Մարսէյլ.— Պօ – մոնի Ադգ. մանկապարտէզի աշակերտներու մուտ – քի արձանագրութիւնները կը սկսին ներկայ Սեպ – տեմբեր 24էն 30: Կը հրաւիրենք ծնողքները, որ – ձանագրել տալ, ամէն օր առաւօտեան ժամը 9 — 12, դպրոցի սրահին մէջ:— Հոգաբարձութիւն

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Օգափո – խութեան կայանի վարչութիւնը իր խորին ցա – ւակցութիւնը կը յայտնէ կայանի հսկիչներէն Օր. Մ. Մկրտիչեանի, իր մեծ հօր՝ Պ. ՅԱԿՈԲ ՊԵ – ՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Փարիզի Նոր Սէրուն – դի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Տիգրան Մկրտիչեանէ 2000 ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի Պ. ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԼԻԼԱՑի հայերէնի դասընթացքը կը վերա – բացուի հինգշաբթի, 4 Հոկտ. առաւտեան ժամը 9–ին: Տիկին ՉԻՒՆԻԻԻ ուսուցչուհիութեամբ: Հասցէն՝ 15 rue des Bruyères, Les Lilas:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ.— ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապոյտ Խա – չի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ. 4ին, հինգ – շաբթի, ուսուցչուհիութեամբ Տիկ. ՄԱՆՈՒՇ ՇԱՄԻՐ – ԵԱՆի: Արձանագրութեանց համար դիմել ամէն հինգշաբթի Ահարոնեան Ակումբ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տիկին Բերքոն Մարտի – րոսեան, Տիկ. Կիւլիմիա Ձինպաշեան, Տէր եւ Տի – կին Տիգ. Փիւրիմեան (զարմիկները) Տէր եւ Տիկ. Ռուբէն Յովհաննեան եւ Պ. Վահրամ Մահմուրեան (Պրիւքսէլ), չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ հաճեցան ներկայ ըլլալ իրենց մօրեղ – բօր տղուն, ազգականին եւ բարեկամին Հանդուց – եալ Պ. ԱՐԹԻՆ ԻՍՏԻՓԵԱՆի (71 տարեկան, ծը – խախտի գործարանատէր, Գերմանիոյ Վիսպա – տըն քաղաքին մէջ) յիշատակին նուիրուած հոգե – հանգիստին:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգ – շաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Նիւթ Impres – sionismeը նկարչութեան մէջ: Դասախօս կարապետ Մոմճեան:

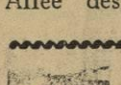
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆի ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ին

Աբճանագրութեանց համար դիմել վարժարան երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը՝
1, Boulevard du Nord — LE RAINCY
Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Eglise de Pantinէն 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Raincy-Pa – villon: Հեռաձայն՝ LE RAINCY 172

Աղօթաժողով Պօտնի մէջ

Պոմոնի Մ. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, ամէն չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ, ժամը 2.30ին աղօթաժողով, քարոզ եւ հիւանդներու հա – մար մասնաւոր աղօթք:

Կը հրաւիրուին բոլոր փափաքողները մաս – նակցելու այս աղօթքներուն:
Union Spirituelle des Dames, Eglise Arménienne Allée des Puits, Beaumont, Marseille:

ՏԻԱՄԱՆ (Diamant)

Bonneterieի համար ամէն կարգի մեքենաներ, բրիօթաժի մեքենայ 10/120 և 12/1000, bobinoirs, métiers circulaires huit serrures Interlockի եւ chaus – settesի համար: Դիմել Ֆրանսական
Maison WORMS ընկերութեան
35 Bld. de Strasbourg, Paris (10), tél. Pro. 53-99:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Monteur - electricien մը եւ electricienի աշկերտ մը: Դիմել Պ. Լ. ՖԵՆԷՐՃԵԱՆի, Impasse Gounod, L'Hay - les - Roses, (Seine):

Chez SASSOUNI

31, RUE D'ALEXANDRIE
Métro St. Denis et Réaumur Tél. Gut. 92-65

Սասունի կուտայ համեղ, ընտիր, մաքուր եւ առատ ճաշ: Այցելեցէք, պիտի համոզուիք եւ յա – ճախորդ դառնաք ամէնուն պէս:

Հարսանիքի, կնունքի, նշանտուքի համար տրամադրելի մասնաւոր սրահ, ուտելիքով կամ ա – ռանց ուտելիքի:

ԱՄԷՆ ՕՐ ՆՈՒԱԳ ԵՒ ԶՈՒԱՐԹ ԺԱՄԱՆԱԿ

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris IIe
Téléph. : CENtral 78-44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris XXe
Téléphone : MEN. 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ
Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ **2-28, 2-40, 3-28** եւ **1-40**

Ժերզէ եւ էնթերլօք՝ բուրդէ կամ բամպակէ
Բամպակ՝ Côtes 2/2.

Եղանակէն առաջ եւ ամենամեծ գնողներուն, բացառիկ գիներ ու վճարման դիւրութիւններ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678–63

Mercredi 26 Septembre 1951 Չորեքշաբթի 26 ՍԵՊՏ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6569-Նոր շրջան թիւ 1980

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՏԿԵՄ - ՅԱՏԿԵՍ

Օտարական մը եթէ հետեւէր մեր ամենօրեայ կեանքին, ափիբերան պիտի մնար, ի տես այս համատարած անտիրութեան :

Ինչպէս ժողովուրդի մը անուն ենք հանած դարեր է ի վեր : Բայց, շատ բան կորնչուցինք այս համբաւէն, վերջին երեսուն տարիներու ընթացքին :

Չափազանց բացուեցան աչքերն ու միտքերը : Ոտքերն ալ դէմնէն կարուած ըլլալով, դարձանք խաղալիկ օրուան հովերուն :

Անճնատուր՝ յիմար - իմաստուն մարզանքներու, կորնչուցինք իրականութեան գիտակցութիւնը : Եւ ահաւասիկ իրարու կը յաջորդեն խարխափումները, չլսուելով իրական աշխատանքի թափը :

Երբեք այսքան թուլցած չէր պատասխանատուութեան զգացումը :

Ամէն ուսումնական իմաստուն մը, աչխար - հահայեացք մըն է ինքն իր մէջ :

Կան որ պատուհանին առջեւ նստած, կամ բազմոցի մը մէջ կծկուած՝ յանդուգն ծրագիրներ կ'որոճան օրն ի բուն :

Ուրիշներ կը նախընտրեն միշտ հեռու մնալ կրակէն : Կամ կարծիքներ յայտնել պատահաբար, առանց որեւէ պարտականութիւն ստանձնելու :

Եւ ահաւասիկ անկերպարան վիճակ մը, որ կը ոչնչացնէ ներքին կազմալուծումը :

Թանձր մշուշ մը նստած է մեր գլխուն վերեւ : Մեր հանրային թէ մտաւոր հորիզոնին վրայ :

Դաս մը մարդիկ անողոք իրականութիւնը չէ որ կը տեսնեն, այլ անոր ստուերը : Եւ կը տես - նեն պղտոր :

Ճաճախ իրենք են որ կը պղտորեն ամէն բան, սնամէջ յայտնութիւններով : Առանց հաշուելու հետեւանքները :

Ցատկեմ - ցատկես, — եւ թող ամբոխը ծափահարէ : Զարժեր միտք յոգնեցնել մնացեալին համար :

Հաւասարակշռութիւնը խանգարուած ըլլալով, ամէնէն հաստատուն դիտելիքները, ճշմարտութիւններն անդամ դարձեր են վիճելի :

Լայն բացուած են բանդիտութեան եւ իմաստակութեան դուռները, եւ հանդիսատեսը քար մը կը քակէ մեր հիմնական, դարաւոր յենարաններէն :

Պատահական երեւոյթ մը չէ հայերէնը լատիներէնով «արդիացնելու» ցնդաբանութիւնը : Այլ՝ ճշմարիտ ախտանշան մը : Ազգանշան՝ այլապէս ծիծաղելի ճամարտակութեանց, քանի որ ոչ թուղթ կը պակսի, ոչ ալ մելան :

Ուրիշներ արհեստական խարխափներ կը փընտռեն, ինքնուրոյն գոյութեան պայքարին դիմանալու համար :

Մեր գոյնզգոյն դպիրները մարմոյ մը ունին եղածն ալ կազմալուծելու, իրենց կասկածելի գիտելիքներով :

Այս երանելիները տապարը արմատին կ'իջեցնեն ճիշդ այն պահուն երբ բացառապէս ծանր տադնապի մը մատնուած է հայկական մշակոյթը, հայրենիքի թէ արտասահմանի մէջ :

Այդ քաջամարտիկ պարոններէն քանի՞ հոգի համարձակեցան ձայն բարձրացնել, Երեւանի մէջ կատարուած բարբարոսութեանց դէմ :

Ինչո՞ւ կծկուեցան իրենց պատեանին մէջ, երբ սեւ ցանկը կ'անցընէին արեւմտահայ լեզուն : Երբ զայն փողոց կը նետէին, իբրեւ աղքատ ազգականն կամ անտէր որբ :

Տարրական նախանձախնդրութեան ոգին անդամ չմթնոստացաւ իրենց մէջ, այս անարգանքին հանդէպ :

Ուրիշ ատեն հանրագրութիւններ կը հաւաքէին, ի պաշտպանութիւն այս կամ այն զրոյթրոյին :

Մահացու մե՞ղք էր բողոքի բանաձեւ մը ստորագրել, այս բարբարոսական խաչակրութեան առթիւ, որ մարտակոչ մըն է տարագիր բազմութեանց դարաւոր վաստակին դէմ :

Ցատկեմ - ցատկես՝ քաղաքական դէմնի վրայ : Ցատկեմ - ցատկես՝ մշակոյթի անդաստանին մէջ :

Անտէր հօ՞տ է այս ժողովուրդը, թէ բայաններու ամբոխ մը, որուն հետ կրնաք խաղալ ձեր ուզածին պէս :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԾՈՒՌՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

« Ցուսաբեր»ի աշխատակիցներէն Մ· Մ·, վաստակաւոր ուսուցիչ, խմբագիր եւ հեղինակ հայերէն դասագիրքերու պատուական շարքի մը, մերժելով կը մերժէ դիմադրել ազգերու ա - նունները :

—«Իմ կարծիքով, ազգերու անուանները պէտք է գրել մանրատառ,.. հայ, անգլիացի, փրան - սացի, արաբ, յոյն եւն· :»

Եւ որովհետեւ երգիծական տաղանդ ալ ունի, կը զուարճանա՛յ·

— « Բոլոր Մարկոսները եւ բոլոր Կիրակոս - ները իմծի պէս են, հայ են : Ինչո՞ւ ուրեմն ամէն մէկուն ազգութիւնը մատնանշելու համար գլխագիր պիտի գործածեմ :Միայն ե՞ս հայ եմ·մնացած երեք միլիոն 399.999ը ի՞նչ են հապա» :

Քիչ մը աւելի զուսաւորելով զուարճալիքը , ընկեր Մ· Մ· կը շարունակէ ·

— « Ցառաջ »ի վահէն իմծի պէս չի մտածեր սակայն : Ան կ'առաջարկէ, իբրեւ հիմնական կանոն, գլխագրով գրել ազգերու անուանները :

Վահէն կը կարծէ թերեւս, որ միայն իմծ հայ է, մենք հայ չենք :

Ես բնաւ տրամադրութիւն չունիմ զուարճանալու, սիրելի արխատաշ :

Տրամաբանելու այս եղանակդ այնքան հեռու է տրամաբանութենէն, որքան Գահիրէն Փարիզէն :

Անմիջապէս կ'անցնիմ բուն հարցին·

— Հետաքրքրական է գիտնալ թէ Վահէն իմծ ո՞ր Ակադեմիային հրահանգով հայը գլխագիր կը գրէ :

Ակադեմի՞ : Ես կը հետեւիմ լեզուական օ - րէնքներուն : Կը հետեւիմ պատմութեան, քերականութեան, դասական հրատարակութեանց, ու - րիշ քաղաքակիրթ ազգերու օրինակին : Եւ... տրամաբանութեան :

Կը կարծեմ թէ այս բոլորը ակադեմիա մը կ'արժեն :

Ես ոչ հայկաբան եմ, ոչ բանասէր, ոչ ալ վարժապետ :

Բայց, դաս առնելով, հետեւելով, թղթատելով, սերտելով, հաստատած եմ թէ ազգերու անունը կը գրուի գլխագիր : Պէտք է գրուի գլխագիր :

Թուրքն անդամ այս միջազգային օրէնքին կը հետեւի , այն օրէն ի վեր որ լատիներէն տառերով գրել սկսան :

Անցեալ անդամ Աստուածաշունչը յիշեր էի պատահաբար : Իբրեւ դասական օրինակ :

Վաղը ուրիշ փաստեր ալ կը յիշեմ :

ՎԱՀԷ

ԹՈՔԱԽՏԸ ԿՐ ՃԱՐԱԿԻ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Թուրքիոյ առողջապահական նախարարը, Բժ· Էքրէմ Իւսթիւնտաղ հիւծախտի երկու նոր բուժարաններ բացաւ Իզմիրի մէջ, եւ 125 անկողինոց ուրիշ հաստատութեան մը հիմնարկէքը կատարեց : Այս առթիւ ճառ մը խօսելով, բաւ թէ անհրաժեշտ է 40.000ի բարձրացնել թոքախտաւորներու անկողինները : Այս գործը կը պահանջէ հսկայական դումար մը, 400 միլիոն ոսկի :

Նախարարը յետոյ ազդարարեց·

— Թոքախտը երկրին մէջ այնքան տարած - ուած է որ եթէ ստիպողական միջոցներ ձեռք չառնուին, կարճ ատենէն մեր ժողովուրդին կէսը պիտի հիւծուի այս հիւանդութենէն : Որովհետեւ դիտական հետազօտութիւնները ցոյց տուին որ այսօր անդամ հայրենակիցներուն հարիւրին 60էն աւելին չիման մէջ է թոքախտի մանրէին հետ : Այս հսկայական եւ ազգային աղէտին դէմ պայքարը եթէ միայն կառավարութեան ձգուի, խնդիրը դեռ երկար տարիներ անլոյծ պիտի մնայ : Հետեւաբար պետութիւնն ու ազգը ձեռք ձեռքի տալով պէտք է հաւաքարար միջոցներ ձեռք առնեն : Կը տեսնէք որ մեծ է վտանգը : Հետեւաբար անհնար է ձեռնածալ նստիլ եւ հանդիսատես մնալ : Թուրք ազգին պղնիւ հոգին թոյլատու չէ ասոր :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ ցորենի հունձքը շատ աւելի առատ է այս տարի քան 1950ին : Միայն Ուկրայնայի հունձքը 70 միլիոն փութ աւելի է, բաղդատելով անցեալ տարուան հետ :

Իրան վճռած է վտարել ամերիկացի Աւգիլացիները

10—15 ՕՐ ՊԱՏՄԱՆԱՒԱՄ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ, ՊԱՏ - ՄԱՆԱԳԻՐ ՍՏՈՐԱԳՐԵԼՈՒ ԿԱՄ ՀԵՌԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Թէհրանէն կը հեռագրեն Բշ· օրուան թուա - կանով·— Դահլիճը որոշեց վերջնագիր մը ուղղել նաւթահորերու անգլիացի մասնագէտներուն , որպէսզի անհատական պայմանագիրները ստորագրեն Իրանեան ընկերութեան հետ· այլապէս պիտի արտաքսուին :

Այս որոշումը մամուլին հաղորդեց քարիւղի ազգայնացման վարչութեան անդամներէն մէկը , Շայեկան , դահլիճին նիստէն վերջ որ տեւեց ե - րեք ժամ : Եւ ըսաւ թէ այլեւս նոր առաջարկներ պիտի չներկայացնեն անգլ· կառավարութեան , բանակցութիւնները վերսկսելու համար :

Եօթը, տասը կամ 15 օր պայմանաժամ պիտի տան Անգլիացիներուն, — « Ստորագրէ կամ հրաժարէ» : Տակաւին ճշդուած չեն վերջնագրին դրծագրութեան պայմանները : Վտարման վերջնա - կան վճիռը պիտի արձակէ խորհրդարանը, հաւանաբար այս շաբթու :

Իրիսանական դեսպանատունէն կը հաղորդեն թէ Քարիւղի Իրանեան ընկերութիւնը իրենց սե - փական տուներէն, հանրային խոհանոցներէն եւ ճաշարաններէն վտարած է Անգլիացիները :

Վերջին երեք ամիսներու ընթացքին Իրան եր - կու անգամ վերջնագիր ուղղեց անգլ· մասնագէտ - ներուն, որպէսզի անհատական պայմանագիրներ կնքեն կամ հեռանան երկրէն : Անգլիացիները մեր - ժեցին, բայց այս անգամ Իրանի վարչապետը վճռած է տեղի չտալ, վասնզի կարելի չէ ուրիշ օտար մասնագէտներ վարձել, քանի Անգլիացիները կը մնան :

Վարչապետը փոփոխութիւններ պիտի կատա - րէ դահլիճին մէջ, նախարարական պաշտօն տա - լով Հոսէյն Մաքիի, որ ազգայնացման ամէնէն մոլեռանդ ախոյեանն է : Ուրիշ նախարարներ ալ պիտի առնուին Ազգ· ճակատէն :

Թերթերը կը գրեն թէ ոստիկանութիւնը նոր ցանկ մը պատրաստած է, կարգ մը ձերբակալութիւններ կատարելու համար : Այս առթիւ կ'ըսեն թէ երեք օրէ ի վեր կամաւոր ծոմ կը պահէ ահա - բեկչական խմբակին վարիչը, Նաւաբ Սաւաֆի , որ բանտարկուած է անցեալ Յունիսէն ի վեր , իբ - րեւ մեղսակից նախկին վարչապետ Ռամզարայի սպանութեան : Ուրիշ 18—25 անդամակիցներ ար - ձակուած էին անցեալ շաբթու, բայց նորէն ձեր - բակալուեցան :

Միջին Արեւելքի ճակատը

Լոնտոնի Թերթերը կը գրեն թէ երեք Մեծ - րու արտաքին նախարարները համաձայնած են եւ Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան կազմակեր - պումը պիտի յանձնեն անգլ· հրամանատարու - թեան մը : Համաձայնութիւնը պիտի գործադրուի երբ Թուրքիան վերջնապէս ընդունուի Ատլան - տեանի դաշինքին մէջ : Թուրքիա եւ Մ· Նահանգները նախապէս յայտնած էին թէ միայն այս պայ - մանով կրնան ընդունիլ անգլ· ծրագիրները :

Հեռագրի մը համաձայն, Պ· Հէրիմըն ալ պիտի ընկերանայ զօր· Պրէտլիի, որ մօտերս Փարիզ պիտի գայ եւ յետոյ Անդարա պիտի երթայ, խոր - հրդակցելու համար զօր· Այզընհաուըրի եւ Թուրք դահլիճին հետ :

Երբ ամէն բան վերջնայ, Միջին Արեւելքի միջազգային բանակներուն հրամանատարութիւնը պիտի յանձնուի անգլ· զօր· Բաթըրթըսընի : Գլխա - ւոր ուժերը պիտի ճարեն Անգլիա եւ Թուրքիա : Ցունաստ եւ Մ· Նահանգները պիտի մասնակցին այս հրամանատարութեան, բայց զօրք պիտի չտան առ այժմ : Աւստրալիա, Նոր Զելանտա եւ Հարաւ· Աֆրիկէ ցարդ համաձայն չեն դինուր պահելու Միջին Արեւելքի մէջ՝ խաղաղութեան ա - տեն : Լոնտոնի մէջ կը յուսան թէ արաբական եր - կիրները եւ մասնաւորապէս Եգիպտոս պիտի հա - ւանին զործակցիլ Միջին Արեւելքի պաշտպանու - թեան : Այն ատեն պիտի դիւրանայ անգլեւեգիպ - տական դաշնագրին վերաքննութիւնը :

× Պոլսոյ Չուրերը հասաւ անգլ· նաւաթաժին մը որ կը բաղկանայ ինը մարտանաւերէ :

× ՄԱԿի հաշտարար յանձնախումբը ծրագիր մը մշակած է, հաշտեցնելու համար արաբական երկիրները եւ Իսրայէլը : Ծրագիրը կ'առաջարկէ 1.— Համաձայնութիւն մը կնքել արաբական չորս պետութեանց հետ, հատուցումներու մասին·— 2. Իսրայէլ պէտք է արտօնէ դաս մը արաբ տարագիրներու վերադարձը·— 3. Պէտք է հատուցում վճարէ այն արաբ տարագիրներուն որոնք չեն վերադառնար·— 4. Վերաքննութիւն դինադադարի պայմաններու·— 5. Փոխադարձ համաձայնութիւն դրամատուներու մէջ հաստատուած արգելքները վերցնելու եւ վճարումները սթերլինով կատարելու համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՀՈԳԵՐԸ ԵՒ ՄԵՐ ՄԱՄՈՒԼԸ

ՈՒՂԵԳԻԾ՝ ՓՐԿԱՐԱՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ

Հալէպի մեր պաշտօնակիցը, «Արեւելք» հե - տեւեալ հիմնական պայմանները կ'առաջարկէ, իբ- րեւ միջոց կարգ մը անմիջական խնդիրներու լուծ- ման (1 Սեպտ.).—

Ա.— Որպէս անխուսափելի եւ ճակատագրա- կան պարտաղրանքը «զալթական» ժողովուրդի մեր կեանքին, միջոցներ խորհիլ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ ԿԵՆ- ՐՈՆԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ մը հաստատելու: Եթէ բաղձանքը ընդհանուր է եւ առաջարկը տրամա - բանական, բայց գործադրութիւնը կը բախի մեր կամքէն անկախ եւ անսրբագրելի արգելքներու, ստեղծել գէ՛թ որոշ գաղափարականի եւ ազգային հայեցողութեան տէր կազմակերպութիւններու կեդրոնական գերագոյն մարմին մը, որ, ի չարս ազգապահպանումի այլ միջոցներու, ձեռք առնէ կրթական եւ դաստիարակչական գործի վերին պատասխանատուութիւնը, համաձայն հետեւա - կաց ծրագրի մը: Այս նպատակով, անշուշտ կը ստեղծուի մասնագէտ ուսուցիչներէ եւ ազդ. ղե- կավար գէմքերէ բաղկացեալ մարմին մը, որուն գլխաւոր պարտականութիւնը պիտի ըլլայ ուսում- նասիրել անյապաղ գաղութներու տեղական պայ - մանները եւ կարելիութիւնները, համապատաս - խան ծրագիրներու մշակութեան համար :

Բ.— Նկատի ունենալով որ անհետեւական հիմ- նադրամ մը առաջին ու կենսական նախապայմանն է համազգային կրթական չարժումի մը յաջողու- թեան համար, ստեղծել կարելիութիւնները հա - մապաղութային ֆոնտ մը հաստատութեան: Պար- զենք մեր միտքը՝ երկու տողով:— Եթէ համոզ - ուած ենք, որ կրթական գործը համազգային բը- նոյթ ունի, ապա ուրեմն նիւթական աղբիւրներու եւս կեդրոնացում մը՝ կը գառնայ անհրաժեշտ պահանջ: Օրինակի մը համար՝ յիշենք Սուրիան եւ Մ. Նահանգները: Մինչ առաջինը անտահման տարածութիւն ու մշակելի գետին է կրթական գործի տեսակէտով (եւ սակայն չունի նիւթական միջոցները), երկրորդը ինքնաբաւ է, ու, աւելին, ի վիճակի՝ նպաստելու առաջինի ճիգերուն: Ամերիկահայութիւնը ցոյց տուած է, միշտ, առատաձեռն օժանդակութեան պատրաս - տակամութիւնը : Բաւական է պատահականու - թեան չթողուլ գործը եւ կազմակերպել: Կրթա - կան պիւտճէական կացութեան տեսակէտով, նոյն տարրեր պայմաններուն մէջ են Սուրիան ու Ե - գիպտոսը: Կարելի է թիւերով պարզել գրական թէ ժխտական բոլոր անդրադարձումները այս հա- կադիր վիճակներուն: Արդ, կրթական ընդհանուր զօրաչարժի մը համար՝ առաջին անյետաձգելի գործը պիտի ըլլայ ձերբազատուիլ « ՀՐՃԱՆԱՅԻՆ » հոգեբանութենէն, ու մտածել եւ գործել « համա- պաղութային » մտածողութեամբ :

Գ.— Ուսուցչական ասպարէզը գարձնել հրա- պուրիչ՝ առնուազն կրկնապատկելով մեր օրերու վարձատրութիւնները: Ուսուցիչը իրաւունք ունի ապրելու ազատ ասպարէզի տէր որեւէ « ՓՈՔ »ի պէս: Որքան ատեն որ չենք ազատուած կրթական մշակիները դրամեհեակի աչկերոներու հետ չփոթե- լու հոգեբանութենէն, ասպարէզը պիտի ամայա - նայ օրէ օր, ու պիտի քաջալերուին արհեստով կամ « զուգադիպութեամբ » վարժապետները : Մեր գլխաւոր սկզբունքը պիտի ըլլայ լա՛ւ վար- ձատրել եւ առաւելագո՛յնը պահանջել, եւ ոչ թէ պոհանակ անունով ուսուցիչներու խաժամուժ բազմութիւններով :

Դ.— Ստեղծել հնարաւորութիւններ՝ որպէսզի մասնագիտանան մեր ուսուցիչները : — կը զար- մանանք, որ տարին 4 — 5 ուսանող – ուսանողու- հիներու մասնագիտական ուսման կամ կրթու - թեան համար « կարելի չըլլար պիւտճէ տրամա - դրել » : Որպէս օրինակ, նկատի ունինք մեր գա- ղութը: Ամէն օր կ'ողբանք, որ չունինք պատ - բաստուած ուսուցիչներ՝ որոնք ի վիճակի ըլլան աւանդելու արաբերէնը, ուսոզութիւնը , քնական գիտութիւնները կամ հայերէնը: Պատասխանա - տուները կը հաւատա՞ն, թէ իսկապէս անիրազոր- ծելի է համալսարանական սահեր պահելու գրու - թիւնը: Մենք համոզուած ենք, թէ Սուրիահայ ազգ. իշխանութիւններու համար մեծ «բեռ» չէ այս յանձնառութիւնը:

Ուսուցչական կոչումի տէր ինչ տղաք ու աղ- ջիկներ կը կորսուին արհեստանոցներու կամ գոր- ծի հրապարակներու վրայ, կամ օգտագործելի ինչ տարրեր կը կծկուին իրենց պատեանին մէջ , պարզ այն պատճառաւ՝ որ նիւթական կռուաններ չունին, եւ կեանքը՝ հարկադրաբար՝ զիրենք կը մղէ օրուան հացի եռեւէն հետեւիլ ...:

Վասակի օրինակով

Պէյրութի *Ազդակը* (շաբաթօրեակ) , հետե - եալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս խորագրով

Ցաւուն սերունդի փրկութեան

Եթէ կայ նիւթ մը, որ պէտք է անդադար ար- ծարծուի արտասահմանեան հայ մամուլի էջերուն մէջ, անտարակոյս նոր սերունդի փրկութեան հարցն է: Բառին բուն իմաստով աղէտ մըն է որ կը սպառնայ նոր սերունդի գլխուն: Փոքր անտար- բերութիւն մը, թմրութիւն մը, չուտով պիտի ա- ռաջնորդէ զէպի այլասերման խորխորատը օտա- րութեան մէջ աչք բացած Հայորդիներու պատկա- ռելի զանգուածը: Մէկ խօսքով, Լեհաստանի հին հայ գաղթականութեան մը անհետացման մոայլ պատկերը, պիտի կրկնուի քառապատիկ կորուս - տով: Այս իրականութեան հակառակը փաստել , պիտի նշանակէր քնթաթախ ինքնախաբէութիւն: Պանդխտութեան սկզբնական շրջանէն մինչեւ այս օրերը եւ դեռ երկար ժամանակ, արմատախիլ բազմութիւններ, անվհատ եւ անկուն յարատե - ւութեամբ, վառ կը պահեն եւ պիտի պահեն վառ- րանդի Հայկեան ջահը, անհարազատ ափերու վը- րայ: Սքանչացումով կը պարուրենք, տեսնելով այդ հրաշալի կենդանութիւնը, ընկերային, մշա - կութային, կրթական եւ հայրենակցական ճա - կատներու վրայ: Բայց ներկայի այս իրախուսիչ երեւոյթը պէտք չէ որ մեզ տանի երազներու աշ- խարհը: Ափսոս, կեանքը յաւիտենական չէ, սե - րունդները ղատապարտուած են ծերանալու, սպա - նելու, եւ ահա սոսկումով կը մտաբերենք անխու- սափելի վաղը՝ իր ամայի անապատով, հակա - պատկերը այսօրուան ծաղկաստանին :

Մեր նոր սերունդէն անոնք որ իրենց ուսերուն վրայ քան տարիներու —կամ աւելի պակաս— թեթեւ բեռը ունին, կարո՞ղ են վաղը հայկական կեանքը չարունակել, դէթ այս օրուանկին կիսով : Ինչպէս «այո» պատասխանենք, երբ գառնու - թեամբ կը դիտենք որ այդ սերունդը, չնչին բա- ցառութեամբ, չի բարեհաճիր իր մայրենի լեզուն խօսիլ, քան եւ չորս ժամուան մէջ ոչ իսկ 20 վայրկեան: Ամէնէն աւելի, ցեղային դիտակցու - թիւնն է որ կը պակսի օտար միջավայրի մէջ ծլած ու ծաղկած այդ երիտասարդութեան: Դիտենք որ չատերը յանցաւոր չեն: Ցեղային դիտակցութեան սղին անունք ալ պիտի ունենային ինքնաբերաբար, եթէ ծնած ըլլային հարազատ ծննդավայրերու մէջ, ուր իրենց օրօրոցէն, պապենական երկինքը, դաշտերն ու սարերը մխայն պիտի տեսնէին : Բայց անոնց ընթացքը անհերելի է արդ ատեն, երբ քար անտարբերութեամբ, չեն ուզեր լսել կրկնակի ա- պաչանքներու խրատները որ կ'ուղղուին իրենց յա- նուն հայկականութեան :

Մեծադոյն մասով ընդունակ՝ ամբարելու զա- նազան դիտելիքներ, արհեստագիտութիւններ կամ տեղական լեզուներ, սակայն երբ կարգը կուգայ բուն իրենց հօրենական լեզուին, կը վարանին, չեն փորձեր քանի մը տող կարդալ կամ գրել Մեա- րոպեան տատերով :

Ահա հոս է բուն վէրքը որ կը վհատեցնէ մեզ: Բեմերու վրայէն, այո, խանդաղատանքով կ'ունա- կընդրենք պատանիներու եւ օրիորդներու արտա- սանութիւնները ու երգերը· որքան ալ մխիթա - րական, բայց հարկադրուած ենք ենթադրել թէ ըոպէական է այդ, որ յուսադրիչ, ապահով ազ - դակ մը չէ տիրող համաճարակին մէջ: Բեմերէն վար, նոյն օտարախօսութիւնն է որ կը չարու - նակուի: Քանիցս կրկնած ենք որ բոլորվին ան - բաւարար են եղած ծաղկոցները: Անհնա՞ր է արդ- եօք բոլոր հայաչատ կեդրոններու կամ թաղամա- սերու մէջ ստեղծել պատանեկան կամ երիտասար- դական ակումբներ, լսարաններ, ուր հաճելի ժա- մանցներու հետ, սարքուին հայկաչունչ դասաւան- դութիւններ, ասուլիսներ, գրաւոր թէ բերանա - ցի: Ի հարկին իրրեւ քաջալերութիւն, պարգեւ - ներ ալ սահմանել յաջողակներուն կամ յարատե- ւողներուն :

Բայց չեշտենք գարձեալ որ ամէնէն մեծ բեռը, կ'իյնայ ծնողքներուն վրայ: Աչխատասէր կամ առեւտրական, հացի պայքարի քրտինքէն զատ, իրրեւ հայրենասէրը պարտականութիւն, թող գոհան մաս մը իրենց հանգիստէն, աղգաչունչ ո- գի փոխանցելով իրենց զաւակներուն : Թող ճըգ- նին, տքնին, ի սէր ազգային նախանձախնդրու - թեան եւ համաձայն իրենց կարողութեան, քանի մը տող կարդալ գրել սորվեցնել, այլ մանաւանդ երբեք մրցումի չելլել անոնց հետ օտար լեզու - ներով խօսելու :

Ձեմ գիտեր թէ կա՞յ ուրիչ գործնական ելք մը: Դափնեպսակ մը անոր՝ որ պիտի գտնէր աւելի արդիւնաւէտ գարման մը, աւելի գործնական մի- ջոց մը յանուն սերունդի փրկութեան, որպէսզի ապագայի խաղերուն դէմ, ամբակուռ մնայ հայ- կական պատուանդանը արտասահմանի ափերու վրայ: Այդ պատուանդանը՝ որ անխորտակելի մը- նայ մեր բնաչխարհին մէջ, չատ աւելի ահեղ, ճակատագրական փոթորիկներու կամ փորձու - թիւններու առջեւ :

ԳԵՂԱՄ ՏԵՐ ԱՆԴՐԻԱՍԵԱՆ

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՑ ՀԱՑՈՒՀԻ ՄԸ

Լիոնի Le Progrès *թերթը գնելով նկարը Հայերու երիցագոյն մամիկին, Տիկ· Ցովսէփեանի, քանի մը տող նուիրած է անոր: Տիկ· Ցովսէփեան մայրն է ընկեր Եղիա Ցովսէփեանի որ 1948ին գոհ գնաց արկածի մը:*

Խարբերդի Եղէգի գիւղէն՝ Տիկ· Ցովսէփեան 101 տարեկան է թերեւս: Կ'ըսենք՝ թերեւս, վասն զի ծննդեան վկայական չունի եւ իր ինքնութեան թուղթն ալ երեւակայական տարիք մը կուտայ իւ- րեն: Իր տարիքը կ'ըսէ հիմնուելով յիշատակելի թուականներու վրայ: Երբ Թուրքերը կը ջարդէին Հայերը, Սուրիա , Լիբանան ապաստանեցաւ եւ վերջն ալ 1928ին անցաւ Ֆրանսա, նախ Մարսէ - լիա, ապա Ռոման: Իր եօթը զաւակներէն մնա - ցած էր միայն Եղիան: Ներկայիս կ'ապրի իր հար- սին եւ չորս թոռներուն հետ, որոնց մէկը Ռոմանի Հ· Մ· Ը· Մ·ի Փութպոլի լաւագոյն խաղացողնե- րէն է:

Տիկ· Ցովսէփեան ամէն օր պտոյտներ կը կա-

խմբագրականի մը մէջ (7 Սեպտ.).—

Մեր թերթերու մամուլի բաժնին մէջ կը տպ- ուին կարգ մը հատուածներ Ռամկավար կուսակ- ցութեան այն տեղեկատուութենէն, զոր Ամերի - կայի չրջանի անուն վարչութիւնը անգլիերէն լեզուով պատրաստած, պէտք եղած տեղերը թա- ուած եւ հրատարակած է անգլիերէն լեզուով ի - րենց թերթին մէջ: Հիմա «Պայքար»ն է որ հայե- րէնի վերածած է դրուածքը, որուն բոլոր տողերը սահմանուած են օտար պետութիւններու դաղտնի գիւանին համար :

Ի՞նչ բանի կը ծառայէ այս տեղեկագիրը , որ հիմնուած է սուտերու, անճշդութիւններու եւ սորին դիտաւորութիւններու վրայ:

Ցուսահատ քայլէն երբեք եւս չեն մնացած մեր հակառակորդները Դաշնակցութիւնը սեւցնելու եւ կասկածելի ներկայացնելու գործին մէջ: Ներկայ քաղաքական պարագաները Ռամկավարներու աչ - քէն խուսափած չեն: Հակարոլշեւիկ աչխարհ մը կայ, ... եւ հակարոլշեւիկ Դաշնակցութիւնը գաղթահայ կեանքի մէջ զօրաւոր է: Արդ, ատենն է որ ռամկավարները ամէն միջոցով, թոյլատրելի եւ անթոյլատրելի, Դաշնակցութիւնը կասկածելի ներկայացնեն: Վատակեան ուղեղին դուրս եկած այդ տեղեկագիրը այս փոքրոգի ճիգին արդիւնքն է: Մնացած սուտերն ու ղրպարտութիւնները էլ իշէ գարձած ռամկավարական «զարդարանքներ » են, որոնցմով այնքան հարուստ է հակառակորդ մա - մուլը:

Տասնեակ տարիներու ընթացքին փաստերով ապացուցուած է որ մեր ամէն գոյնի հակառա - կորդները մատնութեան արատներով վարակուած են: Վատակի օրինակով անոնք ճամբայ կտրած են հայկական կեանքի մէջ եւ երբեք չեն սարսափած պատմութեան այն անջնջելի վճիռէն որ ահա 15 դարերէ ի վեր կը մնայ Վատակի անուան արձա -

---

նագրուած :

Նորօրինակ գործ մը չէ Ամերիկայի ռամկա - վարներու տեղեկագիրը Դաշնակցութեան դէմ : Նորութիւնը այդ տեղեկագրի հրատարակութիւնն է՝ պաչտօնական ստորագրութեամբ :

Գաղտնի տեղեկագիրներու չարք մը կար Պէյ- րութի Ֆրանսական ապահովութեան գրասենեա - կին տրուած, ուր Դաշնակցութիւնը եւ Դաշնակ - ցական գեկավարները կ'ամբաստանուէին ազգայ- նական վտանգաւոր գործունէութեամբ: Երբ Անգ- լիացիները եկան Պէյրութ, այդ տեղեկագիրները անգլիերէն լեզուով անոնց տրուեցաւ՝ նոր խմբա- գրութեամբ եւ Դաշնակցութիւնը ներկայացուե - ցաւ նացի եւ գեկավարները իրենց անունով, նացի գործիչներ :

Այսօր եթէ հնար ըլլար Ցունաստանի, Եգիպ- տոսի, Պէյրութի եւ Դամասկոսի կառավարու - թիւններուն կամ անոնց ապահովութեան գրասեն- եակներուն տրուած տեղեկագիրները հրատարա - կութեան տալ, պիտի տեսնէինք յստակօրէն որ նոյն տեղեկագրի աղբիւրներէն կը բխէին այն սև մատնութիւնները, որմէ զուրկ չէր մնար նաեւ Թրքական լրտեսական ճիւղը :

Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը մատնութիւններէն չէ վախցած իր ծննդեան օրէն: Չէ վախցած, ո - րովհետեւ բռնակալութիւններուն դէմ գործած է մահը արհամարհելով, իսկ բարեկամ պետու - թիւններու եւ ազգերու մէջ ներկայացած է պայ- ծառ դէմքով, այնպէս ինչպէս որ է: Եւ միշտ յարգուած կազմակերպութիւն մը նկատուած է : Եթէ միջազգային մամուլի մէջ Դաշնակցութեան մասին արձանագրուած վկայութիւնները ի մի հաւաքուին, քաջութեան, աղնուութեան հատոր մը կ'ըլլայ, որ ոչ միայն Դաշնակցութեան պատիւ կը բերէ, այլեւ հայ ժողովուրդին փառքը կ'ա - ւելցնէ » :

Գաղութէ գաղութ

ՊՈԼՍՈՑ թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ տե-
ղեկութիւնները հանդուցեալ Գէորգ Սիմքէչեանի
մասին.— Ծնած էր Սամաթիա, 1870ին, եւ աշա-
կերտած տեղւոյն Սահակեան վարժարանը, որ այդ
շրջանին բարձրագոյն ուսումնարան մըն էր, իբրեւ
ուսուցիչ ունենալով Մ.Հրան Աբիկեանի, Մելքոն
Կիւրճեանի, Յակոբ Ոսկանի, Յարութիւն Թիւլ-
եանի, պատուելի Տէր Սահակեանի նման հեղի-
նակութիւններ: Աբիկեանէ եւ Ռեթիկ Հօճայէ
կ'իւրացնէ հին թուրքերէնը, արաբերէնն ու պարս-
կերէնը, եւ փայլուն քննութեամբ մը կը լրացնէ
ուսումնարանը:

1889ին կը սկսի իր կրթական եւ ուսուցչական
նուիրումը, եւ այդ թուականէն սկսեալ մինչեւ
իր վերջին տարիները Սիմքէչեան չարունակաբար
կը դասախօսէ մեր բոլոր վարժարաններուն, ինչ-
պէս նաեւ թրքական, յունական եւ ֆրանս. վար-
ժարաններու մէջ, ոչ միայն թուրքերէն, արաբե-
րէն կամ պարսկերէն, այլեւ հայերէն, մաթեմա-
դրութիւն, դրաբար, գաղիերէն եւ երիտասարդ
տարիքի մէջ մանաւանդ — ուսուցչի վկայականը
կը տառնայ Ռեթէոս Պէրպէրեանի ձեռքով:

Սահմանադրութեան առաջին տարիներուն,
երբ նոր վերաղարձած էր աքսորավայրէն, 1909
Հոկտեմբերին հայերէնի եւ գաղութեան դասախօս
կը կարգուի Մխլքիյէ վարժարանի, իբրեն պաշ-
տօնակից ունենալով Զօհրապի, Խոսրովեանի, Բէ-
լէկեանի նման անձնաւորութիւններ: Տասը տարի
կը չարունակէ այդ պատուաբեր պաշտօնը եւ կը
հասցնէ բազմաթիւ թուրք աշակերտներ:

Մանաւանդ մըն էր թրքական «արուզ» եւ
« հէճէ » տաղաչափութիւններուն եւ թրքական
արդի բանաստեղծութեան, եւ կը թողու ամբող-
ջական ծակաքաղ մը՝ այդ չափերով գրուած կուռ
եւ պէսպիսուն ոտանաւորներու:

Մանակցեցաւ մամուլի կեանքին, երկուա-
տարուքեան օրերուն իբր խմբագիր պաշտօնա-
վարեց «Բիւզանդիոն»ի, «Մանզումէի» մէջ միւս
ոգմէ թուրքերէնի թարգմանեց «Թափառական
Հրեան», « Հայցադործ Կինը» , «Փարիզի Գաղտ-
նիքները», եւն.: Հայերէնի թարգմանած է երկու
սրատուչ վէպեր, «Երկու Օրօրոցները » եւ «Ան-
դունդին Խորը»:

Իր գրչի համբերատար արտադրութիւններէն
անտիպ կը մնան պատկառելի հատորներ, ինչպէս
« Ոսկեմատեան Տիեզերական Գրականութեան » ,
« Ոսկեմատեան Հայերէն Լեզուի », «Առաջնորդ
քերականութեան » , «Մանկական քնար», եւն.:

պարէ եւ իրիկունը կը չաղակրատէ բարեկամներու
հետ: Այնքան արագ կը քալէ որ հազիւ թէ պզե-
տիկները կրնան իրեն հետեւիլ: Ակնոց չի գործա-
ծեր եւ հիանալի յիշողութիւն մը ունի: Եղբայրը
որ Ամերիկա կ'ապրէր , 107 տարեկանին ընդու-
նած է այցելութիւնը մամուլի ներկայացուցիչնե-
րուն: 111 տարի ապրած է եւ մեռած 1943ին:

ՍՈՒՐԻՈՑ դիւանագէտներէն Ահմէտ Շուքէյ-
բի յայտարարեց թէ արաբական պետութիւնները
երբեք պիտի չհաւանին ոչ-յարձակման դաչինք
մը կնքել Իսրայէլի հետ, ինչպէս կ'առաջարկէ
ՄԱԿի յանձնախումբը:

Դպրոցասէրի վարժարանը

« Ի՞նչ է ազգապահպանումը, կը հարցնէ, աղ-
չիկս :

Կտակ մըն է, մեր ազգ. գոյութիւնը, հայկա-
կան ոգին եւ դիմագիծը պահելու հրամանն է,
փոխանցուած սերունդէ սերունդ: Մեզմէ յաւէտ
բաժնուած մեր սիրելիներու կամքը նուիրական,
զոր պարտինք գործադրել մեծ զգուշութեամբ եւ
խղճմտօրէն :

Կտակի մը գործադրութիւնը համամարդկա-
յին խղճի օրէնքն է :

Մեր զեղեցիկ աւանդութիւններուն՝ մեր
թանկագին գրական ու գեղարուեստական գանձե-
րուն եւ մեր հերոսական մարտնչումներուն դի-
տութիւնը պէտք է յաւէտ քանդակուած մնալ ձեր
մատաղ սրտերուն մէջ : Դուք էք գլխաւոր ազ-
դակը այս հրաշափառ կտակին գործադրութեան :

Այսպէս բացատրեցի աղջկանս եւ այս առթիւ
խորհրդածութիւններու մէջ ինկայ :

Ազգապահպանման հարցը վերջին քառորդ դա-
րու պատմութեան մէջ չարչրկեց տարաղէը Հա-
յուն ուղեղը: Սրտցաւ եւ դիտակից հայրենակից-
ներ աշխարհի բոլոր ծայրերէն այս հարցը ար-
ծարծեցին եւ միջոցներ առաջարկեցին: Բազմա-
թիւ ծրագիրներ պարզուեցան, բայց խնդիրը է թէ
բանականաչափ կ'օգտագործուին եղած հնարաւո-
րութիւններն ու յարմարութիւնները:

Անշուշտ ազգապահպանման գլխաւոր դերա-
կատարը մայրն է, իր ազգ. դաստիարակութեամբ
եւ ոգիով, իր գիրքով, իր կամքով եւ դիտելիք-
ներով

« Դպրոցասէրը »ը ծնունդը՝ հայ կնոջ կորովի ,
հեռատես եւ ժրաջան գործունէութեան, ճեղքեց
եւ անցաւ մօտ երեք քառորդ դար, միշտ պատնէ-
շին վրայ կանգնած , յարմարելով օրուան պա-
հանջներուն, հասցնելով դիտակից ու պատրաս-
տուած ուսուցչուհիներ եւ մայրեր, մերթ պատա-
պարելով , դարմանելով եւ դաստիարակելով հա-
րիւրաւոր անոք եւ ծնողազուրկ հայուհիներ : Շա-
րունակելով իր գործը եօթանասուներեք երկար
տարիներ, կուրծք տալով վերջին երկու համաչ-
խարհային պատերազմներու անլուր դժուարու-
թեանց, ան այսօր գաղթաշխարհին առջեւ կը բա-
նայ իր « լիսէ»ի դռները: Ունի պետական ծրա-
գիր, արդիական յարմարութիւններով վերանո-
րոգուած հրաշալի չէնք մը, ուսուցչական ընտիր
խումբով մը:

Անգլիոյ, Իտալիոյ , Պելժիոյ, մանաւանդ
Ֆրանսայի, նոյնիսկ Ամերիկայի դպրոցները
պէտք է օգտուին այս բացառիկ պատեհութենէն :

Պէտք է յառաջիկայ մէկ երկու տարիներու
ընթացքին՝ նեղ դան դպրոցի պատերը, յարկա-
բաժիններ պէտք է աւելնան եւ սանուհիներու թի-
ւը բազմապատկուի :

Ո՞ւր են Հայր. միութիւնները: Ինչո՞ւ իւրա-
քանչիւրը սանուհիներ չունի հատատութեան
մէջ:

Ով աշակերտուհի մը կ'աւելցնէ Դպրոցասէ-
րի ցանկին վրայ, հայաշունչ օճախի մը հիմը կը
դնէ :

Բարեկեցիկ հայրենակիցներ, եթէ չունիք
համապատասխան տարիքով աղջիկներ, ղրկելու
Դպրոցասէր, որդեղրեցէք սանուհի մը, ապագայ
հայ ընտանիք մը կազմելու հատատքով, իբրեւ
դրաւականն ունենալով Դպրոցասէրի 73ամեայ
պատմութիւնը , որ իր արդիական ծրագրով եւ
մեծ հատատքով կ'ըսէ — ներկայ :

Հայ մայրեր եւ քոյրեր, հետաքրքրուեցէք
Դպրոցասէրով: Բաց են անոր դռները, բոլոր
անոնց առջեւ որ կը փափաքին մանրամասն տեղե-
կութիւններ ստանալ : ՀԱՑ ՄԱՑՐ ՄԸ

« ՆԻՒ ԵՈՐՔ ԹԱՅՄՋ »

Հարիւր տարի առաջ էր որ երեւցաւ առաջին
անգամ « Նիւ Եորք Թայմզ » : Հրատարակուեցաւ
չէնքի մը մէջ որ վնուելու վրայ էր եւ ապակի-
ները չէին դրուած տակաւին: Զորս էջ ունէր եւ
կը ծանուցանէր իր ընթերցողներուն թէ՝ «օրուան
բոլոր լուրերը պիտի տար»

Ցաջողութիւններ արձանագրելէ վերջ, թեր-
թը վտանգուած էր, երբ 1896ին, մէջտեղ նետուե-
ցաւ Ատոլֆ Օքս, հետեւեալ յայտարարութեամբ.
— « Աչքին լուր կարելի է տալ»: Օքս մերժեց թո-
չակ առնել, բայց երեքուկէս տարի վերջ ամէնէն
շատ բաժնեթուղթերը ունէր: «Նիւ Եորք Թայմզ»ի
տաղնապը վերջացած էր : Ունեցաւ գրական քն-
նադատութեան էջ մը, կիրակիի յատկացած մը:
Բեւեռային առաջին արշաւախոքներուն բոլոր
պատմութիւնները կը հրատարակէր, ինչպէս եւ
օդանաւային հերոսական դէպքերը: Լուրջ մար-
դոց « բանիմաց Ամերիկացիներու» թերթը կը
համարուի: Ճաճախ նկատուած է իբրեւ պաշտօ-
նական թերթ մը որ կը հրատարակէ դաչինքներու
երկայն բնագիրները եւ պաշտօնական զեկոյց-
ները:

Թէեւ նկարներ եւ խաչբառեր կը հրատարակէ
այսօր, բայց տակաւին ոչ թերթօն կը դնէ, ոչ ալ
հէքեաթները, հետեւելով անօրէն Ատոլֆ Օքսի ու-
րիշ մէկ նշանաբանին.—« կաթիլ մը մեղրը մէկ
միլիոն մարդոց մատածել պիտի տայ »:

Այսօր « Նիւ Եորք Թայմզ»ը օրական 524.086
օրինակ կը տպէ շաբաթուան մէջ, իսկ կիրակին
մէկ միլիոն 146.807 : Մ. Միութիւնը 41 օրինակ կը
առնայ օրաթերթէն եւ 31 օրինակ ալ կիրակիի
թիւէն, որ երբեմն 380 էջ ունի եւ մինչեւ երկու
քիլօ կը կշռէ :

Այսօր « Նիւ Եորք Թայմզ» ունի տասնըչորս
յարկանի չէնք մը: Իր դիւանաթուղթերը միլիո-
նաւոր վաւերագրերներ կը պարունակեն, մէկ մի-
լիոն հարիւր հազար անուն եւ աւելի քան վաթ-
սուն հազար նկար: Թերթ մըն է ուր ամէն ինչ կը
կատարուի հանդարտօրէն: Խմբագրական դրող-
ները ունին մանաւանդ սենեակներ :

ՈՒԽՏԻ ՕՐ՝ ՎԱՐԱԳԱՑ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Վարագայ Ս. Խաչ Եկեղեց-
ւոյս Հոգաբարձութիւնը ի դիտութիւն բարեպաշտ
ժողովրդեան կը յայտարարէ թէ այս կիրակի, 30
Սեպտեմբեր, Ուխտի օրն է Ս. եկեղեցւոյս անուան
տօնախմբութեան: Տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր
Ս. Պատարագի արարողութիւն եւ յաւարտ պա-
տարագի մատաղի օրհնութիւն :

Գանի մը խօսք Վարագայ տօնի մասին :

Վարագայ Խաչի տօնը գուտ ազգային է: Վա-
րագայ վանքերը կը գտնուին Գալիլիա լերան
բարձունքները, ուր Թադիկ անուն ճգնաւորին տե-
սիլքով կը յայտնուի խաչափայտին այն մասունք-
քը, զոր Հռիփսիմէ կոյսը պահած էր լերան ծեր-
պին մէջ: Ահա այդ օրուընէ սկսեալ Վարագայ լե-
ռը դարձաւ Հայերուս համար ուխտավայր մը :
Արծրունեանց թագաւորները հոն հիմնեցին Վա-
րագայ եօթը տաճարները, որ հազարէ աւելի տա-
րիներէ ի վեր եղած է հայ դրչագրութեան եւ մա-
տենադրութեան վառարաններէն մէկը :

Մեզ ժամանակակից սուրբը՝ Խրիմեան Հայ-
րիկ եւս հոն ծաղկեցուց գրականութիւն եւ մտա-
ւորական զարթօնք իր ժառանգաւորաց եւ երկրա-
գործական վարժարաններով, ինչպէս նաեւ մա-
մուլով, ուրկէ կը հնչեցնէր իր հայրական պատ-
գամները հանուր հայութեան «Արծուի Վասպու-
րականի» թերթով :

Մատաղային եւ մատաղցու նուիրել փափա-
գողներէն կը խնդրուի իրենց նուէրները յանձ-
նել Ս. եկեղեցւոյս Հոգաբարձութեան անդամնե-
րէն Պ. Պ. Միհրան Շիշմանեանի, 71 բիւ ժան ժո-
ռէս, Առնուվիլ: Փարիզի մէջ՝ 78 բիւ Լափայէթ,
Պ. Կարապետ Գասապեանի (բակին մէջ), եւ՝
Փարիզի Հայոց եկեղեցիին դիւանատունը, ինչ-
պէս նաեւ Ալփիար Մարտիրոսեանի՝ Առնուվիլ :

Կարելի է ճաշը միասին բերել եւ ճաշել եկե-
ղեցւոյս խորհրդարանը, ուր պիտի գտնէք սրտա-
բաց ընդունելութիւն :

Սկիզբն ժամերգութեան՝ ժամը 9: Ս. Պատա-
րագ՝ ժամը 11 :

Շոգեկառքը կը մեկնի Կաթ տիւ Նօռէն ժամը
8.37, 9.55, 10.10 եւ 10.50: Հոգաբարձութիւն

Ց. Գ.— Ցաւարտ պատարագի մասնաւոր հո-
գեհանգիստ Խրիմեան Հայրիկի եւ չրջանիս մէջ
մեռնող հայրենակիցներու համար :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (24)

Ա Ն Օ Թ Ի Է Ի

Գրեց՝ Գ. ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

Հանգստացնող բան մը կայ ջրի ալիքների
չարժման կամ առաջ նահոդ նաւերի միջեւ: Թե-
չարժման կամ առաջ նահոդ նաւերի միջեւ: Թե-
բեւս նրա համար, որ չարժումը յիշեցնում է ժա-
մանակի անցողակի լինելը: Երբ ոչ ոք եւ ոչինչ չի
օգնում կուռելու դժբախտութեան դէմ, ժամանա-
կը դանդաղ եւ անխուսափելի կերպով վարում է
ամէն ինչ դէպի յաւիտենական անցեալը :

Անցնում եմ կամուրջը եւ թուում է եռեւս
մնաց ողջ անցեալս: Փողոցի իւրաքանչիւր դար-
ձուածքում ծածկուած է ապագան — ինչ որ նոր
հանդիպում կամ յանկարծակի արտաբերուած
մէկ միտք:

Ահա այս խակ այերքի մէջ դողում, պատռւում է
անտեսանելի անիւը բարդ մեքենայի, որ կոչւում
է ճակատագիր: Անցար ձախ կողմով՝ դուշակե-
ցին ապագադ, յաջողեցար: Գնացիր աջ կորած
ես երկար տարիներ, դժբախտութիւնը կը հալա-
ծի քեզ ...

Sts. Pères փողոցի վրայ կանգ առայ նոր չին-
ւող տան առջեւ: Տունը կորած է ամբողջովին
տախտակների ժամանակաւոր չինուածքի մէջ,
վրան լեցուն աղղեր , Cadum օճառի տան՝ ժպտուն
տղան, այնքան ծանօթ Փարիզցիներին: Ուղեցի
ապաստանիլ նոր չինուելիք տան մէջ: Ընտրեցի
յարմար վայրկեանը, երբ ոչ ոք կար մօտերը ու
առանց դժուարութեան մտայ կիսամութ, ցուրտ
անկիւն մը, երեւի յատկացուած խանութի: Ան-
ցայ խոհանոցը, սակայն ձեղուն չունէր: Վեր
բարձրանում էր չորս յարկ: Բարձրացայ մարած
օճախի վրայ, յարդարելով վրան թաց բաճկոնս ,
պառկեցայ. ինձ դղացի երջանիկ: Ոտքերս կարօտ
էին հանգստի: Աչքերս խփւում էին, կարծես
ասրխճուած լինէին ու մէկ ակնթարթում քնեցի:

Երբ արթնացայ արդէն գիշեր էր: Հեռուից
լսւում էր փողոցի անցուդարձը: Մէկէն չըմբռնեցի
թէ ուր եմ: Ցատակ լսեցի մէկ ձայն ինձանից ոչ
շատ հեռու: Ամբողջ ուշադրութիւն դարձած ,
մարմինս փչաքաղուեց: Մէկը կար մութին մէջ:
Հազիւ էի չունչ քաչում: Մէկը քերում էր իրմա-
մինը եւ այնպիսի հաճոյքով ու արագութեամբ, որ
թուում է աճապարում է ժամանակին լրացնել
« գործը » :

Քիչ վերջ տիրեց լռութիւն: Անյարմար էր չա-
րունակ պառկիլ նոյն կողի վրայ, դարձայ միւ-
սին: Շարժելով ազմուկ հանեցի: Նորից լսեցի
քերուրտուքի ձայն: Շատ անհաճոյ էր ... նաեւ
վարակիչ: Սկիզբը քերուեց կողս, յետոյ ոտքս,
յետոյ ամբողջ մարմինս : Ցոգնած քերուրտուքից
իջայ եւ մութի մէջ ոտքերս իջեցրի յատակին :
Անտեսանելի դրացիս նոյնպէս արթնացաւ ու սե-
ցի նրա հաղը, մոլտոցը:

Թարգմ.՝ Ա. Ե (Շար.)

Սկսաւ բանակցիլ Գերմանիոյ հետ

Արեւմտեան Գերմանիոյ Ֆրանսական, ամերիկեան եւ անգլիական մարզպանները Սեպտ. 24ին սկսան բանակցիլ գերման կառավարութեան հետ, պաշտպանողական եւ քաղաքական համաձայնութիւններ կնքելու համար: Գլխաւոր կէտերը զաղտնի կը պահուին: Առաջին նիստը տեւեց եօթը ժամ, եւ տեղի ունեցաւ Ֆրանսական մարզպանին դղեակին մէջ: Գերման վարչապետը հոն գացած էր առտուն կանուխ, ընկերակցութեամբ Ֆրանսացի հեծելանաւորդներու: Այս խորհրդակցութեանց հետեւանքով բոլորովին պիտի փոխուին դաշնակից պետութեանց եւ արեւմտեան Գերմանիոյ յարաբերութիւնները, պիտի դադրի գինուորական գրաւումը, պիտի ջնջուին մարզպանութիւնները, ինչպէս կը հաղորդէր առաջին զեկոյցը:

Երեք մարզպանները գերման վարչապետին յայտնած են Ուաշինկթընի մէջ տրուած որոշումները, որոնց համաձայն արեւմտեան Գերմանիան ալ պիտի մասնակցի Եւրոպայի պաշտպանութեան:

Գերման վարչապետը, Տօքթ. Ատընաուըր, պրաւոր ներկայացուց իր պահանջները, զորմանք պատճառելով երեք մարզպաններուն: Իրագեկները կը հաւատան թէ այդ պահանջները հիմնուած են գերման զօրավարներու ծրագրին վրայ, որ հաւասար իրաւունքներ կը պահանջէ գերման գինուորներուն համար, ինչպէս եւ առանձին պատերազմական նախարարութիւն եւ զօրծօն դեր Ատլանտեանի դաշինքին մէջ: Դրուած են նաեւ հետեւեալ պահանջները.— 1. Երաշխաւորութիւն՝ Գերմանիան պաշտպանելու էլպա դետին եւ ոչ թէ Հոնոոլուլուի վրայ.— 2. Գերմանիան ձայն պիտը ունենայ Ե. Միութեան եւ արբանեակներուն հանդէպ մշակուած քաղաքականութեան մէջ.— 3. Դաշնակիցները պէտք ստորագրեալ համաձայնութիւն մը տան, Գերմանիոյ վերամիացումը յաջողցնելու համար:

Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ ամէն օր ճառեր կը խօսին, արեւմտեան Գերմանիոյ հետ բանակցելու համար: Առաջին անգամ ըլլալով Պերլինի արեւելեան չրջանին մէջ տպուեցաւ Տօքթ. Ատընաուըրի ճառը՝ որ խստօրէն կը քննադատէր արեւելեան Գերմանիոյ համայնավարները եւ Ե. Միութիւնը: Բոլշեւիկ թերթը չէր մոռցած «ժողովուրդի թշնամի» կոչել վարչապետը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Իտալիոյ վարչապետը Բչ. օր Ուաշինկթըն հասնելով, ընդունուեցաւ նախագահ Թրումընի եւ ուրիշ երեւելիներու կողմէ: Ցետոյ գնաց խորհրդարան, ուր ճառ մը խօսեցաւ, պահանջելով տնտեսական եւ քաղաքական օգնութիւն, վերաքննութիւն հաչտութեան դաշնագրի, լուծում Թրիէս-Թէի հարցին եւ դիւրութիւն՝ աւելի բազմաթիւ իտալացիներ ընդունելու համար Մ. Նահանգներուն մէջ: Այս առթիւ տեղեկութիւններ հաղորդեց իրենց կատարած բարեփոխումներու մասին:

Ե. Միութիւնը առաջին չրածին ռումբը պիտի պայթեցնէ յառաջիկայ յունիսին, կը գրէ անգլ. թերթ մը, պնդելով թէ լուրը քաղած է շատ վստահելի աղբիւրէ մը: Այս ռումբին պատրաստութեան օգնած է անգլ. դիտնական մը, փրոֆ. Փոնթեքորվօ, որ Ռուսաստան փախաւ անցեալ տարի Օգոստոսին:

ԱՆԳԼԻՈՑ թագաւորին առողջական վիճակը դոհացուցիչ կը համարուի առ այժմ. բայց ամէն վտանգ անցած չէ տակաւին: Բժիշկները կը հրաժարին դիշեր ցերեկ: Եղբայրն ալ իր քով գացած է:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ մինահեծան վարիչը, մտռե-չալ Թիթօ, յայտարարեց թէ Ռուսերը եուկոսլաւ նշանակներով կը զունաւորեն ռմբաձիգ օդանաւերը, Հունգարիոյ մէջ, որպէսզի միջադէպ մը յարուցանեն: Կը կարծուի թէ այդ ռումբերը պիտի ձգեն Հունգարական գիւղերու մէջ, աչնան ռազմախրճեքներուն առեն, միջազգային դէպք մը ստեղծելու եւ եուկոսլաւիան վարկաբեկելու համար:

ԹԷՀՐԱՆի գինուորական առեանը մահուան դատապարտեց երեք ամբաստանեալները, իբրեւ սովետական լրտես: Զորս հոգի ալ դատապարտուեցան թիապարտութեան: Թերթերը կ'ըսեն թէ բոլորն ալ խորհրդային քաղաքացիներ են, ձերբակալուած՝ հիւսիսային սահմանադուխին վրայ:

Ա.Թ.Ո.Ի երեք մեծ դրամատուներուն պաշտօնեաները պարտաւորիչ ծառայութեան կանչուեցան: Գործադուլ հռչակած են ուրբաթ օրէն ի վեր եւ յաւելում կը պահանջեն, բայց վարչապետը խիստ նամակ մը ուղղելով, դիտել տուաւ թէ ամենաբարձր թոշակները կը ստանան: Գինուորներ պաշարած են չէնքերը:

ՓԱՐԻԶԻ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԵՐԸ բաց պիտի ըլլան չաբաթ առտուները, հոկտ. 6էն սկսեալ:

ՄՍԱՎԱՃԱՒՆԵՐՈՒ խանութները վերաբացուած ըլլալով, առատ միս կը դտնուի հրապարակին վրայ, բայց գիները վերջնապէս չեն ճշդուած տակաւին:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը հրապարակային դասախօսութիւնը այս չորեքչաբթի Սեպտ. 26ին, ժամը 8.30ին Cadet սրճարանին վերնայարկը: Դասախօսն է ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ՐԻՒԶԱՆԴ: Նիւթը՝ Քալիֆորնիոյ հայ գաղութը: Զայնագիր սկաւառակներով պիտի ներկայացուին տեղական ազգ. պարերու եղանակներ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Վիէնի կոմիտէին կողմէ, այս չաբաթ ժամը 20.30ին, «Համօ Օհանճանեան» ակումբին մէջ: Նոյն առեն պիտի կատարուի դաչտահանդէսին առթիւ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը որ յետաձգուած էր: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՇԱՒԻԼԻ ՄԱՍ ՆԱՃԻՒԼԻՆ ԳԻՆԵԶՕՆԸ, ի պատիւ ծնողներու եւ ուսուցիչներու, իր դասընթացքի վերաբացման առթիւ, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Վիրոֆլէյի ծանօթ սրահին մէջ:

Կը հրաւիրուին ծնողներն ու բարեկամները եւ կեդր. վարչութեան ու Շրջ. վարչութեան անդամները: Մուտքը ազատ է

Փոն տը Սէվռէն հանրակառք, իջնել Grace de Dieux, Viroflay:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ.— Մարսէյլ.— Պօմոնի Ազգ. մանկապարտէզի աշակերտներու մուտքի արձանագրութիւնները կը սկսին ներկայ Սեպտեմբեր 24էն 30: Կը հրաւիրենք ծնողքները, արձանագրել տալ, ամէն օր առաւօտեան ժամը 9 — 12, դպրոցի սրահին մէջ:— Հոգաբարձութիւն

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ.— ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապոյտ Խաչի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ. 4ին, հինգշաբթի, ուսուցչութեամբ ՏԻԿ. ՄԱՆՈՒԷ ՇԱՄԻՐԵԱՆի: Արձանագրութեանց համար դիմել ամէն հինգշաբթի Ա.Կարոնեան Ակումբ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ.— Իսիի Խրիմեան վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտ. 4ին: Կը զանաւանդէ Տիկին ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Արեւելեան Լեզուներու Վարժարանի օգնական ուսուցիչներէն Հր. Ն. Թորոսեանի Հայ Գրականութեան պատմութիւնը, Ֆրանսերէն լեզուով եւ Հայաստանի քարտէսով:

HISTOIRE DE LA LITTÉRATURE ARMÉNIENNE DES ORIGINES JUSQU'A NOS JOURS, par **H. Thorossian.** Préface de RENÉ GROUSSET de l'Académie Française.

Դեղեցիկ հատոր մը 384 էջէ բաղկացած, օտար լեզուով հրատարակուած առաջին գիրքն է որ կ'ընդգրկէ հայ գրականութեան պատմութեան բոլոր շրջանները:

Գինն՝ 800 Ֆր. (Թղթատարի ծախքով 850 Ֆր.)

Դիմել՝ Librairie des Cinq Continentsի, 18 rue de Lille, Paris (7), ինչպէս նաեւ բոլոր հայ եւ Ֆրանսական գրավաճառներուն:

Փութացէք հատ մը դնել. հազար օրինակ մը այն տպուած է:

ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

Փարիզի եկեղեցւոյ կրթ. մարմնի դպրոցները կը բացուին Հոկտ. 4 Հինգշաբթի օր: Ակաերտ-նեռու արձանագրութիւնները սկսած են արդէն: Մնողները պէտք է դիմեն.—

1.— Ռուճի Սու Պուա, Բէնսի, Վիլմօմպլը, եկեղեցիին հրապարակին դիմացը «Café du Commerce»ի վերնայարկը, Rosny s/Bois:

2.— Պուա Քոլոմպ Անիէռ Արժանթէօյ 36 Villa Rouveyrol, Անիէռ:

3.— Լիլա 15 rue des Bruyères, Les Lilas (Seine):

4.— Փարիզի կեդր. դպրոց 15 rue Jean Goujon Paris (Seine):

5.— Պէլվիլ՝ Pavillon Poueblat, Buttes Chaumont

6.— Պանեէօ Քաչան՝ 24 rue H. Tbirian, Bagneux:

7.— Ժանթիլլի 21 rue Victor Hugo, Gentilly, (Seine)

Բոլոր չրջաններու ուսուցչական կազմը լրացած է նոր ուժերով եւ փափաքելի է որ ամէն ծնողք իր զաւակը վստահութեամբ եւ սիրով առաջնորդէ մայրենի լեզուին ուսուցման:

ՀԱՑԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Ա. ԱՋԱՏԵՐԵԱՆ կը դասաւանդէ հայերէն լեզուն, մասնաւորներու եւ խումբերու, ամէն օր, ինչպէս նաեւ իրիկուններ: Գրել հետեւեալ հասցէին՝ A. AJDERIAN, 41, Ave. des Gobelins, Paris (13):

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա բոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Նիւթ Impressionismeը նկարչութեան մէջ: Դասախօս կարապետ Մոմճեան:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳԶԱՆՈՒՄԲԻ փորձերը վերսկսած են: Թէ նախկին անդամները եւ թէ փափաքողները կը հրաւիրուին ներկայանալ ամէն Ուրբաթ, ժամը 20.30ին երգչախումբի հաւաքատեղին, 32 rue de Trévise, métro Cadet:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ին

Արձանագրութեանց համար դիմել վարժարան երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը՝

1, Boulevard du Nord — LE RAINCY

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Eglise de Pantinէն 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Raincy-Pavillon: Հեռաձայն՝ LE RAINCY 172

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ.— Վալպարէյզի (Մարսէյլ) դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ. 1ին նոր պայմաններով: Արձանագրութեան համար ծնողքներէն կը խնդրուի դիմել Պ. ԱՍՏԻԿ ԱՇՃԵԱՆի, ամէն իրիկուն ժամը 5—7: Կը պաշտօնավարէ Պ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ Պալաս Մկրտիչեան եւ իր զաւակները Ցովհաննէս եւ Գէորգ: Ինչպէս նաեւ Ադապի Պալաեան եւ իր որդիները Ղեւոնդ, Խաչիկ, Լուսաբեր: Տեղեկացնել Տիկին Սիրանոյշ Սինանեանի (ծնեալ Թէրճանեան, երընկայի) 31 rue de Nice, Alfortville (S.):

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական ամէն տեսակ գրքեր՝ հայերէն եւ եւրոպական լեզուներով:

Կոմիտաս վարդապետի եւ այլ հայ երաժիշտներու դործերը:

Դիմել Librairie Orientale H. SAMUELIAN, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6): Tél. Danton 88-65, Chèque Postal Paris 1278-35:

ԾԱԽՈՒ ՖՈՒՐԿՈՆԷԹ

Ծախու է Ֆուրկոնէթ մը, 1000 քիլօ բեռ կրելու կարողութեամբ: Citroen C. 4: Լաւ վիճակի մէջ, մօթէօռն ու անիւները նոր: Գին 180.000 Ֆր.: Հեռախօսել Taitbout 64-10:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Monteur - electricien մը եւ electricienի աշկերտ մը: Դիմել Պ. Լ. ՖԻՆԷՐՃԵԱՆի, Impasse Gounod, L'Hay - les - Roses, (Seine):

Բոնուհեն ԿՏՈՐՆԵՐ [Coupons]

ԳԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

MAZA - TEXTILES

(ԲԱԶՈՒՄԵԱՆ)

Ամէն կարգի տեղեկութեանց համար դիմել

19, Rue Mazagran, Paris (10) Հեռ. **Tai. 81-28**

ՀԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով որեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գիներով, Ֆրանսայէն Ամերիկա կամ Ամերիկայէն Ֆրանսա եւ Արեւելք: Փանատա:

Վճարումը հոս կամ Ամերիկա, տեղերը կ'ապահովեմ:

ԻՆՁՈՒ ՀԱՑԷՆ ՁԳՆԷՔ ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԳՆՈՎ,

Դիմել ԺԱՆ Ե. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի

(30 տարուան փորձառութիւն)

AMERICAN LLOYD

48 rue de la République Tél. Co. 4722 Marseille
7, Rue Auber, Paris

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.285

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս. 1100 ֆր., Տար. 2200, Արտ. 3000 ֆր.

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 ֆր. C.C.P. Paris 1678–63

Jeudi 27 Septembre 1951 Հինգշաբթի 27 ՍԵՊՏԵՄ.

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6570-Նոր շրջան թիւ 1981

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԵԽԵՐ ԱՒԱՆՑ ԳԼՈՒԽԻ

Կարգ մը պաշտօնակիցներ նորէն կ'արծարծեն Ազգ. կեդր. իշխանութեան մը պահանջը, իբրեւ դարման բազմազան հոգերու :

Դժբախտաբար ոչ մէկը գործնական մէկոց մը կ'առաջարկէ, բազմանքը իրականութեան վերածելու համար :

Դեռ տարիներ կրնան տեւել սրատուչ կոչերն ու պերճախօս ճառերը, առանց քայլ մը յառաջ երթալու :

Քաղաքական կացութեան վրդովիչ եւեւէյթ – ներն անդամ ջուրի ձայն կուգան : Ոչ իսկ տերեւ մը կը շարժի ազգային կոչուած անդաստանիններէն :

Այսէն օր մեր աչքին առջեւ կը կատարուին բացառիկ ձեռնարկներ՝ ինքնապաշտպանութեան համար : Դղրդագին պինարշաւ՝ ի նախատեսու – թիւն անակնկալ դէպքերու :

Շատեր անխուսափելի կը նկատեն աշխարհասաստան փոթորիկ մը : Ուրիշներ լաւատեսութեամբ կը դիտեն ապագան, հաւաստելով թէ ազատ աշխարհին յարաճուն պատրաստութիւնները պիտի կրնան չարը խափանել :

Երանի՛ թէ : Երկու պարագաներուն մէջ ալ , տարբերան իմաստութիւնը կը պահանջէ արթուն կեցուածք : Ուշադրութեամբ հետեւիլ դէպքերու ըն – թացքին, եւ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնել :

Արթուն եւ պատրաստ կեցուածք՝ չի նշանակեր անպատճառ չարիք մը դիմաւորել :

Ընդհակառակն, յաճախ չարիքներ կը ծագին երբ ամէն բան բախտին կամ Աստծու կամքին ձգուած կ'ըլլայ, անհատաբար կամ հաւաքաբար :

Օրուան դէպքերը ազդանշաններ են մեծին թէ փոքրին համար :

Անհրաժեշտ չէ որ ժամուն կոչնակը հնչէ, որպէսզի ամէն մարդ իր դիմուն ճարը նայի :

Ահաւասիկ, Արեւմտեան Եւրոպան ճակատ կը յարդարէ նաեւ Միջին Արեւելքի մէջ :

Ատլանտեանի ճակատն է որ կ'ընդարձակուի , կ'երկարի Միջերկրականէն ալ անդին, իբրեւ ա – նանց ունենալով Թուրքիան :

Անգարան երկինք – երկիր իրար խառնեց , այդ դինակցութեան մէջ մտնելու համար : Եւ յա – ջողեցաւ : Պարզ ձեւակերպութիւն է 12 խորհրդա – րաններու վաւերացման պայմանը :

Անդամակցութեան որոշումէն չաթթ մը վերջ, Պ. Թրումըն մասնաւոր նամակներ կ'ուղղէր Ճոնսոնի վարչապետին եւ Թուրքիոյ հանրապետութեան նախագահին, իր զոհունակութիւնը յայտնելով : Այս առթիւ կը չեշտէր .

— « Մ. Նահանգները պատրաստ են աշխա – տելու Յունաստանի եւ Թուրքիոյ հետ, կառուցա – ճելու համար ազատ աշխարհին մարտկոցները հա – մայնավարական սպառնալիքին դէմ, զոր հայեցո – ղաւ կը ճանչնան Յունաստանը եւ Թուրքիան» :

Ո՛ր եւ է լուսաբանութեան կը կարօտի՞ն այս պարագաները :

Ոչ միայն մեր հայրենիքը, այլ եւ Միջին Ա – րեւելքի մեր տարագիր բազմութիւնները կը զբա – ղուին այդ մարտկոցներու եւ սպառնալիքներու ճամբուն վրայ : Ինչպէս այստեղ, արեւմտեան թէ արեւելեան Եւրոպայի մէջ :

Ունի՞նք Ազգ. կեդր. դեկավարութիւն մը , որ միջոցներ մտածէ, կրակէն խուսափելու, կամ նուազագոյն կորուստով փրկուելու համար :

Այս պաշարողական ձեռնարկները կը կատար – ուին 1947 Մարտէն ի վեր :

Լսելի՞ք որ նոյնիսկ պարզ խորհրդակցութիւն մը կատարուած ըլլար, զանազան խմբակցութեանց միջեւ :

Թերթերը գրեցին թէ Թուրք զօրավարի մը պիտի յանձնուի Միջին Արեւելքի ցամաքային ու – ժերուն հրամանատարութիւնը, դեկավարութեամբ Անգլիոյ :

Իմացաք, նաեւ, թէ դինեալ ուժերը պիտի տրամադրեն Թուրքիա եւ Մ. Նահանգները՝ խա – ղաղութեան առեն : Իսկ եթէ փոթորիկ մը պայթի, ուրիշներ ալ օգնութեան պիտի հասնին (Մ. Նա – հանգներ, անգլ. զաղթապետութիւններ, արաբա – կան երկիրներ եւն.) :

Ունինք բազմազան թեւեր՝ այստեղ եւ այն – տեղ : Բայց ունի՞նք վարիչ գլուխ մը, որ պար – տականութիւններ ստանձնէ այս մոայլ հեռանկա – րին առջեւ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՋՈՒՄԲՃԱՒԻՒ

Այս միջոցին ծրագիրը մը կը պտտի հայկական հրապարակին վրայ, թեւերը փարատելով :

Բարեբախտաբար միայն ծրագիրը է : Եթէ, Տէր մի արասցէ, առաջարկողը իրատուս մէկն ըլլար եւ զայն գործնականի վերածէր, դամբա – նական մը պատրաստելու էր ե՛ւ մայրենիքին, ե՛ւ հայրենիքին համար : Սահակ - Մեսրոպը, եղի – չէն, Խորենացին, Եղնիկը, Ալիշանը, Բագրատու – նին եւ մնացեալ ամբողջ չքախումբը, հիներէն մինչեւ նորերը, ոչ միայն անհետ կորսուած պի – տի ըլլային, այլ եւ իրենց թանկագին ժառանգու – թիւնը քիլօներով պիտի ծախուէր, - իբրեւ հին թուղթ :

Անշուշտ ծանօթ էք այդ չքնաղ ծրագրին , — լատիներէնի փոխել հայկական տառերը , ո – րոնց համար աւանդութիւնը կ'ըսէ թէ երկինքէն ներշնչուած են :

Նոր այբուբենը պիտի զարգարուի «սեռիլ » - ներով, «թրեմա»ներով կամ, թուրքերէնի հետե – ւողութեամբ, «իւստիւն»ներով, «համդէ »ներով :

Ինչո՞ւ այս արմատական առաջարկը, — նախ՝ որովհետեւ դժուար է եղեր հայերէն տառերով կարդալը եւ մանաւանդ գրելը :

Ցետոյ, եթէ լատիներէն տառերով գրենք , հայերէն լեզուն մէկ օրէն միւսը պիտի դառնայ միջազգային. «քոնսիլէոժ»ը անդամ պիտի սկսի հայերէն բարբառել: Զէ՞ որ լատիներէնով գրող – կարդացող ազգերը ջուրի պէս կը խօսին բոլոր լե – զուները :

Օրինակը մօտիկէն տամ, Ֆրանսացին Ֆրան – սերէնին պէս կը ճոռողէ անգլերէնն, գերմաներէնն, իտալերէն, սպաներէնն, եւ ինչո՞ւ չէ, Թուրքերէնն եւ քիւրտերէնն, չնորհիւ հրաշագործ լատինական տառերու եւ փոխադարձաբար :

Մեհմետճիկն ալ 30 տարիէ ի վեր լատինական տառերուն չնորհիւ Ֆրանսերէնը կլլած է, անգ – լերէնը մարսած, իտալերէնը տուներու մէջ երկ – րորդ լեզու դարձուցած, գերմաներէնն ալ արդէն մաչեցուցած ...

Կ'իմանամ թէ աշխարհի բոլոր հայերէն տպա – րանատէրերը անմիջապէս հաւաքուերով, որոշեր են կաւէ արձանը չինել ծրագրի հեղինակին : Այն հաստատ համոզումով թէ՝ տարիներ չարունակ ապսպրանք պիտի ստանան, մեր հին եւ նոր դրա – կանութիւնը լատիներէն տառերով տպելու հա – մար :

Առաջին առթիւ, ամէնէն գործնականը սկսեր է չարել տալ « Սասունական»ը, վստահ որ ջուրի պէս պիտի ծախէ եւ ոսկի պիտի դիզէ : ՍՕՍԻ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԿՈՉԸ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԻՋ

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ «ոգեշնչուած մթնոլորտի մը մէջ տեղի կ'ունենայ ստորագրութեան հաւաքման արշաւը խաղաղութեան համաշխարհային խոր – հուրդի կոչին համար » :

Այս առթիւ « Ս. Հայաստանի խաղաղութեան կոմիտեականների կոնֆերանսը» հետեւեալ նամակը ուղղած է Սթալինի.

— « Հայ ժողովուրդը, Սովետական ռես – պուբլիքաներու միանական եւ անյաղթ ընտանի – քի հետ, հայրենական պատերազմի տարիներուն ձեռք բերաւ խոշոր յաջողութիւններ : Հայաստա – նի աշխատաւորութիւնը կը գտնուի ամբողջ աշ – խարհի առաջաւոր աշխատաւորութեանչարքերուն մէջ: Միայն Սովետական իշխանութիւնը բերաւ հայ ժողովուրդին խաղաղութիւն եւ բարեկեցու – թիւն: Հայաստանի աշխատաւորութիւնը իր ու – ժերը կը դնէ ի սպաս խաղաղութեան եւ մեր սո – ցիալիստական հայրենիքի հետագայ զարգացման: Հայ ժողովուրդը խանդավառութեամբ կը մաս – նակցի կոմունիզմը աւետող խաղաղութեան մեծ կառուցումներուն: Զեզ կը վստահեցնենք թէ՝ հայ ժողովուրդը իր ստորագրութիւններով իր մասնակցութիւնը կը բերէ ամբողջ աշխարհի խա – ղաղութեան մեծ պայքարին » :

Պ. ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԻՊԻՆԿԵԱՆ 250.000 տոլար տրամադրած է եղեր Էջմիածնի վերանորոգման համար, համաձայն Պէյրութէն Ֆրէզնոյի ռամկա – վար օրկանին ղրկուած հեռագրութեան մը, զոր արտատպած էր «Այսօր» :

Իրան կը վտարէ Անգլիացիները

ՊԱՏՄԱՆԱԺԱՄ ՏՐՈՒԱԾ Է ՄԻՆՉԵՒ ՀՈԿՏ. 4

Իրանի վարչապետը հրամայեց արտաքսել Ա – պատան մնացած բոլոր Անգլիացիները, 300 — 350 հոգի, պայմանաժամ տալով մինչեւ Հոկտ. 4:

Փոխ վարչապետը, Հոսէյն Ֆաթեմի, հաղոր – դելով այս որոշումը, բացատրեց թէ անգլ. մաս – նագէտները պիտի արտաքսուին, եթէ նոյն իսկ վերջին պահուն հաւանին աշխատիլ Իրանի հա – մար : Կառավարական հրամանը Գշ. օր ղրկուեցաւ Ֆարիւղի ազգ. ընկերութեան, ի գործադրու – թիւն : Տոքթ. Մոսատեղ հետեւեալ ձեւով կը պատճառաբանէ իր վճիռը . —

1.— Անգլիացի մասնագէտները վնասաբերու – թիւն կը կատարեն քարիւղի հաստատութեանց մէջ: 2.— Ուրիշ օտար մասնագէտներ չեն հասա – նիր պալ, ցորչափ կը մնան Անգլիացիները: 3.— Նոր յաճախորդները չեն ուզեր քարիւղ գնել, ցոր – չափ Իրան ամբողջովին ձեռք առած չէ քարիւղի ճարտարագործութիւնը, վախնալով որ ապրան – քին յանձնումը կրնայ խանգարուիլ, նոր դէպքե – րու պատճառաւ :

Իրագեկներ կը հաւաստեն թէ վարչապետին ուժ կուտան ոչ միայն քարիւղի յանձնաժողովը եւ դահլիճը , այլեւ Շահը, եթէ ոչ ամբողջ խորհըր – դարանը: Կ'ըսուի թէ Շահը մասնաւորապէս սրտ – մտած է, տեսնելով որ Անգլիա կը մերժէ Իրանի նոր առաջարկները :

Անգլ. դահլիճը բացառիկ նիստ մը դումարեց Գշ. օր, ի ներկայութեան սպարապետ Սլիմի եւ ծովակալի մը: Լոնտոնի մէջ «նոր եւ ծանր» պա – րագայ մը կը նկատեն անգլ. մասնագէտներուն արտաքսումը: Նոյն իսկ հաւանական կը համա – ուի որ պինուր հանեն ,մասնագէտները պաշտպա – նելու համար, թէեւ անգլ. կառավարութիւնը վտանգաւոր կը գտնէ պինուրական միջամտու – թիւնը: Կ'ըսուի թէ Անգլիոյ արտաքին նախարա – րութիւնը առաջարկած է Ամերիկայի ազդել Իրա – նի վրայ, արտաքսման վճիռը ետ առնելու համար :

Շատ բան կախում ունի Մ. Նահանգներու դիրքէն :

Վտարման հրամանագրին մէջ, Իրանի վար – չապետը կը հրահանգէ առանձին ազդեր ուղղել բոլոր անգլ. պաշտօնեաներուն, մէկ չաբաթ պայ – մանաժամ տալով՝ Եշ. օրէն սկսեալ : Միեւնոյն առեն կը յանձնարարէ ամենամեծ ասպնջականու – թեամբ եւ բարեկամութեամբ վարուիլ վտարեալ պաշտօնեաներուն հետ, համաձայն Իրանի աւան – դութեանց :

Վտարման վճիռը հաղորդուեցաւ երեսփ. ժո – ղովի նիստէն վերջ, ուր բնդդիմադիրներուն պե – տը, Շէմսլ Իմամի, ազգայնացման համաձայն ըլլալով հանդերձ, դիտել տուաւ.— « Երկիրը դէպի համայնավարական յեղափոխութիւն կ'ա – ռաջնորդուի սրընթաց, իբրեւ հետեւանք տնտե – սական քաոսի եւ եկամուտներու նուազման » :

Պ. Իմամի այս առթիւ ըսաւ թէ մահափորձ կատարուած է երկու ընդդիմադիր երեսփոխան – ներու դէմ, երբ անոնք խորհրդարանի չէնքին մէջ կը գտնուէին: Հաստատուեցաւ թէ մէկը ձերբա – կալեր են Մէճլիսին մէջ, գինդակներ գտնելով վր – բան :

Մեծ գիջումներ Իտալիոյ

Ֆրանսա, Անգլիա եւ Մ .Նահանգները որո – շեցին հաւաքական յայտարարութիւն մը հրատա – րակել, ընդելով Իտալիոյ հաշտութեան դաշնա – գրին կարգ մը կաշկանդումները :

Յայտարարութիւնը կ'ըսէ թէ կացութիւնը մեծապէս փոխուած է դաշնագրին կնքումէն ի վեր, հետեւաբար աւելորդ են կարգ մը սահմանա – փակումներ :

Տարակոյս չկայ թէ Ա. Միութիւնը պիտի բո – ղոքէ այս որոշման դէմ, բայց արեւմտեան Դաշ – նակիցները նկատի պիտի չառնեն այդ գանգատը , քանի որ Մոսկուա միեւնոյն դիրքը բռնած է իր արբանեակներուն՝ Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ եւ Հունգարիոյ հանդէպ :

Ընդունելի յօդուածները անոնք են որ կը սահ – մանափակեն Իտալիոյ զինուորական ուժը , — 250.000 զինուոր, 350 օդանաւ, 25.000 օդաչու եւ 132 մարտանաւ: Երբ այս կաշկանդումները ջըն – ջուին, Իտալիա պիտի կրնայ բազմապատկել իր ուժերը, դառնալով աւելի օգտաւոր զինակից մը Ատլանտեանի դաշինքին մէջ:

Իտալիա պահանջած է նաեւ ջնջել տնտեսա – կան կաշկանդումները, պատերազմի ոճիրներու եւ բարոյական դատապարտութեան վերաբերեալ յօդուածները :

Կը կարծուի թէ Թրիէսթէի խնդիրն ալ պիտի կարգադրուի, փոխադարձ համաձայնութեամբ : Ուշինկթընի եուկոսլաւ դեսպանը յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը պատրաստ է բանակցե – լու Իտալիոյ հետ :

× Իտալիոյ վարչապետը ,որ տակաւին Ուտ – շինկթընի կը գտնուի, նոր ճառ մը խօսելով, խնդ –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Շուտով Երևան կգա Գրիգոր Զոհրապի նոր գիրքը՝ «Ինչպես կեցան և ինչպես կապրին»։ Գրքի մեջ տպագրված են հեղինակի ամենալավ պատմվածքները։

Ի նշան Գրիգոր Զոհրապի 25 տարվա գրական գործունեության՝ նրա ընտանիքը որոշել է հրատարակել նրա ամբողջ երկերը։ Առաջին հատորը կլինի «Ինչպես կեցան և ինչպես կապրին»։

Ամենայն հավանականությամբ Զոհրապի երկերի հրատարակությունը կսկսվի 1914 թվականի հունվարին։

Ֆրանսիական գրականության մեջ մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել Ռոմեն Ռոլանի նոր վեպը՝ «Կոլա Բրյոնյոն»։ Վեպը տպագրվել է «Revue de Paris» ամսագրում։

Ռոմեն Ռոլանի նոր վեպը ներկայացնում է Ֆրանսիական հեղափոխության ժամանակաշրջանը։ Գործողությունները կատարվում են Ֆրանսիայի հարավում։

Ռոմեն Ռոլանի նոր վեպի հերոսը Կոլա Բրյոնյոն է, որ ֆրանսիական հեղափոխության ժամանակ ղեկավարել է գյուղացիական ապստամբությունը։

Ռոմեն Ռոլանի նոր վեպը ներկայացնում է մեծ հետաքրքրություն, որովհետև հեղինակը ցույց է տալիս, թե ինչպես գյուղացիությունը ոտքի է կանգնում հեղափոխության ժամանակ

Հայկ· թատրոնը զրկուած է նիւթական ու բարոյական այն առաւելութիւններէն, որոնցմէ կ'օգտուին յառաջադէմ ազգերու թատրոնները,— պետական օժանդակութիւն, բեմական ճոխ սարքաւորում, զգեստներ, դերասաններու եւ բեմավարներու ընտրեալ հոյլ մը եւն·:

Մեր մէջ, առհասարակ իբրեւ դերասան կ'ընդունինք բեմին նուիրուած անհատներ, որոնք հակառակ իրենց բեմական յատկութիւններուն, զուրկ են արուեստագէտի մը նրբութիւններէն ու խոր գիտելիքներէ: Հայ դերասանը ընդհանրապէս զրկեալ ու թափառական կեանք մը կ'ապրի: Շատ յաճախ արհամարհուած է իր շրջապատէն ու մանաւանդ ունեւոր դասէն: Հակառակ նիւթական դժուարին պայմաններու, ան զարձեալ կը յամառի կառչիլ արուեստին:

Արտասահմանի ներկայացումները կը տրուին պատահական բեմերու վրայ, անյարմար ու անարուեստ տեսարաններով, հազարումէկ թերութիւններով ու դժուարութիւններով:

Պատահական դերասանները հապճեպով իրենց շուրջ կը համախմբեն « սիրող » դերակատարներ, բեմի պիտանի անձեր, որոնցմով կը լեցնեն անձնաւորել խաղին հերոսները եւ արտայայտել թատերդութեան բարոյական կառուցուածքը: Սիրողները մեծ մասով բանուոր - բանուորուհիներ են եւ օրուան ծանր աշխատանքէն յետոյ կը զոհեն իրենց հանգիստը, պարապոյ ժամերը եւ քունը: Օրեր շարունակ դեր սորվիլ, փորձեր կատարել, բերել թանկագին ազակցութիւն՝ որպէսզի կերպով մը կանգնուն մնայ հայկական թատրոնը, առկայ հայ դերասանը, որպէսզի մայրենիքը թերվոայ յարատեւ եւ Հայուն էութիւնը դիմանայ չքաս կողմէն փչող աւերիչ խորշակներուն:

Այս դժուարին պայմաններու տակ կատարուած աշխատանք մը արժանի է ամէն գնահատանքի ու քաջալերութեան: Այդ է պատճառը որ հանդիսատեսը միշտ ալ ներողամտութեամբ կը դիտէ զանազան թերութիւններ, բեմական կամ դերակատարներու կողմէ կատարուած:

Անբաւարարութիւն պիտի ըլլար թղթակիցներու կողմէ կատարուած որեւէ քննադատութիւն: Պէտք չէ մանաւանդ մոռնալ որ քննադատութիւնը մասնագիտութիւն մըն է: Իրական քննադատը, դրական թէ արուեստի ասպարէզին մէջ պէտք է օժտուած ըլլայ խոր հմտութեամբ, լայն ծանօթութիւններ ու մտային պաշար ունենայ դրականութեան, արուեստի պատմութեան ու յարակից անդաստաններուն մէջ: Մինչդեռ զաղութներու մէջ չատ քիչեր կը լրացնեն այդ պայմանները, հետեւաբար ամէն քովնոտ, անարուեստ քննադատութիւն կը դառնայ քմահաճ ու դատապարտելի:

Մեր իւրաքանչիւրին պարտականութիւնն է ամէն տեսակէտով քաջալերել հայկական բեմին նուիրեալներուն, սիրողներուն, եւ սկսնակներուն զովելի աշխատանքը: Այդ քաջալերութեան կը սպասեն անոնք ու միայն բոլորիս միահամուռ ճիգերով է որ հայկական թատրոնը կրնայ իր դոյութիւնը արժեցնել արտասահմանի մէջ, իբրեւ ազգակ հայապահպանման:

ԳՈՒՐԳԻՆ ՊՕՑԱՃԵԱՆ

ՀՌՈՄԻ չրջակայ դաշտերուն վրայ յարձակում գործեցին քանի մը հազար գիւղացիներ, դրաւելով չատ մը իշխանական կալուածները:

Հայերը Վալանսի մէջ

ՄՄԲ·— Մեր համակրելի բարեկամը, պ· **Ch. Lienard**, հետեւեալ գրութիւնը հրատարակած է Le Dauphiné Libéréի մէջ (22 Սեպտ·).—

Քանի մը տարի առաջ ուսումնասիրութիւն մը նուիրած էինք Վալանսի Հայերու:

Այժմ տեսնենք թէ ինչ փոփոխութիւններ կրած են անկէ ի վեր եւ թէ ինչ կերպով խառնուեցան Վալանսցիներու եւ Ֆրանսական հասարակութեան:

Վերջերս ի ներկայութեան Ֆրանսացի զանազան անձնաւորութեանց Տոմի նահանգապետին հաւատարմութեան եւ համակրանքի ցոյց մը տեղի ունեցաւ Հայերու կողմէ իրենց երկրորդ հայրենիքի մասին, ինչ որ ցոյց կուտայ հայ-ֆրանսական եղբայրութեան հետզհետէ աւելի իրական կը դառնայ:

Պիտի խօսինք նուաճական տուեալներով, զորս մեզի տուին Վալանսի քահանան՝ Տէր Սահակ Պալիկեան եւ Տիկին Օտէթ Միքայէլեան որ կը չարունակէ ըլլալ խորհրդանիշը Ֆրանքեւհայկական միութեան:

1923ին էր որ հայկական ջարդերէն ազատած քանի մը ընտանիքներ եկան հաստատուիլ Վալանսի մէջ: Աչխատանքի պայմանագրով եկած էին:

Առաջին եկուորները, 20 — 30 տարեկան, խանդաղատանքով կը յիշեն այդ տաժանելի սկզբնաւորութիւնը: Այն տուն հինգ – վեց հոգի մէկ սենեակի մէջ կը բնակէին եւ կը սկսէին քաղաքական իրաւունք չահիլ, իրենց աչխատանքով եւ անտեսագիտութեամբ: Շնորհիւ ցեղին անժխտելի յատկութեանց, 25 տարուան մէջ դիրք գրաւեցին Վալանսի ընկերային կեանքին մէջ:

Ֆօնթօղիէ թաղը իրական փոքրիկ հայկական գիւղ մըն է: Հողը գնեցին աննչան դինով մը եւ չինեցին հանգստաւէտ տուներ՝ շրջապատուած մրգատունկերով եւ պարտէզներով: Գաղութը ծաղկեցաւ նաեւ Պուֆիէ փողոցի շրջակայ թաղերուն մէջ: Պատերազմի ամբակոծութիւնները մասնաւորապէս մահացոյ եղան քաղաքի այն մասին մէջ, բազմաթիւ զոհեր խլելով Հայերէն:

Ո՞րքան Հայեր կան Վալանսի մէջ: Զանազան թիւեր կը յիշուին, ընդհանրապէս կանգ առնելով 3000ի վրայ: Իրականին մօտ է 2144ը, որոնց 509ը երիտասարդ կամ պատանի, 460 աղջնակներ կամ աղջիկներ: Կան 53 խառն ամուսնութիւններ ը Ֆրանսացիներու հետ: Ասոնց մէջ 38 հայ երիտասարդներ ամուսնացած են Ֆրանսուհիներու հետ, 15 Հայուհիներ Ֆրանսացի երիտասարդներու հետ, Ֆրանսահայկական առաջին ամուսնութիւնը տեղի ունեցած է 1932ին:

Նախ, իբրեւ բանուորներ եկան, Հայերը սակայն յետագային այնպիսի արհեստներ ի գործ դրին, որոնց մէջ բնածին յատկութիւն ունէին: Ամէնէն աւելի յաջողեցան արհեստներու եւ առեւտուրի մէջ: Վալանսի մէջ կան 15 հայ դերձակ, 13 կօշկակար, 9 սափրիչ, 9 պատրաստ հագուստ չինող (confection), 5 կառատան տէր մեքենագէտ, 4 գուլպայ չինող, 4 հիւսող, երեք ոսկերիչ, երկու կերպասավաճառ, երկու առաղձագործ, մէկ հագուստ մաքրող, երկու կառք ներկող, մէկ կէդրոնական ջերմութիւն չինող, 1 անկողնագործ, երկու առամնաբոյժ, երկու չրջուն պատկերահան, տասը նպարավաճառ, չորս մսավաճառ, 4 մեծաքանակ պտղավաճառ, 9 պտուղ եւ բանջարեղէն ծախող, 20 չրջուն վաճառորդ, մէկ հացագործ, մէկ չաքարավաճառ, մէկ կաթնավաճառ, երկու սրճադործ, մէկ ազգային արտադրութիւն «պլկուր» ծախող:

Հայ երիտասարդը որ Վալանս ծնած է, հակառակ բազմաթիւ լեզուներ լսելուն, կ'իւրացնէ դպրոցին լեզուն, ինչպէս եւ տունը խօսուած լեզուն: Հայ տղաքը չատ լաւ կը յաջողին թէ տարրական, թէ բարձրագոյն եւ թէ արհեստագիտական դպրոցներու մէջ:

Ներկայիս 43 հայ ընտանիքներ Ֆրանսական քաղաքացի դարձած են: 244 երիտասարդներ պինուոր դացին 1939ին, որոնց 8ը մեռաւ Ֆրանսայի համար, բազմաթիւ երիտասարդներ դերի ինկան, 50 հոգի, մեծ եւ պզտիկ, ռմբակոծութեան զոհ դացին:

Վալանսի այս փոքրիկ հայկական համայնքը կը պահէ իր ինքնուրոյն եւ իր ինքնուրոյն կեանքը կ'ապրի:

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ՄԵՐ ՆԵՐԿԱՑՑԱՑՈՒՄԸ

ՏԻՍԻՆ·— Սեպտեմբեր 16ի կիրակի ցերեկին փոն տը Շէրիւի հայութիւնը եւս առիթն ունեցաւ դեղարուեստական վայելք մը ապրելու: Կաթոլիկներու սրահը լեցուած էր հայ բեմը քաջալերող հայրենակիցներով: Կը ներկայացուէր պ· Գր· Վահանի «Բախտին անիւը» կատակերգութիւնը, դեկավարութեամբ հեղինակին:

Սթանոզի Հայր· Միութեան վարչութիւնը, պատիւ իրեն, լրջօրէն աչխատած էր ձեռնարկին յաջողութեան համար:

Խաղը իրապէս անցաւ չատ յաջող: Ներկայութիւնը հեւ ի հեւ հետեւեցան խաղին ելեւէջներուն եւ յերմ ծափերով դնահատեցին դերակատարներու խաղարկութիւնը: Ձեռնարկը զոհ Թողուց թէ հանդիսատեսը, թէ ձեռնարկող կազմակերպութիւնը եւ թէ դերակատարները:

Փոն տը Շէրիւն խոնարհ գաղութ մըն է: Թէեւ Լիոնէն չատ հեռու չէ, սակայն միշտ ալ զրկուած է այսպիսի ձեռնարկներէ եւ յերմապէս կը քաջալերէ զանոնք, ամէն անգամ որ առիթը ներկայանայ: Հայութեան մէկ մասնիկն ըլլալով, իր սիրտն ալ կը բաբախէ նոյն յերմութեամբ: Նոյն հոգերով կը տառապի եւ նոյն հրճուանքով կը համակուի ուրախարիթ պարագաներու մէջ: Պէտք չէ անտեսել Փոն տը Շէրիւն:

Ա.ՆՑՈՐԴ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ, պ· Ռընէ Մայէր, դեկուցում տալով Ալանտեանի ժողովի մասին, ըսաւ թէ Մ· Նահանդները 1.800.000 թոն ածուխ աւելի պիտի տան 1951ի չորրորդ եռամսեակին, թէեւ դինը սուղ պիտի ըլլայ: Պիտի չարունակուին ներածումները, բայց տոլարի բացը պիտի ծանրանայ, ամերիկեան դինուորներու տեղաւորման ծախքերը պիտի աւելնան եւն·: Ֆրանսա պարտաւոր է աւելի արտադրել, զարկ տալով շինութեանց, սպառազինութեան, արտածումնե – րուն եւն·:

ԲՈՐԻՍԱՑԻ զինադադարի բանակցութեանց համար ուրիչ վայր մը առաջարկեց դաչնակից բանակին հրամանատարութիւնը:

ՉԻՆԻԻ ԵՒ ՊԱՑԹՈՒՑԻԿՆԵՐՈՒ կարեւոր թաքստոց մը եւս դանուեցաւ, այս անգամ Հիւսիսային Ֆրանսա, Մոպէօժի մօտ, լքուած բերդի մը մէջ:

ՄՑՑԱՑԱՆՔ

ՀԱՑԿԱՐԱՆ, դասագիրք հայերէնի, Զ· տարի, վաւերացուած եգիպտահայ Ուսումն· Խորհուրդէն: Հաւաքնտիր հատուածներ արեւմտահայ եւ արեւելահայ դրողներէ, կենսագրական տեղեկութիւններով եւ նկարներով: Քերականական կանոններ եւն·: Ընտիր տպագրութեամբ: Հեղինակ՝ Բ· Թաչեան: Տպ· Գահիրէ 1951: Գին 40 եգիպտ· դահեկան: Հասցէ.— P. Tachian, B. P. 868 Le Caire (Egypte):

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԱՆՕԹԻ ԷԻ

Գրեց՝ Գ· ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

Կարճ ժամանակ վերջ լսեցի լուցկի վառուելու ձայն: Կրակը մէկ վայրկեան լուսաւորեց նրա չազանակագոյն, ղղղուած մօրուքը, կախուած արտեւանունքները եւ ուռած չուրթերը: Մարդուկը, ինչ որ բան մոլեցաց եւ, ինչպէս երեւում էր՝ կը, կարծում էր իրեն մենակ այտեղ: Ոաքով հրեցի յատակի վրայի աղիւսը, սակայն աղմուկը նրա վրայ ազդեցութիւն չգործեց:

Ցանկարծ ինձ համակեց անյագ մէկ ցանկութիւն,— յարձակիլ անծանօթի վրայ: Թերթերի մէջ յաճախ կարդացել էի աղքատ – միլիոնատէրի մասին: Հապա եթէ այս թափառաշրջիկի մօտ եւս լինի դրամ, օրինակ հազար ֆրանք եւ աւելի...

Նրան թալանելը դժուար չէր ու ես կարող էի դրամ ունենալ մօտս:

Ձեռքերս մեկնելով առաջ, ինչպէս անում են կոյրերը, քայլեցի դէպի մարած լոյսը: Մօտեցայ եւ կանչեցի: Մուրացկանը ոչ մէկ չարժում արեց: Անշուշտ խուլ էր: Քաչեցի թեւից: Նա ոռնաց իրրեւ գազան, ծխամորճը լռկաւ բերանից ու բացի նւոցից, ինչպէս ծեծուած շուն, ոչինչ դուրս չեկաւ նրա կոկորդից: Նա ոչ միայն խուլ էր, այլեւ համր: Չէի սպասում, որ կարող եմ այդքան վախեցնել ծերուկին: Մութ լինելու պատճառովինչանների իսկ չէինք կարողանում բացատրուել: Նա արագօրէն վեր ելաւ եւ սկսաւ ինչ որքան փնտռել դրպանի մէջ: Հանեց լուցկին, վառեց, մօտեցրեց դէմքիս, քննեց եւ ժպտաց, կարծես հին բարեկամներ լինէինք ու ազատ չունէինք քաչեց: Քիչ յետոյ հանեց մոմի մէկ կտոր եւ վառեց:

Ուսի եւ ձեռքի չարժումով ցոյց տալով յառուկ ուզում էր հասկացնել — Տեսնում էք, ես այստեղ եմ դիչերում, ուրիչ տեղ չունիմ: Աչքս լոյսի տակ սեւ սուտերները պար բռնեցին չորս կողմը: Նա չատ ընտանի ձեւով մատը զարկաւ փորիս, ինչ որ նչանակում էր,— Դուք եւս այստեղ... Ցետոյ իրրեւ վերջաբան նչաններով բացատրեց, թէ մարելու է լոյսը ոսոխականների ուչադրութիւնը չգրաւելու համար: Համաձայնեցայ իրեն հետ, մոմը մարեց եւ նորից մենք թաղուեցինք մութի մէջ: Ծերուկը նստեց եւ ես լսեցի, ինչպէս գրպանից հանեց դանակը եւ հաց պատռատկից, սպա սկսաւ կտրատել մասերի: Զգացի որ ծերուկը փնտռում է ձեռքերս: Երկարեցի ձեռքս ու հանդիպեցի նրա ջղուտ մատներին, բռնած հացը: Ցետոյ ծնկիս վրայ դրաւխնձոր: Մոռանալով մինչեւ իսկ չնորհակալութիւն յայտնել, թէեւ չգիտեմ, ինչպէս պիտի յայտնէի, հաճոյքով սկսայ ուտել անսպասելի ընթրիքս, ցաւ զգալով, որ հնարաւորութիւն չունիմ խօսելու դժբախտ ծերանս լռկերոջ հետ: Ծերուկը ուտում էր այնպիսի ախորժակով, առանց չտապելու, կարծես այտեղի յարմարութիւնները չատ ընտանի էին իրեն: Վերջացնելով ուտելը, նա նորից սկսաւ ծխել իր ծխամորճը: Ցագեցնելով քաղցս, զգացի որ մնայուն քուն ունիմ, պատկեցայ թափառական բարեկամիս կողքին, առանց ուչադրութիւն դարձնելու անհաճոյ, թթու, աղտոտ հոտին որ գալիս էր իրենից: Ցոգնութիւնը աւելի զօրաւոր էր եւ ես քնացայ ...

Արթնացայ սաստիկ գլխի ցաւից: Լուսանում էր: Լեզուս չորացել էր, անասելի ծարաւ էի: Ուզում էի ոտքի կանգնել, չկարողացայ: Ծերուկը նստած էր մեջքս դարձրած ինձ եւ ուտում էր: Ուզեցի խնդրել նրանից ջուր, բայց ինչպէս ասացի, ինձ չէր լսում: Ուզեցի ձեռքով նշան անել, որ ինձ ջուր տայ, բայց նա չնկատեց: Ուզեցի ոտքով հրել, բայց ուժ չունէի: Ուզեցի գոռալ, բայց ձայն չկար: Ուզեցի ինքս գնալ, բայց ոտքերս չէին ենթարկուում: Ուզեցի ... ուզեցի ... ուզեցի ...

Վերից, չորս յարկից կաթ – կաթում էր: Փոխեցի տեղս, սակայն կաթիլները ինձ հանգիստ չէին տալիս:

Թարգմ·՝ Ա· Ի (Շար·)

ըեց արեւմտեան պետութիւններէն՝ օգտագործել իր գործարանները եւ մարդկային ուժը, ապրանքները արտադրելով հաւաքական պաշտպանութեան համար: «Անհրաժեշտ է ձեռք առնել ամէն միջոց, անդործութիւնը կրճատելու, մեր ժողովուրդին կենցաղի մակարդակը բարձրացնելու համար: Զափազանց շատ է մեր ժողովուրդը, բաղդատած երկրին տարածութեան հետ: Հարկ է միջոցները գտնել, գաղթականներ տեղաւորելու համար»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ արձակուրդ ստացաւ առանց քուէարկութեան: Ընդդիմադիրները կ'ուզէին չապրանակել ժողովը, զանազան հարցապնդումներ ուղղելու համար: Զորեքշաբթի առտու, նախագահը տեսնելով որ ոչ մէկ բանաձեւ կ'անցնի, իրեն վերապահեց ժողովը նիստի հրաւիրելու իրաւունքը: Ոչ ոք առարկեց: Կը կարծուի թէ նոր նստաշրջանը պիտի բացուի Նոյ. 6ին:

ՖՐԱՆՔԻ ԱՐԺԵԶՐԿՈՒՄ կը նախատեսեն կարգ մը թերթեր, թէեւ պաշտօնական շրջանակները հերքեցին: Լոնտոնի «Ֆինէնշըլ Թայմզ»ը կը գրէ թէ այս խնդիրը քննուած է քանի մը շաբաթ առաջ: Դալադիական օրէնքին առթիւ, «Լը Մոնտ» կը գրէր թէ Ազգ. ժողովը անյապաղ պիտի քննէ չատ աւելի կարեւոր խնդիրներ, ընկերային, տնտեսական «եւ թերեւս դրամական»: Մանրամասնութիւնները կարծիքով, տոլարը կրնայ 380 — 400 ֆր.ի բարձրանալ (այժմ 350):

ԱՆԳԼԻՈՑ թագաւորը կրցած է քիչ մը անունդ առնել եւ հետզհետէ կը զօրանայ, համաձայն վերջին տեղեկագրին: — Եվմտական նախարարը յայտարարեց թէ չուտով 900.000 գինուոր պիտի ունենան, կամ եւ պատրաստ: «Մեր ուժերը կը կազմակերպենք համաձայն մեր յանձնառութեանց: Թող չմեղադրեն թէ ետ մնացած ենք: Անգլիա իր հազար բնակիչէն 82ը պիտի յատկացնէ պաշտպանութեան, մինչ Ամերիկա միայն 74ը կը յատկացնէ»:

ՔՈՐԻՍՑԻ գինադադարի կարմիր բանաղնացնեբուն պետը Գչ. օր բարկանալով, հեռացաւ ժողովասրահէն: Դաշնակից հրամանատարը գիր մը ուղղեց կարմիր գնդապետին, առաջարկելով նոր հանդիպում մը սարքել, բանակցելու եւ գինադադար կնքելու համար:

ՉՕՐ. ԱՑՉԸՆՉԱՈՒՐԸ հեռագիր մը ուղղելով Մ. Նահանգներու խորհրդարանին, խնդրեց չկրճատել արեւմտեան Եւրոպայի անտեսական վարկերը: Զօրավարին կարծիքով, «տնտեսական օգնութիւնները նոյնքան կարեւոր են որքան գինուորական վարկերը. նոյն իսկ աւելի կարեւոր են, եթէ կ'ուզենք որ Եւրոպա ինք արտադրէ իր գինքերը»: Ա՛ս հեռագրին վրայ, խորհրդարանին ելմտական յանձնաժողովը որոշեց 7 միլիառէն 7ուկէս միլիառի բարձրացնել վարկերը: (Նախագահը պահանջած էր 8ուկէս միլիառ, բայց խորհրդարանը 7 միլիառի գնաց):

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԶԻՆՔԵՐԸ կրնան հաւասարակշռել Ա. Միութեան ցամաքային ուժը, յայտարարեց Մ. Նահանգներու օդանաւային սպայակոյտին պետը, զօր. Վանտընպէրկ: Իր կարծիքով, այդ զինքերը կրնան ոչնչացնել համայնավարնեբու զինուորական համախմբումները, եթէ պատերազմ ծագի Եւրոպայի մէջ:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի գահլիճը հրաժարեցաւ: Թագաւորը նոր վարչապետ մը կը փնտռէ, խառն գահլիճ մը կազմելու համար:

15 % ՑԱԻԵԼՈՒՄ որոշեց Ազգ. ժողովը, հանգստեան թոշակներու համար: Ընդհ. գումարը՝ 11 միլիառ ֆրանք:

700 ԻՍԼԱՄ ուխտաւորներ տաքէն մեռած են Մէքքէի մէջ, ինչպէս կը հաղորդէ արաբական գործակալութիւնը:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ եւ Իսրայէլի պատուիրակները առջի օր երեք ժամ վիճաբանեցան Օթէլ Քրէյոնի մէջ, առանց համաձայնութեան մը յանգելու: Դամասկոսէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ չորս պետութիւնները մերժած են հաշտարար յանձնախումբին առաջարկած պայմանները:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարիչները կը կարծեն թէ հաչտութեան պայմանագիրը հաղիւ յառաջիկայ Մարտին կրնայ կնքուիլ: Բանակցութիւնները պիտի տեւեն 4—6 շաբաթ. իսկ խորհրդարանին քննութիւնը 2—4 ամիս:

ԱԶԳԻ ՄԱՄՆԱԳԷՏ մը փարիզէն Գահիրէ պիտի երթայ, դարմանելու համար Եգիպտոսի կըրթական նախարարին՝ Թահա Հիւսէյնի աչքերը, որոնք լոյս չեն տեսներ մանկութենէն ի վեր:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տիկին Բեբրոն Մարտիրոսեան, Տիկ. Կիւլիմիա Ճինպաշեան, Տէր եւ Տիկին Տիգ. Փիւրիւմեան (զարմիկները) Տէր եւ Տիկ. Ռուբէն Ճոլինեան եւ Պ. Վահրամ Մահմուրեան (Պրիւքսէլ), չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ հաճեցան ներկայ ըլլալ իրենց մօրեղբօր տղուն, ազգականին եւ բարեկամին Հանդուցեալ Պ. ԱՐԹԻՆ ԻՍՏԻՓԵԱՆի (71 տարեկան, ծը-խախտի գործարանատէր, Գերմանիոյ Վիսպատրն քաղաքին մէջ) յիշատակին նուիրուած հոգեհանդիստին:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Վիէնի կոմիտէին կողմէ, այս շաբաթ ժամը 20.30ին, «Համօ Օհանեանեան» ակումբին մէջ: Նոյն առեն պիտի կատարուի դաշտահանդէսին առթիւ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը որ յետաձգուած էր: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՇԱՒԻԼԻ ՄԱՍ-ՆԱՃԻՒՂԻՆ ԳԻՆԵԶՕՆԸ, ի պատիւ ծնողներու եւ ուսուցիչներու, իր դասընթացքի վերաբացման առթիւ, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Վիրոֆլէյի ծանօթ սրահին մէջ:

Կը հրաւիրուին ծնողներն ու բարեկամները եւ կեդր. վարչութեան ու Շրջ. վարչութեան անդամները: Մուտքը ազատ է

Փոն տը Սէվռէն հանրակառք, իջնել Grace de Dieux, Viroflay:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ

Պոմոնի Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցը կը վերաբացուի 4 Հոկտեմբերին, եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

Վիէն.— Կապոյտ Խաչի երեք դպրոցները կը վերաբացուին Հոկտ.ի առաջին շաբթուն: Կը պաշտօնավարէ Օր. Ն. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ (նոր հասած Սուրիայէն): Ժամերու եւ օրերու մանրամասնութիւնները տեղին վրայ առանձին ազդերով:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ.— ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապոյտ Խաչի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ. 4ին, հինգշաբթի, ուսուցչութեամբ ՏԻԿ. ՄԱՆՈՒՇ ՇԱՄԻՐԵԱՆի: Արձանագրութեանց համար դիմել ամէն հինգշաբթի Ա.Յարութեան Ակումբ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ.— Իսկի Խրիմեան վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտ. 4ին: Կը դասաւանդէ Տիկին ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ. — Վալպարէյզի (Մարսէյլ) դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ. 1ին նոր պայմաններով: Արձանագրութեան համար ծնողքներէն կը խնդրուի դիմել Պ. ԱՍՏԻԿ ԱՇՃԵԱՆի, ամէն իրիկուն ժամը 5—7: Կը պաշտօնավարէ Պ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ:

Հ. Ց. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է ընկեր Գրիգոր Փափազեանէ (Եգիպտոս) իր այցելութեան առթիւ 5000 ֆրանք:

ՎԱՐԱԳԱՅ ԽԱՉԻ ՏՕՆԸ ԱՒՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, հանդիսաւոր պատարագ եւ մատաղօրհնութիւն: Հոգեհանդիստ Խրիմեան Հայրիկի յիշատակին:

Կարելի է ճաշը միասին տանիլ եւ ճաշել եկեղեցւոյ խորհրդարանը:

Շոգեկառք.— Gare du Nordէն ժամը 8.37, 9.55, 10.10 եւ 10.50:

ԴԵՐՁԱԿԻ

Աչակերտ կամ աչակերտուհի մը կը փնտռուի: Դիմել Պ. Փափազեանի, 10 rue Levis, Paris (17):

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա-բոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Նիւթ Impressionismeը նկարչութեան մէջ: Դասախօս Կարապետ Մոմճեան:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղի հաւաքոյթները կը վերսկսին այս երեքշաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի մեր անդամներէն ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամանակին:

ՍԱՐՍԷԼ - ԱՒՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Վարդան Եղբակոմխի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ Աւնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. ընկեր «Կարօ» Եղբակոմխի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 14.30ին, Պ. Թորոսի սրճարանը, Bar Terminus, St. Antoine: Կարեւոր օրակարգ: Ճշդապահ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՑԿ. ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ փորձերը վերսկսած են: Թէ նախկին անդամները եւ թէ փափաքողները կը հրաւիրուին ներկայանալ ամէն Ուրբաթ, ժամը 20.30ին երգչախումբի հաւաքատեղին, 32 rue de Trévise, métro Cadet:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուսումնասիրացի ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, Իսկի Խրիմեան դպրոցին մէջ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ԻՆ

Արձանագրութեանց համար դիմել վարժարան երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը՝

1, Boulevard du Nord — LE RAINCY

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Eglise de Pantinէն 146 թիւ օթոպուսը եւ իջնել Raincy-Pavillon: Հեռաձայն՝ LE RAINCY 172

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Monteur - electricien մը եւ electricienի աշկերտ մը: Դիմել Պ. Լ. ՃԻՆԼՐՃԵԱՆի, Impasse Gounod, L'Hay - les - Roses, (Seine):

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ Պալաս Մկրտիչեան եւ իր զաւակները Ցովհաննէս եւ Գէորգ: Ինչպէս նաեւ Ազապի Պալաեան եւ իր որդիները Ղեւոն, Խաչիկ, Լուսաբեր: Տեղեկացնել Տիկին Սիրանոյշ Սինան-եանի (Ծնեալ Թէրճանեան, երզնկացի) 31 rue de Nice, Alfortville (S.):

ԾԱԽՈՒ ՖՈՒՐԿՈՆԷԹ

Ծախու է Ֆուլկոնէթ մը, 1000 քիլօ բեռ կրելու կարողութեամբ: Citroen C. 4: Լաւ վիճակի մէջ, մօթէօռն ու անիւները նոր: Գին **180.000 ֆր.**: Հեռախօսել Taitbout 64-10:

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԴՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris IIe
Téléph. : CENtral 78-44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris XXe
Téléphone : MEN. 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ
Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ **2-28, 2-40, 3-28** եւ **1-40**

Ժերզէ եւ Էնթերլօք՝ բուրդէ կամ բամպակէ
Բամպակ՝ Côtes 2/2.

Եղանակին առաջ եւ ամենամատչելի գնողներուն, բացառիկ գիներ ու վճարման դիւրութիւններ

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678–63

Vendredi 28 Septembre 1951 Ուրբաթ 28 ՍԵՊՏԵՄԲ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6571-Նոր շրջան թիւ 1982

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ ԿԸ ԹԵԼԱԴՐԵՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Վերջերս կ'առաջարկէինք երեք ինքնաւար շրջաններու բաժնել Հայկական Արտասահմանը, արտակարգ ճիպ մը փորձելով մշակոյթի ճակատին վրայ :

Այդ ճիպին գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլար՝ ուսուցիչներ, եւ ընդհանրապէս մտաւոր ուժեր պատրաստել, երկամեայ կամ եռամեայ դասընթացքներով :

Կարելի չէ՞ նոյն ձեւով եկք մը գտնել նաեւ ազգային - քաղաքական գետնի վրայ, իբրեւ նախքայլ դէպի կեդրոնական իշխանութիւն :

Այսպէս, Հայկական Արտասահմանը կը բաժնուի երեք հիմնական ճակատներու,— 1. Արեւմտեան Եւրոպա· 2.— Միջին Արեւելք· 3.— Ամերիկա :

Եթէ այս երեք ընդարձակ շրջանները կարենան գործակցութեան ձեւ մը գտնել՝ ի նախապատեսութիւն գալիք դէպքերու, բաւական ճամբայ կտրած կ'ըլլանք :

Տարակոյս չկայ թէ այս առթիւ ալ մէջտեղ պիտի նետուին չոր գուխները, որոմ ցանելու եւ արիւն պղտորելու համար :

Դժուար չէ սանձել զանոնք, եթէ բուն զանգուածը լրջօրէն ըմբռնէ կացութեան պահանջները :

Ո՞ր առողջ, իսկապէս հայրենասէր հոսանքը պիտի փորձէր պատ քաշել այս ձեռնարկին դէմ :

Ո՞րն է այն իմաստունը, որ պիտի կրնար ուրիշ եկք ցուցնել, տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան համար :

Այսպիսի կազմակերպութիւն մը պիտի բարգաացնէր մեր վարկը ոչ միայն Մոսկուայի եւ Երեւանի, այլ եւ օրուան հզօրներուն առջեւ :

Ի՞նչ կ'արժենք այսօր, ներկայ կեդրոնախոյս, անկերպարան վիճակով :

Ո՞վ կը լսէ մեր ձայնը՝ այստեղ կամ այլուր, երբ խառնաճաղն կանչեր կ'արձակեն քառասուն, ըսէ՝ հարիւր քառասուն գլուխներ, ի սիրուս աշխարհի : Ոչ միայն բերանացի, այլեւ գրաւոր :

Կամաց - կամաց մեր դիմագիծն ալ անճանչելի պիտի դառնայ, զանազան երկիրներու մէջ :

Դէպքերը կը թելադրեն հիմնական վերաքննութիւն մը կատարել, կարճ կապելով անմիջապէս մարզանքները :

Առաջարկուած բաժանումով, եթէ կարելի ըլլար տոկուն կորիզ մը ստեղծել Ցրանասյի մէջ, Փարիզ, անոր չուրջը կը համախմբուէին Անգլիոյ, Պելժիոյ, Իտալիոյ, Զուիցերիոյ, Հիւս· Ափրիկէի ու ուրիշ հարեւան, սահմանամերձ գաղութներու ներկայացուցիչները :

Ո՞ր ազգանուէր հոսանքը պիտի չուղէր մասնակցիլ այդպիսի կազմակերպութեան մը, իբրեւ նշանաբան ունենալով սա հիմնական պահանջը — Քաղաքական եւ տնտեսական ապահովութիւն տարագիր բազմութեանց : Պաշտպանութիւն անոր ազգային չահերուն :

Եթէ այս տարրական պարտականութեան մէջ ալ պիտի անձրկինք, այնատեն աւելորդ են մեր բոլոր յաւակնութիւնները :

Նոյն մտահոգութեամբ, երկրորդ մեծ շրջանը կրնայ կազմել Միջին Արեւելքը :

Պարագաները շատ աւելի նպաստաւոր են այդ շրջանին մէջ, ուր ունինք թեմական, օրինական կազմակերպութիւններ, Ազգ· վարչութիւններով եւ ժողովներով :

Վերջերս կարելի եղաւ գործակցութիւն հաստատել Հարաւ· Ամերիկայի մէջ : Բայց Մ· Նահանգներու գաղութը կը մնայ բաժան - բաժան, իւրաքանչիւրը իր առանձին կազմակերպութիւններով :

Կը կարծենք թէ նոյնիսկ այս վիճակին մէջ, անկարելի չէ եկք մը գտնել :

Երբ երեք շրջանները այսպէս կազմակերպուին իրենք իրենց մէջ, կը մնայ միութեան գիծ մը հաստատել երեքին միջեւ, որպէսզի գործեն միեւնոյն ուղեգծով :

Պարագաները կրնան ազդել այս կամ այն շրջանին վրայ· կրնայ պատահիլ որ հաղորդակցութիւնները ալ խզուին, եղերական դէպքերու հետեւանքով :

Բայց, երեք շրջաններն ալ նախապէս համաձայնած ըլլալով, կրնան դիտնալ թէ ի՛նչպէս պիտի գործեն, այս կամ այն դէպքի ընթացքին : Կա՛մ ի՛նչ պիտի պահանջեն :

Շ·

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

ԾՈՒՌՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Կը բաւէր միայն Աստուածաշունչը յիշել երբեւ վկայարան — Հայկարան — հաստատելու համար թէ ազգերու անունը դլխագիր կը գրեն, երբ գոյական է : (Մանրատառ՝ երբ ածական է) :

Այդպէ՞ս կը գրէին «ի սկզբանէ անտի» :

Մեր պատուական ընկերը, Մ· Մ·, որ քաջածանօթ է դասական մատենագրութեան, շատ լաւ գիտէ այս պարագան : Եւ ի զուր փաստ կամ տրամաբանութիւն կը պահանջէ :

Ես փաստերը կը յիշեմ, իրեն ձգելով տրամաբանութիւնը,—

Հ· Եղ· Հիւրմիւզ կը գրէ «Ենէական»ի թարգմանութեան ուղերձին մէջ (Վենետիկ, 1845) :

— Ոչ վաստակ ի լոյս գար առանց fn ի Հայս (Հայը գլխագիր) :

Եւ այսպէս ամբողջ գրքին մէջ· — Հելլէնք, Հելլէնաց (էջ 56), Յոյնք (57), ի Յունաց (73), քաղդ ի Հելլէնս (361), Իտալաց զօրապետ (385), Լատինաց (464), Լատինք (520) եւն· :

Ղազար Փարպեցի (Պատմութիւն Հայոց, Վենետիկ, 1933).—

Ազգերու անունները գլխագիր՝ բոլոր էջերուն վրայ· —

Պարսից եւ Հայոց, Հայք եւ Պարսիկք, «իսկ զօրքն ամենայն Հայոց», Պարսկացն եւն· :

Փաւստոս Բիւզանդացի (Պատմութեան Հայոց, Վենետիկ, 1933).

Հայոց, ի Պարսս, Պարսիկք, յերկիրն Հայոց, Պարսից, Պարսկաց, Յունաց, Հրեայս, Աղուանից, զՀռնս եւայլն :

Հ· Արսէն Վ· Այտընեան (Քերականութիւն, Վիէննա, 1885).—

Իշխանն Յունաց (էջ 367), զՀրեայս (402), Հրեայք, Յունաց եւն· :

Հ· Ն· Ակինեան (Մովսէս Տաթեւացի)· —

Լատինացւոց, Ֆրանկաց, Հայոց (իր գրածներուն կամ քաղածներուն մէջ) :

Նոյն հեղինակը՝ Եղիշէի Վարդանանց պատմութեան մէջ (1936).—

Հայոց, Պարսիկներ, Հայեր, Հոռոմք, Հոռոմոց, Յունաց, Հոնաց, Պարսից : Աղուանից, Թուրքերու դէմ :

Հ· Յ· Տաշեան (Հաթեր եւ Ուրարտուք)· —

Վիրք, Իբերաց կամ Վրաց, Հայոց, Աղուանից, Հայերը, Ասորւոց եւն· :

Դարձեալ, Հայոց տարագրութեան գրքին մէջ (Թարգմանութիւն).— Հայոց, Թուրքեր, եւն· :

Հ· Յակոբ Ծ· Վ· Քօսեան (Բարձր Հայք, Բ· հատոր) —

Հայոց, Պարսից, Վրաց, Ափխազք, Լազկիք, Արաբաց, Թուրքեր եւն· :

Այս բոլորը կը քաղեմ խառն ի խուռն : Քանի մը գիրքեր թղթատելով : «Յուսարեր»ի աշխատակիցը կրնայ աւելին ժողվել, իբրեւ ուսուցիչ : Իբրեւ աւելի մեթոտիկ մարդ :

Ո՞վ խանդարեց այս շատ բնական, տրամաբանական, վաւերական կանոնը, որ ոչ միայն ազգային է, այլ եւ միջազգային :

Վ.Ա.Հէ

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

Պիտի ծանուցանենք մօտ օրէն : Մինչ այդ, կարգ մը կարճ պատմուածքներ՝ իրբեւ բերանփոխ :

Ս· ՄԻՈՒԹԵԱՆ Սեպտ· 11ի զանգատագրին առթիւ, ֆրանսական կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղելով, կ'ըսէ թէ եւրոպական բանակի պաշտպանողական հանդամանք ունի, թէ Ցրանասա կը յարգէ իր յանձնառութիւնները եւն· :

ՑՐԱՆՑԻՆ ԳԻՆԸ.— Տեղեկատու նախագրութիւնը կը հերքէ Ցրանքի արժեզրկումի մասին շրջած զրոյցները : Երեք օրէ ի վեր ոսկին կը բարձրանայ Փարիզի սակարանին մէջ : Առջի օր նափոլէոնը կ'արժէր 4460 Ցրանք, ձոյլ ոսկին՝ 557.000 (Գ· օր 549.000) : Տոլարը 399էն բարձրացաւ 403ի, զուից· Ցրանքը 92ի, պելժիականը՝ 7.35ի :

34 ԱՆՑՈՐԴՆԵՐ նուազեցան այս շաբթու, Փարիզի մէջ ճամբան քալած առեն, օդերու փոփոխութեան հետեւանքով : Մեռնողներ ալ կան :

ԻՄԱՑԻ վարչապետը, Սայիտ Նուրի փաշա, Լոնտոնի մէկ հիւանդանոցը մտաւ, դարմանուելու համար :

Անգլո-իրանական վէճը ասասկացաւ

ԱՆԳԼԻԱ ՊԻՏԻ ԴԻՄԱԴՐԷ ԹԷ ՊԻՏԻ ՀԱՄԱԿԵՐՊԻ.— ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԹՐՈՒՄԸՆԻ ԿԸ ԴԻՄԷ· — ԱՄԵՐԻԿԱ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ՉԷ ՁԻՆԵԼ ՄԻՋԱՄԱՏՈՒԹԵԱՆ.— ԻՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ ՊԱՁԹԵՑՆԵԼ ՆԱՒԹԱՀՈՐԵՐԸ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Իրանի վարչապետը ութ օր պայմանաժամ տուած է Ափատանի մէջ մնացած անգլիացի մասնագէտներուն, երկրէն հեռանալու համար : Պայմանաժամը կը լրանայ յառաջիկայ հինգշաբթի, 4 Հոկտ· :

Այս ծանրակշիռ որոշման վրայ, Անգլիոյ վարչապետը անձնական նամակ մը գրեց նախագահ Թրումընի, խնդրելով որ ուղղակի միջամտէ : Նամակը ղրկուեցաւ գահլիճին բացառիկ նիստէն առաջ, ինչ որ անգամ մը եւս կը հաստատէ տագնապին ծանրութիւնը :

Դահլիճը նիստի հրաւիրուած էր երէկ, հինգշաբթի : Լոնտոնի մէկ կը կարծեն թէ Մ· Նահանգները կրնան ազդել Իրանի վրայ, անտեսական ճնշումներ հաստատելով : Ամէն պարագայի մէջ, Անգլիոյ վարչապետը կ'ուզէ որ Մ· Նահանգները յստակօրէն պարզեն իրենց քաղաքականութիւնը : Ուրիչ խօսքով՝ Ամերիկայի բռնելիք դիրքէն կախում ունի Անգլիոյ վերջնական որոշումը :

Վարչապետը խորհրդակցութեան հրաւիրեց նաեւ Զըրչիլը եւ միւս կուսակցապետները : Աւելորդ է բացատրել թէ Անգլիա երկու սուրի մէջ մնացած է : Եթէ դիմադրէ պիտի նահանջէ միջամտութեամբ՝ կը վախցուի որ երկրորդ Քորէա մը ստեղծուի : Եթէ համակերպի, շատ ծանր պարտութիւն մը կրած պիտի ըլլայ : Ոչ միայն Իրանի, այլ եւ ամբողջ Միջին Արեւելքի մէջ, մանաւանդ որ եգիպտոսն ալ դլուխ ցցած է :

× Ինչպէս կ'երեւայ, Թէհրանի մէջ ալ կ'ըմբռնեն կացութեան ծանրութիւնը : Ամերիկեան նոր դեսպանը, Հէնտըրսըն, իր կառավարութեան հաղորդեց թէ Իրանի վարչապետը Ամերիկայի միջամտութիւնը կը խնդրէ, որպէսզի «անճահ դէպքեր» չպատահին, անգլ· մասնագէտներու վտարման առթիւ :

Անգլ· կառավարութիւնը ուժգնօրէն բողոքեց վտարման վճիռին դէմ : Այս բողոքը եւ ուրիչ պարագաներ նկատի առնուեցան նախագահ Թրումընի եւ իր ապահովութեան խորհուրդին կողմէ : Ի – բաղեկիներու կարծիքով, Մ· Նահանգները կրնան միջամտել հետեւեալ հիման վրայ· —

1· Պէտք չէ որ Անգլիա բռնութեան դիմէ, բայ ի այն պարագային երբ կը վտանգուի Անգլիացիներու կեանքը : Եթէ բռնութեան դիմեն, Մ· Միութիւնը կրնայ միջամտել հիւսիսային Իրանի մէջ :

2. Իրան պէտք է դոնէ յետաձգէ վտարման պայմանաժամը (Հոկտ· 4), որպէսզի ժամանակ շահին, միջին ճամբայ մը գտնելու համար :

Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ· Էչիսըն հաստատեց թէ վէճը «տագնապալի» կէտին հասած է : » Կ'ըսուի թէ նախագահին մասնաւոր խորհրդականը, Պ· Հէրիմըն, պատրաստ է Թէհրան վերադառնալու անմիջապէս, եթէ ամենաթեթեւ յոյս մը տեսնէ յաջողելու : Նախարարը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ, բրիտանական դեսպանին հետ տեսակցելէ վերջ·

— Պիտի չանանք օգտակար ըլլալ : Բայց կացութիւնը շատ աւելի տագնապալի է քան այն օրը երբ Պ· Հէրիմըն կը վերադառնար Թէհրանէն :

Ամերիկայի պաշտօնական շրջանակները միշտ այն յոյսն ունին թէ այս անգամ ալ ելք մը պիտի գտնուի :

ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հարաւ· Իրանի բոլոր զինուորներուն հրամայուեցաւ կազմ եւ պատրաստ ըլլալ, ի նախատեսութիւն անակնկալներու : Թէհրանի մէջ կը կարծեն թէ Անգլիա բռնութեան պիտի չդիմէ, իր հպատակներուն վտարումը արդիւնելու համար :

Թէհրանի անգլ· դեսպանը խստօրէն բողոքելով տրուած որոշման դէմ, յայտնեց արտաքին նախարարին թէ Իրան կը խախտէ Լա Հէյի Ատեանին վճիռը : Մինչ դեսպանը կը խօսէր նախարարին հետ, իր խորհրդականը Լոնտոն կը թռէր օդանաւով, կացութիւնը պարզելու համար : Կ'ըսուի թէ դեսպանը ունկնդրութիւն խնդրած է Շահէն :

× Պարսիկները Դ· օր սկսան գրաւել անգլ· մթերանոցները ուր կը գտնուին մեծաքանակ ուտելիքներ եւ դգեստներ, 1.500.000 սթերլին արժէքով : Իրանցի մասնագէտներ արդէն կը բանեցնեն անգլ· ընկերութեան ամենամեծ գտարանին ելեկտրական կայանը :

× Ցրանսայի հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ Տոքթ· Մոսաեղ որոշած է պայթեցնել քարիւղի հաստատութիւնները, եթէ օտար զօրք հանեն Իրանի մէջ : Վարչապետը այս յայտարարութիւնն ըրած է այն պահուն երբ կը խորհրդակցէր բանակի եւ ոստիկանութեան վա -

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐ

ՊՕՂՈՍ ՊԱԼՈՑԵԱՆ

Մշոյ նշանաւոր մէկ դերդաստանի զաւակներէն էր, անզուգական հայդուկ Մճոյի կրտսեր եղբայրը :

Հազիւ քսան տարեկան էր երբ հանդիպեցանք : Երկայնահասակ, բարեձեւ, կրակոտ եւ հրապուրիչ աչքերով, գեղեցիկ երիտասարդ մը՝ լաւ նշանառու, քաջամարտիկ, ընկերասէր եւ օժտուած ուրիշ բարեմասնութիւններով :

Տարրական ուսումով այդ երիտասարդը գիտէր տրամաբանել : Ունէր հեռատեսութիւն, ընտիր բնաւորութիւն եւ պերճախօսութիւն :

Զբաւ թէ ինչ պատճառով հեռացած է իր ծննդավայրէն : Այն օրերուն աւելորդ եւ անպատշաճ էին այդպիսի հարցումները :

Առաջին առթիւ տգէտ գեղջուկի տպաւորութիւն ձգեց , սակայն՝ քանի մը օրեր բաւական եղան զինք ճանչնալու եւ ամիս մը վերջ Մանապրիի մօտերը պատահած զինեալ ընդհարում մը հիմնովին փոխեց մեր կրած տպաւորութիւնը :

Պօղոս չատ լաւ կ'երգէր Քիւրտերու մարտական երգերը :

Օր մը, Աշխալէն ճամբայ ինկանք դէպի պարսկական սահմանը :

Ճամբին մէջ կային Կովկաս անցնելու մտադրութիւն ունեցողներ. պարսկահայ վաճառական մը, երկու նախկին Արմենականներ՝ Աբմ. Եկարեան եւ Տիգրան Պուլուղեան :

Վերջին երկուքը տասնոց ատրճանակներ կը տանէին Ատրպատական ծախելու :

Ճամբը ձիաւոր էր եւ ձի մըն ալ բեռցուած էր տասնոց ատրճանակներով եւ փամփուշտներով :

Ճամբը ղինուած էր անոնց տասնոցներով եւ իւրաքանչիւրը ունէր 200 փամփուշտ :

Ընտրուած էր լեռնային Ճանապարհ — կանխել Ռաշ ճամբան : Ճամբը Արաւուլի ստորոտէն պիտի անցնէր սահմանը, առանց Ճանասարի Թրքական ոստիկանական կայանը հանդիպելու :

Ճաւարը նպաստաւոր էր զաղտագողի անցնելու համար, սակայն Ճանասարի հովուական զամբրուները մտանեցին մեր անցքը : Ձիաւոր ոստիկաններ եւ Քիւրտերը կարճ պատյտ մը կատարելով կտրեցին մեր անցքը եւ կռիւն սկսաւ :

Տասնոցները կրցան կոտրել յանդգնութիւնը եւ թշնամին կառչած մնաց իր դիրքերուն :

Լուսաբացին՝ կռիւը աւելի սաստկացաւ : Մեզմէնք հարկադրուած էին ճեղքել պաշարման շրջեմը :

Պօղոս անհանգիստ էր : Քանիցս միայնակ առաջ սլացաւ եւ դիրքերէն քշեց քանի մը Քիւրտեր եւ ոստիկաններ, մինչեւ որ ապահովեց Նաեւ Ա. Եկարեանի հաւանութիւնը յարձակման համար :

Բոլորն ալ փորձառու ռազմիկներ էին, եւ վտած՝ զանազան կռիւներու եւ փոխադրական դործերու մէջ :

Իսկ Պօղոսը անմրցելի էր :

Ան կ'երգէր քրտերէն « Լօ լօ »ներ ու դիրքէ դիրք կը սլանար, ինքնաբերաբար հրամանատար դարձած ըլլալով եւ հեղինակութիւն դառնալով :

Արեւը դեռ Արաւուլի կատարը չհասած, պաշարման օղակը ճեղքուած էր, Քիւրտ մը սպանուած,— ուրիշ մըն ալ վիրաւոր կը մռնչէր :

Թշնամին հեռացած էր եւ մերթ ընդ մերթ կը կրակէր աննպատակ : Պօղոս ուրախ էր եւ կ'երգէր խանդավառ :

Նոյն օրը, կէս դիշերին հասանք Ղալասար եւ Սամսոնի կարգադրութեամբ դիշերեցինք Հ. Ց. Դաշնակցութեան զօրանոցին մէջ, ուր քանի չափ ֆետայիներ կ'ապրէին, զանազան պարտականութիւններ կատարելով, իսկ ուրիշներ ալ կուգային ու կ'անցնէին Կովկաս կամ Երկիր :

Քանի մը օր վերջ, երկուքս տեղափոխուեցանք Ղզլջայ ու զարձանք անբաժան ընկերներ , բնակելով միեւնոյն սենեակին մէջ :

Պօղոս այլեւս ուրիշ մարդ էր : Ժողովրդական բանախօս էր, կազմակերպիչ, դատաւոր եւ ամէն բան, իր շրջանի Հայերուն համար :

Ան սիրելի դարձաւ նաեւ դիւղին Պարսիկներուն, որոնք չատ պէտք ունեցան իր բարոյական օժանդակութեան :

Իսկ երբ Սօմայի Քիւրտերուն մէկ ցեղը (Թամրէ Ճանկօ) իր երկու հարիւր ձիաւորները Սալմաստի դաշտն իջեցուցեր էր կողոպտելու համար դաշտին դիւղերը, Պօղոս անհաւասար կռուի մը մէջ երեւան բերաւ հերոսի մը յատկութիւններ : Փրկեց խլուած նախիրը, աւազակախումբէն սպաննեց երեք ձիաւորներ եւ դիւղը ազատեց ստոյգ կոտորածէ եւ կողոպուտէ :

Ճիշդ է թէ կային հարիւր յիսունէ աւելի զինեալ Պարսիկներ եւ Հայեր, բայց Պօղոսն էր անճնուէր դեկավարը :

Իր համբաւը տարածուեցաւ շրջակայ դիւղերուն մէջ եւ քրտական չաճախադէպ յարձակումները միչտ ալ ձախողեցան Պօղոսի չնորհիւ, երբ կը մասնակցէր կռիւներուն :

Կոլխոզապատում

Անցած Մարտի 4ին « Պրաւդա »յում հրատարակուեց Քաղբիւրոյի անդամ եւ քարտուղար՝ Խրուչչովի յօդուածը՝ «Կոլխոզների խոշորացման եւ կոլխոզ ատաճների կառուցման մասին » : Զմոռանանք յիշեցնել, որ Խրուչչովը կոլխոզային գործերի «փայլուն» տեսաբան է եւ «Կոլխոզականների դիտութիւնների իսկական անդամ » :

Նոյն օրն իսկ, ռատիօ Մոսկուան, Խրուչչովի յօդուածը ամբողջութեամբ հաղորդեց՝ ի լուր աշխարհի :

Միջազգային մամուլը ժամանակին արձանագրեց այդ չունդալից յայտնութիւնը, գոյնզգոյն մեկնութիւններով :

Լուրի հրապարակումէն յետոյ, երբ մարդիկ սքնում էին մի քան դուրս բերել այդ առեղծուածային անակնկալից, յանկարծ «Պրաւդա»ն, որ — պէս «մոռացութեան հետեւանք», հաղորդեց թէ « Խրուչչովի յօդուած»ը պաշտօնական հանգամանք չունի եւ հրատարակում է մտերի փոխանակութեան կարգով :

Այս « ճշդում»ը, բոլորովին խառնաչփոթ վիճակ ստեղծեց : Սակայն ի՞նչ էր հետապնդում Քաղաք. Բիւրօն այս երկդիմի խաղով :

Փորձենք բանալ դաղտնիքի վարագոյրը :

Երկրի սահմաններէն թշնամին դուրս չպրտելուց յետոյ, կրեմլը ձեռնարկեց ներքին թշնամիների հետ հաշուեյարդարի նստելու դժուարին դործին :

Կոմունիստ ղեկավարները պատերազմից դուրս եկան բազմակողմանի փորձառութեամբ : Պատերազմի թոհ ու բոհի մէջ զանգուածների հոգեկան վիճակի փոխակերպումը, յայտնապէս մատնեց նրանց հակասովետ տրամադրութիւնները : Բոլշեւիկ ատերերի հանդէպ ունեցած ատելութիւնը, որ տարիներ կուտակուելով սեւ մաղձ էր դարձել՝ լուծման դատապարտուած միլիոնների հոգիների մէջ, յանկարծ պոռթկաց, եւ այն էլ յախուռն թափով : Համայնավար ատերերը չկային արդէն, բայց աւա՛ղ, ոչ յաւէտ :

Գերման բանակի բարբարոս բռնութիւններն իսկ, ղէմման եւ ոչ մի նշոյլ չներշնչեցին ռուս եւ ուկրայնի դիւղացուն : Ընդհակառակն, նրանց հետ դործակցեցին նրանք, աշխատեցին : Եւ մոմիկի՝ թողնելով իրենց տունուտեղը, նահանջեցին, վախան դէպի արեւմուտք, փրկուելու համար բոլշեւիկ տիտանների տեւական բռնութիւններից ու սարկական վիճակից :

Պատերազմի օրերին, կոլխոզնիկ դիւղացիները չօգնեցին կարմիր բանակին, ընդհակառակն , օգտագործելով յարմար առիթները, ըմբոստացան, ապստամբութեան դրօշ պարզեցին, կազմեցին ապստամբութեան խմբեր : Եւ այս երեւոյթը այնքան տարածուեց, որ նոյնիսկ Զեկայի «որս — կան » վոհմակները չկարողացան նրանց առաջն առնել :

Ճակատագրական օրեր էին : Բայց, համայնավարները իրենց գործը չատ լաւ գիտեն : Իրենց դաղտնի ու յայտնի գործակալների միջոցով հաշուի առան ըմբոստ դիւղերն ու դիւղացիները : Պատիժները անօրինել չէին կարող, սպասում էին « լաւագոյն օրերին » :

Այդ բարեբաստիկ օրերը նրանց համար, պատերազմից յետոյ պիտի դային :

Պատերազմի ընթացքը փոխուեց յանկարծ : Ռուսաստանն սկսաւ ազատագրուել դրաման զօրքերից :

Դեռ որոտում էին ռումբերը, դեռ վառօդի հոտ էր բուրում տափաստաններից, ամենազօր Զեկան գործի անցաւ : Այս անգամ անհատական պատիժները չատ մանր գործեր էին, եւ Զեկան նրանցով զբաղելու ոչ ժամանակ ունէր, ոչ էլ իրեն վայել էր դտնում : Շատ տեղերում կոլխոզի « ընկերական դատարան »ներն էին դատում թշնամու հետ գործակցած անհատներին :

Զեկան զբաղած էր մեծ խնդիրներով : Գիւղեր, ամբողջ շրջաններ, ինքնավար մարզեր ու հանրապետութիւններ պէտք էր պատժուէին : Ուստի համար դաղտնիք է՝ Վոլգայի Գերմանացիների, Խրիմի Թաթարների, Կալմիկների, Չիչէննների , Ինդուշների եւ ուրիշ լեռնական ժողովրդների եւ դերական վախճանը : Կար ժամանակ, որ դրանք՝ բոլորն էլ Սովետ. Միութեան Ստալինեան եղբայրական ընտանիքի անդամներ էին : Իսկ հիմա.. Ոչ Ստալինեան « ամենամարդկային » սահմանադրութեան մէջ է նրանց անունը յիշուած, ոչ էլ սովետական քարոզիչների վրայ :

Դրանով ամէն ինչ չվերջացաւ : Քանի – քանի դիւղեր ու դիւղախմբեր, շրջաններ ու սահմանային գօտիներ տեղահանուեցան մինչեւ վերջին չունչը ու քչուեցան... ով գիտէ ուր :

Այդպիսով փոչիացան, հողմացրիւ եղան դիւղեր ու շրջաններ, մարզեր ու հանրապետութիւններ, ցեղեր ու ժողովուրդներ, աշխարհից անլուր, առանց չունդալից լուրերի եւ բողոքի ցոյցերի : Բայց անկարելի էր ոչնչացնել դրաւեալ շրջանների ամբողջ բնակչութիւնը : Հարկ էր « վերակառուցանել » : Այդպիսի «վերակառուցումների » չատ է տեսել սովետական ժողովուրդը :

Գիւղացիական հարցը Ռուսաստանում, միչտ էլ եղել է անլուծելի մի Գորդեան հանդոյց :

Ոչ ճորտատիրութիւնը վերացնող ցարական բարենորոգումները, , ոչ յեղափոխութեան օրերի՝ բոլշեւիկեան կեղծ խոստումներն ու անապարձ հրամանադրերը եւ ոչ էլ նրանց տեւական «վերակառուցումները» , չկարողացան լուծել այդ ահաւոր թնճուկը :

Պէտք է արդար լինել ասելու, որ մարդկային պատմութեան ընթացքին, եւ ոչ մի իշխանութիւն կամ բռնապետ, այնքան դաժանօրէն չի կեղեքել ու չահագործել դիւղացիներին, ինչպէս բոլշեւիկները : Բաւական է յիշատակել, որ դիւղացին իր արտադրած մթերքների եւ ապրանքների կէսից աւելին պարտաւոր է « վաճառել » պետութեան : Ամօթ է նոյնիսկ այդ կողոպուտը վաճառականութիւն կոչել, որովհետեւ պետութիւնը այդ նոյն ապրանքներն ու մթերքները վաճառում է շուկայում 10 — 20 անգամ աուղ, միեւնոյն դիւղացուն եւ նրա եղբայր բանուորին :

Կոլխոզային այդ համատարած երկրում տարուէ տարի նուազում է դիւղատնտեսական մթերքների արտադրութիւնը : Չնայած ցանքսերի տարածութեան ընդարձակման, բերքը գնալով ընկնում է : Բոլշեւիկները չատ լաւ գիտեն այդ բանը եւ իրենց յանցանքը ծածկելու համար , տոկոսներով են խօսում , առ հասարակ : Ցանքսերի տարածութիւնն ասում են թիւերով, դա դաղտնիք չէ : Իսկ բերքի քանակը, իբր թէ, դաղտնիք է եւ դրա համար էլ այնքան վերացական տոկոսներով են յայտնում, որ սառնան իսկ բան չի հասկանայ :

Բոլշեւիկեան յեղափոխութիւնից յետոյ եղած ամենամեծ վերակառուցումը 1929 — 1930ի կոլխոզային կարգուսարքի հաստատումն էր : Այդ վերակառուցումը չատ սուղ արժեց : Միայն Ուկրայնայի հացաչատ տափաստաններում, աւելի քան 5 միլիոն դիւղացիներ սովամահ եղան, առանց հաշուելու աքսորն ու կոտորածը եւ նիւթական վիթխարի կորուստները :

Առաջին վերակառուցումից տարիներ անցան, սակայն երկրի տնտեսութիւնը՝ դէպի լաւը գնալու եւ ոչ մի նախանշան ցոյց չտուեց :

Վրայ հասաւ երկրորդ աշխարհամարտը եւ տակնուվրայ արեց նոր վերակառուցման ամէն հաշիւ ու ծրագիր :

Պատերազմը վերջացաւ, երկիրը խաղաղեցաւ : Ուրեմն, պէտք էր մի նոր վերակառուցում : Եւ ահա, մենք ականատես չէ, բայց ականջալուր ենք լինում այդպիսի վերակառուցման :

Թէ ե՞րբ է սկսուել այս վերակառուցումը, ոչ ոք չգիտէ : Մորհրդային անցուդարձի մասնագէտներն իսկ, այդ մասին լուռ էին, մինչեւ Խրուչչովի հանդէս գալը :

Մեր ձեռքի տակ եղած միակ աղբիւրը, Հայ. Կոմկուսի քարտուղար Գր. Արուխինովի զեկուցումն է, կարդացուած 15րդ համագումարում , 1951ի Մարտի երկրորդ կէսին Երեւանում :

Ըստ այդ զեկուցման, կոլխոզների վերակառուցումը մեր հայրենիքում սկսուել է չատ վաղուց : Նա դրում է.—

« Հաշուետու ժամանակաշրջանում **(1948 — 1951.** Գ.) տեղի էր ունենում կոլխոզների յետագոյ կազմակերպական — տնտեսական ամրապնդում : Այս գործում մեծ նշանակութիւն է ստացնում կոլխոզների խոշորացումը» :

... « Խոշորացման հետեւանքով, կոլխոզների թիւը՝ **1948** թուականին եղած **1043**ից **1950** թուականի վերջին դարձաւ **666**»? (Սով. Գրակ. եւ Ար. ուեստ. 1950, Ապրիլ , էջ 31) :

Ուրեմն, Խրուչչովի այդքան չունդալից յօդուածը ոչ այլ ինչ էր, եթէ ոչ՝ ինչպէս ասում է առածը, « ճաշից յետոյ մանանեխ » :

Խրուչչովը պահանջում է արմատական վերակառուցման ենթարկել, բազմիցս վերակառուցուած կոլխոզային դիւղը :

Փոքր կոլխոզները միացնել, կառուցանել նոր եւ բարեկարգ կոլխոզային աւաններ : Մի քանի

ՏՈՄՍԵՐ

Եկեղեցասէրը

Աղջին ամէնէն երեւելի զաւակներէն մէկն է։ Թերեւս, ամէնէն երեւելին, քանի որ իր ամբողջ էութեամբ նոյնացած է ազգերքի մեծագոյն ու - ժին հետ ։

Ընդհանրապէս կարճահասակ է, եպիսկոպո - սավայել որովայնով ու ճաղատ։ Շատ նշանակա- լից է որ սլացիկ հասակով, բանասեղծի փորով ու յորդառատ մազերով մարդիկ եկեղեցական գոր - ծերէ քան չեն հասկնար ։

Երբեմն, հարուստ վաճառական է, կամ, առ- նուազն, « բեռը կապած » մէկը։ Վրան - գլուխը խնամուած։ Ցայտնի է որ իր փափկասուն կէսը նորելուկներէն չէ ։

Եկեղեցասէրին փողկապը չողչողուն գոյներ չունի եւ յաճախ սեւի կը զարնէ որովհետեւ բազ- մերանգ փողկապը իր ղէրքին չի վայլեր ։

Ժամկոչին, յուսարարին եւ տէր պապաներուն համար «էֆէնտի» է ան, որովհետեւ «պարոն»ը անկուտներուն կ'ըսեն ։

Խառնուածքով պահպանողական է, այսինքն չախոյժիր « սա Դաշնակներէն որոնք, քիչ կը մը- նայ, աշխարհականներուն պատարագ ընել պիտի տան՝ սարկաւագուհիներով » ։

Աւելորդ է ըսել, որ թաղական է եւ ամէն կի- րակի առտու ժամուն դուռը։ Տեսնելու էք զինքը երբ « Քրիստոս ի մէջ մեր»էն եաք, պնակ կը պտտցնէ ։

— Աղքատաց պնա՛կն է, անտես մի՛ առնէք , չէ՛ն եւ պայծառ մնաք ...

Անունը սովորաբար կ'ըլլայ Յակոբ, Թադէոս, Մկրտիչ կամ Գրիգոր ։

Մինչեւ հիմա խմացուած չէ որ Աբշալիր մը, Գուրգէն մը, Աշոտ մը, Ժիրայր մը կամ Հրայր մը թաղական էֆէնտի ըլլան ։

Իր փառքին գագաթնակէտին հասած է այն կիրակին երբ պատարագուոր եպիսկոպոսը իրեն պիտի երթայ ճաչելու ։

եռայարկ բնակելի չէնքեր, տասնեակ բնակարան- ներով։ Նորակառոյց աւանի մէջտեղը լինելու է հրապարակ, Առաջնորդի արձանով միասին։ Հրա- պարակի չուրջ՝ ակումբ, բուժարան, լողարան, ճաշարան եւ այլ հանրային չէնքեր ։

Բայց այս « բարիքների » հետ մէկտեղ, պի - տի կրճատուի կոլխոզնիկի տնամերձ հողը, 1/4 հեկտարից, դառնայ 1/10 հեկտար։

Ահա այն հիմնական խնդիրները, որոնց մասին շատ մանրամասն եւ մասնագիտօրէն կանգ էր ա- ռել Խրուշչովը իր յօդուածում ։

Թէեւ « Պրաւդա»ն յայտարարեց, որ Խրուշ - չովի յօդուածը տալում է «մտքերի փոխանակու- թեան կարգով»։ բայց, մինչեւ օրս այդ խնդիրն արձարծողներ չեղան վաստօրէն ։

Վերակառուցման այդ ողբերգութիւնը, օրէն- քի կարգ անցած, կիրառւում է անձայրածիր սո- վետական երկրում, ինչպէս եւ մեր հայրենիքում։

Արժէ առանձին խօսել այդ մասին ։

ԳԵՐՈՒՆԵԱՆ

— Սրբազանը վաղը մեզի է ... Սանկ աղուոր «միտինգ տոլմասը» մը դրէք ..., պատուիրած է իր տիկնոջ եւ սպասուհիին, օր մը առաջ ։

Իր հիւրանոցին պատերը զարդարուած են վերջին 40—50 տարիներու կաթողիկոսներուն եւ պատրիարքներուն նկարներով։ Ամէն մէկը վան Տայք մը, Բիւզէնս մը, Տըլաքռուա մը կ'արժէ ։

Զարդացած մէկը չէ, բայց կրնայ չուրերու պէս կարդալ «Հասկ»ը, «Սիոն»ը, «Կոչնակ»ը ։

Հետաքրքրական տեսակէտներ ունի եկեղե - ցական խնդիրներու մասին։ Եպիսկոպոսին մէկը հաւատացուցեր է իրեն թէ « հայ ազգը իր եկեղե- ցիին չնորհիւ ապրած է»։ Այդ հանգամանքն չի չեզիր ու երբ չար լեզու մը յանդգնի ըսելու թէ՝ « հայ ազգը իր եկեղեցիին պատճառաւ, այս վի - ճակին հասաւ », նիւթը կը փոխէ ։

Համաձայն չէ որ կուսակրօնութիւնը չնչուի, բայց իր հաւանութիւնը տալու պատրաստ է եթէ « Ամենայն Հայոց»ը այդ իմաստով հրաման մը արձակէ ։

Արիւնը գլուխը կը ցատկէ երբ անհաւատ մը « Հայրենիք »ը զրպանը ժամուն դռնէն ներս կը մտնէ։ Բայց առարկութիւն չունի կարմիր շոր - թունքներուն դէմ ։

Եւ սակայն, մեր եկեղեցասէրը բարեմիտ ու չնորհքով մարդ է։ Տասն անգամ աւելի կ'արժէ քան չատ մը վեղարաւորներ որոնց համար Հա - յաստանեայց Առաքելական եկեղեցին ուրիշ բան չէ եթէ ոչ կրկէս մը... մութ խաղեր սարքելու հա - մար ։

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԿՈՉ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒՆ

Անշուշտ դուք ալ ամէն օր կը տեսնէք թէ ձուլման վտանգը հետզհետէ աւելի կը սաստկա - նայ հայ տղուն եւ աղջկան համար ։

Հայ երիտասարդը մոռցած է իր մայրենի լե - զուն որ օտար կը թուի իրեն։ Ան հոգեպէս փարած է օտարին, հաճոյք չզգար հայկական չրջանակէ։ Բազմաթիւ են անոնք որ օտարի հետ կ'ամուսնա- նան, կամ իրենց ժամանակը պարապահներու եւ արձարանքներու մէջ կ'անցընեն։ Եւ այսպէսով օ - տարութիւնը չուտով պիտի կլանէ իրենց սիրտն ու ոգին։

Հայ ծնողներ, եթէ կ'ուզէք փրկել ձեր զա - ւակները, տալ անոնց հայեցի դաստիարակութիւն, ղրկեցէք մեզի անվարան։ Մենք սիրել պիտի տանք մեր 'սքանչելի լեզուն, մշակոյթը, երգը, մեր անցեալ եւ ներկայ պատմութիւնը ։ Պիտի աչխա- տինք փրկել ձեր զաւակներն ալ, ինչպէս փրկե - ցինք չատերը։ Ղրկեցէք մեզ քանի ուշ չէ ։ Անոնք մեր մէջ պիտի գտնեն հարազատ ու ջերմ մթնո - լորտ մը, առանց զաւանանքի եւ սեռի խտրու - թեան, 14 տարեկանէ սկսեալ ։

Մեր դռները բաց են բոլորին առջեւ ։

Հաւաքոյթները տեղի կ'ունենան ամէն երեք - չաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Place d'Europeի սրահը։

Հ · Յ · Դ · Նոր Սերունդի մասնաճիւղ

ԿԱՐԴԱՑ�էՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
« Ց Ա Ռ Ա Ջ » Ը

Գաղութէ գաղութ

ՏՒՐՈՒՆԻ.— Սեպտեմբեր 20ին Հալէպի մէջ մեռած է Բժ · Գր · Կարապետեան, Իրաքի վաղեմի ընկերներէն էր։ Մանրամասնութիւնները յաջոր - դով ։

⚔ Գահիրէի մէջ մեռած է Տիկին Ղ · Բոլատ , Սեպտեմբեր 21ին։ Այրին էր հին ողբացեալ ըն - կերներէն Ղազար Բոլատի։ Տիկինը ունեցած է հանրային բեղուն գործունէութիւն ։

⚔ Օգոստոս 30ին Նիւ Ճըրսի մէջ (Մ · Նա - հանդներ) յանկարծամահ եղած է Պ · Վարդան Կա- բապետեան, Համալսարանական Հայր · Միու - թեան հիմնադիրն ու առենապետը։ Մնած էր վան ուր իր նախնական կրթութիւնը ստացաւ ամե - րիկեան վարժարանին մէջ։ Գացած էր Ամերիկա 1917ին եւ հետեւած զինուորական ուսումնարանի։ Ունէր նիւթական փայլուն վիճակ։ Անգամ եղած էր Հայկ · Դաշի Ճանճախումբին։ Երբեք չէ ղլացած իր նիւթական եւ բարոյական օժանդակութիւնը ազգային ձեռնարկներու ։

ՊՈՍԹՐՆԻ Հ · Ե · Դ · ԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Քէմ - փին բացումը տեղի ունեցած է ի ներկայութեան խուռն բազմութեան մը։ Ճառեր խօսած են ընկեր Ճօն Ուլիկեան՝ յանուն Հ · Ե · Դ · կեդր · վարչու - թեան, Տիկ · Ա · Կարապետեան՝ ՀՕՄի կողմէ, որ 500 տոլար նուիրած է, ընկեր Ցովհ · Ցովհաննէս - եան։ Խօսած է նաեւ Ֆրանքլինի քաղաքապետա - կան խորհուրդի նախագահ Մըք Կրկկի եւ դոհու- նակութիւն յայտնած է Քէմփի օրինակելի յա - ռաջդիմութեան համար։ Զանազան նուէրներէ պո - յացած է 4300 տոլար։ Ընկեր Ալեք Փիլիպոսեան Քալիֆորնիայէն նուիրած է 500 տոլար Հ · Ե · Դ · Քէմփի բացման առթիւ չնորհաւորելով կեդր.կո- միտէն ։

ՌՈՆԻԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԸ

Խնամակալութեամբ Փարիզի Հայոց եկեղեց- ւոյ՝ Ռոնի սու Պուայի հայկ · դպրոցին առաջին աշակերտները, սկսած են արդէն հայերէն դրել - կարդալ ու խօսիլ ։

Ուսուցչութիւնը կը կատարէ Հ · ԲԱԳՐԱՏՈՒ- ՆԻ, ուղղելով նաեւ աշակերտներուն յոռի հնչո - ւմները ։

Կը խնդրուի Ռոնիի եւ շրջակայքի բոլոր հայ ծնողքներէն անյապաղ արձանագրել տալ իրենց զաւակները հինգշաբթի կէսօրէ վերջ, եկեղեցւոյ հրապարակին դիմացը՝ Café du Commerceի վեր - նայարկը ։

Հոկտեմբերը հասաւ, ամէն օր վերադարձաւ եւ ահա դպրոցական տարեշրջանը որ կը սկսի · ո՞ր օրուան կը սպասեն ոմանք — երբ Ֆրանսացի տիկին մը փութացած է դայ իր երկու հայ զաւակ- ներուն հետ՝ ինձ անդամ հայերէն խօսիլ ու դրել կարդալ սորվելու... Թող օրինակ ըլլայ այս Ֆը - րանսուհին մեր սա անփոյթ ու այլասերման հա - կամէտ կարգ մը մայրերուն... եւ հայրերուն ալ։

Դպրոցին կայանը.— Église de Rosny, 116, 118, 121, եւ 143 թիւ օթօպուսներով ։

⚔ Օրուան մէջ աշխատող չափահասներուն հա- մար ալ դիւերային դասընթացք նոյն օրը ժամը մինչեւ 23։ Արձանագրութեան համար անցնիլ դա- սավայրէն ժամը 19.30էն առաջ ։

Հ ·

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (26)

Ա Ն Օ Թ Ի Է Ի

Գրեց՝ Գ · ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ուզում էի ոտքի ելլել եւ չէի կարողանում։ Ուզեցի պոռալ, սակայն ուռած կոկորդից միայն խռպոտ ձայն դուրս եկաւ։

Ջերմի մէջ էի, քրտինքը հոսում էր ճակատի- ցըս։Ջորս կողմս մարդ չկար, ծերուկը չքացել էր։ Պառկած էի պարապ, նոր չնուող տան կրի, սղո- ցուքի խառն ցեխի մէջ։

Երկուշաբթի էր, այդ լաւ էի յիշում։ Ցիշում էի նոյնպէս թէ այս առաւօտ կանուխ պիտի գնայի Սիտրօէն, գործ փնտռելու։ Մեծ ջանք գործ դրի ոտքի ելլելու, սակայն միայն ծունկերիս վրայ կարողացայ մնալ։

Սողալով առաջացայ խոհանոց։ Իմ երազն էր բարձրանալ օճախի վրայ, այնտեղ չոր էր։ Հա - սայ օճախին, վրան բարձրանալու ուժս չբաւեց, ընկայ եւ վիրաւորեցի արմուկս։ Վայրկենական ցաւը յստակօրէն եւ ուժգնօրէն լուսաւորեց դի - տակցութիւնս եւ այն ժամանակ հասկացայ թէ ա- նել վիճակի մը մատնուած եմ։

Հիմա անկարող էի ինքս ինձ օգնելու ...

Պառկեցայ մէջքիս վրայ եւ սկսայ սպասել ։

Ինչ որ սառն եւ անսահմանօրէն ծանր բան սահեցաւ ձեռքիս վրայ, դժուարաւ դարձրի գլուխս եւ տեսայ կատուի մեծութեամբ մկնէ առնէտ։ Զզուելի կենդանին առանց քաշուելու ձեռքիս վը- րայից անցաւ փորիս վրայ։ Դողացի ամբողջ մարմնով ու վախից գոռացի։ Առնէտը չսպասելով նման բանի, դանդաղօրէն իջաւ ու անյայտացաւ։ Գոռոցը մէջս կամք արթնացրեց ։

Սպասելը անօգուտ էր։ — Դուրս սողալ փո - ղոց, մտածեցի, մարդիկ կը տեսնեն եւ կ'ազատեն, ցանկութիւն չունէի մեռնելու այստեղ անփառու- նակ։ Սկսայ սողալ, սակայն ճամբան կորցրի ։ Մոռացել էի թէ որ կողմն է փողոցը։ Ուժասպառ, յոգնաբեկ, պատառոտած ու ապականած հա - յոցնաբերով չարունակեցի ճամբայ փնտռել ։ Ջայրոյթից կրծոտում էի բռունցքներս։ Ուզում էի ցաւ պատճառել ինձ, որ կարողանամ պահել, ինձանից խուսափելու պատրաստ դիտակցութիւ - նըս... Շրջապատս հեռանում էր ինձանից, ընկ- նում էի ինչ որ անուշ չդոյութեան մէջ։ Հակա - ռակ այդ երանաւէտ վիճակին, բնազդօրէն պայ- քարում էի։ Սակայն ուժերս բաւական չէին դի - մանալու համար ...

Անկիւնից յանկարծ դուրս եկաւ հնավաճառը, ձեռքերի մէջ բռնած ղրամը ։

— Ահա առէք, գոռում էր նա, դուք մոռացել էք ինձ մօտ հաղար ֆրանք, հազար։ Եկել եմ ա- տամնաբոյժի հետ, նա կը քաշի ձեր ատամները, դուք խոստացաք, դուք ինձ չէք խաբի, դուք ազ- նիւ մարդ էք ։

Ատամնաբոյժը մօտենում է ինձ, ձեռքին աք- ցան, իսկ դլուխը առնէտի ։

Նա խաղում է աքցանի հետ, ուզում է խօթել բերանս, սակայն ես դիմադրում եմ ։

— Օգնեցէք, կանչում եմ, օգնեցէք, մի՞թէ տիեզերքում ոչ ոք չկայ, որ լսի ինձ, օհ Աստ - ուած իմ ...

Ցանկարծ լսում եմ ծանօթ քաղցքի չար - ժում։ Վրաս հակել է մայրս։ Իր բարի, կապոյտ աչքերը, լեցուած են արցունքով եւ նա պնդում է ։

—Զաւակս, խաղաղիր, տեսնում ես, քեզ հետ եմ, քեզ չեմ թողնի մենակ ։

— Մայրիկ, ասում եմ, կուլ տալով արցունք- ները, մայրիկ, այդ դո՞ւ ես։

Երկու ղոյդ ուժեղ ձեռքեր բռնում են ոտքերս եւ ձեռքերս եւ տանում են ինչ որ տեղ ...

(Վերջ) Թարգմ · Ա · Ի ·

ՄԱՆՕԹ.— Հեղինակը՝ Գէորգի Եւանգուլով (ծագումով Հայ՝ Գէորգ Եւանգուլեան) այս վի - պակը գրած է 1928ին։ Տպուած է տարիներ առաջ Փարիզի ռուսերէն «Սավրեմեննիկ Զապեսկի » ամսագրին մէջ ։

ՍՏԱՑՈՂԻ

ՀԱՅԱՐԵՆԻՔ ԱՄՍԱԳԻՐ, 29րդ տարի թիւ 8 (307), 1951 Օգոստոս։ Ճոխ եւ այլազան բովանդակու - թեամբ — դրական, պատմական եւն ։: Տարեկան բաժնեգին 8 տոլար։ Հասցէ.— 212 Stuart St. Bos- ton, Mass. (U. S. A.):

ՅԱՑԳԱԼՈՑՍ, պարբերագիրք դրականութեան եւ դեղարուեստի, խմբագիր՝ Արմենակ Պլէզիկ - ճեան։ Գին 50 լիր · դահեկան ։Հասցէ · —Imprime- rie Sarkissian, Beyrouth, (Liban) :

ըիչներուն հետ: Հետեւեալ որոշումները տրուած են այդ ժողովին մէջ.— 1. Ապահովել Խուզիստանի նահանգին գինուորական պաշտպանութիւնը որ եւ է արտաքին յարձակման դէմ.— 2. Կանխել որ եւ է անկարգութիւն՝ Ապատանի 350 Անգլիացիներուն կողմէ :

✕ Լոնտոնի թերթերը ամէն օր կը յիշեցնեն թէ վարչապետը՝ Պ. Էթլի, խոստացած էր չպարպել Ապատանը: Առջի օր թերթ մը նորէն կ'ազդարարէր.— « Ամենամեծ դաւաճանութիւնը պիտի ըլլայ, եթէ վարչապետը չկատարէ այս խոստումը»: Ուրիշ թերթեր ալ դիտել կուտան թէ վարչապետը քաղաքական անձնասպանութիւն գործած պիտի ըլլայ, եթէ կորսնցնէ Ապատանը, երեսփ. ընտրութեանց նախօրեակին :

Երեք Մեծերու եւ Իտալիա

Սեպտ. 26ին հրատարակուեցաւ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու միացեալ յայտարարութիւնը, որով երեք պետութիւնները պատրաստակամութիւն կը յայտնեն վերցնելու Իտալիոյ հաշտութեան դաշնագրին մէջ հաստատուած սահմանափակումները եւ խորութիւնները: Միեւնոյն առեն հրատարակուեցաւ վեկոյց մը որ կը բաղկանայ 800 բառերէ եւ կը պարունակէ Իտալիոյ վարչապետին եռօրեայ խօսակցութեանց արդիւնքը, Ուշինկթընի մէջ: Զեկոյցը կ'ըսէ թէ Պ. Տէ Կասփերի եւ Պ. Էչիսըն որոշեցին որ երկու ազգերը իրենց ամբողջ կորովը տրամադրեն խաղաղութիւնը ապահովելու : Ցետոյ կ'աւելցնէ .—

1. Իտալիոյ վարչապետը խոստացաւ լիակատար գործակցութիւն, ապահովելու համար արեւմտեան Գերմանիոյ մասնակցութիւնը՝ Ատլանտեան պաշտպանութեան ուժերուն : — 2. Երկուքէն ալ համաձայն են թէ Թրիէսթէի հարցին լուծումը մնձապէս պիտի զօրացնէ արեւմտեան եւ եւրոպայի միութիւնը: Հարցին լուծման առեն պիտի յարգուին Իտալիոյ օրինաւոր տենչերը .— 3. Մ. Նահանգները պիտի օգնեն, որպէսզի Իտալիա նախապատուութիւն վայելէ, իր ելեկտրական ուժը եւ պղպեղի արտադրութիւնը աւելցնելու համար.— 4. Մ. Նահանգները պիտի գործակցին միւս պետութեանց հետ, լուծելու համար Իտալիոյ խճողեալ բնակչութեան հարցը, միջազգային կազմակերպութեան մը միջոցաւ.— 5. Մ. Նահանգները պիտի ջանան գինուորական ապսպրանքներ տալ Իտալական գործարաններու , մանաւանդ անոնց որ անգործութեան դատապարտուած են երկար առեն է ի վեր :

Երեք Մեծերու յայտարարութիւնը կը խոստանայ ջնջել գինուորական ուժի սահմանափակումները, ինչպէս հաղորդած էինք երէկ :

✕ Նախագահ Թրումըն յայտարարեց թէ «ուրիշ միջոցներ պէտք է գտնել, եթէ Խ. Միութիւնը չարունակէ մերժել Իտալիոյ մուտքը ՄԱԿի մէջ: Մ. Նահանգները պիտի աշխատին վերահաստատել Իտալիոյ բոլոր իրաւունքները իբրեւ ազատ ազգ, վերաքննելով անոր հաշտութեան դաշնագիրը, որ իր ներկայ վիճակին մէջ հաւասար իրաւունքներ չի տար այդ երկրին »:

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ թագաւորին վիճակը անձկութիւն կրնայ պատճառել դեռ 8—10 օր, համաձայն վերջին տեղեկագրին: Այս պատճառով, էլիզապէթ իշխանուհին յետաձգեց դէպի Քանատա ճամբորդութիւնը :

ՔՈՐինԱՑի մէջ օդանաւային կատաղի կռիւ մը տեղի ունեցաւ: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ 14 կարմիր օդանաւեր խորտակուեցան, իսկ դաշնակիցներու սաւառնակները վերադարձան անվնաս: Զինադադարի բանակցութիւնները չեն վերսկսած տակաւին: — Դաշնակիցները ձմեռնային պատերազմի մը կը պատրաստուին :

ԱՐԵՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ խորհրդարանը մօտերս պիտի քննէ արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետին առաջարկը՝ երեսփ. ընտրութեանց մասին: Գլխաւոր հոսանքները համաձայն են որ ընտրութիւնները կատարուին ամբողջ Գերմանիոյ մէջ, Դաշնակիցներու վերակացութեամբ :

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ թոշակը պիտի աւելցնեն 12 առ հարիւր, ինչ որ կը նշանակէ 135 միլիառ ֆրանքի նոր ծախք մը: Պաշտօնեաները գոհ չեն :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ.— կարապետ Մուրատեան (18 տարեկան) չահած է Լիբանանի հեծանիւով չրջագաղբը 14 ժամ 11 վայրկեան 19 երկվայրկեանէն: Մրցումը տեւած է երեք օր վեց հանգրուաններով: Միւս չորս մրցակիցներն ալ Հայեր են :

✕ Կափամարիկ Հրանտ Ղազարեան յաղթականն ելած է հրշէջ Ֆարիս Զէյտանի դէմ: Ֆարիի պարտութիւնը առիթ տուած է մեծ իրարանգումի եւ ոստիկանական միջամտութեան :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13)

ԾԱՌԱՉի տարածման համար

Պրիւքսէլէն Տէր եւ Տիկ. Ց. Ճէմարտախօսեան 3000 ֆրանք կը նուիրեն իրենց խմբագրատան այցելութեան առթիւ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Վիէնի կոմիտէին կողմէ, այս չաբաթ ժամը 20.30ին, «Համօ Օհանեան» ակումբին մէջ: Նոյն առեն պիտի կատարուի դաշտահանդէսին առթիւ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը որ յետաձգուած էր : Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՇԱՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԳԻՆԵՋՕՆԸ, ի պատիւ ծնողներու եւ ուսուցիչներու, իր դասընթացքի վերջաբացման առթիւ, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Վիրոֆլէյի ծանօթ սրահին մէջ:

Կը հրաւիրուին ծնողներն ու բարեկամները եւ կեդր. վարչութեան ու Շրջ. վարչութեան անդամները: Մուտքը ազատ է

Փոն տը Սէվռէն հանրակառք, իջնել Grace de Dieux , Viroflay :

ՅԵՐԵԿՈՑԹ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Առնուվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Կռուվարենց » մասնաճիւղի կողմէ, այս կիրակի ժամը 15.30ին Սալ Կամմանի մէջ :

Կը ներկայացուի ծիծաղաշարժ վաւերտ մը՝
« ՓՈՔՈՐԻԿ »

Ժամը 18էն վերջ եւրոպական պարեր: Նուագախումբ GIOVANELLI:

Gare du Nordէն չոգեկառք ժամը 14.30ին կամ հանրակառք՝ Porte de la Chapelleէն:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՍԱԿԻ

Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն ցաւակցութիւնները կը յայտնէ տարաբախտ ԿԱՐՊԻՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ այրի Տիկ. Բարուհի Փափազեանի եւ Շ. Նարդունեի, ինչպէս նաեւ ընկեր Աչիկ Մկրտիչեանի, Պ. Պետիկեանի եւ իրենց պարագաներուն ՑԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ: Փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ 1000 ֆրանք «Հայ-Բոյժ»ի Փոնտին: 1000 ֆրանք Ֆ. Կ. Խաչի տեղական մասնաճիւղին եւ 1000 Ֆր. ալ Վեթ. Փոնտին :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ

Պոմոնի Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցը կը վերաբացուի 4 Հոկտեմբերին, եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

Վիէն.— Կապոյտ Խաչի երեք դպրոցները կը վերաբացուին Հոկտ. առաջին չաբթուն: Կը պաշտօնավարէ Օր. Ն. ՄԱՐԴԱՐԵԱՆ (նոր հասած Սուրիայէն): Ժամերու եւ օրերու մանրամասնութիւնները տեղին վրայ առանձին ազդերով :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ.— ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապոյտ Խաչի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ. 4ին, հինգշաբթի, ուսուցչուհիներէ ՏԻԿ. ՄԱՆՈՒՇ ՇԱՄԻՐԵԱՆի: Արձանագրութեանց համար դիմել ամէն հինգշաբթի Ա.Հարոնեան Ակումբ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ.— Իսկի Խրմեան վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտ. 4ին: Կը դասաւանդէ Տիկին ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԲԱԼՈՒԵԱՆ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ . — Վալպարէյի (Մարսէյլ) դպրոցը կը վերաբացուի հոկտ. 1ին նոր պայմաններով: Արձանագրութեան համար ծնողքներէն կը խնդրուի դիմել Պ. ԱՍՏԻԿ ԱՇՃԵԱՆի, ամէն իրիկուն ժամը 5—7: Կը պաշտօնավարէ Պ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ :

ՎԱՐԱԳԱՑ ԽԱՉԻ ՏՕՆԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, հանդիսաւոր պատարագ եւ մատաղօրհնութիւն: Հոգեհանգիստ Խրիմեան Հայրիկի յիշատակին: Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ ԱՐՏԱԻԱԶԴ արք. :

Կարելի է ճաշը միասին տանիլ եւ ճաշել եկեղեցւոյ խորհրդարանը :

Շոգեկառք.— Gare du Nordէն ժամը 8.37, 9.55, 10.10 եւ 10.50:

ԴԵՐՁԱԿԻ

Աչակերտ կամ աչակերտուհի մը կը փնտռուի : Դիմել Պ. Փափազեանի, 10 rue Levis, Paris (17) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Կապոյտ Խաչի Պոմոնի (Մարսէյլ) վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ընդունած է Տէր եւ Տիկ. Գործակալներէ 1000 Ֆր. իրենց զաւակաց մոմանութեան առթիւ: Նաեւ Պ. Մկրտիչ Խաղնաճեանէ 1000 Ֆր. իր զոքանչին մահուան առթիւ, փոխանծաղկեպսակի :

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լա Սիոթայի «Ծաժակ»խումբը, այս կիրակի հէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղի հաւաքոյթները կը վերսկսին այս երեքշաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի մեր անդամներէն ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամանակին:

ՍԱՐՍԷԼ - ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Վարդան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի հէսօրէ վերջ Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. ընկեր «կարօ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 14.30ին, Պ. Թորոսի սրճարանը, Bar Terminus, St. Antoine: Կարեւոր օրակարգ : Ճշդապահ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԿ. ԵԼԻԶԱՒԵԹՄԻ փորձերը վերսկսած են: Թէ նախկին անդամները եւ թէ փափաքողները կը հրաւիրուին ներկայանալ ամէն Ուրբաթ, ժամը 20.30ին երգչախումբի հաւաքատեղին, 32 rue de Trévise, métro Cadet:

ՍԵՒԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուսումնասիրաց ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին , Իսկի Խրմեան դպրոցին մէջ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Մինասեան»ի 25ամեակը Ալֆորվիլի մէջ: Կիրակի 14 Հոկտեմբեր :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ԻՆ

Արձանագրութեանց համար դիմել վարժարան երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը՝

1, Boulevard du Nord — LE RAINCY

Հաղորդակցութեան միջոցներ .— Eglise de Pantinէն 146 թիւ օթօպուսը եւ իջնել Raincy-Pavillon : Հեռաձայն՝ LE RAINCY 172

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Ստեփան Գարակէօզեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Տէօնինի Ս. Աստուածածին եկեղեցին, իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ ՄԵԼԻՆԷ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի (մեռած՝ 49 տարեկանին) մահուան քառասունքին առթիւ : Ինչպէս նաեւ իրենց վաղամեռիկ, սիրեցեալ զաւակներուն, եղբօր եւ քրոջ՝ ԺՕԶԻՖ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի (մեռած 21 տարեկան) եւ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի (մեռած՝ 20 տարեկան) յիշատակին: Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Վիէն.— Կ. Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 1000 Ֆր. Տիկ. Թէրզեաղասպեանէ, փոխան ծաղկեպսակի իր ազգականին՝ Տիկին Հռիփսիմէ Պարմաքեանի մահուան առթիւ (Ամերիկա):

ԱԶԳ. ՏԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Ազգ. Տան ընդհ. ժողովը՝ այսօր, ուրբաթ օր, ժամը 16ին, նախագէս ծանուցուած օրակարգով: Կը խնդրուի բաժնեհատերէն ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամուն :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ՊԱՏԱՆԵԿ. ԹԱՏՐՈՆ

Բացում ձմեռնային եղանակի: Ղեկ. ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇԻ: Կը ներկայացուի 2 Հոկտ. երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Պէլվիլ, Սինէմա Ֆլօրիտայի մէջ (métro Pyrénées):

Շերվանզատէի ՉԱՐ ՈԳԻ (տրամատ 4 գործ.)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Monteur - electricien մը եւ electricienի աչկերտ մը: Դիմել Պ. Լ. ՖԻՆԼԷՃԵԱՆի, Impasse Gounod, L'Hay - les - Roses, (Seine) :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ Պալաս Մկրտիչեան եւ իր զաւակները Ճովհաննէս եւ Գէորգ: Ինչպէս նաեւ Ագապի Պալաղեան եւ իր որդիները Ղեւոն, Խաչիկ, Լուսաբեր: Տեղեկացնել Տիկին Սիրանոյշ Սինան – եանի (ծնեալ Թէրճանեան, երզնկացի) 31 rue de Nice , Alfortville (S.):

ԾԱԽՈՒ ՖՈՒՐԿՈՆԷՔ

Ծախու է Ֆուրկոնէք մը, 1000 քիլօ բեռ կրելու կարողութեամբ: Citroen C. 4: Լաւ վիճակի մէջ, մօթէօռն ու անիւները նոր: Գին **180.000 Ֆր.**: Հեռաձայնել Taitbout 64-10:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678–63

Samedi 29 Septembre 1951 Շաբաթ 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6572-Նոր շրջան թիւ 1983

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՊԱՏՃԱՌ ՄԸ

Տարագիր բազմութեանց ապահովութեան եւ ինքնապաշտպանութեան համար՝ տարբրական պայման է ներքին հասկացողութիւն մը :

Ինչ տեսակէտներ ալ ունենանք զանազան խնդիրներու մասին, երբեք պիտի չմոռնանք հիմնական պարագայ մը.— Մեր իմաստութենէն եւ հաւաքական կամքէն կախում ունի Հայկական Արտասահմանի ապագան :

Եթէ իրար չհասկնանք այս տարբրական ճըշմարտութեան մէջ, տապանաքար մը եւս պատրաստած պիտի ըլլանք : Մենք մեր ձեռքով :

Ցաճախ բացատրած ենք այս պարագան, եւ միշտ ալ պիտի յիշեցնենք: Մանաւանդ հիմա որ աննախընթաց ալեկոծութեան մը մատնուած է բովանդակ մարդկութիւնը :

Երբ կ'ըսենք թէ աշխարհը երկու մասի բաժնուած է, կը նշանակէ թէ արմատական փոփոխութիւն մը կատարուած է, բաղդատելով երէկուան հետ :

Մենք հեռուոր լերան մը կատարը թառած չենք, որպէսզի կարենանք ազատ մնալ այդ վտիտխութեանց անմիջական հետեւանքներէն :

Մեր տարագիր մէկ միլիոնն ալ կը գտնուի համատարած ալեկոծութեան, վրդովիչ անակնկալներու, հաւանական փոթորիկներու ճամբաներուն վրայ:

Եթէ օրուան հզօրները յաջողին պահպանել խաղաղութիւնը, ամէնէն առաջ փոքր ժողովուրդները պիտի օգտուին: Եւ ամէնէն աւելի՝ մենք, իբրեւ անճար եւ անտէր :

Իսկ եթէ նոր փոթորիկ մը պայթի , պիտի գտնայ կատարեալ անէծք եւ ատելութիւն, տկարներուն, «լքեալ» եւ դիրքացեալ բազմութեանց համար :

Կա՞յ ոեւէ հոտանք, որ չըմբռնէ այս անողոք ճշմարտութիւնը :

Կարճամիտներ կամ բախտախնդիրներ միայն կրնան հակառակը պնդել, հրաշապատում հէքեաթներ հիւսելով:

Ուրեմն, պարտաւոր ենք անկարելին փորձել, այն դիտակցութեամբ թէ ճակատագրական շրջան մը կը բոլորենք :

Ճակատագրական՝ անոր համար որ, հայրենիքն ալ չի կրնար օգնել մեզի, որեւէ տագնապի առեն :

Ինչպէս որ մենք ալ ի վիճակի չենք օգնելու հայրենիքին, եթէ փոթորիկ մը պայթի :

Մեր կարողութենէն վեր է կանխել կամ նախատեսել դէպքերու ընթացքը :

Մեզի տրուած չէ մարել աշխարհաղղորդ հրդեհները: Աչխատինք մեր բազմութիւնները հեռու պահել որեւէ հրդեհի բոցերէն :

Եթէ « սրբազան եսասիրութիւնը » իմաստ մը ունի, ամէնէն աւելի մենք պիտի ըմբռնենք զայն :

Տհաս եւ տմարդի մեկնաբանում չէ որ կը թելադրենք, այլ արթնութիւն եւ լրջութիւն :

Օտարը մէկ բան կը սպասէ մեզմէ,— չխառնուիլ իր ներքին գործերուն :

Մեր կենսական շահն ալ կը պահանջէ , — զգուշանալ որ եւ է ձեռնարկէ որ կրնայ կազմալուծել մեր ներքին ճակատը :

Այո՛, զգուշանալ այս կամ այն ճախաւեր չարժուձեւէն, որ կրնայ ծանր թիւրիմացութիւններ առեղծել :

Մենք մեր ձեռքով կրակի տուած պիտի ըլլանք մեր երդիքը, եթէ բծամիտ եւ նենգամիտ մարդիկ չարունակեն երկուքի բաժնել տարագիր բազմութիւնները :

Եթէ յամառին այն տպաւորութիւնը ձգել թէ այսինչ գաղութին մէկ մասը իր բնական երկրի ժողովուրդին հետ է, միւսը՝ անոր դէմ :

« Մենք »ը եւ « դուք »ը դոյութեան իրաւունք չունին ինքնապաշտպանութեան պայքարին մէջ :

Հասարակ չարագործներ են անոնք որ այդ բառերը կը գործածեն օրն ի բուն, «պատեհ ժամուն » սպասելով :

Օտարն անդամ պիտի դանէր, տեսնելով որ մարդիկ իր ուժին, իր գործօն միջամտութեան կը սպասեն ակնդէտ, ծայրայեղական մարզանքներ փորձելու կամ ներքին դաւեր սարքելու համար :

Շ·

Հաւկիթս Արտաւազդ արի՛

Երէկուան թերթը հրապարակ ելած էր արդէն, երբ ցաւով իմացանք Արտաւազդ արք· Սիւրմէեանի մահը:

Զօրեքչաբթի երեկոյ անհանգստութիւն մը զգալով, կաթող· պատուիրակը իր սենեակը փոխադրուած է եւ անմիջապէս կանչուած է բժ· Պօղոսեան որ նախնական դարմաններէ վերջ խորհրդակցութեան հրաւիրած է բժիշկներ Տամլամեանը եւ Կէօվճեանը :

Երեք բժիշկներու խորհրդակցութենէն վերջ, հեռաձայնով լուր տրուած է փրոֆ· Միլիէզի որ հրահանգած է Պրուսէի հիւանդանոցը փոխադրել անմիջապէս :

Հինգշաբթի առաւօտ փրոֆէսէօրին խնամքներէն վերջ, ժամը 11.30ին հիւանդին վիճակը բարւոքած կը համարուէր, բայց Արտաւազդ արք· կը վախճանէր ժամը 2ին, իբրեւ հետեւանք չարքարախտի եւ արիւնամիզութեան :

× Արտաւազդ արք· (աշխարհական անունով Տիգրան) բնիկ Ակնցի էր, ծնած 1889ին: Դեռ մանուկ, ծնողքին հետ Պոլիս կը փոխադրուի 1896ի ջարդերէն վերջ: Ցաճախած է Գատըգիւղի Արամեան դպրոցը եւ կեդր· վարժարանը, որոնց ուսուցիչներու մասին դիրք մը հրատարակեց վերջերս: Ուսուցչական պաշտօնները վարած է Պոլսոյ, Էսկիշէհիրի եւ Գոնիայի մէջ: Գրականասպարէզն սկսած Օսմ· Սահմանադրութեան չըքնաին, հրատարակելով երկու պարբերականներ , Սասուն եւ Հայրենիքի Ձնար: Գրած է նաեւ կարդ մը նորավէպեր, «Իրթողրուլ» խորագրով :

Վարդապետ ձեռնադրուած է 1918ին, առաջ նորզական պաշտօնի կոչուելով Գոնիայի մէջ : 1920ի վերջերը Կարին կը գտնուէր հայ գերիներու հետ: 1922ին Պոլիս եկաւ եւ երկու տարի քրոջական պաշտօններ վարելէ վերջ , փոխադրուեցաւ Հալէպ, իբրեւ առաջնորդ: Այդ պաշտօնը վարած է 1924էն 1940, եպիսկոպոսութենէ բարձրանալով արքեպիսկոպոսութեան: Պաշտօնավարած է նաեւ Պէյրութի մէջ , իբրեւ առաջնորդ:

Հինգ տարիէ ի վեր կը գտնուէր Փարիզ, իբրեւ կաթող· պատուիրակ, Եւրոպայի թեմը կազմակերպելու առաքելութեամբ: 1945ին մասնակցեցաւ Էջմիածնի եկեղեցական ժողովին :

Ունի բազմաթիւ գրական - բանասիրական աշխատութիւններ, մեծ մասով տպագրուած: Հալէպի մէջ վեց տարի չարունակ հրատարակած է Տարեւ տարեգիրքը, գրական, պատմական եւ բանասիրական բովանդակութեամբ: Ցաջորդաբար լոյս տեսած են ուրիշ գիրքեր՝ որոնց թիւը 30ի պիտի հասնէր, «Ս· Գրոց Համայնագիտական բնդարձակ բառարան»ով որ մամուլի տակ է: Ունի Ֆրանսերէն հրատարակութիւն մը եւս, La Vie et la Culture Arménienne d'Alep au 17e Siècle:

Անխոնջ պրպտող մըն էր մատենագրական ձեռագիրներու, արձանագրութեանց եւ պատմական նիւթերու, որոնցմէ հրատարակուած են Հալէպի, Երուսաղէմի վանքին ձեռագիրներու մայր ցուցակները, ինչպէս եւ ցանկ մը՝ Եւրոպայի մէջ եղած մատենաւոր հաւաքածոներու: Տքնաջան աշխատանք մը կը կազմեն երեք հատորները , — Պատմութիւն Հալէպի Հայոց· (Առաջին հատորը՝ Սուրիա, տպուած 1940ին, Հալէպի մէջ, երկրորդը՝ Պէյրութ, 1946ին, երրորդը՝ Փարիզ, հատնելով մինչեւ 1908):

Տակաւին առիթ պիտի ունենանք խօսելու իր կեանքի եւ գործի մասին :

× Փարիզի անթելը եչ· օր հաղորդեց «Հայոց եպիսկոպոսին» մահը :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը 14 կէտերէ բաղկացեալ ծրագիր մը յանձնեց խորհրդարանին, ընդունելու համար արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետին առաջարկը՝ ընդհ· ընտրութեանց մասին: Տեղի անձկութեան պատճառով վաղուան կը յետաձգենք այդ պայմանները: Մի եւնոյն ատեն ճառ մը խօսեցաւ, ըսելով թէ կառավարութիւնը չընդունիր Փոցտամի համաձայնութիւնը եւ պիտի պահանջէ վերադարձնել արեւելեան սահմանները:

ԱՆԳԼԻՈՑ թագաւորին կարդ մը իրաւասութիւնները պետական խորհուրդին փոխանցուեցան, նկատի առնելով Ճորճ Ջ·ի առողջական վիճակը : Ամէն վտանգ անհետացած չէ տակաւին:

Իրաւ գրաւեց Ապատաւի զտարանը

ԹՐՈՒՄԸՆ ԿԱՌԱՋԱՐԿԷ ԵՏ ԱՌՆԵԼ ԱՆԳԼ· ՄԱՍՆԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ՎՏԱՐՄԱՆ ՀՐԱՄԱՆԸ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ իրանեան զօրքը եչ· օր գրաւեց Ապատանի քարիւղի զտարանը, որ ամենամեծն է աշխարհի մէջ, առանց նկատի առնելու բրիտանական յածանաւի մը ներկայութիւնը, 300 մեթր անդին :

Նոյն օրը սուինաւոր զինուորներ պաշարեցին զտարանը, աջակցութեամբ հրաձգայիներու եւ թնդանօթներու, թոյլ չտալով որ անգլիացի պաշտօնեաներ ներս մտնեն: Զտարանին մուտքը փակուած էր ամբապէս : Առաջին անգամ արդելքի հանդիպեցան անգլիացի տնօրէնը, Պ· Բօս եւ իր օգնականը: Այսպէս Իրան ոչ միայն տիրացաւ 300 միլիոն սթերլին արժէքով հաստատութեանց, այլ եւ բարոյապէս վնասեց Անգլիոյ , ինչպէս կը չեշտէ «Տէյլի Մէյլ»ի թղթակիցը:

Կը կարծուի թէ Անգլիացիները պիտի պաշարեն Պարսկական Ծոցը, որպէսզի կարելի չըլլայ քարիւղ արտածել: Վերջին լուրերու համաձայն, Անգլիոյ վարչապետը առ այժմ յետաձգած է որեւէ քայլ, սպասելով ամերիկեան միջամտութեան արդիւնքին: Նախարարական Խորհուրդը այս եղրակացութեան յանդեցաւ, երեք ժամուան ժողովէ մը վերջ :

Հինգ ամսուան քաշքշուքներէ վերջ , առաջին անգամ է որ Անգլիացիները հակայական սեփականութիւն մը կը յանձնեն առանց որեւէ դիմադրութիւն փորձելու : Իրանի վարչապետը ստուարաթիւ զինուորներ համախմբած էր Ապատանի մէջ: Վերջին պահուն երեք վաշտեր ալ հասան, մէկ զօրաբաժնի բարձրացնելով զինուորներուն թիւը : Առանց մէջ կը գտնուին ամէնէն ռազմունակ զինուորները, որոնք փոխադրուած են Աւրպատականէն: Օդանաւերն ալ կը գործեն: Ի հարկին պիտի փակուի Իրան – Իրաք սահմանագլուխը եւ ականներ պիտի տեղաւորուին գտարանին չուրջը, ինչպէս եղաւ 1939ին :

Պ· Թրումըն անձնական նամակ մը ուղղելով Անգլիոյ վարչապետին, խնդրեց եւ կենալ զինեալ միջամտութենէ, մինչեւ որ կացութիւնը պարզուի: Միեւնոյն ատեն առաջարկեց Իրանի վարչապետին՝ եւ առնել վտարման հրամանը: Իր նպատակն է ժամանակ չտալ, ելք մը գտնելու համար: Կը կարծուի թէ նախաղահը անձնական կոչ մըն ալ պիտի ուղղէ Իրանի Շահին, ի հարկին թէհրան ղրկելով Պ· Հէրիմընը :

Ուշադրութեան մէջ կը վախնան որ Պ· Միւսթիւնն ալ արշաւանք մը սարքէ հիւսիսէն, եթէ Անգլիա զինեալ միջամտութիւն կատարէ: Ամերիկեան կառավարութիւնը կը չարունակէ չափաւորութեան խրատներ տալ Անգլիոյ եւ Իրանի, միեւնոյն ատեն յանձն առնելով ամէն աջակցութիւն, ելք մը գտնելու համար: Եթէ Իրան եւ առնէ վտարման հրամանը, ճամբան հարթուած պիտի ըլլայ նոր բանակցութեանց համար: Պ· Էչիսընի կարծիքով, թէ Անգլիա եւ թէ Իրան « չատ մը կամուրջներ այրեցին» եւ անհրաժեշտ է որ կանգ առնեն: Պ· Թրումըն դեռ կը յուսայ օգտակար ըլլալ :

Իրանի վարչապետը կուլայ

ՁԱՌ ՄԸ ԽՕՍԵԼՈՎ ՓՈՂՈՑԻՆ ՄԷՋ

Իրանի երեսփ· ժողովին եչ· օրուան նիստէն բացակայ էին 39 երեսփոխանները, 109է վրայ : Նորէն մեծամասնութիւն դոյացած չըլլալով, Տօքթ· Մոսատեղ խորհրդարանի չէնքին առջեւ եւ հայրենասիրական ճառ մը խօսեցաւ, ատենդ մը կռթնած: Հրապարակին վրայ խնուած էին 600 — 1000 քաղաքացիներ, որոնք չերմապէս կը ծափահարէին, «անկե՛ղն Անգլիացիները » աղաղակելով:

— « Այդպէս մի՛ ըսէք », աղաչեց վարչապետը, հեծկլտալով եւ շնչատ: Անգլիացիները մեր բարեկամներն են, աղօթեցէք որ Աստուած իր բարին առաջնորդէ Անգլիացիները»:

Ծերունին կը դողդողար աթոռին վրայ: Գաւաթ մը ջուր բերին, որպէսզի կարենայ չարունակել ճառը: Ցուզումէն կուլար եւ կը հեծկլտար: Ամբոխը կ'աղաղակէր .

— Հրաման տուէք որ սպաննենք ընդդիմադիրները :

Տօքթ· Մոսատեղ յայտարարեց թէ կ'ուզէ բարեկամութիւն հաստատել Անգլիոյ հետ, եւ «վերահաստատել Իրանի արդար իրաւունքները, աւելի դրամ ապահովել, երկրին բարօրութեան համար » :

Ցետոյ չարունակեց .

— « Ես իշխանութեան գլուխ եկայ ժողովուրդին աջակցութեամբ, թէեւ Ազգ· ճակատը միայն եօթը երեսփոխան ունէր: Մինչեւ որ Մէճլիսը անվստահութիւն չյայտնէ, այս դահլիճը պիտի չհրաժարի, պիտի չարունակէ իր պայքարը աւելի քան երբեք, վերստանալու համար Իրանի արդար իրաւունքները »:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԸ ՊԱՑՔԱՐԻ ԵՐԵԻԱՆԸ

Ինչո՞ւ այս լեզուական պայքարը: Արդեօ՞ք Հայաստանի ղեկավարները չատ հետաքրքրուած են հայ լեզուն մաքրելու, զտելու, գեղեցկացնելու գործով: Արդեօ՞ք Կոմ. Կուսակցութեան Կ. Կոմիտէին համար այնքան կենսական նշանակութիւն ունի Հայոց լեզուի այսպէս կոչուած «մխանականութիւնը», երբ ան իր կարելին ըրած է մինչեւ այսօր խորտակելու համար այդ միանականութիւնը հայ ժողովուրդին մէջ, բոլոր ճակատներուն վրայ:

« Մէկ ազգը կարող է ունենալ միայն մէկ ազգային լեզու»,— այսպէս կ'ուսուցանէ եղեր «հանճարափայլ » Սթալինի « Ումմունք»ը: Ինչ գեղեցիկ Ումմունք: Բայց չէ՞ որ հայ ժողովուրդը միայն մէկ լեզու ունի, քանի որ իրենց իսկ վկայութեամբ, արեւմտահայերէնը «չունի ինքնուրոյն քերականական կառուցուածք, որ արմատապէս տարբեր լինէր համաժողովրդական լեզուից »:

Նոյնպէս՝ « նրա հիմնական բառապաշարին փոնտը ոչնչով չի տարբերւում համահայկական բառարաշարային փոնտից »:

Ինչպէս կը տեսնենք, ոչ քերականութեամբ, ոչ ալ բառերու պաշարով արեւմտահայերէնը տարբեր չէ արեւելահայերէնէն: Բայց կարեւորը ատ չէ: Կարեւորը այն է, որ արեւմտահայերէնը՝ « Ֆրանսերէնից, իտալերէնից, յունարէնից եւ մեր լեզուներից » փոխառութիւն ըրած է· այսինքն « արեւմտեան » է, հետեւաբար արժէքէ զուրկ · մինչ արեւելահայերէնը, որ « համաժողովրդական » կ'որակուի , « ռուս մեծ ժողովրդի հարուստ ու զեղեցիկ » լեզուէն փոխառութիւններ ըրած է եւ անոր « բարերար ազդեցութեան ենթակայ » :

Երբ ռուս լեզուն կայ, ալ ինչպէս կարելի է մտածել արեւմտեան լեզուներու մասին, ի՞նչպէս կարելի է արեւմտեան «փտած» մշակոյթի ազդեցութեան ենթարկուիլ :

Ասիկա մէկ կէտն է սակայն արեւմտահայերէնի ժխտումին մէջ: Կայ դեռ աւելի կարեւորը, որ պէտք չէ մոռնալ· այդ կարեւորը, կարեւորագոյն կէտը՝ « հայ ժողովրդի ոխերիմ թշնամիները՝ Դաշնակցականն են »:

Կենտկոմի քարտուղարը՝ Զ· Գրիգորեան , վերջերս բերնով, համագումարի նիստին «ըստ – ւում » է·— «Հայ ժողովրդի ոխերիմ թշնամիները՝ Դաշնակցականները օգտագործում են եւ ներկայիս իբրեւ գենճ ֆաղաֆական այդ վնասակար հակաժողովրդական ըմբռնումը (թէ՝ արեւմտահայերէնը լեզու է) իրենց պայֆարի համար ընդդէմ Սովետական Հայաստանի, ընդդէմ ծագկուն սովետահայ մշակոյթի: Ահա ինչո՛ւ բոլոր նրանք , ովքեր կանգնած են Կ· Պոլսոյ բարբառը իբրեւ հիմնուրոյն հայ լեզու ճանաչելու դիրքերում , հայ լեզուն արհեստական կերպով երկու հիմնուրոյն լեզուի բաժնելու դիրքերում, առարկայօրէն, գիտակցելով թէ խառնից գիտակցելու, տարբ են տալիս բուրժուական նացիոնալիզմին »:

Հասկա՞ք հիմա, պայքարի էութիւնը, հասկա՞ք թէ ինչ դիւային ծրագիրներ կը մտածեն եղեր Դաշնակները, որոնք կը հետապնդեն եղեր ստեղծել « երկու Հայաստաններ, երկու լեզուներ, եւ հակադրել արեւմտեան Հայերը արեւելեան Հայերին, հակադրել հայ ժողովրդի ռուսական օրիէնտասիոնին, ռուս մշակոյթին », կապելով հայ մշակոյթը « բուրժուական արեւմուտքի յետադիմական մշակոյթի հետ » :

Պարզ ու յստակ ամէն բան: Պէտք է ոչնչացնել ինչ որ արեւմտեան է· լեզու ըլլայ թէ գրականութիւն, ազգ ըլլայ թէ գաղափար: Բայց պէտք է պահպանել ինչ որ ռուսական է, բոլշեւիկեան : Երեւանի մարզադայլերը, Դաշնակներու մղձաւանջէն հալածական, անոնց գաղափարականներէն անհանգիստ, մէկ Հայաստան կ'ուզեն· ատիկա Սովետական Հայաստանն է· մէկ լեզու, ատիկա բոլշեւիկեան հայերէնն է· մէկ ազգ, ատիկա Հայաստանի ներկայ բնակչութիւնն է· մէկ դատ՝ Սովետ· Հայաստանի արեւելո՛ղ դատը, այսինքն ռուսական «օրիէնտասիոնը »: Դաշնակներու ա – նունը գարշելի չհագործման նիւթ է պարզապէս· հասարակ ամբոխավարութիւն :

Երեւանի սատրապները հոգածու են հայ լեզուին ու գրականութեան հանդէպ, պայմանաւ որ սովետական ըլլան անոնք: « Մէկ լեզու » եւ «հայ մահայկական» կ'ըսեն, հասկցնելու համար թէ խօսքը՝ բոլշեւիկեան բարբառի ու գրականութեան մասին է: Իսկ երբ մէկ ազգ ու մէկ ժողովուրդ կ'ըսեն, նկատի ունին Սովիէթ Հայաստանի «ազգն ու ժողովուրդը » ...

Միւսները, լեզու թէ գրականութիւն, ազգ թէ հայերենիք, նշանակութիւն չունին· զուրկ են արժէքէ, որովհետեւ « արեւմտեան» են, որովհետեւ « Հանճարափայլի ումմունքի լոյս»ով չեն լուսաւորուած: Համաչխարհային պատմութիւնը, ո՞վ չի դիտեր, սկսած է 1918ին, Սովետներու օրով... Այլեւս ինչ նշանակութիւն կրնան ունենալ հին պատմութիւնները եւ դարերու ստեղծագործու –

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Թուղթի տագնապը

Թերթի թուղթի տագնապը փարատելու համար Ազգաժողովին Տնտեսական եւ Ընկերային Յանձնաժողովը 9ի դէմ 15 ձայնով բանաձեւ մը քուէարկեց որպէսզի Ֆրանսեւպելժիական ձեռնարկ մը կատարուի: Ձեռնպահ մնացին Մ· Միութիւնը, Լեհաստան եւ Չեխոսլովաքիա: Այս որոշումը տրուեցաւ UNESCOի համաժողովին որոշումէն քանի մը ամիս վերջ, արձուն պահելու համար հանրային կարծիքը եւ գործի մղելու միջազգային կազմակերպութիւնները :

Անմիջական միջոցները որ ձեռք պիտի առնուին կախում ունին արտադրողին եւ սպառողին բարեկամեցողութենէն, Ուշինկթընի հում նիւթի համաժողովի նախաձեռնութենէն եւ եւրոպական յանձնախումբէն :

Գլխաւոր դերը կը ծանրանայ O. A. A.ի վրայ (Երկրագործութեան եւ Սնունդի Կազմակերպութիւն) որ կրնայ դրական միջոցներ առաջարկել անտառներու պահպանման եւ վերամշակման համար: Կրնայ ուրիշ հում նիւթեր առաջարկել , ձեւափոխել արհեստագիտութիւնը եւն·:

Արդէն եղած ուսումնասիրութիւններէն կարելի է յուսալ որ գիտութիւնը եւ մարդկային երեւակայութիւնը պիտի կրնան մօտաւոր ապագայի մը մէկ հաստատել մեթոտներ եւ միջոցներ տապնապին առաջքը առնելու համար :

Սակայն ներկան է որ կը մտահոգէ: Պէտք է դարման մը գտնել, աղիտալի կացութիւն մը կանխելու համար: Այս ուղղութեամբ Քանատան արդէն հրաշալի ձիզեր ի գործ կը դնէ :

Պակաս կրնան սպառել միայն այն երկիրները որոնց սպառումը նուազագոյն չափէն վեր է: Միայն Միացեալ Նահանգները կը վայելեն այս առանձնաշնորհը :

1938ին 3.100.000 թոն թուղթ սպառեցին անոնք, այսինքն համաշխարհային սպառման 44 առ հարիւրը, իսկ 1950ին սպառեցին 5.380.000 թոն , որ ըսել է համաշխարհային սպառման 60 առ հարիւրը: Անոնք առանձինն սպառած եւ անցած են համաշխարհային արտադրութիւնը, որովհետեւ 1938 — 1950 արտադրութիւնը աւելցած է 2.080.000 թոն, իսկ Մ· Նահանգները մէկ տարուան մէջ 2.280.000 թոն:

Մ· Նահանգները աշխարհի բնակչութեան 6 առ հարիւրը ունին, եւ կը սպառեն աշխարհի թուղթի արտադրութեան 60 առ հարիւրը, իսկ 67 առ բարիւրը ունին, եւ կը սպառեն աշխարհի մնացեալ բնակչութիւնը, պէտք է դոհանայ 8 առ հարիւրով, համաշխարհային արտադրութեան : Հնդկաստան կը սպառէ մէկ տարուան մէջ այնքան թերթի թուղթ՝ որքան Մ· Նահանգները մէկ օրուան մէջ: Ֆրանսան կը սպառէ մէկ տարուան մէջ այնքան որքան Մ· Նահանգները 25 օրուան մէջ :

Եթէ ասոր վրայ աւելցնենք դիներու յաւելումը, հասկնալի կ'ըլլայ թէ ինչու շատ մը թերթեր կը դադրին կամ կը պզտիկցնեն ծաւալը եւ կը պակսեցնեն տպագրութիւնը :

Մինչ շատ մը երկիրներու մէջ «ութ էջը պերճանք» է, Ամերիկայի թերթերու էջերը կ'աւելնան յարաճուն թափով :

Մամուլը իր այս արտակարգ զարգացումը կը պարտի ծանուցումներու անսովոր ծաւալման : 327 թերթերու վրայ եղած վիճակագրութեան մը համաձայն, ծանուցում մը կը գրաւէ միջին հաշուով 58.3 առ հարիւր թերթերու ընդհ· ծաւալին վրայ :

Թերթի թուղթի ամբողջ տարեկան սպառումը աշխարհի մէջ (բացի Մ· Նահանգներէն) չանցնիր ամէն տարի Մ· Նահանգներու ծանուցումներու յատկացուած թուղթին քանակութիւնը :

Միւս կողմէ Մ· Նահանգներուն թուղթի այս չափազանց սպառումը չի նշանակեր թէ թերթերուն թիւը կ'աւելնայ, ընդհակառակն էջերը կ'աւելնան, բայց թերթերու թիւը կը պակսի: Այս չի նշանակեր թէ Մ· Նահանգներու Մամուլի ճարտարուեստը կանգ պիտի առնէ իր զարգացման ճամբուն վրայ: Ընդհակառակն թերթի հրատարակիչներու ընկերութեան նախագահը վերջերս կը տրտնջար թէ « Մ· Նահանգները բաւարար թուղթ չունին թերթի համար »:

« Լը Մոնտ »ի մասնագէտ աշխատակիցը կ'առաջարկէ դիմել ամերիկեան մամուլի ընկ· տնօրէններու բարեկամեցողութեան, անոնց միջազգային եղբայրակցութեան զգացումներուն , անմիջական բարելաւում մը ստանալու համար : Անոնց կողմէ փոքր « զոհողութիւն » մը մեծ անդրադարձում պիտի ունենայ համաշխարհային շուկային վրայ:

Օրինակի համար, Մ· Նահանգներու կէրակ – նօրեայ թերթերը 5 առ հարիւր զեղչելով իրենց էջերը, եթէ իրենց 52 թիւերը 106 էջով հրատարակեն, ամբողջ Պելժիոյ թերթերը կրնան կրկնապատկել իրենց թերթերու էջերը: Եւ որպէսզի Մեծն Բրիտանիա վերագտնէ նախապատերազմեան սպառման չափը, պէտք է որ ամերիկեան կիրակնօրեայ թիւերը օրաթերթերու կրկին էջերով երեւան, այսինքն 72 էջով միայն :

Թուղթի տագնապէն միայն թերթերը չեն որ ազդուած են· այլ նաեւ դիրքերը, տեատրակները չատ սուղ են:

Ինչի պիտի ծառայէր անդրադիտութեան դէմ պայքարը, եթէ կարելի չէ անհրաժեշտ նիւթը ունենալ :

Թ· Ա· Թ·

Պատրաստ մը Լոնտոնի վրայ

Արդի Անգլիոյ հետ ամէնէն հրահանդիչ չփումը կը գտնենք Լոնտոնի փառատօնին (Ֆէսթիվալ) մէջ: Այնտեղ են Աբբաբսիոնները փարիզ եւ ցուցահանդէսը: Փարիզին մէջ թափօր կը կազմէ խիտ եւ գերազանցապէս բրիտանական ժողովուրդ մը որ գիշեր ցերեկ, ամիսներէ ի վեր կը դիմէ այնտեղ, հակառակ մուտքի գինին որ բարձր է, երկու հարիւր ֆրանքէ աւելի :

Այս բազմութիւնը անչուշտ չի նմանիր բուն Անգլիացիին ներկայացուցած տիպարին, վէս եւ վայելուչ հագուստ, որուն իրրեւ հագուստիւտ նմոյշ այսօր միայն կը հանդիպինք, իբրեւ յաճախորդ կամ վաճառորդ, փիքատիլիի կամ Րիճընթ Սթրիթի ընտրեալ վաճառատուններուն մէջ :

Նրանքի մէջ սուզուած այս ամբոխը դէպ – ուար է փարիզի մէջ ի մի բերել: Իսկ հոն չորս ամիսէ ի վեր բոլոր տաղաւարներուն առջեւ պոչ կը բռնէ :

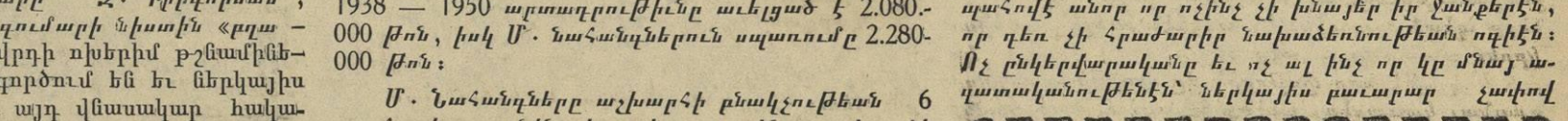
Անվիճելի է փառատօնին համար կատարուած ճիզը, բայց յաջողութիւնը նուազ բացայայտ : Ի՞նչ ուզած են ապացուցանել այս ցուցահանդէսներով: Եւ ինչո՞ւ կատարած են այս յաւելուածական ծախքը երբ այնքան բան կայ վերակառուցանելի :

Անգլ· կառավարութիւնը , ինչպէս ուրիշ նըշուղ ժողովրդավար կառավարութիւններ , ուզած է արդեօք պարզ քարոզչական գո՞րծ մը գլուխ հանել, կամ հոգեծութի՞ւն ցոյց տալ ժողովուրդին հանդէպ, նախ չանալով զայն զուարճացնել եւ ապչեցնել :

Իսկ այս ամէնը կ'արդարացնէ՞ ելեւմուտքի բաց մը որ, ինչպէս նոր իմացանք, 29 միլիառի կը հասնի :

Այս կէտին մէջ, ինչպէս ուրիշ տեղեր , ներկայ Անգլիոյ վարիչ միտքը յստակ կերպով չերեւար: Անգլիա իր ճամբան կը փնտռէ պահպանողական աջակողմին եւ ընկերվարական ձախակողմին միջեւ :

« Մեր արդի դրութիւնը, կը բացատրէ Լինճ անգլիացի բարեկամ մը, նուազագոյն բարեկեցութիւն մը կ'ապահովէ անոր որ իր ճիզը առաւելագոյն չափով կը սանձէ: Ընդհակառակն, առաւելագոյն եւ սակայն չատ ցած մակարդակ մը կ'ապահովէ անոր որ ոչինչ չի խնայեր իր ջանքերէն, որ դեռ չի հրաժարիր նախաձեռնութեան ոգիէն: Ոչ ընկերվարականը եւ ոչ ալ ինչ որ կը մնայ ազատականութենէն՝ ներկայիս բաւարար չափով

նշանակեր թէ Մ· Նահանգներու Մամուլի ճարտարուեստը կանգ պիտի առնէ իր զարգացման ճամբուն վրայ: Ընդհակառակն թերթի հրատարակիչներու ընկերութեան նախագահը վերջերս կը տրտնջար թէ « Մ· Նահանգները բաւարար թուղթ չունին թերթի համար »:

« Լը Մոնտ »ի մասնագէտ աշխատակիցը կ'առաջարկէ դիմել ամերիկեան մամուլի ընկ· տնօրէններու բարեկամեցողութեան, անոնց միջազգային եղբայրակցութեան զգացումներուն , անմիջական բարելաւում մը ստանալու համար : Անոնց կողմէ փոքր « զոհողութիւն » մը մեծ անդրադարձում պիտի ունենայ համաշխարհային շուկային վրայ:

Օրինակի համար, Մ· Նահանգներու կէրակ – նօրեայ թերթերը 5 առ հարիւր զեղչելով իրենց էջերը, եթէ իրենց 52 թիւերը 106 էջով հրատարակեն, ամբողջ Պելժիոյ թերթերը կրնան կրկնապատկել իրենց թերթերու էջերը: Եւ որպէսզի Մեծն Բրիտանիա վերագտնէ նախապատերազմեան սպառման չափը, պէտք է որ ամերիկեան կիրակնօրեայ թիւերը օրաթերթերու կրկին էջերով երեւան, այսինքն 72 էջով միայն :

Թուղթի տագնապէն միայն թերթերը չեն որ ազդուած են· այլ նաեւ դիրքերը, տեատրակները չատ սուղ են:

Ինչի պիտի ծառայէր անդրադիտութեան դէմ պայքարը, եթէ կարելի չէ անհրաժեշտ նիւթը ունենալ :

Թ· Ա· Թ·

Թիւնները : Պայքար՝ բոլոր հին արժէքներուն դէմ, որոնք յետադիմական են ու բուրժուական : Պայքար նոր արժէքներուն դէմ, եթէ անոնք ա – րեւմտեան դրոշմ ունին, նացոնալիստական են :

Այլեւս ինչ խօսք կրնայ ըլլալ գրաբարի մասին, որ եկեղեցիի ձեռքը գործիք է: Արեւմտահայ լեզուի ու գրականութեան մասին, երբ անոնք «Դաշնակ»ներուն ձեռքը գործիք են: Անկցին դաշնակները — ահա գերագոյն նշանախօսքը: Հարկ է խղուիլ հինէն ու անցեալէն եւ ուրանալ, ուրանալ ամէն բան, որ բոլշեւիկեան դրոշմ չի կրեր: Սփիւռքն իսկ, արեւմտահայ գանգուածները, նշանակութիւն չունին, քանի որ արեւմտեան պետութիւններուն կը ծառայեն, անշուշտ բացի « Ցառաջդիմականները »էն, որոնք, երիցս յիմար , « հանճարափայլ »ին լոյսը կը ծաւալեն ...

Այս է Երեւանի պայքարին էութիւնը, որ հրէշային է ու քայքայիչ :

Սփիւռքի հայութիւնը սակայն սակարկելի ապրանք չէ, ոչ ալ սորուկնեբէ կը բաղկանայ: Ա– զատ է եւ ունի գիտակցութիւնը իր ազգային արժէքներուն: Երեւանի արժեզրկումի բոլոր փորձերուն: Երեւանի մարզիկը չեն կրնար բաժնել հայութիւնը, ոչ ալ անոր միտքն ու մշակոյթը, ոչ ալ անոր դատը: Սփիւռքը դիտէ ինք – զինք պաշտպանել, ինչպէս իր լեզուն ու մշակոյթը: Իր գաղափարականները :

Ու թող դիտնան բոլորը, անոնք որ Երեւան նստած են եւ անոնք որ Երեւանի կը ծառայեն — Սփիւռքը դիտէ պաշտպանել ինքզինք· իր կերպարանքը, իր հոգին ու հայրենիքը :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

Հայկական գաղութներն շարժանկարով

Պ. Ճորճ Մարտիկեան որ վերադարձած է Սան Ֆրանչիսքօ դէպի Եւրոպա եւ Միջին եւ Ծայրագոյն Արեւելք իր շրջապտոյտէն, շարժանկարի վերածած է հայկական գաղութները ինչպէս եւ Ճափոնի եւ Քորէայի ամերիկեան զինուորներու կեանքը: Ի պատիւ երեկոյթ մը տրուած է Սան Ֆրանչիսքոյի « Ռոստոմ » ակումբին մէջ, նախաձեռնութեամբ վարչութեան երէց եւ կրտսեր մասնաճիւղերուն եւ Հայ Երիտ. Դաշնակցութեան « Պարոյր » ուխտի:

Պ. Ճորճ Մարտիկեան համր շարժանկարներով ցոյց տուած է իր այցելութեան գլխաւոր կէտերը եւ խօսուն դարձուցած է նկարները իր կենդանի բացատրութիւններով: Շարժանկարը կը սկսի Փարիզով եւ յաջորդաբար ցոյց կուտայ հետեւեալ պատկերները.— Օրլիի օդակայանին մէջ « Ճառագ »ի ներկայացուցիչները, Գերմանիոյ մէջ զօր. Շէքէրճեան: Ցուկաստանը, ուր կան 12.000 Հայեր, Պաղեստինը, ուր կան 2000 Հայեր, Եգիպտոսը, « Ճուսաբեր»ի նորակառոյց չէնքով, Լիբիանանը, ուր Անթիլիասի կաթողիկոսարանը, պատկերներ Պէյրութի հայկական գաղութի կեանքէն, ազգ. բուժարանը, Փալաճեան ճեմարանը: « Այնճար »ը՝ որուն բոլ նակիչները Մուսատաղցիներ են եւ պահած են իրենց ազգային սովորութիւնները, ունին «Ճառագ» վարժարանը, Հ. Մ. Ը. Մ., իրենց ոսոիկաններն: Դիւղացիները հիւրերը ընդունած են «տավուլ զուռնայ»ով: Հալէպի մէջ շարժանկարը կը ցուցընէ Ազգ. Առաջնորդարանը, « Արեւելք»ի խմբագրատունը, մարզադաշտը, Քառէն Եփիէ ճեմարանը, եւն.: Դամասկոսի մէջ կան 3000 Հայեր, Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը կատարէ մեծ գործ: Հոն պէտք ունին գործնական նոր չէնքի մը:

Պաղտատի մէջ շատ հին է հայկական գաղութը: Դժբախտաբար հին եւ նոր դաղթականի («գրսեցի» եւ «ներսեցի») խնդիրներ կան:

Թէհրանի մէջ կարեւոր դեր կը կատարէ « Ա-

րդիւնաբեր չեն, եւ հետեւաբար գործաւոր դիրքով մը չեն ներկայանար:

Եւ կ'եզրակացնէ.— « Հակառակ ընկերվարական իշխանութեան, ապրուստը Անգլիոյ մէջ կը պզէ այնքան որքան Ֆրանսայի մէջ: Նոյնիսկ ընդհանրապէս աւելի սուղ է, եթէ նկատի ունենանք տուրքերը եւ ծանր վարձքերը, առանց հաշուելու բոլոր գրկանքները եւ սեղմումները զորս դուք այլեւս չունիք »:

Ո՞ւր կ'երթայ Անգլիա: Այս է վաղուան մեծ հարցը: Անշուշտ ոչ դէպի ընկերվարութիւն, այլ պէս ինչպէս երեք տարի առաջ:

Ժամանակը եկած է որ կամ պրկուի ան եւ վերջ դնէ իր ներկայ թմբրախտին զոր յատկօրէն կը չեշտէ հանքագործներուն անտարբերութիւնը արտադրութեան մասին, եւ կամ յանկարծ ետ երթալ, պահպանողականներուն ընտրական յաղթանակով:

Քուէտուները պիտի վճռեն այս հարցը:

Հ. Մ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

լիք»ը: Ցիշատակութեան արժանի են դպրոցները, հիւանդանոցը, մարզական խումբերը: Հոն Ազգ. բատ միութեան նոր սկաուտական կազմակերպութեան կնքահայրն է եղած Պ. Մարտիկեան:

Կալկաթայի Հայերը վանասպատկան կալուածներու եկամուտով կրնան պահել դպրոց եւ վանք:

Ջիւաստանի մէջ կան բանտարկուած 68 Հայեր: Պ. Մարտիկեան Մ.Ա.Կի միջոցով աշխատած է ազատել զանոնք կարմիր Ջիներէն եւ յանձնել Ամերիկեան իշխանութեանց:

Ճափոնի մէջ մեր բարեկամը նկարած է Հերոշիման եւ այն վայրը ուր առաջին անգամ կիտած է հիւլէական ռումբը: Քոլէեյի մէջ այցելած է ամերիկեան զինուորներուն, քննած է անոնց ճաշը, ստուգած որակը եւ հացի բաժնեչափը բարձրացնել տուած է երկու լիպրայի:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Վերամուտ է արդէն: Այս տարի ալ ծանթի - յիի դպրոցի վերաբացումը ծանր պարտականութիւն կը դնէ Կրթական Մարմնին վրայ, որ թէ մամուլով, եւ թէ տունէ տուն պտտելով լմացնէ ծնողներուն թէ Հոկտեմբեր 4ին կը վերաբացուի դպրոցը:

Մեր դպրոցը կը սկսի իր երրորդ տարեշրջանը: Անոնք որ մօտէն կը հետաքրքրուին, տեղեակ են դպրոցի կանոնաւորութեան: Դպրոցը կը մատակարարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ Կրթական Մարմնի միջոցաւ: Ուսուցիչն է Պ. Ճ. Առաքէլեան, որ չանք չի խնայեր մեր փոքրիկներուն սորվեցնելու հայ դիրն ու լեզուն, ինչպէս նաեւ երգեր: Անոնք որ ներկայ եղան ամավերջի հանդէսին, կրնամապէս գնահատեցին իր գործած «Աղաւնի» օպէրէթի ներկայացումը, մեր փոքրիկներուն կողմէ:

Ինչո՞ւ համար կարգ մը հայ ծնողներ դեռ կը վարանին իրենց զաւակները դպրոց ղրկելու: Ջե՞ն ըմբռներ թէ այս ընթացքով դէպի այլասերում կ'առաջնորդեն իրենց զաւակները:

Մեր թաղը, ժամանակին 120 աշակերտ ունէր մանչ եւ աղջիկ: Ներկայիս անոնց կէսը անգամ չկայ, իբրեւ հետեւանք ծնողներու անհոգութեան: Նոյնիսկ դպրոցի շրջապատին մէջ, կան մարդիկ որ իրենց փոքրիկները դպրոց չեն ղրկեր:

Անցեալ տարի հայ ընտանիքի մը առաջարկեցի որ իր տղաքը դպրոց ղրկէ: Պատասխան.— Մեր տղաքը մեծ են եւ կ'աշխատին, իրիկունը ժամը միայն 7ին տունը կ'ըլլան: Ուրեմն չեն կրնար դալ դպրոց:

— Շատ լաւ, չափահասներուն համար ալ մեջոց խորհած ենք, ճիշդ ձեր տղոց տարեկիցներուն համար ամէն ուրբաթ դիչերային դասընթացք կայ:

— Բայց տղաքս իրենց աշխատանքէն շատ կը յոգնին, չեն կրնար դալ:

— Լաւ ընդունինք որ շատ կը յոգնին, իրիկուան ճաշէն ետքը, բնաւ դուրս չե՞ն ելլեր:

— Դուրս կ'երթան, tour մը կ'ընեն, կուգան կը պառկին:

— Բայց ինչու համար չէք ուզեր որ շաբաթը մէկ օր այդ tourը կատարեն հայկ. դպրոցին մէջ, եւ հայ ընկերներու հետ: Եթէ ամէն ծնողք այդպէս վարուի, իրենց զաւակները հետզհետէ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԴԱՇԻՆՔԸ

Թուրքիոյ վարչապետը, Ատնան Մենտէրէս, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ, Ատլանտեան խորհուրդին կողմէ եղած հրաւէրին առթիւ.

— Իւնակնաբար կառավարութիւնը մեծ գոհունակութեամբ ողջունեց Օթաւայի մէջ տրուած որոշումը, որուն համաձայն Թուրքիան պիտի հրաւիրուի անդամակցիլ Ատլանտեանի դաշինքին: Ոչ մէկ կասկած որ այս որոշումը թուրք հանրային կարծիքին կողմէ ալ գոհունակութեամբ պիտի դիմաւորուի: Այս դրական ելքը բնական արդիւնքն է այն հաշտարար եւ վճռական քաղաքականութեան զոր կը հետապնդէ կառավարութիւնը, իրեն հետ ունենալով մեր հանրային կարծիքին անվերապահ աջակցութիւնը: Ըստ չահակից երկիրներու հիմնական կազմակերպութեան, Ատլանտեանի Խորհուրդին կողմէ տրուած որոշումը պէտք է վաւերացուի այս պետութեանց խորհրդարաններուն կողմէ: Վստահ եմ որ այս վաւերացումը տեղի պիտի ունենայ ամենակարճ ատենին եւ մեր երկիրը անյապաղ պիտի դրաւէ ուխտին մէջ իրեն վիճակուած պատուաւոր դիրքը:

Դէպքը անշուշտ նոր եւ կարեւոր քայլ մը կը կազմէ ժողովրդավարութեանց համերաշխութիւնն ու միութիւնը ապահովելու տեսակէտով: Այն գործակցութիւնը զոր Ատլանտեանի հաւաքականութեան մէջ պիտի կատարենք միւս անդամ պետութեանց հետ միչտ պիտի ներչնչուի մեր արտաքին քաղաքականութեան սկզբունքներէն, որոնք են բարեացակամութիւն, անկեղծութիւն եւ հաւատարմութիւն հանդէպ ստանձնուած յանձնառութեանց:

Սեւ Ծովու թրքական նաւաբաժինը պահակ կը սպասէ: Այսուհետեւ Սեւ Ծովու մէջ տեւականօրէն հինգ թորփիլահալած եւ չորս ընդծովեայ պիտի մնան եւ ամէն ամիս հերթ պիտի փոխեն: Այս կերպով պիտի չարտօնուի որ ռուսական ընդծովեաններ եւ չարժանաւեր, որոնք յաճախակի երեւցան վերջերս Բիւզէի եղերքներուն մօտ, այսուհետեւ մտնեն թրքական ջուրերու մէջ:

Միւս կողմէ ամերիկեան կառավարութիւնը որոշած է Մարշըլի օժանդակութեան ծրագրէն չորս թորփիլահալած, երեք սուզանաւ եւ վեց ռազմանաւ տալ Թուրքիոյ: Այդ պարագային, ոչ միայն Սեւ Ծովու, այլեւ եգէականի եւ Միջերկրականի մէջ, Թուրքիա պիտի ունենայ պատերազմական մնայուն տորմիղներ:

կ'օտարանան: Դուք կը թոյլատրէք տղաքը սրճարան հանդիսին, «պլօթ» խաղալու համար, իսկ իրենց մայրենի լեզուն սորվելու համար չատ քաթը մէկ անգամ դաս առնել ալ չատ կը տեսնէք ...

Բարեբախտաբար թաղեցիները ամէնքն ալ այսպէս չեն: Ուրեմն անգամ մը եւս կը յիչեցնենք.— Դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ. 4ին փոքրիկներուն, Հոկտ. 5ի դիչերը՝ չափահասներուն համար:

ԱՐՄԵՆԱԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ծ Ա Ռ Ա Չ » Ը

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ (1)

ՊԱՑՏԱՐԻ ՀՈԳԻՆ

(ՀԷՔԵԱԹ)

Յիսուսը էչի վրայ նստած երուսաղէմ էր իջնում:

Հանդէսը փառաւոր էր, բայց էչը կաղում էր, խեղճ անասունը, քարոտ տեղերից անցնելու ժամանակ, մի պայտը կորցրել էր:

Եւ ժողովուրդը պատմում է, թէ Յիսուս բաւական չափաւորած էր տեսնելով, որ գրաստը դայթելով ու կաղալով էր գնում, տեղ տեղ էլ սպառնում էր նրան ցած նետել:

Բայց յանկարծ, որտեղից որ էր, ժողովրդի մէջից դուրս թռաւ մի պայտար, կանգնեցրեց Յիսուսին, կռացաւ արադութեամբ, բարձրացրեց գրաստի ոտքը եւ մի քանի րոպէի մէջ այնպէս լաւ պայտեց նրան, որ Քրիստոս ժպտեց գոհունակութեամբ ու ասաց պայտարին.

— Ապա, պայտար, խնդրիր ինչ կամենաս, եւ ցանկութիւնդ կը կատարուի:

Ասում են, որ Յիսուսին աներեւութապէս ընկերացող հրեչտակներից մէկը կռացաւ պայտարի ականջին եւ փսփսաց, որ նա երկնային արքայութիւնը խնդրի: Սակայն մարդը չատ էլ իդիալիստ չէր. բացասական կերպով գլուխը չարժեց եւ ասաց Քրիստոսին.

— Տէր, ես մի խեղճ պայտար եմ. մի տոպրակ, մի աթոռ ունեմ եւ տանս կողքին էլ մի ընկուզենի: Ցանկանում եմ, որ աթոռիս վրայ նըստողը, տոպրակիս մէջ մտնողը եւ ընկուզենուվրայ ելլողը չկարողանան պոկ դալ, դուրս դալ եւ իջնել, մինչեւ որ անունովդ չհրամայեմ նրանց:

Յիսուս ժպտեց, օրհնեց նրան եւ ասաց.

— Թող կատարուի քո ցանկութիւնը:

Եւ անցաւ դնաց:

×

Ապրեց պայտարը երկար տարիներ իր խրճիթի մէջ, ընկուզենու տուերքիտակ, հանդիստ ու ատամ: Մենակ էր թէեւ, ունեցածն էր մի աթոռ, մի խեղճուկ տոպրակ եւ գործիքներ, բայց եկամուտը լաւ էր, եւ նա չատ էր սիրում կեանքը:

Հէնց այդ էր պատճառը, որ մի խրճիթի դրանը նստած, երեկոյեան հովը վայելելիս, երբ տեսաւ հեռուից դէպի իրեն եկող հոգեառ հրեչտակին, սիրտը թռնդ ելաւ, սկսեց դողալ եւ մտածում էր, թէ ինչպէս ազատուի այդ անկոչ հիւրից:

Բայց հրեչտակը մօտ եկաւ, ողջունեց, ժըպտեց ու ասաց.

— Դէ՛հ, պայտար, բաւական ապրեցիր, այժըմ ելիր, վերջին աղօթքդ կատարիր, որովհետեւ հոգիդ տանելու եմ:

— Ո՛հ, իմ հրեչտակ,— հառաչեց պայտարը,— մի՞թէ այդպէս չուտով հարկ է կեանքը թող նել. ես դեռ ապրել եմ ուզում. նայիր մէկ, ինչպէս լաւ են այս բոլորը,— բնութիւնն ու հովը, լեռներն ու դաչտերը ...

— Այո, խօսք չունեմ, լաւ է. բայց ի՞նչ արած, պայտար, ճակատագիրդ այդ է. հարկ է հոգիդ տալ:

Ջէ, տեսաւ պայտարը, որ «չ խնդիրքը եւ ոչ էլ բանաստեղծութիւնը օգնեց իրեն: Պահ մը տրխուր մտածեց, յետոյ մէկէն, մտքի ծայրայեղ լարումի չնորհիւ, մտաբերեց օգտուել Յիսուսի տրուած չնորհներից:

— Լաւ ուրեմն, հրեչտակ,— ասաց քաղաքավարութեամբ, — հրամմէ, նստիր մի քիչ այս աթոռի վրայ, մինչեւ ես աղօթքս կատարեմ:

Եւ ծնրադրեց աղօթելու: Հրեչտակը յոգնած էր, նստաւ աթոռին վրայ:

Նստաւ - չնստաւ, զգաց որ բռնուել էր: Ճիգ գործեց ելլելու, թեւերը թափահարեց, բայց զարմանքով տեսաւ, որ չանքերն ի զուր էին եւ որ լաւ բռնուած էր:

— Այս ի՞նչ է, պայտար, ի սէր Աստուծոյ,— գոչեց նա սարսափած,— ես մեխուած եմ կարծես, ազատիր ինձ ...

— Էհէ, պարոն հրեչտակ, ազատե՞մ քեզ,— ծիծաղեց պայտարը,— ի՞նչ արած որ այդպէս եղաւ. ճակատագիրդ էր այդ ...

Հրեչտակն աղաչեց, խնդրեց, պաղատեց եւ վերջ ի վերջոյ, հոգին պայտարի թողնելու գնով ազատուեց ու սոսկումով չտապեց երկինք:

Պայտարն ազատած էր այս առաջին անգամը: Ազատ չունէր առաւ եւ օրհնեց այն րոպէն, երբ մտածել էր Յիսուսի էչին պայտել:

×

Մինչ այդ, հոգեառ հրեչտակը ճանապարհին դունաւորելով, սոսկման թելադրութեան տակ խնդիրը մեծացնելով, պատմեց ամէնքին պայտարի արածը. երկինք հասնելով՝ գունաթափ կանգնեց Աստուծոյ առաջ:

ՎՐԹԱՆԷՍ ՓՓՓԱԶԵԱՆ

Քիչ մը հանգստանալէ վերջ, վարչապետը կարզ մը թիւեր կարդաց, բացագանչելով .

— «Այս հաշիւներէն կը տեսնէք որ վերջին 40 տարիներու ընթացքին Անգլեւիրանեան նախկին ընկերութիւնը միայն 110 միլիոն սթերլին վճարած է Իրանի :

Ամբոխը աւելի դրդռուելով, «մա՛հ» կ'աղաղակէր միաբերան :

Ճառը տեւեց 25 վայրկեան : Ցետոյ խօսեցաւ ազգայնացման թոնդ ախոյեանը, Տօքթ· Մաքի , կուրծքը բանալով·

— « Ապատան կ'ներթամ կատարելու համար ինծի յանձնուած նուիրական պաշտօնը : Սիրտս բաց է ընդունելու անգլիական գնդակները » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ ՎՐԱՑ օդանաւային արշաւ մը պիտի կատարուի այսօր, չաբաթ, իբրեւ մէկ մասը Հռենոսի մէջ սարքուած ռազմափորձերուն, որոնց պիտի մասնակցին 100.000 դաշնակից զինուորներ (70.000ը ֆրանսական) : Օդարշաւին պիտի մասնակցին 130 օդանաւեր :

11.000 ՇԱՐԺԱՎԱՐՆԵՐ (չոֆէօր) բողոքի ցոյց մը պիտի կատարեն Հոկտ· 5ին, խափանելով ամբողջ անցուդարձը՝ Փարիզի փողոցներուն մէջ, բոլոր կանոններու դործադրութեամբ : (Կը մեր – ժեն բժշկական քննութեան օրէնքը) :

ՏՈԼԱՐԸ 417 ֆրանքի բարձրանալով, յետոյ 410 ֆրանքի փակուեցաւ առջի օր, իբրեւ հետեւանք ֆրանքի արժեզրկումի մասին չջնջած զրոյցներու, որոնք հերքուեցան անմիջապէս : Սթերլինը բարձրացաւ 980ի : Ջոյլ ոսկին կ'արժէր 573 հազար, նափոլէոնը՝ 4500 , սթերլինը՝ 5220 եւն· :

ԿՈՐԻԱՑԻ դաշնակից հրամանատարը առաջարկեց զինադադարի բանակցութիւնները վերսկսիլ դիւղի մը մէջ, երկու դիծերու մէջտեղը :

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ որոչեց 20 % բարձրացնել պողպատին գինը եւ 19.500.000.000 ֆր· նպաստ յատկացնել ածուխին, 5.500.000.000 ֆր· ալ՝ չաքարի, արմտիքի եւն· համար ,որպէսզի գինները աւելի չբարձրանան :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ երեսփ· ժողովը եւ ծեր – բակոյր համաձայնեցան , արտասահմանի ամհամանուած զինուորական եւ անտեսական վարկերու մասին : Որոշուեցաւ 502.800.000 տոլար յատկացնել Եւրոպայի զինուորական, 1.022.000.000 տոլար ալ՝ անտեսական օգնութեան համար : Պ·Թրումըն պահանջած էր 8.500.000.000 տոլար, բայց մաս մը զեղչուեցաւ : — Ուշինկթընէն մասնաւոր պատուիրակութիւն մը պիտի դայ Եւրոպա, քննութիւններ կատարելու համար:

ԵԳԻՊՏՈՍ ՄԵՐԺԵՑ մասնակցիլ Մալթայի բացերը սարքուած բրիտանական ռազմափորձերուն :

ՉԵՐՔԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ եղիպտոսի ընկերվարական կուսակցութեան վարիչը որ « Ցեղափոխութիւն» խորագրով կոչ մը հրատարակած էր իր թերթին մէջ : Ոստիկանութիւնը գրաւեց թերթը:

ՎԱՐԱԳԱՑ ԽԱՉԻ ՏՕՆԸ ԱՒՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, հանդիսաւոր պատարագ եւ մատաղօրհնութիւն : Հոգեհանդիստ Խրիմեան Հայրիկի յիշատակին :

Կարելի է ճաշը միասին տանիլ եւ ճաշել եկեղեցւոյ խորհրդարանը :

Շոֆեկառք·— Gare du Nordէն ժամը 8.37, 9.55, 10.10 եւ 10.50:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ՊԱՏԱՆԵԿ· ԹԱՏՐՈՆ

Բացում ձմեռնային եղանակի : Ղեկ· ԴԵՐՄ· ՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇԻ : Կը ներկայացուի 2 Հոկտ· երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Պէլվիլ , Սինէմա Ֆլօրիտայի մէջ (métro Pyrénées) :

Շիրվանզատէի ՁԱՐ ՈԳԻ (տրամ· 4 գործ·)

Աղօթաժողով Պօտոնի մէջ

Պոմոնի Մ· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, ամէն չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ, ժամը 2.30ին աղօթաժողով, քարոզ եւ հիւանդներու համար մասնաւոր աղօթք :

Կը հրաւիրուին բոլոր փափաքողները մասնակցելու այս աղօթքներուն :

Union Spirituelle des Dames, Eglise Arménienne Allée des Puits, Beaumont, Marseille :

Բոնեղէն կտորներ [Coupons]

ԳԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

MAZA - TEXTILES

(ԲԱԶՈՒՄԵԱՆ)

Ամէն կարգի տեղեկութեանց համար դիմել
19, Rue Mazagran, Paris (10) Հեռ· **Tai. 81-28**

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Փարիզի մէջ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 21ԻՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

20 Հոկտ· Շաբաթ իրիկուն, Սալ Ռամոյի մէջ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Վիէնի կոմիտէին կողմէ, այս չաբաթ ժամը 20.30ին, «Համօ Օհանեան» ակումբին մէջ: Նոյն առեն պիտի կատարուի դաշտահանդէսին առթիւ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը որ յետաձգուած էր : Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՇԱՒԻԼԻ ՄԱՍ – ՆԱՁԻՒՂԻՆ ԳԻՆԵԶՕՆԸ, ի պատիւ ծնողներու եւ ուսուցիչներու, իր դասընթացքի վերաբացման առթիւ, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Վիրոֆլէյի ծանօթ սրահին մէջ:

Կը հրաւիրուին ծնողները ու բարեկամները եւ կեդր· վարչութեան ու Շրջ· վարչութեան անդամները: Մուտքը ազատ է

Փոն սը Սէվռէն հանրակառք, իջնել Grace de Dieux , Viroflay :

ՑԵՐԵԿՈՑՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ասնուվիլի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Կռւավարենց » մասնաճիւղի կողմէ, այս կիրակի ժամը 15.30ին Սալ Կալմանի մէջ :

Կը ներկայացուի ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը՝

« ՓՈՔՈՐԻԿ »

ժամը 18էն վերջ եւրոպական պարեր : Նուագախումբ GIOVANELLI :

Gare du Nordէն չոգեկառք ժամը 14.30ին կամ հանրակառք՝ Porte de la Chapelleէն :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ

Պոմոնի Ֆ· Կ· Խաչի դպրոցը կը վերաբացուի 4 Հոկտեմբերին, եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

Վիէն·— Կապոյտ Խաչի երեք դպրոցները կը վերաբացուին Հոկտ·ի առաջին չաբթուն: Կը պաշտօնավարէ Օր· Ն· ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ (Նոր հասած Սուրիայէն) : Ժամերու եւ օրերու մանրամասնութիւնները տեղին վրայ առանձին ազդերով :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ·— ՄԱՐՍԷՅԼ·— Կապոյտ Խաչի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտ· 4ին, հինգշաբթի, ուսուցչութեամբ ՏԻԿ· ՄԱՆՈՒՇ ՇԱՄԻՐԵԱՆի : Արձանագրութեանց համար դիմել ամէն հինդշաբթի Ա.Հարոնեան Ակումբ :

ԱՆԿԻՆ·— Ֆ· Կ· Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէնի դասընթացքը կը վերաբացուի Հոկտ· 4ի հինդշաբթին, սովորական տեղը, ժամը 2—5 : Կը խնդրուի ծնողքներէն նոյն օրը կատարել արձանագրութիւնները :

ԴԵՐՁԱԿԻ

Աչակերտ կամ աչակերտուհի մը կը փնտռուի : Դիմել Պ· Փափազեանի, 10 rue Levis, Paris (17) :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Լա Սէոթայի «Խաժակ»խումբը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին : Ներկայ կ'ըլլան Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչները : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի մասնաճիւղի հաւաքոյթները կը վերսկսին այս երեքշաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի մեր անդամներէն ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամանակին :

ՍԱՐՍԷԼ - ԱՒՆՈՒՎԻԼ·— Հ· Ց· Դ· Վարդան Եղիշեակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ Ասնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց· Դ· ընկեր «Կարօ» Եղիշեակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 14.30ին, Պ· Թորոսի սրճարանը, Bar Terminus, St. Antoine: Կարեւոր օրակարգ : Ճշդապահ ըլլալ :

ՍԵՒԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուսումնասիրացի ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին , Իսիի Խրիմեան դպրոցին մէջ :

ՏԷՍԻՆ·— Ֆր· Կ· Խաչի ընդհ· ժողովը Հոկտեմբեր 6ին, չաբաթ կէսօրէ վերջ, ժամը 5ին, Հ· Ց· Դ· Տան մէջ: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ·— Հ· Ց· Դ· «Ս· Մինաս - եան»ի 25ամեակը Ալֆորվիլի մէջ: Կիրակի 14 Հոկտեմբեր :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ·— «Հայ երգի օրը Մարսէյլի մէջ», ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի կողմէ: Կիրակի, 16 Դեկտ·, ժամը 4ին, բիւ տ'Ալժէյի թատրոնը :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ԻՆ

Արձանագրութեանց համար դիմել վարժարան երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը՝

1, Boulevard du Nord — LE RAINCY

Հաղորդակցութեան միջոցներ ·— Eglise de Pantinէն 146 թիւ օթօպուսը եւ իջնել Raincy-Pavillon : Հեռաձայն՝ LE RAINCY 172

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ· Ստեփան Գարակէօզեան եւ զաւակները կը յանձնացնեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Տէսինի Ս· Աստուածածին եկեղեցին, իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ ՄԵԼԻՆԷ ԴԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ (մեռած՝ 49 տարեկանին) մահուան քառասունքին առթիւ : Ինչպէս նաեւ իրենց վաղամեռիկ, սիրեցեալ զաւակներուն, եղբօր եւ քրոջ՝ ԺՕԶԻՖ ԴԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի (մեռած՝ 21 տարեկան) եւ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ԴԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի (մեռած՝ 20 տարեկան) յիշատակին համար : Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները :

ԾԱԽՈՒ ՖՈՒՐԿՈՆԷԹ

Ծախու է Ֆուրկոնէթ մը, 1000 քիլօ բեռ կրելու կարողութեամբ: Citroen C. 4: Լաւ վիճակի մէջ, մօթէօռն ու անիւները նոր :Գին **180.000 ֆր·**: Հեռախօսել Taitbout 64-10:

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris IIe
Téléph. : CENtral 78-44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris XXe
Téléphone : MEN. 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՆՔ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց, ամէն տեսակի բրդեղէններ
Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ **2-28, 2-40, 3-28** եւ **1-40**

Ժերզէ եւ էնթերլօք՝ բուրդէ կամ բամպակէ
Բամպակ՝ Côtes 2/2.

Եղանակէն առաջ եւ մեծ ամանակով գնողներուն, քացառիկ գիներ ու վճարման դիւրութիւններ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.266

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678–63

Dimanche 30 Septembre 1951 կիրակի 30 ՍԵՊՏԵՄ·

27րդ ՏԱՐԻ — 27 Année No. 6573-Նոր շրջան թիւ 1984

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԵԱՆՔԻ ՄԸ ԵԼԵՒԷՋՆԵՐԸ

Դժուար է ամէն ճշմարտութիւն գրի առնել, դաղափի մը առջեւ: Մանաւանդ երբ հանդուգնալը նուիրուած կ'ըլլայ հանրային գործունէութեան:

Արտաւազդ արք·ի մահը հաղորդած առեն, կը մտածէինք թէ պիտի գտնուին պատրաստ գրիչներ եւ բերանները, շռայլաբան գովեստներ հիւսելու համար:

Կը մտածէինք, դարձեալ, թէ՝ ոմանք այս տխրունին ալ պիտի չահագործեն, եթէ ոչ մաղձ թափելու, գոնէ երկդիմի խօսքեր սահեցնելու համար:

Առանց ազդուելու մէկէն եւ միւսէն, փորձենք վերլուծել հանդուգնալին կեանքն ու գործը:

Երեք բարձրաստիճան կղերականներ մեռան վերջին ամիսներու ընթացքին,— Պոլսոյ պատր· տեղապահը՝ Գէորգ արք· Արսլանեան, Ճուճաս - տանի Հայոց առաջնորդը՝ Կարապետ արք· Մազլումեան, եւ վերջինը, Արտաւազդ արք· Սիւր – մէեան:

Առաջին երկուքի մասին պատմութիւնը չա – տոնց արձակած է իր վճիռը: Զանազան վարձու գրիչներ ի գուր կը փորձեն պարտկել անոնց բա – ցասական արարքները, որոնք չափազանց երկար տեւեցին:

Անշուշտ արժանիքներ ալ ունէին անոնք: Բայց, ո՞վ պիտի կրնար պնդել թէ այդ արժանիք- ները աւելի բարձր կը կշռեն, քան իրենց գործած չարիքները:

Գալով Արտաւազդ արք·ի, դառն խորհրդա – ծութեանց տեղի կուտան իր բազմամեայ գործու- նէութեան տարօրինակ եւեւէյները:

Կրնայինք ըսել, առանց վերապահութեան, թէ աւելի շատ իր գրիչն է որ տեղ պիտի բռնէ ժամանակակից պատմութեան մէջ, քան վեզարը:

Արդարեւ, ժժդոյն է իր դիմագիծը՝ իբրեւ բարձրաստիճան կղերական, բայց իրապէս գնա – հատելի եւ տոկուն՝ իբրեւ ծառայ Դպրութեանց:

Թանկագին վաստակ մը կը կազմեն իր բա – նասիրական - պատմական պրպտումները, ու - սումնասիրութիւնները եւ հրատարակութիւնները: Մեծ մասով՝ իբրեւ հում նիւթ:

Բազմաշխատ բանասէրը չունէր գիտական – քննական միտք: Իրեն կը պակսէր, նաեւ, մշակե- լու ճիգը եւ չարահիւսելու ճաշակը:

Միւս կողմէ, վարակուած էր գերարտադրու- թեան տենդէ մը, ինչ որ վնասեց իր գրական տա- ղանդին:

Բայց եւ այնպէս իր ամէնէն գրական արժանիքը պիտի կազմէ գրական աշխատանքը:

Տակաւին առիթ կ'ունենանք աւելի երկար խո- սելու այս մասին:

Անցնելով իր հանրային գործունէութեան, ընդհանրապէս վերապահ եղած է մեր դիրքը: Մանաւանդ այն օրէն ի վեր որ գարձաւ իշխանա – ւոր, իբրեւ հայրապետական պատուիրակ:

Թերեւս այս բացառիկ պաշտօնն էր որ հա – կասութենէ հակասութիւն գլորեց գինքը, Եւրո - պայի պողոտաներուն վրայ:

Երիտասարդութենէն ծանօթ ըլլալով իր խառ- նուածքին, չատ ալ չէինք զարմանար, երբ հան – դիսական չարժուձեւեր կ'առնէր, տեղի-անտեղի:

Բայց, կը կարծէինք թէ բաւական լրջացած է, չատ մը տաք ու պաղ տեսած ըլլալով, տարիներու ընթացքին:

Ինչպէս ուրիշ դասակիցներ, ինքն ալ էջմիած- նի հանդէպ հաւատարմութիւնը կը չփոթէր իր տարրական պարտականութեանց հետ:

Կը կարծէր թէ ինք արտակարգ դէսպան մը, լիազօր մըն է՝ զանազան հրահանգներ գործադրե- լու համար, եւ ոչ թէ ներկայացուցիչը եւ ծառան՝ տարագիր բազմութեանց:

Հաւանաբար աւելի դիտակից էր իր պարտա- կանութեանց, երիտասարդութեան առեն, երբ վարդապետ կը դառնար, գործնապէս ծառայելու համար ժողովուրդին: Գոնէ այս տպաւորութիւնը ձգած էր իր առաջին պաշտօնավարութեանց ըն – թացքին (Գոնիա, Կարին, Հալէպ եւն·):

Եթէ «գոհ» մը եղաւ, անշուշտ պատճառը այն է որ չկրցաւ պահել իր անկախութիւնը: «Զէզոք» ձեւացած առեն ալ, պարզապէս դիրք բռնած կ'ըլ- լար, թերեւս առանց զգալու: Միշտ ի վնաս իրեն եւ հանրութեան:

Աւելի բաց խօսինք: Շ·

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ԾՈՒՌՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Ուրեմն, ազգերու անունը գլխագիր կը գրէին դասական մատենագրութեան մէջ, սկսելով Աստուածաշունչէն:

Ոչ միայն ազգային, այլեւ միջազգային էր — եւ է՛ — այս տարբրական կանոնը:

Դեռ վերջերս Le Mondeի լեզուագէտ աշխատա– կիցը անգամ մը եւս կը բացատրէր «ինչպէս»ը եւ «ինչու»ն: Մեւնոյն առեն չեշտելով թէ ածակա- նը պիտի ըլլայ մանրատառ, (ինչպէս հայերէնի եւ ուրիշ ամէն լեզուի մէջ):

Դպրոցներն ու դասագիրքերն ալ այդպէս ու- սուցած են մեզի, Պոլսոյ թէ Թիֆլիսի, Թուրքիոյ թէ Կովկասի մէջ:

Ո՞վ խանգարեց այս հիմնական կանոնը, դուռ բանալով անտեղի վիճաբանութեան մը:

Երկու պատճառներ կը գտնեմ·—

Ա·— Լրագրական թափթփածութիւն: Ոմանք այդպէս գրեցին կամ կը գրէին դիտակցաբար կամ անգիտակցաբար, եւ տարիներէ ի վեր, սովորու- թիւնը օրէնք գարձաւ չատերուն համար: Մանա- ւանդ վերջին արտագաղթէն ետք:

Ո՞վ համրեց այն վրիպումները եւ կոպիտ սը- խալները, որոնք թերթէ թերթ, բերնէ բերան փոխադրուելով, գարձեր են կանոն: Ինչպէս սա «գեկուցեց »ները, « կառուցող »ները, «մաուս – ցանեց »ները եւ « ապացուցանեց»ները: Եւ դեռ « փոշմանել»ը, «գաւթել»ը, «խել մը»ն, «բերան - ներնուն », «ինքզինքնուն»: Իսկ «որ»ի եւ «զոր»ի խառնակո՞յսը, ուրիշ այլանդակութիւններով:

Բ·— Ռուս - կովկասեան ազդեցութիւն: Պարագայ մը որ ուսումնասիրութեան կը կարօտի: (Վրացիները գլխագիր չունին, ինչպէս Արաբ - ները):

Մոլեռանդները մանրատառ կը գրէին այլազա- ան ազգերու անունները, մզուած՝ ազգային ա - տելութենէ, ինչպէս ցարական Ռուսիոյ մէջ: (Ֆը- րանսայի մէջ ալ՝ Juifը, թէեւ լրջամիտներ յետոյ չակեցին):

« Ցուսաբեր »ի Մ· Մ·ը քար մը եւս կը գլորէ, հարցնելով թէ «Յառաջ»ը ինչո՞ւ յամառօրէն մա- ռեշալ կը գրէ փոխանակ մարաջախտի»:

Յամառութեան խնդիր չկայ, սիրելի ընկեր: « Յառաջ »ն ալ մարաջախտ կը գրէ սկիզբէն ի վեր, երբեմն ալ «մառեչալ»:

Եթէ վերջերս տեսակ մը վերաքննութիւն կա- տարեց, պատճառը այն է որ չենծու կը գտնէ « մարաջախտ»ը, մանաւանդ վերջին վանկը, «ախտ»:

Ողբացեալ Ն· Ադոնցը յաճախ կը քննադատէր « մարաջախտ »ը, իբրեւ անիմաստ բառ:

Բաւական չէ որ բառ մը կամ անուն մը հայ - կական համարուին: Ճաշակն ալ իր բաժինն ունի:

Օրինակ, Մարիա՞մը գեղեցիկ է թէ Մաոին: Ալի՞սը թէ Փառանձեմը: Լիւսի՞ն թէ Հռիփսիմէն կամ Հոռոփը:

Եւ տակաւին Ցովհաննէսը, Համբարձումը, Վռամշապուհը ... ՎԱՀԷ

ԱՐԵՒԵԼԱԳԻՏՆԵՐՈՒ համագումարը փակ – ուեցաւ Սեպտ· 22ին, Պոլսոյ իրաւագիտական հա- մալսարանի սրահին մէջ: Կարգ մը պատուիրակ- ներ Անատոլու գացած են,— Անգարա, Գոնիա, Կեսարիա, Իզմիր, Եվկեսոս, Մանիսա, Պօղազքէօյ— հնագիտական ուսումնասիրութեանց համար: Պոլ- սոյ կուսակալը երեկոյթ մը սարքած էր ուր ներ- կայ եղան նաեւ հայ եւ հայագէտ պատուիրակնե– րը: Ցառաջիկայ համագումարը տեղի պիտի ու - նենայ 1954ին, Անգլիոյ մէջ:

ՓԱՐԻԶԻ ՕԼԱԹԵՐԹԵՐՈՒՆ գինը 12 Ֆրանքէն 15ի պիտի բարձրանայ չորեքշաբթի օրէն սկսեալ:

ԳԵՐՄԱՆ զօր· Շեխայէլ, զօր· Ռոմէլի սպա- յակոյտին պետը, Փարիզ պիտի գայ ուրիշ սպա - ներու հետ, խորհրդակցելու համար Փլեւէնի ծը- րագրի մասին (եւրոպական բանակ): — Վարչա – պետը, Տոքթ· Ատընաուըր Լոնտոն պիտի երթար Հոկտ· 8ին, բայց յետաձգեց, նկատելով որ երեսփ· ընտրութիւններ պիտի կատարուին Անգ – լիոյ մէջ:

ՍԻՍՏՐԻՈՑ ռուս մարզպանը հինգ էջէ բաղ – կացեալ ծանուցագիր մը յանձնեց Վերստուղիչ Խորհուրդին, դանգատելով թէ Դաշնակիցները կը վերագինեն Աւստրիան: Ֆրանսական, անգլ· եւ ամերիկեան պատուիրակները «բացարձակ սուտ եւ լրբութիւն» կը նկատեն այս մեղադրանքը, ըսելով

Անգլիա Ազգաժողովին կը դիմէ

ԻՐԱՆ ՏՐԱՄԱԴԻՐ ՉԷ ՏԵՂԻ ՏԱԼՈՒ·— Մ· ՆԱ - ՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿՈՒԶԵՆ ԺԱՄԱՆԱԿ ՇԱՀԻԼ

Բրիտանական կառավարութիւնը Ազգահով - թեան Խորհուրդին դիմեց, քարիւղի վէճին առի- թիւ, նկատելով որ Իրան կը մերժէ համակերպիլ Միջազգային Դատական Աեանի վճիռին: Ազգ- հովութեան Խորհուրդին անդ· պատուիրակը Սըր Կ· Ճէպ, որ Լոնտոն կը գտնուի, Նիւ Եորք մեկնեցաւ օգնաւուով, այս խնդիրը հետապնդելու համար: Միեւնոյն առեն լուր տրուեցաւ ամերիկ- եան կառավարութեան, որ միշտ համբերութիւն կը յանձնարարէ:

Իբրեւ առաջին քայլ, պիտի խնդրուի Ազգ- հովութեան Խորհուրդէն որ ընդել տայ 300 — 350 անգլիացի մասնագէտներու վտարման որոշումը: Լոնտոնի մէջ կը յուսան թէ Ազգահովութեան Խոր- հուրդը պիտի կրնայ նիստ գումարել վաղը, եր- կուշաբթի:

Ուրեմն առկախ կը մնայ Ապատանի Անգլիա- գիներուն վտարման խնդիրը: Պայմանաժամ տր- ուած է մինչեւ Հոկտ· 4): Կառավարութիւնը կ հարկին պիտի միջամտէ, եթէ իր հպատակներուն կեանքը վտանգուի:

Լա Հէյի միջազգային Աեանը որոշած էր խուսափիլ որ եւ է արարքէ որ կրնար ծանրացնել կացութիւնը, սպասելով վերջնական կարգադրու- թեան մը: Նոյն իսկ անհրաժեշտ կը գտնէր որ անգլ· մասնագէտները մնան, բանեցնելով նաւթա- հորերը:

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ հաւանական չէ որ Իրանի վարչապետը տեղի տայ, թէ – եւ նախագահ Թրումըն անձնական նամակ մը ղր- ըած է Շահին, խնդրելով որ միջամտէ: Թէհրանի անգլ· դեսպանն ալ յոռետես է:

Այաթօլլահ Քաշանի, Պարսկաստանի կրօնա- պետը, յանձնարարեց կէս օր դադրեցնել ամէն աշխատանք այս կիրակի, համաձայն հետեւեալ դեկոյցին,— «Աշխարհակալ պետութիւնը թշնա- ութիւն բերաւ Իրանի եւ իր ժողովուրդին, վեր- ջին չիսուն տարիներու ընթացքին: Այժմ պիղծ քարոզութիւն մը կը կատարեն ի սիրուս աշխար - հի, Իրանի չահերուն դէմ: Անհրաժեշտ է կէս օր դադար պահել ամբողջ երկրին մէջ, մեր առելու- թիւնը յայտնելու համար աշխարհակալներուն եւ անոնց իրանեան մեղսակիցներուն դաւաճանական գործունէութեան դէմ »:

Այս կոչին անմիջապէս պատասխանեց Թէհ - րանի վաճառականներու եւ խանութպաններու Միութիւնը, ծանուցանելով թէ գործադուլ պիտի ընեն կիրակի առաւ, ի խրախոյս Տոքթ· Մոսա - տեղի եւ իբրեւ բողոք անոր ընդդիմադիրներուն դէմ:

× Արաբական գործակալութիւնը կը ծանուցա- նէ թէ երեք ընդդիմադիր երեսփոխաններ Իրաք ապաստանած են:

× Ապատանէն կը հեռագրեն թէ իրանեան զին- ուորները կը չարունակեն խիստ հսկողութիւն կա- տարել մեծ գտարանին չուրջը: Բոլոր դուռները փակուած են եւ ոչ մէկ Անգլիացի կրցած է ներս մտնել:

× Վերջին լուրերու համաձայն, ամերիկեան կառավարութիւնը անհրաժեշտ կը գտնէ ժամա - նակ չահիլ, եւլք մը գտնելու համար: Ուշինկթըն մէջ հետեւեալ կարծիքն ունին·— 1. Իրանի ներկայ դահլիճը անիրաւ է·— 2. Հարկ է ամէն գնով խուսափիլ բռնի ուժէ·— 3. Անհրաժեշտ է չափաւոր դիրք մը բռնել, խուսափելու համար ա- ղէտէ մը:

× « Տէյլի Թէլէկրաֆ », պահպանողական մեծ օրաթերթը, քննելով գինեալ միջամտութեան խնդիրը, կ'եղրակացնէ թէ առ նուազն երկու զո - րաբաժին պէտք է, վերագրաւելու համար Ապա - տանի գտարանը: Նոյն աղբիւրին համաձայն, Պարսիկները դրաւած են նաեւ երկու ծփուն նա - ւարաններ եւ ինք նաւեր, որոնք Անգլեւիրանեան ընկերութեան կը պատկանէին:

× Ամերիկացիները կը յուսան գլխ մը գտնել, նոր ընկերութիւն մը կազմելով եւ իրրեւ ընդհ - անօրէն հրաւիրելով Եւրոպացի մը, չէզոք երկրէ (Զուիցերիացի, Շուէտացի եւն·): Լոնտոն կ'ա - ռաջարկէր անգլ· վերատեսուչ մը, ենթակայ՝ Իրանեան ընկերութեան:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

թէ Ռուսերը նոր փորձ մը կը կատարեն, խափա – նելու համար Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագրին կնքումը:

ՔՈՐՉԱՁԻ գինադադարի խնդիրը միշտ կը քաշքշուի: Փեքինի անթելը անընդունելի կը գտնէ դաշնակից հրամանատարին առաջարկը:

ՄՈՍԿՈՒԱ ամակնկալ ձեռնարկ մը պիտի կա- տարէ գերմանական հարցին լուծման համար, եթէ հաւատանք կարգ մը զրոյցներու:

ԳԱՂՏՆԻ ՋԻՆԱՐԱՆ մը եւս գտնուեցաւ Պել – ֆոռի մէջ, Զուիցերիոյ սահմանին մօտ: Աւով 30ի կը բարձրանայ այս տարի երեւան հանուած գաղտ- նի գինարաններու թիւը:

ՁԱՅՆ ԵՒ ԳՈՐԾԻՔ

Ցաճախ ուղտի նմանցուցած եմ հայ մտաւորականը :

Ինչպէս որոճացող այս կենդանին, որ, անապատին մէջ, առաջին իսկ կայքին՝ երբ ծունր կը դնէ ու կ'երկարի ճամբուն վրայ, կը պարպէ խածին ու վերստին կը ծամէ իր կերածը, երազելով ջրաբեր եւ կանանչ մարգագետինները՝ ուրկէ անցաւ ,

Հայ մտաւորականը եւս սովորութիւն ըրած է պարպել իր յուշերուն խածին եւ որոճալ հայրենի երկրին ծանօթութիւնները, հնօրեայ տպաւորութիւնները, դպրոցականի դիտելիքները, յամառօրէն անտարբեր իր նոր միջավայրին :

Ես կենդանի մըն եմ՝ որ կ'արածի (1) բայց չ'որոճար :

Այս խոստովանութիւնը անոր համար որ չմեղադրէք զիս թէ դիւղէն եկայ եւ թշնամի մնացի քաղաքին : Որպէսզի չընէք թէ, դիւղական երգերու եւ սրնդահարութիւններու կարօտախտէն ներշնչուած, չարութեամբ կը նայիմ քաղաքակրթութեան նուաճումներուն, ճարտարարուեստին հը – բաշքներուն, մեքենային խոյանքներուն :

Վարդան Սարգսեանի յօդուածը կարդացողը պիտի կարծէ թէ թշնամի եմ ռատիոյին ու փոնոյին, ճիշդ ինչպէս անոնք որ հալածեցին Կոմիտասը՝ եկեղեցական երաժշտութիւնը մեքենականացնելու «մեղք»ով : Պիտի կարծէ թէ չեմ հաւատար ձայնասփիւռին քաղաքակրթական նպաստին եւ ապագայ նուաճումներուն : Կամ թէ, առնուազն, թշնամի եմ մեքենական երաժշտութեան :

Պէտք է դիտել տալ թէ նոր բան չեն այդ ... թշնամութիւնները, երաժշտութեան պատմութեան մէջ , — Կոմիտասը հալածող սարսախնէրէն զարեր առաջ՝ եկեղեցին չա՞տ է կռուած եւ – բաժշտական գործիքներուն դէմ : Ի՞նչ կ'ըսէին քրիստոնէութեան վարդապետները.— Նուագը « սատանայի գործիք» է : Արդարեւ, սրինգներ ու կիթառները, իրենց ձայնական խաղերով ու դոյներով, կ'ոգեկոչէին հեթանոսական յիշատակները,— անոնց նուագուն ու դողդողուն աւաչին մէջ՝ հերատուկները կ'օրօրէին կարծես իրենց մերկ եւ անուշահոտ մարմինը, ու վարդերով պըսակուած գլուխներ իրարու կը միանային, խըն – ջոյքի սեղաններու չուրջ, սիրոյ եւ գինիի ներշընչումով (2) : Հին աստուածաբանները, այնքան կասկածամիտ որքան հոգեբան, դիտէին թէ ա – կանջը եւ աչքը մեղսակից են մէկը միւսին :

Կ'ուզէ՞ք որ պրպտումներուս ուղին երկա – րեմ ... մինչեւ Պղատոն, որ գործիական երաժըշտութիւնը կը համարի «անճաշակ» ըստ Շամպրիի թարգմանութեան, «բարբարոս» ըստ Քուզէնի թարգմանութեան, առաւել՝ «չառլաթանիսմ» , (բնագրին մէջ՝ agurteia, goeteia եւ alazoneia բառերը, զորս չատ կը կրկնէ յոյն փիլիսոփան, համապօր կը համարուին ֆրանսերէն «չառլաթանիսմ» բառին, ըստ իր թարգմանիչներուն) : Պղատոն, սակայն այս ծանր որակումը կը բարեխառնէ՝ ընդունելով գործիական երաժշտութեան արժէքը մարդկային ձայնին ընկերակցութեան մէջ : Ու – շադրութի՛ւն,— նուագարանը, անկախօրէն, կու սայ « բարբարոս » երաժշտութիւն մը, բայց ընկերանալով մարդկային ձայնին՝ կը նպաստէ խակական բարձրագոյն երաժշտութեան ստեղծումին, (տես Օրէնքներու գիրքը, Բ. 670 ա) :

Պղատոնի այս տեսակէտը, դիտեմ, պիտի պարմացնէ մեր երաժշտագէտները, բայց ո՛րքան հետաքրքրական պիտի ըլլար գոյն՝ նախ ըստ իր պատմական բառագիտութեան, յետոյ համաձայն երաժշտութեան փիլիսոփայութեան : Պէտք չէ մոռնալ թէ գործիական երաժշտութիւնը կատարելութեան հասած էր Պղատոնի օրերուն, եւ Սոկրատի աչակերտը անտեղեակ չէր այդ նուագ – ճումներուն : Բայց charmesի վարդապետութիւնը (հետաքրքրական է ֆրանսերէն այս բառին ստուգաբանութիւնը,— կախարդանք = երգ), որ կախարդանքի անսպառ աղբիւր մը կը դտնէր մարդկային ձայնին մէջ, երկրորդական դէր վրայ կը նետէր գործիական երաժշտութիւնը կամ առնուազն հարկաւոր կը համարէր զայն մարդկային ձայնին : Ու մի զարմանաք՝ երբ լսեմ թէ նոյն տեսակէտն է որ կը տեւէ, կ'ապրի Պղատոնէն մինչեւ Շուման, որ կ'ըսէ . «Երաժշտական գործիքները մարդկային ձայներ են» : Եւ ժողովուրդը, որ կ'ըսէ, իրրեւ մեծագոյն գովեստ ի մասին virtuoseներուն. «Գործիքը կը խօսեցնէ» : Եւ վերջապէս աստուածմաստութեան Զուիցերիոյ քարոզիչներէն մին, որուն դիրքը ձեռքիս տակ չունիմ այս պահուս, բոլոր նուագարաններուն ծագումը կը փնտռէ մարդկային մարմինին մէջ (3) :

Երաժշտութեան մէջ, մարդկային ձայնին տրուած այս գերակայութեան համար էր, որ Ժէ. դարուն երեւան եկան կուրտերը (castrat),— երգիչներ, որոնք կ'որձաուէին իրենց պատանեկութեան չրջանին, պահպանելու համար մանկական կամ կանացի զուլալ ձայները :

Եւ սակայն ճարտարարուեստը չպարտուեցաւ երբեք : Երաժշտական գործիքները, որոնք սորըկական կամ նուաստ գեր մը կը կատարէին, ազատագրեցան չատ կանուխ :

Իսկ էլեկտրական դարը նոր թափ մը տուաւ ազատագրելին թիւիչքներուն :

Այս պայմաններուն մէջ, է՞ս եմ որ պիտի պաշտպանեմ մարդկային ձայնին գերակայութիւնը ընդդէմ մեքենական երաժշտութեան : Պախ անգամ, հակառակ ձայնական երաժշտութեան բերած իր հրաշազան նպաստին, Վայմարի եւ Գէօթինի մէջ ապրած չրջանին, իր ստեղծագործութեանց մէջ, (օրինակ La messe en si mineurը), « մարդկային ձայնը կ'առնէ եւ կ'օգտագործէ իբրեւ երաժշտական գործիք», ինչպէս կ'ըսէ Տիւֆուրք, (համմա. Շուманի տեսակէտին հետ) :

Ընդհակառակն, կ'ընդունիմ թէ գործիական երաժշտութիւնը, որ փառահեղ պատմութիւն մը ունի, (կը բաւէ թղթատել Ֆէթիսի, Պրանդուրի , Շաֆնէրի գիրքերը,— չմոռնալ թէ Միջին դարուն գոյութիւն ունէին բազմազան նուագարաններ, որոնք կորսուած են հիմա), իր նուաճումներով կ'արդարացնէ ամէն գնահատութիւն՝ որ կը սպասնայ իրրեւ զուտ արուեստ :

Եւ այստեղ է որ վէճ կը ծագի :

Ձայնասփիւռը, իրրեւ վերջին նուաճում, որ մեղի երաժշտութիւն կը բաշխէ, ինչպէս Ջուրի ընկերութիւնը՝ Ջուր, կապի ընկերութիւնը՝ կազ, կը յարգէ՞ բարձր եւ ամբողջական երաժշտութիւն տալու պայմանները : Հակառակը մտածելուս համար է որ ճիշդ կը գտնեմ կոչել «պահածոյ» երաժշտութիւն՝ ձայնասփիւռին տուածը :

Ատիկա պիտի հաստատեմ յաջորդով :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(1) Օր մը, երաժշտագէտ Պ. Օնինիկ Պէրպէրեան յանկարծ կը հարցնէր ինծի. «Ուրկէ՞ կրցեր ես ամբարել այսքան հմտութիւն» : Բարեւէն ետը յանկարծ այս հարցումը : Շփոթեցայ մնացի : Բայց ապելցուց. «կեցիր պատասխանը ե՛ս տամ,— խոտակեր կենդանին կը գտնէ մարգագետինը՝ ուր պիտի արածի եւ խոտը զոր պիտի ճարխակի» :

(2) Տես **Vuillermoz**ի երաժշտութեան Պատմութիւնը, էջ 31 : Այս հեղինակը շատ նշանաւոր է սկաւառակներու երաժշտութեան իր ճնճղատուութիւններով, զորս կը հրատարակէր, պատերազմէն առաջ, *Լքսէլսիօրի* մէջ : Իրմէ արժագանգներ տրուած եմ, ժամանակին, *Ցառաջի* մէջ : Տես եւ Ֆէթիսի երաժշտութեան Պատմութիւնը, Գ. հատոր, ուր յունական գործիական երաժշտութեան բաժինն մէջ, ինչպէս եւ Պղատոնի *Օրինագրքին* մէջ, ցոյց կը տրուի թէ հին Հելլէններու մօտ ամէն մէկ նուագ կամ նուագարան դիցաբանական ծագում մը ունէր եւ յատկացուած էր հեթանոսական տօնի մը, (Ֆէթիսի Երաժշտութեան Պատմութեան Դ. հատորը կը պարունակէ ուսումնասիրութիւն մը հայ եկեղեցական երաժշտութեան մասին,— ուր հայերէն կարգ մը բառեր գրուած են հայատառ բայց պարսատառ,— հայ հանճարին նուիրուած այնպիսի գովեստներով, որոնց կարելի չէ հանդիպիլ ուրիշ որեւէ տեղ) :

ԱՆՑԱ՛Ծ ՕՐԵՐ

Պուտ մը արցունք՝ Գեղամ վրդ.ի Յիշատակին (*)

Ամա՛չ... : Կանաչ – բեհեզ զարդարանքով յաւերժահարս մը դիւթական : Թագի տեղ գլխին՝ լեռնաթաքուր Մաչ Գիւղը նորակերտ : Այդեղատ , արփավառ Բարձրաւանդակին սեղմած՝ հրաչա – դործ վանքը խորհրդաւոր : Բլուրէ բլուր, անտառ ու պուրակ, արտ ու պարտէզ ճամբայ կը բանան մինչեւ լիճը Սապանճայի, չամբուտներով թըռչ – նառատ :

Զախ ափին Խասկալն է հանդչած : Մինչ աչքը կ'երկարի դէպի Նիկոմիտիա :

Ջրվիժագոռ ձորեր, արեգնաչող ծմակ ու ծործոր, պղալիք պուրակները, ծաղիկ ու թռչուն , փառքի վկայք Հայ Մշակին. քրտնաթոր եւ քալկորով :

Ամա՛չ... : Ահա դարձեալ Աստուածածնի տօնի օրերդ են :

... Վանքի պարիսպէն ներսն ու դուրսը դրաւած է մարդկային բազմութիւն մը, յարաշարժ ու մշտափոփոխ :

Մխիթարութեան խստակրօն սովորութիւննե – րը տեղի տուած են, եւ վանքին ընդարձակ բակն ու պարտէզը վերածուած անսովոր հանդիսա – վայրի :

Կողմնակի դրախտ - պարտէզին մէջ յունապի եւ չումի ծառերուն վրայ սիրամարգներ հպար – տութեամբ կը կռնչեն, ու սաղարթներու ծոցը անհամար խայտահաւեր խռովայոյզ՝ իրար կը հալածեն :

Դեռ հոն, մակաղած գառներ դիրկ դրկի՝ աղեկէզ կը մայեն : Սպիտակ են անոնք ինչպէս երբեմնի զոհերը՝ Զատաստութեան Մայր Աստիճի : Ահաւասիկ, ուխտաւոր մը, անոնցմէ մին գրկած փոխան սուղ փրկագինի մը, եկեղեցի կը մտնէ կոյրի մը ձեռքէն բռնած : Ու դժուարաւ կը յառաջանայ դէպի Զարխափանը, իր ուխտը կատարելու համար :

Ս. Կոյսը եւ իր գրկած մանուկը ողջնցած են կարծես, եւ մեղսանոյշ նայուածքով կը հետեւին բոլոր չարժումներուն :

« Ուխտը ընդունական » ըլլալու համար, անհրաժեշտ է զոհաբերութիւնը , ու քանիերորդ անգամն ըլլալով գառնուկներու ականջները կը նշտարակուին ու կաթիլ կաթիլ արիւն կ'իյնայ Սբբուհիին մթագնած սեղանին առջեւ : Արիւն եւ հաւատք իրարմէ անբաժան՝ կը կազմեն ուխտաւորին ներքին աշխարհը :

Մարիամ Աստուածամայրը, ոչ մէկ տեղ այսքան գեղեցիկ է եւ արժանի իր խորհուրդին, որքան հոս : Այլեւս պատկեր մը չէ ան, այլ իրական տիրուհին անհամար երկրպագուներու : Իր ոսկի վարսերը ամփոփուած են աղամանաղակուռ եւ լուսաճաճանչ թագով մը, իր աչքը եւս ընդելուզուած է նոյն աղնիւ մետաղով : Բարձրաքանդակ եւ պճնազարդ եբենոսեայ չրջանակը նեղ կուգայ այս յարուցեալ տեսիլքին :

Անոր պատուանդանին առջեւ հիւանդներու խումբ մը օգնութիւն կը հայցէ : Ամէն լեզուով : Շնորհալիի տիրական բարբառին հետ կը լսուին , յոյն, Թուրք, եւն. ուխտաւորներու աղիողորմ եւ լալահառաչ աղերսանքը :

Վերէն թափանցիկ կանթեղի մը լուսկտուցէն՝ օրհնուած ձէթը քրտնաթոր կաթիլներ կը զեղում մօր մը բարերար արտասուներուն պէս :

Երբեմն կը լսէ բազմալեզու աղերսանքը, եւ միայն՝ սառած, պաղատագին ակնարկներ, մշտաշարժ լուռ չրթունքներ հրաչքի կը սպասեն : Ամէն կարգի հիւանդներ են անոնք ,արկածեալներ, ի ծնէ խեղանդամներ :

Կոյրերը իրենց սպիտակ աչքերով լոյս կ'աղերսեն : Լուսնոտներ կը զառանցեն յոյսի փարոսին երկրպագելով :

Բռնկող պատրոյգէ մը լուղի կաթիլներ կ'իյնան եւ երանութիւնը կը տարածուի արժանացողին կերպարանքին վրայ :

« Աղջիկ » Մինասը իր մեֆիսթոյեան կերպարանքով ու սղոցող ձայնով՝ կը բուրվառէ անկիւն մը եւ

— « Սա՛ պահեցէք՝ զմեզ ամենայն փորձութենէ » կը բարբառէ, իր երկու մատներով դրամ համրելու ձեւ մը կուտայ եւ մանրուք դրամներու քսակը կը պարարտացնէ նուիրատուութեամբ :

Իգադէմ եղբայր Մինասը անփոխարինելի անհրաժեշտութիւն մըն է կարծես տրամադրութիւններ առեղծելու դերով :

Եկեղեցին մարդացած է, սեղան ու խորան մարմարակերտ սիւներ, աւազան. առանձնարան ու դաւիթ անտեսանելի դարձած են, եւ ամէն կողմ կառափնաչար բազմութիւն մը կը հեւայ, կ'աղօթէ : Ցանկարծ զարհուրելի աղաղակ մը կը լսուի որուն արձագանգը կը զարնուի խնկաբոյր որմերուն :

Այլազգի ընկնաւոր — դիւահար կին մըն է : Եկեղեցւոյ սեմին վրայ ծնրադիր՝ կուրծք կը ծեծէ եւ ալեծածան մազերը կը փետռէ : Հազուստները կը պատռէ ծուխ ծուխ, անդրչիրիմեան, դեհենական տառապանքով :

Ամէն ոք կը քարանայ, այս անակնկալով : Պատարագող վարդապետէն մինչեւ լուսարարը կը չփոթին պահ մը այս արտասովոր «դիպուածին» : Աւարտողութիւնները կանգ կ'առնեն : Հիւանդները կը մոռնան իրենց ճգնաժամը :

Լուսնոտ կինը աղաղակով կը յառաջանայ, վերնոտական չարժումներով եւ հակամարդկային ձայնարձակումով :

Բազմաթիւ լոյսերու ճաճանչաւորումէն կ'ապշած անոր արտակարգօրէն խոչորցած աչքերը, որոնք ներքին չարչարանքի որոնումով կը գտնեն Սբբուհին : Զարխափանը կարծես պահ մը կը կեդրոնացնէ իր լուսապայծառ ակնարկը նորեկ այսահարին վրայ : Կինը հեւզհեւզ կը խաղաղի եւ թեւատարած աղերսանքով ճամբայ կը բանայ, եւ երբ կը հասնի հրաչագործ անկիւնը մթամած՝ իր տառապանքի աղաղակները մրմունջի կը փոխուին :

Կեանքը կը վերսկսի : Հրաչքը կատարուած կամ կամացի զուլալ ձայները :

Եւ սակայն ճարտարարուեստը չպարտուեցաւ երբեք : Երաժշտական գործիքները, որոնք սորըկական կամ նուաստ գեր մը կը կատարէին, ազատագրեցան չատ կանուխ :

Իսկ էլեկտրական դարը նոր թափ մը տուաւ ազատագրելին թիւիչքներուն :

Այս պայմաններուն մէջ, է՞ս եմ որ պիտի պաշտպանեմ մարդկային ձայնին գերակայութիւնը ընդդէմ մեքենական երաժշտութեան : Պախ անգամ, հակառակ ձայնական երաժշտութեան բերած իր հրաշազան նպաստին, Վայմարի եւ Գէօթինի մէջ ապրած չրջանին, իր ստեղծագործութեանց մէջ, (օրինակ La messe en si mineurը), « մարդկային ձայնը կ'առնէ եւ կ'օգտագործէ իբրեւ երաժշտական գործիք», ինչպէս կ'ըսէ Տիւֆուրք, (համմա. Շուманի տեսակէտին հետ) :

Ընդհակառակն, կ'ընդունիմ թէ գործիական երաժշտութիւնը, որ փառահեղ պատմութիւն մը ունի, (կը բաւէ թղթատել Ֆէթիսի, Պրանդուրի , Շաֆնէրի գիրքերը,— չմոռնալ թէ Միջին դարուն գոյութիւն ունէին բազմազան նուագարաններ, որոնք կորսուած են հիմա), իր նուաճումներով կ'արդարացնէ ամէն գնահատութիւն՝ որ կը սպասնայ իրրեւ զուտ արուեստ :

Եւ այստեղ է որ վէճ կը ծագի :

Ձայնասփիւռը, իրրեւ վերջին նուաճում, որ մեղի երաժշտութիւն կը բաշխէ, ինչպէս Ջուրի ընկերութիւնը՝ Ջուր, կապի ընկերութիւնը՝ կազ, կը յարգէ՞ բարձր եւ ամբողջական երաժշտութիւն տալու պայմանները : Հակառակը մտածելուս համար է որ ճիշդ կը գտնեմ կոչել «պահածոյ» երաժշտութիւն՝ ձայնասփիւռին տուածը :

Ատիկա պիտի հաստատեմ յաջորդով :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Գեղամ վրդ. Թէւէքէլեան, արմաշական : Քղիի բաջարի հառաջնորդը որ կախուեցաւ 1915ին, Մեծ Եղեռնի նախօրեակին :

ՊԱՏՍՊԱՀ ՀՈՊՈՑՈՒՆ

(ՀԱՊՈՒՍՏ)

Նստած ծիծաղեցնում էին խոսքերս, — ասում էի իրարու մոտ և ծռմռում դեմքերս։

— Եթե կասի՝ ասա, ասում էի նոսր մորուքավոր ծերունուն, որ ինձ ուղարկել էր Ստալինը, ինձ ոչ մի վնաս չեն տալ, ես Ստալինի հյուրն եմ։

Ես ոչ մի վնասի չէի վախենում, որովհետև ինձ ուղարկել էր Ստալինը։ Ես ոչ մի վնասի չէի վախենում, որովհետև ինձ ուղարկել էր Ստալինը։

— Շատ լավ, ասում նոսրամորուքը, եթե կասի՝ ասա — ես ինձ ուղարկել եմ Ստալինի մոտ, որ ինձ ոչ ոք չդիպչի։

Ես ոչ մի վնասի չէի վախենում, որովհետև ինձ ուղարկել էր Ստալինը։

Ես ոչ մի վնասի չէի վախենում, որովհետև ինձ ուղարկել էր Ստալինը։

եւ ի խոր քնոյս, ի ջամբել դիս կաթն հայրական»:

Ուշադրաւ երեւոյթ էր որ առաջին անգամ իր տպագրած երկովը կ'երեւար հայ կինը՝ իբրեւ հեղինակ, իբրեւ իր ժողովուրդին լուսաւորութեան եւ յառաջդիմութեան գործին նախանձախնդիր եւ մասնաւոր սերունդի կրթութեան եւ դաստիարակութեան ջերմ ախոյեան:

Ընթոստութիւն Արժանթինի մէջ

Արժանթինի հանրապետութեան նախագահը, փերոն, առջի օր յայտարարեց թէ յաջողեցան ի դերեւ հանել Հարաւ. Ամերիկայի ամենամեծ յեղափոխութիւնը, որմէ քնաւ լուր չունէր մայրաքաղաքը:

Դէպքը ժողովուրդին հաղորդուեցաւ ուրբաթ առտու, պետական անթելին միջոցաւ: Եւ անմիջապէս պաշարման վիճակ յայտարարուեցաւ: Դաղրեցան օդանաւային հաղորդակցութիւնները: Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը, որ կուսակից է նախագահ Փերոնի, ընդհ. գործադուլ մը սարքեց Պուէնոս Այրէսի մեծ հրապարակին վրայ:

Կառավարական պաշտօնատան առջեւ ճառ մը խօսելով, պ. Փերոն յայտարարեց թէ դաւ մը սարքուած էր, սպաննելու համար զինքը եւ իր կինը՝ Եւիտան: «Ցոյսմբ մը վատ Արժանթինցիներ անպատուեցին երկրին համազգեստը, բայց չատ մը զինուոր սպաներ պատուով հագան զայն: Հաւատարիմ պաշտօնեաները զսպեցին դէշ տարրերը»:

Նախագահը չնորհակալութիւն յայտնեց «այն առաքինի զինուորներուն որոնք ցոյց տուին իրենց հայրենասիրութիւնը»: Երբ սլաքներ կ'արձակէր դաւադիր տարրերուն դէմ, բազմութիւնը կ'աղաղակէր·

— Ալա Հոգա՛ (դէպի կախաղան):

Նախագահը առտուն կանուխ հրամանագիր մը ստորագրած էր, մահապատիժ պահանջելով յեղափոխականներուն դէմ: Իր յայտարարութեան համաձայն, յեղափոխութիւնը գործն է «անյագ փոքրամասնութեան մը: Ընթոստութեան վարիչները անձնասուր եղան առջին հարուածին, վասն զի վախկոտներ էին եւ չէին դիտեր պատուով մեռնիլ: Անոնք պիտի դատուին իրենց արժանի պատիժը կրելով իբրեւ վատեր»:

Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ դաւադրութեան երկու դլխաւոր դրդիչներն են զօր. Մենդէդէ, որ ձերբակալուած է եւ զօր. Ռոսոն, որ փախած է:

Ընթոստութեան մասին զրոյցներ կը շրջէին քանի մը շաբաթէ ի վեր, երբ Տիկին Փերոն որոշեց իր թեկնածուութիւնը դնել փոխ-նախագահութեան համար, Նոյ. 11ի ընտրութեանց առթիւ: Ամբաստանեալներէն զօր. Ռոսոն հեղինակն է 1943 Յունիս 4ի պետական հարուածին, որ ուղղուած էր այն շրջանի յետադիմական եւ զերմանասէր կառավարութեան դէմ:

✕ Աչխատանքի Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ «ներքին դաւաճանները կը քայքայեցուէին դուրսէն, մեր արդար կարդուսարքը տապալելու եւ մեզ զերութեան մատնելու համար: Բանուոր դասակարդը առնաբար ծառացաւ, խափանելու համար դաւաճանութեան գործունէութիւնը, դաւաճաններ որոնց հանդէպ չափազանց համբերատար եղանք: Այս օր ուրնչ սկսեալ ամէն բանուոր կը դառնայ զինուոր մը մեր դատին համար: Դաւաճանները մեր դիակներուն վրայէն պիտի անցնին, եթէ կ'ուզեն իրականացնել իրենց չարաչուք ծրագիրները»:

✕ Անձնասուր եղաւ փոլմարի օդանաւային կայանը, ռմբակոծուելով կառավարական զօրքին կողմէ: Ընթոստութիւնը ծագած էր հեծելազօրքին մէջ:

ՄԵԾ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐԸ կը չարունակուին, ընդարձակ տարածութեան մը վրայ: Առջի օր ձգախչէ կամուրջ մը փլաւ Հռենոսի վրայ, երբ հրասայլ մը կ'անցնէր: Երեք զինուորներ խեղդուեցան: Գործողութեանց կը հետեւի զօր. Այզընհաուըր:

ԷՏՆԱ հրաբուխը նորէն բորբոքեցաւ:

Հ. Ց. Դ. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

60ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

1.— ՅՈՒՇԱՊԱՏՈՒՄ (1890 — 1950) 636 էջ: Գինը 1500 ֆրանք, թղթատարի ծախքով 1625:

2.— ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԸ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ Վ. Նաւասարդեանի, 675 էջ, գինը 1000 ֆրանք:

3.— ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐԻ ՈԳԻՆ Վ. Նաւասարդեան, 230 էջ, գինը 500 ֆրանք:

4.— Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ, Բ. Հասոր, Մ. Վարանդեան, 132 էջ, գին 500 ֆրանք:

5.— ԱՆԴՐԱՌԱՐՁ 50 էջ գին՝ 50 ֆրանք:

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ:

Դիմել.— M. ALTOUNIAN, 17 rue Ampère, Cachan (Seine) կամ ISSAYAN, 38 rue du Ménil Asnières (S.)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ
Փարիզի մէջ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 21ԻՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

20 Հոկտ. Շաբաթ իրիկուն, Սալ Ռամոյի մէջ

ՅԵՐԵԿՈՑԹ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Առնուվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «կառավարչենց» մասնաճիւղի կողմէ, այս կիրակի ժամը 15.30ին Սալ կալմանի մէջ:

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑուի ԾԻԾաղաչարժ զուեչտ մը՝ «ՓՈՓՈՐԻԿ»

Ժամը 18էն վերջ եւրոպական պարեր: Նուագախումբ GIOVANELLI:

Gare du Nordէն չոգեկառք ժամը 14.30ին կամ հանրակառք՝ Porte de la Chapelleէն:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ԱՂՔԱՏԱՒԱՆԱՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յաւաչիկայ Նոյեմբեր 11ին, Hôtel GeorgeVի սրահներուն մէջ: Սիպտղաբար կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

ՍՏԱՑԱՆՔ.— ՀԱՑԱՅԱՏԱՆ, չաբաթաթերթ, թիւ 1 (15 Սեպտ.) եւ 2 (22 Սեպտ.): Նչանաբանը՝ Ազատութիւն, Արդարութիւն, Մխութիւն: Հասցէ.— W. Seyfferstr. 40, Stuttgart (Allemagne):

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Լիոնէն Հ. Ց. Դ. Վաբանդեան կոմիտէն եւ ընկերները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերներ Սարգիս եւ Պետրոս Պետիկեանի, ընկեր Խաչիկ Մկրտիչեանի եւ բոլոր պարագաներուն, իրենց սիրեցեալ հօրը, եւ աներ հօրը Պ. ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆԻ մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 500 ֆրանք կը նուիրեն Հ. Ց. Դ. Վեթ. Ֆոնտին եւ 500 ֆր. «Ծառայ»ի տարածման համար:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկ. Ցարութիւն Տէրոյեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Զոհրապ Պօղոսեան ցաւակցութիւն կը յայտնեն, Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Պետիկեանի, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Պետիկեանի, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Մկրտիչեանի եւ զաւակներուն, իրենց սիրեցեալ հօր, մեծ հօր եւ աներհօր Պ. ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ: Եւ այս առթիւ 1000 ֆր. կը նուիրեն «Ծառայ»ի տարածման համար:

✕ Տարօն – Սալնոյ Զորի Հայր. Միութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ այրի Տիկին Գոհարիկ Պաղտասարեանի եւ զաւակներուն, ինչպէս եւ Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Մելիքեանի, իրենց ամուսնոյն հօր, եւ քեռիին Պ. ՍԱՖԱՐ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ: Ցաւակցութիւնները նաեւ Տիկին Ազնիւ Մանուկեանի մահուան առթիւ իր զաւակներուն եւ պարագաներուն: Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 1000 ֆր. կը նուիրէ Պուլվար Օտտոյի կապ. Խաչի դպրոցին:— Տ. Ս. Հայրենակցական Միութիւն

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը եւ բոլոր մասնաճիւղերը իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Պ. Շ. Նարդունիի եւ իր պարագաներուն Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԱՓԱՉԵԱՆի մահուան առթիւ, ինչպէս եւ ընկեր Պ. Պետիկեան եղբայրներու, Յ. Մկրտիչեան ընտանիքներուն, Պ. ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ՊԱՏԱՆԵԿ. ԹԱՏՐՈՆ

Բացում ձմեռնային եղանակի: Ղեկ. ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇԻ: Կը ներկայացուի 2 Հոկտ. երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Պլվիլ, Սինէմա Ֆլօրիտայի մէջ (métro Pyrénées):

Շերվանզատէի ՁԱՐ ՈԳԻ (տրամ. 4 դործ.)

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72-60
Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord
Ամէն օր, բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17, Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)
Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախքի կամ ձեւակերպութեան, սատցողին համար:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imp. DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղի հաւաքոյթները կը վերսկսին այս երեքշաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի մեր անդամներէն ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամանակին:

ՍԱՐՍԻԼ - ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Վարդան Եղբայրակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԻԼ.— Հ. Ց. Դ. ընկեր «կարօ» Եղբայրակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 14.30ին, պ. Թորոսի սրճարանը, Bar Terminus, St. Antoine: Կարեւոր օրակարգ: Ճշդապահ ըլլալ:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուսումնասիրացի ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, Իսիի Խրիմեան դպրոցին մէջ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Մինասեան»ի 25ամեակը Ալֆորվիլի մէջ: Կիրակի 14 Հոկտեմբեր:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— «Հայ երգի օրը Մարսէյլի մէջ», ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի կողմէ: Կիրակի, 16 Դեկտ., ժամը 4ին, Բիւ տ'Ալժէի թատրոնը:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ 5րդ տարեշրջանը կը բացուի թէյասեղանով մը, այս չորեքշաբթի, ժամը 20.45ին, Café Cadetի վերնայարկի սրահը, (métro Cadet): Մուտքը ազատ է:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ԻՆ

Արուեստագործութեանց համար դիմել վարժարան երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը՝

1, Boulevard du Nord — LE RAINCY

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Eglise de Pantinէն 146 թիւ օթօպուսը եւ իջնել Raincy-Pavillon: Հեռաձայն՝ LE RAINCY 172

ԾԱԽՈՒ ՖՈՒՐԿՈՆՆԷԹ

Ծախու է Ֆուրկոնէթ մը, 1000 քիլօ բեռ կրելու կարողութեամբ: Citroen C. 4: Լաւ վիճակի մէջ, մօթէօռն ու անիւները նոր: Դին 180.000 ֆր.: Հեռախօսել Taitbout 64-10:

ԴԵՐՁԱԿԻ

Աչակերտ կամ աչակերտուհի մը կը փնտռուի: Դիմել Պ. Փափազեանի, 10 rue Levis, Paris (17):

Արտասահմանէն փարիզ եկող Հայերուն մտածուադրարար կը յանձնարարուի նկատի ունենալ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

փարիզեան նորագեւութեանց մեծ վաճառատունը,
17, Boulevard des Capucines, Paris (Քաֆէ մը լիքին ճիշդ դէմը): Հեռ. OPE. 80.34

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով որեւէ քննկերութեամբ եւ միեւնոյն գիներով, Ֆրանսայէն Ամերիկա կամ Ամերիկայէն Ֆրանսա եւ Արեւելք: Քանատա:

Վճարումը հոս կամ Ամերիկա, տեղերը կ'պահուվճեմ:

ԻՆՁՈ՞Ւ ՀԱՑԵՆ ԶԳՆԵՔ ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԳՆՈՎ,
Դիմել ԺԱՆ Ե. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ
(30 տարուան փորձառութիւն)

AMERICAN LLOYD

48 rue de la République Tél. Co. 4722 Marseille
7, Rue Auber, Paris

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏՂԻ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Վերջին նորագեւութեամբ ճամբորդական առարկաներ, fantaisie գոհարեղէններ, կիներու պայուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր serviettesներ այրերու համար:

ՄԵԾ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ

ARTICLES DE PARIS
106 Bld. Magenta, Paris (10) Tél.: Nord 05-78